CE

concursuri și examene

Alexandru Boroi, Simona Anghel

Fișe de drept penal

pentru admiterea în magistratură și avocatură

+ 17 tabele sinoptice

Ediția a 2-a, revizuită și adăugită

Include modificările aduse prin O.U.G. nr. 18 din 18 mai 2016

Editura Hamangiu 2016

Fişe de drept penal

pentru admiterea în magistratură şi avocatură

Copyright © 2016 Editura Hamangiu SRL
Editură de prestigiu recunoscut în domeniul ştiinţelor sociale CNATDCU
Toate drepturile rezervate Editurii Hamangiu
Nicio parte din această lucrare nu poate fi copiată fără acordul scris al Editurii Hamangiu
Editura Hamangiu: Bucureşti, Str. Col. Popeia nr. 36, sector 5; O.P. 5, C.P. 91
Tel./Fax: 021.336.04.43; 031.805.80.21; Vânzări: 021.336.01.25; 031.425.42.24
E-mail: redactia@hamangiu.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
BOROI, ALEXANDRU
Fişe de drept penal pentru admiterea în magistratură şi avocatură / Alexandru Boroi, Simona Anghel. - Ed. a 2-a, rev. - Bucureşti : Editura Hamangiu, 2016
Conţine bibliografie
ISBN 978-606-27-0568-8
I. Anghel, Simona
343(09.1)

Prof. univ. dr. **Alexandru Boroi**
Asist. univ. drd. **Simona Anghel**

Fişe de drept penal

pentru admiterea în magistratură şi avocatură

Editura Hamangiu
2016

DESPRE AUTORI:

ALEXANDRU BOROI

Studii: Facultatea de Drept, Universitatea din Bucureşti (1980); doctor în drept cu teza „Infracţiuni contra vieţii" (1996).

Activitate: asistent universitar (1983-1991); lector universitar (1991-1996); conferenţiar universitar (1996-2001); profesor universitar (din 2001); conducător de doctorat (din 2004); conducător master „Ştiinţe penale" (din 2004); secretar ştiinţific al Facultăţii de Drept (1992-1996); şef al catedrei de drept penal (1996-1997; 2000-2008); prodecan al Facultăţii de Drept, Academia de Poliţie „Alexandru Ioan Cuza"; membru al Senatului Academiei şi al Consiliului Facultăţii; membru al Asociaţiei Române de Ştiinţe Penale; membru al Asociaţiei Internaţionale de Drept Penal; membru al Consiliului Ştiinţific al Centrului Internaţional Biografic Cambridge; membru în Comisia de analiză a contestaţiilor pentru posturile didactice de profesor şi conferenţiar din cadrul Consiliului Naţional de Atestare a Titlurilor, Diplomelor şi Certificatelor Universitare din cadrul Ministerului Educaţiei şi Cercetării; membru al Institutului de Ştiinţe Administrative „Paul Negulescu", Sibiu; membru în comisia de specialitate a C.N.A.T.D.C.U. pentru confirmarea titlurilor de Doctor şi a calităţii de I.O.S.U.D., la Ministerul Educaţiei şi Cercetării.

Cursuri şi specializări: Curs postuniversitar – Ştiinţe penale (1985); Drepturile omului în administrarea justiţiei – curs organizat la Bucureşti de Naţiunile Unite (1993); Traficul de stupefiante – curs (Stockholm, 1995); Congresul Româno-American (Montreal, 2001); Simpozion privind Dreptul penal european (Friburg, 2003); Curs la Centrul de pregătire a cadrelor de poliţie (Munster, 2004); Conferinţa internaţională organizată de Grupul European pentru Administraţie Publică (Berna, 2005); Conferinţa internaţională organizată de Institutul Internaţional de Ştiinţe Administrative (Berlin, 2005).

Publicaţii: Autor şi coautor a peste 64 de cursuri şi monografii, dintre care: „*Drept penal. Partea generală*"; „*Drept Penal. Partea specială*"; „*Infracţiuni contra vieţii*"; „*Drept procesual penal*"; „*Infracţiuni contra unor relaţii privind convieţuirea socială*"; „*The infanticide and wilful murder in the romanian penal law*"; „*Dreptul penal al afacerilor*"; „*Infracţiuni prevăzute de Legea nr. 143/2000 privind prevenirea şi combaterea traficului ilicit de droguri*"; „*Cooperarea judiciară internaţională în materie penală*", în colaborare cu I. Rusu (2008); „*Drept penal. Partea generală. Conform Noului Cod penal*" (2010); „*Drept penal. Partea specială. Conform Noului Cod penal*" (2011); „*Practică judiciară în materie penală. Drept penal. Partea generală*" (2013). Autor şi coautor a peste 90 de articole şi studii. Prezentarea a peste 50 de comunicări ştiinţifice în cadrul conferinţelor naţionale şi internaţionale. Director şi membru în mai multe proiecte de cercetare ştiinţifică.

Distincţii: Pentru contribuţii în domeniul dreptului penal, a fost inclus de către Centrul Internaţional Biografic Cambridge în lucrarea „Who's Who in the 21th Century", cu atribuirea medaliei aferente (2001); Premiul „Vintilă Dongoroz" în domeniul Dreptului Penal al Uniunii Juriştilor din România (2002, 2006); Premiul Vespasian Pella în Domeniul Dreptului Penal al Uniunii Juriştilor din România (2008).

SIMONA ANGHEL

Studii. A absolvit Facultatea de Drept a Universității Titu Maiorescu în anul 2013, ca șefă de promoție. În anul 2014 a absolvit master-ul de *Științe penale* în cadrul aceleiași Universități. Din anul 2014 este doctorand în cadrul Școlii Doctorale a Universității Titu Maiorescu, tema proiectului de cercetare fiind *Infracțiuni informatice.*

Activitate profesională. În prezent este auditor de justiție și asistent universitar la Catedra de Drept public a Facultății de Drept a Universității Titu Maiorescu din București, la disciplina Drept penal.

CUPRINS

DREPT PENAL. PARTEA GENERALĂ 1

FIŞA NR. 1. PRINCIPII GENERALE 3

FIŞA NR. 2. APLICAREA LEGII PENALE ÎN TIMP 4

FIŞA NR. 3. APLICAREA LEGII PENALE ÎN SPAŢIU 16

FIŞA NR. 4. TRĂSĂTURILE ESENŢIALE ALE INFRACŢIUNII 20

FIŞA NR. 5. CONŢINUTUL INFRACŢIUNII 22

FIŞA NR. 6. CAUZELE JUSTIFICATIVE ŞI DE NEIMPUTABILITATE. ASPECTE GENERALE 33

FIŞA NR. 7. LEGITIMA APĂRARE ŞI STAREA DE NECESITATE 35

FIŞA NR. 8. EXERCITAREA UNUI DREPT SAU ÎNDEPLINIREA UNEI OBLIGAŢII 43

FIŞA NR. 9. CONSIMŢĂMÂNTUL PERSOANEI VĂTĂMATE 46

FIŞA NR. 10. CONSTRÂNGEREA FIZICĂ ŞI CONSTRÂNGEREA MORALĂ 48

FIŞA NR. 11. EXCESUL NEIMPUTABIL 52

FIŞA NR. 12. MINORITATEA, IRESPONSABILITATEA ŞI INTOXICAŢIA 55

FIŞA NR. 13. EROAREA 60

FIŞA NR. 14. CAZUL FORTUIT 64

FIŞA NR. 15. FAZELE ŞI FORMELE INFRACŢIUNII 66

FIŞA NR. 16. UNITATEA DE INFRACŢIUNE 75

FIŞA NR. 17. PLURALITATEA DE INFRACŢIUNI 85

FIŞA NR. 18. PLURALITATEA DE INFRACTORI 101

FIŞA NR. 19. PEDEPSELE PRINCIPALE, ACCESORII ŞI COMPLEMENTARE 112

FIŞA NR. 20. INDIVIDUALIZAREA JUDICIARĂ A PEDEPSELOR 130

FIŞA NR. 21. INDIVIDUALIZAREA JUDICIARĂ A EXECUTĂRII PEDEPSELOR 142

FIŞA NR. 22. MĂSURILE DE SIGURANŢĂ 171

FIŞA NR. 23. MINORITATEA ŞI MĂSURILE EDUCATIVE 180

FIŞA NR. 24. RĂSPUNDEREA PENALĂ A PERSOANEI JURIDICE 193

FIŞA NR. 25. CAUZELE CARE ÎNLĂTURĂ RĂSPUNDEREA PENALĂ 199

FIŞA NR. 26. CAUZELE CARE ÎNLĂTURĂ SAU MODIFICĂ EXECUTAREA PEDEPSEI 208

FIŞA NR. 27. CAUZELE CARE ÎNLĂTURĂ CONSECINŢELE CONDAMNĂRII 213

FIŞA NR. 28. ÎNŢELESUL UNOR TERMENI SAU EXPRESII ÎN LEGEA PENALĂ 217

DREPT PENAL. PARTEA SPECIALĂ 223

FIŞA NR. 1. OMORUL 225

FIŞA NR. 2. OMORUL CALIFICAT 227

FIŞA NR. 3. UCIDEREA LA CEREREA VICTIMEI 230

FIŞA NR. 4. DETERMINAREA SAU ÎNLESNIREA SINUCIDERII 232

FIŞA NR. 5. UCIDEREA DIN CULPĂ 235

FIŞA NR. 6. LOVIREA SAU ALTE VIOLENŢE 238

FIŞA NR. 7. VĂTĂMAREA CORPORALĂ 241

FIŞA NR. 8. LOVIRILE SAU VĂTĂMĂRILE CAUZATOARE DE MOARTE 244

FIŞA NR. 9. VĂTĂMAREA CORPORALĂ DIN CULPĂ 246

FIŞA NR. 10. RELELE TRATAMENTE APLICATE MINORULUI 250

FIŞA NR. 11. ÎNCĂIERAREA 252

FIŞA NR. 12. VIOLENŢA ÎN FAMILIE 255

FIŞA NR. 13. UCIDEREA ORI VĂTĂMAREA NOU-NĂSCUTULUI SĂVÂRŞITĂ DE CĂTRE MAMĂ 258

FIŞA NR. 14. LIPSIREA DE LIBERTATE ÎN MOD ILEGAL 260

FIŞA NR. 15. AMENINŢAREA 264

FIŞA NR. 16. ŞANTAJUL 266

FIŞA NR. 17. VIOLUL 269

FIŞA NR. 18. ACTUL SEXUAL CU UN MINOR 274

FIŞA NR. 19. VIOLAREA DE DOMICILIU 278

FIŞA NR. 20. VIOLAREA SEDIULUI PROFESIONAL 282

FIŞA NR. 21. FURTUL 285

FIŞA NR. 22. FURTUL CALIFICAT 289

FIŞA NR. 23. FURTUL ÎN SCOP DE FOLOSINŢĂ 294

FIŞA NR. 24. PLÂNGEREA PREALABILĂ ŞI ÎMPĂCAREA 297
FIŞA NR. 25. TÂLHĂRIA 300
FIŞA NR. 26. TÂLHĂRIA CALIFICATĂ 303
FIŞA NR. 27. TÂLHĂRIA URMATĂ DE MOARTEA VICTIMEI 307
FIŞA NR. 28. ABUZUL DE ÎNCREDERE 309
FIŞA NR. 29. GESTIUNEA FRAUDULOASĂ 312
FIŞA NR. 30. ÎNSUŞIREA BUNULUI GĂSIT SAU AJUNS DIN EROARE LA FĂPTUITOR 315
FIŞA NR. 31. ÎNŞELĂCIUNEA 318
FIŞA NR. 32. DISTRUGEREA 321
FIŞA NR. 33. DISTRUGEREA CALIFICATĂ 325
FIŞA NR. 34. DISTRUGEREA DIN CULPĂ 327
FIŞA NR. 35. TULBURAREA DE POSESIE 329
FIŞA NR. 36. ULTRAJUL 332
FIŞA NR. 37. UZURPAREA DE CALITĂŢI OFICIALE 336
FIŞA NR. 38. NEDENUNŢAREA 339
FIŞA NR. 39. OMISIUNEA SESIZĂRII 341
FIŞA NR. 40. INDUCEREA ÎN EROARE A ORGANELOR JUDICIARE 343
FIŞA NR. 41. FAVORIZAREA FĂPTUITORULUI 346
FIŞA NR. 42. TĂINUIREA 348
FIŞA NR. 43. MĂRTURIA MINCINOASĂ 351
FIŞA NR. 44. ULTRAJUL JUDICIAR 354
FIŞA NR. 45. CERCETAREA ABUZIVĂ 358
FIŞA NR. 46. SUPUNEREA LA RELE TRATAMENTE 361
FIŞA NR. 47. TORTURA 364
FIŞA NR. 48. REPRESIUNEA NEDREAPTĂ 367
FIŞA NR. 49. ASISTENŢA ŞI REPREZENTAREA NELOIALĂ 369
FIŞA NR. 50. EVADAREA 371
FIŞA NR. 51. ÎNLESNIREA EVADĂRII 374
FIŞA NR. 52. NERESPECTAREA HOTĂRÂRILOR JUDECĂTOREŞTI 378

FIŞA NR. 53. LUAREA DE MITĂ 381
FIŞA NR. 54. DAREA DE MITĂ 386
FIŞA NR. 55. TRAFICUL DE INFLUENŢĂ 389
FIŞA NR. 56. CUMPĂRAREA DE INFLUENŢĂ 393
FIŞA NR. 57. DELAPIDAREA 396
FIŞA NR. 58. PURTAREA ABUZIVĂ 399
FIŞA NR. 59. ABUZUL ÎN SERVICIU 402
FIŞA NR. 60. NEGLIJENŢA ÎN SERVICIU 406
FIŞA NR. 61. FALSUL MATERIAL ÎN ÎNSCRISURI OFICIALE 409
FIŞA NR. 62. FALSUL INTELECTUAL 412
FIŞA NR. 63. FALSUL ÎN ÎNSCRISURI SUB SEMNĂTURĂ PRIVATĂ 415
FIŞA NR. 64. UZUL DE FALS 418
FIŞA NR. 65. FALSUL ÎN DECLARAŢII 420
FIŞA NR. 66. FALSUL PRIVIND IDENTITATEA 422
FIŞA NR. 67. TULBURAREA ORDINII ŞI LINIŞTII PUBLICE 425
FIŞA NR. 68. ULTRAJUL CONTRA BUNELOR MORAVURI 427
FIŞA NR. 69. INCESTUL 429
FIŞA NR. 70. ABANDONUL DE FAMILIE 431
FIŞA NR. 71. NERESPECTAREA MĂSURILOR PRIVIND ÎNCREDINŢAREA MINORULUI 435

BIBLIOGRAFIE GENERALĂ 437

DREPT PENAL
PARTEA GENERALĂ

FIŞA

NR. 1

PRINCIPII GENERALE

Sediul materiei: *art. 1-2 C. pen.*

I. PRINCIPII GENERALE

Art. 1. Legalitatea incriminării. *(1) Legea penală prevede faptele care constituie infracțiuni.*
(2) Nicio persoană nu poate fi sancționată penal pentru o faptă care nu era prevăzută de legea penală la data când a fost săvârşită.
Art. 2. Legalitatea sancțiunilor de drept penal. *(1) Legea penală prevede pedepsele aplicabile şi măsurile educative ce se pot lua față de persoanele care au săvârşit infracțiuni, precum şi măsurile de siguranță ce se pot lua față de persoanele care au comis fapte prevăzute de legea penală.*
(2) Nu se poate aplica o pedeapsă ori nu se poate lua o măsură educativă sau o măsură de siguranță dacă aceasta nu era prevăzută de legea penală la data când fapta a fost săvârşită.
(3) Nicio pedeapsă nu poate fi stabilită şi aplicată în afara limitelor generale ale acesteia.

- sunt principii constituţionale;
- stabilesc limita legii penale;
- stabilesc aplicarea în timp a legii penale;
- enunţă previzibilitatea consecinţelor săvârşirii faptelor prevăzute de legea penală;
  - făptuitorul trebuie să cunoască sancțiunea care i se poate aplica atunci când săvârşeşte infracţiuni.
- enunţă limitarea aplicării sancțiunilor;
  - făptuitorului nu i se pot aplica decât pedepsele prevăzute de lege în momentul săvârşirii faptei sau pedepsele prevăzute de legi ulterioare, cu condiția ca aceste legi să prevadă pedepse mai blânde;
  - deci, nu poate fi aplicată o pedeapsă mai grea sau o măsură educativă/de siguranţă neprevăzută de legea penală la momentul săvârşirii infracțiunii.

FIŞA

NR. 2

APLICAREA LEGII PENALE ÎN TIMP

Sediul materiei: *art. 3-7 C. pen.*

I. ACTIVITATEA LEGII PENALE

Art. 3. Activitatea legii penale. *Legea penală se aplică infracțiunilor săvârşite în timpul cât ea se află în vigoare.*

Intrarea în vigoare a legii penale are loc:

- la 3 zile de la data publicării în Monitorul Oficial sau la o dată ulterioară prevăzută în lege (art. 78 din Constituţie);
- în momentul publicării în Monitorul Oficial, în cazul ordonanţelor de urgenţă ale Guvernului, dacă în textul lor nu este prevăzută o altă dată [art. 115 alin. (5) din Constituţie].

Ieşirea din vigoare a legii penale are loc:

- prin abrogarea legii sau a ordonanţei de urgenţă;
- prin modificarea legii sau a ordonanţei de urgenţă;
- prin ajungerea la termen sau prin încetarea stării sau circumstanţelor excepţionale, în cazul legii temporare;
- prin efectul unei decizii de neconstituţionalitate admise, în anumite condiţii.

1. Abrogarea

- **expresă:**
  - se prevede explicit că o anumită dispoziţie/lege se abrogă. Abrogarea nu echivalează în toate cazurile cu dezincriminarea, fapta putând fi incriminată de o altă normă penală, fie sub o altă denumire, fie ca variantă agravată/atenuată a altei infracţiuni, fie într-o lege penală generală, când se abrogă incriminări din legea specială.

  Exemplu: dacă se abrogă o infracţiune complexă, nu se reţine dezincriminarea dacă faptele sunt în continuare incriminate în mod autonom.
- **tacită:**
  - legea nouă, reglementând aceeaşi materie, este incompatibilă cu reglementarea anterioară (de principiu, o normă generală va putea abroga implicit doar o altă normă generală; dacă incompatibilitatea apare între o lege nouă specială şi o reglementare veche generală, ar fi necesară menţionarea expresă a intenţiei modificatoare; în practică, acest fapt nu se întâmplă întotdeauna);
- dacă **o normă penală face trimitere la o altă normă determinată**, de la care împrumută unul/mai multe elemente, modificarea normei completatoare atrage şi modificarea normei incomplete. Similar, dacă se abrogă norma completatoare, norma incompletă păstrează elementele preluate, în forma existentă la data abrogării, dacă legea nu dispune altfel;
  - dacă se modifică norma completatoare, şi norma incompletă se modifică;

- dacă se abrogă norma completatoare, norma incompletă rămâne în vigoare.

- în cazul **normelor în alb** (cadru), abrogarea normei completatoare nu echivalează cu abrogarea normei în alb, dar o face inaplicabilă, pentru că fapta a fost dezincriminată;
  - excepţional, unele dispoziţii ale legii abrogate pot subzista (dispoziţii tranzitorii).

NB

Încetarea aplicării unei dispoziţii intervine şi în 45 de zile de la **declararea legii penale ca neconstituţională de către Curtea Constituţională**, dacă în acest termen Parlamentul sau Guvernul nu pun de acord norma penală declarată neconstituţională cu dispoziţiile Constituţiei [art. 147 alin. (1) din Constituţie].

2. Data săvârşirii infracţiunii

- pentru a stabili **legea aplicabilă**, este important să se cunoască **data** săvârşirii infracţiunii.

Data săvârşirii infracţiunii este:

- momentul în care **autorul comite fapta**, fără să conteze data când au fost efectuate actele de instigare/complicitate;
- momentul **epuizării**, în cazul infracţiunilor **continue/continuate/de obicei;** acest moment are relevanţă pentru stabilirea:
  - legii aplicabile;
  - momentului de începere a curgerii prescripţiei răspunderii penale;
  - legii de amnistie sau de graţiere antecondamnatorie aplicabile;
  - răspunderii penale a minorului.
- momentul **consumării** (momentul în care a fost săvârşită infracţiunea), în cazul infracţiunilor **progresive**;
- momentul **săvârşirii** faptei, în cazul infracţiunilor **comisive**;
- momentul la care **făptuitorul trebuia să acţioneze**, în cazul infracţiunilor **omisive**.

NB

Dacă o infracţiune **continuă/continuată/de obicei** este incriminată pentru prima oară de legea nouă (LN), dar executarea a început sub imperiul legii vechi (LV) şi s-a epuizat sub LN, instanţa va avea în vedere numai actele săvârşite sub imperiul LN.

NB

Dacă o infracţiune **continuă/continuată/de obicei** este incriminată atât în LV, cât şi în LN şi executarea a început sub imperiul LV, dar s-a epuizat sub imperiul LN, instanţa se va raporta numai la LN, chiar dacă LV este mai favorabilă, deoarece data săvârşirii infracţiunii este ulterioară intrării în vigoare a LN (momentul epuizării).

NB

În cazul infracţiunii **progresive** se va lua în calcul legea în vigoare la momentul comiterii faptei (acţiune sau inacţiune), iar nu cea în vigoare la momentul producerii rezultatului mai grav (momentul epuizării).

II. NERETROACTIVITATEA LEGII PENALE

Noţiune – *principiul legalităţii incriminării şi a pedepsei: legea penală nu se aplică faptelor care, la data când au fost săvârşite, nu erau prevăzute ca infracţiuni.*

- premisa este că fapta a fost săvârşită sub imperiul legii vechi, când fapta nu era incriminată.
- dacă fapta nu era prevăzută de lege la data când a fost săvârşită, **nu se poate**:
  - aplica o pedeapsă;
  - lua o măsură educativă;
  - lua o măsură de siguranţă.

III. EXTRAACTIVITATEA LEGII PENALE

Noţiune *– legea penală poate fi aplicată şi unor fapte săvârşite înainte de intrarea ei în vigoare (**retroactivitate**) sau unor fapte urmărite/judecate după ieşirea ei din vigoare (**ultraactivitate**).*

1. Ultraactivitatea

Noţiune *– legea sub imperiul căreia a fost săvârşită fapta va continua să se aplice şi după ieşirea ei din vigoare.*

Exemplu: LV se aplică unor fapte săvârşite sub LV, dar judecate sub LN (LV ultraactivează).

Cazuri de ultraactivitate:

- legea penală temporară;
- legea penală mai favorabilă.

1.1. Legea temporară

> ***Art. 7. Aplicarea legii penale temporare.*** *(1) Legea penală temporară se aplică infracțiunii săvârşite în timpul când era în vigoare, chiar dacă fapta nu a fost urmărită sau judecată în acel interval de timp.*
> *(2) Legea penală temporară este legea penală care prevede data ieşirii ei din vigoare sau a cărei aplicare este limitată prin natura temporară a situației care a impus adoptarea sa.*

- legea penală este **temporară** dacă:
  - prevede data ieşirii din vigoare (lege temporară proprie);
  - natura situaţiei care a impus adoptarea acesteia face ca aplicarea sa să fie limitată (lege temporară improprie).
- dacă nu se încadrează în aceste două categorii, legea penală **nu** va fi o lege temporară, **chiar dacă este în vigoare o scurtă perioadă de timp**.

NB

Legea temporară **ultraactivează (întotdeauna)**, aplicându-se faptei săvârşite cât timp era în vigoare, chiar dacă fapta nu a fost urmărită sau judecată în acel interval de timp, fără să conteze dacă:
- legea de la momentul judecării este mai favorabilă;
- fapta este ulterior dezincriminată.

NB

Legea temporară poate retroactiva, în cazul în care legea temporară este mai favorabilă decât legea veche sub imperiul căreia a fost săvârşită infracţiunea.

1.2. Legea penală mai favorabilă

- legea penală mai favorabilă se aplică (ultraactiv) infracţiunilor săvârşite în timpul cât era în vigoare şi care nu au fost definitiv judecate până la data ieşirii din vigoare;
- **premisa**: pentru identificarea unei legi penale mai favorabile, este necesar ca fapta să fie incriminată în cel puţin două legi succesive;
- dacă o lege ulterioară legii sub imperiul căreia fapta a fost săvârşită dezincriminează fapta, suntem în ipoteza aplicării legii penale de dezincriminare, şi nu în ipoteza comparării legilor pentru identificarea legii penale mai favorabile.

2. Retroactivitatea

Noţiune *– legea nouă se va aplica şi faptelor săvârşite înainte de intrarea ei în vigoare, dacă este mai favorabilă.*

Exemplu: LN se aplică unor fapte săvârşite sub LV, dar judecate sub LN (LN retroactivează, dacă este mai favorabilă).

Cazuri de retroactivitate:
- legea de dezincriminare, atunci când:
  - LN nu mai incriminează o anumită faptă, prevăzută de LV;
  - LN modifică elementele constitutive ale unei fapte reglementate de LV, inclusiv aspectele privind vinovăţia.
- legea penală mai favorabilă;
- legea interpretativă mai favorabilă:
  - nu se poate ajunge, prin efectul aplicării retroactive a interpretării, la o situaţie mai grea pentru făptuitor.
- legea care prevede regimul de executare a pedepselor;
- legea de amnistie sau de graţiere:
  - se va aplica infracţiunilor săvârşite anterior intrării ei în vigoare, fiind întotdeauna retroactivă.

2.1. Dezincriminarea

Art. 4. Aplicarea legii penale de dezincriminare. *Legea penală nu se aplică faptelor săvârşite sub legea veche, dacă nu mai sunt prevăzute de legea nouă. În acest caz, executarea pedepselor, a măsurilor educative şi a măsurilor de siguranță, pronunțate în baza legii vechi, precum şi toate consecințele penale ale hotărârilor judecătoreşti privitoare la aceste fapte încetează prin intrarea în vigoare a legii noi.*

- **Încetează prin efectul dezincriminării:**
  - executarea pedepselor;
  - executarea măsurilor educative;
  - executarea măsurilor de siguranţă;
  - consecinţele penale ale hotărârii judecătoreşti în cauză.
- **Excepţii:**
  - legea de dezincriminare nu are ca efect redobândirea gradului militar, pierdut ca urmare a aplicării pedepsei complementare a degradării militare;
  - bunurile deja confiscate, ca urmare a executării măsurii de siguranţă, nu vor fi readuse în patrimoniul persoanei de la care au fost confiscate;
  - amenda deja plătită nu se restituie.
- este necesară o analiză din care să rezulte că fapta nu mai este **deloc** incriminată de LN, deoarece abrogarea unei norme de incriminare nu înseamnă mereu dezincriminare, fapta putând fi incriminată într-o altă normă. *De exemplu, potrivit noii reglementări penale, nu mai există infracţiunea de primire de foloase necuvenite, însă elementul său material a fost preluat de infracţiunea de luare de mită*.
- este necesară o analiză a normelor penale în ansamblul acestora, pentru a observa dacă este sau nu vorba despre o dezincriminare parţială, prin modificarea cerinţelor de tipicitate ca trăsătură esenţială a infracţiunii;

NB

Dezlegarea unor chestiuni de drept: prin Decizia nr. 30/2015, I.C.C.J. a stabilit că: „în situația unei infracțiuni de înșelăciune, comise sub imperiul Codului penal din 1969 care a produs un prejudiciu sub pragul de 2.000.000 lei, modificarea noțiunii de consecințe deosebit de grave în Codul penal nu produce efectele prevăzute de art. 4 din Codul penal și nici cele prevăzute de art. 3 alin. (1) din Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codului penal și nu conduce la dezincriminarea infracțiunii de înșelăciune".

- este necesară o analiză a succesiunii actelor normative, pentru a stabili dacă aceasta are consecinţa dezincriminării anumitor fapte;

NB

Dezlegarea unor chestiuni de drept: prin Decizia nr. 6/2015, I.C.C.J. a stabilit că: „în interpretarea dispoziţiilor art. 4 din Codul penal, succesiunea de acte normative cu privire la preţul mediu al unui metru cub de masă lemnoasă pe picior (…) nu a avut ca efect imposibilitatea stabilirii acestui preţ şi, pe cale de consecinţă, nu a condus la dezincriminarea *in concreto* a infracţiunilor de tăiere fără drept de arbori din fondul forestier naţional, prevăzută de art. 108 din Legea nr. 46/2008, şi de furt de arbori din fondul forestier naţional, prevăzută de art. 110 din Legea nr. 46/2008".

- are loc o dezincriminare şi dacă LN limitează sfera de aplicare – *spre exemplu, nu se mai reţine infracţiunea de luare de mită în situaţia de nerespingere a unei promisiuni*.
- **Aplicaţii:**
  - dacă există **fapte concurente** şi **numai o infracţiune a fost dezincriminată**, se vor descontopi pedepsele, şi apoi:
    - se înlătură sporul (dacă rămâne o singură faptă incriminată);
    - se reduce sporul (dacă rămân cel puţin două fapte incriminate).
  - dacă **pedeapsa aplicată sub LV a fost deja executată** la data intrării în vigoare a LN de dezincriminare, efectul se va produce numai cu privire la interdicţiile, incapacităţile şi decăderile ce rezultă din condamnare, dezincriminarea nefiind temei pentru restabilirea situaţiei anterioare. În această situaţie, condamnarea nu va mai fi considerată primul termen al recidivei, putându-se obţine o soluţie precum:
    - renunţarea la aplicarea pedepsei;
    - amânarea aplicării pedepsei;
    - suspendarea sub supraveghere.
  - dacă pedeapsa **nu a fost pusă în executare**, nu va mai fi pusă în executare;
  - dacă **după dezincriminare intervine o nouă lege care reincriminează fapta**, nu va exista tragere la răspundere penală pentru faptele săvârşite anterior reincriminării.

3. Aplicarea legii penale mai favorabile

- aplicarea extraactivă a legii mai favorabile cunoaşte două ipoteze distincte:
  - aplicarea legii mai favorabile în cazul faptelor ce nu au fost definitiv judecate;
  - aplicarea legii mai favorabile în cazul faptelor judecate definitiv.

3.1. Aplicarea legii penale mai favorabile până la judecarea definitivă a cauzei

Art. 5. Aplicarea legii penale mai favorabile până la judecarea definitivă a cauzei. *(1) În cazul în care de la săvârşirea infracțiunii până la judecarea definitivă a cauzei au intervenit una sau mai multe legi penale, se aplică legea mai favorabilă.*
(2) Dispozițiile alin. (1) se aplică şi actelor normative ori prevederilor din acestea declarate neconstituționale, precum şi ordonanțelor de urgență aprobate de Parlament cu modificări sau completări ori respinse, dacă în timpul când acestea s-au aflat în vigoare au cuprins dispoziții penale mai favorabile.

- **Premisă**: fapta este incriminată în ambele legi, chiar dacă nu sub aceeaşi denumire. Dacă LN dezincriminează fapta, nu mai vorbim despre legea mai favorabilă.
- **Extraactivitatea** legii penale mai favorabile poate îmbrăca 2 **forme**:
  - LN (sub imperiul căreia se judecă fapta) poate **retroactiva**, dacă este mai favorabilă decât LV (sub imperiul căreia a fost săvârşită fapta);
  - LV (sub imperiul căreia a fost săvârşită fapta) poate **ultraactiva**, dacă este mai favorabilă decât LN (sub imperiul căreia se judecă fapta).

- **Ipoteze:**
  - dacă o **infracţiune continuă/continuată/de obicei este incriminată atât în LV, cât şi în LN**, legea se stabileşte în funcţie de momentul **epuizării**, astfel:
    - dacă consumarea se produce sub LV şi epuizarea se produce sub LN, se aplică LN, chiar dacă LV este mai favorabilă, deoarece nu interesează momentul consumării faptei, ci momentul epuizării;
    - dacă între epuizare şi judecare intervine LN, se aplică legea mai favorabilă. Aceasta înseamnă că atât consumarea, cât şi epuizarea s-au produs sub imperiul aceleiaşi legi. În această situaţie putem compara legile, identificând-o pe aceea care este mai favorabilă;
    - dacă hotărârea definitivă de condamnare este desfiinţată în căile extraordinare de atac, se aplică legea care este în vigoare la data judecării, dacă această lege este mai favorabilă decât cea în temeiul căreia persoana a fost condamnată.
  - dacă o **infracţiune progresivă este incriminată atât în LV, cât şi în LN**, putem face o analiză a legii penale mai favorabile, deoarece, spre deosebire de infracţiunea continuă/continuată/de obicei, data săvârşirii infracţiunii nu este data epuizării. Astfel:
    - dacă între consumare şi epuizare intervine LN, se aplică legea mai favorabilă;
    - dacă între epuizare şi judecare intervine LN, se aplică legea mai favorabilă;
    - dacă hotărârea definitivă de condamnare este desfiinţată în căile extraordinare de atac, se aplică legea care este în vigoare la data judecării, dacă această lege este mai favorabilă decât cea în temeiul căreia persoana a fost condamnată.
- **Criterii** pentru identificarea legii penale mai favorabile:
  - prevederea în lege a circumstanţelor agravante/atenuante;
  - existenţa unor impedimente la punerea în mişcare/exercitarea acţiunii penale;
  - existenţa unor cauze de nepedepsire;
  - pedeapsa.
- **Ipoteze** privind pedeapsa:
  - dacă LV prevede pedeapsa cu detenţiunea pe viaţă sau închisoarea şi LN prevede doar pedeapsa cu închisoarea, LN este mai favorabilă, dar este necesar ca limitele pedepsei cu închisoarea prevăzută de LN să fie mai mici decât cele prevăzute de LV, chiar alternativ cu detenţiunea pe viaţă;
  - dacă LV prevede pedeapsa cu închisoarea şi aplicarea obligatorie a pedepselor complementare şi LN prevede doar pedeapsa cu închisoarea, LN este mai favorabilă, fiind însă necesar ca limitele pedepsei cu închisoarea prevăzută de LN să fie mai mici decât cele prevăzute de LV;
  - dacă LV prevede pedeapsa cu închisoarea şi LN prevede pedeapsa cu închisoarea (în aceleaşi limite, sau cu limite mai mici) alternativ cu pedeapsa amenzii, LN este mai favorabilă;
  - dacă legile prevăd acelaşi minim, este mai favorabilă legea cu maximul mai mic;
  - dacă legile prevăd acelaşi maxim, este mai favorabilă legea cu minimul mai mic;
  - dacă pedepsele sunt asimetrice, instanţa stabileşte legea mai favorabilă, în funcţie de orientarea acesteia către maxim sau către minim;
  - dacă atât LV, cât şi LN prevăd aceleaşi limite de pedeapsă, va fi mai favorabilă legea care:
    - nu prevede aplicarea obligatorie a pedepsei complementare;

- ➲ are condiţii mai favorabile pentru dispunerea suspendării.

➲ dacă LV prevede pentru minori pedepse alternativ cu măsuri educative, este mai favorabilă LN, care prevede numai măsuri educative. Cu toate acestea, există situaţii în care amenda (chiar dacă este pedeapsă penală), este mai favorabilă decât o măsură educativă (atunci când măsura educativă este privativă de libertate);

➲ în cazul unui concurs de infracţiuni:

- ➲ dacă toate infracţiunile au fost comise sub LV, se aplică legea care a fost identificată ca fiind mai favorabilă (fie LV, fie LN);
- ➲ dacă toate infracţiunile au fost comise sub LN, se aplică LN;
- ➲ dacă o singură infracţiune din cadrul concursului de infracţiuni a fost comisă sub LN, se aplică LN pentru această infracţiune, iar pentru infracţiunile săvârşite sub imperiul LV se aplică legea care a fost identificată ca fiind mai favorabilă (fie LV, fie LN).

NB

Dacă, făcând aplicarea criteriilor mai sus enumerate, nu se poate identifica vreo lege ca fiind mai favorabilă, se aplică legea în vigoare la data judecăţii, conform principiului activităţii legii penale.

Legea aplicabilă măsurilor de siguranţă nou introduse:

➲ măsurile de siguranţă introduse de LN nu se vor aplica faptelor săvârşite sub LV, chiar dacă LN este mai favorabilă, pentru că nu sunt îndeplinite cerinţele de previzibilitate.

Legea aplicabilă pedepselor complementare şi accesorii:

➲ **Regula** – lipsa de autonomie a pedepselor complementare/accesorii:

- ➲ pedepsele complementare sau accesorii se aplică conform legii care a fost identificată ca fiind mai favorabilă sub aspectul pedepselor principale, astfel:
  - ➲ dacă LV este mai favorabilă, se aplică pedepsele accesorii sau complementare prevăzute de LV, chiar dacă acestea nu mai au corespondent în LN;
  - ➲ dacă LN este mai favorabilă, pedepsele accesorii sau complementare se aplică în condiţiile LN, cu excepţia pedepsei complementare a publicării hotărârii de condamnare, care nu poate fi aplicată dacă fapta a fost săvârşită sub LV, deoarece această pedeapsă complementară nu era prevăzută de legea sub imperiul căreia fapta a fost săvârşită (pedeapsa complementară nu poate retroactiva).
- ➲ **Excepţia** – autonomia pedepselor complementare sau accesorii: dacă LV şi LN nu prezintă deosebiri în privinţa pedepselor principale, iar LN modifică numai dispoziţiile referitoare la pedepsele accesorii sau complementare, se va aprecia numai în funcţie de aceste categorii de pedepse, astfel:
  - ➲ dacă pedeapsa principală este aceeaşi în ambele legi, este mai favorabilă LN, pentru că limitele pedepselor complementare sunt mai mici.

NB

Totuşi, dacă LN este mai favorabilă sub aspectul pedepsei principale, se aplică şi pedeapsa complementară prevăzută de LN, chiar dacă LV nu prevedea obligativitatea complementarelor. În această situaţie pedepsele complementare sau accesorii nu au autonomie, deoarece am identificat o lege ca fiind mai favorabilă sub aspectul pedepsei principale.

NB

Legea penală mai favorabilă este incidentă şi în cazul actelor normative sau prevederilor declarate neconstituţionale ca urmare a soluţionării de către Curtea Constituţională a României a unei excepţii de neconstituţionalitate ridicate în faţa instanţelor, dacă în timpul cât s-au aflat în vigoare au cuprins dispoziţii mai favorabile.

3.2. Aplicarea legii penale mai favorabile după judecarea definitivă a cauzei

Art. 6. Aplicarea legii penale mai favorabile după judecarea definitivă a cauzei. *(1) Când după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare şi până la executarea completă a pedepsei închisorii sau amenzii a intervenit o lege care prevede o pedeapsă mai uşoară, sancțiunea aplicată, dacă depăşeşte maximul special prevăzut de legea nouă pentru infracțiunea săvârşită, se reduce la acest maxim.*
(2) Dacă după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare la detențiune pe viață şi până la executarea ei a intervenit o lege care prevede pentru aceeaşi faptă numai pedeapsa închisorii, pedeapsa detențiunii pe viață se înlocuieşte cu maximul închisorii prevăzut pentru acea infracțiune.
(3) Dacă legea nouă prevede în locul pedepsei închisorii numai amenda, pedeapsa aplicată se înlocuieşte cu amenda, fără a se putea depăşi maximul special prevăzut în legea nouă. Ținându-se seama de partea executată din pedeapsa închisorii, se poate înlătura în totul sau în parte executarea amenzii.
(4) Măsurile educative neexecutate şi neprevăzute în legea nouă nu se mai execută, iar cele care au corespondent în legea nouă se execută în conținutul şi limitele prevăzute de aceasta, dacă este mai favorabilă.
(5) Când legea nouă este mai favorabilă în condițiile alin. (1)-(4), pedepsele complementare şi măsurile de siguranță neexecutate şi neprevăzute în legea nouă nu se mai execută, iar cele care au corespondent în legea nouă se execută în conținutul şi limitele prevăzute de aceasta.
(6) Dacă legea nouă este mai favorabilă numai sub aspectul pedepselor complementare sau măsurilor de siguranță, acestea se execută în conținutul şi limitele prevăzute de legea nouă.
(7) Când o dispoziție din legea nouă se referă la pedepse definitiv aplicate, se ține seama, în cazul pedepselor executate până la data intrării în vigoare a acesteia, de pedeapsa redusă sau înlocuită potrivit dispozițiilor alin. (1)-(6).

- dacă LV este mai favorabilă decât LN, LV se aplică obligatoriu;
- articolul vizează atât pedepsele care au fost executate/considerate ca executate, cât şi cele:
  - pentru care executarea nu a început;
  - pentru care executarea a fost suspendată;
  - care se află în curs de executare, inclusiv în caz de liberare condiţionată.
- **Ipoteze:**
  - dacă după rămânerea definitivă a hotărârii judecătoreşti de condamnare la pedeapsa **închisorii sau amenzii** şi până la executarea completă a intervenit o lege care prevede o pedeapsă mai uşoară, sancţiunea aplicată conform LV, dacă depăşeşte maximul special prevăzut de LN, se reduce la acest maxim.
    - dacă nu depăşeşte maximul special, nu poate fi redusă;
    - este necesar ca pedeapsa să nu fi fost executată/considerată executată.
  - dacă există o condamnare definitivă la pedeapsa **amenzii** în baza LV (indiferent dacă LV prevedea numai amenda sau amenda alternativ cu închisoarea), reducerea se va face numai dacă LN prevede numai amenda, al cărei maxim este mai mic decât pedeapsa amenzii efectiv aplicată;

NB

Nu se aplică art. 6 NCP dacă:
- LN prevede pedeapsa amenzii, alternativ cu închisoarea şi
- amenda aplicată sub imperiul LV este mai mică decât maximul special al amenzii prevăzut de LN.

➲ dacă există o condamnare definitivă la pedeapsa **închisorii** pe baza LV, reducerea se va face numai dacă LN prevede pedeapsa închisorii sau pedeapsa amenzii alternativ cu închisoarea, iar maximul pedepsei închisorii prevăzut de LN este mai mic decât pedeapsa închisorii efectiv aplicată conform LV;

NB

Se impune ca şi maximul pedepsei închisorii prevăzut de LN să fie mai mic decât maximul pedepsei închisorii prevăzut de LV, pentru că numai în această situaţie ne aflăm în ipoteza aplicării legii penale mai favorabile, nu şi atunci când limitele sunt aceleaşi. În acest caz, pedeapsa închisorii se reduce la maximul prevăzut de LN.
Evaluarea presupune o comparaţie între:
- pedeapsa închisorii aplicată sub LV, cu maximul pedepsei închisorii prevăzut de LN şi
- maximul pedepsei închisorii prevăzut de LV cu maximul pedepsei închisorii prevăzut de LN.

NB

Dezlegarea unor chestiuni de drept:
– prin Decizia nr. 14/2014, I.C.C.J. a stabilit că: „în aplicarea legii penale mai favorabile, după judecarea definitivă a cauzei, potrivit art. 6 alin. (1) din Codul penal, atunci când se compară pedeapsa aplicată cu maximul special prevăzut de legea nouă, nu se va lua în considerare cauza specială de reducere a pedepsei prevăzută de art. 320^1 alin. 7 din Codul de procedură penală anterior, reţinută condamnatului şi valorificată în pedeapsa concretă";
– prin Decizia nr. 13/2014, I.C.C.J. a stabilit că: „dispoziţiile art. 6 alin. (1) din Codul penal, privitoare la legea mai favorabilă după judecarea definitivă a cauzei, sunt aplicabile şi cu privire la hotărârea de condamnare pronunţată de un alt stat faţă de cetăţenii români, dacă aceasta a fost recunoscută în procedura reglementată de Legea nr. 302/2004 privind cooperarea judiciară internaţională în materie penală, republicată, cu modificările şi completările ulterioare".

➲ nu se aplică art. 6 NCP dacă pedeapsa efectiv aplicată sub LV este mai mică decât maximul pedepsei închisorii prevăzut de LN;

➲ dacă după rămânerea definitivă a hotărârii judecătoreşti la pedeapsa detenţiunii pe viaţă şi până la executarea completă a intervenit o lege care prevede numai pedeapsa **închisorii**, detenţiunea pe viaţă se va înlocui cu maximul pedepsei închisorii prevăzut de LN;

NB

Se impune ca LN să prevadă numai pedeapsa închisorii. Dacă LN prevede pedeapsa detenţiunii pe viaţă, alternativ cu cea a închisorii, nu se aplică art. 6 NCP, LN nefiind considerată lege mai favorabilă.

➲ dacă LN prevede numai pedeapsa **amenzii**, se aplică aceasta în locul pedepsei închisorii aplicate sub LV, fără a putea depăşi maximul special al amenzii prevăzut de LN.

➲ trebuie să existe condamnare la pedeapsa închisorii sub LV;

- nu contează dacă LV prevedea numai pedeapsa închisorii, sau pedeapsa închisorii, alternativ cu cea a amenzii. Singura condiţie este ca pedeapsa aplicată sub LV să fie închisoarea, iar LN să prevadă numai amenda, iar nu ambele, alternativ.

NB

În această situaţie, se va aplica o pedeapsă cu amenda **individualizată** în limitele speciale prevăzute de LN, neprocedându-se la înlocuirea închisorii cu maximul amenzii. Amenda astfel determinată poate fi înlăturată în tot sau în parte, avându-se în vedere partea executată din pedeapsa închisorii.

- **măsurile educative** neexecutate şi neprevăzute în LN mai favorabilă nu se mai execută, iar cele care au corespondent în LN mai favorabilă se execută în conţinutul şi limitele prevăzute de LN.
  - trebuie să existe o condamnare definitivă la o măsură educativă în baza LV, neexecutată;
  - dacă măsurile educative aplicate sub LV nu au fost executate şi nici nu mai sunt prevăzute de LN mai favorabilă, nu se mai execută;
  - dacă măsurile educative aplicate în baza LV nu au fost executate, dar au corespondent în LN mai favorabilă, se vor executa în conţinutul şi limitele prevăzute de LN;
  - dacă LN este mai severă, măsurile educative care au corespondent se execută în conţinutul şi condiţiile în care au fost dispuse (LV).
- **pedepsele complementare/măsurile de siguranţă** neexecutate şi neprevăzute de LN mai favorabilă nu se vor mai executa, iar cele care au corespondent în LN mai favorabilă se vor executa în conţinutul şi limitele prevăzute de LN.

NB

LN se aplică numai dacă este mai favorabilă în raport cu pedeapsa principală; astfel:
- dacă pedepsele complementare/măsurile de siguranţă nu au fost executate şi nu se mai regăsesc în LN, nu se vor mai executa;
- dacă unele pedepse complementare (degradarea militară) sau măsuri de siguranţă (confiscarea specială) au un regim mai favorabil în LN, dar au fost deja executate, nu va opera *restitutio in integrum*.

- dacă LN **nu determină o modificare a pedepselor principale**, fiind mai favorabilă numai sub aspectul pedepselor complementare/măsurilor de siguranţă, acestea se execută în conţinutul şi limitele prevăzute de LN (au autonomie);
- dacă pedepsele aplicate conform LV **au fost executate/considerate ca executate** (ca efect al graţierii/prescrierii executării pedepsei), până la data intrării în vigoare a LN, vor fi reduse/înlocuite, conform regulilor de mai sus. Acest aspect are relevanţă pentru:
  - incidența stării de recidivă;
  - calcularea termenului de reabilitare;
  - accesul la diferite instituţii (amânarea aplicării pedepsei/suspendarea sub supraveghere).
- dacă potrivit LV s-ar reţine o infracţiune **continuată**, iar potrivit LN un **concurs de infracţiuni**, pentru determinarea legii mai favorabile se procedează la compararea pedepselor prevăzute pentru infracţiunea continuată (LV) şi pentru concurs (LN), chiar dacă în LN nu se mai reţine o infracţiune continuată;

- dacă potrivit LV s-ar reţine o infracţiune **complexă**, iar potrivit LN un **concurs de infracţiuni**, se procedează la compararea pedepselor între infracţiunea complexă (LV) şi concurs (LN);
- dacă potrivit LV s-ar reţine un **concurs de infracţiuni**, iar potrivit LN o infracţiune **complexă**, se procedează la compararea pedepselor între concurs (LV) şi infracţiunea complexă (LN).

NB

Suspendarea condiţionată şi suspendarea sub supraveghere pronunţate potrivit LV sunt mai favorabile şi se vor menţine după intrarea în vigoare a legii noi, până la împlinirea termenului de încercare.

NB

Dacă pe rol se află soluţionarea unei **cereri de reabilitare**, instanţa verifică incidenţa art. 6 NCP şi aplică termenele în raport de pedeapsa redusă sau modificată.

FIŞA

NR. 3 APLICAREA LEGII PENALE ÎN SPAŢIU

Sediul materiei: *art. 8-14 C. pen.*

I. APLICAREA LEGII PENALE ROMÂNE FAPTELOR SĂVÂRŞITE PE TERITORIUL ŢĂRII

Art. 8. Teritorialitatea legii penale. *(1) Legea penală română se aplică infracțiunilor săvârşite pe teritoriul României.*
(2) Prin ***teritoriul României*** *se înțelege întinderea de pământ, marea teritorială şi apele cu solul, subsolul şi spațiul aerian, cuprinse între frontierele de stat.*
(3) Prin ***infracțiune săvârşită pe teritoriul României*** *se înțelege orice infracțiune comisă pe teritoriul arătat în alin. (2) sau pe o navă sub pavilion românesc ori pe o aeronavă înmatriculată în România.*
(4) Infracțiunea se consideră săvârşită pe teritoriul României şi atunci când pe acest teritoriu ori pe o navă sub pavilion românesc sau pe o aeronavă înmatriculată în România s-a efectuat un act de executare, de instigare sau de complicitate ori s-a produs, chiar în parte, rezultatul infracțiunii.

Noţiune *– principiul teritorialităţii: legea penală română se aplică acelor infracţiuni săvârşite pe teritoriul României.*

- **Teritoriul:**
  - întinderea de pământ, marea teritorială şi apele cu solul, subsolul şi spaţiul aerian, cuprinse între frontierele de stat şi
  - navă sub pavilion românesc ori aeronavă înmatriculată în România.
- **Aplicare:**
  - legea penală română se aplică dacă pe teritoriul român **s-a efectuat un act de executare**, **instigare** sau **complicitate** – inclusiv în cazul infracţiunilor continue, continuate sau complexe;
  - legea penală română se aplică dacă pe teritoriul român **s-a produs rezultatul infracţiunii**, chiar în parte – teoria ubicuităţii;
  - legea penală română se aplică şi **persoanelor fizice/juridice străine** pentru infracţiunile săvârşite pe teritoriul României.

NB În cazul **infracţiunii de obicei**, pentru a fi aplicabilă legea română este necesar ca din actele de executare săvârşite pe teritoriul ţării sau pe respectiva navă sau aeronavă să rezulte obişnuinţa.

- **Excepţii** (decurg din tratatele internaţionale la care România este parte):
  - infracţiunile săvârşite de persoanele care beneficiază de imunitate de jurisdicţie penală;
  - infracţiunile săvârşite în sediile misiunilor diplomatice străine;
  - infracţiunile săvârşite la bordul navelor sau aeronavelor militare sau guvernamentale străine aflate pe teritoriul României;
  - infracţiunile săvârşite la bordul navelor sau aeronavelor comerciale străine aflate în trecere prin marea teritorială română, dacă:

- infracţiunea a fost săvârşită de un cetăţean român sau de o persoană fără cetăţenie care are domiciliul pe teritoriul României;
- infracţiunea este îndreptată împotriva intereselor României sau împotriva unui cetăţean român ori a unei persoane rezidente pe teritoriul României;
- infracţiunea este de natură să tulbure ordinea şi liniştea publică în ţară sau ordinea în marea teritorială;
- exercitarea jurisdicţiei române este necesară pentru reprimarea traficului ilicit de stupefiante sau de substanţe psihotrope;
- asistenţa autorităţilor române a fost cerută, în scris, de căpitanul navei ori de un agent diplomatic sau un funcţionar consular al statului al cărui pavilion îl arborează nava.

NB În cazul infracţiunilor săvârşite la bordul navelor sau aeronavelor comerciale aflate în porturile sau aeroporturile româneşti se va aplica legea română.

II. APLICAREA LEGII PENALE ROMÂNE FAPTELOR SĂVÂRŞITE ÎN AFARA TERITORIULUI ŢĂRII

1. Principiul personalităţii

Art. 9. Personalitatea legii penale. *(1) Legea penală română se aplică infracțiunilor săvârşite în afara teritoriului țării de către un cetățean român sau de o persoană juridică română, dacă pedeapsa prevăzută de legea română este detențiunea pe viață ori închisoarea mai mare de 10 ani.*
(2) În celelalte cazuri, legea penală română se aplică infracțiunilor săvârşite în afara teritoriului țării de către un cetățean român sau de o persoană juridică română, dacă fapta este prevăzută ca infracțiune şi de legea penală a țării unde a fost săvârşită ori dacă a fost comisă într-un loc care nu este supus jurisdicției niciunui stat.
(3) Punerea în mişcarea a acțiunii penale se face cu autorizarea prealabilă a procurorului general al parchetului de pe lângă curtea de apel în a cărei rază teritorială se află parchetul mai întâi sesizat sau, după caz, a procurorului general al parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație şi Justiție. Termenul în care procurorul poate emite autorizarea este de până la 30 de zile de la data solicitării autorizării şi poate fi prelungit, în condițiile legii, fără ca durata totală să depăşească 180 de zile.

Noţiune *– legea penală română se poate aplica infracţiunilor săvârşite în afara teritoriului ţării de către un cetăţean român sau o persoană juridică română, cu respectarea anumitor condiţii.*

➲ **Condiţii**

1. Prima ipoteză:

- infracţiunea să fie săvârşită în întregime în afara teritoriului ţării;
- pedeapsa aplicabilă să fie detenţiune pe viaţă sau închisoarea mai mare de 10 ani;
- fapta săvârşită să constituie infracţiune conform legii române;
- infractorul să fie cetăţean român sau persoană juridică română în momentul săvârşirii infracţiunii;
- tratatele internaţionale la care România este parte să nu prevadă altă modalitate de soluţionare.

2. A doua ipoteză:

- infracţiunea să fie săvârşită în afara teritoriului ţării;
- pedeapsa aplicabilă să fie amenda sau închisoarea de cel mult 10 ani;
- fapta să fie incriminată atât de legea română, cât şi de legea statului unde a fost săvârşită;
- infractorul să fie cetăţean român sau persoană juridică română în momentul săvârşirii infracţiunii;
- tratatele internaţionale la care România este parte să nu prevadă altă modalitate de soluţionare.

2. Principiul realităţii

Art. 10. Realitatea legii penale. *(1) Legea penală română se aplică infracțiunilor săvârșite în afara teritoriului țării de către un cetățean străin sau o persoană fără cetățenie, contra statului român, contra unui cetățean român ori a unei persoane juridice române.*
(2) Punerea în mișcare a acțiunii penale se face cu autorizarea prealabilă a procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și numai dacă fapta nu face obiectul unei proceduri judiciare în statul pe teritoriul căruia s-a comis.

Noţiune *– legea penală română se poate aplica infracţiunilor săvârşite în afara teritoriului ţării de către un cetăţean străin sau o persoană fără cetăţenie, cu respectarea anumitor condiţii.*

- **Condiţii**
  - infracţiunea să fie săvârşită în întregime în afara ţării;
  - subiectul pasiv al infracţiunii să fie statul român, un cetăţean român (în cazul infracţiunilor contra persoanei) sau o persoană juridică română;

NB Dacă până la pronunţarea unei hotărâri definitive victima pierde cetăţenia română sau calitatea de persoană juridică română, nu se va mai putea aplica legea penală română în temeiul principiului realităţii.

  - fapta săvârşită să fie incriminată de legea penală română;
  - infractorul să fie cetăţean străin sau apatrid la data comiterii infracţiunii;

NB Condiţia nu este îndeplinită de persoana juridică străină.

  - tratatele internaţionale la care România este parte să nu prevadă altă modalitate de soluţionare.

NB Persoanele străine care beneficiază de imunitate jurisdicţională nu vor putea fi trase la răspundere nici potrivit principiului realităţii.

3. Principiul universalităţii

Art. 11. Universalitatea legii penale. *(1) Legea penală română se aplică şi altor infracțiuni decât celor prevăzute în art. 10, săvârșite în afara teritoriului țării de un cetățean străin sau o persoană fără cetățenie, care se află de bunăvoie pe teritoriul României, în următoarele cazuri:*

a) s-a săvârşit o infracțiune pe care statul român şi-a asumat obligația să o reprime în temeiul unui tratat internațional, indiferent dacă este prevăzută sau nu de legea penală a statului pe al cărui teritoriu a fost comisă;
b) s-a cerut extrădarea sau predarea infractorului şi aceasta a fost refuzată.
(2) Dispozițiile alin. (1) lit. b) nu se aplică atunci când, potrivit legii statului în care s-a săvârşit infracțiunea, există o cauză care împiedică punerea în mişcare a acțiunii penale sau continuarea procesului penal ori executarea pedepsei sau când pedeapsa a fost executată ori este considerată ca executată.
(3) Când pedeapsa nu a fost executată sau a fost executată numai în parte, se procedează potrivit dispozițiilor legale privitoare la recunoaşterea hotărârilor străine.

- **Condiţii:**
  - infracţiunea să fie comisă în afara teritoriului ţării;
  - pentru infracţiunea săvârşită să nu fie aplicabilă legea penală română în temeiul principiului realităţii (să nu fie o infracţiune contra statului, a unui cetăţean român sau a unei persoane juridice române);
  - fapta comisă să fie incriminată de legea penală română;
  - statul să îşi fi asumat printr-un tratat internaţional obligaţia de a reprima fapta săvârşită (prima ipoteză) sau să se fi cerut extrădarea sau predarea infractorului, iar aceasta să fi fost refuzată (a doua ipoteză);
  - infractorul să fie cetăţean străin sau apatrid;

NB Condiţia nu este îndeplinită de persoana juridică străină.

  - infractorul să se afle de bunăvoie pe teritoriul României;
  - tratatele internaţionale la care România este parte să nu prevadă altă modalitate de soluţionare.

NB Persoanele străine care beneficiază de imunitate jurisdicţională nu vor putea fi trase la răspundere nici potrivit principiului realităţii.

4. Extrădarea

Art. 14. Extrădarea. *(1) Extrădarea poate fi acordată sau solicitată în temeiul unui tratat internațional la care România este parte ori pe bază de reciprocitate, în condițiile legii.*
(2) Predarea sau extrădarea unei persoane în relația cu statele membre ale Uniunii Europene se acordă sau se solicită în condițiile legii.
(3) Predarea unei persoane către un tribunal penal internațional se acordă în condițiile legii.

- instituţie constituțională;
- este reglementată în detaliu în Titlul II – „Extrădarea" şi Titlul III – „Dispoziţii privind cooperarea cu statele membre ale Uniunii Europene în aplicarea Deciziei-cadru nr. 2002/584/JAI a Consiliului Uniunii Europene din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare şi procedurile de predare între statele membre" din Legea nr. 302/2004 privind cooperarea judiciară internaţională în materie penală.

FIŞA

NR. 4

TRĂSĂTURILE ESENŢIALE ALE INFRACŢIUNII

Art. 15. Trăsăturile esențiale ale infracțiunii. *(1)* ***Infracțiunea*** *este fapta prevăzută de legea penală, săvârşită cu vinovăție, nejustificată şi imputabilă persoanei care a săvârşit-o.*
(2) Infracțiunea este singurul temei al răspunderii penale.

- din definiţia legală rezultă **trăsăturile esenţiale ale oricărei infracţiuni,** ce însumează **condiţiile ce trebuie îndeplinite** pentru ca o faptă să constituie infracţiune:
  - fapta să fie prevăzută de legea penală (**tipicitatea**);
  - fapta să fie săvârşită cu vinovăţie;
  - fapta să fie nejustificată (analiza acestei trăsături va fi făcută cu ocazia tratării pe larg a cauzelor justificative);
  - fapta să fie imputabilă celui care a săvârşit-o (**imputabilitatea**).
- este necesară întrunirea **cumulativă** a condiţiilor de mai sus, absenţa oricăreia dintre ele înlăturând caracterul penal al faptei.

I. TIPICITATEA

- presupune identitatea dintre fapta săvârşită şi elementele stabilite de legiuitor în norma de incriminare;
- decurge din principiul legalităţii – *nullum crimen sine lege*;
- nu orice faptă tipică este infracţiune, în timp ce orice infracţiune este o faptă tipică;
- este primul element care trebuie verificat la evaluarea unei fapte ca fiind sau nu infracţiune; dacă fapta nu este prevăzută de legea penală, îndeplinirea celorlalte condiţii nu se mai verifică.

II. ANTIJURIDICITATEA

- fapta prevăzută de legea penală este ilicită atunci când este săvârşită cu vinovăţie, şi **nu este incidentă nicio cauză justificativă**;
- dacă este incidentă o cauză justificativă, fapta, deşi prevăzută de legea penală (tipică), nu este infracţiune, întrucât pierde caracterul ilicit, săvârşirea sa fiind permisă de lege.
  Exemplu: în cazul uciderii unei persoane în legitimă apărare, autorul nu va putea fi tras la răspundere penală, deoarece fapta pe care a săvârşit-o nu este infracţiune, lipsindu-i trăsătura antijuridicităţii.

III. IMPUTABILITATEA

- făptuitorul trebuie să fie **responsabil**;
- responsabilitatea înglobează două aspecte:
  - **intelectiv:** autorul înţelege semnificaţia acţiunilor/inacţiunilor sale;
  - **volitiv:** autorul este stăpân pe acţiunile/inacţiunile sale.

NB

Este posibil ca autorul, chiar dacă este responsabil, să nu fie tras la răspundere penală, deoarece acţionează în împrejurări pe care nu le-a cunoscut, împrejurări de care depinde însuşi caracterul penal al faptei.

- nu este susceptibilă de forme, precum vinovăţia ca element constitutiv al infracţiunii, organele judiciare putând doar constata existenţa sau inexistenţa sa;

NB

Vinovăţia, ca **trăsătură esenţială** a infracţiunii este subsumată noţiunii de **imputabilitate**. Forma concretă pe care trebuie să o îmbrace vinovăţia pentru fiecare infracţiune în parte (intenţie, praeterintenţie, culpă) va fi analizată ca **element constitutiv** în fişa privind conţinutul infracţiunii.

- este ultima trăsătură analizată de organele judiciare.

FIŞA

NR. 5

CONŢINUTUL INFRACŢIUNII

I. OBIECTUL INFRACŢIUNII

Noţiune

- ***obiectul juridic*** *– valoarea socială protejată de norma de incriminare;*
- ***obiectul material*** *– lucrul sau fiinţa vătămată prin săvârşirea infracţiunii.*

- toate infracţiunile au obiect juridic, însă nu toate infracţiunile au obiect material (*exemplu: obiectul juridic al infracţiunii de ameninţare este libertatea psihică a persoanei, lipsind obiectul material*);
- infracţiunile **complexe** vor avea întotdeauna obiect material principal şi obiect material secundar (*exemplu: viol, tâlhărie*);
- în cazul infracţiunilor **complexe**, obiectul juridic secundar poate consta fie în valori juridice de aceeaşi natură cu obiectul juridic principal (*uciderea a două persoane în aceeaşi împrejurare*), fie în valori juridice de natură diferită (*tâlhăria*);
- obiectul material nu se confundă cu:
  - produsul infracţiunii;
  - mijloacele de săvârşire a infracţiunii.
- la infracţiunile **de rezultat**, de regulă, lipsa obiectului material echivalează cu lipsa caracterului penal;
- **infracţiunile de pericol** nu au, în principiu, obiect material, dar există şi excepţii (*exemplu: distrugerea, semnalizarea falsă*);
- nu este necesar ca obiectul material să aparţină titularului valorii ocrotite.

II. SUBIECTUL INFRACŢIUNII

Noţiune

➲ ***subiectul activ*** *al infracţiunii – persoana fizică sau juridică care a săvârşit infracţiunea în mod nemijlocit (autor) sau care a participat la săvârşirea acesteia (coautor, complice, instigator);*

➲ ***subiectul pasiv*** *al infracţiunii – titularul valorii sociale ce constituie obiectul juridic al infracţiunii.*

1. Subiectul activ

Noţiune *– este* ***subiect activ*** *orice persoană care săvârșește o faptă prevăzută de legea penală.*

- sunt subiecți activi:
  - autorul – nu este participant;
  - coautorii – participanţi;
  - complicele – participant;

- instigatorul – participant.

- subiectul activ poate fi:
  - **calificat**: are o anumită calitate (*exemplu: infracţiunea de cercetare abuzivă poate fi săvârşită, în calitate de autor/coautori, numai de către un organ de cercetare penală, procuror sau judecător*);
  - **unic**: infracţiunea poate fi săvârşită de o singură persoană, în calitate de autor (*exemplu: infracţiunea de mărturie mincinoasă*);

NB Chiar dacă infracţiunea nu poate fi săvârşită decât de o singură persoană în calitate de autor (fiind astfel exclus coautoratul), este posibil ca la săvârşirea infracţiunii să participe instigatori/complici.

  - **plural**: infracţiunea nu poate fi săvârşită decât de mai multe persoane (*exemplu: infracţiunea de încăierare*).

- subiectul activ poate fi:
  - persoană fizică sau
  - persoană juridică.

1.1. Condiţii pentru angajarea răspunderii penale a persoanei fizice

Art. 113. Limitele răspunderii penale. *(1) Minorul care nu a împlinit vârsta de 14 ani nu răspunde penal.*
(2) Minorul care are vârsta între 14 şi 16 ani răspunde penal numai dacă se dovedeşte că a săvârşit fapta cu discernământ.
(3) Minorul care a împlinit vârsta de 16 ani răspunde penal potrivit legii.

- este necesar ca făptuitorul:
  - să fi împlinit vârsta de 14 ani (dacă minorul nu a împlinit 14 ani la momentul săvârşirii faptei, nu va răspunde penal, prezumându-se absolut lipsa discernământului său);
  - să fie responsabil (dacă persoana este iresponsabilă, nu este îndeplinită trăsătura esenţială a imputabilităţii);
  - să fi acţionat în mod liber (dacă persoana este constrânsă fizic/moral, nu este îndeplinită trăsătura esenţială a imputabilităţii).

- **nu poate fi angajată răspunderea penală** în cazul:
  - minorului sub 14 ani (cauza de neimputabilitate incidentă este minoritatea);
  - minorului între 14 şi 16 ani, fără discernământ prin raportare la fapta respectivă (cauza de neimputabilitate incidentă este iresponsabilitatea).

- în cazul anumitor infracţiuni, sunt reglementate **cerinţe speciale** corespunzătoare calităţii pe care trebuie să o aibă subiectul activ pentru a putea săvârşi infracţiunea (*spre exemplu, calitatea de funcţionar pentru unele infracţiuni de corupţie*).

1.2. Condiţii pentru angajarea răspunderii penale a persoanei juridice

Art. 135. Condițiile răspunderii penale a persoanei juridice. *(1) Persoana juridică, cu excepția statului și a autorităților publice, răspunde penal pentru infracțiunile săvârșite în realizarea obiectului de activitate sau în interesul ori în numele persoanei juridice.*

(2) Instituțiile publice nu răspund penal pentru infracțiunile săvârşite în exercitarea unei activități ce nu poate face obiectul domeniului privat.
(3) Răspunderea penală a persoanei juridice nu exclude răspunderea penală a persoanei fizice care a contribuit la săvârşirea aceleiaşi fapte.

- este necesar:
  - să existe o entitate cu personalitate juridică, iar această entitate trebuie să poată răspunde penal;

NB

Nu pot fi subiect activ al infracţiunii:
- entităţile aflate în curs de constituire;
- societăţile simple, dacă nu se prevede altfel în actul modificator;
- asocierile în participaţiune;
- statul;
- autorităţile publice – cu toate acestea, instituţia publică va răspunde penal pentru infracţiunea săvârşită în exercitarea unei activităţi care poate face obiectul domeniului privat şi pe care o poate desfăşura în mod legal alături de activităţi ce nu pot face obiectul domeniului privat.

- ca infracţiunea să fi fost săvârşită:
  - în realizarea obiectului de activitate al persoanei juridice;
  - în interesul persoanei juridice, chiar dacă nu este comisă în realizarea obiectului de activitate sau
  - în numele persoanei juridice, chiar dacă nu este comisă în realizarea obiectului de activitate sau în interesul persoanei juridice.

NB

Societatea comercială divizată/absorbită/fuzionată/dizolvată/aflată în curs de lichidare poate fi subiect activ.

NB

Răspunderea penală a persoanei juridice poate fi angajată şi de o persoană care nu exercită voinţa societară.

- ca infracţiunea să fi fost comisă de persoana juridică urmare a unei hotărâri adoptate în cadrul acesteia (intenţie) sau a neglijenţei acesteia (*culpă*).
- răspunderea persoanei juridice este generală, directă, pentru faptă proprie (răspunderea persoanei juridice nu este obiectivă);
- răspunderea persoanei juridice nu exclude răspunderea persoanei fizice care a contribuit la săvârşirea aceleiaşi fapte. Nu este necesară identificarea persoanei fizice.

NB

O persoană juridică poate răspunde pentru faptele altei persoane juridice.

Forma de vinovăţie:
- intenţia sau culpa;
- persoana juridică şi persoana fizică, participanţi la aceeaşi faptă, pot avea:

- aceeaşi formă de vinovăţie (intenţie/intenţie; culpă/culpă; praeterintenţie/praeterintenţie);
- forme de vinovăţie diferite (intenţie/culpă; culpă/intenţie; praeterintenţie/culpă; culpă/praeter-intenţie; intenţie/praeterintenţie).

NB

Persoana juridică poate fi **subiect activ** al oricărei infracţiuni.
Unele infracţiuni **nu** pot fi însă săvârşite în calitate de **autor** de către persoana juridică (*exemplu: mărturia mincinoasă, represiunea nedreaptă*). În cazul acestor infracţiuni, persoana juridică poate fi participant (complice/instigator).

NB

În cazul în care există mai multe persoane fizice cu opinii diferite în conducerea persoanei juridice, este necesară delimitarea voinţei persoanei juridice de cele ale factorilor de decizie din conducerea sa.

2. Subiectul pasiv

Noţiune *– titularul (persoană fizică sau juridică) valorii sociale ce constituie obiectul juridic al infracţiunii.*

- nu există infracţiune fără subiect pasiv;

NB

Persoana prejudiciată poate fi diferită de subiectul pasiv al infracţiunii (*exemplu: sustragerea bunului care aparţine lui X, aflat în posesia lui Y. Y este subiect pasiv şi X este persoana prejudiciată*).

- **nu poate fi subiect pasiv:**
  - o persoană decedată (subiectul pasiv în cazul infracţiunii de profanare de morminte este statul);
  - un animal [subiectul pasiv în cazul unei infracţiuni îndreptate împotriva unui animal (furt/distrugere) este proprietarul animalului]. Animalul poate fi însă obiect material al infracţiunii.
- în cazul anumitor infracţiuni, sunt reglementate **cerinţe speciale** corespunzătoare calităţii pe care trebuie să o aibă subiectul pasiv pentru a se putea reţine săvârşirea infracţiunii (*spre exemplu, calitatea de funcţionar pentru infracţiunea de ultraj*).

NB

Pluralitatea de subiecţi pasivi atrage, ca regulă, reţinerea atâtor infracţiuni câte persoane au fost vătămate prin săvârşirea faptei. Este însă posibil ca pluralitatea de subiecţi pasivi să constituie element circumstanţial agravant (*de exemplu, vătămare corporală din culpă în formă agravată*), caz în care se va reţine săvârşirea unei singure infracţiuni, în formă agravată.

III. LOCUL ŞI TIMPUL SĂVÂRŞIRII INFRACŢIUNII

- Poate fi prevăzut ca:
  - **element constitutiv/condiţie esenţială** (*exemplu: la infracţiunea de ucidere a nou-născutului de către mamă, timpul săvârşirii infracţiunii, respectiv în primele 24 de ore de la naşterea copilului, conducerea unui autovehicul fără permis, pe drumurile publice*) → nerealizarea elementului constitutiv, în locul şi timpul stabilit de lege, conduce la imposibilitatea reţinerii respectivei infracţiuni (fapta nu este tipică);

- **element circumstanţial agravant/atenuant** [*exemplu: furtul săvârşit pe timp de noapte (timpul) sau într-un mijloc de transport în comun (locul) este furt calificat*] → nerealizarea elementului circumstanţial, în locul şi timpul stabilit de lege, nu va conduce la imposibilitatea reţinerii infracţiunii, ci doar la nereţinerea variantei agravate/calificate a acesteia.

IV. SITUAŢIA PREMISĂ

- împrejurare de fapt/drept prealabilă faptei şi pe care aceasta se grefează. *De exemplu, în cazul infracţiunii de abuz de încredere, situaţia premisă presupune încredinţarea bunului în temeiul unui titlu, cu un anumit scop*;
- nu se regăseşte în toate infracţiunile, iar dacă există, absenţa sa în cazul faptei săvârşite atrage nereţinerea infracţiunii.

V. CONŢINUTUL CONSTITUTIV AL INFRACŢIUNII[1]

Noţiune *– totalitatea condiţiilor prevăzute de textul de incriminare cu privire la actul de conduită interzis şi atitudinea subiectivă a făptuitorului faţă de acesta.*

- reprezintă analiza trăsăturii esenţiale a **tipicităţii**;
- actul interzis săvârşit de făptuitor cunoaşte două aspecte, ce conturează latura **obiectivă** şi pe cea subiectivă a **infracţiunii**.

1. Latura obiectivă

Noţiune *– condiţiile cerute de textul de incriminare privind actul de conduită interzis.*

- Este formată din trei componente:
  - elementul material
  - urmarea imediată
  - legătura de cauzalitate

1.1. Elementul material

Noţiune *–* ***verbum regens*** *– actul de conduită interzis.*

- poate consta într-o:
  - **acţiune**
    - act fizic (*de exemplu: lovirea, pătrundere, distrugerea*);

[1] Pentru o clasificare a unor infracţiuni din partea specială prin raportare la modul de săvârşire a acestora (latura obiectivă şi cea subiectivă a infracţiunii), a se vedea tabelul comparativ din anexa nr. 3.

- act verbal (*de exemplu: ameninţare*);
- scriere (*de exemplu: infracțiuni de fals*).

- **inacţiune** – rămânerea în pasivitate, atunci când există o obligaţie legală sau convenţională de a acţiona ce incumbă făptuitorului:
  - obligaţie legală (*de exemplu: nedenunţarea*);
  - obligaţie convenţională (*de exemplu: intervenţia salvamarului, în caz de înec*).

- poate fi **unic** (*de exemplu: lovirea*) sau **alternativ** (*de exemplu: luarea de mită)* → în cazul elementului material alternativ, săvârşirea acestuia în oricare dintre variantele reglementate atrage reţinerea săvârşirii infracţiunii;
- elementul material poate consta în **mai multe acţiuni sau inacţiuni** (în acest caz, realizarea mai multor variante ale elementului material nu va conduce la reţinerea unui concurs de infracţiuni, în timp ce, în cazul infracţiunilor complexe, este necesară realizarea tuturor acţiunilor prevăzute în componenţa elementului material);
- în funcţie de elementul material, există infracţiuni:
  - **comisive**: elementul material constă într-o acţiune;
  - **omisive proprii**: elementul material constă într-o inacţiune;

NB

Infracţiunile omisive proprii nu pot fi săvârşite printr-o acţiune. *De exemplu, infracţiunea de nedenunţare a unei fapte nu poate fi săvârşită decât prin rămânerea în pasivitate a autorului nedenunţării.*

  - **omisive improprii** (comisive prin omisiune): elementul material constă într-o inacţiune, însemnând omisiunea de a împiedica producerea unui rezultat socialmente periculos pe care făptuitorul avea obligaţia să-l împiedice.

NB

Specific infracțiunilor omisive improprii este că legiuitorul nu enumeră acțiunile/inacțiunile prin intermediul cărora se poate săvârși fapta, spre deosebire de infracțiunile omisive proprii, unde legiuitorul specifică expres inacțiunea. *De exemplu, la infracțiunea de omor, elementul material este uciderea.* Uciderea poate fi realizată atât printr-o acțiune (*împușcare – acțiune*), cât și printr-o inacțiune (conducătorul auto, cu intenție, *nu pune frână – inacțiune*, coliziunea ducând la decesul persoanei).

- infracţiunile comisive pot fi:
  - de rezultat – produc un rezultat material (*exemplu: furtul*);
  - de pericol – produc o stare de pericol (*exemplu: ameninţarea*).

Art. 17. Săvârşirea infracţiunii comisive prin omisiune. *Infracțiunea comisivă care presupune producerea unui rezultat se consideră săvârşită şi prin omisiune, când:*
a) există o obligație legală sau contractuală de a acționa;
b) autorul omisiunii, printr-o acțiune sau inacțiune anterioară, a creat pentru valoarea socială protejată o stare de pericol care a înlesnit producerea rezultatului.

- vizează infracţiunile comisive de rezultat;
- presupune o acţiune comisă prin inacţiune, şi nu o inacţiune comisă printr-o acţiune. Astfel, infracţiunea poate fi comisivă prin omisiune, şi nu omisivă prin comisiune;
- acţiunea sau inacţiunea poate fi licită sau ilicită;
- obligaţia de a acţiona poate fi una de rezultat sau una de mijloace;
- obligaţia legală/convenţională poate rezulta din:
  - o legătură naturală, între membrii de familie;
  - o legătură strânsă de comunitate;
  - o asumare voluntară a obligaţiei de protecţie.

1.2. Urmarea imediată

***Noţiune** – vătămarea adusă valorii sociale ocrotite prin textul de incriminare.*

- constă într-o:
  - modificare fizică a realităţii (infracţiune de rezultat);
  - stare de pericol (infracţiune de pericol).
- trebuie să fie rezultatul nemijlocit al elementului material;
- infracţiunile de pericol pot fi:
  - de pericol concret: trebuie dovedit că fapta poate genera starea de pericol preconizată de norma de incriminare;
  - de pericol abstract: nu trebuie dovedit că fapta poate genera starea de pericol preconizată de norma de incriminare, deoarece starea de pericol e prezumată.

1.3. Legătura de cauzalitate

***Noţiune** – legătura de determinare existentă între elementul material şi urmarea imediată.*

- este esenţial pentru reţinerea săvârşirii infracţiunii ca legătura de cauzalitate să existe între elementul material şi urmarea imediată;
- trebuie dovedită numai la infracţiunile de rezultat şi de pericol concret;
- nu trebuie dovedită la infracţiunea de pericol abstract (rezultă *ex re*);
- poate pune probleme când la producerea rezultatului socialmente periculos au contribuit mai multe cauze → în acest caz trebuie stabilită contribuţia fiecărei cauze şi apoi trebuie eliminate cele care nu au fost esenţiale pentru producerea rezultatului;
- cauza necesară este orice acţiune/inacţiune în absenţa căreia rezultatul nu s-ar fi produs (pe baza criteriului *sine qua non*).

2. Latura subiectivă

Noţiune *– condiţiile prevăzute de textul de incriminare cu privire la atitudinea făptuitorului faţă de faptă şi urmările acesteia.*

- poate fi formată din mai multe componente:
  - vinovăţia – trebuie să existe în forma cerută de lege;
  - mobilul sau scopul faptei – dacă este prevăzut în norma de incriminare, are valoare de cerinţă esenţială.

2.1. Vinovăţia[2]

Noţiune *– forma de vinovăţie cerută de textul de incriminare pentru ca fapta săvârşită să constituie infracţiune.*

Art. 16. Vinovăția. *(1) Fapta constituie infracțiune numai dacă a fost săvârșită cu forma de vinovăție cerută de legea penală.*
(2) Vinovăție există când fapta este comisă cu intenție, din culpă sau cu intenție depășită.
(3) Fapta este săvârşită cu intenție când făptuitorul:
a) prevede rezultatul faptei sale, urmărind producerea lui prin săvârşirea acelei fapte;
b) prevede rezultatul faptei sale şi, deşi nu-l urmăreşte, acceptă posibilitatea producerii lui.
(4) Fapta este săvârşită din culpă, când făptuitorul:
a) prevede rezultatul faptei sale, dar nu-l acceptă, socotind fără temei că el nu se va produce;
b) nu prevede rezultatul faptei sale, deşi trebuia şi putea să îl prevadă.
(5) Există intenție depășită când fapta constând într-o acțiune sau inacțiune intenționată produce un rezultat mai grav, care se datorează culpei făptuitorului.
(6) Fapta constând într-o acțiune sau inacțiune constituie infracțiune când este săvârșită cu intenție. Fapta comisă din culpă constituie infracțiune numai când legea o prevede în mod expres.

- vinovăţia, ca element **constitutiv al infracţiunii** (distinct de vinovăţia – trăsătură esenţială a infracţiunii, subsumată cerinţei imputabilităţii), poate îmbrăca mai multe forme.
- **Modalităţile** vinovăţiei:
  - intenţie
    - directă;
    - indirectă;
    - depăşită (praeterintenţie).
  - culpă
    - cu prevedere;
    - fără prevedere.

[2] Pentru o prezentare comparativă a modalităţilor vinovăţiei, a se consulta tabelul de la finalul acestei fişe.

A. INTENŢIA

- **Intenţia directă:**
  - făptuitorul prevede rezultatul faptei sale, urmărind producerea lui prin săvârşirea acelei fapte;
  - nu contează dacă producerea rezultatului este certă sau doar probabilă, ceea ce contează este ca acesta să fie urmărit de făptuitor.
- **Intenţia indirectă:**
  - făptuitorul prevede:
    - **cel puţin** o urmare (licită/ilicită) pe care o doreşte, indiferent dacă este sau nu prevăzută de legea penală;
    - **urmarea** pe care o acceptă, care este întotdeauna prevăzută de legea penală.
- dacă aprecierea făptuitorului că fapta nu se va produce nu se bazează pe temeiuri obiective sau rezonabile, ci pe **hazard**, se va reţine intenţia indirectă, iar nu culpă cu prevedere;
- dacă producerea urmării pe care autorul o acceptă este **inevitabilă**, intenţia este directă;
- intenţia mai poate fi:
  - **calificată prin scop** – *de exemplu: sustragerea unui bun **în scopul** însuşirii pe nedrept*;
  - **iniţială**: rezultatul este prevăzut încă de la început;
  - **supravenită**: rezultatul este prevăzut pe parcursul executării (dar până la terminarea executării);
  - **spontană (intenţie repentină)**: rezoluţia este luată într-o stare de tulburare sau emoţie şi este pusă în executare de îndată sau într-un timp scurt;

NB Intenţia spontană poate fi reţinută în cazul circumstanţei atenuante a provocării.

  - **premeditată**: pentru reţinere, necesită trecerea unui interval de timp din momentul luării hotărârii de a săvârşi infracţiunea şi până la punerea în executare a intenţiei de a săvârşi infracţiunea.

NB Intenţia premeditată se poate reţine şi în lipsa actelor de pregătire.

NB Intenţia premeditată este o circumstanţă agravantă.

- **Intenţia depăşită (praeterintenţia):**
  - fapta constând într-o acţiune/inacţiune intenţionată produce un rezultat mai grav, care se datorează culpei făptuitorului;
  - trebuie ca acţiunea/inacţiunea intenţionată să fie prevăzută de lege. Dacă nu este prevăzută de lege, se va reţine că fapta a fost săvârşită numai cu forma de vinovăţie a culpei;
  - rezultatul mai grav trebuie doar prevăzut, nu acceptat. Dacă producerea rezultatului este acceptată, se va reţine intenţia indirectă.

- **Structura intenţiei depăşite:**
  - intenţie (directă/indirectă) în raport cu rezultatul urmărit/acceptat şi
  - culpă (cu/fără prevedere) în raport cu rezultatul mai grav produs.

NB

Nu toate infracţiunile progresive sunt comise cu praeterintenţie.
De exemplu:
*– este infracţiune progresivă şi praeterintenţionată: o primă acţiune vătămătoare săvârşită cu **intenţie,** peste care se suprapune un rezultat care va fi imputat autorului cu titlu de **culpă** (X loveşte pe Y cu intenţie şi, ca urmare a acţiunii vătămătoare, Y decedează, fără ca X să fi urmărit sau acceptat producerea decesului);*
*– este infracţiune progresivă, dar nu este infracţiune praeterintenţionată: o primă acţiune vătămătoare săvârşită din **culpă,** peste care se suprapune un rezultat care va fi imputat autorului tot cu titlu de **culpă** (X loveşte din culpă pe Y şi, ca urmare a acţiunii vătămătoare, Y decedează, la un anumit interval de timp).*

- astfel, infracţiunea **progresivă** poate presupune următoarele forme de vinovăţie:
  - intenţie şi culpă – **se poate reţine** existenţa unei infracţiuni praeterintenţionate;
  - culpă şi culpă – **nu se poate reţine** existenţa unei infracţiuni praeterintenţionate.

B. CULPA

- **Culpa cu prevedere:**
  - făptuitorul prevede rezultatul faptei sale, dar nu-l acceptă, socotind fără temei că rezultatul nu se va produce;
  - făptuitorul prevede **urmarea dorită** (licită/ilicită), prevăzută sau nu de legea penală;
  - făptuitorul prevede **urmarea ilicită** (întotdeauna prevăzută de legea penală, dar neacceptată);
  - dacă aprecierea făptuitorului că fapta nu se va produce nu se bazează pe temeiuri obiective sau rezonabile, ci pe hazard, se va reţine intenţia indirectă, nu culpă cu prevedere.
- **Culpa fără prevedere:**
  - făptuitorul nu prevede rezultatul faptei sale, deşi trebuia ŞI putea să îl prevadă;
  - dacă nicio persoană nu putea să prevadă rezultatul, se va reţine cazul fortuit (cauză de neimputabilitate);
  - dacă autorul (persoană fără pregătire de specialitate) nu a prevăzut rezultatul faptei şi nici nu putea faţă de pregătirea sa, dar o altă persoană (specializată) putea să-l prevadă, nu se reţine culpa fără prevedere, dar nici cazul fortuit – art. 16 alin. (1) lit. b) teza a II-a C. proc. pen.
- Culpa mai poate fi:
  - **comună**: activitate culpabilă atât a făptuitorului, cât şi a victimei;
  - **concurentă**: activitate culpabilă a mai multor persoane.

NB

Culpa poate fi reţinută atât la infracţiunea de pericol, cât şi la infracţiunea de rezultat.

➲ fapta comisă din culpă constituie infracţiune **numai când legea o prevede în mod expres**.

NB

În cazul infracţiunii săvârşite **cu intenţie**, legiuitorul nu trebuie să prevadă expres forma de vinovăţie.
Exemplu: art. 194 C. pen. – vătămarea corporală.
În schimb, o faptă (acţiune/inacţiune) săvârşită **din culpă** este infracţiune numai când legiuitorul prevede expres această formă de vinovăţie.
Exemplu: art. 196 C. pen. – vătămarea corporală din culpă.

NB

Prin urmare, dacă textul de incriminare nu prevede expres nicio formă de vinovăţie, acea faptă va fi infracţiune **doar dacă este săvârşită cu intenţie sau intenţie depăşită**.

2.2. Mobilul şi scopul

***Noţiune**:*
- ➲ *mobilul – motivul ce a dus la ideea săvârşirii infracţiunii în mintea făptuitorului;*
- ➲ *scopul – ţelul urmărit de făptuitor la săvârşirea infracţiunii.*

➲ mobilul şi scopul pot fi:
- ➲ **elemente constitutive** (*exemplu: în cazul infracţiunii de cercetare abuzivă, scopul este element constitutiv; în cazul infracţiunii de abuz în serviciu, mobilul este element constitutiv*);
- ➲ **element circumstanţial agravant** (*exemplu: omorul săvârşit din interes material sau pentru a ascunde săvârşirea unei infracţiuni*);
- ➲ **circumstanţă agravantă generală** (*exemplu: săvârşirea infracţiunii pentru motive legate de rasă, naţionalitate, etnie etc.*);

➲ dacă nu sunt prevăzute de lege, mobilul şi scopul nu afectează existenţa infracţiunii;

➲ nu contează dacă scopul prevăzut de lege şi urmărit de făptuitor a fost atins sau nu.

NB

Lipsa oricărui mobil poate fi un indiciu al iresponsabilităţii.

Tabel comparativ
FORME DE VINOVĂŢIE

Intenţie directă	prevede	urmăreşte		
Intenţie indirectă	prevede	nu urmăreşte	acceptă	
Culpă cu prevedere	prevede	nu urmăreşte	nu acceptă	socoteşte fără temei că rezultatul nu se va produce
Culpă fără prevedere	nu prevede	nu urmăreşte	nu acceptă	trebuia şi putea să prevadă
Intenţie depăşită	intenţie directă/indirectă + culpă cu/fără prevedere			

FIŞA
NR. 6

CAUZELE JUSTIFICATIVE ŞI DE NEIMPUTABILITATE. ASPECTE GENERALE

➲ odată reţinute, cauzele justificative și de neimputabilitate atrag imposibilitatea considerării faptei ca fiind infracţiune.

I. CAUZELE JUSTIFICATIVE

Sediul materiei: *art. 18-22 C. pen.*

> ***Art. 18. Dispoziții generale.*** *(1) Nu constituie infracțiune fapta prevăzută de legea penală, dacă există vreuna dintre cauzele justificative prevăzute de lege.*
> *(2) Efectul cauzelor justificative se extinde şi asupra participanților.*

Noţiune *– acele situaţii reglementate de legea penală în prezenţa cărora o faptă tipică potrivit textului de incriminare devine permisă (justificată) şi, deci, nesancţionată.*

➲ Pot fi:
  ➲ **generale** – prevăzute de Codul penal în Partea generală şi aplicabile oricărei infracţiuni (aplicabilitate generală);
  ➲ **speciale** – prevăzute în Partea specială a Codului sau în legi speciale în cazul anumitor infracţiuni.

➲ **Cauzele generale:**
  ➲ legitima apărare;
  ➲ starea de necesitate;
  ➲ exercitarea unui drept sau îndeplinirea unei obligaţii;
  ➲ consimţământul persoanei vătămate.

➲ **Condiţii:**
  ➲ să fi fost săvârşită o faptă prevăzută de legea penală;
  ➲ făptuitorul să conştientizeze că acţionează în condiţiile unei cauze justificative.

➲ **Efecte:**
  ➲ înlătură caracterul antijuridic (ilicit) al faptei – produce efecte cu privire la faptă, care va fi considerată licită, nemaifiind infracţiune;
  ➲ nu înlătură vinovăţia, sub forma imputabilităţii;
  ➲ se extind şi asupra participanţilor, operând *in rem;*
  ➲ reţinerea cauzei justificative nu permite:
  ➲ aplicarea pedepselor;
  ➲ aplicarea măsurilor educative;
  ➲ aplicarea măsurilor de siguranţă;
  ➲ aplicarea sancţiunilor civile.

II. CAUZELE DE NEIMPUTABILITATE

Sediul materiei: *art. 23-31 C. pen.*

> ***Art. 23. Dispoziții generale.*** *(1) Nu constituie infracțiune fapta prevăzută de legea penală, dacă a fost comisă în condițiile vreuneia dintre cauzele de neimputabilitate.*
> *(2) Efectul cauzelor de neimputabilitate nu se extinde asupra participanților, cu excepția cazului fortuit.*

Noţiune *– acele împrejurări reglementate de legea penală în prezenţa cărora o faptă tipică potrivit textului de incriminare devine neimputabilă şi nu este sancţionată ca infracţiune, datorită absenţei vinovăţiei făptuitorului.*

- imputabilitatea este ultima trăsătură a infracţiunii care se analizează, după caracterul nejustificat;
- dacă în urma analizei caracterului nejustificat rezultă că fapta a fost justificată, nu se mai analizează incidența vreunei cauze de neimputabilitate.
- **Condiţii**:
  - să fi fost săvârşită o faptă prevăzută de legea penală;
  - cauza de neimputabilitate să existe la momentul săvârşirii faptei.
- **Cauzele de neimputabilitate:**
  - constrângerea fizică;
  - constrângerea morală;
  - excesul neimputabil;
  - minoritatea făptuitorului;
  - iresponsabilitatea;
  - intoxicaţia;
  - eroarea;
  - cazul fortuit.
- **Efecte:**
  - înlătură imputabilitatea – produc efecte cu privire la vinovăţia făptuitorului, fapta nemaifiind infracţiune;
  - nu se extind şi asupra participanţilor, operând numai *in personam*, cu excepţia cazului fortuit, care produce efecte *in rem;*
  - reţinerea cauzei de neimputabilitate **nu permite**:
    - aplicarea pedepselor;
    - aplicarea măsurilor educative.
  - se pot aplica măsuri de siguranţă;
  - în anumite situaţii, înlăturarea imputabilităţii nu atrage după sine înlăturarea răspunderii civile.

FIŞA

NR. 7

LEGITIMA APĂRARE ŞI STAREA DE NECESITATE[1]

I. LEGITIMA APĂRARE

Sediul materiei: *art. 19. C. pen.*

> ***Art. 19. Legitima apărare.*** *(1) Este justificată fapta prevăzută de legea penală săvârşită în legitimă apărare.*
> *(2) Este în legitimă apărare persoana care săvârşeşte fapta pentru a înlătura un atac material, direct, imediat şi injust, care pune în pericol persoana sa, a altuia, drepturile acestora sau un interes general, dacă apărarea este proporțională cu gravitatea atacului.*
> *(3) Se prezumă a fi în legitimă apărare, în condițiile alin. (2), acela care comite fapta pentru a respinge pătrunderea unei persoane într-o locuință, încăpere, dependință sau loc împrejmuit ținând de aceasta, fără drept, prin violență, viclenie, efracție sau alte asemenea modalități nelegale ori în timpul nopții.*

Noţiune *– ripostă justificată împotriva unui atac nejustificat*

➲ *varianta tip – acţiunea de apărare a unei persoane prin săvârşirea unei fapte penale pentru a înlătura un atac material, direct, imediat şi injust, care pune în pericol persoana făptuitorului, a altuia, drepturile acestora sau un interes general, dacă apărarea este proporţională cu gravitatea atacului.*

➲ *prezumţia de legitimă apărare – comiterea faptei de apărare pentru a respinge pătrunderea unei persoane într-o locuinţă, încăpere, dependinţă sau loc împrejmuit ţinând de aceasta, fără drept, prin violenţă, viclenie, efracţie sau alte asemenea modalităţi nelegale ori în timpul nopţii.*

1. Condiţii privind atacul în ipoteza art. 19 alin. (2) C. pen.

Pentru a fi reţinută legitima apărare, atacul trebuie să fie:

➲ **material**

- ➲ poate consta într-o acţiune sau inacţiune;
  - ➲ este necesar ca actul să producă o modificare fizică a valorii ocrotite, fie că este vorba de acţionarea directă asupra lor (acţiune) sau de pasivitatea ce a permis unor alte forţe să opereze respectiva modificare (inacţiune).
- ➲ nu poate consta în acte verbale sau scrise ori stări conflictuale anterioare;
  - ➲ în cazul infracţiunilor/atacurilor săvârşite prin astfel de acte (*de exemplu, ameninţarea*), nu se poate reacţiona în legitimă apărare printr-un act material; autorul va putea să beneficieze însă de reţinerea circumstanţei atenuante a provocării.

NB Nu este necesar ca atacul să constea într-o infracţiune.

[1] Pentru o prezentare comparativă a celor două instituţii, a se consulta tabelul din anexa nr. 1

- **direct**
  - atacul trebuie să fie îndreptat către o anume persoană sau un interes general şi să creeze un pericol direct şi nemijlocit pentru acestea;
  - nu trebuie neapărat să existe un contact nemijlocit între agresor şi victimă (*spre exemplu, tăierea cablurilor ce susţin o telegondolă poate constitui un atac*), dar nici nu trebuie să existe un obstacol între aceştia (*de exemplu, dacă între agresor şi victimă există un zid, o poartă etc. sau o distanţă semnificativă*); obstacolul trebuie să fie apt de a stopa atacul pentru a înlătura caracterul direct al acestuia (*spre exemplu, o poartă de lemn nu va opri o drujbă, iar o distanţă considerabilă nu va opri un glonţ*).
- **imediat**
  - atacul trebuie să fie actual (în curs de desfăşurare) sau
  - trebuie să fie iminent (pe cale să se desfăşoare), însă declanşarea atacului trebuie să fie o certitudine;
  - atacul îşi pierde caracterul imediat de îndată ce infracţiunea s-a consumat/epuizat/a rămas în stadiul de tentativă, deoarece în acest caz ar fi deja prea târziu pentru a combate atacul (*spre exemplu, dacă atacul s-a produs şi victima a scăpat nevătămată, iar apoi urmăreşte agresorul care încearcă să fugă şi îl atacă la rândul său, nu se mai poate reţine legitima apărare*);
  - poate însă persista caracterul imediat în cazul unei infracţiuni consumate, dacă rezultatul este reversibil (*victima, imediat după consumarea tâlhăriei, exercită violenţe asupra infractorului pentru a-şi recupera bunul*) – specific, îndeosebi, infracţiunilor contra patrimoniului;
  - în cazul infracţiunilor **continue**, apărarea poate interveni în orice moment înainte de epuizare;
  - o situaţie aparte o constituie **dezarmarea** – în funcţie de probabilitatea reluării sau continuării atacului după dezarmare se va stabili dacă atacul mai poate fi considerat, în asemenea situaţie, imediat.
- **injust**
  - atacul trebuie să fie fără drept, deci să nu existe un temei legal pentru acesta (*spre exemplu, persoana care se opune fizic poliţistului care vine să o aresteze în baza unui mandat nu va putea invoca legitima apărare*);
  - dacă atacul justificat de lege depăşeşte limitele setate de textul legal care îl permite, el devine injust şi poate să dea naştere legitimei apărări (*în exemplul de mai sus, dacă poliţistul utilizează violenţe fizice împotriva persoanei care nu se opune în niciun fel arestării, atacul este injust, iar apărarea, legitimă*);
  - atacul trebuie exercitat de o persoană responsabilă, aptă să înţeleagă dacă atacul său este sau nu just;

NB

Dacă atacul provine de la un iresponsabil, trebuie ca cel ce se apără să nu cunoască starea de iresponsabilitate a atacatorului. Dacă cel ce se apără cunoaşte starea de iresponsabilitate, se va analiza îndeplinirea condiţiilor pentru reţinerea stării de necesitate.

NB

Dacă apărarea este realizată de un iresponsabil împotriva unui responsabil, se va reţine iresponsabilitatea numai dacă nu se poate reţine legitima apărare (legitima apărare fiind cauză justificativă, se va analiza înaintea oricărei cauze de neimputabilitate).

- atacul realizat de un animal nu este injust şi nu poate da naştere unei apărări legitime, decât dacă animalul a fost asmuţit de o persoană responsabilă (dacă atacul animalului nu a avut la bază o acţiune umană, iar riposta legitimă a rănit sau omorât animalul, nu se va putea invoca legitima apărare, ci starea de necesitate);

NB

Necesitatea unei delimitări clare a situaţiilor în care va fi incidentă una sau cealaltă dintre cauze are la bază diferenţele de tratament juridic dintre starea de necesitate şi legitima apărare. În esenţă, celui care acţionează în stare de necesitate nu i se cere, precum în cazul legitimei apărări, doar ca apărarea să fie proporţională cu atacul, ci ca pericolul să nu fi putut fi înlăturat într-un alt mod. Întotdeauna, pentru cel care s-a apărat, va fi mai favorabilă legitima apărare.

- atacul poate fi săvârşit:
  - cu intenţie/intenţie depăşită;
  - din culpă.
- **îndreptat:**
  - împotriva celui care se apără;
  - împotriva altei persoane;
  - împotriva drepturilor acestora (privind viaţa, integritatea, sănătatea, libertatea);
  - împotriva unui interes general (al statului sau altor persoane de interes public).
- atacul poate viza una sau mai multe persoane;
- noul Cod penal nu mai prevede cerinţa pericolului „grav" în care să se fi aflat valorile apărate; aşadar, este necesar doar ca atacul să fi generat o stare de pericol suficient de importantă încât să justifice săvârşirea unei fapte penale în apărare.

2. Condiţii privind apărarea în ipoteza art. 19 alin. (2) C. pen.

- apărarea trebuie să se concretizeze într-o **faptă prevăzută de legea penală**;
  - fapta trebuie să fie tipică, deci să fie, în absenţa reţinerii legitimei apărări sau a altei cauze justificative, infracţiune;
  - vinovăţia poate îmbrăca forma intenţiei, a intenţiei depăşite ori a culpei;
  - forma faptei săvârşite în apărare poate fi atât cea fapt consumat, cât şi tentativa;
  - nu este necesar ca persoana care exercită apărarea să fie cea împotriva căreia s-a îndreptat atacul injust (*spre exemplu, soţul va fi în legitimă apărare dacă îl loveşte pe agresorul soţiei sale*);
  - cel ce se apără trebuie să fie conştient de atac şi de implicaţiile sale.
- apărarea trebuie să fie **precedată de atac**;
  - apărarea nu se poate baza pe o apreciere subiectivă a apărătorului cu privire la producerea atacului (nu se poate acţiona preventiv în legitimă apărare);

- trebuie să intervină între momentul în care atacul a devenit iminent şi momentul în care atacul s-a consumat.

NB

Nu se va considera îndeplinită această condiţie dacă apărarea continuă şi după ce atacul a fost consumat (*spre exemplu, după ce victima a lovit agresorul şi l-a deposedat de cuţitul cu care o atacase, procedează la a-i aplica acestuia mai multe lovituri cu acel cuţit, lovituri care se soldează cu moartea atacatorului*).

- apărarea trebuie să fie necesară pentru respingerea atacului;
  - nu este necesar ca săvârşirea faptei să fie singura cale de înlăturare a atacului.

NB

Reamintim ipoteza dezarmării descrisă mai sus – cât timp agresorul a fost dezarmat, nu se mai justifică (prin legitimă apărare) o ripostă continuată de apărător **după** ce dezarmarea a avut loc.

- apărarea trebuie să fie **exercitată împotriva atacatorului**;
  - în caz contrar, sau dacă există şi victime colaterale, se va analiza îndeplinirea condiţiilor erorii sau ale stării de necesitate, după caz;
  - condiţia nu este îndeplinită dacă atacul este îndreptat împotriva bunurilor agresorului, ci doar împotriva vieţii, sănătăţii sau libertăţii acestuia.
- apărarea trebuie să fie **proporţională cu atacul.**
  - trebuie să fie mai mică/apropiată de gravitatea atacului;
  - trebuie să existe echivalenţă între pericolul în care se află valorile sociale atacate şi gravitatea ripostei, a apărării → nu este necesară o echivalenţă exactă (*dar nu se poate, spre exemplu, reţine legitima apărare dacă la atacul cu o lovitură de pumn apărarea este o lovitură mortală de cuţit*);
  - încălcarea proporţiei dintre apărare şi atac → exces de apărare → presupune îndeplinirea tuturor condiţiilor privitoare la atac şi apărare, **cu excepţia** celei de proporţionalitate;
  - **excesul neimputabil (excesul de apărare)** este reglementat de noul Cod penal drept cauză de neimputabilitate [art. 26 alin. (1) C. pen.], sub condiţia ca excesul să fie datorat **tulburării sau temerii** cauzate de atac.

NB

Dacă depăşirea limitelor unei apărări proporţionale nu se datorează tulburării/temerii, se poate reţine circumstanţa atenuantă a depăşirii limitelor legitimei apărări [cunoscută sub numele de exces scuzabil - art. 75 alin. (1) lit. b) C. pen.

NB

În legătură cu forţa utilizată de agenţii de poliţie în îndeplinirea atribuţiilor, în jurisprudenţa CEDO s-a reţinut că, pentru a aprecia dacă a fost respectat raportul de proporţionalitate între scopul urmărit şi rezultatul produs prin recurgerea la forţă, trebuie să se ţină seama de natura scopului urmărit, de pericolul care ameninţă viaţa sau integritatea corporală a persoanelor, dar şi de riscul de a exista victime prin folosirea forţei. În condiţiile în care moartea unei persoane survine în urma utilizării armelor de foc pentru arestarea legală a unor persoane violente şi înarmate şi numai după ce agenţii autorităţii s-au apărat împotriva violenţei ilegale exercitate de cei vizaţi, recurgerea la forţă este absolut necesară pentru atingerea scopului urmărit.

3. Condiţii privind atacul în ipoteza art. 19 alin. (3) C. pen.

- atacul → **pătrunderea fără drept în locuinţă** (în sens larg) → se prezumă **relativ** că un astfel de atac este material, direct, imediat şi injust; nu mai este necesară dovedirea acestor aspecte;
- prezumţia tratează săvârşirea atacului în următoarele modalităţi:
  - pătrunderea unei persoane:
    - într-o locuinţă;
    - încăpere;
    - dependinţă sau
    - loc împrejmuit ţinând de aceasta.
  - fără drept.
- dacă pătrunderea are loc **în timpul zilei**, aceasta trebuie să aibă loc prin**:**
  - violenţă (*spre exemplu, atacatorul îmbrânceşte victima pentru a intra în curte*);
  - efracţie (*spre exemplu, spargerea uşii unui apartament*);
  - viclenie (*atacatorul pătrunde în casă spunând că este agent de poliţie*);
  - alte asemenea mijloace – textul de incriminare enumeră doar cele mai des întâlnite modalităţi de săvârşire a pătrunderii; nu este limitativ.
- dacă pătrunderea are loc **în timpul nopţii**, aceasta se poate săvârşi **în orice mod;**
- pătrunderea trebuie să fie **fără drept** (*spre exemplu, prezumţia nu operează dacă vorbim despre organele de cercetare penală care efectuează o percheziţie domiciliară în baza unui mandat*);
- este necesar ca pătrunderea/încercarea de pătrundere să fie în curs de desfăşurare sau să fi avut loc deja;
- nu este necesar ca apărarea să fie realizată exclusiv de proprietarul locuinţei.

NB

Pătrunderea poate echivala cu violarea de domiciliu, dar nu este necesară, pentru a opera prezumţia de legitimă apărare, îndeplinirea tuturor condiţiilor pentru reţinerea acestei infracţiuni.

4. Condiţii privind apărarea în ipoteza art. 19 alin. (3) C. pen.

- nu sunt prevăzute condiţii particulare cu privire la apărarea în cazul legitimei apărări prezumate;
- este necesară respectarea cerinţei proporţionalităţii apărării cu gravitatea atacului;

5. Efectele legitimei apărări

- produce efecte *in rem*, care se răsfrâng şi asupra participanţilor;
- fapta nu este infracţiune, lipsindu-i trăsătura esenţială a antijuridicităţii – fapta devine justificată, înlăturându-se caracterul penal;
- nu se pot aplica pedepse;
- nu se pot lua măsuri de siguranţă;
- înlătură, în principiu, răspunderea civilă delictuală;
- în cazul prezumţiei de legitimă apărare, are loc răsturnarea sarcinii probei – nu cel care invocă legitima apărare trebuie să dovedească existenţa acesteia, ci Ministerul Public, inexistenţa.

II. STAREA DE NECESITATE

Art. 20. Starea de necesitate. *(1) Este justificată fapta prevăzută de legea penală săvârşită în stare de necesitate.*
(2) Este în stare de necesitate persoana care săvârşeşte fapta pentru a salva de la un pericol imediat şi care nu putea fi înlăturat altfel viaţa, integritatea corporală sau sănătatea sa ori a altei persoane sau un bun important al său ori al altei persoane sau un interes general, dacă urmările faptei nu sunt vădit mai grave decât cele care s-ar fi putut produce în cazul în care pericolul nu era înlăturat.

Noţiune *– cauză justificativă aplicabilă în cazul săvârşirii unei fapte penale ce constituie o acţiune de salvare de la un pericol imediat şi care nu putea fi înlăturat altfel.*

Premise:

- punerea în pericol a valorilor protejate prin textul de incriminare, fie prin acţiunea unor factori externi voinţei umane, fie printr-o acţiune omenească;
- imposibilitatea înlăturării pericolului altfel decât prin fapta săvârşită.

1. Condiţii referitoare la pericol

Cauza pericolului poate fi:

- o acţiune umană intenţionată sau neintenţionată (*spre exemplu, inundarea accidentală a vecinilor, un incendiu provocat*);

NB Acţiunea care dă naştere stării de necesitate poate să provină chiar de la victima a cărei salvare se încearcă.

- un fenomen natural (*spre exemplu, un incendiu natural, o inundaţie, un cutremur*);
- un animal.

Pericolul:

- trebuie să fie **imediat** sau **actual**:
  - fie efectiv (actual), fie pe cale de a se produce (iminent);
  - este posibil ca între momentul conştientizării pericolului şi producerea acestuia să existe un interval de timp, în care acţiunea de salvare să fie efectiv exercitată, deci nu este necesar să fie instantaneu.

NB Dacă, asupra însăşi existenţei pericolului, făptuitorul a fost în eroare, nu se va putea reţine starea de necesitate, ci eroarea.

- trebuie **să ameninţe**:
  - viaţa, integritatea, sănătatea făptuitorului sau a altuia;
  - un bun important al făptuitorului sau al altuia → importanţa unui bun se apreciază atât în mod obiectiv (*vor fi considerate bunuri importante, spre exemplu, imobilele, operele de artă, un manuscris ediţie princeps*), cât şi în mod subiectiv (*spre exemplu, un bun de o deosebită importanţă emoţională pentru făptuitor*);

NB

Nu este necesar ca bunul salvat şi bunul sacrificat să aibă aceeaşi valoare, însă, în general, se va considera că pentru salvarea unui bun de foarte mică valoare nu se poate (reţinând starea de necesitate) sacrifica unul foarte valoros. O problemă aparte o pun bunurile de o ridicată valoare afectivă, caz în care se va încerca aprecierea proporţionalităţii luând în calcul acest aspect, iar nu valoarea efectivă.

- un interes general → este vorba despre un interes al statului sau al altor instituţii publice (*spre exemplu, făptuitorul acţionează pentru a împiedica declanşarea unei explozii cu o armă biologică cu răspândire rapidă*).

NB

Pericolul nu trebuie provocat intenţionat sau din culpă de cel ce invocă starea de necesitate. Dacă pericolul este provocat chiar de către cel care invocă starea de necesitate, acesta va fi tras la răspundere nu pentru fapta săvârşită cu intenţie, ci pentru fapta comisă din culpă, dacă este incriminată.

- trebuie să fie **inevitabil:**
  - acţiunea de salvare trebuie să fie neapărat necesară pentru înlăturarea pericolului.

2. Condiţii referitoare la salvare

- **poate fi realizată atât de persoana ameninţată de pericol, cât şi de un terţ;**
- trebuie să constea într-o **faptă prevăzută de legea penală** (tipică) → deci să fie, în absenţa reţinerii stării de necesitate sau a altei cauze justificative, infracţiune;
  - poate fi săvârşită cu intenţie/culpă/intenţie depăşită;
  - poate îmbrăca forma tentativei sau a faptului consumat.
- trebuie să fie singura modalitate de salvare de la pericol;
  - aprecierea acestei cerinţe se face prin raportare la circumstanţele concrete ale săvârşirii faptei penale → chiar dacă în mod obiectiv s-ar putea concepe o altă modalitate de salvare, trebuie luate în calcul posibilităţile făptuitorului, precum şi limitele aprecierii sale, într-o situaţie cu o înaltă încărcătură emoţională;
  - după ce a trecut pericolul, nu mai este îndeplinită această condiţie, deoarece salvarea nu mai este posibilă → salvarea trebuie să intervină în intervalul dintre momentul în care a intervenit pericolul şi cel în care acesta s-a consumat;
  - dacă există o cale de salvare de la pericol care nu presupune săvârşirea unei fapte penale, nu se poate reţine starea de necesitate;
  - dacă salvarea se putea realiza săvârşind o faptă penală mai puţin gravă sau o contravenţie, nu se poate reţine starea de necesitate.
- trebuie să fie **proporţională cu pericolul**.
  - nu trebuie să se producă urmări vădit mai grave decât cele ce s-ar fi produs în absenţa acţiunii de salvare;
  - este necesar ca făptuitorul să fi avut atât reprezentarea urmărilor vădit mai grave, cât şi a gravităţii pericolului;

NB Dacă urmările sunt vădit mai grave, dar făptuitorul nu a avut reprezentarea lor, se va reţine excesul de salvare neimputabil [art. 26 alin. (2) C. pen.].

NB Dacă făptuitorul a avut reprezentarea urmărilor vădit mai grave, se va reţine circumstanţa atenuantă a excesului scuzabil [art. 75 alin. (1) lit. c) C. pen.].

- dacă urmările sunt mai grave, dar nu vădit mai grave, există proporţionalitate.

NB Dacă pentru salvare făptuitorul are la dispoziţie mai multe bunuri, de aceeaşi valoare:
- dacă unul este al său, el nu este ţinut să-şi sacrifice propriul bun;
- dacă poate folosi un bun al celui care a generat pericolul sau al celui care va profita de salvare, salvatorul trebuie să folosească aceste bunuri, şi nu pe cele ale unor terţi.

NB Fapta nu trebuie să fie săvârşită de persoane care au obligaţia de a înfrunta pericolul (*spre exemplu, pompierii, medicii, salvamarii*) pentru a se salva pe sine sau un bun al lor → pot invoca starea de necesitate numai dacă salvează terţe persoane.

3. Efectele stării de necesitate

- fapta nu este infracţiune, lipsindu-i trăsătura esenţială a antijuridicităţii;
- nu se poate aplica o pedeapsă;
- nu se poate aplica o măsură educativă;
- nu se poate aplica o măsură de siguranţă;
- produce efecte *in rem*, care se răsfrâng şi asupra participanţilor;
- nu înlătură răspunderea civilă delictuală dacă făptuitorul, salvându-se pe sine ori un bun al său, a produs prejudicii altei persoane;
- nu înlătură răspunderea civilă delictuală a persoanei în favoarea căreia s-a realizat acţiunea de salvare, dacă acţiunea de salvare a fost realizată de o altă persoană (care nu va răspunde ea însăşi delictual faţă de terţul prejudiciat, sarcina efectuării reparaţiei incumbând celui care a beneficiat de salvare);
- dacă pericolul este cauzat de persoana căreia îi profită salvarea, răspunderea civilă a salvatorului faţă de salvat, pentru prejudiciile cauzate prin acţiunea de salvare, se înlătură.

FIŞA
NR. 8

EXERCITAREA UNUI DREPT SAU ÎNDEPLINIREA UNEI OBLIGAŢII[1]

Sediul materiei: *art. 21 C. pen.*

> ***Art. 21. Exercitarea unui drept sau îndeplinirea unei obligații.*** *(1) Este justificată fapta prevăzută de legea penală constând în exercitarea unui drept recunoscut de lege sau în îndeplinirea unei obligații impuse de lege, cu respectarea condițiilor şi limitelor prevăzute de aceasta.*
> *(2) Este de asemenea justificată fapta prevăzută de legea penală constând în îndeplinirea unei obligații impuse de autoritatea competentă, în forma prevăzută de lege, dacă aceasta nu este în mod vădit ilegală.*

Noţiune *– cauză justificativă aplicabilă în acele situaţii în care săvârşirea unei fapte prevăzute de legea penală este legitimă, şi deci admisă, prin permisiunea legii (lato sensu), în exercitarea unui drept sau îndeplinirea unei obligaţii.*

I. EXERCITAREA UNUI DREPT RECUNOSCUT DE LEGE

- **premisă** – există o normă juridică ce recunoaşte un drept a cărui exercitare ar duce la încălcarea unui text de incriminare → în esenţă, un act normativ permite, iar un alt act normativ interzice acelaşi comportament;
- **lege** → este vorba despre un **act normativ**, utilizarea termenului „lege" fiind *lato sensu*, şi nu doar în sensul art. 173 C. pen. (poate fi vorba despre o lege constituţională, organică sau ordinară, despre o ordonanţă sau ordonanţă de urgenţă a Guvernului, despre un tratat internaţional etc.);
- **drept** → o prerogativă conferită unei persoane (fizice sau juridice) în baza unui text de lege;
- dreptul este **recunoscut** de lege, deci **nu impus** de aceasta → persoana în favoarea căreia este recunoscut îl poate exercita sau nu;
- cauza justificativă poate fi invocată atât de o persoană fizică, cât şi de o persoană juridică;
- **condiţii**:
  - are loc exercitarea unui drept permis de lege (*spre exemplu, are loc un meci de kickboxing, se efectuează de către un medic o operaţie de urgenţă* etc.);
  - prin exercitarea dreptului se săvârşeşte o faptă prevăzută de legea penală (*spre exemplu, în urma loviturilor primite în cursul meciului, cei doi luptători suferă o vătămare corporală gravă, în urma operaţiei are loc amputarea unui membru al celui operat*) → fapta trebuie să fie tipică;
  - exercitarea dreptului se face **în limitele permise de lege** (depăşirea acestora atrage imposibilitatea reţinerii cauzei justificative).

NB

Fapta medicului din sistemul public de sănătate (care are calitatea de funcţionar public) de a primi plăţi suplimentare sau donaţii de la pacienţi **nu constituie o exercitare a unui drept recunoscut de lege** (a se vedea Decizia pentru dezlegarea unor chestiuni de drept nr. 19/2015 pronunţată de I.C.C.J.).

[1] Pentru o scurtă privire comparativă a acestor instituţii, a se vedea finalul fişei.

II. ÎNDEPLINIREA UNEI OBLIGAŢII IMPUSE DE LEGE

- **premisă** – există o normă juridică ce impune cuiva o obligaţie a cărei îndeplinire ar duce la încălcarea unui text de incriminare → în esenţă, un act normativ impune, iar un alt act normativ interzice acelaşi comportament;
- **lege** → este vorba despre un **act normativ**, utilizarea termenului „lege" fiind *lato sensu*, şi nu doar în sensul art. 173 C. pen. (poate fi vorba despre o lege constituţională, organică sau ordinară, despre o ordonanţă sau ordonanţă de urgenţă a Guvernului, de un tratat internaţional etc.);
- legea **impune** obligaţia, nu doar o recunoaşte ca validă → nerespectarea ei poate conduce la sancţionarea persoanei, în timp ce îndeplinirea ei ar constitui, pe de altă parte, o faptă penală;
- cauza justificativă poate fi invocată atât de o persoană fizică, cât şi de o persoană juridică;
- **condiţii**:
  - are loc îndeplinirea unei obligaţii impuse de lege (*spre exemplu, ofiţeri de poliţie asigură securitatea unei clădiri în timpul unui summit*);
  - prin îndeplinirea obligaţiei se săvârşeşte o faptă prevăzută de legea penală (*în exemplul de mai sus, cu ocazia securizării perimetrului, ofiţerul de poliţie împuşcă un terorist*) → fapta trebuie să fie tipică;
  - îndeplinirea obligaţiei se face **în limitele permise de lege** (depăşirea acestora atrage imposibilitatea reţinerii cauzei justificative).

III. ÎNDEPLINIREA UNEI OBLIGAŢII IMPUSE DE AUTORITATEA COMPETENTĂ

- **premisă** – există o obligaţie impusă unei persoane de o autoritate competentă, obligaţie a cărei îndeplinire ar duce la încălcarea unui text de incriminare → în esenţă, autoritatea competentă impune, iar un act normativ interzice acelaşi comportament;
- **autoritatea competentă** → autoritate publică învestită de lege cu anumite competenţe şi puteri într-un domeniu, în aplicarea unui act normativ;
- obligaţia este impusă de autoritatea competentă, **doar în forma prevăzută de lege**;
- cauza justificativă poate fi invocată atât de o persoană fizică, cât şi de o persoană juridică;
- **condiţii**:
  - are loc îndeplinirea unei obligaţii impuse de autoritatea competentă → este necesar ca autoritatea să poată impune în mod valabil acea obligaţie, să aibă putere de dispoziţie în domeniul respectiv;
  - prin îndeplinirea obligaţiei se săvârşeşte o faptă prevăzută de legea penală → fapta trebuie să fie tipică;
  - îndeplinirea obligaţiei se face **în forma permisă de lege** (nerespectarea acestei condiţii atrage imposibilitatea reţinerii cauzei justificative);
    - pe de o parte, ordinul autorităţii competente trebuie să îmbrace forma dispusă de lege;
    - corelativ, făptuitorul nu poate fi obligat să îndeplinească obligaţia impusă decât în situaţia în care forma cerută de lege e respectată (*spre exemplu, unui funcţionar nu i se poate im-*

pune verbal să cerceteze situaţia conturilor unei persoane suspecte, fără o dispoziţie scrisă dintr-un mandat).

- obligaţia impusă de autoritatea competentă **să nu fie în mod vădit ilegală** (*spre exemplu, niciun ordin sau dispoziţie a autorităţii competente nu poate impune, în mod valid, torturarea unei persoane*) → trebuie ca obligaţia să fie vădit ilegală → astfel, dacă ulterior se dovedeşte ilegalitatea măsurii, dacă aceasta nu era evidentă, făptuitorul va fi în continuare exonerat de răspundere (beneficiind de aparenţa de legalitate a dispoziţiei autorităţii).

IV. EFECTE

- faptele penale săvârşite în exercitarea unui drept sau îndeplinirea unei obligaţii, deşi tipice, sunt justificate → nu este îndeplinită condiţia antijuridicităţii → nu atrag răspunderea penală;
- nu se pot aplica pedepse;
- nu se pot lua măsuri educative;
- nu se pot lua măsuri de siguranţă;
- înlătură răspunderea disciplinară;
- înlătură, în principiu, răspunderea civilă delictuală a făptuitorului.

NB Dacă dreptul a fost exercitat abuziv sau obligaţia a fost vădit ilegală, răspunderea civilă nu este înlăturată.

NB Dacă cel care a îndeplinit obligaţia impusă de autoritatea competentă nu era el însuşi competent să o execute (nu intra în atribuţiile sale), răspunderea sa (civilă, penală şi delictuală) nu va fi înlăturată, el răspunzând pentru săvârşirea faptei, care are în continuare caracter penal.

Tabel comparativ
EXERCITAREA UNUI DREPT ŞI ÎNDEPLINIREA UNEI OBLIGAŢII

Exercitarea unui DREPT recunoscut de lege	Îndeplinirea unei OBLIGAŢII impuse de lege	Îndeplinirea unei OBLIGAŢII impuse de autoritatea competentă
are caracter facultativ	are caracter imperativ	are caracter imperativ
poate fi invocată atât de persoana fizică, cât şi de persoana juridică	poate fi invocată atât de persoana fizică, cât şi de persoana juridică	poate fi invocată atât de persoana fizică, cât şi de persoana juridică
dreptul trebuie exercitat în limitele prevăzute de lege, cu bună-credinţă	îndeplinirea obligaţiei impuse de lege trebuie să se facă în limitele şi cu condiţiile impuse de lege	îndeplinirea obligaţiei impuse de autoritatea competentă, în forma prevăzută de lege, nu trebuie să fie în mod vădit ilegală.

FIŞA

NR. 9

CONSIMŢĂMÂNTUL PERSOANEI VĂTĂMATE

Sediul materiei: *art. 22 C. pen.*

> ***Art. 22. Consimţământul persoanei vătămate.*** *(1) Este justificată fapta prevăzută de legea penală săvârşită cu consimţământul persoanei vătămate, dacă aceasta putea să dispună în mod legal de valoarea socială lezată sau pusă în pericol.*
> *(2) Consimţământul persoanei vătămate nu produce efecte în cazul infracţiunilor contra vieţii, precum şi atunci când legea exclude efectul justificativ al acestuia.*

Noţiune *– cauză justificativă aplicabilă în acele situaţii în care săvârşirea unei fapte prevăzute de legea penală este legitimă, şi deci admisă, prin efectul consimţământului persoanei vătămate.*

- **premisă:**
  - persoana vătămată este de acord ca o altă persoană să săvârşească împotriva sa o faptă prevăzută de legea penală.
- trebuie **să distingem** între:
  - consimţământul victimei – cauză justificativă;
  - consimţământul victimei – element constitutiv al infracţiunii (*spre exemplu, în cazul infracţiunii de violare de domiciliu, pătrunderea în locuinţă* ***fără consimţământ***);
  - acele situaţii în care consimţământul victimei duce la reducerea limitelor de pedeapsă şi reţinerea unor forme atenuate ale infracţiunii (*spre exemplu, uciderea* ***la cererea victimei*** *duce la o sancţionare mai blândă decât cea a unui omor clasic* → în acest caz, consimţământul nu este cauză justificativă, deoarece consimţământul victimei este element al tipicităţii obiective, fiind cerut de însăşi norma de incriminare).
- **analiza incidenţei cauzei justificative** se va efectua după ce s-a stabilit că fapta săvârşită este tipică;
- consimţământul persoanei vătămate **poate fi invocat**:
  - atât de persoanele fizice, cât şi de persoanele juridice.
- **valoarea socială** poate fi:
  - **lezată** (în cazul infracţiunilor de rezultat);
  - **pusă în pericol** (în cazul infracţiunilor de pericol).

I. CONDIŢII

- să se săvârşească o **faptă prevăzută de legea penală** → fapta trebuie să fie tipică;
- persoana vătămată să fie **titularul valorii ocrotite**;
- titularul valorii să poată **să dispună de aceasta** în mod legal → este prevăzut explicit că valoarea ocrotită nu poate fi viaţa persoanei;
- **consimţământul trebuie să fie**:
  - serios;

- liber exprimat (să nu fie viciat de dol, violenţă, eroare esenţială);
- dat în cunoştinţă de cauză → persoana vătămată trebuie să aibă discernământ, nu neapărat capacitate deplină de exerciţiu;
- determinat şi neechivoc (nu poate fi teoretic sau eventual).

- consimţământul poate fi **exprimat în orice formă** (oral, scris sau tacit);
- consimţământul poate fi **exprimat personal** sau, excepţional, **prin reprezentant** (*spre exemplu, consimţământul fiului pentru o intervenţie medicală asupra tatălui vârstnic*);
- consimţământul trebuie să intervină **anterior primului act de executare** a faptei tipice:
  - dacă survine pe parcursul executării, se reţine tentativa, dacă tentativa este incriminată;
  - fapta nu este justificată dacă persoana vătămată nu şi-a dat consimţământul anterior primului act de executare, chiar dacă ratifică ulterior acţiunea/inacţiunea tipică;
  - pentru activităţile cu durată de consumare, consimţământul trebuie să rămână valabil exprimat pe întreaga durată a executării, până la epuizare.

NB

Dacă consimţământul persoanei vătămate se regăseşte printre elementele de tipicitate obiectivă, atunci consimţământul nu este cauză justificativă, ci cauză care înlătură chiar tipicitatea (*exemplu: dacă luarea unui bun se realizează cu consimţământul persoanei în a cărei posesie se află bunul, fapta nu e tipică, lipsa consimţământului fiind o condiţie a tipicităţii obiective*).

II. EFECTE

- fapta nu este infracţiune, lipsind trăsătura esenţială a antijuridicităţii → se înlătură răspunderea penală;
- dacă consimţământul este dat pentru comiterea faptei cu intenţie, dar din culpă se produce un rezultat mai grav, făptuitorul va răspunde pentru fapta comisă din culpă;
- produce efecte *in rem*;
- nu se pot aplica pedepse;
- nu se pot lua măsuri educative;
- nu se pot lua măsuri de siguranţă;
- nu produce efecte în cazul:
  - infracţiunilor contra vieţii (va produce efecte în cazul infracţiunilor contra integrităţii/sănătăţii);
  - când legea exclude efectul justificativ al acestuia (*exemplu: infracţiunea de tortură*).
- nu se atrage răspunderea civilă delictuală (din moment ce persoana vătămată a consimţit la producerea prejudiciului).

NB

Consimţământul nu justifică faptele penale care aduc atingere ordinii publice sau bunelor moravuri.

FIŞA
NR. 10

CONSTRÂNGEREA FIZICĂ ŞI CONSTRÂNGEREA MORALĂ[1]

Sediul materiei: *art. 24-25 C. pen.*

I. CONSTRÂNGEREA FIZICĂ

Sediul materiei: *art. 24 C. pen.*

> ***Art. 24. Constrângerea fizică.*** *Nu este imputabilă fapta prevăzută de legea penală săvârşită din cauza unei constrângeri fizice căreia făptuitorul nu i-a putut rezista.*

Noţiune *– cauză de neimputabilitate constând în presiunea fizică irezistibilă exercitată asupra făptuitorului, ce îl determină pe acesta să săvârşească o faptă prevăzută de legea penală.*

- **premisă**: originea constrângerii este exterioară persoanei constrânse, iar făptuitorului îi este afectată voinţa (el nu este iresponsabil, păstrând reprezentarea faptelor sale, însă voinţa de a acţiona nu îi aparţine).

1. Condiţii

- **să fie săvârşită o faptă prevăzută de legea penală de către cel constrâns** → fapta trebuie să fie tipică şi nejustificată;
  - cel constrâns poate acţiona în calitate de autor, coautor, instigator sau complice;
  - fapta poate consta într-o acţiune sau inacţiune (presiunea exterioară fie forţează făptuitorul la săvârşirea unei fapte penale, fie împiedică pe acesta de la îndeplinirea unei obligaţii legale de a acţiona);
  - fapta poate îmbrăca forma tentativei sau a faptului consumat.
- să existe o **acţiune de constrângere a făptuitorului**;
- **constrângerea trebuie să fie**:
  - irezistibilă → persoana constrânsă trebuie să nu poată să opună rezistenţă forţei de constrângere; caracterul irezistibil se apreciază concret, prin raportare la posibilităţile făptuitorului de a rezista şi la natura şi puterea forţei de constrângere;
  - exercitată direct asupra făptuitorului → dacă este exercitată asupra altei persoane pentru a-l determina pe făptuitor la un anumit comportament → constrângere morală.
- **constrângerea poate fi exercitată**:
  - de o persoană;

[1] Pentru o prezentare comparativă a acestor instituţii, a se consulta tabelul din anexa nr. 2.

NB În cazul în care constrângerea fizică este exercitată de o persoană, se va reţine participaţia improprie, sub forma instigării la fapta celui constrâns.

- de un fenomen natural sau de un animal (care nu se află sub controlul făptuitorului).

NB În cazul în care constrângerea fizică este realizată voit chiar de făptuitor, pentru ca ulterior să poată invoca neimputabilitatea, va răspunde penal, dacă nu este incidentă altă cauză de neimputabilitate.

- constrângerea trebuie să se exercite pe tot parcursul săvârşirii faptei – în situaţia în care constrângerea încetează, iar făptuitorul continuă activitatea infracţională, nu se poate reţine cauza de neimputabilitate.

NB Spre deosebire de starea de necesitate, unde făptuitorul poate opta între a realiza acţiunea de salvare sau a lăsa pericolul să se producă, la constrângerea fizică nu există opţiune, cel constrâns trebuind să acţioneze.

2. Efecte

- înlătură imputabilitatea – produce efecte cu privire la vinovăţia făptuitorului, fapta nemaifiind infracţiune → se înlătură răspunderea penală;

NB Dacă este incidentă o cauză justificativă, nu se mai analizează imputabilitatea.

- nu se extinde şi asupra participanţilor, operând numai *in personam;*
- **nu permite**:
  - aplicarea pedepselor;
  - aplicarea măsurilor educative.
- se pot aplica măsuri de siguranţă;
- în principiu, nu se va angaja răspunderea civilă delictuală a făptuitorului.

II. CONSTRÂNGEREA MORALĂ

Sediul materiei: *art. 25 C. pen.*

Art. 25. Constrângerea morală. *Nu este imputabilă fapta prevăzută de legea penală săvârşită din cauza unei constrângeri morale, exercitată prin ameninţare cu un pericol grav pentru persoana făptuitorului ori a altuia şi care nu putea fi înlăturat în alt mod.*

Noţiune *– cauză de neimputabilitate constând în presiunea exercitată asupra psihicului făptuitorului, printr-o ameninţare cu un pericol grav, ce îl determină pe acesta să săvârşească o faptă prevăzută de legea penală.*

- **premisă**: originea constrângerii este exterioară persoanei constrânse, provenind exclusiv de la o altă persoană care o ameninţă cu un pericol grav, iar făptuitorului îi este afectată voinţa (el nu este iresponsabil, păstrând reprezentarea faptelor sale, însă voinţa de a acţiona nu îi aparţine).

1. Condiţii

- **să fie săvârşită o faptă prevăzută de legea penală de către cel constrâns** → fapta trebuie să fie tipică şi nejustificată;
  - cel constrâns poate acţiona în calitate de autor, coautor, instigator sau complice;
  - fapta poate consta într-o acţiune sau inacţiune (presiunea exterioară fie forţează făptuitorul la săvârşirea unei fapte penale, fie împiedică pe acesta de la îndeplinirea unei obligaţii legale de a acţiona);
  - fapta poate îmbrăca forma tentativei sau a faptului consumat.
- să existe o acţiune de **constrângere** concretizată printr-o **ameninţare cu un pericol grav**:
  - ameninţarea poate fi orală, în scris sau transmisă în orice alt mod de natură a insufla o temere puternică celui constrâns;
  - ameninţarea ar putea fi însoţită şi de anumite acte fizice, însă principala acţiune asupra făptuitorului o are ameninţarea cu pericolul grav;
  - pericolul trebuie să fie actual sau iminent;
  - pericolul cu care se ameninţă trebuie să fie injust (nu se poate reţine cauza de neimputabilitate dacă se ameninţă cu producerea unei consecinţe grave, dar justă – *spre exemplu, se ameninţă cu efectuarea unui control de audit, în urma căruia s-ar putea sesiza nereguli*);
  - pericolul trebuie să fie proporţional consecinţelor cauzate de săvârşirea faptei sub constrângere (*spre exemplu, nu se va putea reţine constrângerea morală dacă o persoană este ameninţată cu sustragerea unui bun de valoare, motiv pentru care săvârşeşte, sub constrângere, un omor*);
  - pericolul grav ar putea privi viaţa, integritatea corporală, sănătatea sau libertatea celui ameninţat; de asemenea, pot exista situaţii în care ameninţarea ar fi la adresa demnităţii (*spre exemplu, este ameninţată cu o calomnie o persoană publică care ar suferi consecinţe grave prin ştirbirea reputaţiei*) sau a patrimoniului (*spre exemplu, se ameninţă integritatea locuinţei familiei persoanei constrânse*);
  - gravitatea se analizează prin raportare la valoarea socială afectată;
  - pericolul grav poate privi pe făptuitor sau pe o altă persoană.
- **pericolul să nu poată fi înlăturat în alt mod** decât prin săvârşirea faptei prevăzute de legea penală:
  - constrângerea trebuie să fie irezistibilă → persoana constrânsă trebuie să nu poată opune rezistenţă forţei de constrângere;
  - existenţa unei alternative la săvârşirea faptei prevăzute de legea penală de către cel constrâns se va aprecia în concret, aşadar se poate reţine incidenţa constrângerii morale chiar dacă ar fi existat în mod strict obiectiv o altă alternativă, care, din cauza temerii insuflate de ameninţarea cu pericolul grav, nu a fost evidentă pentru cel constrâns → evaluarea se face de la caz la caz, în funcţie de circumstanţele concrete ale cauzei (evaluare atât obiectivă, cât şi subiectivă).
- **constrângerea este exercitată întotdeauna de o persoană;**

- **constrângerea trebuie să preceadă săvârşirea faptei** – în situaţia în care constrângerea încetează, iar făptuitorul continuă activitatea infracţională, nu se poate reţine cauza de neimputabilitate.

NB

Spre deosebire de starea de necesitate, unde făptuitorul poate opta între a realiza acţiunea de salvare sau a lăsa pericolul să se producă, la constrângerea morală nu există opţiune, cel constrâns trebuind să acţioneze.

2. Efecte

- înlătură imputabilitatea – produce efecte cu privire la vinovăţia făptuitorului, fapta nemaifiind infracţiune → se înlătură răspunderea penală;

NB

Dacă este incidentă o cauză justificativă, nu se mai analizează imputabilitatea.

- nu se extinde şi asupra participanţilor, operând numai *in personam;*
- **nu permite:**
  - aplicarea pedepselor;
  - aplicarea măsurilor educative.
- se pot aplica măsuri de siguranţă;
- în principiu, nu se va angaja răspunderea civilă delictuală a făptuitorului;
- persoana care a exercitat constrângerea va răspunde ca instigator la fapta săvârşită de cel constrâns.

FIŞA

NR. 11

EXCESUL NEIMPUTABIL[1]

Sediul materiei: *art. 26 C. pen.*

> ***Art. 26. Excesul neimputabil.*** *(1) Nu este imputabilă fapta prevăzută de legea penală săvârşită de persoana aflată în stare de legitimă apărare, care a depăşit, din cauza tulburării sau temerii, limitele unei apărări proporţionale cu gravitatea atacului.*
> *(2) Nu este imputabilă fapta prevăzută de legea penală săvârşită de persoana aflată în stare de necesitate, care nu şi-a dat seama, în momentul comiterii faptei, că pricinuieşte urmări vădit mai grave decât cele care s-ar fi putut produce dacă pericolul nu era înlăturat.*

Noţiune *– cauză de neimputabilitate aplicabilă situaţiei depăşirii limitelor unei apărări proporţionale cu atacul sau situaţiei depăşirii limitelor stării de necesitate, în anumite condiţii reglementate de lege.*

- **premisa:**
  - fie depăşirea limitelor legitimei apărări, din cauza tulburării sau temerii;
  - fie depăşirea limitelor stării de necesitate, prin neconştientizarea, la momentul comiterii faptei, că sunt pricinuite urmări mai grave decât s-ar fi produs în lipsa înlăturării pericolului.
- această cauză de neimputabilitate este în strânsă legătură cu legitima apărare sau starea de necesitate, aplicarea ei neputând fi concepută în absenţa îndeplinirii parţiale a condiţiilor pentru reţinerea uneia dintre cele două cauze justificative;
- cunoaşte două modalităţi, cu cerinţe distincte:
  - excesul neimputabil **de apărare** [art. 26 alin. (1) C. pen.];
  - excesul neimputabil **în acţiunea de salvare** [art. 26 alin. (2) C. pen.].

I. EXCESUL NEIMPUTABIL DE APĂRARE

- cauza poate fi invocată doar de persoana fizică;
- presupune îndeplinirea tuturor condiţiilor privitoare la atac şi la apărare pentru reţinerea săvârşirii unei fapte prevăzute de legea penală **în legitimă apărare**, mai puţin proporţionalitatea apărării cu atacul (gravitatea apărării depăşeşte pe aceea a atacului);
- **depăşirea limitelor legitimei apărări** → presupune exercitarea unei apărări ce produce consecinţe mai grave decât s-ar fi produs prin atacul contracarat;
  - poate fi voluntară sau involuntară.

NB Nu se poate reţine excesul neimputabil dacă apărarea este vădit şi semnificativ disproporţionată faţă de atac.

[1] Pentru o prezentare comparativă a acestor instituţii, a se vedea tabelul de la finalul acestei fişe.

- condiţie *sine qua non* → depăşirea limitelor legitimei apărări să fie datorată **tulburării sau temerii** cauzate prin atac → dacă depăşirea a avut la bază orice altă cauză, această cauză de neimputabilitate nu se poate reţine – se va reţine eventual circumstanţa atenuantă legală a excesului scuzabil.

II. EXCESUL NEIMPUTABIL ÎN ACŢIUNEA DE SALVARE

- cauza poate fi invocată doar de persoana fizică;
- presupune îndeplinirea tuturor condiţiilor privitoare la pericol şi la acţiunea de salvare pentru reţinerea săvârşirii unei fapte prevăzute de legea penală în stare de necesitate, mai puţin proporţionalitatea acţiunii de salvare cu gravitatea pericolului (gravitatea acţiunii de salvare depăşeşte pe aceea a pericolului);
- **depăşirea limitelor stării de necesitate** → presupune realizarea unei acţiuni de salvare ce produce consecinţe mai grave decât s-ar fi produs dacă pericolul nu ar fi fost contracarat;
  - poate fi doar involuntară.

NB Nu se poate reţine excesul neimputabil dacă acţiunea de salvare este vădit şi semnificativ disproporţionată faţă de pericol.

- condiţie *sine qua non* → depăşirea limitelor stării de necesitate să fie datorată faptului că salvatorul **nu avut reprezentarea**, în momentul realizării acţiunii de salvare, **faptului că pricinuieşte urmări vădit mai grave** decât cele care s-ar fi putut produce dacă pericolul nu era înlăturat → dacă salvatorul şi-a dat seama că acţiunea lui va produce efecte vădit mai grave decât s-ar fi produs în absenţa salvării, această cauză de neimputabilitate nu se poate reţine – se va reţine eventual circumstanţa atenuantă legală a excesului scuzabil.

III. EFECTE

- înlătură imputabilitatea – produce efecte cu privire la vinovăţia făptuitorului, fapta nemaifiind infracţiune → se înlătură răspunderea penală;

NB Dacă este incidentă o cauză justificativă, nu se mai analizează imputabilitatea.

- nu se extinde şi asupra participanţilor, operând numai *in personam;*
- **nu permite:**
  - aplicarea pedepselor;
  - aplicarea măsurilor educative.
- se pot aplica măsuri de siguranţă;
- se poate angaja răspunderea civilă delictuală a făptuitorului, acesta fiind dator la plata unei indemnizaţii adecvate şi echitabile (potrivit art. 1360 alin. (2) şi urm. C. civ.) pentru acoperirea prejudiciului cauzat.

NB

Potrivit jurisprudenţei CEDO, noţiunii de depăşire a legitimei apărări îi corespunde în dreptul penal român conceptul de „exces justificat". Chiar dacă membrii forţelor de securitate nu sunt *de iure* excluşi de la excesul de autoapărare, calitatea sau funcţia lor sunt factori care pot fi luaţi în considerare atunci când se analizează împrejurările unei cauze. În condiţiile în care comportamentul persoanei nu a reprezentat o ameninţare gravă şi serioasă pentru ordinea publică sau integritatea fizică a agenţilor forţei publice, folosirea armei de către aceştia din urmă apare nejustificată.

Tabel comparativ
EXCESUL NEIMPUTABIL DE APĂRARE
ŞI EXCESUL NEIMPUTABIL ÎN ACŢIUNEA DE SALVARE

Excesul neimputabil de apărare	**Excesul neimputabil în acţiunea de salvare**
poate fi invocat numai de PF	poate fi invocat numai de PF
trebuie îndeplinite toate condiţiile de la atac şi apărare, mai puţin proporţionalitatea	trebuie îndeplinite toate condiţiile de la pericol şi acţiunea de salvare, mai puţin proporţionalitatea
dacă nu sunt îndeplinite celelalte condiţii ale legitimei apărări, nu se poate invoca excesul neimputabil	dacă nu sunt îndeplinite celelalte condiţii ale stării de necesitate, nu se poate invoca excesul neimputabil
apărarea nu trebuie să fie vădit şi semnificativ disproporţionată	
poate fi voluntar sau involuntar	poate fi doar involuntar → făptuitorul nu trebuie să aibă reprezentarea că va pricinui urmări vădit mai grave;
dacă depăşirea limitelor legitimei apărări nu este determinată de tulburare/temere, nu se va reţine excesul neimputabil, dar se poate reţine circumstanţa atenuantă legală.	dacă făptuitorul a avut reprezentarea urmărilor vădit mai grave, se poate reţine circumstanţa atenuantă legală.

FIŞA

NR. 12

MINORITATEA, IRESPONSABILITATEA ŞI INTOXICAŢIA

Sediul materiei: *art. 27-29 C. pen.*

I. MINORITATEA FĂPTUITORULUI

Art. 27. Minoritatea făptuitorului. *Nu este imputabilă fapta prevăzută de legea penală săvârşită de un minor, care la data comiterii acesteia nu îndeplinea condiţiile legale pentru a răspunde penal.*

Noţiune *– cauză de neimputabilitate aplicabilă situaţiei în care făptuitorul minor nu îndeplineşte condiţiile de vârstă pentru a fi angajată răspunderea sa penală.*

- **premisă**: în funcţie de vârsta pe care o are, făptuitorul va avea sau nu reprezentarea faptelor sale şi, corelativ, va răspunde sau nu penal → vârsta influenţează voinţa.

Reguli:

- minorul < 14 ani → nu răspunde penal;
  - prezumţie absolută că nu răspunde penal.
- minorul cu vârsta între 14 şi 16 ani → răspunde penal doar dacă se dovedeşte că avea discernământ la momentul săvârşirii faptei;
  - prezumţie relativă că răspunde penal → se stabileşte *in concreto*, de la caz la caz, dacă un anume făptuitor avea reprezentarea faptei comise şi urmărilor acesteia;
  - dacă nu avea discernământ, se reţine starea de minoritate (cauză de neimputabilitate).
- minorul cu vârsta ≥ 16 ani → răspunde penal, dacă nu se reţine o altă cauză de neimputabilitate;
  - prezumţie relativă de existenţă a discernământului → trebuie înlăturată, pentru a se reţine o altă cauză de neimputabilitate (*iresponsabilitatea, de exemplu*);
  - dacă nu avea discernământ, se reţine starea de iresponsabilitate (cauză de neimputabilitate).

1. Condiţii

Pentru a se reţine minoritatea făptuitorului, cu consecinţa neimputabilităţii faptei, este necesar:

- ca **minorul să fi săvârşit o faptă prevăzută de legea penală**;
  - ca autor sau sub orice formă de participare (coautor, instigator, complice);
  - cu orice formă de vinovăţie → intenţie, intenţie depăşită sau culpă;
  - sub orice formă a infracţiunii → tentativă sau fapt consumat/epuizat;
  - fapta trebuie să fie tipică.
- ca **minorul să nu îndeplinească condiţiile pentru a se angaja răspunderea sa penală**:
  - să aibă sub 14 ani sau
  - să aibă între 14 şi 16 ani şi să nu fi avut discernământ.

NB Minoritatea operează şi atunci când se săvârşeşte (se consumă) o infracţiune **progresivă** anterior vârstei de 14 ani, dar urmările (momentul epuizării) se produc după ce minorul poate fi tras la răspundere penală.

NB Pentru infracţiunile **continue/continuate/de obicei** care s-au consumat anterior vârstei de 14 ani, dar s-au epuizat după vârsta de 14 ani, minorul răspunde numai pentru actele materiale săvârşite după împlinirea vârstei de 14 ani, dacă a avut discernământ.

2. Efecte

- înlătură imputabilitatea – produce efecte cu privire la vinovăţia făptuitorului, fapta nemaifiind infracţiune → se înlătură răspunderea penală;
- nu se extinde şi asupra participanţilor, operând numai *in personam*;
- dacă minorul a fost determinat sau ajutat de alte persoane, se va reţine săvârşirea faptei în participaţie improprie;
- nu permite:
  - aplicarea pedepselor;
  - aplicarea măsurilor educative.
- se pot lua măsuri de siguranţă;
- nu înlătură răspunderea civilă delictuală a persoanelor care aveau minorul în îngrijire, dacă se dovedeşte culpa acestora în îndeplinirea obligaţiei de supraveghere a minorului;
- înlătură răspunderea civilă delictuală dacă minoritatea vine în concurs cu alte cauze care înlătură răspunderea penală, cum ar fi legitima apărare.

II. IRESPONSABILITATEA FĂPTUITORULUI

Art. 28. Iresponsabilitatea. *Nu este imputabilă fapta prevăzută de legea penală săvârşită de persoana care, în momentul comiterii acesteia, nu putea să-şi dea seama de acţiunile sau inacţiunile sale ori nu putea să le controleze, fie din cauza unei boli psihice, fie din alte cauze.*

Noţiune *– cauză de neimputabilitate aplicabilă situaţiei în care făptuitorul nu putea să-şi dea seama de acţiunile sau inacţiunile sale ori nu putea să le controleze, din cauza unei boli psihice sau a altor cauze.*

- **premisă**: din cauza unei boli psihice sau din alte cauze, făptuitorul:
  - nu putea să-şi dea seama de acţiunile sau inacţiunile sale sau
  - nu putea să le controleze.
- cunoaşte **două aspecte** (modalităţi alternative ale iresponsabilităţii în textul de incriminare):
  - cel **intelectiv** → făptuitorul nu îşi poate da seama de semnificaţia faptelor sale (deci nu are discernământ);
  - cel **volitiv** → făptuitorul nu poate să îşi dirijeze în mod normal acţiunile sau inacţiunile.

- **iresponsabilitatea** → stare psihofizică în care persoana fie şi-a pierdut discernământul, fie nu îşi poate controla faptele;
  - poate fi permanentă sau temporară;
  - poate fi congenitală sau survenită.
- **cauze** → boală psihică (*de exemplu, alienaţia mintală sau alte afecţiuni mintale*) sau alte cauze (*de exemplu, semi-inconştienţa cauzată de hipnoză*) → existenţa bolii trebuie dovedită;
- poate fi invocată doar de persoana fizică.

1. Condiţii

Pentru a se reţine iresponsabilitatea făptuitorului, cu consecinţa neimputabilităţii acestuia, este necesar:

- ca **acesta să fi săvârşit o faptă prevăzută de legea penală;**
  - ca autor sau sub orice formă de participare (coautor, instigator, complice);
  - sub orice formă a infracţiunii → tentativă sau fapt consumat/epuizat;
  - fapta trebuie să fie tipică.
- ca **incapacitatea să existe la momentul săvârşirii faptei şi să dureze pe tot parcursul executării**;
  - este necesară dovedirea stării de iresponsabilitate, pe baza unei expertize medico-legale;
  - este posibil ca fapta să fi fost săvârşită într-un moment de luciditate, iar în acest caz nu se poate reţine iresponsabilitatea, ci eventual o atenuare a răspunderii cu ocazia individualizării pedepsei;
  - condiţia este îndeplinită şi dacă, după săvârşirea faptei, starea de iresponsabilitate încetează;
  - condiţia nu este îndeplinită dacă starea de iresponsabilitate intervine după săvârşirea faptei.

2. Efecte

- înlătură imputabilitatea – produce efecte cu privire la vinovăţia făptuitorului, fapta nemaifiind infracţiune → se înlătură răspunderea penală;
- nu se extinde şi asupra participanţilor, operând numai *in personam*;
- nu permite:
  - aplicarea pedepselor;
  - aplicarea măsurilor educative.
- se pot lua măsuri de siguranţă cu un caracter medical → obligarea la tratament medical sau internarea medicală;
- nu înlătură răspunderea civilă delictuală;
- este posibil ca iresponsabilitatea să vină în concurs cu alte cauze, precum legitima apărare.

NB

Trebuie ca făptuitorul să nu-şi fi provocat singur starea de iresponsabilitate (*actio libera in causa*).

III. INTOXICAŢIA

Art. 29. Intoxicația. *Nu este imputabilă fapta prevăzută de legea penală săvârșită de persoana care, în momentul comiterii acesteia, nu putea să-și dea seama de acțiunile sau inacțiunile sale ori nu putea să le controleze, din cauza intoxicării involuntare cu alcool sau cu alte substanțe psihoactive.*

Noţiune *– cauză de neimputabilitate aplicabilă situaţiei în care făptuitorul nu putea să-şi dea seama de acţiunile sau inacţiunile sale ori nu putea să le controleze, din cauza intoxicării involuntare cu alcool sau cu alte substanţe psihoactive.*

- **premisă**: din cauza intoxicării involuntare cu alcool sau cu alte substanţe psihoactive, făptuitorul:
  - nu putea să-şi dea seama de acţiunile sau inacţiunile sale sau
  - nu putea să le controleze.
- cunoaşte **două aspecte** (modalităţi alternative ale intoxicaţiei în textul de incriminare):
  - cel **intelectiv** → făptuitorul nu îşi poate da seama de semnificaţia faptelor sale (deci nu are discernământ);
  - cel **volitiv** → făptuitorul nu poate să îşi dirijeze în mod normal acţiunile sau inacţiunile.
- **intoxicaţia** → stare psihofizică în care persoana fie şi-a pierdut discernământul, fie nu îşi poate controla faptele, din cauza consumului involuntar de alcool sau alte substanţe psihoactive;
  - **cauze** → consumul involuntar de:
    - alcool;
    - substanţe psihoactive → substanţe stabilite prin lege, la propunerea Ministerului Sănătăţii (art. 241 din Legea de punere în aplicare a Codului penal).
- poate fi invocată doar de persoana fizică;
- trebuie realizată distincţia între:
  - intoxicaţia voluntară incompletă → circumstanţă atenuantă/agravantă;
  - intoxicaţia voluntară completă → circumstanţă atenuantă/agravantă;
  - intoxicaţia involuntară incompletă → circumstanţă atenuantă judiciară;
  - intoxicaţia involuntară completă → cauză de neimputabilitate.

1. Condiţii

Pentru a se reţine intoxicaţia făptuitorului, cu consecinţa neimputabilităţii acestuia, este necesar:

- ca **acesta să fi săvârşit o faptă prevăzută de legea penală**;
  - ca autor sau sub orice formă de participare (coautor, instigator, complice);
  - sub orice formă a infracţiunii → tentativă sau fapt consumat/epuizat;
  - fapta trebuie să fie tipică.
- ca **intoxicaţia să existe la momentul săvârşirii faptei şi să dureze pe tot parcursul executării;**
  - dacă starea exista numai la momentul luării rezoluţiei infracţionale, dar a dispărut pe parcursul executării, nu se reţine cauza de neimputabilitate;

- la infracţiunea progresivă, se reţine cauza de neimputabilitate dacă starea de intoxicaţie involuntară completă exista la momentul comiterii (momentul consumării), chiar dacă nu mai există la momentul epuizării;
- la infracţiunile omisive, starea de intoxicaţie trebuie să existe pe toată durata în care făptuitorul avea obligaţia de a acţiona;
- la concursul de infracţiuni, starea trebuie să existe la momentul comiterii fiecărei infracţiuni;
- este necesară dovedirea stării de intoxicaţie.

- ca **intoxicaţia să se producă involuntar (accidental) sau din eroare;**
- ca **făptuitorul să-şi piardă total capacităţile volitive/intelective.**

2. Efecte

- înlătură imputabilitatea – produce efecte cu privire la vinovăţia făptuitorului, fapta nemaifiind infracţiune → se înlătură răspunderea penală;
- nu se extinde şi asupra participanţilor, operând numai *in personam*;
- nu permite:
  - aplicarea pedepselor;
  - aplicarea măsurilor educative.
- se pot lua măsuri de siguranţă cu un caracter medical → obligarea la tratament medical sau internarea medicală;
- nu înlătură răspunderea civilă delictuală;
- este posibil ca intoxicaţia să vină în concurs cu alte cauze justificative sau de neimputabilitate, precum legitima apărare.

FIŞA

NR. 13 EROAREA

Sediul materiei: *art. 30 C. pen.*

> ***Art. 30. Eroarea.*** *(1) Nu constituie infracțiune fapta prevăzută de legea penală săvârşită de persoana care, în momentul comiterii acesteia, nu cunoştea existența unei stări, situații ori împrejurări de care depinde caracterul penal al faptei.*
> *(2) Dispozițiile alin. (1) se aplică şi faptelor săvârşite din culpă pe care legea penală le pedepseşte, numai dacă necunoaşterea stării, situației ori împrejurării respective nu este ea însăşi rezultatul culpei.*
> *(3) Nu constituie circumstanță agravantă sau element circumstanțial agravant starea, situația ori împrejurarea pe care infractorul nu a cunoscut-o în momentul săvârşirii infracțiunii.*
> *(4) Prevederile alin. (1)-(3) se aplică în mod corespunzător şi în cazul necunoaşterii unei dispoziții legale extrapenale.*
> *(5) Nu este imputabilă fapta prevăzută de legea penală săvârşită ca urmare a necunoaşterii sau cunoaşterii greşite a caracterului ilicit al acesteia din cauza unei împrejurări care nu putea fi în niciun fel evitată.*

Noţiune *– acea cauză de neimputabilitate aplicabilă în situaţia în care făptuitorul are o greşită reprezentare a realităţii la momentul săvârşirii faptei, necunoscând existenţa unei stări/situaţii/împrejurări de care depinde caracterul penal al faptei.*

- **premisă**: făptuitorul săvârşeşte o faptă pe care, datorită necunoaşterii unor anumite elemente, o crede licită, deşi ea are caracter penal;
- are loc **alterarea factorului intelectiv** → făptuitorul are o reprezentare eronată a realităţii, fie prin completa necunoaştere, fie prin cunoaşterea greşită a elementelor realităţii;
- poate fi invocată atât de persoana fizică, cât şi de persoana juridică (în cazul erorii organelor de conducere).

I. TIPURI DE ERORI

1. Eroarea de fapt şi eroarea de drept

- **eroare de fapt** → necunoaşterea unui element din realitatea materială (o persoană, un bun, o situaţie);
- **eroare de drept** → necunoaşterea unei norme de conduită obligatorie;
  - eroare de drept extrapenal → necunoaşterea unei norme de drept, alta decât de drept penal;
  - eroare de drept penal → necunoaşterea unei norme de drept penal.

2. Eroarea proprie şi eroarea provocată

- **eroare proprie** → generată de conduita făptuitorului şi datorată ignoranţei acestuia (nu există contribuţia unei alte persoane la eroare);
- **eroare provocată** → inducerea în eroare a făptuitorului de către o altă persoană.

3. Eroarea vincibilă (culpabilă) şi eroarea invincibilă

- **eroare vincibilă** → percepţie falsă asupra realităţii, realizată fie cu intenţie, fie din culpă;
  - exclude vinovăţia făptuitorului numai în cazul acelor infracţiuni care se săvârşesc doar cu intenţie.
- **eroare invincibilă** → percepţie falsă a realităţii imposibil de evitat, indiferent de numărul diligenţelor rezonabile depuse.
  - exclude vinovăţia făptuitorului, în orice formă s-ar regăsi (intenție sau culpă).

4. Eroarea esenţială şi eroarea neesenţială

- **eroare esenţială** → justifică integral acţiunea făptuitorului, care devine neimputabilă acestuia;
- **eroare neesenţială** → nu justifică acţiunea făptuitorului, acesta continuă să răspundă penal (eventual, reţinerea erorii neesenţiale ar putea atrage o răspundere penală atenuată cu ocazia individualizării pedepsei aplicate).

5. Eroarea asupra tipicităţii şi eroarea asupra antijuridicităţii

- **eroare asupra tipicităţii** → vizează eroarea cu privire la elementele constitutive ale infracţiunii;
- **eroare asupra antijuridicităţii** → vizează eroarea invincibilă asupra caracterului ilicit al faptei.
  - presupune necunoaşterea/cunoaşterea greşită a caracterului ilicit, din cauza unei împrejurări ce nu poate fi în niciun fel evitată.

Delimitări

Eroare asupra **tipicităţii**	Eroare asupra **antijuridicităţii**
eroare de fapt	———
eroare de drept	eroare de drept
eroare vincibilă	———
eroare invincibilă	eroare invincibilă

II. CONDIŢIILE REŢINERII CAUZEI DE NEIMPUTABILITATE

- **trebuie să se fi săvârşit o faptă prevăzută de legea penală**, nejustificată (dacă nu sunt îndeplinite condiţiile tipicităţii/antijuridicităţii, analiza imputabilităţii este inutilă);
- **făptuitorul trebuie să se fi aflat în eroare, astfel:**
  - dacă eroarea este asupra tipicităţii, persoana trebuie să nu fi cunoscut/să fi cunoscut greşit existenţa unei stări/situaţii/împrejurări de care depinde caracterul penal al faptei;
  - dacă eroarea este asupra antijuridicităţii, făptuitorul, din eroare, apreciază fapta săvârşită ca fiind permisă de lege.

NB

La infracţiunea **complexă**:
- eroarea asupra tipicităţii infracţiunii absorbante înlătură numai caracterul penal al acesteia, făptuitorul putând răspunde pentru infracţiunea absorbită, cu privire la care cauza de neimputabilitate nu operează;

▪ eroarea asupra tipicităţii infracţiunii absorbite poate conduce la înlăturarea caracterului penal al infracţiunii absorbante.

- **eroarea trebuie să existe la momentul comiterii faptei;**
  - la infracţiunile **continue/continuate/de obicei**, eroarea trebuie să existe pe toată durata săvârşirii faptei, până în momentul epuizării;
  - la infracţiunea **progresivă**, eroarea trebuie să existe în momentul săvârşirii actului (momentul consumării), chiar dacă la momentul producerii rezultatului mai grav (momentul epuizării) eroarea nu mai există.

NB

Pot fi erori asupra tipicităţii şi:
▪ eroarea care priveşte elementele obiective ale unei cauze justificative;
▪ eroarea asupra unei norme extrapenale.

- **nu există eroare** în cazul:
  - *aberatio ictus* – se produce un alt rezultat, dar de aceeaşi natură, din cauza efectuării în mod defectuos a actelor de executare;
  - *error in personam* – eroare asupra identităţii/anumitor calităţi ale victimei.

NB

Poate fi eroare asupra antijuridicităţii şi eroarea asupra unei norme extrapenale.

- **eroarea asupra antijuridicităţii** trebuie să fie:
  - **invincibilă** (dacă eroarea este vincibilă, adică se datorează culpei, făptuitorul va răspunde pentru fapta săvârşită cu intenţie, putându-se reţine o circumstanţă atenuantă judiciară);
  - **de drept** (eroarea poartă asupra existenţei/limitelor cauzelor justificative, nu asupra celor de imputabilitate).

III. EFECTE

- înlătură imputabilitatea – produce efecte cu privire la vinovăţia făptuitorului, fapta nemaifiind infracţiune → se înlătură răspunderea penală;
- eroarea asupra tipicităţii înlătură imputabilitatea numai atunci când infracţiunile incriminate sunt comise cu **intenţie,** ca urmare a lipsei elementului intelectiv din structura intenţiei;
- în cazul faptelor incriminate şi atunci când sunt săvârşite din **culpă,** eroarea înlătură imputabilitatea numai dacă necunoaşterea stării/situaţiei/împrejurării nu este ea însăşi rezultatul culpei;
- dacă eroarea este vincibilă, datorându-se culpei, răspunderea nu va fi angajată pentru fapta săvârşită cu intenţie, ci pentru fapta săvârşită din culpă, dacă este incriminată;
- în cazul erorii asupra elementelor agravante, indiferent dacă eroarea este culpabilă sau invincibilă, efectul acesteia în cazul infracţiunii intenţionate îl reprezintă pierderea caracterului agravat. Răspunderea va fi angajată pentru fapta intenţionată săvârşită în forma de bază;

- la infracţiunea săvârşită din culpă eroarea asupra unei circumstanţe agravante generale sau asupra unui element circumstanţial agravant înlătură reţinerea agravantei numai dacă necunoaşterea nu se datorează culpei;
- eroarea asupra unei circumstanțe atenuante nu înlătură aplicarea acesteia (eroarea nu are efecte asupra circumstanțelor atenuante);
- nu se extinde şi asupra participanţilor, operând numai *in personam*;
- nu permite:
  - aplicarea pedepselor;
  - aplicarea măsurilor educative.
- nu înlătură răspunderea civilă delictuală.

FIŞA

NR. 14

CAZUL FORTUIT

Sediul materiei: *art. 31 C. pen.*

> ***Art. 31. Cazul fortuit.*** *Nu este imputabilă fapta prevăzută de legea penală al cărei rezultat e consecința unei împrejurări care nu putea fi prevăzută.*

Noţiune *– acea cauză de neimputabilitate aplicabilă în situaţia în care săvârşirea unei fapte prevăzute de legea penală a produs un rezultat neconceput şi neurmărit de făptuitor, care este consecinţa unei împrejurări ce nu putea fi prevăzută.*

- **premisă**: împrejurare exterioară a cărei intervenţie imprevizibilă se adaugă peste acţiunea/inacţiunea licită/ilicită a unei persoane şi conduce la producerea unui rezultat ce nu putea fi prevăzut.

  Exemple: fenomene ale naturii, comportamentul neprevăzut al unui animal, un defect de fabricaţie, un scurtcircuit.

I. CONDIŢII

- să existe o acţiune/inacţiune a unei persoane, iar rezultatul ilicit produs să fie rezultatul unei forţe străine de voinţa făptuitorului;
  - acţiunea/inacţiunea poate fi licită sau ilicită.
- să existe o împrejurare exterioară imprevizibilă care se suprapune peste (in)acţiunea (i)licită a făptuitorului;
  - împrejurarea poate fi anterioară, concomitentă sau ulterioară acţiunii;
  - trebuie să existe un raport de cauzalitate între (in)acţiune, grefată pe evenimentul exterior imprevizibil, şi urmarea socialmente periculoasă;
  - caracterul imprevizibil trebuie să aibă caracter general şi obiectiv – nimeni nu trebuie să prevadă intervenţia împrejurării. Reţinerea oricărei culpe exclude reţinerea cazului fortuit.
- rezultatul produs să constituie o faptă prevăzută de legea penală (tipică).
  - rezultatul trebuie să fie diferit de cel care s-ar fi produs fără intervenţia împrejurării imprevizibile.

II. EFECTE

- înlătură imputabilitatea – produce efecte cu privire la vinovăţia făptuitorului, fapta nemaifiind infracţiune → se înlătură răspunderea penală;
- se răsfrânge şi asupra participanţilor → singura cauză de neimputabilitate care produce efecte *in rem*;
- nu permite:
  - aplicarea pedepselor;
  - aplicarea măsurilor educative.

- se pot lua măsuri de siguranţă;
- se înlătură răspunderea civilă delictuală a făptuitorului;
- dacă acţiunea culpabilă a unui terţ a creat împrejurarea care a condus la rezultatul păgubitor, se va angaja răspunderea civilă a terţului;
- poate intra în concurs cu alte cauze justificative sau de neimputabilitate.

FIŞA

NR. 15 FAZELE ŞI FORMELE INFRACŢIUNII

Noţiune *– perioadele şi modalităţile în care se desfăşoară acţiunile ce formează activitatea infracţională.*

Perioade în care se desfăşoară activitatea infracţională:

- perioada internă;
- perioada externă.

Perioada internă

- este situată între momentul naşterii ideii de a săvârşi o infracţiune şi momentul luării deciziei în acest sens;
- cuprinde etapa încolţirii ideii de a săvârşi infracţiunea, etapa deliberării asupra ideii şi, în fine, etapa luării deciziei infracţionale;
- este o perioadă psihică, strâns legată de vinovăţie, ce se petrece doar în mintea făptuitorului;
- există doar la infracţiunile săvârşite cu intenţie;
- nu are relevanţă în planul răspunderii penale.

NB

Această perioadă cunoaşte o latură externă în situaţia în care mai multe persoane deliberează asupra săvârşirii unei infracţiuni. Dacă scopul destăinuirii ideii infracţionale a fost acela de a coopta alte persoane la comiterea faptei, se va reţine comiterea infracţiunii de asociere pentru săvârşirea de infracţiuni.

Perioada externă

- **cuprinde:**
  - faza actelor preparatorii;
  - faza actelor de executare;
  - faza urmărilor.
- **faza actelor de pregătire** – se realizează activităţi ce pregătesc săvârşirea infracţiunii;
  - nu au loc acte de executare, activităţile efectuate nu fac parte din elementul material al infracţiunii a cărei săvârşire se pregăteşte.
- **faza actelor de executare** – se realizează actul de conduită interzis de textul de incriminare (elementul material al infracțiunii);
- **faza urmărilor** – producerea rezultatului/pericolului prevăzut în textul de incriminare.

NB

Nu este obligatoriu ca toate fazele perioadei externe să se regăsească în fiecare activitate infracţională. *Spre exemplu, pot lipsi actele preparatorii, după cum este posibil ca faza urmărilor să nu existe, intervenind cauze ce împiedică producerea rezultatului*.

Formele infracţiunii:

- **forma actelor preparatorii** – corespunde fazei actelor de pregătire;
- **forma tentativei** – corespunde fazei de executare;
- **forma faptului consumat** – în cadrul fazei urmărilor, odată ce se realizează rezultatul/pericolul prevăzut de lege;
- **forma faptului epuizat** – în cadrul fazei urmărilor, întâlnită la infracțiunile cu durată de consumare (continuă/continuată/de obicei/de simplă repetare/progresivă).

I. ACTELE PREPARATORII

***Noţiune** – activităţi de creare a cadrului necesar săvârşirii infracţiunii → pregătirea mijloacelor fizice, adunarea informaţiilor etc.*

- comiterea unei infracţiuni nu implică întotdeauna acte de pregătire;
- se săvârșesc numai cu intenție;
- sunt posibile în cazul infracţiunilor **intenţionate** (intenție directă/indirectă/depășită);
- pot fi licite sau ilicite;
- pot fi acte de pregătire materială sau intelectuală;
- nu realizează *verbum regens* → actele de pregătire **nu** intră în elementul material; un act comis cu intenţie care poate duce la consumarea infracţiunii nu este act de pregătire;
- **în principiu**, nu au relevanţă penală → nu sunt incriminate;
- **excepţii**:
  - actele preparatorii asimilate tentativei şi deci sancţionate drept acte de executare (*spre exemplu, în situaţia unor infracţiuni contra securităţii naţionale*);
  - actele preparatorii ce realizează conţinutul unei alte infracţiuni incriminate separat (*de exemplu, deţinerea de instrumente în vederea falsificării de valori, constituirea unui grup infracţional organizat*).

NB

Acte preparatorii înfăptuite de altă persoană decât autorul → **complicitate anterioară** la infracţiune (doar dacă autorul trece la executarea hotărârii infracţionale şi săvârşeşte cel puţin o **tentativă pedepsibilă**, folosindu-se de actele de pregătire respective).

II. TENTATIVA

***Sediul materiei:** art. 32-34 C. pen.*

***Art. 32. Tentativa.** (1) **Tentativa** constă în punerea în executare a intenției de a săvârşi infracțiunea, executare care a fost însă întreruptă sau nu şi-a produs efectul.*
(2) Nu există tentativă atunci când imposibilitatea de consumare a infracțiunii este consecința modului cum a fost concepută executarea.

***Noţiune** – formă a infracţiunii aparţinând fazei executării ce constă în punerea în executare a hotărârii infracţionale, hotărâre care:*

➲ *a fost întreruptă (tentativa imperfectă) sau*

➲ *nu şi-a produs efectul (tentativa perfectă).*

- ➲ se poate săvârşi doar cu intenţie directă sau indirectă;
- ➲ implică efectuarea unor acte de executare, altfel nu se poate vorbi despre tentativă;
- ➲ deşi nu produce rezultatul prevăzut de textul de incriminare, se creează cel puţin o stare de pericol pentru valoarea socială protejată.

Clasificarea tentativei:

- ➲ perfectă (terminată) sau imperfectă (întreruptă) (în funcţie de gradul de realizare a elementului material);
- ➲ idonee sau neidonee (în funcţie de aptitudinea de a produce rezultatul socialmente periculos prevăzut de norma de incriminare).

1. Condiţiile şi conţinutul tentativei

Condiţiile tentativei:

- ➲ existenţa intenţiei de a săvârşi o infracţiune (intenţia poate fi atât directă, cât şi indirectă – această condiţie exclude culpa sau praeterintenţia);
- ➲ punerea în executare a intenţiei infracţionale (trebuie distins atent între actele de pregătire şi cele de executare, doar cele din urmă atrăgând sancţionarea, ca tentativă);
- ➲ executarea să fi fost întreruptă sau să nu-şi fi produs efectul.

Conţinutul tentativei:

- ➲ obiectul juridic → acelaşi cu cel al infracţiunii consumate;
- ➲ obiectul material → poate exista sau nu, în funcţie de tipul de infracţiune;
- ➲ subiectul activ este persoana fizică sau juridică, iar participaţia este posibilă în toate formele → dacă este cerută o anumită calitate pentru subiectul activ nemijlocit al infracţiunii consumate, este necesar ca acea calitate să existe și în cazul infracțiunii rămase în faza tentativei;
- ➲ elementul material → actul de executare incriminat, dus sau nu până la capăt → constă întotdeauna într-o acţiune;
- ➲ urmarea imediată → ca regulă, constă într-o stare de pericol;
- ➲ latura subiectivă → doar intenţia directă sau indirectă.

NB În cazul infracţiunilor complexe, trebuie să existe un început de executare a acţiunii mijloc.

2. Tentativa perfectă şi tentativa imperfectă[1]

Tentativa perfectă → terminată → neproducerea rezultatului.

- actul de executare este finalizat;
- rezultatul nu s-a produs, din cauze independente de autor, care pot fi:
  - anterioare (se produc anterior începerii executării);
  - simultane (intervin în acelaşi timp cu executarea);
  - supravenite (intervin după ce a început executarea).
- este posibilă la:
  - infracţiunile de pericol concret;
  - infracţiunile de rezultat, dacă sunt susceptibile de tentativă perfectă (*de exemplu, nu au formă perfectă infracţiunile de furt, cele împotriva libertăţii sexuale, care se consumă odată cu efectuarea actului material*).

Tentativa imperfectă → întreruperea executării.

- actul de executare nu a fost finalizat, fie din voinţa autorului, fie din alte cauze;
  - cauzele trebuie să fie supravenite.
- este posibilă la:
  - infracţiunile de pericol concret;
  - infracţiunile de pericol abstract;
  - infracţiunile de rezultat.

NB Atât tentativa perfectă, cât şi cea imperfectă pot fi idonee sau neidonee.

3. Tentativa idonee şi tentativa neidonee

Tentativa idonee → periculoasă.

- poate fi:
  - perfectă – terminată – actul de executare a fost dus la sfârşit;
  - imperfectă – întreruptă – actul de executare a fost întrerupt.

Condiţii:

- să existe intenţia directă/indirectă de a săvârşi infracţiunea;
- intenţia de a săvârşi infracţiunea să fi fost pusă în executare;
- actele de executare:
  - să fi fost întrerupte (tentativă imperfectă);
  - deşi duse până la capăt, să nu-şi fi produs efectul din orice motive (tentativă perfectă).
- săvârşirea infracţiunii să fi fost concepută în mod idoneu (apt să producă rezultatul).

[1] Pentru o prezentare comparativă a acestor instituţii, a se consulta tabelul din anexa nr. 4.

Tentativa neidonee → nepericuloasă.

- poate fi:
  - perfectă – terminată – actul de executare a fost dus la sfârşit;
  - imperfectă – întreruptă – actul de executare a fost întrerupt.

Condiţii

- să existe intenţia directă/indirectă de a săvârşi infracţiunea;
- intenţia de a săvârşi infracţiunea să fi fost pusă în executare;
- actele de executare:
  - nu şi-au produs efectul, deoarece săvârşirea infracţiunii a fost concepută în mod neidoneu (inapt să producă rezultatul).
- consumarea infracţiunii nu se va produce din cauza:
  - modului eronat (absurd) în care a fost concepută executarea;
  - folosirii unor mijloace absolut inapte să producă urmarea;
  - imposibilităţii materiale de a se ajunge la rezultat.
- nu este o veritabilă tentativă (nu există de fapt tentativă);
- aprecierea caracterului idoneu se face luând în calcul atât aspecte obiective (prin raportare la o persoană medie), cât şi subiective (având în vedere şi persoana autorului, precum şi datele existente la dispoziţia acestuia).

NB Tentativa nu se confundă cu fapta putativă. În cazul faptei putative, făptuitorul acţionează cu credinţa eronată că fapta este incriminată.

4. Infracţiuni la care nu este posibilă tentativa

- **infracţiunile săvârşite din culpă/cu intenţie depăşită** → tentativa este însă posibilă în cazul infracţiunilor **complexe** săvârşite cu intenţie depăşită, în anumite condiţii;
- **infracţiunile omisive proprii** → tentativa este însă posibilă la infracţiunile omisive improprii (comisive prin omisiune);
- **infracţiunile de obicei, de simplă repetare**;
- **infracţiunile cu executare promptă săvârşite prin viu grai** → tentativa este însă posibilă la infracţiunile cu executare promptă săvârşite în scris;
- **infracţiunile de consumare anticipată**.

5. Sancţionarea tentativei[2]

Art. 33. Pedepsirea tentativei. *(1) Tentativa se pedepseşte numai când legea prevede în mod expres aceasta.*
(2) Tentativa se sancționează cu pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea consumată, ale cărei limite se reduc la jumătate. Când pentru infracțiunea consumată legea prevede pedeapsa detențiunii pe viață, iar instanța s-ar orienta spre aceasta, tentativa se sancționează cu pedeapsa închisorii de la 10 la 20 de ani.

[2] Pentru o prezentare a infracţiunilor pentru care legea prevede sancţionarea tentativei, a se consulta tabelul din anexa nr. 17.

- Codul penal român → sistemul diversificării pedepselor → pedeapsa prevăzută de lege pentru infracţiunea consumată, cu limitele reduse la jumătate;
- dacă pentru infracţiunea consumată sunt prevăzute pedepse alternative, instanţa trebuie mai întâi să se decidă asupra uneia dintre ele, şi apoi să procedeze la reducerea limitelor;
- dacă pedeapsa pentru infracţiunea consumată este detenţiunea pe viaţă, în cazul tentativei pedeapsa va fi închisoarea de la 10 la 20 de ani;
- dacă pedeapsa este amenda, se reduce numărul zilelor-amendă, iar nu cuantumul unei zile-amendă;
- în cazul persoanei juridice, limitele speciale ale zilelor-amendă prevăzute pentru infracţiunea consumată [inclusiv cele majorate cu 1/3 conform art. 137 alin. (5) C. pen.] se reduc la jumătate.

NB Limitele legale ale pedepselor complementare nu se vor reduce ca urmare a reţinerii tentativei → comiterea infracțiunii în forma tentată nu are efecte asupra limitelor legale ale pedepselor complementare, ci numai asupra limitelor speciale ale pedepselor principale.

NB În cazul infracţiunii complexe praeterintenţionate, dacă fapta rămâne în tentativă (nu se produce rezultatul acțiunii principale), dar se produce praeterintenționat un rezultat mai grav aferent acțiunii secundare, chiar dacă fapta, în ansamblul ei, rămâne în tentativă, pedeapsa este cea prevăzută de lege pentru infracțiunea complexă consumată (*de exemplu, în cazul violului: dacă actul sexual nu se consumă, dar victima decedează → deși acțiunea principală a rămas în tentativă, s-a produs praeterintenționat rezultatul mai grav prevăzut de norma de incriminare. Într-o asemenea situație, limitele de pedeapsă nu vor fi reduse cu 1/2, pedeapsa urmând a fi stabilită între limitele prevăzute de lege pentru infracțiunea complexă* ***consumată***).

NB **Dezlegarea unor chestiuni de drept:** potrivit Deciziei nr. 6/2014 a I.C.C.J., „în aplicarea legii penale mai favorabile după judecarea definitivă a cauzei potrivit art. 6 alin. 1 din Codul penal, în cazul tentativei, limita maximă a pedepsei ce trebuie avută în vedere este maximul prevăzut de lege pentru forma tentată (maximul special al pedepsei prevăzute de lege pentru infracţiunea consumată, redus sau înlocuit conform dispoziţiilor privind tratamentul sancţionator al tentativei)".

6. Cauze de nepedepsire a tentativei[3]

Art. 34. Desistarea şi împiedicarea producerii rezultatului. *(1) Nu se pedepseşte autorul care, înainte de descoperirea faptei, s-a desistat ori a încunoştinţat autoritățile de comiterea acesteia, astfel încât consumarea să poată fi împiedicată, sau a împiedicat el însuşi consumarea infracțiunii.*
(2) Dacă actele îndeplinite până în momentul desistării sau împiedicării producerii rezultatului constituie o altă infracțiune, se aplică pedeapsa pentru această infracțiune.

Noţiune *– comun desistării şi împiedicării producerii rezultatului → cauze de nepedepsire a tentativei, de care beneficiază numai:*
- *autorul;*
- *coautorii, cu condiția ca fiecare dintre ei să se desisteze.*

[3] Pentru o prezentare comparativă a acestor instituţii, a se consulta tabelul din anexa nr. 5.

6.1. Desistarea

Noţiune *– întrerupere voluntară a executării acţiunii ce formează activitatea infracţională.*

- **premisă** → în absenţa desistării, făptuitorul ar fi realizat o tentativă pedepsibilă (incriminată de lege);
- **condiţii:**
  - făptuitorul realizează acte de executare, aflându-se în faza tentativei imperfecte;
  - făptuitorul este cel care întrerupe executarea → este nevoie de manifestarea univocă a voinţei sale (fie o inacţiune, fie o acţiune);
  - executarea este întreruptă voluntar de făptuitor → dacă acesta este constrâns la încetarea activităţii, tentativa realizată de el rămâne pedepsibilă;
  - întreruperea trebuie să aibă loc înainte de descoperirea faptei (întrerupere eficientă) → adică înainte ca aceasta să fi ajuns la cunoştinţa organelor judiciare sau a cuiva care ar fi putut să le sesizeze.
- **sferă de aplicare** → este posibilă numai la tentativa imperfectă;
- **natură juridică** → este o cauză personală de nepedepsire a tentativei (produce efecte *in personam*, nu profită celorlalţi participanţi);

NB Este necesar ca toţi coautorii să se fi desistat. Dacă numai un coautor s-a desistat, acesta va beneficia de cauza de nepedepsire prevăzută la art. 51 C. pen. (împiedicarea săvârșirii infracțiunii), cu condiţia ca fapta să rămână în faza de tentativă.

NB Complicii/instigatorii nu profită de desistarea autorului, ci, pentru a nu fi pedepsiţi, trebuie să împiedice consumarea infracţiunii.

- se poate realiza prin:
  - acţiune (licită/ilicită);
  - inacţiune (licită/ilicită).

NB Nu există desistare dacă autorul amână continuarea actelor sau deleagă pe altcineva.

6.2. Împiedicarea producerii rezultatului

Noţiune *– împiedicarea voluntară de către făptuitor, după realizarea integrală a elementului material al infracţiunii, a producerii rezultatului vătămător.*

- **premisă** → în absenţa împiedicării producerii rezultatului, făptuitorul ar fi realizat o tentativă pedepsibilă (incriminată de lege);
- **condiţii:**
  - făptuitorul realizează în întregime elementul material al infracţiunii;

- să nu se fi produs rezultatul socialmente periculos;
- după executarea elementului material, în mod voluntar, făptuitorul împiedică producerea urmării socialmente periculoase (chiar şi prin anunţarea autorităţilor);
- împiedicarea producerii rezultatului este realizată voluntar de făptuitor → dacă acesta este constrâns, tentativa realizată de el rămâne pedepsibilă;
- trebuie să intervină înainte de descoperirea faptei şi producerea urmării (împiedicare eficientă).

NB Împiedicarea producerii rezultatului nu se confundă cu înlăturarea rezultatului sau a consecinţelor infracţiunii, care se situează ulterior consumării infracţiunii.

- **sferă de aplicare** → este posibilă numai la tentativa perfectă;

NB Împiedicarea producerii rezultatului nu este posibilă la infracţiunea de pericol (nici concret, nici abstract), ci numai la infracţiunea de rezultat.

- **natură juridică** → este o cauză personală de nepedepsire (produce efecte *in personam*, nu profită celorlalţi participanţi);
- **se poate realiza:**
  - numai prin acţiune (licită/ilicită).

NB Trebuie ca toţi coautorii să fi împiedicat producerea rezultatului. Dacă numai un coautor împiedică producerea rezultatului, acesta va beneficia de cauza de nepedepsire prevăzută la art. 51 C. pen. (împiedicarea săvârșirii infracțiunii), cu condiţia ca fapta să rămână în faza de tentativă.

NB Complicii/instigatorii nu profită de împiedicarea producerii rezultatului de către autor, ci, pentru a nu fi pedepsiţi, trebuie să împiedice consumarea infracţiunii.

NB Desistarea și împiedicarea producerii rezultatului sunt cauze de nepedepsire de care beneficiază numai **autorul** (și coautorii, dacă **fiecare în parte** îndeplinește condițiile desistării/împiedicării producerii rezultatului). În cazul participanților (complici/instigatori/coautori), cauza de nepedepsire incidentă este cea de la art. 51 C. pen., ce va fi analizată cu ocazia tratării participației penale.

6.3. Efecte

- cauze de impunitate → făptuitorul nu va fi pedepsit pentru tentativă;
- dacă actele îndeplinite anterior desistării sau împiedicării producerii rezultatului constituie o altă infracţiune – se aplică pedeapsa pentru această infracţiune (acte de executare calificate).

III. INFRACŢIUNEA FAPT CONSUMAT

Noţiune *– executarea în întregime a elementului material și producerea urmării prevăzute de lege (rezultat/stare de pericol).*

➲ **premisă** → s-a realizat integral acţiunea ce constituie activitatea infracţională (*verbum regens*) şi s-a produs urmarea acesteia (rezultat/stare de pericol).

Momentul consumării:

➲ infracţiunea **de rezultat** → momentul producerii rezultatului;

➲ infracţiunea **de pericol abstract** → momentul săvârşirii acţiunii/inacţiunii, producându-se instantaneu şi starea de pericol (deoarece starea de pericol se produce instantaneu, nu este posibilă împiedicarea producerii rezultatului);

➲ infracţiunea **de pericol concret** → momentul în care starea de pericol se produce efectiv.

NB

De regulă, momentul consumării coincide cu momentul epuizării, cu excepţia infracţiunilor cu durată de consumare.

IV. INFRACŢIUNEA FAPT EPUIZAT

Noţiune *– infracţiunea prelungită în timp după momentul consumării, până la producerea ultimul rezultat izvorât din activitatea infracţională.*

➲ **premisă** → s-a realizat acţiunea ce constituie activitatea infracţională (*verbum regens*) şi infracţiunea s-a consumat iar, fie datorită continuării activităţii infracţionale, fie datorită amplificării/agravării rezultatului iniţial, infracţiunea se prelungeşte în timp.

Momentul epuizării:

➲ coincide cu momentul consumării, la infracţiunile care nu au durată de consumare;

➲ este situat ulterior momentului consumării, la infracţiunile cu durată de consumare (continue, continuate, de obicei, de simplă repetare, progresive).

NB

Se consideră că momentul **săvârşirii** infracţiunii este:
- momentul **epuizării**, în cazul infracţiunilor:
  - continue;
  - continuate;
  - de obicei;
  - de simplă repetare.
- momentul **consumării**, în cazul infracţiunilor:
  - progresive.

FIŞA

NR. 16 UNITATEA DE INFRACŢIUNE

Noţiune *– activitatea infracţională realizează conţinutul unei singure infracţiuni.*

- unitate naturală – rezultă din unitatea acţiunii/inacţiunii;
- unitate legală – rezultă din voinţa legii.

Unitatea naturală:

- infracţiunea simplă;
- infracţiunea continuă;
- infracţiunea deviată.

Unitatea legală:

- infracţiunea continuată;
- infracţiunea complexă;
- infracţiunea progresivă;
- infracţiunea de obicei.

I. UNITATEA NATURALĂ

Noţiune *– activitatea infracţională unică ce realizează conţinutul unei singure infracţiuni.*

- **premisă**: făptuitorul îndeplineşte o singură acţiune/inacţiune (prin unul sau mai multe acte materiale de executare, săvârşite în temeiul aceleiaşi rezoluţii infracţionale), iar prin aceasta realizează conţinutul unei singure infracţiuni.

1. Infracţiunea simplă

Noţiune *– infracţiunea comisă printr-o activitate unică → o acţiune sau inacţiune care produce o singură urmare imediată.*

Caracteristici:

- are un singur obiect juridic;
- are o singură urmare imediată;
- există o singură rezoluţie infracţională;
- se poate săvârşi cu orice formă de vinovăţie (intenţie, intenţie depăşită, culpă);
- se săvârşeşte printr-o singură acţiune/inacţiune, care se realizează prin unul/mai multe acte de executare;

- dacă există mai multe acte de executare (**unitate naturală colectivă**), este necesar:
  - ca actele să fie de aceeaşi natură;
  - ca actele să fie realizate de aceeaşi persoană, cu rezoluţie unică;
  - să existe un proces execuţional unic (unitate spațială, fără întreruperi nefireşti);
  - ca actele să aibă aceeaşi finalitate;
  - ca actele să întrunească elementele constitutive ale aceleiaşi infracţiuni;
  - ca actele să se îndrepte împotriva aceluiaşi subiect pasiv.

NB

Se păstrează unitatea naturală colectivă atât dacă autorul săvârşeşte mai multe variante ale elementului material, cât şi dacă acţiunea sa produce mai multe rezultate socialmente periculoase prevăzute alternativ în norma penală.

2. Infracţiunea continuă

Noţiune *– acţiunea sau inacţiunea ce constituie elementul material se prelungeşte în timp, după momentul consumării, până la momentul epuizării (momentul producerii ultimei urmări).*

Caracteristici:

- are un singur obiect juridic;
- există o singură rezoluţie infracţională;
- executarea se prelungeşte în timp, până la intervenţia:
  - unei noi manifestări contrare de voinţă;
  - unei hotărâri de condamnare, chiar nedefinitivă.
- are un singur subiect activ;
- poate fi săvârşită numai cu intenţie;
- poate fi săvârşită prin:
  - acţiune;
  - inacţiune.
- este posibilă la infracţiunile:
  - de rezultat;
  - de pericol.
- este necesar ca infracţiunea să-şi păstreze unitatea pe toată durata activităţii infracţionale;
- participaţia penală este posibilă în toate formele (coautorat, instigare, complicitate);
- de cele mai multe ori infracţiunile continue sunt simple, rareori prezentând caracter complex.

Poate fi:

- **permanentă** – nu există întrerupere a actului de executare → activitatea făptuitorului este continuă;
  - orice întrerupere a actului de executare afectează unitatea infracţiunii, urmând a se reţine:
    - fie un concurs de infracţiuni;
    - fie forma continuată (dacă sunt îndeplinite condiţiile prevăzute de lege).
  - *exemplu: lipsirea de libertate în mod ilegal.*

- **succesivă** – au loc unele întreruperi ale actului de executare.
  - întreruperea trebuie să fie firească, astfel încât să nu afecteze unitatea infracţiunii → trebuie să rezulte din însăşi natura infracţiunii;
  - *exemplu: portul ilegal de uniformă.*

NB

Spre deosebire de infracţiunea continuată, la infracţiunea continuă succesivă:
- rezoluţia infracţională poate fi şi nedeterminată;
- prelungirea în timp este datorată naturii infracţiunii, nu voinţei făptuitorului.

Se consumă:

- când sunt întrunite elementele constitutive prevăzute de lege.

Se epuizează:

- când încetează activitatea infracţională (din voinţa infractorului sau din motive independente, precum existenţa unei hotărâri de condamnare) → moment ulterior consumării, de care depinde angajarea răspunderii penale şi consecinţele ce izvorăsc din aceasta (aplicarea legii în timp – legea mai favorabilă –, incidenţa stării de recidivă, intervenţia amnistiei sau graţierii, a prescripţiei).

În cazul minorilor:

- dacă atât consumarea, cât şi epuizarea au intervenit înainte de împlinirea vârstei de 14 ani → minorul nu răspunde penal (minoritate, cauză de neimputabilitate);
- dacă consumarea s-a produs înainte de 14 ani şi epuizarea a intervenit după 14 ani → minorul răspunde penal pentru activitatea desfăşurată după împlinirea vârstei de 14 ani, dacă nu este incidentă altă cauză de neimputabilitate;
- dacă fapta s-a consumat în minoritate (14-18 ani), dar s-a epuizat după majorat → se aplică tratamentul sancţionator specific majorilor pentru toată activitatea infracţională, fără să conteze că momentul consumării s-a produs în minorat, deoarece, în cazul infracţiunii continue, prezintă relevanţă momentul epuizării.

NB

Infracţiunea continuă poate fi săvârşită în formă continuată.

NB

Legea nu reglementează un tratament sancţionator special (pedeapsa este cea prevăzută de lege).

3. Infracţiunea deviată

Noţiune *– devierea acţiunii făptuitorului de la obiectul sau persoana împotriva căreia era îndreptată, asupra altei persoane sau altui obiect decât acela asupra căruia dorea să acţioneze.*

Modalităţi:

- ***aberatio ictus* –** autorul acţionează împotriva unei persoane/unui lucru, dar acţiunea este deviată către alt subiect/obiect, ajungându-se la un alt rezultat, de aceeaşi natură;
  - cauzele acţiunii deviate sunt:

- ➲ efectuarea defectuoasă a actelor de executare;
- ➲ intervenţia unui eveniment neprevăzut.

➲ devierea se produce pe parcursul derulării acţiunii (după începerea executării, dar înainte de finalizarea executării);
➲ nu înlătură caracterul penal al faptei;
➲ poate fi săvârşită numai cu intenţie şi cu intenție depășită.

➲ ***error in rem/in personam*** **–** autorul îşi îndreaptă acţiunea, din eroare, asupra altui obiect/altei persoane;
➲ eroarea asupra obiectului/persoanei intervine înainte de începerea executării;
➲ nu înlătură caracterul penal al faptei;
➲ poate fi săvârşită numai cu intenţie şi cu intenție depășită.

➲ esenţială este existenţa unei singure rezoluţii infracţionale, culminând într-o singură acţiune care, deşi nu produce exact rezultatul întrezărit de făptuitor, produce totuşi un rezultat de acelaşi fel (lezează același obiect juridic).

II. UNITATEA LEGALĂ

Noţiune *– o pluralitate de acţiuni sau inacţiuni care, prin determinarea legii, realizează o singură infracțiune.*

➲ **premisă:** acțiunile/inacțiunile sunt, prin voința legiuitorului, unite într-o singură infracțiune. În lipsa reunirii legale, acțiunile/inacțiunile ar fi fost considerate infracțiuni distincte.

1. Infracţiunea continuată

Art. 35. Unitatea infracțiunii continuate (...). *(1) Infracțiunea este continuată când o persoană săvârşeşte la diferite intervale de timp, dar în realizarea aceleiaşi rezoluții şi împotriva aceluiaşi subiect pasiv, acțiuni sau inacțiuni care prezintă, fiecare în parte, conținutul aceleiaşi infracțiuni. (...).*

Noţiune *– infracţiunea săvârşită prin mai multe acţiuni sau inacţiuni efectuate la diferite intervale de timp, formând, fiecare în parte, conţinutul aceleiaşi infracţiuni, în temeiul aceleiaşi rezoluţii infracţionale, împotriva aceluiaşi subiect pasiv.*

1.1. Condiţii

➲ **unitate de subiect activ şi subiect pasiv;**
➲ aceeaşi persoană trebuie să săvârşească toate actele de executare, indiferent de calitate: autor, complice sau instigator;
➲ dacă o persoană participă la un singur act de executare, se reţine participaţia la infracţiunea continuată numai dacă a cunoscut/prevăzut că ceilalţi participanţi săvârşesc infracţiunea în formă continuată;

- dacă nu este vizat acelaşi subiect pasiv → nu se reţine forma continuată, ci concursul de infracţiuni;
- există unitate de subiect pasiv când:
  - bunurile care constituie obiectul infracţiunii se află în coproprietatea mai multor persoane;
  - infracţiunea aduce atingere unor subiecţi pasivi secundari diferiţi, dar subiectul pasiv principal este unic (*exemplu: bunurile aparţin aceluiaşi proprietar, dar actele de violenţă sunt exercitate împotriva altor persoane*).

- **pluralitate de acţiuni/inacţiuni săvârşite la anumite intervale de timp:**
  - este de esenţa infracţiunii continuate;
  - fiecare dintre acţiuni sau inacţiuni să poată forma, singură, elementul material al infracţiunii, dacă ar fi săvârşită în formă simplă.
- **unitate de conţinut;**
  - fiecare acţiune/inacţiune trebuie să realizeze conţinutul aceleiaşi infracţiuni, lezând acelaşi obiect juridic (omogenitate juridică);
  - există unitate de conţinut când:
    - sunt săvârşite elementele materiale alternative ale aceleiaşi infracţiuni;
    - infracţiunea are variante agravante, chiar dacă unele acte sunt comise în forma de bază, iar altele în variantă agravată → întreaga activitate se raportează la forma calificată.
  - unele fapte rămân în tentativă, iar altele sunt consumate → întreaga activitate se raportează la fapta consumată.
- **unitate de rezoluţie infracţională;**
  - făptuitorul trebuie să aibă reprezentarea ansamblului activităţilor **înainte** de comiterea primului act şi să dorească să realizeze în timp (in)acţiunile din conţinutul aceleiaşi infracţiuni → trebuie să existe un plan determinat măcar în linii generale;
  - rezoluţia trebuie să se menţină pe tot parcursul activităţii infracţionale.

NB Dacă în baza Rezoluţiei$_1$ autorul săvârşeşte acte materiale, iar în baza Rezoluţiei$_2$ săvârşeşte alte acte → concurs omogen, nu formă continuată.

NB Forma de vinovăţie este numai **intenţia** (directă/indirectă), nu culpă/intenţie depăşită.

- **săvârşirea actelor la diferite intervale de timp.**
  - intervalele de timp trebuie să fie rezonabile ca durată, pentru a nu afecta caracterul unic al rezoluţiei infracţionale; astfel:
    - intervalele trebuie să fie mai mari decât întreruperile fireşti, altfel → infracţiune simplă/continuă succesivă;
    - intervalele trebuie să fie mai mici decât timpul dintre două acte care ar duce la concluzia că s-a rupt rezoluţia unică, altfel → concurs.

1.2. Infracţiuni ce nu pot fi săvârşite în formă continuată

- infracţiuni cu rezultat ireversibil (*de exemplu, infracţiunea de omor, deoarece pluralitatea de victime = omor calificat, nu omor simplu în formă continuată*);
- infracţiuni săvârşite din culpă;
- infracţiuni săvârşite cu intenţie depăşită: *de exemplu, dacă actul$_1$ produce din culpă un rezultat mai grav, iar pentru actul$_2$ făptuitorul prevede rezultatul mai grav, actul$_2$ este săvârşit cu intenţie directă, nu cu intenţie depăşită, rupându-se unitatea de conţinut dintre actul$_1$ şi actul$_2$*;
- infracţiuni de obicei.

1.3. Consumare şi epuizare

- infracţiunea continuată se consumă → la al II-lea act de executare;
- infracţiunea continuată se epuizează → când se săvârşeşte ultima (in)acţiune.

1.4. Pedeapsa

Art. 36. Pedeapsa pentru infracțiunea continuată (...). *(1) Infracțiunea continuată se sancționează cu pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea săvârșită, al cărei maxim se poate majora cu cel mult 3 ani în cazul pedepsei închisorii, respectiv cu cel mult o treime în cazul pedepsei amenzii. (...)*
Art. 37. Recalcularea pedepsei pentru infracțiunea continuată (...). *Dacă cel condamnat definitiv pentru o infracțiune continuată (...) este judecat ulterior şi pentru alte acțiuni sau inacțiuni care intră în conținutul aceleiaşi infracțiuni, ținându-se seama de infracțiunea săvârșită în întregul ei, se stabileşte o pedeapsă corespunzătoare, care nu poate fi mai uşoară decât cea pronunțată anterior.*

- reţinerea săvârşirii unei infracţiuni continuate → **cauză de agravare facultativă a pedepsei;**

NB **Dezlegarea unor chestiuni de drept:** prin Decizia nr. 7/2014, I.C.C.J. a stabilit că: „în aplicarea legii penale mai favorabile, potrivit art. 6 alin. (1) C. pen., în cazul infracţiunilor continuate, prin sintagma «maxim special prevăzut de legea nouă pentru infracţiunea săvârşită» se înţelege maximul special prevăzut de lege pentru infracţiune, fără luarea în considerare a cauzei de majorare a pedepsei prevăzută pentru infracţiunea continuată".

- **sancţiunea:**
  - în cazul închisorii → pedeapsa prevăzută de lege pentru infracţiunea săvârşită, al cărei maxim se poate majora cu cel mult 3 ani;
  - în cazul amenzii → pedeapsa prevăzută de lege pentru infracţiunea săvârşită, al cărei maxim se poate majora cu cel mult o treime.

NB Pedeapsa pentru infracţiunea continuată → se aplică într-o singură etapă, atât pentru PF, cât şi pentru PJ.

NB Potrivit Curţii Constituţionale, nu este permisă combinarea prevederilor din legi succesive în stabilirea şi aplicarea legii penale mai favorabile cu privire la condiţiile de existenţă şi sancţionare ale infracţiunii în formă continuată.

NB

Dezlegarea unor chestiuni de drept: potrivit Deciziei 5/2014, I.C.C.J a stabilit că: „în aplicarea art. 5 din Codul penal, se are în vedere criteriul aprecierii globale a legii penale mai favorabile. Constată că nu este permisă combinarea prevederilor din legi succesive în stabilirea şi aplicarea legii penale mai favorabile cu privire la condiţiile de existenţă şi sancţionare ale infracţiunii în formă continuată".

2. Infracţiunea complexă

Art. 35. Unitatea infracțiunii (...) complexe. *(...) (2) Infracțiunea este complexă când în conținutul său intră, ca element constitutiv sau ca element circumstanțial agravant, o acțiune sau o inacțiune care constituie prin ea însăşi o faptă prevăzută de legea penală.*

Noţiune *– infracţiune în conţinutul căreia intră, ca element constitutiv (forma de bază) sau ca element circumstanţial agravant (forma agravată), o acţiune/inacţiune care constituie prin ea însăşi o faptă prevăzută de legea penală.*

- în conţinutul unei infracţiuni complexe poate intra o altă infracţiune complexă.

2.1. Forme

A. FORMA DE BAZĂ

- cuprinde ca element constitutiv o (in)acţiune care este incriminată în mod distinct de legea penală;
- se poate realiza prin:
  - **reuniunea** a două/mai multor fapte, care-şi pierd autonomia, formând o nouă infracţiune distinctă de cele reunite (*spre exemplu, tâlhărie = furt + vătămare corporală*);
  - **absorbţie:** forma tip este ea însăşi infracţiune, dar legea prevede condiţii suplimentare, schimbându-se încadrarea juridică (*spre exemplu, purtare abuzivă = lovire/alte violenţe + condiţia ca autorul să se afle în exerciţiul atribuţiilor*).
- nerealizarea uneia dintre (in)acţiunile ce formează conţinutul infracţiunii complexe duce la însăşi inexistenţa infracţiunii complexe;
- este necesar ca infracţiunea absorbantă să nu poată fi comisă fără comiterea infracţiunii absorbite şi să aibă un maxim special mai mare decât maximul special prevăzut pentru infracţiunea absorbită.

B. FORMA AGRAVATĂ

- cuprinde ca **element circumstanţial agravant** o (in)acţiune care reprezintă conţinutul altei infracţiuni (*exemplu: furt calificat săvârşit prin efracţie*).

NB

În afară de complexitatea legală, există şi **complexitate naturală**, când se absoarbe natural conţinutul altei infracţiuni (*exemplu: infracţiunea de loviri sau alte violenţe este absorbită de conţinutul infracţiunii de vătămare corporală*). Complexitatea naturală nu produce aceleaşi consecinţe precum cea legală.

2.2. Structură

- **obiectul juridic:** valori sociale ce pot fi:
  - de aceeaşi natură;
  - de natură diferită.

NB Există întotdeauna două obiecte juridice: unul principal şi altul secundar.

- **subiectul activ**: autor, coautori, complici, instigatori;
  - la infracţiunile complexe săvârşite cu intenţie depăşită, trebuie ca poziţia subiectivă a complicelui/instigatorului să fie aceeaşi cu a autorului → complicele/instigatorul trebuie să prevadă şi să accepte producerea rezultatului mai grav.
- **subiectul pasiv**: poate exista:
  - subiect pasiv principal;
  - subiect pasiv secundar.

NB Nu este de esența infracțiunii complexe existența unui subiect pasiv principal și a unui subiect pasiv secundar. Poate exista un singur subiect pasiv.

- **latura obiectivă**
  - elementul material – (in)acţiunile corespunzătoare faptelor absorbite/reunite;
  - infracţiunea poate fi săvârşită şi printr-o singură acţiune (*omor calificat asupra a două sau mai multor persoane, în aceeaşi împrejurare*);
  - urmarea imediată – rezultatele produse de faptele absorbite/reunite.
- **latura subiectivă**
  - intenţie;
  - intenţie depăşită;
  - culpă.

NB O infracțiune complexă din culpă nu poate fi absorbită de o infracțiune intenționată.

2.3. Consumare

- se consumă odată cu producerea rezultatului acţiunii principale;
- poate fi săvârşită în formă continuată.

2.4. Pedeapsa

Art. 36. Pedeapsa pentru infracțiunea (...) complexă. *(...) (2) Infracțiunea complexă se sancționează cu pedeapsa prevăzută de lege pentru acea infracțiune.*
(3) Infracțiunea complexă săvârşită cu intenție depăşită, dacă s-a produs numai rezultatul mai grav al acțiunii secundare, se sancționează cu pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea complexă consumată.

Art. 37. Recalcularea pedepsei pentru infracțiunea (...) complexă. *Dacă cel condamnat definitiv pentru o infracțiune (...) complexă este judecat ulterior şi pentru alte acțiuni sau inacțiuni care intră în conținutul aceleiași infracțiuni, ținându-se seama de infracțiunea săvârşită în întregul ei, se stabileşte o pedeapsă corespunzătoare, care nu poate fi mai uşoară decât cea pronunțată anterior.*

- reţinerea săvârşirii unei infracţiuni complexe → **nu este o cauză de agravare facultativă a pedepsei**;
- **sancţiunea:**
  - pedeapsa prevăzută de lege pentru infracţiunea respectivă (nu există tratament sancţionator special).

NB

Dacă infracţiunea complexă rămâne în tentativă (nu se produce rezultatul acţiunii principale, dar se produce cu intenţie depăşită rezultatul aferent acţiunii secundare), chiar dacă se reţine tentativa, pedeapsa este cea prevăzută de lege pentru infracţiunea complexă consumată [*exemplu: nu se consumă actul sexual (acţiunea principală din cadrul infracţiunii complexe de viol), dar victima decedează (acţiunea secundară din cadrul infracţiunii complexe de viol)*].

3. Infracţiunea progresivă

Noţiune *– infracţiunea a cărei urmare, după momentul consumării, se amplifică progresiv, fără intervenţia făptuitorului, fie prin agravarea urmării iniţial produse, fie prin producerea de noi urmări vătămătoare.*

- prezintă relevanţă momentul comiterii acţiunii sau inacţiunii (momentul consumării), şi nu momentul epuizării (momentul producerii ultimei urmări) → data săvârşirii → data acţiuni/inacţiunii;
- fără nicio intenţie din partea autorului, urmarea imediată se agravează din cauza:
  - amplificării urmării iniţiale;
  - producerii altei urmări;
  - suprapunerii altei urmări.
- infracţiunea progresivă se comite:
  - cu intenţie;
  - cu intenţie depăşită;
  - din culpă.

NB

Infracţiunea progresivă nu se suprapune mereu cu infracţiunea praeterintenţionată. Astfel, infracţiunea **progresivă** poate presupune următoarele forme de vinovăţie:
- intenţie şi culpă → se poate reţine existenţa unei infracţiuni praeterintenţionate.
- culpă şi culpă → nu se poate reţine existenţa unei infracţiuni praeterintenţionate.

- are loc o absorbţie legală a conţinutului infracţiunilor mai uşoare realizate iniţial, în conţinutul celei mai grave, reţinute la momentul producerii ultimei urmări;
- făptuitorul va răspunde pentru rezultatul mai grav.

4. Infracţiunea de obicei

Noţiune *– infracţiunea săvârşită prin repetarea de un număr de ori suficient de mare, din care să rezulte că făptuitorul desfăşoară activitatea infracţională de obicei, din obişnuinţă sau ca îndeletnicire.*

- data săvârşirii → data epuizării (momentul săvârșirii infracțiunii de obicei);
- este necesară repetarea faptei de un număr suficient de ori încât să indice obişnuinţa;
- fiecare act privit în individualitatea lui nu are relevanţă infracţională (spre deosebire de infracţiunea continuată, unde fiecare act realizează conţinutul unei infracţiuni);
- se vor lua în considerare toate faptele din care rezultă obişnuinţa autorului.

NB Forma continuată nu este posibilă.

4.1. Condiţii

- unitate de subiect activ şi subiect pasiv;
- numai intenţie (nu culpă, nici intenţie depăşită).

4.2. Consumare şi epuizare

- infracţiunea de obicei se consumă → într-un anumit interval de timp în care se realizează un număr suficient de acte de executare identice/similare din care rezultă obişnuinţa;
- infracţiunea de obicei se epuizează → la terminarea întregii activităţi infracţionale.

NB Nu este posibilă tentativa.

5. Infracţiunea de simplă repetare

- legiuitorul **prevede expres** câte acte de executare trebuie comise pentru ca fapta să aibă relevanţă penală (spre deosebire de infracțiunea de obicei);
- infracţiunea de simplă repetare se consumă în momentul comiterii celui de-al doilea act, fără să fie necesară dovedirea obişnuinţei.

FIŞA

NR. 17 PLURALITATEA DE INFRACŢIUNI

Noţiune *– două sau mai multe infracţiuni, legate juridic printr-o legătură personală sau reală.*

Pluralitatea de infracţiuni:

- concursul de infracţiuni;
- recidiva;
- pluralitatea intermediară.

NB Există situaţii care nu se încadrează în niciuna dintre aceste forme (*exemplu: un major, după comiterea unei infracţiuni din culpă şi executarea pedepsei, săvârşeşte o nouă infracţiune din culpă*). Nu există un tratament special pentru aceste infracţiuni, urmând a se aplica pedeapsa prevăzută de lege.

NB Potrivit art. 10 din Legea nr. 187/2012, tratamentul sancţionator al pluralităţii de infracţiuni se aplică potrivit legii noi atunci când cel puţin una dintre infracţiunile din structura pluralităţii a fost comisă sub legea nouă, chiar dacă pentru celelalte infracţiuni pedeapsa a fost stabilită potrivit legii vechi, mai favorabilă.

I. CONCURSUL DE INFRACŢIUNI

Noţiune *– două sau mai multe infracţiuni săvârşite de aceeaşi persoană, înainte ca aceasta să fie definitiv condamnată pentru vreuna dintre ele.*

1. Condiţii

- **săvârşirea a cel puţin două infracţiuni;**
  - cu intenţie/intenţie depăşită/culpă;
  - rămase în tentativă/consumate/epuizate;
  - de aceeaşi natură (concurs omogen) sau de natură diferită (concurs eterogen).

NB Spre deosebire de infracţiunea continuată, nu contează dacă infracţiunile se îndreaptă împotriva aceluiaşi subiect pasiv sau nu.

- **săvârşirea infracţiunilor de aceeaşi persoană**, în calitate de autor, coautor, complice sau instigator → legătură personală;
  - unele pot fi săvârşite în minorat, între 14 şi 18 ani, altele după majorat;
  - nu este necesară întrunirea aceleiaşi calităţi la săvârşirea tuturor infracţiunilor (*spre exemplu, este posibil ca făptuitorul să fie instigator la o infracţiune şi coautor la alta*).

- infracţiunile trebuie să fie săvârşite **înainte de pronunţarea unei hotărâri definitive de condamnare pentru vreuna dintre ele**;

NB Există concurs, nu recidivă, dacă infracţiunea este comisă în ziua rămânerii definitive a hotărârii de condamnare.

NB Există de asemenea concurs dacă o infracţiune este săvârşită după rămânerea definitivă a hotărârii, dacă ulterior hotărârea judecătorească este anulată/desfiinţată prin intermediul unei căi extraordinare de atac, iar noua hotărâre judecătorească a rămas definitivă după săvârşirea altor infracţiuni.

- **făptuitorul să poată fi tras la răspundere penală pentru cel puţin două infracţiuni** (indiferent sub ce formă – trebuie să existe o soluţie de condamnare/renunţare la aplicarea pedepsei/amânarea aplicării pedepsei).
  - să nu existe o cauză justificativă sau de neimputabilitate;
  - să nu fi intervenit amnistia sau graţierea pentru vreuna dintre infracţiunile săvârşite;
  - să nu fi intervenit prescripţia răspunderii penale pentru prima infracţiune la momentul săvârşirii celei subsecvente;
  - să nu fi intervenit o cauză de nepedepsire;
  - să nu existe niciun caz dintre cele prevăzute la art. 16 C. proc. pen., care împiedică punerea în mişcare sau exercitarea acţiunii penale.

2. Concursul real

Art. 38. Concursul de infracțiuni. *(1) Există concurs real de infracțiuni când două sau mai multe infracțiuni au fost săvârșite de aceeași persoană, prin acțiuni sau inacțiuni distincte, înainte de a fi condamnată definitiv pentru vreuna din ele. Există concurs real de infracțiuni şi atunci când una dintre infracțiuni a fost comisă pentru săvârșirea sau ascunderea altei infracțiuni. (...).*

Noţiune *– mai multe infracţiuni săvârşite de aceeaşi persoană prin acţiuni sau inacţiuni distincte.*

2.1. Modalităţi

- concursul **omogen** şi concursul **eterogen**:
  - omogen → infracţiuni de aceeaşi natură, susceptibile de aceeaşi încadrare juridică;
  - eterogen → infracţiuni de natură diferită.
- concursul **simplu** şi concursul **caracterizat**:
  - concursul simplu → fără conexitate → legătura dintre infracţiuni este dată de săvârşirea lor de către aceeaşi persoană (legătură subiectivă);
  - concursul caracterizat → cu conexitate.

- **conexitatea** poate fi:
  - **etiologică** → una dintre infracţiuni a fost comisă pentru **săvârşirea** unei alte infracţiuni → există un raport de la infracţiunea-mijloc la infracţiunea-scop (*spre exemplu, un omor comis pentru a fura bunurile victimei → omor calificat în concurs cu tâlhărie*);
  - **consecvenţională** → una dintre infracţiuni a fost comisă pentru **ascunderea** unei alte infracţiuni (*de exemplu, incendierea corpului victimei, pentru a ascunde urmele unui accident rutier → ucidere din culpă în concurs cu profanare de morminte*).

NB Numai concursul real poate fi caracterizat, nu şi concursul ideal.

2.2. Delimitări

Concurs real omogen	Infracţiune continuată
Pluralitate de rezoluţii	Unitate de rezoluţie
Acelaşi subiect pasiv sau subiecţi pasivi diferiţi	Acelaşi subiect pasiv

Conexitate etiologică	Conexitate consecvenţională
I_1 (infracţiunea-mijloc) a fost comisă pentru **săvârşirea** I_2 (infracţiunea-scop)	I_2 a fost comisă pentru **ascunderea** I_1
Forme vinovăţie I_1 – intenţie directă/indirectă; – intenţie depăşită.	**Forme vinovăţie I_1** – intenţie directă/indirectă; – intenţie depăşită; – culpă.
Forme vinovăţie I_2 – intenţie directă/indirectă; – intenţie depăşită.	**Forme vinovăţie I_2** – intenţie directă; – intenţie depăşită.
Rezoluţia pentru săvârşirea I_2 este **anterioară** săvârşirii I_1.	Rezoluţia pentru săvârşirea I_2 poate fi: – **anterioară** (atunci când I_1 este săvârşită cu intenţie, intenţie depăşită); – **ulterioară** (atunci când I_1 este săvârşită cu intenţie, intenţie depăşită sau **culpă**).

3. Concursul ideal (formal)

Art. 38. Concursul de infracţiuni. *(...) (2) Există concurs formal de infracţiuni când o acţiune sau o inacţiune săvârşită de o persoană, din cauza împrejurărilor în care a avut loc sau a urmărilor pe care le-a produs, realizează conţinutul mai multor infracţiuni.*

Noţiune *– mai multe infracţiuni săvârşite de aceeaşi persoană printr-o singură acţiune sau inacţiune care, din cauza împrejurărilor în care a avut loc sau a urmărilor pe care le-a produs, realizează conţinutul mai multor infracţiuni.*

- diferenţa dintre concursul real şi cel formal – numărul de acţiuni/inacţiuni prin care se realizează conţinutul infracţiunilor ce compun concursul.

3.1. Modalităţi

- concursul **omogen** şi concursul **eterogen**:
  - omogen: infracţiuni de aceeaşi natură, susceptibile de aceeaşi încadrare juridică;
  - eterogen: infracţiuni de natură diferită.
- doar concurs **simplu** (faţă de concursul caracterizat) → legătura dintre infracţiuni este dată de săvârşirea lor de către aceeaşi persoană (legătură subiectivă).

3.2. Particularităţi

- infracţiunile pot fi comise:
  - cu intenţie directă/indirectă;
  - cu intenţie depășită;
  - din culpă.

4. Sancţionarea concursului[1]

NB Atât pentru concursul real, cât şi pentru concursul ideal, există acelaşi mecanism de sancţionare.

Art. 39. Pedeapsa principală în caz de concurs de infracțiuni. *(1) În caz de concurs de infracțiuni, se stabileşte pedeapsa pentru fiecare infracțiune în parte şi se aplică pedeapsa, după cum urmează:*
a) când s-au stabilit o pedeapsă cu detențiune pe viață şi una sau mai multe pedepse cu închisoare ori cu amendă, se aplică pedeapsa detențiunii pe viață;
b) când s-au stabilit numai pedepse cu închisoare, se aplică pedeapsa cea mai grea, la care se adaugă un spor de o treime din totalul celorlalte pedepse stabilite;
c) când s-au stabilit numai pedepse cu amendă, se aplică pedeapsa cea mai grea, la care se adaugă un spor de o treime din totalul celorlalte pedepse stabilite;
d) când s-au stabilit o pedeapsă cu închisoare şi o pedeapsă cu amendă, se aplică pedeapsa închisorii, la care se adaugă în întregime pedeapsa amenzii;
e) când s-au stabilit mai multe pedepse cu închisoare şi mai multe pedepse cu amendă se aplică pedeapsa închisorii conform lit. b), la care se adaugă în întregime pedeapsa amenzii conform lit. c).
(2) Atunci când s-au stabilit mai multe pedepse cu închisoarea, dacă prin adăugare la pedeapsa cea mai mare a sporului de o treime din totalul celorlalte pedepse cu închisoarea stabilite s-ar depăşi cu 10 ani sau mai mult maximul general al pedepsei închisorii, iar pentru cel puțin una dintre infracțiunile concurente pedeapsa prevăzută de lege este închisoarea de 20 de ani sau mai mare, se poate aplica pedeapsa detențiunii pe viață.

[1] Pentru o privire de detaliu asupra tratamentului sancţionator al pluralităţii de infracţiuni în general, a se vedea tabelul comparativ din anexa nr. 9.

Etape şi ipoteze în stabilirea pedepsei

1. se stabileşte pedeapsa pentru fiecare infracţiune din concurs;

2. se aplică pedeapsa pentru concurs:

- când s-au stabilit o pedeapsă cu detenţiune pe viaţă şi una sau mai multe pedepse cu închisoare ori cu amendă → **se aplică pedeapsa detenţiunii pe viaţă** (*sistemul absorbţiei*);
- când s-au stabilit numai pedepse cu închisoarea → **se aplică pedeapsa cea mai grea, la care se adaugă un spor** (*obligatoriu*) de o treime din totalul celorlalte pedepse stabilite (*sistemul cumulului juridic*);
- când s-au stabilit numai pedepse cu amendă → **se aplică pedeapsa cea mai grea, la care se adaugă un spor** (*obligatoriu*) de o treime din totalul celorlalte pedepse stabilite (*sistemul cumulului juridic*);
- când s-au stabilito pedeapsă cu închisoare şi o pedeapsă cu amendă → **se aplică pedeapsa închisorii, la care se adaugă în întregime pedeapsa amenzii** (*sistemul cumulului aritmetic*);
- când s-au stabilit mai multe pedepse cu închisoare şi mai multe pedepse cu amendă → **se aplică pedeapsa închisorii conform calculului efectuat când se stabilesc doar pedepse cu închisoare, la care se adaugă în întregime pedeapsa amenzii conform calculului efectuat când se stabilesc doar pedepse cu amendă**.
- când s-au stabilit mai multe pedepse cu închisoarea, dacă prin adăugare la pedeapsa cea mai mare a sporului de o treime din totalul celorlalte pedepse cu închisoarea stabilite s-ar depăşi cu 10 ani sau mai mult maximul general al pedepsei închisorii, iar pentru cel puţin una dintre infracţiunile concurente pedeapsa prevăzută de lege este închisoarea de 20 de ani sau mai mare → **se poate aplica (*facultativ*) pedeapsa detenţiunii pe viaţă.**

  Exemplu:

  I_1 = pedeapsa aplicată = 20 ani (pedeapsa prevăzută ≥ 10 ani);

  I_2, I_3, I_4, I_5 = pedeapsa aplicată = 10 ani fiecare;

  I_6, I_7, I_8, I_9 = pedeapsa aplicată = 8 ani fiecare;

  ***Calcul:** 20 ani (pedeapsa cea mai grea) + 1/3 (sporul obligatoriu) x (10+10+10+10+8+8+8+8) = 44*

  Cum maximul general de 30 ani (art. 60 C. pen.) este depăşit cu mai mult de 10 ani, instanţa poate:

  – fie să aplice închisoarea de 30 ani (dacă alege închisoarea, nu poate depăşi 30 ani);

  – fie să aplice detenţiunea (se poate aplica detenţiunea chiar dacă nicio infracţiune nu prevede detenţiunea, dar cel puţin o infracţiune trebuie să prevadă închisoarea ≥ 20 ani).

NB

Dezlegarea unor chestiuni de drept: I.C.C.J a statuat prin Decizia nr. 1/2014 că: „în aplicarea legii penale mai favorabile, după judecarea definitivă a cauzei înainte de intrarea în vigoare a noului Cod penal, pentru ipoteza unui concurs de infracţiuni, într-o primă etapă se verifică incidenţa dispoziţiilor art. 6 din Codul penal, cu privire la pedepsele individuale. În a doua etapă se verifică dacă pedeapsa rezultantă aplicată potrivit legii vechi depăşeşte maximul la care se poate ajunge în baza legii noi, conform art. 39 din Codul penal. În cazul în care pedeapsa rezultantă, aplicată potrivit legii vechi, depăşeşte maximul la care se poate ajunge în baza art. 39 din Codul penal, pedeapsa rezultantă va fi redusă la acest maxim. În caz contrar, pedeapsa rezultantă va rămâne astfel cum a fost stabilită potrivit legii vechi”.

NB

Dezlegarea unor chestiuni de drept: prin Decizia nr. 7/2016, I.C.C.J a stabili că: „în aplicarea dispoziţiilor art. 5 din Codul penal, în cazul pluralităţii de infracţiuni constând în săvârşirea unor infracţiuni anterior datei de 1 februarie 2014, respectiv a unor infracţiuni comise după intrarea în vigoare a noului Cod penal, pentru infracţiunile săvârşite anterior datei de 1 februarie 2014 se va aplica legea penală mai favorabilă – identificată ca fiind legea veche sau legea nouă – iar pentru infracţiunile săvârşite sub imperiul legii penale noi, precum şi pentru tratamentul sancţionator al concursului de infracţiuni, se va aplica legea nouă, conform art. 3 din Codul penal şi art. 10 din Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal".

Art. 40. Contopirea pedepselor pentru infracțiuni concurente. *(1) Dacă infractorul condamnat definitiv este judecat ulterior pentru o infracțiune concurentă, se aplică dispozițiile art. 39.*
(2) Dispozițiile art. 39 se aplică şi în cazul în care, după ce o hotărâre de condamnare a rămas definitivă, se constată că cel condamnat mai suferise o condamnare definitivă pentru o infracțiune concurentă.
(3) Dacă infractorul a executat integral sau parțial pedeapsa aplicată prin hotărârea anterioară, ceea ce s-a executat se scade din durata pedepsei aplicate pentru infracțiunile concurente.
(4) Dispozițiile privitoare la aplicarea pedepsei în caz de concurs de infracțiuni se aplică şi în cazul în care condamnarea la pedeapsa detențiunii pe viață a fost comutată sau înlocuită cu pedeapsa închisorii.
(5) În cazul contopirii pedepselor conform alin. (1)-(4) se ține seama şi de pedeapsa aplicată printr-o hotărâre de condamnare pronunțată în străinătate, pentru o infracțiune concurentă, dacă hotărârea de condamnare a fost recunoscută potrivit legii.

Reguli particulare au fost determinate pentru situaţia în care cel condamnat mai suferise o condamnare definitivă pentru o infracţiune concurentă:

După condamnarea definitivă pentru I_1, infractorul este judecat pentru I_2 concurentă cu I_1.

- în acest caz, instanţa:
  - stabileşte pedeapsa pentru I_2;
  - contopeşte pedeapsa pentru I_2 cu I_1, aplicând obligatoriu sporul fix.
- contopirea este obligatorie, nu facultativă;
- trebuie ca ambele pedepse să fie executabile, adică să nu fi intervenit vreo cauză care înlătură executarea (grațierea totală/parțială sau prescripția executării pedepsei);
- dacă pentru I_1 s-a dispus amânarea aplicării pedepsei/suspendarea sub supraveghere, instanţa va dispune:
  - anularea amânării/suspendării sub supraveghere;
  - contopirea ca la concurs.

  Exemplu: dacă pentru I_1 s-a dispus suspendarea sub supraveghere, iar ulterior persoana condamnată definitiv este trimisă în judecată pentru alte două infracţiuni (I_2 şi I_3), I_2 concurentă cu infracţiunea pentru care a intervenit condamnarea definitivă, iar I_3 săvârşită în termenul de supraveghere al suspendării, instanţa va dispune:
  - stabilirea unei pedepse pentru I_2 şi a unei pedepse pentru I_3;
  - anularea suspendării sub supraveghere (nu revocarea);

- stabilirea Rezultantei$_1$ pentru infracţiunile concurente (I_2 şi cea care a atras suspendarea sub supraveghere – I_1);
- stabilirea Rezultantei$_2$ prin care se sancţionează recidiva/pluralitatea intermediară (I_3 este în pluralitate intermediară/recidivă faţă de infracţiunea care a atras suspendarea sub supraveghere).

NB Tratamentul este identic şi când, în loc de suspendarea sub supraveghere, s-a dispus amânarea aplicării pedepsei, dar numai în privința regulilor aplicabile concursului. Nu se vor aplica și regulile recidivei/pluralității intermediare deoarece, spre deosebire de suspendarea sub supraveghere, soluția amânării aplicării pedepsei nu este o soluție de condamnare.

- pentru condamnări în străinătate, trebuie ca hotărârea judecătorească să fie recunoscută în România.

NB Din rezultantă se va scădea ceea ce s-a executat deja.

Infracţiunile au fost definitiv judecate în cauze diferite

- dacă sunt numai două infracţiuni concurente, contopirea se face conform dreptului comun, cu spor fix şi obligatoriu;
- dacă sunt mai multe infracţiuni concurente, cu hotărâri judecătoreşti definitive, se va dispune:
  - descontopirea şi repunerea pedepselor în individualitate;
  - contopirea conform regulilor comune.
- trebuie ca pedepsele să fie executabile, adică să nu fi intervenit vreo cauză care înlătură executarea (grațierea totală/parțială sau prescripția executării pedepsei).
- partea din pedeapsa principală sau complementară deja executată se scade din rezultantă.

Contopirea în cazul înlocuirii detenţiunii cu închisoarea

- dacă condamnatul împlineşte în timpul executării 65 de ani, iar instanţa decide (pentru că este facultativ) să înlocuiască detenţiunea pe viaţă cu închisoarea de 30 ani şi interzicerea drepturilor pentru 5 ani:
  - se aplică regulile standard de la concurs;
  - din rezultantă se scade ceea ce s-a executat.

II. RECIDIVA

Art. 41. Recidiva. *(1) Există recidivă când, după rămânerea definitivă a unei hotărâri de condamnare la pedeapsa închisorii mai mare de un an şi până la reabilitare sau împlinirea termenului de reabilitare, condamnatul săvârşeşte din nou o infracțiune cu intenție sau cu intenție depăşită, pentru care legea prevede pedeapsa închisorii de un an sau mai mare.*

(2) Există recidivă şi în cazul în care una dintre pedepsele prevăzute în alin. (1) este detențiunea pe viață.

(3) Pentru stabilirea stării de recidivă se ține seama şi de hotărârea de condamnare pronunțată în străinătate, pentru o faptă prevăzută şi de legea penală română, dacă hotărârea de condamnare a fost recunoscută potrivit legii.

Noţiune *– săvârşirea din nou a unei infracţiuni, de către o persoană care a fost condamnată definitiv pentru o altă infracţiune.*

Structură

- o condamnare (primul termen al recidivei) şi
  - hotărâre pronunţată de instanţa naţională;
  - hotărâre pronunţată de o instanţă străină, recunoscută în România.
- săvârşirea altei infracţiuni, ulterior momentului condamnării (al doilea termen al recidivei).

NB Nu există prim termen al recidivei dacă hotărârea este de achitare/renunţare la aplicarea pedepsei/amânare a aplicării pedepsei/aplicare a unei măsuri educative.

Felurile recidivei

- **postcondamnatorie**: I_2 este săvârşită înainte de executarea integrală a pedepsei aplicate pentru I_1;
- **postexecutorie**: I_2 este săvârşită după executarea integrală/considerarea ca executată a pedepsei aplicate pentru I_1.

- **generală**: termenii nu sunt condiţionaţi de natura infracţiunilor;
- **specială**: termenii sunt condiţionaţi de săvârşirea unor infracţiuni de aceeaşi natură.

- **absolută**: existenţa recidivei nu este condiţionată de gravitatea primei condamnări;
- **relativă**: existenţa recidivei este condiţionată de o anumită gravitate a primei condamnări.

Condamnări care nu atrag starea de recidivă:

- faptele care nu mai sunt prevăzute de legea penală;
- infracţiunile amnistiate (ante/postcondamnatoriu);
- infracţiunile săvârşite din culpă (exclusiv).

1. Recidiva postcondamnatorie

Noţiune *– săvârşirea din nou a unei infracţiuni înainte de începerea executării primei condamnări, în timpul executării acesteia ori în stare de evadare.*

1.1. Condiţii cu privire la primul termen al recidivei ($T_{1recidivă}$)

- **să existe o hotărâre definitivă de condamnare pentru una sau mai multe infracţiuni intenţionate/praeterintenţionate;**
  - hotărârea judecătorească poate fi pronunţată de instanţele române sau străine (trebuie să existe dublă incriminare şi recunoaşterea hotărârii, iar recidiva internaţională este **obligatorie**);
  - hotărârea judecătorească trebuie să fie definitivă;
  - nu contează forma infracţiunii (tentativă, consumată, epuizată);
  - $T_{1recidivă}$ → numai soluţie de condamnare, nu o soluţie de achitare/renunţare la aplicarea pedepsei/amânarea aplicării pedepsei.

- **hotărârea de condamnare să fi fost pronunţată pentru o infracţiune săvârşită cu intenţie – directă sau indirectă – sau intenţie depăşită;**
- **pedeapsa stabilită/aplicată să fie detenţiunea pe viaţă sau închisoarea > 1 an;**
  - **pedeapsa să nu fi fost executată/considerată ca executată.**

NB Nu contează dacă pedeapsa se execută în regim de detenţie sau a fost suspendată sub supraveghere.

NB Nu există $T_{1recidivă}$ dacă pedeapsa aplicată este amenda sau închisoarea ≤ 1 an. Dar poate constitui $T_{1pluralitate\ intermediară}$.

  - poate fi $T_{1recidivă}$:
    - concursul de infracţiuni intenţionate cu pedepse stabilite de peste 1 an;
    - concursul de infracţiuni intenţionate dintre care cel puţin o infracţiune are pedeapsa stabilită de peste 1 an;
    - concursul de infracţiuni intenţionate, toate pedepsele stabilite ≤ 1 an, dar rezultanta > 1 an;
    - concursul de infracţiuni intenţionate şi din culpă, dar cel puţin o infracţiune intenţionată are pedeapsa stabilită > 1 an;
    - concurs de infracţiuni intenţionate şi din culpă, pedeapsa pentru fiecare fiind mai mare de 1 an, chiar dacă pedeapsa de bază este aplicată pentru o infracţiune din culpă.
  - nu poate fi $T_{1recidivă}$:
    - un concurs de infracţiuni intenţionate şi din culpă, când contopirea infracțiunilor intenționate ≤ 1 an; nu contează dacă, adăugându-se și fracția de 1/3 din infracțiunea din culpă, s-ar depăși 1 an.
- **hotărârea de condamnare să nu privească o infracţiune ce nu atrage starea de recidivă:**
  - infracţiunile săvârşite din culpă;
  - infracţiunile pentru care a intervenit amnistia postcondamnatorie;
  - fapte ulterior dezincriminate.

NB Nu constituie $T_{1recidivă}$ hotărârea judecătorească din timpul minorităţii, deoarece minorilor nu li se aplică pedepse, ci numai măsuri educative. Dar este $T_{1recidivă}$ dacă infracţiunea se consumă în minoritate şi se epuizează după majorat, cu excepţia infracţiunilor progresive.

1.2. Condiţii cu privire la al doilea termen al recidivei ($T_{2recidivă}$)

- **majorul să săvârşească I_2 cu intenţie – directă sau indirectă – /intenţie depăşită şi legea să prevadă închisoarea ≥ 1 an sau detenţiunea pe viaţă;**
  - pedeapsa închisorii poate fi unică/alternativă cu amenda;
  - contează pedeapsa prevăzută de lege (nu pedeapsa aplicată, ca în cazul $T_{1recidivă}$), chiar dacă fapta a rămas în tentativă;
  - nu contează pedeapsa efectiv stabilită (poate fi amenda, închisoarea < 1 an);

- constituie $T_{2recidivă}$ şi când termenul este format dintr-un concurs de infracţiuni, dacă cel puțin o infracțiune din concurs este săvârșită cu intenţie/praeterintenţie, iar legea prevede pentru aceasta închisoarea ≥ 1 an sau detenţiunea pe viaţă.

- **infracţiunea să fie săvârşită de aceeaşi persoană;**
  - nu are importanţă dacă infractorul a avut aceeaşi contribuţie la săvârşirea infracţiunilor care constituie cei doi termeni ai recidivei;
  - la prima infracțiune este posibil ca acesta să fi avut calitatea de autor, iar la cea de-a doua infracţiune să fi avut calitatea de coautor, instigator, complice.
- **noua infracţiune să fie săvârşită:**
  - înainte de începerea executării pedepsei care reprezintă $T_{1recidivă}$ (inclusiv în cazul în care condamnatul se sustrage de la executare sau a obţinut amânarea executării);
  - în timpul executării pedepsei;
  - în perioada în care executarea pedepsei a fost întreruptă;
  - în stare de evadare din executarea pedepsei anterioare (chiar infracţiunea de evadare poate reprezenta $T_{2recidivă}$);
  - în timpul suspendării sub supraveghere a executării pedepsei, cu condiţia ca infracţiunea să fie descoperită în termenul de supraveghere;
  - în timpul graţierii condiţionate;
  - în timpul liberării condiţionate.

2. Recidiva postexecutorie

Noţiune *– săvârşirea din nou a unei infracţiuni după condamnarea anterioară la o pedeapsă ce a fost executată sau considerată ca executată.*

2.1. Condiţii cu privire la primul termen al recidivei ($T_{1recidivă}$)

- **să existe o condamnare definitivă pentru una sau mai multe infracţiuni intenţionate/praeterintenţionate;**
  - hotărârea judecătorească poate fi pronunţată de instanţele române sau străine (trebuie să existe dublă incriminare şi recunoaşterea hotărârii; recidiva internaţională este obligatorie);
  - hotărârea judecătorească să fie definitivă;
  - nu contează forma infracţiunii (tentativă, consumată, epuizată);
  - $T_{1recidivă}$ → numai soluţie de condamnare, nu o soluţie de achitare/renunţare la aplicarea pedepsei/amânarea aplicării pedepsei.
- **pedeapsa stabilită/aplicată să fie detenţiunea pe viaţă sau închisoarea > 1 an;**
- **pedeapsa să fi fost executată/considerată ca executată** (prin graţiere totală sau a restului de pedeapsă; prescripţia executării pedepsei);
- **să nu fi intervenit reabilitarea de drept/să nu se fi împlinit termenul de reabilitare judecătorească;**

NB Este suficientă îndeplinirea termenului de reabilitare judecătorească → reabilitarea judecătorească nu trebuie neapărat constatată.

- **hotărârea de condamnare să nu privească:**
  - infracţiunile săvârşite din culpă;
  - infracţiunile pentru care a intervenit amnistia postcondamnatorie;
  - fapte care au fost dezincriminate;
  - infracţiunile săvârşite în minoritate (minorului nu i se poate aplica o pedeapsă). Dar dacă infracţiunea s-a epuizat în majorat → se va reţine recidiva postexecutorie, cu excepţia infracţiunilor progresive.

2.2. Condiţii cu privire la al doilea termen al recidivei ($T_{2recidivă}$)

- **majorul să săvârşească I_2 cu intenţie/intenţie depăşită şi legea să prevadă închisoarea ≥ 1 an sau detenţiunea pe viaţă;**
  - pedeapsa închisorii poate fi unică/alternativă cu amenda;
  - contează pedeapsa prevăzută de lege (nu pedeapsa aplicată, ca în cazul $T_{1recidivă}$), chiar dacă fapta a rămas în tentativă;
  - nu contează pedeapsa efectiv stabilită (poate fi amenda, închisoarea < 1 an);
  - constituie $T_{2recidivă}$ şi când termenul este format dintr-un concurs de infracţiuni, dacă cel puţin o infracţiune din concurs este săvârşită cu intenţie/praeterintenţie, iar legea prevede pentru aceasta închisoarea ≥ 1 an sau detenţiunea pe viaţă.
- **noua infracţiune să fie săvârşită:**
  - după executarea primei pedepse;
  - după data intrării în vigoare a actului de graţiere totală/a restului de pedeapsă;
  - după data împlinirii termenului de prescripţie a executării pedepsei, dar înainte de reabilitare/împlinirea termenului de reabilitare.
- **noua infracţiune să nu se numere printre acelea care nu atrag starea de recidivă:**
  - infracţiunile săvârşite din culpă;
  - infracţiunile pentru care a intervenit amnistia postcondamnatorie;
  - fapte ulterior dezincriminate.

3. Recidiva în cazul persoanei juridice

3.1. Recidiva postcondamnatorie

- după rămânerea definitivă a unei hotărâri judecătoreşti de condamnare la amendă penală (T_1), indiferent de cuantum, pentru o infracţiune intenţionată/praeterintenţionată, persoana juridică săvârşeşte din nou o infracţiune intenţionată/praeterintenţionată (T_2), iar amenda pentru infracţiunea anterioară nu a fost executată/considerată ca executată;
- nu contează dacă pedeapsa complementară aplicată pe lângă T_1 a fost sau nu executată.

3.2. Recidiva postexecutorie

- după rămânerea definitivă a unei hotărâri judecătoreşti de condamnare la amendă penală (T_1), indiferent de cuantum, pentru o infracţiune intenţionată/praeterintenţionată, persoana juridică săvârşeşte din nou o infracţiune intenţionată/praeterintenţionată (T_2), după ce amenda pentru T_1 a fost executată/considerată ca executată, dar înainte de reabilitare.

T_1 nu poate consta în:

- infracţiuni săvârşite numai din culpă;
- infracţiuni amnistiate postcondamnatoriu;
- infracţiuni dezincriminate.

NB Nu există recidivă internaţională în cazul persoanei juridice!

4. Sancţionarea recidivei[2]

Art. 43. Pedeapsa în caz de recidivă. *(1) Dacă înainte ca pedeapsa anterioară să fi fost executată sau considerată ca executată se săvârşeşte o nouă infracţiune în stare de recidivă, pedeapsa stabilită pentru aceasta se adaugă la pedeapsa anterioară neexecutată ori la restul rămas neexecutat din aceasta.*
(2) Când înainte ca pedeapsa anterioară să fi fost executată sau considerată ca executată sunt săvârşite mai multe infracţiuni concurente, dintre care cel puţin una se află în stare de recidivă, pedepsele stabilite se contopesc potrivit dispoziţiilor referitoare la concursul de infracţiuni, iar pedeapsa rezultată se adaugă la pedeapsa anterioară neexecutată ori la restul rămas neexecutat din aceasta.
(3) Dacă prin însumarea pedepselor în condiţiile alin. (1) şi alin. (2) s-ar depăşi cu mai mult de 10 ani maximul general al pedepsei închisorii, iar pentru cel puţin una dintre infracţiunile săvârşite pedeapsa prevăzută de lege este închisoarea de 20 de ani sau mai mare, în locul pedepselor cu închisoarea se poate aplica pedeapsa detenţiunii pe viaţă.
(4) Când pedeapsa anterioară sau pedeapsa stabilită pentru infracţiunea săvârşită în stare de recidivă este detenţiunea pe viaţă, se va executa pedeapsa detenţiunii pe viaţă.
(5) Dacă după ce pedeapsa anterioară a fost executată sau considerată ca executată se săvârşeşte o nouă infracţiune în stare de recidivă, limitele speciale ale pedepsei prevăzute de lege pentru noua infracţiune se majorează cu jumătate.
(6) Dacă după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare pentru noua infracţiune şi mai înainte ca pedeapsa să fi fost executată sau considerată ca executată se descoperă că cel condamnat se află în stare de recidivă, instanţa aplică dispoziţiile alin. (1)-(5).
(7) Dispoziţiile alin. (6) se aplică şi în cazul în care condamnarea la pedeapsa detenţiunii pe viaţă a fost comutată sau înlocuită cu pedeapsa închisorii.

Ipoteze:

- **dacă T_2 al recidivei postcondamnatorii este o infracţiune unică** → pedeapsa stabilită pentru aceasta se adaugă la pedeapsa anterioară neexecutată/la restul rămas neexecutat din aceasta (sistemul cumulului aritmetic);
- **dacă T_2 este format dintr-un concurs de infracţiuni** şi suntem în ipoteza recidivei postcondamnatorii:

[2] Pentru o privire de detaliu asupra tratamentului sancţionator al pluralităţii de infracţiuni, a se vedea tabelul comparativ din anexa nr. 9.

- primul pas: pedepsele stabilite pentru infracţiunile concurente se contopesc potrivit dispoziţiilor referitoare la concursul de infracţiuni (*sistemul cumulului juridic*);
- al doilea pas: pedeapsa rezultată se adaugă la pedeapsa anterioară neexecutată/la restul rămas neexecutat din aceasta (*sistemul cumulului aritmetic*).

NB

Dacă T_2 este format dintr-un concurs de infracţiuni și suntem în ipoteza recidivei postexecutorii, se vor aplica mai întâi regulile de la recidiva postexecutorie, iar apoi cele de la concurs.

- dacă prin însumarea pedepselor:
  - s-ar depăşi cu mai mult de 10 ani *(strict mai mult de 10 ani, spre deosebire de concurs)* maximul general al pedepsei închisorii;
  - iar pentru cel puţin una dintre infracţiunile săvârşite pedeapsa prevăzută de lege este închisoarea de 20 de ani sau mai mare.
- în locul pedepselor cu închisoarea **se poate aplica** (facultativ) pedeapsa detenţiunii pe viaţă.

Exemplu:

T_1 = condamnare definitivă la 20 ani.

După 1 an de executare, X ucide o persoană în penitenciar.

T_2 = condamnare definitivă la 23 ani.

Pedeapsa rezultantă = 23 ani + 19 ani (atenţie, nu 20 de ani, pentru că a executat deja 1 an) = 42 ani.

Instanţa poate:

– fie să aplice închisoarea de 30 ani (maximul general al pedepsei cu închisoarea);

– fie să aplice detenţiunea, chiar dacă nu e prevăzută de lege.

- dacă **T_1 sau T_2 este detenţiunea pe viaţă** → se va executa pedeapsa detenţiunii pe viaţă (sistemul absorbţiei);
- dacă după ce pedeapsa anterioară a fost executată/considerată ca executată se săvârşeşte o **nouă infracţiune în stare de recidivă (postexecutorie)**, limitele speciale ale pedepsei prevăzute de lege pentru noua infracţiune se majorează cu jumătate (obligatoriu);

NB

Starea de recidivă trebuie descoperită în timpul executării.

NB

Dezlegarea unor chestiuni de drept: potrivit Deciziei nr. 15/2014, I.C.C.J. a stabilit că: „în interpretarea dispoziţiilor art. 6 alin. (1) din Codul penal, pentru ipoteza unei infracţiuni comise în stare de recidivă postexecutorie judecată definitiv înainte de intrarea în vigoare a noului Cod penal, pedeapsa aplicată prin hotărârea de condamnare se va compara cu maximul special prevăzut în legea nouă pentru infracţiunea săvârşită prin luarea în considerare a dispoziţiilor art. 43 alin. (5) din Codul penal”.

- dacă **după săvârșirea infracțiunii care reprezintă T_2 şi mai înainte ca pedeapsa să fi fost executată/considerată ca executată, se descoperă că cel condamnat se află în stare de recidivă**, instanţa aplică regulile de mai sus.

NB Dacă o nouă infracţiune este săvârşită atât în condiţiile de la recidiva postcondamnatorie, cât şi în cele de la recidiva postexecutorie, se vor aplica mai întâi regulile de la recidiva postexecutorie, iar apoi cele ale recidivei postcondamnatorii.

III. PLURALITATEA INTERMEDIARĂ

Art. 44. Pluralitatea intermediară. *(1) Există pluralitate intermediară de infracţiuni când, după rămânerea definitivă a unei hotărâri de condamnare şi până la data la care pedeapsa este executată sau considerată ca executată, condamnatul săvârşeşte din nou o infracţiune şi nu sunt întrunite condiţiile prevăzute de lege pentru starea de recidivă. (...)*

Noţiune *– săvârşirea de către persoana condamnată a unei infracţiuni, între momentul rămânerii definitive a unei hotărâri judecătoreşti de condamnare şi data la care pedeapsa este executată sau considerată ca executată, fără a fi întrunite condiţiile pentru reţinerea stării de recidivă postcondamnatorie.*

NB Spre deosebire de concurs, trebuie să existe o hotărâre judecătorească definitivă de condamnare.

- este necesară săvârşirea din nou a unei infracţiuni, indiferent de natură, gravitate, formă de vinovăţie (spre deosebire de recidivă), de către un major condamnat definitiv (spre deosebire de concurs):
  - înainte de începerea executării pedepsei;
  - în timpul executării pedepsei;
  - în stare de evadare.
- doar dacă nu sunt îndeplinite condiţiile pentru reţinerea recidivei postcondamnatorii.

Exemple de pluralitate intermediară:

$T_{2pluralitate\ intermediară}$ = legea prevede închisoarea < 1 an sau numai amenda;

$T_{1pluralitate\ intermediară}$ = prima condamnare închisoarea ≤ 1 an sau infracţiune săvârşită din culpă, unde pedeapsa este închisoarea > 1 an;

$T_{1pluralitate\ intermediară}$/$T_{2pluralitate\ intermediară}$ = infracţiune săvârşită din culpă.

NB Dacă I_2 este săvârşită după ce I_1 a fost executată/considerată ca executată, nu se poate reţine pluralitatea intermediară.

- nu constituie $T_{1pluralitate\ intermediară}$:
  - infracţiunea amnistiată;
  - infracţiunea căreia i s-a prescris executarea;
  - infracţiunea reabilitată sau pentru care s-a împlinit termenul de reabilitare.
- $T_{1pluralitate\ intermediară}$ poate consta în:
  - infracţiunea sancţionată numai cu amendă;
  - infracţiunea săvârşită din culpă, sancţionată cu închisoare.

Pluralitatea intermediară în cazul persoanei juridice

- presupune săvârşirea din nou a unei infracţiuni indiferent de natură, gravitate, formă de vinovăţie (spre deosebire de recidivă), de către o persoană juridică condamnată definitiv:
  - înainte de începerea executării amenzii;
  - înainte de executarea integrală a amenzii.
- dacă nu sunt îndeplinite condiţiile de la recidivă.

Tratamentul sancţionator

Art. 44. Pluralitatea intermediară. *(...) (2) În caz de pluralitate intermediară, pedeapsa pentru noua infracțiune şi pedeapsa anterioară se contopesc potrivit dispozițiilor de la concursul de infracțiuni.*

- sancţionarea pluralităţii intermediare se face potrivit regulilor concursului de infracţiuni detaliate mai sus şi în anexă.

NB

Dezlegarea unor chestiuni de drept: I.C.C.J. a stabilit prin Decizia 3/2015 că: „stabilirea pedepsei în baza legii noi, în cazul pluralităţii de infracţiuni care, potrivit Codului penal din 1969, presupunea reţinerea stării de recidivă postcondamnatorie cu revocarea suspendării condiţionate, iar, potrivit Codului penal, condiţiile recidivei postcondamnatorii cu privire la primul termen nu mai sunt întrunite, se determină conform art. 44 raportat la art. 39 din Codul penal, referitoare la pluralitatea intermediară".

IV. PEDEPSELE COMPLEMENTARE, PEDEPSELE ACCESORII ŞI MĂSURILE DE SIGURANŢĂ ÎN CAZ DE PLURALITATE DE INFRACŢIUNI

1. Pedepsele complementare

Art. 45. Pedepsele complementare, pedepsele accesorii şi măsurile de siguranță în caz de pluralitate de infracțiuni. *(1) Dacă pentru una dintre infracțiunile săvârşite s-a stabilit şi o pedeapsă complementară, aceasta se aplică alături de pedeapsa principală.*
(2) Când s-au stabilit mai multe pedepse complementare de natură diferită sau chiar de aceeaşi natură, dar cu un conținut diferit, acestea se aplică alături de pedeapsa principală.
(3) Dacă s-au stabilit mai multe pedepse complementare de aceeaşi natură şi cu acelaşi conținut:
a) în caz de concurs de infracțiuni sau de pluralitate intermediară se aplică cea mai grea dintre acestea;
b) în caz de recidivă, partea neexecutată din pedeapsa complementară anterioară se adaugă la pedeapsa stabilită pentru noua infracțiune.
(4) În cazul condamnărilor succesive pentru infracțiuni concurente, partea din pedeapsa complementară executată până la data contopirii pedepselor principale se scade din durata pedepsei complementare aplicate pe lângă pedeapsa rezultată. (...)

- se aplică atât concursului şi recidivei, cât şi pluralităţii intermediare;
- dacă se stabileşte **o singură pedeapsă complementară** pe lângă una dintre infracţiunile concurente:
  - aceasta se aplică alături de pedeapsa principală rezultantă → chiar dacă nu a fost stabilită pe lângă pedeapsa cea mai grea.
- dacă s-au stabilit **mai multe pedepse complementare de natură diferită:**
  - se aplică toate alături de pedeapsa principală rezultantă.
- dacă s-au stabilit **mai multe pedepse complementare cu aceeaşi natură, dar conţinut diferit:**
  - se aplică toate alături de pedeapsa principală rezultantă.

- dacă s-au stabilit **mai multe pedepse complementare de aceeaşi natură, cu acelaşi conţinut**:
  - la concurs şi pluralitate intermediară → se aplică cea mai grea;
  - la recidivă → partea neexecutată din pedeapsa complementară anterioară se adaugă la pedeapsa stabilită pentru noua infracţiune (fără a se depăşi maximul de 5 ani al pedepselor complementare).

NB Pedeapsa complementară nu se aplică niciodată direct pe lângă rezultantă, ci trebuie să se aplice pe lângă fiecare/oricare pedeapsă cu închisoare în parte.

NB Aceleaşi reguli sunt aplicabile şi persoanelor juridice pentru pedepsele complementare, cu menţiunea că **dizolvarea** le exclude pe celelalte.

2. Pedepsele accesorii

Art. 45. Pedepsele complementare, pedepsele accesorii şi măsurile de siguranță în caz de pluralitate de infracțiuni. *(...) (5) Dacă pe lângă pedepsele principale au fost stabilite una sau mai multe pedepse accesorii, se aplică dispozițiile alin. (1)-(3), pedeapsa accesorie rezultată executându-se până la executarea sau considerarea ca executată a pedepsei principale.*

- pentru aplicarea pedepselor accesorii se urmează regulile de mai sus privitoare la pedepsele complementare.

3. Măsurile de siguranţă

Art. 45. Pedepsele complementare, pedepsele accesorii şi măsurile de siguranță în caz de pluralitate de infracțiuni. *(...) (6) Măsurile de siguranță de natură diferită sau chiar de aceeaşi natură, dar cu un conținut diferit, luate în cazul infracțiunilor săvârşite, se cumulează.*
(7) Dacă s-au luat mai multe măsuri de siguranță de aceeaşi natură şi cu acelaşi conținut, dar pe durate diferite, se aplică măsura de siguranță cu durata cea mai mare. Măsurile de siguranță luate conform art. 112 se cumulează.

- în principiu, măsurile de siguranţă se cumulează (acelea care au natura sau, cel puţin, conţinutul diferit);
- dacă măsurile de siguranţă au aceeaşi natură şi acelaşi conţinut, dar diferă ca durată, se va aplica măsura cea mai lungă;
- măsurile de siguranţă privind confiscarea specială se cumulează.

NB Măsurile de siguranţă constând în confiscarea unor bunuri, dispuse în cazul persoanei juridice, se vor cumula.

FIŞA

NR. 18 PLURALITATEA DE INFRACTORI

Sediul materiei: *art. 46-52 C. pen.*

Noţiune *– la săvârşirea unei singure fapte prevăzute de legea penală îşi aduc aportul mai multe persoane.*

- **premisă**: o singură faptă și mai mulţi făptuitori;
- **sunt participanţi**: coautorii, instigatorul, complicele;
- **nu este participant**: autorul.

I. PLURALITATEA DE INFRACTORI – ASPECTE GENERALE

- **latura obiectivă** – contribuţii efective ale mai multor persoane;
- **latura subiectivă** – voinţa comună a respectivelor persoane de a săvârşi fapta:
  - nu este necesar ca toţi făptuitorii să fi acţionat cu aceeaşi formă de vinovăţie;
  - este însă necesar ca cel puţin un făptuitor să fi acţionat cu forma de vinovăţie cerută de norma incriminatoare, chiar dacă ceilalţi au acţionat cu altă formă de vinovăție sau chiar fără vinovăţie.
- **forme**:
  - **pluralitatea naturală** – fapta nu poate fi săvârşită decât prin contribuţia mai multor persoane (*spre exemplu, încăierarea, bigamia, incestul etc.*) – fiecare persoană răspunde pentru săvârşirea faptei în calitate de autor;
  - **pluralitatea constituită** – asocierea mai multor persoane în vederea săvârşirii de infracţiuni (*spre exemplu, constituirea unui grup infracţional organizat, constituirea de structuri informative ilegale, înţelegerea în vederea săvârşirii infracţiunii de genocid etc.*) – fiecare persoană răspunde pentru săvârşirea faptei în calitate de autor.
    - gruparea trebuie să fie constituită pe o durată de timp care să indice că nu are un caracter ocazional;
    - nu contează dacă s-a săvârşit sau nu o infracţiune ca urmare a constituirii grupului → dacă s-a comis o infracţiune, se vor aplica regulile de la concurs.
  - **pluralitatea ocazională (participaţia penală)** – deşi fapta se poate săvârşi prin contribuţia unei singure persoane, la comiterea ei participă mai multe persoane – fiecare persoană răspunde pentru contribuţia sa.

II. PARTICIPAŢIA PENALĂ – ASPECTE GENERALE[1]

Noţiune *– săvârşirea unei fapte prevăzute de legea penală de mai multe persoane decât era necesar, față de natura faptei.*

[1] Pentru o privire comparativă asupra instituţiilor participaţiei proprii şi improprii, a se consulta tabelul din anexa 6.

Condiţii:

- cel puțin fapta unui participant trebuie să fie infracțiune (tipică, nejustificată și imputabilă) → nu este necesar ca fapta să fie imputabilă tuturor participanților;
- să îşi fi adus contribuția, la săvârşirea faptei, mai multe persoane decât era necesar;
- să existe voinţa comună de cooperare a participanţilor la săvârşirea faptei (nu neapărat aceeaşi formă de vinovăţie);
- legătura subiectivă (voința comună) să fie anterioară/concomitentă săvârșirii faptei.

Tipuri:

- participaţie proprie – toţi participanţii acţionează cu aceeaşi formă de vinovăţie;
- participaţie improprie – participanţii nu acţionează cu aceeaşi formă de vinovăţie;

- activitate de săvârşire nemijlocită a faptei – autor şi coautori;
- activitate de determinare a comiterii unei fapte – instigator;
- activitate de ajutare la săvârşirea faptei – complice;

- participaţie preordinată – legătură subiectivă anterioară comiterii faptei;
- participaţie concomitentă – legătură realizată în momentul comiterii faptei;

- participaţie principală – autor/coautori;
- participaţie secundară – instigatori/complici.

III. AUTORUL ŞI COAUTORII

Art. 46. Autorul şi coautorii. *(1)* ***Autor*** *este persoana care săvârşeşte în mod nemijlocit o faptă prevăzută de legea penală.*
(2) ***Coautori*** *sunt persoanele care săvârşesc nemijlocit aceeaşi faptă prevăzută de legea penală.*

1. Autorul

Noţiune *– persoana care săvârşeşte nemijlocit o faptă prevăzută de legea penală, efectuând direct actele de executare prevăzute de aceasta.*

- autorul trebuie să aibă o contribuţie directă la săvârşirea faptei;
- dacă norma incriminatoare atribuie o anumită calitate subiectului activ (*spre exemplu, să fie funcţionar*), autorul trebuie să deţină acea calitate la momentul săvârşirii faptei → dacă fapta este săvârşită nemijlocit de mai multe persoane, iar unele nu deţin calitatea cerută de lege, persoanele care nu deţin calitatea nu vor fi coautori, ci complici concomitenți;
- nu este necesar ca fapta să fie infracţiune, dar este necesar ca fapta să fie prevăzută de legea penală (tipică) și nejustificată;
- fapta este săvârşită în **autorat** dacă există un autor şi (obligatoriu) un complice/instigator.

Participaţie proprie	Participaţie improprie
Autor → intenţie/praeterintenţie	**Autor** → culpă/fără vinovăţie
Instigator → intenţie	Instigator → intenţie
Complice → intenţie/praeterintenţie	Complice → intenţie/praeterintenţie

2. Coautorii

Noţiune *– două sau mai multe persoane care săvârşesc nemijlocit o faptă prevăzută de legea penală, efectuând direct actele de executare prevăzute de aceasta.*

Participaţie proprie	Participaţie improprie
Coautori → intenţie/praeterintenţie/culpă	**Coautori** → culpă/fără vinovăţie
Instigator → intenţie	Instigator → intenţie
Complice → intenţie/praeterintenţie	Complice → intenţie/praeterintenţie

- este necesar să se săvârşească o singură faptă;
- nu este necesar ca făptuitorii să aibă contribuţii identice, ci ca acestea să reprezinte acte de executare ale aceleiaşi infracţiuni;
- coautorii trebuie să acţioneze **împreună** → dacă nu există legătură subiectivă, fiecare participant este autor, nu coautor;
- la infracţiunea **complexă**, există coautorat şi când unul/unii participanţi săvârşesc o parte a acţiunii, iar altul/ceilalţi cealaltă parte a acţiunii (*exemplu: există coautorat dacă o persoană ameninţă victima şi cealaltă persoană o deposedează de bunuri → tâlhărie săvârşită în coautorat*);
- la infracţiunea **continuă**, actele de coautorat pot interveni pe tot parcursul activităţii infracţionale, până la epuizare;
- la infracţiunea **continuată**, nu este necesar ca toate actele să fie comise în coautorat, participarea putând exista şi numai pentru o parte dintre acte;
- dacă legea cere ca autorul să aibă o anumită calitate, trebuie ca toţi coautorii să aibă această calitate. Participanţii care nu au calitatea cerută de lege sunt complici concomitenţi, nu coautori;
- dacă legea cere existenţa unui mobil/scop, trebuie ca toţi autorii să acţioneze în considerarea mobilului/scopului.

Coautoratul nu este posibil la infracţiunile:

- cu autor exclusiv/unic (*de exemplu, uciderea sau vătămarea nou-născutului*);
- omisive proprii (*spre exemplu, nedenunţarea*) (coautoratul este posibil la infracţiunile omisive improprii – comisive prin omisiune);
- săvârşite în pluralitate naturală/constituită (toţi sunt autori);
- de obicei.

IV. INSTIGATORUL

Art. 47. Instigatorul. Instigator *este persoana care, cu intenție, determină o altă persoană să săvârşească o faptă prevăzută de legea penală.*

Noţiune *– persoana care, cu intenţie directă sau indirectă, determină, în orice mod, o altă persoană să săvârşească o faptă prevăzută de legea penală.*

- determinarea – instigatorul este autorul moral al faptei, este primul care ia decizia infracţională, iar apoi transmite această decizie autorului material (instigatului);
- forma de vinovăţie cu care se poate săvârşi instigarea este **numai intenţia**, directă sau indirectă**;**
- determinarea la a săvârşi o faptă prevăzută de legea penală trebuie să aibă loc înainte ca instigatul (autorul) să fi luat decizia de a săvârși fapta ori să fi început executarea → dacă făptuitorul luase, anterior instigării, hotărârea de a săvârşi fapta, singur sau ca urmare a unei alte instigări, actele de determinare se vor transforma în acte de complicitate morală;
- dacă, pe lângă actele de instigare, instigatorul săvârşeşte şi acte de executare, contribuţia adusă la săvârşirea infracţiunii ca instigator se absoarbe în aportul său ca autor;
- dacă, pe lângă actele de instigare, instigatorul săvârşeşte şi acte de complicitate, contribuţia adusă la săvârşirea infracţiunii în calitate de complice se absoarbe în aportul său ca instigator;
- instigarea poate fi săvârşită de mai multe persoane în acelaşi timp – dacă acţionează împreună → coinstigare; dacă acţionează separat → concurs de instigări;
- instigarea este posibilă la toate infracţiunile (autorul poate săvârşi fapta din culpă, cu intenţie/intenţie depăşită), dar instigarea nu se realizează niciodată din culpă/intenţie depăşită;
- dacă legea prevede o anumită calitate pentru autor, nu este necesar ca instigatorul să aibă această calitate (spre deosebire de coautori);
- nu este necesar ca **instigatul** să fie responsabil → este însă necesar ca **instigatorul** să poată răspunde penal;
- instigarea poate fi proprie (autorul acţionează cu intenţie/intenţie depăşită) sau improprie (autorul acţionează din culpă sau fără vinovăţie);
- instigatorul nu va fi luat în calcul pentru reţinerea agravantei generale – „săvârşirea faptei de trei sau mai multe persoane împreună”;
- instigarea poate fi individuală (activitatea de instigare este adresată unor/unei persoane determinate) sau colectivă (adresată unui număr nedeterminat de persoane → incriminată separat sub denumirea de instigare publică);
- instigarea trebuie să aibă efect şi să fie urmată de efectuarea de către cel instigat a cel puţin unei tentative pedepsibile. Există instigare şi atunci când tentativa pedepsibilă (*in abstracto*, de către legiuitor) nu se pedepseşte (*in concreto*), deoarece autorul s-a desistat/a împiedicat producerea rezultatului.

NB Dacă autorul săvârşeşte o faptă mai gravă decât cea la care a fost instigat, instigatorul răspunde doar pentru actele pentru care a instigat, afară de cazul în care a prevăzut şi acceptat posibilitatea săvârşirii de către autor a unei fapte mai grave.

NB Dacă autorul săvârşeşte o faptă mai puţin gravă, instigatorul răspunde pentru instigare la fapta efectiv comisă.

Formele instigării	
Coinstigare	instigare simultană/succesivă făcută de mai mulţi instigatori
Concurs de instigări	instigatorii nu se cunosc, iar hotărârea de a săvârşi fapta a fost luată ca urmare a ansamblului activităţii de instigare
Două instigări în concurs ideal	prin acelaşi act se instigă două persoane care săvârşesc fapte diferite
Două instigări în concurs real	acte diferite de instigare
Instigare la complicitate	determinare pentru a înlesni/ajuta/promite
Complicitate la instigare	înlesnire/ajutor pentru determinare
Instigare imediată	acţiune directă asupra instigatului
Instigare mediată	prin intermediul altei persoane, care săvârşeşte instigarea directă. Instigatorul$_1$ trebuie să aibă contribuţie activă. Dacă Instigatorul$_2$ doar transmite hotărârea infracţională → acte de complicitate.

NB Dacă instigatorul îl determină pe autor să fure, apoi cumpără bunurile de la acesta, se reţine numai instigare, nu şi tăinuire, pentru că la tăinuire trebuie să existe o înţelegere ulterioară săvârşirii faptei.

Ipoteze:

- dacă instigatorul **nu reuşeşte** să îl convingă pe instigat să comită fapta → instigatorul nu răspunde;
- dacă instigatorul **reuşeşte** să-l determine pe instigat să comită fapta:
  - dacă instigatul a început executarea, dar tentativa este nepedepsibilă (legiuitorul nu sancţionează tentativa, ci numai forma consumată) → instigatorul nu răspunde;
  - dacă instigatul a început executarea, dar s-a desistat/a împiedicat producerea rezultatului → instigatorul răspunde pentru instigare la fapta rămasă în tentativă → instigatul nu răspunde pentru fapta rămasă în tentativă, deoarece desistarea şi împiedicarea producerii rezultatului sunt cauze de nepedepsire a tentativei.

V. COMPLICELE

Art. 48. Complicele. *(1) Complice este persoana care, cu intenție, înlesneşte sau ajută în orice mod la săvârşirea unei fapte prevăzute de legea penală.*
(2) Este de asemenea complice persoana care promite, înainte sau în timpul săvârşirii faptei, că va tăinui bunurile provenite din aceasta sau că va favoriza pe făptuitor, chiar dacă după săvârşirea faptei promisiunea nu este îndeplinită.

Noţiune – *persoana care, cu intenţie directă sau indirectă, înlesneşte sau ajută, în orice mod, o altă persoană să săvârşească o faptă prevăzută de legea penală, fără a îndeplini acte de executare a respectivei infracţiuni.*

- complicitatea este posibilă, în principiu, la toate infracţiunile;
- activitatea complicelui trebuie să îi servească efectiv autorului;
- încercarea de a înlesni/ajuta nu e prevăzută de lege → nu există tentativă la complicitate;
- nu este necesar ca acţiunile/inacţiunile complicelui să fie prevăzute de legea penală (pot fi şi acte licite) şi nici ca autorul să săvârşească infracţiunea în forma consumată (fapta poate rămâne în tentativă);
- actele de complicitate pot fi materiale (a nu se confunda cu actele de executare directă) sau morale (a nu se confunda cu actele de instigare);
- este necesar ca actele de complicitate să nu realizeze conţinutul infracţiunii → contribuţia complicelui nu face parte din *verbum regens* al infracţiunii;
- modalităţi de realizare:
  - înlesnirea sau darea de ajutor, în orice mod, la săvârşirea unei fapte prevăzute de legea penală;
  - promisiunea de tăinuire a bunurilor provenite din săvârşirea unei fapte prevăzute de legea penală sau promisiunea de favorizare a făptuitorului, chiar dacă această promisiune nu este îndeplinită.
- complicele trebuie să acţioneze cu:
  - intenţie directă/indirectă (complice anterior/concomitent);
  - praeterintenţie (complice concomitent).
- dacă autorul trebuie să aibă o anumită calitate, nu este necesar ca şi complicele să aibă această calitate (la fel ca în cazul instigatorului);
- dacă un complice înlesneşte activitatea mai multor autori → concurs de fapte de complicitate;
- numai complicele concomitent va fi luat în calcul pentru reţinerea agravantei generale „trei sau mai multe persoane împreună” (nu complicele anterior, nici instigatorul);
- dacă autorul săvârşeşte o faptă mai gravă decât cea la care a fost ajutat de complice, complicele va răspunde doar pentru fapta pentru care a oferit ajutorul, cu excepţia situaţiei în care a prevăzut şi acceptat posibilitatea săvârşirii de către autor a unei fapte mai grave;
- dacă autorul săvârşeşte o faptă mai puţin gravă, complicele răspunde pentru complicitatea la fapta efectiv comisă;
- complicitatea va fi absorbită în autorat/coautorat sau instigare în cazul în care complicele săvârşeşte şi acte de executare/instigare.

NB Complicitatea nu are formă continuată, dar se poate reţine complicitate la infracţiunea continuată.

Delimitări

complice – participant la fapta comisă de autor	**tăinuitor – autor** al faptei de tăinuire
acţiune/inacţiune care intervine **înaintea/în timpul** săvârşirii faptei	acţiune/inacţiune care intervine **după** săvârşirea faptei şi **fără o promisiune anterioară de tăinuire**

NB Nu există concurs **ideal** între complicitate şi tăinuire (dar poate exista concurs real).

NB Dacă există un prim act de tăinuire, urmat de o altă acţiune a aceluiaşi tăinuitor, care promite că va asigura valorificarea în continuare şi a altor bunuri sustrase → complicitate la furt simplu/continuat în concurs **real** cu tăinuirea, chiar dacă promisiunea anticipată de tăinuire nu a fost îndeplinită.

Delimitări

complice – participant la fapta comisă de autor	**favorizator – autor** al faptei de favorizare
înţelegere **anterioară/concomitentă** săvârşirii faptei	înţelegere **ulterioară** săvârşirii faptei

NB Nu există concurs **ideal** între complicitate şi favorizare. Înţelegerea anterioară/concomitentă de nedenunţare = complicitate morală.

Formele complicităţii

Complicitatea materială	Actele nu au, în general, relevanţă penală (pot fi acte licite/ilicite) → trebuie ca autorul să se folosească efectiv de actele de ajutare/înlesnire.
Complicitate morală	Promisiuni, încurajări care sporesc încrederea autorului.
Complicitate anterioară	Activitate anterioară momentului săvârşirii faptei. Pot fi acte materiale/morale.
Complicitate concomitentă	Activitate contemporană momentului săvârşirii faptei. Pot fi acte materiale/morale.

NB Actele de instigare sunt **întotdeauna anterioare**. Actele de complicitate pot fi şi **concomitente** şi nu sunt pedepsite dacă autorul nu trece la executare.

Ipoteze:

- dacă autorul nu trece la executare → complicele nu răspunde;
- dacă fapta a rămas în stadiul de tentativă şi tentativa este nepedepsită de lege (deoarece legiuitorul nu sancţionează tentativa, ci numai forma consumată) → complicele nu răspunde;
- în cazul faptei rămase în tentativă, dacă autorul s-a desistat/a împiedicat producerea rezultatului (desistarea/împiedicarea producerii rezultatului = cauze de nepedepsire a tentativei de care beneficiază numai autorul) → complicele răspunde pentru complicitate la fapta rămasă în tentativă.

complicitate	instigare	autorat/coautorat
absorbită de instigare	absorbită de autorat/coautorat	absoarbe orice formă de participaţie secundară

VI. PARTICIPAŢIA IMPROPRIE[2]

Noţiune *– săvârşirea unei fapte prevăzute de legea penală de mai multe persoane decât era necesar, prin raportare la natura faptei, acestea acţionând cu forme diferite de vinovăţie.*

➲ **premisă**: unii participanţi acţionează cu intenţie, alţii din culpă/fără vinovăţie.

Modalităţi:

➲ modalitatea intenţie (pentru coautor, instigator, complice) şi culpă (pentru coautor, autor) este posibilă la faptele care sunt incriminate şi atunci când sunt comise din culpă (*de exemplu: vătămare corporală şi vătămare corporală din culpă; omor şi ucidere din culpă*);

➲ modalitatea intenţie (pentru coautor, instigator, complice) şi lipsă de vinovăţie (pentru coautor, autor) poate exista atunci când:

- ➲ există o cauză de neimputabilitate (cu excepţia cazului fortuit) → nu cauză justificativă, pentru că aceasta produce efecte *in rem*;
- ➲ fapta este săvârşită din culpă, dar legea nu o incriminează.

➲ modalitatea culpă şi intenţie → nu este participaţie improprie;

➲ modalitatea lipsă de vinovăţie şi intenţie → nu este participaţie improprie;

Participaţia improprie poate exista în cazul:

➲ **coautoratului**: un coautor cu intenţie, altul/alţii din culpă/fără vinovăţie;

➲ **instigării**: instigatorul determină cu intenţie, iar autorul săvârşeşte fapta din culpă/fără vinovăţie;

➲ **complicităţii**: complicele ajută/înlesneşte cu intenţie, iar autorul săvârşeşte fapta din culpă/fără vinovăţie.

Unii participanţi vor răspunde pentru infracţiunea intenţionată, iar alţii:

➲ pentru infracţiunea din culpă, dacă este incriminată;

➲ nu vor răspunde, dacă există o cauză de neimputabilitate sau fapta săvârşită din culpă nu este incriminată.

VII. TRATAMENTUL SANCŢIONATOR AL PARTICIPAŢIEI PENALE

1. Pedeapsa în cazul participaţiei proprii

Art. 49. Pedeapsa în cazul participanților. *Coautorul, instigatorul şi complicele la o infracțiune săvârşită cu intenție se sancționează cu pedeapsa prevăzută de lege pentru autor. La stabilirea pedepsei se ține seama de contribuția fiecăruia la săvârşirea infracțiunii, precum şi de dispozițiile art. 74.*

[2] Pentru o privire comparativă asupra instituţiilor participaţiei proprii şi improprii, a se consulta tabelul din anexa nr. 6.

- **sistemul parificării** – toţi participanţii la săvârşirea infracţiunii, indiferent de felul contribuţiei (autori, instigatori, complici), sunt sancţionaţi cu pedeapsa prevăzută de lege pentru autor;
  - poate exista o diferenţă între pedepsele efectiv aplicate; diferenţierea se realizează odată cu individualizarea pedepsei potrivit criteriilor generale de individualizare, ţinându-se seama de contribuţia fiecărui participant.

Ipoteze:

- în cazul **coautoratului** – în funcţie de circumstanţele concrete de săvârşire a faptei, există posibilitatea ca acestora să nu li se aplice aceeaşi pedeapsă → contează contribuţia efectivă a fiecărui participant;
  - vor avea impact asupra pedepsei efectiv stabilite şi circumstanţele personale reţinute în cauză.
- în cazul **instigării** – există posibilitatea ca instigatorului să i se aplice o pedeapsă mai mare decât autorului, dacă circumstanţele săvârşirii faptei o justifică;
- în cazul **complicităţii** – are importanţă cât de utilă a fost pentru autor contribuţia complicelui, aspect în funcţie de care se va stabili pedeapsa.

2. Pedeapsa în cazul participaţiei improprii

Art. 52. Participația improprie. *(1) Săvârşirea nemijlocită, cu intenție, de către o persoană a unei fapte prevăzute de legea penală la care, din culpă sau fără vinovăție, contribuie cu acte de executare o altă persoană se sancționează cu pedeapsa prevăzută de lege pentru fapta comisă cu intenție.*
(2) Determinarea, înlesnirea sau ajutarea în orice mod, cu intenție, la săvârşirea din culpă de către o altă persoană a unei fapte prevăzute de legea penală se sancționează cu pedeapsa prevăzută de lege pentru fapta comisă cu intenție.
(3) Determinarea, înlesnirea sau ajutarea în orice mod, cu intenție, la săvârşirea unei fapte prevăzute de legea penală, de către o persoană care comite acea faptă fără vinovăție, se sancționează cu pedeapsa prevăzută de lege pentru acea infracțiune.
(4) Dispozițiile art. 50 şi art. 51 se aplică în mod corespunzător.

- **participaţia improprie** – sistemul diversificării:
  - modalitatea **intenţie** (coautor) şi **culpă/fără vinovăţie** (coautor) → participanţii care au acţionat cu intenţie sunt sancţionaţi cu pedeapsa prevăzută de lege pentru fapta comisă cu intenţie; participanţii care au acţionat din culpă sunt sancţionaţi cu pedeapsa prevăzută de lege pentru fapta comisă din culpă; participanţii care au acţionat fără vinovăţie nu sunt sancţionaţi;
  - modalitatea **intenţie** (instigator, complice) şi **culpă** (autor, coautor) → participanţii care au acţionat cu intenţie sunt sancţionaţi cu pedeapsa prevăzută de lege pentru fapta comisă cu intenţie; participanţii care au acţionat din culpă sunt sancţionaţi cu pedeapsa prevăzută de lege pentru fapta comisă din culpă;
  - modalitatea **intenţie** (instigator, complice) şi **fără vinovăţie** (autor, coautor) → participanţii care au acţionat cu intenţie sunt sancţionaţi cu pedeapsa prevăzută de lege pentru acea infracţiune; participanţii care au acţionat fără vinovăţie nu sunt sancţionaţi.

NB

Şi la participaţia improprie se ţine cont de:
- circumstanţele personale/reale;
- împiedicarea săvârşirii infracţiunii.

3. Incidenţa circumstanţelor personale şi reale

Art. 50. Circumstanţe personale şi reale. *(1) Circumstanţele privitoare la persoana autorului sau a unui participant nu se răsfrâng asupra celorlalţi.*
(2) Circumstanţele privitoare la faptă se răsfrâng asupra autorului şi a participanţilor numai în măsura în care aceştia le-au cunoscut sau le-au prevăzut.

- **circumstanţele personale** (privitoare la participanţi) → nu se răsfrâng asupra celorlalţi participanţi;
- **circumstanţele reale** (privitoare la faptă) cunoscute sau prevăzute de participanţi → se răsfrâng asupra acestora;

NB

Unele circumstanţe *ab initio* personale se pot **transforma** în circumstanţe reale, dacă sunt cunoscute sau prevăzute (*exemplu: premeditarea*). Aceste circumstanţe vor fi reale cât timp nu sunt incluse în conţinutul constitutiv, situaţie în care se răsfrâng asupra tuturor, dacă au fost cunoscute sau prevăzute.

- doar **circumstanţele atenuante reale** se răsfrâng asupra tuturor participanţilor, chiar dacă nu au fost cunoscute sau prevăzute;
- **cauzele justificative** sunt circumstanţe reale care produc efecte *in rem* → se răsfrâng asupra **tuturor** participanţilor.

4. Împiedicarea săvârşirii infracţiunii

Art. 51. Împiedicarea săvârşirii infracţiunii. *(1) Participantul nu se pedepseşte dacă, înainte de descoperirea faptei, denunţă săvârşirea infracţiunii, astfel încât consumarea acesteia să poată fi împiedicată, sau dacă împiedică el însuşi consumarea infracţiunii.*
(2) Dacă actele îndeplinite până în momentul denunţării sau împiedicării constituie o altă infracţiune, participantului i se aplică pedeapsa pentru această infracţiune.

- **premisă**: fapta nu s-a consumat;
- se cere împiedicarea săvârşirii **infracţiunii**, şi nu doar a unei fapte prevăzute de legea penală, pentru că numai în situaţia în care există infracţiune (tipică, nejustificată, imputabilă) o persoană poate fi trasă la răspundere penală;
- este necesară săvârşirea unei tentative pedepsibile;
- **modalităţi**:
  - denunţarea de către participant a săvârşirii infracţiunii → doar dacă se împiedică astfel consumarea infracţiunii;
  - împiedicarea prin alt mod a săvârşirii infracţiunii → prin acţiunea participantului.
- accentul este pus pe **eficienţă** → se cere împiedicarea efectivă a producerii urmării imediate; dacă acţiunea participantului nu este eficientă, el va răspunde în calitate de coautor/instigator/complice, dar încercarea de stopare a consumării infracţiunii va fi luată în calcul la individualizarea pedepsei aplicate.

Delimitări

Autor/Coautor	Participant
Nepedepsirea tentativei se datorează: ▪ desistării; ▪ împiedicării producerii rezultatului.	Nepedepsirea tentativei se datorează: ▪ împiedicării săvârşirii infracţiunii: → complicele şi instigatorul nu se pot desista/nu pot împiedica producerea rezultatului, dar pot împiedica săvârşirea infracţiunii. Efectele sunt aceleaşi. → coautorii se pot desista/pot împiedica producerea rezultatului, cu condiţia ca **toţi** să se desisteze/să împiedice producerea rezultatului.

- **împiedicarea săvârşirii** infracţiunii poate interveni:
  - în cursul executării;
  - după executare, dar înainte de producerea rezultatului.
- în ambele ipoteze trebuie începută executarea de către autor, iar acţiunea participantului (de împiedicare/denunţare) să conducă la **împiedicarea efectivă a consumării** infracţiunii;

NB Cauza de nepedepsire a participantului nu se reţine în cazul infracţiunilor continue/continuate, dacă acţiunea acestuia a intervenit după consumarea infracţiunii, dar înainte de epuizarea acesteia, pentru că infracțiunea s-a consumat deja (a depășit faza tentativei).

- această cauză de nepedepsire are caracter personal şi nu se răsfrânge asupra celorlalţi (la fel în cazul desistării/împiedicării producerii rezultatului):
  - dacă un coautor împiedică săvârşirea infracţiunii, ceilalţi coautori, instigatori, complici vor răspunde pentru tentativă, dacă este incriminată;
  - dacă numai instigatorul împiedică săvârşirea infracţiunii, coautorii şi complicele răspund pentru tentativă, dacă este incriminată;
  - dacă numai complicele împiedică săvârşirea infracţiunii, coautorii şi instigatorul răspund pentru tentativă, dacă este incriminată.

NB Dacă actele săvârşite de participant până la denunţare/împiedicare constituie **o altă infracţiune**, se aplică pedeapsa pentru acea faptă.

FIŞA

NR. 19

PEDEPSELE PRINCIPALE, ACCESORII ŞI COMPLEMENTARE

Nota redacției – pentru uşurință de exprimare, pentru a evita formulările greoaie şi repetitive, în speranța de a facilita asimilarea uşoară a informației, în fişele ce urmează s-au utilizat următoarele abrevieri:

A = pedeapsa cu amendă

DET = pedeapsa detențiunii pe viață

DET/Î = pedeapsa detențiunii pe viață prevăzută alternativ cu pedeapsa închisorii

I = infracțiune

Î = pedeapsa închisorii

Î/A = pedeapsa închisorii prevăzută alternativ cu pedeapsa amenzii

RPC = recidiva postcondamnatorie

RPE = recidiva postexecutorie

***Sediul general al materiei**: art. 53-73 C. pen.*

***Noţiune** – sancţiuni de drept penal prevăzute de lege şi aplicate de instanţă infractorului în scopul de a preveni săvârşirea de noi infracţiuni.*

- sunt **sancţiuni de drept penal**:
  - pedepsele → măsuri de constrângere specifice dreptului penal – sunt menite să stopeze activitatea infracţională;
  - măsurile educative → aplicabile infractorilor minori – sunt menite să asigure reeducarea acestora şi, astfel, prevenirea comiterii de noi infracţiuni;
  - măsurile de siguranţă → nu au un caracter represiv, ci preventiv – sunt menite să înlăture o stare de pericol.
- **pedepsele** sunt:
  - măsuri de coerciţie → restrângerea libertăţii, restrângerea exerciţiului unor drepturi, afectarea patrimoniului etc.;
  - mijloace de reeducare → scopul pedepsei, pe lângă acela de sancţionare a comiterii unei infracţiuni, este de a schimba mentalitatea infracţională şi de a preveni săvârşirea de noi infracţiuni;
  - prevăzute de lege şi aplicate de instanţe → nu se poate aplica o pedeapsă dacă aceasta nu este prevăzută de un text de incriminare (atât sub raportul naturii, cât şi al întinderii pedepselor); simetric, doar instanţele legal constituite pot aplica pedepse;
  - aplicate doar infractorilor → nu se pot aplica în absenţa reţinerii săvârşirii unei infracţiuni;
  - aplicate doar infractorilor majori → infractorilor minori nu li se aplică pedepse, ci măsuri educative.
- **scopul** executării pedepselor → prevenirea săvârşirii de noi infracţiuni;

- **pedepsele** pot fi:
  - principale → de sine stătătoare, pot fi stabilite şi aplicate singure;
  - accesorii → pot fi ataşate pedepselor principale privative de libertate;
  - complementare → completează represiunea şi se aplică doar pe lângă pedepsele principale.

I. PEDEPSELE PRINCIPALE

***Art. 53. Pedepsele principale**. Pedepsele principale sunt:*
a) detențiunea pe viață;
b) închisoarea;
c) amenda.

***Noţiune** – sancţiuni de drept penal ce se aplică infractorului în temeiul legii, de către instanţa de judecată, în scopul prevenirii săvârşirii de infracţiuni.*

- pot fi aplicate singure, independent de aplicarea altor sancţiuni de drept penal.

1. Detenţiunea pe viaţă

***Art. 56. Regimul detențiunii pe viață.** Detențiunea pe viață constă în privarea de libertate pe durată nedeterminată şi se execută potrivit legii privind executarea pedepselor.*

***Noţiune** – pedeapsă principală privativă de libertate constând în lipsirea de libertate a infractorului condamnat, pe întreaga durată a vieţii sale.*

- se execută în secţii speciale ale penitenciarelor, în regim de maximă siguranţă, sau în penitenciare destinate acestui scop;
- DET poate fi prevăzută de lege ca pedeapsă unică (*spre exemplu, în cazul genocidului*) sau poate fi prevăzută alternativ cu Î (la majoritatea infracţiunilor foarte grave – *spre exemplu, omorul calificat*).

1.1. Neaplicarea detenţiunii pe viaţă

***Art. 57. Neaplicarea detențiunii pe viață.** Dacă la data pronunțării hotărârii de condamnare inculpatul a împlinit vârsta de 65 de ani, în locul detențiunii pe viață i se aplică pedeapsa închisorii pe timp de 30 de ani şi pedeapsa interzicerii exercitării unor drepturi pe durata ei maximă.*

- textul de lege atrage o **imposibilitate absolută** de a aplica DET, dacă inculpatul a împlinit vârsta de 65 de ani la data pronunţării hotărârii de condamnare → contează data la care s-a pronunţat hotărârea, iar nu data rămânerii definitive;
- vârsta prevăzută de lege este aceeaşi şi pentru femei şi pentru bărbaţi, respectiv de 65 de ani;
- DET se înlocuieşte cu Î pe timp de 30 de ani şi pedeapsa interzicerii unor drepturi pe timp de 5 ani;
- situaţia este aplicabilă doar în cazul în care instanţa a optat, în urma deliberării, pentru DET; dacă se va orienta spre pedeapsa Î, o va aplica direct pe aceasta.

1.2. Înlocuirea detenţiunii pe viaţă

Art. 58. Înlocuirea detenţiunii pe viaţă. *În cazul în care cel condamnat la pedeapsa detenţiunii pe viaţă a împlinit vârsta de 65 de ani în timpul executării pedepsei, pedeapsa detenţiunii pe viaţă poate fi înlocuită cu pedeapsa închisorii pe timp de 30 de ani şi pedeapsa interzicerii exercitării unor drepturi pe durata ei maximă, dacă a avut o bună conduită pe toată durata executării pedepsei, a îndeplinit integral obligaţiile civile stabilite prin hotărârea de condamnare, afară de cazul când dovedeşte că nu a avut nicio posibilitate să le îndeplinească, şi a făcut progrese constante şi evidente în vederea reintegrării sociale.*

- **premisă**: condamnatul la pedeapsa DET împlineşte 65 de ani în timpul executării pedepsei;
- spre deosebire de neaplicarea DET, instanţa nu are o obligaţie, ci o facultate de a înlocui DET cu Î, dacă sunt respectate anumite condiţii; chiar şi dacă acestea sunt îndeplinite, instanţa are opţiunea de a refuza înlocuirea;
- **condiţii:**
  - condamnatul a împlinit vârsta de 65 de ani în timpul executării pedepsei DET;
  - condamnatul a avut o bună conduită pe toată durata executării pedepsei;
  - condamnatul a îndeplinit integral obligaţiile civile stabilite prin hotărârea de condamnare sau dovedeşte că nu a avut nicio posibilitate să le îndeplinească;
  - condamnatul a făcut progrese constante şi evidente în vederea reintegrării sociale;
  - dacă sunt îndeplinite condiţiile, iar instanţa consideră că este oportun, va înlocui DET cu pedeapsa Î pe timp de 30 de ani şi pedeapsa complementară a interzicerii exercitării unor drepturi pe timp de 5 ani.

1.3. Calculul pedepsei în cazul comutării sau înlocuirii pedepsei detenţiunii pe viaţă

Art. 59. Calculul pedepsei în cazul comutării sau înlocuirii pedepsei detenţiunii pe viaţă. *În cazul comutării sau înlocuirii pedepsei detenţiunii pe viaţă cu pedeapsa închisorii, perioada de detenţiune executată se consideră ca parte executată din pedeapsa închisorii.*

1.4. Aplicarea pedepsei detenţiunii pe viaţă în locul pedepsei închisorii

- există două situaţii când se poate aplica DET (**chiar dacă legea nu o prevede**) în locul Î:

CONCURS	– se depăşeşte cu 10 ani sau mai mult maximul Î de 30 ani; – cel puţin o infracţiune are pedeapsa prevăzută de 20 ani sau mai mare.
RPC	– se depăşeşte cu strict mai mult de 10 ani maximul de 30 ani; – cel puţin o infracţiune are pedeapsa prevăzută de 20 ani sau mai mare.

NB Este posibil ca, odată cu comutarea/înlocuirea DET cu pedeapsa Î de 30 ani, să se constate că pedeapsa Î este executată, când condamnatul efectuase cel puţin 30 ani de închisoare.

NB Condamnarea la DET (când este comutată/înlocuită) atrage pedeapsa complementară a interzicerii unor drepturi.

NB Liberarea condiţionată din DET nu atrage aplicarea pedepselor complementare.

2. Închisoarea

Art. 60. Regimul închisorii. *Închisoarea constă în privarea de libertate pe durată determinată, cuprinsă între 15 zile şi 30 de ani, şi se execută potrivit legii privind executarea pedepselor.*

Noţiune *– pedeapsă principală privativă de libertate constând în lipsirea de libertate a infractorului condamnat, pe o durată determinată.*

- spre deosebire de DET, pedeapsa Î este întotdeauna determinată;
- poate fi prevăzută de lege singură sau alternativ cu pedeapsa DET sau A;
- orice pedeapsă aplicată de instanţă trebuie să se situeze între minimul general (15 zile) şi maximul general (30 de ani);
- în Partea specială a Codului penal sunt prevăzute limite speciale ale pedepsei Î (1 lună şi 25 de ani), care pot fi coborâte la minimul general sau sporite la maximul general, odată cu individualizarea pedepsei;
- dacă, în urma aplicării regulilor concursului sau recidivei sau ale altor cauze de agravare, s-ar ajunge la o pedeapsă mai mare de 30 de ani, iar condiţiile pentru aplicarea DET nu sunt îndeplinite, instanţa va aplica pedeapsa Î pe timp de 30 de ani.

3. Amenda penală

Art. 61. Stabilirea amenzii. *(1) Amenda constă în suma de bani pe care condamnatul este obligat să o plătească statului.*
(2) Cuantumul amenzii se stabileşte prin sistemul zilelor-amendă. Suma corespunzătoare unei zile-amendă, cuprinsă între 10 lei şi 500 lei, se înmulţeşte cu numărul zilelor-amendă, care este cuprins între 30 de zile şi 400 de zile.
(3) Instanța stabileşte numărul zilelor-amendă potrivit criteriilor generale de individualizare a pedepsei. Cuantumul sumei corespunzătoare unei zile-amendă se stabileşte ținând seama de situația materială a condamnatului şi de obligațiile legale ale condamnatului față de persoanele aflate în întreținerea sa.
(4) Limitele speciale ale zilelor-amendă sunt cuprinse între:
a) 60 şi 180 de zile-amendă, când legea prevede pentru infracțiunea săvârşită numai pedeapsa amenzii;
b) 120 şi 240 de zile-amendă, când legea prevede pedeapsa amenzii alternativ cu pedeapsa închisorii de cel mult doi ani;
c) 180 şi 300 de zile-amendă, când legea prevede pedeapsa amenzii alternativ cu pedeapsa închisorii mai mare de 2 ani.
(5) Dacă prin infracțiunea săvârşită s-a urmărit obținerea unui folos patrimonial, iar pedeapsa prevăzută de lege este numai amenda ori instanța optează pentru aplicarea acestei pedepse, limitele speciale ale zilelor-amendă se pot majora cu o treime.
(6) Fracțiile stabilite de lege pentru cauzele de atenuare sau agravare a pedepsei se aplică limitelor speciale ale zilelor-amendă prevăzute în alin. (4) şi alin. (5).

Noţiune *– pedeapsă principală neprivativă de libertate, pecuniară, constând în suma de bani pe care infractorul condamnat este obligat să o plătească statului.*

Tabel comparativ – LIMITELE AMENZII

PERSOANA FIZICĂ	PERSOANA JURIDICĂ
Limite generale: 30 – 400	Limite generale: 30 – 600
Cuantum pe zi: 10 – 500	Cuantum pe zi: 100 – 5.000
60 – 180 → ped. prevăzută = numai A 120 – 240 → ped. prevăzută = A/Î ≤ 2 ani 180 – 300 → ped. prevăzută = A/Î > 2 ani	60 – 180 → ped. prevăzută = numai A 120 – 240 → ped. prevăzută = A/Î ≤ 5 ani 180 – 300 → ped. prevăzută = Î ≤ 10 ani 240 – 420 → ped. prevăzută = Î ≤ 20 ani 360 – 510 → ped. prevăzută = Î > 20 ani/DET

- numărul zilelor-amendă se stabileşte potrivit criteriilor generale de individualizare, în limitele generale prevăzute de textul de lege;
- cuantumul zilelor amendă se stabileşte, pentru fiecare infractor, în funcţie de:
  - situaţia materială a infractorului → în esenţă, veniturile acestuia;
  - obligaţiile legale de întreţinere ce îi incumbă acestuia → este vorba doar despre obligaţiile legale.
- **modalitatea de calcul A**: numărul zilelor-amendă x cuantumul unei zile-amendă;
  - A trebuie achitată integral în 3 luni de la rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare;
  - A poate fi eşalonată pentru maximum 2 ani.
- dacă A nu este achitată integral în 3 luni de la condamnarea definitivă sau în termenul eşalonat:
  - dacă neexecutarea nu este imputabilă condamnatului → executarea prin muncă în folosul comunităţii, mai puţin atunci când condamnatul nu poate munci din cauza stării de sănătate;
  - dacă neexecutarea nu este imputabilă condamnatului, dar nu-şi dă consimţământul la muncă → înlocuirea A cu Î;
  - dacă neexecutarea este imputabilă (rea-credinţă) → înlocuirea A cu Î.
- maximul A pentru persoana fizică → 500 (maximul unei zile-amendă) x 400 (maximul zilelor) = 200.000 lei;

NB Cauzele de agravare sau atenuare a pedepsei nu vor influenţa niciodată cuantumul unei zile-amendă, ci numărul zilelor-amendă.

- în situaţia prevăzută de art. 61 alin. (5) C. pen., dacă prin infracţiunea săvârşită s-a urmărit obţinerea unui folos patrimonial, iar pedeapsa către care se orientează instanţa este amenda, majorarea limitelor speciale ale zilelor-amendă este facultativă.

  Exemplu: calcul pentru ipoteza prevăzută la art. 61 alin. (6) C. pen.: fapta este săvârşită în RPE (cauză de agravare).

  Pentru RPE, limitele se majorează cu 1/2.

  Legea prevede Î > 2 ani alternativ cu A.

  Dacă instanţa alege A, limitele A vor fi date de Î > 2 ani → 180 – 300 zile.

  → noile limite ale A, după sporul RPE = 270 – 450.

3.1. Amenda care însoţeşte pedeapsa închisorii

Art. 62. Amenda care însoţeşte pedeapsa închisorii. *(1) Dacă prin infracțiunea săvârşită s-a urmărit obținerea unui folos patrimonial, pe lângă pedeapsa închisorii, se poate aplica şi pedeapsa amenzii.*
(2) Limitele speciale ale zilelor-amendă prevăzute în art. 61 alin. (4) lit. b) şi lit. c) se determină în raport de durata pedepsei închisorii stabilite de instanță şi nu pot fi reduse sau majorate ca efect al cauzelor de atenuare ori agravare a pedepsei.
(3) La stabilirea cuantumului sumei corespunzătoare unei zile-amendă se va ține seama de valoarea folosului patrimonial obținut sau urmărit.

- **mecanism:**
  - prin infracţiunea săvârşită s-a urmărit obţinerea unui folos patrimonial;
  - instanţa aplică pedeapsa Î;
  - instanţa constată că pedeapsa Î este insuficientă şi aplică şi pedeapsa A.
- instituţia se aplică dacă legea prevede:
  - Î unică (nu trebuie neapărat ca A să fie prevăzută de lege);
  - Î/A, iar instanţa se orientează către Î;
  - DET/Î, iar instanţa se orientează către Î.
- astfel, pedeapsa amenzii se poate aplica doar pe lângă pedeapsa stabilită a Î, nu şi pe lângă cea a DET;
- nu există o obligaţie pentru instanţă de a aplica şi pedeapsa amenzii, oportunitatea aplicării amenzii fiind decisă de instanţă;
- dacă pedeapsa Î este prevăzută alternativ cu pedeapsa A, este necesar ca instanţa să aplice pedeapsa Î, înainte de a adăuga pedeapsa A; dacă instanţa se orientează către pedeapsa A, limitele speciale ale acesteia pot fi majorate cu o treime;
- nu contează durata pedepsei Î;
- limitele speciale pentru zilele-amendă în cazul pedepsei A ce însoţeşte pedeapsa Î sunt:
  - 120 – 240 → A/Î ≤ 2 ani;
  - 180 – 300 → A/Î > 2 ani.
- pentru a stabili aceste limite, raportarea se face nu la pedeapsa Î prevăzute de lege, ci la pedeapsa Î efectiv aplicată de instanţă;
- pentru stabilirea valorii zilei-amendă va conta valoarea folosului patrimonial (urmărit sau obţinut), iar nu criteriile generale (situaţia materială şi obligaţiile legale de întreţinere);
- Î se poate executa:
  - în detenţie;
  - când soluția este de suspendare sub supraveghere a executării pedepsei (dar A nu va fi suspendată);
  - când soluția este de amânare a aplicării pedepsei (se va amâna şi A).

3.2. Înlocuirea pedepsei amenzii cu pedeapsa închisorii

Art. 63. Înlocuirea pedepsei amenzii cu pedeapsa închisorii. *(1) Dacă persoana condamnată, cu rea-credință, nu execută pedeapsa amenzii, în tot sau în parte, numărul zilelor-amendă neexecutate se înlocuieşte cu un număr corespunzător de zile cu închisoare.*
(2) Dacă amenda neexecutată a însoțit pedeapsa închisorii, numărul zilelor-amendă neexecutate se înlocuieşte cu un număr corespunzător de zile cu închisoare, care se adaugă la pedeapsa închisorii, pedeapsa astfel rezultată fiind considerată o singură pedeapsă.
(3) În cazul înlocuirii pedepsei amenzii cu pedeapsa închisorii, în condițiile alin. (1) şi alin. (2), unei zile-amendă îi corespunde o zi de închisoare.

- **premisă**: cu rea-credinţă, condamnatul nu execută pedeapsa amenzii;
- este important ca neexecutarea să îi fie imputabilă condamnatului;
- instituţia se aplică şi dacă neexecutarea culpabilă este parţială;
- înlocuirea pedepsei A cu pedeapsa Î în aceste condiţii este **obligatorie** pentru instanţă;
- o zi-amendă = o zi de închisoare;
- Î se va executa întotdeauna în regim de detenţie;

- **Ipoteze:**

1. A nu este executată cu rea-credinţă în tot/parte;
- nu contează dacă persoana şi-a dat sau nu consimţământul pentru muncă în folosul comunităţii;
- nu se poate individualiza Î. Numărul zilelor de Î este dat de numărul zilelor-amendă neexecutate;
- pedeapsa se va executa numai în regim de detenţie (nu amânare, nici suspendare sub supraveghere).

2. A nu poate fi executată din motive neimputabile, dar nu există consimţământ la muncă în folosul comunităţii:
- refuzul nu trebuie să fie întemeiat pe motive medicale (dacă există motive medicale, A nu se înlocuieşte cu Î);
- pedeapsa se va executa numai în detenţie (nu amânare, nici suspendare sub supraveghere).

3. Condamnatul nu execută obligaţia de muncă în folosul comunităţii stabilită de instanţă:
- premisa: s-a aplicat A, dar A se execută prin muncă;
- nu contează motivul neexecutării muncii, dar nu trebuie să fie motive medicale (în acest caz nu se va dispune înlocuirea cu Î);
- pedeapsa se va executa numai în detenţie (nu amânare, nici suspendare sub supraveghere).

4. O nouă infracţiune descoperită înainte de executarea integrală a obligaţiei de muncă:
- nu contează forma de vinovăţie (culpă, intenţie, praeterintenţie);
- trebuie săvârşită şi descoperită până în ultima zi de muncă, fără să conteze când se pronunţă hotărârea judecătorească pentru noua infracţiune. Dacă este descoperită după executarea integrală a muncii → nu există nicio înlocuire;
- pedeapsa pentru I_2 trebuie să fie A sau Î. Dacă pedeapsa pentru I_2 = DET, nu se mai adaugă nimic → absorbţie.

3.3. Executarea pedepsei amenzii prin prestarea unei munci neremunerate în folosul comunităţii

Art. 64. Executarea pedepsei amenzii prin prestarea unei munci neremunerate în folosul comunității. *(1) În cazul în care pedeapsa amenzii nu poate fi executată în tot sau în parte din motive neimputabile persoanei condamnate, cu consimțământul acesteia, instanța înlocuieşte obligația de plată a amenzii neexecutate cu obligația de a presta o muncă neremunerată în folosul comunității, afară de cazul în care, din cauza stării de sănătate, persoana nu poate presta această muncă. Unei zile-amendă îi corespunde o zi de muncă în folosul comunității.*

(2) Dacă amenda înlocuită conform dispozițiilor alin. (1) a însoțit pedeapsa închisorii, obligația de muncă în folosul comunității se execută după executarea pedepsei închisorii.

(3) Coordonarea executării obligației de muncă în folosul comunității se face de serviciul de probațiune.

(4) Executarea muncii în folosul comunității dispusă în condițiile alin. (1) încetează prin plata amenzii corespunzătoare zilelor-amendă rămase neexecutate.

(5) Instanța înlocuieşte zilele-amendă neexecutate prin muncă în folosul comunității cu un număr corespunzător de zile cu închisoare, dacă:

a) persoana condamnată nu execută obligația de muncă în folosul comunității în condițiile stabilite de instanță;

b) persoana condamnată săvârşeşte o nouă infracțiune descoperită înainte de executarea integrală a obligației de muncă în folosul comunității. Zilele-amendă neexecutate prin muncă în folosul comunității la data condamnării definitive pentru noua infracțiune, înlocuite cu închisoarea, se adaugă la pedeapsa pentru noua infracțiune.

(6) Dacă persoana condamnată, aflată în situația prevăzută în alin. (1), nu îşi dă consimțământul la prestarea unei munci neremunerate în folosul comunității, amenda neexecutată se înlocuieşte cu pedeapsa închisorii conform art. 63.

- **premisă**: pedeapsa amenzii nu poate fi executată în tot sau în parte din motive neimputabile condamnatului;
- **condiţii**:

  1. există din partea condamnatului consimţământul de a presta o muncă neremunerată în folosul comunităţii;

  2. condamnatul este apt din punct de vedere medical să muncească.
- o zi-amendă = o zi de muncă în folosul comunităţii;
- **Ipoteze:**

  1. Condamnatul nu execută, fără culpă, amenda (pedeapsă unică), şi este dispus şi apt la muncă în folosul comunităţii;
  - instanţa înlocuieşte obligaţia de plată a amenzii neexecutate cu obligaţia de a presta o muncă neremunerată în folosul comunităţii;
  - obligaţia de muncă în folosul comunităţii se execută imediat.

  2. Condamnatul nu execută, fără culpă, amenda care a însoţit pedeapsa închisorii;
  - instanţa înlocuieşte obligaţia de plată a amenzii neexecutate cu obligaţia de a presta o muncă neremunerată în folosul comunităţii;
  - obligaţia de muncă în folosul comunităţii se execută după ce a fost integral executată pedeapsa Î → munca şi Î nu se execută niciodată în acelaşi timp – munca nu se execută nici în termenul de supraveghere al liberării condiţionate.

  3. Condamnatul, aflându-se în executarea obligaţiei de muncă în folosul comunităţii, plăteşte amenda rămasă neexecutată:
  - executarea muncii în folosul comunităţii încetează;

4. Condamnatul încheie executarea obligaţiei de muncă în folosul comunităţii;

➲ A se consideră executată integral.

5. Condamnatul nu execută obligaţia de muncă în folosul comunităţii în condiţiile stabilite de instanţă:

➲ instanţa, obligatoriu, înlocuieşte zilele-amendă neexecutare cu un număr corespunzător de zile cu închisoare → care vor fi executate în regim de detenţie.

6. Condamnatul săvârşeşte o nouă infracţiune, din culpă sau cu intenţie, descoperită înainte de executarea integrală a obligaţiei de muncă în folosul comunităţii.

➲ instanţa, obligatoriu, înlocuieşte zilele-amendă neexecutare cu un număr corespunzător de zile cu închisoare → care vor fi executate în regim de detenţie;

➲ zilele-amendă neexecutate prin muncă în folosul comunităţii la data condamnării definitive pentru I_2, înlocuite cu închisoarea, se adaugă la pedeapsa pentru I_2;

➲ zilele de muncă efectuate în executarea pedepsei A între data comiterii I_2 şi data condamnării pentru I_2 nu vor fi avute în vedere la stabilirea zilelor de Î pe care condamnatul trebuie să le execute.

II. PEDEAPSA ACCESORIE

Art. 65. Conținutul şi modul de executare a pedepsei accesorii a interzicerii exercitării unor drepturi. *(1) Pedeapsa accesorie constă în interzicerea exercitării drepturilor prevăzute la art. 66 alin. (1) lit. a), b) şi d)-o), a căror exercitare a fost interzisă de instanță ca pedeapsă complementară.*
(2) În cazul detențiunii pe viață, pedeapsa accesorie constă în interzicerea de către instanță a exercitării drepturilor prevăzute la art. 66 alin. (1) lit. a)-o) sau a unora dintre acestea.
(3) Pedeapsa accesorie a interzicerii exercitării unor drepturi se execută din momentul rămânerii definitive a hotărârii de condamnare şi până când pedeapsa principală privativă de libertate a fost executată sau considerată ca executată.
(4) În cazul detențiunii pe viață, pedeapsa accesorie având conținutul prevăzut la art. 66 alin. (1) lit. c) se pune în executare la data liberării condiționate sau după ce pedeapsa a fost considerată ca executată.

Noţiune – *pedeapsa interzicerii exercitării unor drepturi de către condamnat, executată din momentul rămânerii definitive a hotărârii de condamnare şi până când pedeapsa principală privativă de libertate a fost executată sau considerată ca executată.*

➲ pedeapsa accesorie stă numai pe lângă Î şi DET → nu poate însoţi A, spre deosebire de pedeapsa complementară, care poate sta şi pe lângă A;

➲ se execută în acelaşi timp cu pedeapsa principală pe care o însoţeşte;

➲ **în cazul pedepsei principale a Î** → are acelaşi **conţinut** precum pedepsele complementare, cu excepţia dreptului străinului de a se afla pe teritoriul României [art. 66 alin. (1) lit. a), b), şi d)-o) C. pen.]:

- ➲ dreptul de a fi ales în autorităţile publice sau în orice alte funcţii publice;
- ➲ dreptul de a ocupa o funcţie care implică exerciţiul autorităţii de stat;
- ➲ dreptul de a alege;
- ➲ drepturile părinteşti;
- ➲ dreptul de a fi tutore sau curator;

- dreptul de a ocupa funcţia, de a exercita profesia sau meseria ori de a desfăşura activitatea de care s-a folosit pentru săvârşirea infracţiunii;
- dreptul de a deţine, purta şi folosi orice categorie de arme;
- dreptul de a conduce anumite categorii de vehicule stabilite de instanţă;
- dreptul de a părăsi teritoriul României;
- dreptul de a ocupa o funcţie de conducere în cadrul unei persoane juridice de drept public;
- dreptul de a se afla în anumite localităţi stabilite de instanţă;
- dreptul de a se afla în anumite locuri sau la anumite manifestări sportive, culturale ori la alte adunări publice, stabilite de instanţă;
- dreptul de a comunica cu victima sau cu membri de familie ai acesteia, cu persoanele cu care a comis infracţiunea sau cu alte persoane, stabilite de instanţă, ori de a se apropia de acestea;
- dreptul de a se apropia de locuinţa, locul de muncă, şcoala sau alte locuri unde victima desfăşoară activităţi sociale, în condiţiile stabilite de instanţa de judecată.

- **în cazul pedepsei principale a DET** → are acelaşi **conţinut** precum pedepsele complementare [art. 66 alin. (1) lit. a)-o) C. pen.], dar nu mai este condiţionată de aplicarea unei pedepse complementare (acestea neaplicându-se pe lângă DET);
- **aplicare:**
  - se aplică numai persoanei fizice, nu şi persoanei juridice;
  - dacă pedeapsa principală este DET → se interzic unele sau toate dintre drepturile menţionate;
  - dacă pedeapsa principală este Î → aplicarea pedepsei accesorii este condiţionată de interzicerea aceloraşi drepturi ca pedeapsă complementară → nu există două individualizări → instanţa va stabili pedepsele complementare, urmând ca exercitarea aceloraşi drepturi [mai puţin dreptul de la lit. c)] să fie interzisă şi ca pedeapsă accesorie;
  - dacă instanţa apreciază că nu impune aplicarea pedepselor complementare, nu va putea fi aplicată nici cea accesorie.
- **durata** pedepsei accesorii poate fi:
  - mai mică decât pedeapsa principală (când se deduce din pedeapsa principală durata măsurilor preventive privative de libertate);
  - egală cu durata pedepsei principale;
  - mai mare decât pedeapsa principală (în caz de sustragere de la executarea pedepsei principale, pedeapsa accesorie se execută pe toată durata termenului de prescripţie a executării pedepsei).
- dacă pedeapsa principală este A sau Î şi s-a dispus suspendarea sub supraveghere → nu se mai aplică pedepse accesorii, pentru că pedepsele complementare se execută chiar de la rămânerea definitivă a hotărârii judecătoreşti;
- pedeapsa accesorie se execută şi în:
  - termenul de supraveghere al liberării condiţionate (Î sau DET);
  - stare de evadare.
- graţierea produce efecte şi asupra pedepselor accesorii.

NB

Recurs în interesul legii: prin Decizia nr. 26/2015 I.C.C.J. a stabilit că: „sancţiunile/interdicţiile aplicate în baza hotărârilor străine de condamnare, pronunţate de autorităţile judiciare ale statelor membre ale Uniunii Europene care au transpus Decizia 2008/909/JAI, al căror corespondent în legea penală română sunt pedepsele complementare/accesorii, nu pot fi puse în executare de autorităţile judiciare române. Sancţiunile/Interdicţiile aplicate în baza hotărârilor străine de condamnare, pronunţate de autorităţile judiciare ale statelor care nu au transpus Decizia 2008/909/JAI ori care nu sunt membre ale Uniunii Europene, al căror corespondent în legea penală română sunt pedepsele complementare/accesorii, nu pot fi puse în executare de autorităţile judiciare române, în afară de cazul în care statul emitent solicită aceasta în mod expres".

III. PEDEPSELE COMPLEMENTARE

Sediul materiei: *art. 66-70 C. pen.*

Noţiune – *acea pedeapsă ce vine să completeze represiunea instituită de pedeapsa principală.*

- **tipuri:**
  - interzicerea exercitării unor drepturi;
  - degradarea militară;
  - publicarea hotărârii de condamnare.

1. Interzicerea exercitării unor drepturi[1]

Sediul materiei: *art. 66-68 C. pen.*

Art. 66. Conținutul pedepsei complementare a interzicerii exercitării unor drepturi. *(1) Pedeapsa complementară a interzicerii exercitării unor drepturi constă în interzicerea exercitării, pe o perioadă de la unu la 5 ani, a unuia sau mai multora dintre următoarele drepturi:*
a) dreptul de a fi ales în autoritățile publice sau în orice alte funcții publice;
b) dreptul de a ocupa o funcție care implică exercițiul autorității de stat;
c) dreptul străinului de a se afla pe teritoriul României;
d) dreptul de a alege;
e) drepturile părinteşti;
f) dreptul de a fi tutore sau curator;
g) dreptul de a ocupa funcția, de a exercita profesia sau meseria ori de a desfăşura activitatea de care s-a folosit pentru săvârşirea infracțiunii;
h) dreptul de a deține, purta şi folosi orice categorie de arme;
i) dreptul de a conduce anumite categorii de vehicule stabilite de instanță;
j) dreptul de a părăsi teritoriul României;

[1] Pentru o privire comparativă asupra pedepselor complementare şi a obligaţiilor impuse de instanţă în termenul de supraveghere în cazul amânării aplicării pedepsei, suspendării sub supraveghere sau liberării condiţionare, a se consulta tabelul din anexa nr. 7.

k) dreptul de a ocupa o funcție de conducere în cadrul unei persoane juridice de drept public;
l) dreptul de a se afla în anumite localități stabilite de instanță;
m) dreptul de a se afla în anumite locuri sau la anumite manifestări sportive, culturale ori la alte adunări publice, stabilite de instanță;
n) dreptul de a comunica cu victima sau cu membri de familie ai acesteia, cu persoanele cu care a comis infracțiunea sau cu alte persoane, stabilite de instanță, ori de a se apropia de acestea;
o) dreptul de a se apropia de locuința, locul de muncă, şcoala sau alte locuri unde victima desfăşoară activități sociale, în condițiile stabilite de instanța de judecată.
(2) Când legea prevede interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție publică, instanța dispune interzicerea exercitării drepturilor prevăzute în alin. (1) lit. a) şi lit. b).
(3) Interzicerea exercitării drepturilor prevăzute în alin. (1) lit. a) şi lit. b) se dispune cumulativ.
(4) Pedeapsa prevăzută în alin. (1) lit. c) nu se va dispune atunci când există motive întemeiate de a crede că viața persoanei expulzate este pusă în pericol ori că persoana va fi supusă la tortură sau alte tratamente inumane ori degradante în statul în care urmează a fi expulzată.
(5) Când dispune interzicerea unuia dintre drepturile prevăzute în alin. (1) lit. n) şi lit. o), instanța individualizează în concret conținutul acestei pedepse, ținând seama de împrejurările cauzei.

Noţiune – *pedeapsa complementară ce constă în interzicerea unor drepturi ale condamnatului.*

- se aplică pe lângă pedeapsa Î sau A;
- durata → 1-5 ani.

1.1. Conţinut

- **lit. a) → dreptul de a fi ales în autorităţile publice sau în orice alte funcţii publice;**
  - interzicerea priveşte o parte din drepturile electorale;
  - implică interdicţia, pentru condamnat, de a participa în calitate de candidat la alegerile prezidenţiale, parlamentare (în parlamentul naţional şi cel european), locale sau pentru orice altă funcţie publică;
  - interzicerea priveşte şi excluderea de la depunerea candidaturii pentru o funcţie publică eligibilă, cum ar fi cea de membru în Consiliul Superior al Magistraturii ori de preşedinte, vicepreşedinte sau președinte de secție la Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie.
- **lit. b) → dreptul de a ocupa o funcţie care implică exerciţiul autorităţii de stat;**
  - priveşte dreptul de a da dispoziţii obligatorii şi de a controla îndeplinirea lor, în exercitarea puterii de stat.
- **lit. a) şi lit. b) nu se pot aplica decât împreună → dacă instanţa dispune aplicarea uneia dintre ele, o va aplica şi pe cealaltă; se poate aplica (facultativ), cumulativ cu lit. k)**;
- **lit. c) → dreptul străinului de a se afla pe teritoriul României;**
  - străin → persoană care nu are cetăţenie română (apatrizii şi cetăţenii străini, inclusiv cetăţeanul unui stat membru al Uniunii Europene sau al Spaţiului Economic European ori cetăţean al Confederaţiei Elveţiene);

- interzicerea exercitării acestui drept nu se dispune dacă există motive temeinice de a crede că viaţa persoanei expulzate va fi pusă în pericol sau că aceasta va fi supusă torturii ori altor tratamente inumane sau degradante în statul unde va fi expulzată.

- **lit. d) → dreptul de a alege;**
  - presupune interdicţia de a vota la orice tip de alegeri (prezidenţiale, parlamentare, locale etc., dar şi acele alegeri ce nu implică exerciţiul autorităţii de stat);
  - interzicerea dreptului de a fi ales, poate fi aplicată separat de interzicerea dreptului de a alege.
- **lit. e) → drepturile părinteşti;**
  - presupune săvârşirea unei infracţiuni în legătură cu exercitarea acestor drepturi (*spre exemplu*, violenţa în familie);
  - scopul principal este ocrotirea minorului, interesul copilului trebuind să primeze.
- **lit. f) → dreptul de a fi tutore sau curator;**
  - din aceleaşi considerente ce justifică aplicarea pedepsei de la lit. e).
- **lit. g) → dreptul de a ocupa funcţia, de a exercita profesia sau meseria ori de a desfăşura activitatea de care s-a folosit pentru săvârşirea infracţiunii;**
  - a nu se confunda cu obligaţia pe care o poate impune instanţa pe durata termenului de supraveghere în cazul amânării aplicării pedepsei, de a nu exercita funcţia/profesia/activitatea de care infractorul s-a folosit la comiterea infracţiunii [art. 85 alin. (2) lit. j) C. pen.];
  - presupune că infractorul este nedemn să exercite funcţia pe care o ocupa la data săvârşirii infracţiunii.
- **lit. h) → dreptul de a deţine, purta şi folosi orice categorie de arme;**
  - de obicei se dispune de instanţă dacă infractorul a folosit astfel de arme la săvârşirea infracţiunii, indiferent dacă au avut sau nu autorizaţie pentru a deţine astfel de arme, dar se poate dispune şi dacă periculozitatea infractorului o impune, instanţa apreciind că deţinerea unei arme ar putea favoriza comiterea de noi infracţiuni;
  - interzicerea acestui drept poate îmbrăca şi forma obligaţiei impusă de instanţă pe perioada de supraveghere a persoanei faţă de care s-a dispus amânarea aplicării pedepsei [art. 85 alin. (2) lit. h) C. pen.], sau şi ca o obligaţie ce trebuie respectată de condamnatul ce a beneficiat de liberarea condiţionată [art. 101 alin. (2) lit. g) C. pen.], în acest din urmă caz dacă obligaţia nu a fost aplicată în cadrul pedepsei complementare a interzicerii exercitării unor drepturi.
- **lit. i) → dreptul de a conduce anumite categorii de vehicule stabilite de instanţă;**
  - de obicei se dispune de instanţă dacă infractorul s-a folosit de un anume vehicul la săvârşirea infracţiunii;
  - interzicerea acestui drept poate îmbrăca şi forma obligaţiei impusă de instanţă pe perioada de supraveghere a persoanei faţă de care s-a dispus amânarea aplicării pedepsei [art. 85 alin. (2) lit. g) C. pen.], sau şi ca o obligaţie ce trebuie respectată de condamnatul ce a beneficiat de liberarea condiţionată [art. 101 alin. (2) lit. f) C. pen.], în acest din urmă caz dacă obligaţia nu a fost aplicată în cadrul pedepsei complementare a interzicerii exercitării unor drepturi.

- **lit. j) → dreptul de a părăsi teritoriul României;**
  - poate privi atât cetăţeni români (atât pentru infracţiunile comise în afara teritoriului ţării, cât şi pe teritoriul României), cât şi străini sau apatrizi;
  - aşadar, nu este necesar ca infracţiunea să fi fost săvârşită în străinătate, însă de cele mai multe ori aceasta este situaţia în care se dispune;
  - interzicerea acestui drept poate îmbrăca şi forma obligaţiei de a cere acordul instanţei pentru părăsirea teritoriului, pe perioada de supraveghere [art. 93 alin. (2) lit. d) C. pen.] sau a termenului de supraveghere persoanei faţă de care s-a dispus amânarea aplicării pedepsei [art. 85 alin. (2) lit. i) C. pen.], sau şi ca o obligaţie ce trebuie respectată de condamnatul ce a beneficiat de liberarea condiţionată [art. 101 alin. (2) lit. c) C. pen.], în acest din urmă caz dacă obligaţia nu a fost aplicată în cadrul pedepsei complementare a interzicerii exercitării unor drepturi.
- **lit. k) → dreptul de a ocupa o funcţie de conducere în cadrul unei persoane juridice de drept public;**
  - de cele mai multe ori, priveşte situaţiile în care infractorul s-a folosit de funcţia exercitată la săvârşirea infracţiunii, făcându-i nedemni de a conduce unităţi unde au în administrare resurse publice sau au printre atribuţii luarea unor decizii care pot influenta societate;
  - se poate lua cumulativ cu **lit. a) şi b)**.
- **lit. l) → dreptul de a se afla în anumite localităţi stabilite de instanţă;**
  - presupune înlăturarea infractorului din mediul infracţional în care a comis infracţiunea şi este menită să prevină săvârşirea altora noi.
- **lit. m) → dreptul de a se afla în anumite locuri sau la anumite manifestări sportive, culturale ori la alte adunări publice, stabilite de instanţă;**
  - se aplică îndeosebi acelor infractori care au săvârşit infracţiunea în asemenea locuri (*spre exemplu, o persoană care este implicată în altercaţii violente în urma fiecărui meci de fotbal la care asistă*);
  - a nu se confunda cu obligaţia pe care o poate impune instanţa pe durata termenului de supraveghere în cazul amânării aplicării pedepsei [art. 85 alin. (2) lit. f) C. pen.] sau în cazul liberării condiţionate [art. 101 alin. (2) lit. d) C. pen.].
- **lit. n) → dreptul de a comunica cu victima sau cu membri de familie ai acesteia, cu persoanele cu care a comis infracţiunea sau cu alte persoane, stabilite de instanţă, ori de a se apropia de acestea;**
  - scopul acestei pedepse este de a proteja victima şi familia acesteia → priveşte în general condamnaţii ce comit infracţiuni contra persoanei, contra libertăţii sexuale etc.;
  - a nu se confunda cu obligaţia pe care o poate impune instanţa pe durata termenului de supraveghere în cazul amânării aplicării pedepsei [art. 85 alin. (2) lit. e) C. pen.] sau în cazul liberării condiţionate [art. 101 alin. (2) lit. e) C. pen.].
- **lit. o) → dreptul de a se apropia de locuinţa, locul de muncă, şcoala sau alte locuri unde victima desfăşoară activităţi sociale, în condiţiile stabilite de instanţa de judecată.**
  - scopul acestei pedepse este, precum în situaţia precedentă, acela de a proteja victima.

NB

Recurs în interesul legii: prin Decizia nr. 26/2015 I.C.C.J. a stabilit că: sancţiunile/Interdicţiile aplicate în baza hotărârilor străine de condamnare, pronunţate de autorităţile judiciare ale statelor membre ale Uniunii Europene care au transpus Decizia 2008/909/JAI, este aplicabilă şi în cazul pedepselor complementare.

1.2. Aplicare

Art. 67. Aplicarea pedepsei complementare a interzicerii exercitării unor drepturi. *(1) Pedeapsa complementară a interzicerii exercitării unor drepturi poate fi aplicată dacă pedeapsa principală stabilită este închisoarea sau amenda şi instanța constată că, față de natura şi gravitatea infracțiunii, împrejurările cauzei şi persoana infractorului, această pedeapsă este necesară.*
(2) Aplicarea pedepsei interzicerii exercitării unor drepturi este obligatorie când legea prevede această pedeapsă pentru infracțiunea săvârşită.
(3) Interzicerea dreptului străinului de a se afla pe teritoriul României nu se aplică în cazul în care s-a dispus suspendarea executării pedepsei sub supraveghere.

- se poate aplica atunci când pedeapsa principală este Î sau A → indiferent de cuantum;
- **regula** → aplicarea este facultativă şi depinde de aprecierea instanţei;
- **excepţia** → aplicarea este obligatorie, dacă legea o prevede expres pentru o anume infracţiune;
- se poate aplica în cazul Î în regim de detenţie/amânării executării pedepsei/suspendării sub supraveghere;
  - excepţie: **lit. c)** (interzicerea dreptului străinului de a se afla pe teritoriul României) se aplică numai când pedeapsa urmează a fi executată în regim de detenţie, nu şi în caz de suspendare sub supraveghere.
- în cazul DET, pedepsele complementare nu se aplică; numai dacă DET este ulterior înlocuită cu Î de 30 ani, se va aplica şi pedeapsa complementară pe durată maximă (5 ani);
- în cazul amânării aplicării pedepsei, pedepsele complementare nu se vor executa pe durata termenului de supraveghere (aşa cum se execută în cazul suspendării sub supraveghere) şi nici după expirarea termenului de supraveghere, dacă nu intervine revocarea/anularea. Dacă se dispune revocarea/anularea, pedepsele complementare urmează regimul dreptului comun;
- pedepsele complementare nu se aplică minorului, chiar dacă la data pronunţării a devenit major;
- în cazul concursului, complementarele se aplică pe lângă fiecare infracţiune, nu direct pe lângă rezultantă.

NB

Regula: aplicarea complementarei = facultativă.
Excepţia: aplicarea complementarei = obligatorie, dacă legea prevede aceasta.
Atunci când legea cere expres aplicarea anumitor complementare, instanţa poate aplica şi alte complementare.

1.3. Executare

Art. 68. Executarea pedepsei complementare a interzicerii exercitării unor drepturi. *(1) Executarea pedepsei interzicerii exercitării unor drepturi începe:*
a) de la rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare la pedeapsa amenzii;
b) de la rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare prin care s-a dispus suspendarea executării pedepsei sub supraveghere;

c) după executarea pedepsei închisorii, după grațierea totală ori a restului de pedeapsă, după împlinirea termenului de prescripție a executării pedepsei sau după expirarea termenului de supraveghere a liberării condiționate.
(2) În cazul în care s-a dispus liberarea condiționată, interzicerea dreptului străinului de a se afla pe teritoriul României se execută la data liberării.
(3) Dacă se dispune revocarea suspendării executării pedepsei sub supraveghere sau înlocuirea pedepsei amenzii cu închisoarea, pentru alte motive decât săvârşirea unei noi infracțiuni, partea din durata pedepsei complementare a interzicerii exercitării unor drepturi neexecutată la data revocării sau înlocuirii se va executa după executarea pedepsei închisorii.

- se execută în paralel atât A, cât şi pedeapsa complementară;
  - dacă se înlocuieşte A cu Î, pedeapsa complementară neexecutată la data înlocuirii se va executa după executarea Î (când înlocuirea nu are ca temei săvârşirea de noi infracţiuni).
- pedepsele complementare se execută în termenul de supraveghere al suspendării sub supraveghere;
  - dacă se revocă suspendarea sub supraveghere, pedeapsa complementară neexecutată la data revocării se va executa după executarea Î (când revocarea nu are ca temei săvârşirea de noi infracţiuni).
- dacă pe parcursul executării pedepsei intervine amnistia postcondamnatorie → pedeapsa complementară nu se mai execută;
- dacă intervine graţierea postcondamnatorie → pedeapsa complementară se execută, afară de cazul în care actul de graţiere dispune altfel.

2. Degradarea militară

Art. 69. Degradarea militară. *(1) Pedeapsa complementară a degradării militare constă în pierderea gradului şi a dreptului de a purta uniformă de la data rămânerii definitive a hotărârii de condamnare.*
(2) Degradarea militară se aplică în mod obligatoriu condamnaților militari în activitate, în rezervă sau în retragere, dacă pedeapsa principală aplicată este închisoarea mai mare de 10 ani sau detențiunea pe viață.
(3) Degradarea militară poate fi aplicată condamnaților militari în activitate, în rezervă sau în retragere pentru infracțiuni săvârşite cu intenție, dacă pedeapsa principală aplicată este închisoarea de cel puțin 5 ani şi de cel mult 10 ani.

Noţiune *– pedeapsa complementară ce constă în pierderea gradului şi a dreptului de a purta uniformă.*

- se poate aplica pe lângă DET/Î;
- se aplică de la data rămânerii definitive a hotărârii de condamnare;
- pierderea gradului militar şi a dreptului de a purta uniformă este perpetuă, legea neprevăzând durata;
- se dispune **obligatoriu** (dacă infracţiunea este săvârşită din culpă/cu intenţie/cu intenţie depăşită), dacă pedeapsa principală aplicată este Î strict > 10 ani/DET;
- se dispune **facultativ** (numai pentru infracţiunile săvârşire cu intenţie/cu intenţie depăşită), dacă pedeapsa principală aplicată este Î ≥ 5 ani şi ≤ 10 ani;
- dacă pedeapsa aplicată este Î de 10 ani → se aplică facultativ (**intenţie**) sau nu se aplică deloc (**culpă**);

- nu se aplică dacă pedeapsa stabilită < 5 ani (strict mai mică de 5 ani), indiferent de forma de vinovăţie;
- reabilitarea/dezincriminarea nu are ca efect redobândirea gradului militar;
- nu se poate aplica în cazul:
  - renunţării la aplicarea pedepsei;
  - amânării aplicării pedepsei;
  - suspendării sub supraveghere.

3. Publicarea hotărârii de condamnare

Art. 70. Publicarea hotărârii definitive de condamnare. *(1) Publicarea hotărârii definitive de condamnare se poate dispune când, ținând seama de natura şi gravitatea infracțiunii, împrejurările cauzei şi persoana condamnatului, instanța apreciază că publicarea va contribui la prevenirea săvârşirii altor asemenea infracțiuni.*
(2) Hotărârea de condamnare se publică în extras, în forma stabilită de instanță, într-un cotidian local sau național, o singură dată.
(3) Publicarea hotărârii definitive de condamnare se face pe cheltuiala persoanei condamnate, fără a se dezvălui identitatea altor persoane.

Noţiune *– pedeapsă complementară ce constă în publicarea hotărârii de condamnare într-un cotidian local sau naţional, dacă instanţa apreciază că publicarea va contribui la prevenirea săvârşirii altor asemenea infracţiuni.*

- reprezintă întotdeauna o facultate pentru instanţă;
- publicarea se va face o singură dată;
- spezele publicării sunt suportate de condamnat;
- se poate aplica în cazul:
  - condamnării la pedeapsa Î (regim de detenţie/suspendare sub supraveghere);
  - condamnării la pedeapsa DET;
  - condamnării la pedeapsa A.
- nu se aplică în cazul:
  - renunţării la aplicarea pedepsei (pentru că nu este o soluţie de condamnare);
  - amânării aplicării pedepsei (pentru că nu este o soluţie de condamnare).

IV. CALCULUL DURATEI PEDEPSELOR

Sediul materiei: *art. 71-73 C. pen.*

Art. 71. Durata executării. *(1) Durata executării pedepsei privative de libertate se socoteşte din ziua în care condamnatul a început executarea hotărârii definitive de condamnare.*
(2) Ziua în care începe executarea pedepsei şi ziua în care încetează se socotesc în durata executării.
(3) Perioada în care condamnatul, în cursul executării pedepsei, se află bolnav în spital intră în durata executării, în afară de cazul în care şi-a provocat în mod voit boala, iar această împrejurare se constată în cursul executării pedepsei.
(4) Permisiunile de ieşire din penitenciar, acordate condamnatului conform legii de executare a pedepselor, intră în durata executării pedepsei.

- **reguli:**
  - durata pedepselor privative de libertate se calculează din ziua în care se începe executarea;
  - prima şi ultima zi de executare intră în calculul duratei;
  - intră în timpul executării:
    - perioada în care condamnatul este bolnav în spital (dacă nu şi-a provocat intenţionat boala);
    - permisiunile de ieşire din penitenciar.

Art. 72. Computarea duratei măsurilor preventive privative de libertate. *(1) Perioada în care o persoană a fost supusă unei măsuri preventive privative de libertate se scade din durata pedepsei închisorii pronunțate. Scăderea se face şi atunci când condamnatul a fost urmărit sau judecat, în acelaşi timp ori în mod separat, pentru mai multe infracțiuni concurente, chiar dacă a fost condamnat pentru o altă faptă decât cea care a determinat dispunerea măsurii preventive.*
(2) Perioada în care o persoană a fost supusă unei măsuri preventive privative de libertate se scade şi în caz de condamnare la pedeapsa amenzii, prin înlăturarea în tot sau în parte a zilelor-amendă.
(3) În cazul amenzii care însoțeşte pedeapsa închisorii, perioada în care o persoană a fost supusă unei măsuri preventive privative de libertate se scade din durata pedepsei închisorii.

- **reguli:**
  - se scade din durata pedepsei privative de libertate (doar Î) perioada în care condamnatul a fost supus unei măsuri preventive privative de libertate:
    - chiar şi atunci când este condamnată pentru o altă infracţiune decât cea pentru care a fost reţinut/arestat.
  - computarea are loc şi în cazul pedepsei A, prin raportare la zilele-amendă;
  - dacă se aplică atât Î, cât şi A, scăderea se face din zilele de închisoare.

Art. 73. Computarea pedepselor şi măsurilor preventive executate în afara țării. *(1) În cazul infracțiunilor săvârşite în condițiile art. 8, art. 9, art. 10 sau art. 11, partea din pedeapsă, precum şi durata măsurilor preventive privative de libertate executate în afara teritoriului țării se scad din durata pedepsei aplicate pentru aceeaşi infracțiune în România.*
(2) Dispozițiile alin. (1) se aplică în mod corespunzător şi în cazul în care pedeapsa executată în afara țării este amenda.

- **reguli:**
  - aceleaşi reguli de la art. 72 sunt aplicabile părţilor din pedeapsă executate în străinătate;
  - aceleaşi reguli de la art. 72 sunt aplicabile măsurilor preventive executate în străinătate;
  - aceleaşi reguli de la art. 72 sunt aplicabile în situaţia în care pedeapsa principală este A.

FIŞA

NR. 20

INDIVIDUALIZAREA JUDICIARĂ A PEDEPSELOR

Sediul materiei: *art. 74-79 C. pen.*

Noţiune *– operaţiunea prin care pedeapsa este adaptată nevoilor de apărare socială, în raport cu gravitatea infracţiunii şi cu periculozitatea infractorului.*

Tipuri

- individualizarea **legală** → realizată de legiuitor odată cu incriminarea unei anume infracţiuni, în funcţie de pericolul abstract pe care îl atrage săvârşirea infracţiunii;
- individualizarea **judiciară** → realizată de instanţa de judecată, în raport cu gravitatea infracţiunii săvârşite şi cu periculozitatea concretă a infractorului;
- individualizarea **administrativă** → realizată de organele administrative în faza de executare a pedepsei.

I. CRITERIILE GENERALE DE INDIVIDUALIZARE A PEDEPSELOR

Art. 74. Criteriile generale de individualizare a pedepsei. *(1) Stabilirea duratei ori a cuantumului pedepsei se face în raport cu gravitatea infracțiunii săvârşite şi cu periculozitatea infractorului, care se evaluează după următoarele criterii:*
a) împrejurările şi modul de comitere a infracțiunii, precum şi mijloacele folosite;
b) starea de pericol creată pentru valoarea ocrotită;
c) natura şi gravitatea rezultatului produs ori a altor consecințe ale infracțiunii;
d) motivul săvârşirii infracțiunii şi scopul urmărit;
e) natura şi frecvența infracțiunilor care constituie antecedente penale ale infractorului;
f) conduita după săvârşirea infracțiunii şi în cursul procesului penal;
g) nivelul de educație, vârsta, starea de sănătate, situația familială şi socială.
(2) Când pentru infracțiunea săvârşită legea prevede pedepse alternative, se ține seama de criteriile prevăzute în alin. (1) şi pentru alegerea uneia dintre acestea.

- pedeapsa aplicată (felul pedepsei, precum şi întinderea sa) se stabileşte în funcţie de:
  - gravitatea infracţiunii săvârşite;
  - periculozitatea infractorului.
- criteriile generale de individualizare sunt **obligatorii** şi se iau în considerare împreună la stabilirea şi aplicarea pedepsei;
- de aceste criterii se ţine seama şi la stabilirea numărului de zile-amendă pentru persoana juridică.

NB

Aceste criterii au relevanţă nu doar la stabilirea pedepselor, ci sunt utilizate şi la stabilirea şi aplicarea **măsurilor educative** (art. 115 C. pen.).

Criterii:

- **împrejurările şi modul de comitere a infracţiunii, precum şi mijloacele folosite;**
  - împrejurările:
    - pot privi locul, timpul săvârşirii infracţiunii şi deci pot releva o periculozitate crescută sau scăzută a faptei → *spre exemplu, dacă fapta s-a săvârşit în public, în timpul nopţii etc.*;
    - pot privi atitudinea subiectivă a infractorului → *spre exemplu, dacă fapta a fost spontan săvârşită, dacă a existat o provocare etc.*;
    - pot privi victima infracţiunii → *spre exemplu, dacă subiectul pasiv este o persoană vulnerabilă, în imposibilitate de a se apăra etc.*
  - modul de comitere:
    - poate privi existenţa participanţilor → *spre exemplu, existenţa unui instigator convingător ar putea atenua pedeapsa pentru autor*;
    - poate privi pregătirile efectuate pentru săvârşirea infracţiunii, ele însele ilegale, care ar indica o activitate ilicită concertată;
    - poate privi stadiul la care a rămas fapta → tentativă, fapt consumat.
  - mijloacele folosite:
    - pot reflecta o periculozitate sporită → *de exemplu, în cadrul unui atac înarmat, utilizarea unor mitraliere sau, pentru a ataca o persoană, incendierea casei acesteia, urmată de moartea, în incendiu, a mai multor persoane*.
- **starea de pericol creată pentru valoarea ocrotită;**
  - contează pericolul produs în concret (la infracţiunile de rezultat, se face raportarea la rezultatul efectiv produs → dacă fapta a rămas la stadiul de tentativă, se analizează starea de pericol efectiv creată).
- **natura şi gravitatea rezultatului produs ori a altor consecinţe ale infracţiunii;**
  - de obicei instanţa se va raporta la întinderea urmărilor infracţiunii (*în cazul vătămării corporale, de exemplu, va conta numărul de zile de îngrijiri medicale, durerea provocată etc.*);
  - cu toate acestea, chiar dacă urmările sunt identice, pedeapsa aplicată poate să fie diferită (*spre exemplu, într-un fel va fi privită vătămarea unei persoane de aceeaşi vârstă şi constituţie fizică cu făptuitorul, în urma căreia au fost necesare 50 de zile de îngrijiri medicale, şi într-un alt fel vătămarea unei persoane în vârstă, ce necesită pentru vindecare tot 50 de zile de îngrijiri medicale*);
  - instanţa va avea în vedere nu numai rezultatul direct produs de infracţiune, ci şi pe cel indirect.
- **motivul săvârşirii infracţiunii şi scopul urmărit;**
  - reflectă psihicul infractorului şi, prin urmare, gradul acestuia de periculozitate (*spre exemplu, va fi mult mai periculos un hoţ care fură pentru a-şi alimenta dependenţa de droguri decât un hoţ care fură pentru a-şi întreţine familia*).
- **natura şi frecvenţa infracţiunilor care constituie antecedente penale ale infractorului;**
  - în esenţă, la stabilirea şi aplicarea pedepsei, instanţa trebuie să ia în calcul antecedentele penale ale infractorului (*dacă se găseşte în stare de recidivă, dacă s-a „specializat" pe un anume tip de infracţiune etc.*).

- **conduita după săvârşirea infracţiunii şi în cursul procesului penal;**
  - indică atitudinea infractorului faţă de fapta săvârşită şi urmările acesteia (*spre exemplu, recunoaşte comiterea infracţiunii, o regretă, înlesneşte prinderea complicilor săi etc.*).
- **nivelul de educaţie, vârsta, starea de sănătate, situaţia familială şi socială.**
  - instanţa se va raporta şi la aceste aspecte, ele oferind indicii importante pentru aprecierea periculozităţii infractorului în funcţie de persoana acestuia (*spre exemplu, o persoană majoră de 18 ani va răspunde penal în aceeaşi măsură ca o persoană de 30 de ani, în timp ce gradul de maturitate şi experienţă, evident, diferă*).

II. CRITERIILE SPECIALE DE INDIVIDUALIZARE A PEDEPSELOR

- în cazul participanţilor la o infracţiune comisă de autor cu intenţie, se ţine seama de contribuţia fiecăruia, alături de criteriile generale de la art. 74 C. pen.;
- la stabilirea pedepsei amenzii, dacă numărul zilelor-amendă se stabileşte conform art. 74 C. pen., cuantumul unei zile-amendă se stabileşte însă ţinând seama de:
  - situaţia materială a condamnatului;
  - obligaţiile legale de întreţinere ce îi incumbă acestuia.
- la stabilirea cuantumului sumei corespunzătoare unei zile-amendă, se iau în calcul cifra de afaceri, valoarea activului patrimonial, precum şi celelalte obligaţii ale persoanei juridice;
- la stabilirea pedepsei complementare a interzicerii exercitării unor drepturi se va ţine cont de:
  - natura şi gravitatea infracţiunii;
  - împrejurările cauzei;
  - persoana infractorului.

III. CIRCUMSTANŢELE ATENUANTE ŞI CIRCUMSTANŢELE AGRAVANTE

Sediul materiei: *art. 75-79 C. pen.*

Noţiune *– stări sau situaţii care însoţesc fie persoana infractorului, fie săvârşirea faptei şi care determină un grad mai ridicat sau mai scăzut de pericol social al faptei sau făptuitorului şi au ca urmare o agravare sau o atenuare a răspunderii penale a acestuia.*

Delimitări

Circumstanţe	
legale	– atenuante/agravante
judiciare	– numai atenuante
reale	– privesc fapta şi se răsfrâng asupra tuturor participanţilor numai dacă au fost cunoscute sau prevăzute
personale	– privesc făptuitorul şi nu se răsfrâng asupra celorlalţi participanţi (unele circumstanţe personale pot deveni reale)

Circumstanţe	
anterioare	– exemplu: provocarea
concomitente	– exemplu: săvârşirea faptei în timpul nopţii
posterioare	– exemplu: eforturile depuse de infractor pentru înlăturarea sau diminuarea consecinţelor infracţiunii.

NB În cazul concursului, efectele circumstanţelor se pot întinde fie asupra tuturor infracţiunilor, fie numai asupra unora.

1. Circumstanţele atenuante legale

Art. 75. Circumstanțe atenuante. *(1) Următoarele împrejurări constituie circumstanțe atenuante legale:*
a) săvârşirea infracțiunii sub stăpânirea unei puternice tulburări sau emoții, determinată de o provocare din partea persoanei vătămate, produsă prin violență, printr-o atingere gravă a demnității persoanei sau printr-o altă acțiune ilicită gravă;
b) depăşirea limitelor legitimei apărări;
c) depăşirea limitelor stării de necesitate;
d) acoperirea integrală a prejudiciului material cauzat prin infracțiune, în cursul urmăririi penale sau al judecății, până la primul termen de judecată, dacă făptuitorul nu a mai beneficiat de această circumstanță într-un interval de 5 ani anterior comiterii faptei. Circumstanța atenuantă nu se aplică în cazul săvârşirii următoarelor infracțiuni: contra persoanei, de furt calificat, tâlhărie, piraterie, fraude comise prin sisteme informatice şi mijloace de plată electronice, ultraj, ultraj judiciar, purtare abuzivă, infracțiuni contra siguranței publice, infracțiuni contra sănătății publice, infracțiuni contra libertății religioase şi respectului datorat persoanelor decedate, contra securității naționale, contra capacității de luptă a forțelor armate, infracțiunilor de genocid, contra umanității şi de război, a infracțiunilor privind frontiera de stat a României, a infracțiunilor la legislația privind prevenirea şi combaterea terorismului, a infracțiunilor de corupție, infracțiunilor asimilate infracțiunilor de corupție, a celor împotriva intereselor financiare ale Uniunii Europene, a infracțiunilor privitoare la nerespectarea regimului materiilor explozive, materialelor nucleare sau al altor materii radioactive, privind regimul juridic al drogurilor, privind regimul juridic al precursorilor de droguri, a celor privind spălarea banilor, privind activitățile aeronautice civile şi cele care pot pune în pericol siguranța zborurilor şi securitatea aeronautică, privind protecția martorilor, privind interzicerea organizațiilor şi simbolurilor cu caracter fascist, rasist sau xenofob şi a promovării cultului persoanelor vinovate de săvârşirea unor infracțiuni contra păcii şi omenirii, a celor privind traficul de organe, țesuturi sau celule de origine umană, privind prevenirea şi combaterea pornografiei şi a celor la regimul adopțiilor. (...)

➲ dacă instanţa constată că există circumstanţe atenuante legale, este **obligată** să le reţină.

1.1. Provocarea

Noţiune *– săvârşirea infracţiunii sub stăpânirea unei puternice tulburări sau emoţii, determinată de o provocare din partea persoanei vătămate, produsă prin violenţă, printr-o atingere gravă a demnităţii persoanei sau printr-o altă acţiune ilicită gravă.*

➲ starea de provocare nu se prezumă, ea trebuie dovedită de cel care o invocă;
➲ se aplică numai PF.

ACTUL PROVOCATOR	RIPOSTA
– trebuie să fie realizat cu violenţă fizică/psihică, printr-o atingere gravă a demnităţii sau printr-o altă acţiune ilicită gravă;	

ACTUL PROVOCATOR	RIPOSTA
– atingerea gravă a demnităţii se poate realiza prin insulte, calomnii realizate oral sau în scris, în gesturi etc., de natură a umili pe cel la care se referă; – alte acţiuni ilicite grave pot fi orice acţiuni de natură a crea starea de emoţie puternică – nu este necesar ca ele să îmbrace forma unei infracţiuni;	
– poate fi comis cu orice formă de vinovăţie sau chiar şi de un iresponsabil;	– poate fi comisă cu intenţie/intenţie depăşită; **NB!** Dacă actul de provocare este comis din culpă, trebuie ca făptuitorul să perceapă din eroare că fapta a fost săvârşită cu intenţie/praeterintenţie. **NB!** Dacă infractorul îşi dă seama că actul provocator este comis din culpă sau de un iresponsabil ≠ provocare.
– trebuie să fie îndreptat împotriva făptuitorului/altei persoane → nu şi asupra bunurilor!; - trebuie să nu fie imputabil celui care a comis fapta în stare de provocare;	– îndreptată numai împotriva persoanei care a provocat actul; **NB!** Nu se va reţine scuza provocării dacă fapta se îndreaptă împotriva altei persoane, mai puţin atunci când făptuitorul a acţionat din eroare, confundându-l pe provocator cu un terţ. Dacă a avut dubii ≠ provocare.
– trebuie să determine o puternică tulburare/emoţie; – evaluarea se va face *in concreto* de către instanţă.	– determinată de provocare – trebuie să existe o legătură de cauzalitate între cele două, iar emoţia trebuie să fie prezentă la momentul ripostei; – dacă riposta vine mai târziu, iar persoana nu se mai află în stare de tulburare, nu se mai poate reţine provocarea → ceea ce contează este existenţa tulburării, iar nu intervalul de timp scurs de la actul provocator şi până la ripostă;
– trebuie să fie anterior ripostei;	– trebuie să fie concomitentă/posterioară actului de provocare; – spre deosebire de legitima apărare, unde atacul este iminent, la provocare atacul este deja consumat; – provocarea este incompatibilă cu reţinerea excesului neimputabil, care presupune tot un atac iminent;
	– deşi nu este cerut explicit, trebuie să existe proporţionalitate între actul provocator şi ripostă.

1.2. Depăşirea limitelor legitimei apărări

Noţiune *– săvârşirea infracţiunii prin depăşirea limitelor unei apărări proporţionale cu gravitatea atacului, în condiţiile în care atacul nu a fost de natură să creeze în psihicul celui ce se apără o stare de tulburare sau temere şi, totuşi, acesta a ripostat cu o apărare excesivă, săvârşind o infracţiune.*

- depăşirea limitelor legitimei apărări poate îmbrăca două forme, în funcţie de modalităţile de săvârşire:
  - excesul neimputabil – cauză de neimputabilitate, când depăşirea are loc din cauza temerii sau tulburării provocate de atac [art. 26 alin. (1) C. pen.];
  - excesul scuzabil – circumstanţă atenuantă legală, când depăşirea nu a fost cauzată de temerea sau tulburarea provocată de atac.
- se aplică atât PF, cât şi PJ;
- trebuie îndeplinite toate condiţiile apărării şi atacului, mai puţin proporţionalitatea;
- circumstanţa provocării nu poate coexista cu cea a depăşirii limitelor legitimei apărări;
- este o circumstanţă personală.

1.3. Depăşirea limitelor stării de necesitate

***Noţiune** – săvârşirea infracţiunii prin depăşirea limitelor stării de necesitate în ipoteza în care făptuitorul şi-a dat seama că pricinuieşte urmări vădit mai grave decât cele care s-ar fi produs dacă pericolul nu era înlăturat.*

- depăşirea limitelor stării de necesitate poate îmbrăca două forme, în funcţie de modalităţile de săvârşire:
  - excesul neimputabil – cauză de neimputabilitate, când depăşirea are loc din cauză că făptuitorul nu a realizat că pricinuieşte urmări vădit mai grave decât cele care s-ar fi produs dacă pericolul nu era înlăturat [art. 26 alin. (2) C. pen.];
  - depăşirea limitelor stării de necesitate – circumstanţă atenuantă legală, când făptuitorul a realizat că pricinuieşte urmări vădit mai grave decât cele care s-ar fi produs dacă pericolul nu era înlăturat.
- se aplică atât PF, cât şi PJ;
- trebuie îndeplinite toate condiţiile pericolului şi salvării, mai puţin proporţionalitatea;
- poate fi comisă cu intenţie/praeterintenţie/culpă cu prevedere;
- este o circumstanţă personală.

1.4. Acoperirea prejudiciului material

***Noţiune** – acea împrejurare în care făptuitorul procedează la acoperirea integrală a prejudiciului material cauzat prin infracţiune, în cursul urmăririi penale sau al judecăţii, până la primul termen, cu condiţia de a nu mai fi beneficiat de această circumstanţă într-un interval de 5 ani anterior comiterii faptei.*

- se aplică atât PF, cât şi PJ;
- suspectul/inculpatul trebuie să fi acoperit integral prejudiciul material; nu se cere şi acoperirea prejudiciului moral;
- suspectul/inculpatul nu trebuie să mai fi beneficiat de această circumstanţă în ultimii 5 ani calculaţi de la data comiterii faptei (termen de regresiune);

- dacă există concurs de infracţiuni şi numai pentru o faptă se poate reţine circumstanţa atenuantă, iar pentru alta nu, efectele se aplică numai cu privire la o infracţiune;

Condiţii:

- săvârşirea unei infracţiuni cauzatoare de prejudiciu, cu excepția infracţiunilor prevăzute expres şi limitativ în art. 75 alin. (1) lit. d) C. pen.;
- nu se aplică în cazul săvârşirii următoarelor infracţiuni:
  - contra persoanei;
  - furt calificat, tâlhărie, piraterie;
  - fraude comise prin sisteme informatice şi mijloace de plată electronice;
  - ultraj, ultraj judiciar, purtare abuzivă;
  - contra siguranţei publice, infracţiuni contra sănătăţii publice;
  - contra libertăţii religioase şi respectului datorat persoanelor decedate;
  - contra securităţii naţionale, contra capacităţii de luptă a forţelor armate;
  - de genocid, contra umanităţii şi de război;
  - privind frontiera de stat a României;
  - la legislaţia privind prevenirea şi combaterea terorismului;
  - de corupţie, infracţiunilor asimilate infracţiunilor de corupţie;
  - împotriva intereselor financiare ale Uniunii Europene, a infracţiunilor privitoare la nerespectarea regimului materiilor explozive, materialelor nucleare sau al altor materii radioactive;
  - privind regimul juridic al drogurilor, privind regimul juridic al precursorilor de droguri;
  - privind spălarea banilor;
  - privind activităţile aeronautice civile şi cele care pot pune în pericol siguranţa zborurilor şi securitatea aeronautică;
  - privind protecţia martorilor, privind interzicerea organizaţiilor şi simbolurilor cu caracter fascist, rasist sau xenofob şi a promovării cultului persoanelor vinovate de săvârşirea unor infracţiuni contra păcii şi omenirii;
  - privind traficul de organe, ţesuturi sau celule de origine umană;
  - privind prevenirea şi combaterea pornografiei şi a celor la regimul adopţiilor.
  - acoperirea integrală a prejudiciului material produs de infracţiune, în cursul urmăririi penale sau al judecăţii, până la primul termen de judecată;
  - făptuitorul să nu fi beneficiat de prezenta circumstanţă într-un interval de 5 ani anterior comiterii faptei.

2. Circumstanţele atenuante judiciare

Art. 75. Circumstanțe atenuante. *(...) (2) Pot constitui circumstanțe atenuante judiciare:*
a) eforturile depuse de infractor pentru înlăturarea sau diminuarea consecințelor infracțiunii;
b) împrejurările legate de fapta comisă, care diminuează gravitatea infracțiunii sau periculozitatea infractorului.

- chiar dacă instanţa constată că există circumstanţe atenuante judiciare, nu este obligată să le reţină.

2.1. Eforturile depuse de infractor pentru înlăturarea/diminuarea consecinţelor infracţiunii

- se aplică atât PF, cât şi PJ;
- trebuie ca urmările să se fi produs (fapta îmbracă forma faptului consumat) şi ca infractorul să încerce să le înlăture/diminueze;
- dacă infractorul împiedică chiar consumarea, înainte de descoperirea faptei → cauză de nepedepsire a tentativei;
- dacă, însă, deşi făptuitorul s-a desistat sau a împiedicat producerea rezultatului infracţiunii, faptele sale au realizat conţinutul unei alte infracţiuni pentru care urmează să fie pedepsit, s-ar putea reţine această circumstanţă judiciară;
- dacă circumstanţa atenuantă legală a acoperirii integrale a prejudiciului material nu se poate reţine, deoarece prejudiciul s-a acoperit parţial, s-ar putea aplica în schimb această circumstanţă judiciară, în funcţie de decizia instanţei;
- dacă circumstanţa atenuantă legală a acoperirii integrale a prejudiciului material nu se poate reţine, deoarece infracţiunea săvârşită este exceptată de la aceasta, s-ar putea aplica în schimb această circumstanţă judiciară, în funcţie de decizia instanţei.

2.2. Împrejurările legate de faptă

- se aplică atât PF, cât şi PJ;
- se reţin numai împrejurările legate de faptă care diminuează gravitatea infracţiunii/periculozitatea infractorului;
- nu există circumstanţe atenuante judiciare ce ţin numai de persoana infractorului, acestea urmând a fi avute în vedere numai în cadrul criteriilor generale de individualizare.

3. Efectele circumstanţelor atenuante[1]

Art. 76. Efectele circumstanțelor atenuante. *(1) În cazul în care există circumstanțe atenuante, limitele speciale ale pedepsei prevăzute de lege pentru infracțiunea săvârșită se reduc cu o treime.*
(2) Dacă pedeapsa prevăzută de lege este detențiunea pe viață, în cazul reținerii circumstanțelor atenuante se aplică pedeapsa închisorii de la 10 la 20 de ani.
(3) Reducerea limitelor speciale ale pedepsei se face o singură dată, indiferent de numărul circumstanțelor atenuante reținute.

- regulă generală → dacă s-au reţinut circumstanţe atenuante (legale/judiciare), limitele speciale se reduc în mod obligatoriu cu 1/3;
- dacă legea prevede închisoare stabilită pe luni şi limitele speciale nu sunt divizibile cu 3, fracţia se va aplica asupra termenului transformat în zile, după care durata se transformă în luni; luna se va socoti de 30 zile şi se iau în calcul doar zilele întregi;

[1] Pentru o prezentare comparativă a tratamentului sancţionator al circumstanţelor atenuante şi circumstanţelor agravante, a se consulta anexa nr. 9.

- dacă legea prevede închisoare stabilită pe ani şi limitele speciale nu sunt divizibile cu 3, fracţia se va aplica asupra termenului transformat în luni, după care durata se transformă în ani – anul va avea 12 luni;
- dacă legea prevede numai amenda sau dacă instanţa alege amenda (legea prevede închisoare alternativ cu amenda), reducerea cu 1/3 se aplică numai limitelor speciale ale zilelor-amendă, nu şi cu privire la cuantumul unei zile-amendă;
- dacă legea prevede numai detenţiune sau dacă instanţa alege detenţiune (legea prevede închisoare alternativ cu detenţiune), se aplică închisoare între 10-20 ani.

NB

Circumstanţele atenuante nu au nici un efect asupra pedepselor complementare → limitele pedepselor complementare vor fi aceleaşi: 1-5 ani.

NB

Dezlegarea unor chestiuni de drept:

– prin Decizia nr. 8/2014, I.C.C.J a stabilit că: „în aplicarea legii penale mai favorabile după judecarea definitivă a cauzei potrivit art. 6 alin. (1) din Codul penal, stabileşte că la maximul special prevăzut de legea nouă pentru infracţiunea săvârşită nu se vor lua în considerare circumstanţele atenuante sau agravante reţinute condamnatului şi care apar valorificate în pedeapsa concretă, atunci când se compară pedeapsa aplicată cu maximul special prevăzut de legea nouă".

– prin Decizia nr. 10/2014, I.C.C.J a stabilit că: „în aplicarea art. 5 din Codul penal, circumstanţele atenuante se apreciază global în funcţie de incriminare şi sancţiune. În situaţia intrării în vigoare a unei noi legi, ce aduce modificări atât cu privire la pedepse, cât şi cu privire la circumstanţele atenuante, circumstanţele ca parte din instituţia sancţiunii unei infracţiuni nu pot fi privite şi analizate distinct faţă de instituţia pedepsei. Înlăturarea circumstanţelor atenuante nu aduce atingere principiului neagravării situaţiei în propria cale de atac prevăzut în art. 418 din Codul de procedură penală, atunci când în concret, pentru aceeaşi faptă, se stabileşte o sancţiune mai puţin severă".

4. Circumstanţele agravante

Art. 77. Circumstanţe agravante. *Următoarele împrejurări constituie circumstanţe agravante:*

a) săvârşirea faptei de trei sau mai multe persoane împreună;

b) săvârşirea infracţiunii prin cruzimi sau supunerea victimei la tratamente degradante;

c) săvârşirea infracţiunii prin metode sau mijloace de natură să pună în pericol alte persoane ori bunuri;

d) săvârşirea infracţiunii de către un infractor major, dacă aceasta a fost comisă împreună cu un minor;

e) săvârşirea infracţiunii profitând de starea de vădită vulnerabilitate a persoanei vătămate, datorată vârstei, stării de sănătate, infirmităţii sau altor cauze;

f) săvârşirea infracţiunii în stare de intoxicaţie voluntară cu alcool sau cu alte substanţe psihoactive, când a fost provocată în vederea comiterii infracţiunii;

g) săvârşirea infracţiunii de către o persoană care a profitat de situaţia prilejuită de o calamitate, de starea de asediu sau de starea de urgenţă;

h) săvârşirea infracţiunii pentru motive legate de rasă, naţionalitate, etnie, limbă, religie, gen, orientare sexuală, opinie ori apartenenţă politică, avere, origine socială, vârstă, dizabilitate, boală cronică necontagioasă sau infecţie HIV/SIDA ori pentru alte împrejurări de acelaşi fel, considerate de făptuitor drept cauze ale inferiorităţii unei persoane în raport cu celelalte.

➲ toate circumstanţele agravante sunt legale.

Trei sau mai multe persoane împreună	– se aplică atât PF, cât şi PJ; – împreună = coautori, autori, complici concomitenţi (nu instigatori, nu complici anteriori); – la săvârşirea unei fapte prevăzute de legea penală → este suficient ca cel puţin fapta unuia să fie infracţiune; – se reţine numai la infracţiunile intenţionate/praeterintenţionate, chiar şi rămase în faza de tentativă; – pluralitatea de făptuitori nu trebuie să fie element circumstanțial agravant sau un element obligatoriu pentru existenţa infracţiunii (ex: încăierare); – constituie circumstanţă reală, care se răsfrânge asupra tuturor participanţilor, dacă a fost cunoscută/prevăzută.
Cruzimi/tratamente degradante	– intenţie directă/indirectă → nu intenţie depăşită; – nu trebuie să fie element circumstanțial agravant; – constituie circumstanţă reală, care se răsfrânge asupra tuturor participanţilor, dacă a fost cunoscută/prevăzută.
Metode/mijloace care pun în pericol alte bunuri/persoane	– se aplică atât PF, cât şi PJ; – făptuitorul trebuie să cunoască/prevadă că metodele/mijloacele pot pune în pericol alte bunuri/persoane, care NU sunt vizate prin săvârşirea infracţiunii; – nu trebuie să fie element circumstanțial agravant; – nu este necesar ca starea de pericol să se producă efectiv, fiind suficient ca metodele să fie de natură să pună în pericol alte bunuri/persoane; – constituie circumstanţă reală, care se răsfrânge asupra tuturor participanţilor, dacă a fost cunoscută/prevăzută.
Un major împreună cu un minor	– se aplică numai PF; – posibilă la participaţia penală proprie/improprie; – nu contează vârsta minorului şi nici dacă răspunde penal; – nu se reţine circumstanţa dacă majorul era în eroare privind vârsta minorului; – se aplică numai majorului, chiar dacă minorul l-a determinat pe major să comită fapta; – constituie circumstanţă reală.
Profitând de starea vădită de vulnerabilitate a victimei	– se aplică atât PF, cât şi PJ; – se reţine şi când există disproporţie vădită de forţă; – făptuitorul trebuie să fi **cunoscut** starea vădită de vulnerabilitate a victimei; – profitând = starea să fie exterioară activităţilor făptuitorului, adică să nu se datoreze faptelor acestuia; – nu trebuie să fie element circumstanțial agravant; – constituie circumstanţă reală.
Intoxicaţie provocată în vederea comiterii unei infracţiuni	– completă/incompletă; – premeditarea nu trebuie să fie element circumstanțial agravant (*exemplu: omor*); – constituie circumstanţă personală care poate deveni reală, atunci când participanţii au cunoscut/prevăzut că autorul săvârşeşte infracţiunea într-o stare de intoxicaţie premeditată.

Profitând de calamitate/stare de asediu/stare de urgenţă	– se aplică atât PF, cât şi PJ; – făptuitorul trebuie să cunoască starea şi să profite de aceasta; – constituie circumstanţă reală.
Temei de rasă, naţionalitate, etnie, limbă, religie, gen, orientare sexuală, opinie ori apartenenţă politică, avere, origine socială, vârstă, dizabilitate, boală cronică necontagioasă sau infecţie HIV/SIDA ori pentru alte împrejurări de acelaşi fel, considerate de făptuitor drept cauze ale inferiorităţii unei persoane în raport cu celelalte	– se aplică atât PF, cât şi PJ; – nu trebuie să fie mobil al formei tip a infracţiunii/element circumstanțial agravant; – este o circumstanță personală care poate deveni reală, dacă participanții acționează în considerarea mobilului.

NB Nu există circumstanţe agravante judiciare.

5. Efectele circumstanţelor agravante

Art. 78. Efectele circumstanțelor agravante. *(1) În cazul în care există circumstanțe agravante, se poate aplica o pedeapsă până la maximul special. Dacă maximul special este neîndestulător, în cazul închisorii se poate adăuga un spor până la 2 ani, care nu poate depăşi o treime din acest maxim, iar în cazul amenzii se poate aplica un spor de cel mult o treime din maximul special.*
(2) Majorarea limitelor speciale ale pedepsei se face o singură dată, indiferent de numărul circumstanțelor agravante reținute.

- regula generală → dacă s-au reţinut circumstanţe agravante, se poate (**facultativ**!):
  - aplica o pedeapsă până la maximul special;
  - adăuga un spor de până la 2 ani la pedeapsa închisorii (sporul ≤ 1/3 din maxim), dacă maximul special e insuficient;
  - adăuga un spor ≤ 1/3 din maximul special la amenzii, dacă maximul special este insuficient.
- aplicarea pedepsei până la maximul special este facultativă, nu reprezintă o obligaţie pentru instanţă, chiar dacă s-a constatat existenţa circumstanţelor agravante;
- nu se majorează minimul;
- nu există majorări succesive, sporirea limitelor având loc o singură dată, indiferent câte circumstanţe agravante există;
- agravantele **nu au efect** asupra:
  - pedepsei detenţiunii (spre deosebire de circumstanţele atenuante);
  - pedepselor complementare (la fel ca în cazul circumstanţelor atenuante).

6. Concursul între cauze de atenuare sau de agravare

Art. 79. Concursul între cauze de atenuare sau de agravare. *(1) Când în cazul aceleiaşi infracţiuni sunt incidente două sau mai multe dispoziţii care au ca efect reducerea pedepsei, limitele speciale ale pedepsei prevăzute de lege pentru infracţiunea săvârşită se reduc prin aplicarea succesivă a dispoziţiilor privitoare la tentativă, circumstanţe atenuante şi cazuri speciale de reducere a pedepsei, în această ordine.*
(2) Dacă sunt incidente două sau mai multe dispoziţii care au ca efect agravarea răspunderii penale, pedeapsa se stabileşte prin aplicarea succesivă a dispoziţiilor privitoare la circumstanţe agravante, infracţiune continuată, concurs sau recidivă.
(3) Când în cazul aceleiaşi infracţiuni sunt incidente una sau mai multe cauze de reducere a pedepsei şi una sau mai multe cauze de majorare a pedepsei, limitele speciale ale pedepsei prevăzute de lege pentru infracţiunea săvârşită se reduc conform alin. (1), după care limitele de pedeapsă rezultate se majorează conform alin. (2).

NB

Textul de lege face trimitere la **cauze**, iar nu la **circumstanţe**, sfera sa de aplicare fiind mai largă, deoarece include toate acele dispoziţii ce pot duce la atenuarea sau agravarea pedepsei efectiv aplicate, iar nu doar circumstanţele atenuante şi agravante.

- **ordinea în cazul concursului între dispoziţii de atenuare a răspunderii penale:**
  1. Tentativă;
  2. Circumstanţe atenuante;
  3. Cazuri speciale de reducere a pedepsei;
- **ordinea în cazul concursului între dispoziţii de agravare a răspunderii penale:**
  1. Circumstanţe agravante;
  2. Infracţiune continuată;
  3. Concurs;
  4. RPC.
- **ordinea în caz de concurs între cauze de atenuare şi agravare a răspunderii penale:**
  1. Tentativă;
  2. Circumstanţe atenuante;
  3. Cauze speciale de reducere a pedepsei;
  4. Cauze speciale de majorare a pedepsei;
  5. Recidiva postexecutorie;
  6. Circumstanţe agravante;
  7. Forma continuată;
  8. Pluralitate intermediară;
  9. Concurs;
  10. Recidiva postcondamnatorie.
- dacă există concurs + RPE → regulile de la RPE se aplică înaintea celor de la concurs;
- în cazul PJ, dacă există circumstanţe agravante + concurs + recidivă, amenda poate fi sporită până la maximul general.

FIŞA

NR. 21

INDIVIDUALIZAREA JUDICIARĂ A EXECUTĂRII PEDEPSELOR

Abrevieri:
A = pedeapsa cu amendă
AAP = amânarea aplicării pedepsei
I = infracțiune
Î = pedeapsa închisorii
Î/A = pedeapsa închisorii prevăzută alternativ cu pedeapsa amenzii
LC = liberarea condiționată
RAP = renunțarea la aplicarea pedepsei
RPC = recidiva postcondamnatorie
RPE = recidiva postexecutorie
SSS = suspendarea executării pedepsei sub supraveghere
TS = termen de supraveghere

Sediul general al materiei: *art. 80-106 C. pen.*

Noţiune *– operaţiunea prin care, potrivit nevoilor de apărare socială, instanţa poate individualiza modul concret de executare a pedepsei.*

- **premisă:** prin raportare la periculozitatea faptei şi a infractorului, instanța consideră că modalităţile standard de executare a acesteia (Î prin deţinere iar A prin plata unei sume de bani) nu sunt necesare pentru realizarea funcţiilor şi atingerea scopurilor pedepsei.

Modalităţi de individualizare[1]:

- renunţarea la aplicarea pedepsei;
- amânarea aplicării pedepsei;
- suspendarea executării pedepsei sub supraveghere;
- liberarea condiţionată.

I. RENUNŢAREA LA APLICAREA PEDEPSEI

Sediul materiei: *art. 80-82 C. pen.*

Art. 80. Condiţiile renunţării la aplicarea pedepsei. *(1) Instanța poate dispune renunțarea la aplicarea pedepsei dacă sunt întrunite următoarele condiții:*
a) infracțiunea săvârşită prezintă o gravitate redusă, având în vedere natura şi întinderea urmărilor produse, mijloacele folosite, modul şi împrejurările în care a fost comisă, motivul şi scopul urmărit;

[1] Pentru o privire comparativă asupra acestor instituţii, a se consulta tabelele din anexa 10.

b) în raport de persoana infractorului, de conduita avută anterior săvârşirii infracţiunii, de eforturile depuse de acesta pentru înlăturarea sau diminuarea consecinţelor infracţiunii, precum şi de posibilităţile sale de îndreptare, instanţa apreciază că aplicarea unei pedepse ar fi inoportună din cauza consecinţelor pe care le-ar avea asupra persoanei acestuia.
(2) Nu se poate dispune renunţarea la aplicarea pedepsei dacă:
a) infractorul a mai suferit anterior o condamnare, cu excepţia cazurilor prevăzute în art. 42 lit. a) şi lit. b) sau pentru care a intervenit reabilitarea ori s-a împlinit termenul de reabilitare;
b) faţă de acelaşi infractor s-a mai dispus renunţarea la aplicarea pedepsei în ultimii 2 ani anteriori datei comiterii infracţiunii pentru care este judecat;
c) infractorul s-a sustras de la urmărire penală ori judecată sau a încercat zădărnicirea aflării adevărului ori a identificării şi tragerii la răspundere penală a autorului sau a participanţilor;
d) pedeapsa prevăzută de lege pentru infracţiunea săvârşită este închisoarea mai mare de 5 ani.
(3) În caz de concurs de infracţiuni, renunţarea la aplicarea pedepsei se poate dispune dacă pentru fiecare infracţiune concurentă sunt îndeplinite condiţiile prevăzute în alin. (1) şi alin. (2).

***Noţiune** – măsură de individualizare a executării pedepsei aplicabilă în situaţia în care instanţa consideră că, raportat la circumstanţele faptei şi ale făptuitorului, reeducarea acestuia se poate realiza fără a aplica o pedeapsă.*

- reprezintă o **facultate** pentru instanţă, iar nu o obligaţie, chiar dacă sunt îndeplinite condiţiile prevăzute de lege;
- se poate aplica doar **persoanei fizice majore** (minorului neputându-i-se aplica pedepse, nu se poate nici renunţa la aplicarea lor);
- **nu constituie** o soluţie de condamnare → instanţa **nu stabileşte** şi **nu aplică** o pedeapsă;
- contează ca fapta să nu fie gravă → nu are importanţă forma de vinovăţie cu care aceasta a fost săvârşită;
- **Criterii** în funcţie de care se apreciază oportunitatea luării acestei măsuri:
  - natura şi întinderea urmărilor produse prin infracţiune;
  - mijloacele folosite la comiterea faptei;
  - modul şi împrejurările în care a fost comisă fapta;
  - motivul şi scopul urmărit la comiterea infracţiunii;
  - persoana infractorului;
  - conduita infractorului anterior săvârşirii infracţiunii;
  - eforturile depuse de infractor pentru înlăturarea sau diminuarea consecinţelor infracţiunii;
  - posibilităţile infractorului de îndreptare.
- **Condiţii:**
  - ***sine qua non*** – instanţa apreciază că aplicarea unei pedepse ar fi inoportună din cauza consecinţelor pe care le-ar avea asupra persoanei infractorului → infracţiunea trebuie să aibă o gravitate redusă;
  - infractorul să nu fi suferit anterior o condamnare (nu contează nici forma de vinovăţie, nici cuantumul), cu excepţia:
    - faptelor care nu mai sunt prevăzute de lege (dezincriminare) sau au fost amnistiate (postcondamnatoriu);

- ➲ situaţiei în care a intervenit reabilitarea de drept sau s-a împlinit termenul de reabilitare.

- ➲ faţă de acelaşi infractor să nu se fi dispus această soluție în ultimii 2 ani anteriori datei comiterii infracţiunii pentru care este judecat (contează data săvârşirii, nu a condamnării) → în aceste situaţii, cu respectarea condiţiilor specifice, s-ar putea dispune AAP sau SSS, după caz;
- ➲ pedeapsa **prevăzută de lege** pentru infracţiunea săvârşită să fie A sau Î ≤ 5 ani → A poate fi pedeapsă unică sau poate fi prevăzută alternativ cu Î, în limitele menţionate;
- ➲ infractorul să nu se fi sustras de la urmărire penală/judecată;
- ➲ infractorul să nu fi încercat zădărnicirea aflării adevărului/identificării şi tragerii la răspundere penală a sa ori a participanţilor.

NB În caz de concurs de infracţiuni, RAP se poate dispune dacă pentru **fiecare infracţiune concurentă** sunt îndeplinite condiţiile de mai sus.

NB Infracţiunile comise în timpul minorităţii, pentru care s-au aplicat pedepse în baza dispoziţiilor Codului penal din 1969, nu constituie impedimente pentru dispunerea RAP.

1. Efecte

Art. 81. Avertismentul. *(1) Când dispune renunțarea la aplicarea pedepsei, instanța aplică infractorului un avertisment.*
(2) Avertismentul constă în prezentarea motivelor de fapt care au determinat renunțarea la aplicarea pedepsei şi atenționarea infractorului asupra conduitei sale viitoare şi a consecințelor la care se expune dacă va mai comite infracțiuni.
(3) În caz de concurs de infracțiuni se aplică un singur avertisment.

- ➲ aplicarea avertismentului este **obligatorie** pentru instanţă;
- ➲ avertismentul va cuprinde, obligatoriu:
  - ➲ motivele de fapt pentru care instanţa a renunţat la aplicarea pedepsei şi
  - ➲ atenţionarea infractorului asupra:
    - ➲ conduitei sale viitoare;
    - ➲ consecinţelor la care se expune dacă va mai comite infracţiuni.
- ➲ dacă suntem în prezenţa unui concurs de infracţiuni, se va aplica un singur avertisment;
- ➲ se execută de îndată, în şedinţa de judecată sau prin comunicarea unei copii de pe hotărârea judecătorească.

Art. 82. (...) efectele renunțării la aplicarea pedepsei. *(1) Persoana față de care s-a dispus renunțarea la aplicarea pedepsei nu este supusă niciunei decăderi, interdicții sau incapacități ce ar putea decurge din infracțiunea săvârşită.*
(2) Renunțarea la aplicarea pedepsei nu produce efecte asupra executării măsurilor de siguranță şi a obligațiilor civile prevăzute în hotărâre. (...)

- ➲ nu vor exista decăderi, interdicţii, incapacităţi → nu poate interveni reabilitarea, pentru că efectele sunt similare reabilitării;
- ➲ dat fiind că infracţiunea există şi a produs consecinţe:
  - ➲ se pot aplica măsuri de siguranţă;
  - ➲ se pot stabili obligaţii civile în sarcina făptuitorului.

- nu se pot aplica pedepse accesorii sau complementare;
- nu există TS (spre deosebire de AAP sau SSS);
- infracțiunea pentru care s-a dispus RAP nu poate fi:
  - T_1 al recidivei;
  - T_1 al pluralităţii intermediare.

2. Anulare[2]

Art. 82. Anularea (...) renunțării la aplicarea pedepsei. *(...) (3) Dacă în termen de 2 ani de la rămânerea definitivă a hotărârii prin care s-a dispus renunțarea la aplicarea pedepsei se descoperă că persoana față de care s-a luat această măsură săvârşise anterior rămânerii definitive a hotărârii o altă infracțiune, pentru care i s-a stabilit o pedeapsă chiar după expirarea acestui termen, renunțarea la aplicarea pedepsei se anulează şi se stabileşte pedeapsa pentru infracțiunea care a atras inițial renunțarea la aplicarea pedepsei, aplicându-se apoi, după caz, dispozițiile privitoare la concursul de infracțiuni, recidivă sau pluralitate intermediară.*

- **premise/condiţii:**
  - persoana faţă de care s-a dispus RAP săvârşise anterior rămânerii definitive a hotărârii o altă infracţiune, pentru care i s-a stabilit o pedeapsă;
  - noua infracțiune trebuie descoperită în termen de 2 ani de la rămânerea definitivă a hotărârii prin care s-a dispus RAP.
- contează ca descoperirea să aibă loc în cei **2 ani** de la rămânerea definitivă a hotărârii prin care s-a dispus RAP; nu contează data la care se stabileşte pedeapsa pentru infracţiunea descoperită, care poate fi ulterioară celor 2 ani;
- **paşi**, în cazul în care sunt îndeplinite condiţiile:
  - RAP se anulează;
  - se stabileşte pedeapsa pentru infracţiunea care a atras iniţial RAP;
  - se aplică, după caz, dispoziţiile privitoare la concursul de infracţiuni/recidivă/pluralitate intermediară;
  - în cazul concursului de infracțiuni, se poate dispune o soluție de AAP, dacă sunt îndeplinite condițiile specifice AAP.

NB Nu se poate **revoca** RAP, deoarece nu există TS!

II. AMÂNAREA APLICĂRII PEDEPSEI

Sediul materiei: *art. 83-90 C. pen.*

Art. 83. Condițiile amânării aplicării pedepsei. *(1) Instanța poate dispune amânarea aplicării pedepsei, stabilind un termen de supraveghere, dacă sunt întrunite următoarele condiții:*
a) pedeapsa stabilită, inclusiv în cazul concursului de infracțiuni, este amenda sau închisoarea de cel mult 2 ani;

[2] Pentru o privire comparativă asupra instituţiei anulării, în cazul renunţării la aplicarea pedepsei, amânării aplicării pedepsei, suspendării sub supraveghere şi liberării condiţionate, a se consulta tabelul din anexa 12.

b) infractorul nu a mai fost condamnat anterior la pedeapsa închisorii, cu excepția cazurilor prevăzute în art. 42 lit. a) şi lit. b) sau pentru care a intervenit reabilitarea ori s-a împlinit termenul de reabilitare;
c) infractorul şi-a manifestat acordul de a presta o muncă neremunerată în folosul comunității;
d) în raport de persoana infractorului, de conduita avută anterior săvârşirii infracțiunii, de eforturile depuse de acesta pentru înlăturarea sau diminuarea consecințelor infracțiunii, precum şi de posibilitățile sale de îndreptare, instanța apreciază că aplicarea imediată a unei pedepse nu este necesară, dar se impune supravegherea conduitei sale pentru o perioadă determinată.
(2) Nu se poate dispune amânarea aplicării pedepsei dacă pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea săvârşită este de 7 ani sau mai mare sau dacă infractorul s-a sustras de la urmărire penală ori judecată sau a încercat zădărnicirea aflării adevărului ori a identificării şi tragerii la răspundere penală a autorului sau a participanților.
(3) Amânarea aplicării pedepsei închisorii atrage şi amânarea aplicării amenzii care însoțeşte pedeapsa închisorii în condițiile art. 62.
(4) Sunt obligatorii prezentarea motivelor care au determinat amânarea aplicării pedepsei şi atenționarea infractorului asupra conduitei sale viitoare şi a consecințelor la care se expune dacă va mai comite infracțiuni sau nu va respecta măsurile de supraveghere ori nu va executa obligațiile ce îi revin pe durata termenului de supraveghere.

***Noțiune** – măsură de individualizare a executării pedepsei aplicabilă în situaţia în care instanţa consideră că, raportat la circumstanţele faptei şi ale făptuitorului, după stabilirea unei pedepse, nu se impune aplicarea imediată a acesteia, însă e necesară supravegherea comportamentului infractorului pe o anumită durată.*

- reprezintă o **facultate** pentru instanţă, iar nu o obligaţie, chiar dacă sunt îndeplinite condiţiile prevăzute de lege;
- se poate aplica doar **persoanei fizice majore** (minorului neputându-i-se aplica pedepse, nu se poate nici amâna aplicarea lor);
- **nu constituie** o soluție de condamnare → instanţa **stabileşte**, dar **nu aplică** o pedeapsă;
- **Criterii** în funcţie de care se apreciază oportunitatea luării acestei măsuri:
  - persoana infractorului;
  - conduita infractorului anterior săvârşirii infracţiunii;
  - eforturile depuse de infractor pentru înlăturarea sau diminuarea consecinţelor infracţiunii;
  - posibilităţile infractorului de îndreptare.
- **Condiţii:**
  - ***sine qua non*** – instanţa apreciază că aplicarea imediată a unei pedepse nu este necesară, **dar se impune supravegherea conduitei** infractorului pentru o perioadă determinată;
  - pedeapsa **stabilită**, inclusiv pentru concurs, să fie A sau Î ≤ 2 ani;
  - infractorul să nu fi suferit anterior o condamnare la pedeapsa Î (nu contează nici forma de vinovăţie, nici cuantumul), cu excepţia:
    - faptelor care nu mai sunt prevăzute de lege (dezincriminare) sau au fost amnistiate (post-condamnatoriu);
    - situaţiei în care a intervenit reabilitarea de drept sau s-a împlinit termenul de reabilitare.
  - pedeapsa **prevăzută de lege** pentru infracţiunea săvârşită să fie A sau Î < 7 ani → A poate fi pedeapsă unică sau poate fi prevăzută alternativ cu Î, în limitele menţionate;
  - infractorul să nu se fi sustras de la urmărire penală/judecată;

- ➲ infractorul să nu fi încercat zădărnicirea aflării adevărului/identificării şi tragerii la răspundere penală a sa ori a participanţilor;
- ➲ infractorul şi-a dat acordul pentru prestarea unei munci neremunerate în folosul comunităţii → îndeplinirea acestei condiţii este obligatorie, deoarece instanţa poate să impună această obligaţie (chiar dacă impunerea este facultativă, acordul este obligatoriu!).

NB AAP închisorii atrage şi amânarea aplicării amenzii care însoţeşte pedeapsa închisorii în condiţiile săvârşirii faptei în considerarea unui folos material.

NB Infracţiunile comise în timpul minorităţii, pentru care s-au aplicat pedepse în baza dispoziţiilor Codului penal din 1969, nu constituie impedimente pentru dispunerea AAP.

- ➲ sunt **obligatorii** (cumulativ):
  - ➲ prezentarea motivelor care au determinat dispunerea AAP;
  - ➲ atenţionarea infractorului asupra conduitei sale viitoare şi a consecinţelor la care se expune dacă:
    - ➲ va mai comite infracţiuni;
    - ➲ nu va respecta măsurile de supraveghere;
    - ➲ nu va executa obligaţiile ce îi revin pe durata TS.

1. Termenul de supraveghere

Art. 84. Termenul de supraveghere. *(1) Termenul de supraveghere este de 2 ani şi se calculează de la data rămânerii definitive a hotărârii prin care s-a dispus amânarea aplicării pedepsei.*
(2) Pe durata termenului de supraveghere, persoana față de care s-a dispus amânarea aplicării pedepsei trebuie să respecte măsurile de supraveghere şi să execute obligațiile ce îi revin, în condițiile stabilite de instanță.

- ➲ termenul este fix (2 ani), indiferent de cuantumul pedepsei A sau durata pedepsei cu Î stabilite;
- ➲ pe durata TS, se execută obligatoriu:
  - ➲ măsurile de supraveghere;
  - ➲ obligaţiile stabilite de instanţă (chiar dacă aplicarea lor este o facultate pentru instanţă, executarea este o obligaţie pentru infractor);
  - ➲ integral obligaţiile civile impuse de instanţă, cu maximum 3 luni înainte de expirarea TS.
- ➲ nu se vor executa pedepse complementare pe durata TS.

2. Măsurile de supraveghere şi obligaţiile[3]

Art. 85. Măsurile de supraveghere şi obligațiile. *(1) Pe durata termenului de supraveghere, persoana față de care s-a dispus amânarea aplicării pedepsei trebuie să respecte următoarele măsuri de supraveghere:*
a) să se prezinte la serviciul de probațiune, la datele fixate de acesta;

[3] Pentru o privire comparativă asupra obligaţiilor impuse de instanţă în termenul de supraveghere în cazul amânării aplicării pedepsei, suspendării sub supraveghere sau liberării condiţionate şi a pedepselor complementare, a se consulta tabelul din anexa nr. 7.

b) să primească vizitele consilierului de probațiune desemnat cu supravegherea sa;
c) să anunțe, în prealabil, schimbarea locuinței şi orice deplasare care depăşeşte 5 zile, precum şi întoarcerea;
d) să comunice schimbarea locului de muncă;
e) să comunice informații şi documente de natură a permite controlul mijloacelor sale de existență.
(2) Instanța poate impune persoanei față de care s-a dispus amânarea aplicării pedepsei să execute una sau mai multe dintre următoarele obligații:
a) să urmeze un curs de pregătire şcolară ori de calificare profesională;
b) să presteze o muncă neremunerată în folosul comunității, pe o perioadă cuprinsă între 30 şi 60 de zile, în condițiile stabilite de instanță, afară de cazul în care, din cauza stării de sănătate, persoana nu poate presta această muncă. Numărul zilnic de ore se stabileşte prin legea de executare a pedepselor;
c) să frecventeze unul sau mai multe programe de reintegrare socială derulate de către serviciul de probațiune sau organizate în colaborare cu instituții din comunitate;
d) să se supună măsurilor de control, tratament sau îngrijire medicală;
e) să nu comunice cu victima sau cu membri de familie ai acesteia, cu persoanele cu care a comis infracțiunea sau cu alte persoane, stabilite de instanță, ori să nu se apropie de acestea;
f) să nu se afle în anumite locuri sau la anumite manifestări sportive, culturale ori la alte adunări publice, stabilite de instanță;
g) să nu conducă anumite vehicule stabilite de instanță;
h) să nu dețină, să nu folosească şi să nu poarte nicio categorie de arme;
i) să nu părăsească teritoriul României fără acordul instanței;
j) să nu ocupe sau să nu exercite funcția, profesia, meseria ori activitatea de care s-a folosit pentru săvârşirea infracțiunii.
(3) Pentru stabilirea obligației prevăzute la alin. (2) lit. b), instanța va consulta informațiile puse la dispoziție periodic de către serviciul de probațiune cu privire la posibilitățile concrete de executare existente la nivelul serviciului de probațiune şi la nivelul instituțiilor din comunitate.
(4) Când stabileşte obligația prevăzută la alin. (2) lit. e)-g), instanța individualizează, în concret, conținutul acestei obligații, ținând seama de împrejurările cauzei.
(5) Persoana supravegheată trebuie să îndeplinească integral obligațiile civile stabilite prin hotărâre, cel mai târziu cu 3 luni înainte de expirarea termenului de supraveghere.

- **măsurile de supraveghere** → sunt prevăzute cumulativ:
  - impunerea lor de către instanţă este obligatorie;
  - respectarea lor de către infractor e obligatorie.
- **obligaţiile** → nu sunt prevăzute cumulativ:
  - impunerea lor de către instanţă este facultativă;
  - se pot impune niciuna/una/mai multe obligaţii;
  - respectarea lor de către infractor e obligatorie.
- **măsurile de supraveghere** → conţinut:
  - să se prezinte la serviciul de probaţiune;
  - să primească vizitele consilierului de probaţiune;
  - să anunţe, în prealabil, schimbarea locuinţei şi orice deplasare > 5 zile şi întoarcerea;
  - să comunice schimbarea locului de muncă;
  - să comunice informaţii care să permită controlul mijloacelor de existenţă.
- **măsurile de supraveghere:**
  - se comunică serviciului de probaţiune;

- nu pot fi modificate;
- nu pot înceta.

- **obligaţiile → conţinut:**
  - să urmeze un curs de pregătire şcolară ori de calificare profesională;
  - să presteze o muncă neremunerată în folosul comunităţii;
  - să frecventeze unul sau mai multe programe de reintegrare socială;
  - să se supună măsurilor de control, tratament sau îngrijire medicală;
  - să nu comunice cu victima sau cu membri de familie ai acesteia, cu persoanele cu care a comis infracţiunea sau cu alte persoane ori să nu se apropie de acestea;
  - să nu se afle în anumite locuri sau la anumite manifestări sportive, culturale ori la alte adunări publice;
  - să nu conducă anumite vehicule;
  - să nu deţină, să nu folosească şi să nu poarte nicio categorie de arme;
  - să nu părăsească teritoriul României fără acordul instanţei;
  - să nu ocupe sau să nu exercite funcţia, profesia, meseria ori activitatea de care s-a folosit pentru săvârşirea infracţiunii.
- **obligaţiile:**
  - se comunică serviciului de probaţiune;
  - pot fi modificate şi pot înceta, cu excepţia:
    - obligaţiile referitoare la plata integrală a obligaţiilor civile;
    - termenului maxim de plată (3 luni înainte de expirarea TS).

Art. 86. Supravegherea. *(1) Pe durata termenului de supraveghere, datele prevăzute în art. 85 alin. (1) lit. c)-e) se comunică serviciului de probațiune.*
(2) Supravegherea executării obligațiilor prevăzute în art. 85 alin. (2) lit. a)-c) şi alin. (5) se face de serviciul de probațiune. Verificarea modului de îndeplinire a obligațiilor prevăzute în art. 85 alin. (2) lit. d)-j) se face de organele abilitate, care vor sesiza serviciul de probațiune cu privire la orice încălcare a acestora.
(3) Serviciul de probațiune va lua măsurile necesare pentru a asigura executarea obligațiilor prevăzute în art. 85 alin. (2) lit. a)-d), într-un termen cât mai scurt de la data rămânerii definitive a hotărârii de condamnare.
(4) Pe durata termenului de supraveghere, serviciul de probațiune are obligația să sesizeze instanța, dacă:
a) au intervenit motive care justifică fie modificarea obligațiilor impuse de instanță, fie încetarea executării unora dintre acestea;
b) persoana supravegheată nu respectă măsurile de supraveghere sau nu execută, în condițiile stabilite, obligațiile ce îi revin;
c) persoana supravegheată nu a îndeplinit obligațiile civile stabilite prin hotărâre, cel mai târziu cu 3 luni înainte de expirarea termenului de supraveghere.

- supravegherea se efectuează de **serviciul de probaţiune**, în cazul:
  - urmării un curs de pregătire şcolară ori de calificare profesională;
  - prestării unei munci neremunerate în folosul comunităţii;
  - frecventării unui sau mai multor programe de reintegrare socială;
  - îndeplinirii obligaţiilor civile;

- verificarea modului de îndeplinire a obligaţiilor se face de **alte organe abilitate**, care vor sesiza serviciul de probaţiune cu privire la orice încălcare, în cazul:
  - supunerii măsurilor de control, tratament sau îngrijire medicală;
  - interdicţiei de a comunica cu victima sau cu membri de familie ai acesteia, cu persoanele cu care a comis infracţiunea sau cu alte persoane ori de a se apropia de acestea;
  - interdicţiei de a se afla în anumite locuri sau la anumite manifestări sportive, culturale ori la alte adunări publice;
  - interdicţiei de a conduce anumite vehicule;
  - interdicţiei de a deţine, folosi şi purta orice categorie de arme;
  - interdicţiei de a părăsi teritoriul României fără acordul instanţei;
  - interdicţiei de a ocupa sau de a exercita funcţia, profesia, meseria ori activitatea de care s-a folosit pentru săvârşirea infracţiunii.
- pe durata TS, se comunică serviciului de probaţiune:
  - schimbarea locuinţei şi orice deplasare care depăşeşte 5 zile, precum şi întoarcerea infractorului;
  - schimbarea locului de muncă al infractorului;
  - informaţii care să permită controlul mijloacelor de existenţă ale infractorului.
- pe durata TS, serviciul de probaţiune are **obligaţia de a sesiza instanţa**, dacă:
  - au intervenit motive care justifică:
    - modificarea obligaţiilor impuse de instanţă → nu a măsurilor de supraveghere, pentru că măsurile de supraveghere sunt fixe şi cumulative, sau
    - încetarea executării unora dintre obligaţii.
  - persoana supravegheată:
    - nu respectă măsurile de supraveghere sau
    - nu execută, în condiţiile stabilite, obligaţiile ce îi revin.
  - persoana supravegheată nu a îndeplinit obligaţiile civile stabilite prin hotărâre, în termenul prevăzut de lege (cel mai târziu cu 3 luni înainte de expirarea TS).

***Art. 87. Modificarea sau încetarea obligațiilor**. (1) Dacă pe parcursul termenului de supraveghere au intervenit motive care justifică fie impunerea unor noi obligații, fie sporirea sau diminuarea condițiilor de executare a celor existente, instanța dispune modificarea obligațiilor în mod corespunzător, pentru a asigura persoanei supravegheate şanse sporite de îndreptare.*
(2) Instanța dispune încetarea executării unora dintre obligațiile pe care le-a impus, atunci când apreciază că menținerea acestora nu mai este necesară.

- modificarea sau încetarea priveşte întotdeauna obligaţiile, niciodată măsurile de supraveghere;
- dintre obligaţii, cele civile nu pot fi modificate, iar încetarea lor nu se poate dispune;
- posibilităţile instanţei:
  - impunerea unor noi obligaţii sau
  - sporirea/diminuarea condiţiilor de executare a celor existente sau
  - încetarea executării unora dintre obligaţii, când apreciază că menţinerea acestora nu mai este necesară.

3. Efecte

Art. 90. Efectele amânării aplicării pedepsei. *(1) Persoanei față de care s-a dispus amânarea aplicării pedepsei nu i se mai aplică pedeapsa şi nu este supusă niciunei decăderi, interdicții sau incapacități ce ar putea decurge din infracțiunea săvârşită, dacă nu a săvârşit din nou o infracțiune până la expirarea termenului de supraveghere, nu s-a dispus revocarea amânării şi nu s-a descoperit o cauză de anulare.*
(2) Amânarea aplicării pedepsei nu produce efecte asupra executării măsurilor de siguranță şi a obligațiilor civile prevăzute în hotărâre.

- **efecte imediate** → se produc **pe durata TS**:
  - pedepsele complementarele stabilite nu se execută;
  - se execută măsurile de siguranţă/obligaţiile civile;
  - măsurile preventive încetează de drept, chiar dacă hotărârea judecătorească este nedefinitivă;
  - dacă intervine revocarea/anularea AAP, efectele imediate se produc până la rămânerea definitivă a hotărârii de revocare/anulare.
- **efecte definitive** → se produc **după expirarea TS**:
  - nu se mai aplică pedeapsa principală;
  - nu se execută complementarele;
  - nu există decăderi, interdicţii, incapacităţi, dacă:
    - nu s-a săvârşit o infracţiune până la expirarea TS, descoperită în TS;
    - nu s-a dispus revocarea;
    - nu s-a dispus anularea.
  - efectul definitiv este condiţionat de plata integrală a obligaţiilor civile;
  - efectul definitiv este similar reabilitării.

4. Revocarea şi anularea amânării aplicării pedepsei[4]

4.1. Revocarea

Art. 88. Revocarea amânării aplicării pedepsei. *(1) Dacă pe parcursul termenului de supraveghere persoana supravegheată, cu rea-credință, nu respectă măsurile de supraveghere sau nu execută obligațiile impuse, instanța revocă amânarea şi dispune aplicarea şi executarea pedepsei.*
(2) În cazul când, până la expirarea termenului de supraveghere, persoana supravegheată nu îndeplineşte integral obligațiile civile stabilite prin hotărâre, instanța revocă amânarea şi dispune aplicarea şi executarea pedepsei, afară de cazul când persoana dovedeşte că nu a avut nicio posibilitate să le îndeplinească.
(3) Dacă după amânarea aplicării pedepsei persoana supravegheată a săvârşit o nouă infracțiune, cu intenție sau intenție depăşită, descoperită în termenul de supraveghere, pentru care s-a pronunțat o condamnare chiar după expirarea acestui termen, instanța revocă amânarea şi dispune aplicarea şi executarea pedepsei. Pedeapsa aplicată ca urmare a revocării amânării şi pedeapsa pentru noua infracțiune se calculează conform dispozițiilor privitoare la concursul de infracțiuni.
(4) Dacă infracțiunea ulterioară este săvârşită din culpă, instanța poate menține sau revoca amânarea aplicării pedepsei. În cazul revocării, dispozițiile alin. (3) se aplică în mod corespunzător.

[4] Pentru o privire comparativă asupra instituţiei anulării şi revocării, în cazul renunţării la aplicarea pedepsei, amânării aplicării pedepsei, suspendării sub supraveghere şi liberării condiţionate, a se consulta tabelele din anexele nr. 11 şi 12.

- revocarea poate fi:
  - obligatorie;
  - facultativă.
- revocarea **obligatorie**:
  - pe parcursul TS persoana supravegheată, cu rea-credinţă, nu respectă măsurile de supraveghere;
  - pe parcursul TS persoana supravegheată, cu rea-credinţă, nu execută obligaţiile impuse;
  - pe parcursul TS (nu în ultimele 3 luni) persoana supravegheată nu îndeplineşte integral obligaţiile civile;
    - excepţie: în cazul obligaţiilor civile, persoana dovedeşte că nu a avut nicio posibilitate să le îndeplinească.
  - după AAP persoana supravegheată a săvârşit o nouă infracţiune, cu intenţie sau praeterintenţie, descoperită în TS, pentru care s-a pronunţat o condamnare la pedeapsa A sau Î → contează ca infracțiunea să fie descoperită în TS, chiar dacă condamnarea are loc după expirarea TS;
  - **urmare:** instanţa revocă AAP şi dispune aplicarea şi executarea pedepsei → se aplică regulile de la concurs.
- revocarea **facultativă:**
  - infracţiunea nouă se săvârşeşte din culpă → instanţa va decide dacă se impune păstrarea AAP.

NB Dacă instanţa decide menţinerea AAP → vor curge în paralel două TS. Dacă pentru I_2 se dispune executarea pedepsei cu închisoarea, instanţa va revoca AAP.

NB Nerespectarea măsurilor/obligaţiilor → intenţie directă; dacă nerespectarea → culpă/imposibilitate obiectivă → nu se poate pronunţa revocarea.

- nu există revocare dacă:
  - neexecutarea se datorează imposibilităţii obiective;
  - persoana îşi îndeplineşte obligaţiile civile după sesizarea instanţei, dar înainte de împlinirea TS.
- dacă este incidentă revocarea, se va dispune în ultima zi a TS.

NB Reguli speciale în cazul abandonului de familie:
- dacă în TS al AAP pentru abandon este săvârşită o nouă infracţiune de abandon (cu intenţie), nu se va dispune revocarea AAP, pentru că:
  – dacă persoana îşi îndeplineşte obligaţiile în faza urmăririi penale → cauză de nepedepsire (clasare);
  – dacă persoana îşi îndeplineşte obligaţiile în faza judecăţii → instanţa trebuie să menţină AAP iniţială şi, pentru I_2, să dispună AAP/SSS. În acest caz, la expirarea TS pentru I_1, nu se vor produce pe deplin efectele definitive ale AAP → încă vor exista decăderi, interdicţii şi incapacităţi.

4.2. Anularea

Art. 89. Anularea amânării aplicării pedepsei. *(1) Dacă pe parcursul termenului de supraveghere se descoperă că persoana supravegheată mai săvârşise o infracţiune până la rămânerea definitivă a hotărârii prin care s-a dispus amânarea, pentru care i s-a aplicat pedeapsa închisorii chiar după expirarea acestui termen, amânarea se anulează, aplicându-se, după caz, dispoziţiile privitoare la concursul de infracţiuni, recidivă sau pluralitate intermediară.*
(2) În caz de concurs de infracţiuni, instanţa poate dispune amânarea aplicării pedepsei rezultante dacă sunt îndeplinite condiţiile prevăzute în art. 83. Dacă se dispune amânarea aplicării pedepsei, termenul de supraveghere se calculează de la data rămânerii definitive a hotărârii prin care s-a pronunţat anterior amânarea aplicării pedepsei.

- **premisă**: în TS se descoperă că persoana a săvârşit o infracţiune anterior rămânerii definitive a hotărârii judecătoreşti de AAP, pentru care s-a aplicat Î, chiar după expirarea TS;
- anularea este **obligatorie**;
- nu contează forma de vinovăţie;
- se urmează, după caz, regulile de la:
  - concurs (I_1 nu era definitiv judecată) → este posibilă dispunerea AAP pentru rezultantă (I_1 şi I_2), iar TS începe să curgă de la momentul pronunţării iniţiale asupra AAP (nu de la data anulării, spre deosebire de anularea RAP), pentru că există TS în curs;
  - recidivă ($I_1 = T_{1\ recidivă}$);
  - pluralitate intermediară ($I_1 = T_{1\ pluralitate\ intermediară}$).
- **paşi**:
  - se anulează AAP;
  - se contopesc pedeapsa pentru care s-a dispus AAP şi pedeapsa stabilită pentru noua infracţiune.

NB

În cazul minorilor:
- dacă pe durata TS al AAP se descoperă că majorul mai săvârşise o infracţiune în minorat, pentru care s-a luat, chiar după expirarea TS, o măsură privativă, AAP se anulează, aplicându-se art. 129 C. pen.
- nu se va dispune anularea dacă măsura educativă aplicată este neprivativă de libertate. În acest caz, măsura educativă neprivativă de libertate se va executa alături de măsurile de supraveghere/obligaţiile stabilite de instanţă.

NB

Nu se execută pedepse complementare pe timpul TS, însă dacă se dispune revocarea/anularea, executarea acestora va urma regimul dreptului comun.

III. SUSPENDAREA EXECUTĂRII PEDEPSEI SUB SUPRAVEGHERE

Art. 91. Condiţiile suspendării executării pedepsei sub supraveghere. *(1) Instanţa poate dispune suspendarea executării pedepsei sub supraveghere dacă sunt întrunite următoarele condiţii:*
a) pedeapsa aplicată, inclusiv în caz de concurs de infracţiuni, este închisoarea de cel mult 3 ani;
b) infractorul nu a mai fost condamnat anterior la pedeapsa închisorii mai mare de un an, cu excepţia cazurilor prevăzute în art. 42 sau pentru care a intervenit reabilitarea ori s-a împlinit termenul de reabilitare;
c) infractorul şi-a manifestat acordul de a presta o muncă neremunerată în folosul comunităţii;

d) în raport de persoana infractorului, de conduita avută anterior săvârşirii infracţiunii, de eforturile depuse de acesta pentru înlăturarea sau diminuarea consecinţelor infracţiunii, precum şi de posibilităţile sale de îndreptare, instanţa apreciază că aplicarea pedepsei este suficientă şi, chiar fără executarea acesteia, condamnatul nu va mai comite alte infracţiuni, însă este necesară supravegherea conduitei sale pentru o perioadă determinată.
(2) Când pedeapsa închisorii este însoţită de pedeapsa amenzii aplicate în condiţiile art. 62, amenda se execută chiar dacă executarea pedepsei închisorii a fost suspendată sub supraveghere.
(3) Nu se poate dispune suspendarea executării pedepsei sub supraveghere, dacă:
a) pedeapsa aplicată este numai amenda;
b) aplicarea pedepsei a fost iniţial amânată, dar ulterior amânarea a fost revocată;
c) infractorul s-a sustras de la urmărire penală ori judecată sau a încercat zădărnicirea aflării adevărului ori a identificării şi tragerii la răspundere penală a autorului sau a participanţilor.
(4) Este obligatorie prezentarea motivelor pe care s-a întemeiat condamnarea, precum şi a celor ce au determinat suspendarea executării pedepsei şi atenţionarea condamnatului asupra conduitei sale viitoare şi a consecinţelor la care se expune dacă va mai comite infracţiuni sau nu va respecta măsurile de supraveghere ori nu va executa obligaţiile ce îi revin pe durata termenului de supraveghere.

Noţiune *– măsură de individualizare a executării pedepsei aplicabilă în situaţia în care instanţa consideră că, raportat la circumstanţele faptei şi ale făptuitorului, după stabilirea unei pedepse şi aplicarea acesteia, nu se impune executarea pedepsei în regim de detenţie, dispunând suspendarea executării şi supravegherea comportamentului infractorului pe o anumită durată.*

- reprezintă o **facultate** pentru instanţă, iar nu o obligaţie, chiar dacă sunt îndeplinite condiţiile prevăzute de lege;
- se poate aplica doar **persoanei fizice majore** (minorului neputându-i-se aplica pedepse, nu se poate nici suspenda executarea lor);
- **constituie** o soluţie de condamnare → instanţa **stabileşte** şi **aplică** o pedeapsă, dar **suspendă executarea** acesteia pe durata unui TS;
- **Criterii** în funcţie de care se apreciază oportunitatea luării acestei măsuri:
  - persoana infractorului;
  - conduita infractorului anterior săvârşirii infracţiunii;
  - eforturile depuse de infractor pentru înlăturarea sau diminuarea consecinţelor infracţiunii;
  - posibilităţile infractorului de îndreptare.
- **Condiţii:**
  - ***sine qua non*** – instanţa apreciază că executarea pedepsei aplicate nu este necesară, **dar se impune supravegherea conduitei** infractorului pentru o perioadă determinată;
  - pedeapsa **aplicată**, inclusiv pentru concurs, să fie Î ≤ 3 ani;
    - nu contează pedeapsa **prevăzută** de lege, doar cea aplicată;
    - pedeapsa aplicată nu poate fi numai amenda (poate fi prevăzută de lege Î/A, dar instanţa trebuie să se fi orientat spre pedeapsa Î sau pedeapsa Î însoţită de pedeapsa A).
  - aplicarea pedepsei să nu fi fost iniţial amânată, amânare care a fost ulterior revocată;

- infractorul să nu fi suferit anterior o condamnare la pedeapsa Î > 1 an (infracţiune intenţionată), cu excepţia:
  - faptelor care nu mai sunt prevăzute de lege (dezincriminare) sau au fost amnistiate (post-condamnatoriu);
  - situaţiei în care a intervenit reabilitarea de drept sau s-a împlinit termenul de reabilitare;
  - faptei pentru care s-a dispus o soluţie de RAP (pentru că nu este o soluţie de condamnare);
  - faptei pentru care s-a dispus o soluţie de AAP nerevocată;
  - faptei care a fost săvârşită din culpă.
- infractorul să nu se fi sustras de la urmărire penală/judecată;
- infractorul să nu fi încercat zădărnicirea aflării adevărului/identificării şi tragerii la răspundere penală a sa ori a participanţilor;
- infractorul şi-a dat acordul pentru prestarea unei munci neremunerate în folosul comunităţii → îndeplinirea acestei condiţii este obligatorie, deoarece instanţa **trebuie** să impună această obligaţie (cu excepţia situaţiei în care raţiuni medicale împiedică pe condamnat să presteze munca în folosul comunităţii).

NB Când pedeapsa Î este însoţită de pedeapsa A aplicate în condiţiile săvârşirii faptei în urmărirea unui folos material, A se execută chiar dacă executarea pedepsei închisorii a fost suspendată sub supraveghere.

NB Infracţiunile comise în timpul minorităţii, pentru care s-au aplicat pedepse în baza dispoziţiilor Codului penal din 1969, nu constituie impedimente pentru dispunerea SSS.

- sunt **obligatorii** (cumulativ):
  - prezentarea motivelor pe care s-a întemeiat condamnarea;
  - prezentarea motivelor ce au determinat SSS;
  - atenţionarea infractorului asupra conduitei sale viitoare şi a consecinţelor la care se expune dacă:
    - va mai comite infracţiuni;
    - nu va respecta măsurile de supraveghere;
    - nu va executa obligaţiile ce îi revin pe durata TS.

1. Termenul de supraveghere

Art. 92. Termenul de supraveghere. *(1) Durata suspendării executării pedepsei sub supraveghere constituie termen de supraveghere pentru condamnat şi este cuprinsă între 2 şi 4 ani, fără a putea fi însă mai mică decât durata pedepsei aplicate.*
(2) Termenul de supraveghere se calculează de la data când hotărârea prin care s-a pronunțat suspendarea executării pedepsei sub supraveghere a rămas definitivă.
(3) Pe durata termenului de supraveghere condamnatul trebuie să respecte măsurile de supraveghere şi să execute obligațiile ce îi revin, în condițiile stabilite de instanță.

- TS nu mai este fix → **între 2 şi 4 ani, ≥ cu pedeapsa aplicată**;
- la TS nu se adaugă pedeapsa aplicată;

- pe durata TS se execută obligatoriu:
  - măsuri de supraveghere;
  - obligaţiile stabilite de instanţă;
  - integral obligaţiile civile, cu maximum 3 luni înainte de expirarea TS;
  - pedepsele complementare.

2. Măsurile de supraveghere şi obligaţiile[5]

Art. 93. Măsurile de supraveghere şi obligaţiile. *(1) Pe durata termenului de supraveghere, condamnatul trebuie să respecte următoarele măsuri de supraveghere:*
a) să se prezinte la serviciul de probaţiune, la datele fixate de acesta;
b) să primească vizitele consilierului de probaţiune desemnat cu supravegherea sa;
c) să anunţe, în prealabil, schimbarea locuinţei şi orice deplasare care depăşeşte 5 zile;
d) să comunice schimbarea locului de muncă;
e) să comunice informaţii şi documente de natură a permite controlul mijloacelor sale de existenţă.
(2) Instanţa impune condamnatului să execute una sau mai multe dintre următoarele obligaţii:
a) să urmeze un curs de pregătire şcolară ori de calificare profesională;
b) să frecventeze unul sau mai multe programe de reintegrare socială derulate de către serviciul de probaţiune sau organizate în colaborare cu instituţii din comunitate;
c) să se supună măsurilor de control, tratament sau îngrijire medicală;
d) să nu părăsească teritoriul României, fără acordul instanţei.
(3) Pe parcursul termenului de supraveghere, condamnatul va presta o muncă neremunerată în folosul comunităţii pe o perioadă cuprinsă între 60 şi 120 de zile, în condiţiile stabilite de instanţă, afară de cazul în care, din cauza stării de sănătate, nu poate presta această muncă. Numărul zilnic de ore se stabileşte prin legea de executare a pedepselor.
(4) Pentru stabilirea conţinutului obligaţiei prevăzute la alin. (3), instanţa va consulta informaţiile puse la dispoziţie periodic de către serviciul de probaţiune cu privire la posibilităţile concrete de executare existente la nivelul serviciului de probaţiune şi la nivelul instituţiilor din comunitate.
(5) Condamnatul trebuie să îndeplinească integral obligaţiile civile stabilite prin hotărârea de condamnare, cel mai târziu cu 3 luni înainte de expirarea termenului de supraveghere.

- **măsurile de supraveghere** → sunt prevăzute cumulativ:
  - impunerea lor de către instanţă este obligatorie;
  - respectarea lor de către infractor e obligatorie.
- **obligaţiile** → nu sunt prevăzute cumulativ:
  - impunerea lor de către instanţă este obligatorie, instanţa putând alege între acestea una sau mai multe → cu excepţia prestării unei munci neremunerate în folosul comunităţii, care se impune în mod obligatoriu, afară de cazul în care, din cauza stării de sănătate, nu poate presta această muncă;
  - respectarea lor de către infractor e obligatorie.
- **măsurile de supraveghere** → conţinut:
  - să se prezinte la serviciul de probaţiune;

[5] Pentru o privire comparativă asupra obligaţiilor impuse de instanţă în termenul de supraveghere în cazul amânării aplicării pedepsei, suspendării sub supraveghere sau liberării condiţionate şi a pedepselor complementare, a se consulta tabelul din anexa nr. 7.

- să primească vizitele consilierului de probaţiune;
- să anunţe, în prealabil, schimbarea locuinţei şi orice deplasare > 5 zile;
- să comunice schimbarea locului de muncă;
- să comunice informaţii care să permită controlul mijloacelor de existenţă.

- **măsurile de supraveghere**:
  - se comunică serviciului de probaţiune;
  - nu pot fi modificate;
  - nu pot înceta.
- **obligaţiile → conţinut:**
  - să urmeze un curs de pregătire şcolară ori de calificare profesională;
  - să frecventeze unul sau mai multe programe de reintegrare socială;
  - să se supună măsurilor de control, tratament sau îngrijire medicală;
  - să nu părăsească teritoriul României fără acordul instanţei.
- **obligaţie esenţială** → condamnatul să presteze o muncă neremunerată în folosul comunităţii pe o perioadă cuprinsă între 60 şi 120 de zile, în condiţiile stabilite de instanţă, afară de cazul în care, din cauza stării de sănătate, nu poate presta această muncă;
- **obligaţiile:**
  - se comunică serviciului de probaţiune;
  - pot fi modificate şi pot înceta, cu excepţia:
    - obligaţiile referitoare la plata integrală a obligaţiilor civile;
    - termenului maxim de plată (3 luni înainte de expirarea TS).

Art. 94. Supravegherea condamnatului. *(1) Pe durata termenului de supraveghere, datele prevăzute în art. 93 alin. (1) lit. c)-e) se comunică serviciului de probațiune.*
(2) Supravegherea executării obligațiilor prevăzute în art. 93 alin. (2) lit. a) şi lit. b), alin. (3) şi alin. (5) se face de serviciul de probațiune. Verificarea modului de îndeplinire a obligațiilor prevăzute în art. 93 alin. (2) lit. c) şi lit. d) se face de organele abilitate, care vor sesiza serviciul de probațiune cu privire la orice încălcare a acestora.
(3) Serviciul de probațiune va lua măsurile necesare pentru a asigura executarea obligațiilor prevăzute în art. 93 alin. (2) lit. a) şi lit. b), precum şi alin. (3) într-un termen cât mai scurt de la data rămânerii definitive a hotărârii de condamnare.
(4) Pe durata termenului de supraveghere, serviciul de probațiune are obligația să sesizeze instanța, dacă:
a) au intervenit motive care justifică fie modificarea obligațiilor impuse de instanță, fie încetarea executării unora dintre acestea;
b) persoana supravegheată nu respectă măsurile de supraveghere sau nu execută, în condițiile stabilite, obligațiile care îi revin;
c) persoana supravegheată nu a îndeplinit obligațiile civile stabilite prin hotărâre, cel mai târziu cu 3 luni înainte de expirarea termenului de supraveghere.

- supravegherea se efectuează de **serviciul de probaţiune**, în cazul:
  - urmării un curs de pregătire şcolară ori de calificare profesională;
  - frecventării unui sau mai multor programe de reintegrare socială;
  - prestării unei munci neremunerate în folosul comunităţii;
  - îndeplinirii obligaţiilor civile.
- verificarea modului de îndeplinire a obligaţiilor se face de **alte organe abilitate**, care vor sesiza serviciul de probaţiune cu privire la orice încălcare, în cazul:

- supunerii măsurilor de control, tratament sau îngrijire medicală;
- interdicţiei de a părăsi teritoriul României fără acordul instanţei.

- pe durata TS, **se comunică** serviciului de probaţiune:
  - schimbarea locuinţei şi orice deplasare a infractorului care depăşeşte 5 zile;
  - schimbarea locului de muncă al infractorului;
  - informaţii care să permită controlul mijloacelor de existenţă ale infractorului.
- **serviciul de probaţiune va lua măsurile necesare** pentru a asigura executarea obligaţiilor privind:
  - pregătirea şcolară/calificarea profesională/reintegrarea socială şi
  - munca neremunerată în folosul comunităţii.
  - într-un termen cât mai scurt de la data rămânerii definitive a hotărârii de condamnare.
- pe durata TS, serviciul de probaţiune are **obligaţia de a sesiza instanţa**, dacă:
  - au intervenit motive care justifică:
    - modificarea obligaţiilor impuse de instanţă → nu a măsurilor de supraveghere, pentru că măsurile de supraveghere sunt fixe şi cumulative, sau
    - încetarea executării unora dintre obligaţii.
  - persoana supravegheată:
    - nu respectă măsurile de supraveghere sau
    - nu execută, în condiţiile stabilite, obligaţiile ce îi revin.
  - persoana supravegheată nu a îndeplinit obligaţiile civile stabilite prin hotărâre, în termenul prevăzut de lege (cel mai târziu cu 3 luni înainte de expirarea TS).

Art. 95. Modificarea sau încetarea obligațiilor. *(1) Dacă pe parcursul termenului de supraveghere au intervenit motive care justifică fie impunerea unor noi obligații, fie sporirea sau diminuarea condițiilor de executare a celor existente, instanța dispune modificarea obligațiilor în mod corespunzător, pentru a asigura condamnatului şanse mai mari de îndreptare.*
(2) Instanța dispune încetarea executării unora dintre obligațiile pe care le-a impus, când apreciază că menținerea acestora nu mai este necesară.

- modificarea sau încetarea priveşte întotdeauna obligaţiile, niciodată măsurile de supraveghere;
- dintre obligaţii, cele civile nu pot fi modificate, iar încetarea lor nu se poate dispune;
- posibilităţile instanţei:
  - impunerea unor noi obligaţii sau
  - sporirea/diminuarea condiţiilor de executare a celor existente sau
  - încetarea executării unora dintre obligaţii, când apreciază că menţinerea acestora nu mai este necesară**.**

NB

Nu constituie modificare a obligaţiilor încuviinţarea de a părăsi teritoriul ţării.

3. Efecte

Art. 98. Efectele suspendării executării pedepsei sub supraveghere. *(1) În cazul în care condamnatul nu a săvârşit o nouă infracțiune descoperită până la expirarea termenului de supraveghere, nu s-a dispus revocarea suspendării executării pedepsei sub supraveghere şi nu s-a descoperit o cauză de anulare, pedeapsa se consideră executată.*
(2) Suspendarea executării pedepsei sub supraveghere nu produce efecte asupra măsurilor de siguranță şi a obligațiilor civile prevăzute în hotărârea de condamnare.

- **efecte imediate** → se produc **pe durata TS:**
  - pedepsele complementarele stabilite se execută → dacă pedeapsa complementară = 5 ani, iar TS ≤ 4 ani, complementara se va executa şi după expirarea TS;
  - se execută măsurile de siguranţă/obligaţiile civile;
  - măsurile preventive încetează de drept, chiar dacă hotărârea judecătorească este nedefinitivă;
  - dacă intervine revocarea/anularea SSS, efectele imediate se produc până la rămânerea definitivă a hotărârii de revocare/anulare.
- **efecte definitive** → se produc **după expirarea TS:**
  - pedeapsa se consideră executată, dacă:
    - nu s-a săvârşit o infracţiune până la expirarea TS, descoperită în TS;
    - nu s-a dispus revocarea;
    - nu s-a dispus anularea.
  - la expirarea TS începe să curgă termenul de reabilitare (numai de drept, chiar dacă instanţa a stabilit o pedeapsă cu Î > 2 ani).

4. Revocarea şi anularea suspendării executării pedepsei sub supraveghere[6]

4.1. Revocarea

Art. 96. Revocarea suspendării executării pedepsei sub supraveghere. *(1) Dacă pe parcursul termenului de supraveghere persoana supravegheată, cu rea-credință, nu respectă măsurile de supraveghere sau nu execută obligațiile impuse ori stabilite de lege, instanța revocă suspendarea şi dispune executarea pedepsei.*
(2) Dacă până la expirarea termenului de supraveghere persoana supravegheată nu îndeplineşte integral obligațiile civile stabilite prin hotărâre, instanța revocă suspendarea şi dispune executarea pedepsei, afară de cazul în care persoana dovedeşte că nu a avut nicio posibilitate să le îndeplinească.
(3) Dacă pedeapsa amenzii care a însoțit pedeapsa închisorii în condițiile art. 62 nu a fost executată şi a fost înlocuită cu pedeapsa închisorii potrivit art. 63 alin. (2) sau art. 64 alin. (5) şi alin. (6), instanța revocă suspendarea şi dispune executarea pedepsei, la care se adaugă pedeapsa închisorii care a înlocuit amenda.
(4) Dacă pe parcursul termenului de supraveghere cel condamnat a săvârşit o nouă infracțiune, descoperită până la împlinirea termenului şi pentru care s-a pronunțat o condamnare la pedeapsa închisorii, chiar după expirarea acestui termen, instanța revocă suspendarea şi dispune executarea pedepsei.
(5) Pedeapsa principală pentru noua infracțiune se stabileşte şi se execută, după caz, potrivit dispozițiilor referitoare la recidivă sau la pluralitatea intermediară.

[6] Pentru o privire comparativă asupra instituţiei anulării şi revocării, în cazul renunţării la aplicarea pedepsei, amânării aplicării pedepsei, suspendării sub supraveghere şi liberării condiţionate, a se consulta tabelele din anexele nr. 11 şi 12.

(6) Dacă infracțiunea ulterioară este săvârșită din culpă, instanța poate menține sau revoca suspendarea executării pedepsei sub supraveghere. În cazul revocării, dispozițiile alin. (1), alin. (4) și alin. (5) se aplică în mod corespunzător.

- revocarea poate fi:
  - obligatorie;
  - facultativă.
- revocarea **obligatorie**:
  - pe parcursul TS persoana supravegheată, cu rea-credinţă, nu respectă măsurile de supraveghere;
  - pe parcursul TS persoana supravegheată, cu rea-credinţă, nu execută obligaţiile impuse;
  - pe parcursul TS (nu în ultimele 3 luni) persoana supravegheată nu îndeplineşte integral obligaţiile civile;
    - excepţie: în cazul obligaţiilor civile, persoana dovedeşte că nu a avut nicio posibilitate să le îndeplinească.
  - dacă A care a însoţit Î nu a fost executată şi a fost înlocuită cu Î;
  - după SSS persoana supravegheată a săvârşit o nouă infracţiune, cu intenţie sau praeterintenţie, descoperită în TS, pentru care s-a pronunţat o condamnare la pedeapsa Î → contează să fie descoperită în TS, chiar dacă are loc condamnarea după expirarea TS;
  - **urmare:** instanţa revocă SSS şi dispune executarea pedepsei:
    - în situaţia săvârşirii unei noi infracţiuni, se aplică regulile de la recidivă sau de la pluralitatea intermediară;
    - în situaţia A neexecutate care a însoţit Î, instanţa revocă suspendarea şi dispune executarea pedepsei, la care se adaugă pedeapsa închisorii care a înlocuit amenda.
- revocarea **facultativă:**
  - infracţiunea nouă se săvârşeşte din culpă → instanţa va decide dacă se impune păstrarea SSS.

NB

Trebuie ca executarea pedepsei pentru I_2 să fie la rândul ei suspendată sub supraveghere.
Pentru I_2 nu se poate dispune AAP/RAP, pentru că I_1 = condamnare la Î.
Vor curge în paralel două TS.
Dacă instanţa dispune executarea în detenţie pentru I_2, trebuie să revoce SSS.

NB

Nerespectarea măsurilor/obligaţiilor → intenţie directă; dacă nerespectarea → culpă/imposibilitate obiectivă → nu se poate pronunţa revocarea.

- nu există revocare dacă:
  - neexecutarea se datorează imposibilităţii obiective;
  - persoana îşi îndeplineşte obligaţiile civile după sesizarea instanţei, dar înainte de împlinirea TS.
  - dacă este incidentă revocarea, se va dispune în ultima zi a TS.

NB

Reguli speciale în cazul abandonului de familie:
dacă în TS al SSS pentru abandon este săvârşită o nouă infracţiune de abandon (cu intenţie), nu se va dispune revocarea SSS, pentru că:

– dacă persoana îşi îndeplineşte obligaţiile în faza urmăririi penale → cauză de nepedepsire (clasare);
– dacă persoana îşi îndeplineşte obligaţiile în faza judecăţii → instanţa trebuie să menţină SSS iniţială şi pentru I_2 să dispună SSS.

4.2. Anularea

Art. 97. Anularea suspendării executării pedepsei sub supraveghere. *(1) Dacă pe parcursul termenului de supraveghere se descoperă că persoana condamnată mai săvârşise o infracțiune până la rămânerea definitivă a hotărârii prin care s-a dispus suspendarea, pentru care i s-a aplicat pedeapsa închisorii chiar după expirarea acestui termen, suspendarea se anulează, aplicându-se, după caz, dispozițiile privitoare la concursul de infracțiuni, recidivă sau pluralitate intermediară.*
(2) În caz de concurs de infracțiuni sau pluralitate intermediară, instanța poate dispune suspendarea executării pedepsei rezultante, dacă sunt îndeplinite condițiile prevăzute în art. 91. Dacă se dispune suspendarea executării pedepsei sub supraveghere, termenul de supraveghere se calculează de la data rămânerii definitive a hotărârii de condamnare prin care s-a pronunțat anterior suspendarea executării pedepsei sub supraveghere.

- **premisă**: în TS se descoperă că persoana a săvârşit o infracţiune anterior rămânerii definitive a hotărârii judecătoreşti de SSS, pentru care s-a aplicat Î, chiar după expirarea TS;
- anularea este **obligatorie**;
- nu contează forma de vinovăţie;
- se urmează, după caz, regulile de la:
  - concurs (I_1 nu era definitiv judecată);
  - recidivă (I pentru care s-a dispus SSS = $T_{2\ recidivă}$);
  - pluralitate intermediară (I pentru care s-a dispus SSS = $T_{2\ pluralitate\ intermediară}$).
    - în cazul concursului/pluralităţii intermediare (nu şi în cazul recidivei), se poate dispune SSS pentru rezultantă (I_1 şi I_2), iar TS începe să curgă de la momentul pronunţării iniţiale asupra SSS (nu de la data anulării, spre deosebire de anularea RAP), pentru că există TS în curs;
    - în cazul în care I_1 = A, se poate da o soluţie de AAP, nu de SSS;
- **paşi**:
  - se anulează SSS;
  - se contopesc pedeapsa pentru care s-a dispus SSS şi pedeapsa stabilită pentru noua infracţiune (ca la concurs, recidivă sau pluralitate intermediară, după caz).

NB În situaţia în care sunt incidente atât anularea, cât şi revocarea SSS, instanţa va pronunţa doar anularea.

NB **În cazul minorilor:**
– dacă pe durata TS al SSS se descoperă că majorul mai săvârşise o infracţiune în minorat, pentru care s-a luat, chiar după expirarea termenului, o măsură privativă de libertate, SSS se anulează, aplicându-se art. 129 C. pen.
– nu se va dispune anularea dacă măsura educativă aplicată este neprivativă de libertate. În acest caz, măsura educativă neprivativă de libertate se va executa alături de măsurile de supraveghere/obligaţiile stabilite de instanţă.

IV. LIBERAREA CONDIŢIONATĂ

Sediul materiei: *art. 99-106 C. pen.*

Noţiune *– mijloc de individualizare a pedepsei constând în punerea în libertate a condamnatului din locul de deţinere înainte de executarea integrală a pedepsei cu Î sau DET aplicate.*

1. Liberarea condiţionată în cazul pedepsei închisorii

Art. 100. Condițiile liberării condiționate în cazul pedepsei închisorii. *(1) Liberarea condiționată în cazul închisorii poate fi dispusă, dacă:*
a) cel condamnat a executat cel puțin două treimi din durata pedepsei, în cazul închisorii care nu depăşeşte 10 ani, sau cel puțin trei pătrimi din durata pedepsei, dar nu mai mult de 20 de ani, în cazul închisorii mai mari de 10 ani;
b) cel condamnat se află în executarea pedepsei în regim semideschis sau deschis;
c) cel condamnat a îndeplinit integral obligațiile civile stabilite prin hotărârea de condamnare, afară de cazul când dovedeşte că nu a avut nicio posibilitate să le îndeplinească;
d) instanța are convingerea că persoana condamnată s-a îndreptat şi se poate reintegra în societate.
(2) În cazul condamnatului care a împlinit vârsta de 60 de ani, se poate dispune liberarea condiționată, după executarea efectivă a jumătate din durata pedepsei, în cazul închisorii ce nu depăşeşte 10 ani, sau a cel puțin două treimi din durata pedepsei, în cazul închisorii mai mari de 10 ani, dacă sunt îndeplinite condițiile prevăzute în alin. (1) lit. b)-d).
(3) În calculul fracțiunilor de pedeapsă prevăzute în alin. (1) se ține seama de partea din durata pedepsei ce poate fi considerată, potrivit legii, ca executată pe baza muncii prestate. În acest caz, liberarea condiționată nu poate fi dispusă înainte de executarea efectivă a cel puțin jumătate din durata pedepsei închisorii, când aceasta nu depăşeşte 10 ani, şi a cel puțin două treimi, când pedeapsa este mai mare de 10 ani.
(4) În calculul fracțiunilor de pedeapsă prevăzute în alin. (2) se ține seama de partea din durata pedepsei ce poate fi considerată, potrivit legii, ca executată pe baza muncii prestate. În acest caz, liberarea condiționată nu poate fi dispusă înainte de executarea efectivă a cel puțin o treime din durata pedepsei închisorii, când aceasta nu depăşeşte 10 ani, şi a cel puțin jumătate, când pedeapsa este mai mare de 10 ani.
(5) Este obligatorie prezentarea motivelor de fapt ce au determinat acordarea liberării condiționate şi atenționarea condamnatului asupra conduitei sale viitoare şi a consecințelor la care se expune, dacă va mai comite infracțiuni sau nu va respecta măsurile de supraveghere ori nu va executa obligațiile ce îi revin pe durata termenului de supraveghere.
(6) Intervalul cuprins între data liberării condiționate şi data împlinirii duratei pedepsei constituie termen de supraveghere pentru condamnat.

- reprezintă o **facultate** pentru instanţă, iar nu o obligaţie, chiar dacă sunt îndeplinite condiţiile prevăzute de lege;
- se poate aplica doar **persoanei fizice majore** (minorului neputându-i-se aplica pedepse);
- **condiţii cumulative (cazul general)**:
  - condamnatul a executat:
    - cel puţin 2/3 din durata pedepsei, în cazul Î ≤ 10 ani;
    - cel puţin 3/4 din durata pedepsei, dar nu mai mult de 20 de ani, în cazul Î > 10 ani;
  - condamnatul se află în executarea pedepsei în regim semideschis sau deschis;
  - condamnatul a îndeplinit integral obligaţiile civile stabilite prin hotărârea de condamnare;

- excepţie: cazul când dovedeşte că nu a avut nicio posibilitate să le îndeplinească (imposibilitate obiectivă).
- instanţa are convingerea (instanţa nu doar „apreciază", ca la RAP/AAP/SSS) că persoana condamnată s-a îndreptat şi se poate reintegra în societate.

- **condiţii cumulative (cazul special):**
  - condamnatul a împlinit vârsta de 60 de ani;
  - condamnatul a executat:
    - 1/2 din durata pedepsei, în cazul Î ≤ 10 ani;
    - cel puţin 2/3 din durata pedepsei, în cazul Î > 10 ani;
  - condamnatul se află în executarea pedepsei în regim semideschis sau deschis;
  - condamnatul a îndeplinit integral obligaţiile civile stabilite prin hotărârea de condamnare;
    - excepţie: cazul când dovedeşte că nu a avut nicio posibilitate să le îndeplinească (imposibilitate obiectivă).
  - instanţa are convingerea (instanţa nu doar „apreciază", ca la RAP/AAP/SSS) că persoana condamnată s-a îndreptat şi se poate reintegra în societate.

NB

În calculul fracţiunilor de pedeapsă prevăzute în alin. (1) se ţine seama de partea din durata pedepsei ce poate fi considerată, potrivit legii, ca executată pe baza muncii prestate, în condiţiile prevăzute de textul de lege.

Fracţii liberare condiţionată

2/3	Î ≤ 10 ani
3/4, dar nu mai mult de 20 ani	Î > 10 ani

Pentru condamnaţii care au împlinit 60 ani/muncă prestată

1/2	Î ≤ 10 ani
2/3	Î > 10 ani

Pentru condamnaţii care au împlinit 60 ani, dar au şi muncă prestată

1/3	Î ≤ 10 ani
1/2	Î > 10 ani

NB

Fracţia se raportează la pedeapsa ce se execută efectiv (poate interveni o reducere a pedepsei ca urmare a graţierii parţiale/intervenţiei unei legi mai favorabile).

- sunt **obligatorii** (cumulativ):
  - prezentarea motivelor ce au determinat acordarea LC;
  - atenţionarea infractorului asupra conduitei sale viitoare şi a consecinţelor la care se expune dacă:
    - va mai comite infracţiuni;
    - nu va respecta măsurile de supraveghere;
    - nu va executa obligaţiile ce îi revin pe durata TS.

➲ **TS = intervalul cuprins între data acordării LC şi data împlinirii duratei pedepsei.**

NB

Dezlegarea unor chestiuni de drept: prin Decizia nr. 15/2015, I.C.C.J. a stabilit că: „în aplicarea art. 17 din Decizia-cadru 2008/909/JAI a Consiliului din 27 noiembrie 2008 privind aplicarea principiului recunoaşterii reciproce în cazul hotărârilor judecătoreşti în materie penală şi art. 144 alin. (1) din Legea nr. 302/2004, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, după transferarea persoanei condamnate de autorităţile judiciare străine, în vederea continuării executării pedepsei în România, durata de pedeapsă considerată ca executată de statul de condamnare pe baza muncii prestate şi a bunei conduite, acordată ca beneficiu în favoarea persoanei condamnate, de autoritatea judiciară străină, nu trebuie scăzută din pedeapsa ce se execută în România".

2. Liberarea condiţionată în cazul pedepsei detenţiunii pe viaţă

Art. 99. Condițiile liberării condiționate în cazul detențiunii pe viață. *(1) Liberarea condiționată în cazul detențiunii pe viață poate fi dispusă, dacă:*
a) cel condamnat a executat efectiv 20 de ani de detențiune;
b) cel condamnat a avut o bună conduită pe toată durata executării pedepsei;
c) cel condamnat a îndeplinit integral obligațiile civile stabilite prin hotărârea de condamnare, afară de cazul când dovedeşte că nu a avut nicio posibilitate să le îndeplinească;
d) instanța are convingerea că persoana condamnată s-a îndreptat şi se poate reintegra în societate.
(2) Este obligatorie prezentarea motivelor de fapt ce au determinat acordarea liberării condiționate şi atenționarea condamnatului asupra conduitei sale viitoare şi a consecințelor la care se expune, dacă va mai comite infracțiuni sau nu va respecta măsurile de supraveghere ori dacă nu va executa obligațiile ce îi revin pe durata termenului de supraveghere.
(3) De la data liberării condiționate, condamnatul este supus unui termen de supraveghere de 10 ani.

- **condiţii cumulative:**
  - condamnatul a executat efectiv 20 de ani de detenţiune;
  - condamnatul a avut o bună conduită pe toată durata executării pedepsei;
  - condamnatul a îndeplinit integral obligaţiile civile stabilite prin hotărârea de condamnare;
    - excepţie: cazul când dovedeşte că nu a avut nicio posibilitate să le îndeplinească.
  - instanţa are convingerea că persoana condamnată s-a îndreptat şi se poate reintegra în societate.
- nu contează vârsta/sexul persoanei condamnate;
- nu se ţine seama de durata ce poate fi considerată executată pe baza muncii prestate (spre deosebire de LC din pedeapsa Î);
- regimul poate fi oricare: închis/semiînchis/deschis/semideschis (spre deosebire de LC din pedeapsa Î);
- sunt **obligatorii** (cumulativ):
  - prezentarea motivelor ce au determinat acordarea LC;
  - atenţionarea infractorului asupra conduitei sale viitoare şi a consecinţelor la care se expune dacă:
    - va mai comite infracţiuni;

- ➲ nu va respecta măsurile de supraveghere;
- ➲ nu va executa obligaţiile ce îi revin pe durata TS.

➲ **TS = 10 ani de la data acordării LC (termen fix).**

3. Măsurile de supraveghere şi obligaţiile[7]

Art. 101. Măsurile de supraveghere şi obligațiile. *(1) Dacă restul de pedeapsă rămas neexecutat la data liberării este de 2 ani sau mai mare, condamnatul trebuie să respecte următoarele măsuri de supraveghere:*
a) să se prezinte la serviciul de probațiune, la datele fixate de acesta;
b) să primească vizitele persoanei desemnate cu supravegherea sa;
c) să anunțe, în prealabil, orice schimbare a locuinței şi orice deplasare care depăşeşte 5 zile;
d) să comunice schimbarea locului de muncă;
e) să comunice informații şi documente de natură a permite controlul mijloacelor sale de existență.
(2) În cazul prevăzut în alin. (1), instanța poate impune condamnatului să execute una sau mai multe dintre următoarele obligații:
a) să urmeze un curs de pregătire şcolară ori de calificare profesională;
b) să frecventeze unul sau mai multe programe de reintegrare socială derulate de către serviciul de probațiune sau organizate în colaborare cu instituții din comunitate;
c) să nu părăsească teritoriul României;
d) să nu se afle în anumite locuri sau la anumite manifestări sportive, culturale ori la alte adunări publice, stabilite de instanță;
e) să nu comunice cu victima sau cu membri de familie ai acesteia, cu participanții la săvârşirea infracțiunii sau cu alte persoane, stabilite de instanță, ori să nu se apropie de acestea;
f) să nu conducă anumite vehicule stabilite de instanță;
g) să nu dețină, să nu folosească şi să nu poarte nicio categorie de arme.
(3) Obligațiile prevăzute în alin. (2) lit. c)-g) pot fi impuse în măsura în care nu au fost aplicate în conținutul pedepsei complementare a interzicerii exercitării unor drepturi.
(4) Când stabileşte obligația prevăzută la alin. (2) lit. d)-f), instanța individualizează, în concret, conținutul acestei obligații, ținând seama de împrejurările cauzei.
(5) Măsurile de supraveghere şi obligațiile prevăzute în alin. (2) lit. a) şi lit. b) se execută din momentul acordării liberării, pe o perioadă egală cu o treime din durata termenului de supraveghere, dar nu mai mult de 2 ani, iar obligațiile prevăzute în alin. (2) lit. c)-g) se execută pe toată durata termenului de supraveghere.

- ➲ **măsurile de supraveghere** → sunt prevăzute cumulativ:
  - ➲ impunerea lor de către instanţă este obligatorie, dacă restul de pedeapsă rămas neexecutat la data acordării LC este ≥ 2 ani;
  - ➲ respectarea lor de către infractor e obligatorie.
- ➲ **măsurile de supraveghere** → conţinut:
  - ➲ să se prezinte la serviciul de probaţiune;
  - ➲ să primească vizitele persoanei desemnate cu supravegherea sa;
  - ➲ să anunţe, în prealabil, schimbarea locuinţei şi orice deplasare > 5 zile;
  - ➲ să comunice schimbarea locului de muncă;
  - ➲ să comunice informaţii care să permită controlul mijloacelor de existenţă.

[7] Pentru o privire comparativă asupra obligaţiilor impuse de instanţă în termenul de supraveghere în cazul amânării aplicării pedepsei, suspendării sub supraveghere sau liberării condiţionate şi a pedepselor complementare, a se consulta tabelul din anexa nr. 17.

- **obligaţiile** → nu sunt prevăzute cumulativ:
  - impunerea lor de către instanţă este facultativă (se pot impune doar dacă restul de pedeapsă rămas neexecutat la data acordării LC este ≥ 2 ani) şi supusă anumitor condiţii;
  - respectarea lor de către infractor e obligatorie.
- **obligaţiile** → conţinut:
  - să urmeze un curs de pregătire şcolară ori de calificare profesională;
    - se execută din momentul acordării LC, pe o durată de 1/3 din TS, ≤ 2 ani.
  - să frecventeze unul sau mai multe programe de reintegrare social;
    - se execută din momentul acordării LC, pe o durată de 1/3 din TS, ≤ 2 ani.
  - să nu părăsească teritoriul României fără acordul instanţei;
    - se aplică doar dacă nu a fost aplicată ca măsură complementară → se execută pe toată durata TS.
  - să nu se afle în anumite locuri sau la anumite manifestări sportive, culturale ori la alte adunări publice;
    - se aplică doar dacă nu a fost aplicată ca măsură complementară, iar instanţa trebuie să o individualizeze concret → se execută pe toată durata TS.
  - să nu comunice cu victima sau cu membri de familie ai acesteia, cu participanţii la săvârşirea infracţiunii sau cu alte persoane, ori să nu se apropie de acestea;
    - se aplică doar dacă nu a fost aplicată ca măsură complementară, iar instanţa trebuie să o individualizeze concret → se execută pe toată durata TS.
  - să nu conducă anumite vehicule stabilite de instanţă;
    - se aplică doar dacă nu a fost aplicată ca măsură complementară, iar instanţa trebuie să o individualizeze concret → se execută pe toată durata TS.
  - să nu deţină, să nu folosească şi să nu poarte nicio categorie de arme;
    - se aplică doar dacă nu a fost aplicată ca măsură complementară → se execută pe toată durata TS.

NB Dacă TS < 2 ani, nu se pot impune obligaţii (pozitive/negative) şi măsuri de supraveghere în nicio situaţie.

Art. 102. Supravegherea condamnatului. *(1) Pe durata supravegherii, datele prevăzute în art. 101 alin. (1) lit. c)-e) se comunică serviciului de probaţiune.*
(2) Supravegherea executării obligaţiilor prevăzute în art. 101 alin. (2) lit. a) şi lit. b) se face de serviciul de probaţiune. Verificarea modului de îndeplinire a obligaţiilor prevăzute în art. 101 alin. (2) lit. c)-g) se face de organele abilitate, care vor sesiza serviciul de probaţiune cu privire la orice încălcare a acestora.
(3) Supravegherea executării obligaţiilor prevăzute în art. 101 alin. (2) lit. d) şi lit. e) poate fi realizată şi printr-un sistem electronic de supraveghere, în condiţiile prevăzute de legea specială.
(4) Pe durata supravegherii, serviciul de probaţiune are obligaţia să sesizeze instanţa, dacă:
a) au intervenit motive care justifică fie modificarea obligaţiilor impuse de instanţă, fie încetarea executării unora dintre acestea;
b) persoana supravegheată nu respectă măsurile de supraveghere sau nu execută, în condiţiile stabilite, obligaţiile ce îi revin.

- supravegherea se efectuează de **serviciul de probaţiune**, în cazul:
  - urmării un curs de pregătire şcolară ori de calificare profesională;
  - frecventării unui sau mai multor programe de reintegrare socială.
- verificarea modului de îndeplinire a obligaţiilor se face de **organele abilitate**, care vor sesiza serviciul de probaţiune cu privire la orice încălcare, în cazul:
  - interdicţiei de a părăsi teritoriul României fără acordul instanţei;
  - interdicţiei de a se afla în anumite locuri sau la anumite manifestări sportive, culturale ori la alte adunări publice;
  - interdicţiei de a comunica cu victima sau cu membri de familie ai acesteia, cu participanţii la săvârşirea infracţiunii sau cu alte persoane, ori de a se apropia de acestea;
  - interdicţiei de a conduce anumite vehicule stabilite de instanţă;
  - interdicţiei de a deţine, folosi şi purta orice categorie de arme.
- supravegherea poate fi realizată şi printr-un **sistem electronic de supraveghere**, în cazul:
  - interdicţiei de a se afla în anumite locuri sau la anumite manifestări sportive, culturale ori la alte adunări publice;
  - interdicţiei de a comunica cu victima sau cu membri de familie ai acesteia, cu participanţii la săvârşirea infracţiunii sau cu alte persoane, ori de a se apropia de acestea.
- pe durata TS, se **comunică** serviciului de probaţiune:
  - schimbarea locuinţei şi orice deplasare > 5 zile;
  - schimbarea locului de muncă;
  - informaţii care să permită controlul mijloacelor de existenţă.
- pe durata TS, serviciul de probaţiune are **obligaţia de a sesiza instanţa**, dacă:
  - au intervenit motive care justifică:
    - modificarea obligaţiilor impuse de instanţă → nu a măsurilor de supraveghere, pentru că măsurile de supraveghere sunt fixe şi cumulative, sau
    - încetarea executării unora dintre obligaţii.
  - persoana supravegheată:
    - nu respectă măsurile de supraveghere sau
    - nu execută, în condiţiile stabilite, obligaţiile ce îi revin.

NB Serviciul de probaţiune nu sesizează instanţa când s-a săvârşit o nouă infracţiune.

Art. 103. Modificarea sau încetarea obligațiilor. *(1) Dacă pe durata supravegherii au intervenit motive care justifică fie impunerea unor noi obligații, fie sporirea sau diminuarea condițiilor de executare a celor existente, instanța dispune modificarea obligațiilor în mod corespunzător, pentru a asigura condamnatului şanse mai mari de reintegrare socială.*
(2) Instanța dispune încetarea executării unora dintre obligațiile pe care le-a impus, când apreciază că menținerea acestora nu mai este necesară.

- modificarea sau încetarea priveşte întotdeauna obligaţiile, niciodată măsurile de supraveghere;
- posibilităţile instanţei:
  - impunerea unor noi obligaţii sau
  - sporirea/diminuarea condiţiilor de executare a celor existente sau
  - încetarea executării unora dintre obligaţii, când apreciază că menţinerea acestora nu mai este necesară.

4. Efecte

Art. 106. Efectele liberării condiționate. *În cazul în care condamnatul nu a săvârşit o nouă infracțiune descoperită până la expirarea termenului de supraveghere, nu s-a dispus revocarea liberării condiționate şi nu s-a descoperit o cauză de anulare, pedeapsa se consideră executată.*

- pedeapsa **se consideră executată** dacă:
  - condamnatul nu a săvârşit o nouă infracţiune descoperită până la expirarea TS;
  - nu s-a dispus revocarea LC;
  - nu s-a descoperit o cauză de anulare.
- efectele LC se produc după expirarea TS;
- la expirarea TS începe să curgă termenul de reabilitare şi se va executa pedeapsa complementară, cu excepţia lit. c) (interzicerea dreptului străinului de a se afla pe teritoriul României), care se execută chiar de la data acordării LC.

NB Efectele LC nu se întind şi asupra măsurilor de siguranţă.

5. Revocarea şi anularea liberării condiţionate[8]

5.1. Revocarea

Art. 104. Revocarea liberării condiționate. *(1) Dacă pe durata supravegherii persoana condamnată, cu rea-credință, nu respectă măsurile de supraveghere sau nu execută obligațiile impuse, instanța revocă liberarea şi dispune executarea restului de pedeapsă.*
(2) Dacă după acordarea liberării cel condamnat a săvârşit o nouă infracțiune, care a fost descoperită în termenul de supraveghere şi pentru care s-a pronunțat o condamnare la pedeapsa închisorii, chiar după expirarea acestui termen, instanța revocă liberarea şi dispune executarea restului de pedeapsă. Pedeapsa pentru noua infracțiune se stabileşte şi se execută, după caz, potrivit dispozițiilor de la recidivă sau pluralitate intermediară.
(3) Dispozițiile alin. (1) şi alin. (2) se aplică în mod corespunzător şi în cazul liberării condiționate din executarea pedepsei detențiunii pe viață.

- revocarea poate fi:
  - **doar obligatorie.**

[8] Pentru o privire comparativă asupra instituţiei anulării şi revocării, în cazul renunţării la aplicarea pedepsei, amânării aplicării pedepsei, suspendării sub supraveghere şi liberării condiţionate, a se consulta tabelele din anexele 11 şi 12.

- revocarea LC se dispune dacă:
  - pe parcursul TS persoana supravegheată, cu rea-credinţă, nu respectă măsurile de supraveghere;
  - pe parcursul TS persoana supravegheată, cu rea-credinţă, nu execută obligaţiile impuse;
  - după acordarea LC condamnatul a săvârşit o nouă infracţiune, cu intenţie, praeterintenţie sau culpă, descoperită în TS, pentru care s-a pronunţat o condamnare la pedeapsa Î/DET → contează să fie descoperită în TS, chiar dacă condamnarea are loc după expirarea TS sau chiar dacă infracţiunea se epuizează după TS, consumându-se în TS al LC;
- **urmare:** instanţa revocă SSS şi dispune executarea pedepsei:
  - în situaţia săvârşirii unei noi infracţiuni, se aplică regulile de la recidivă sau de la pluralitatea intermediară.

5.2. Anularea

Art. 105. Anularea liberării condiționate. *(1) Dacă pe parcursul termenului de supraveghere se descoperă că persoana condamnată mai săvârşise o infracțiune până la acordarea liberării, pentru care i s-a aplicat pedeapsa închisorii chiar după expirarea acestui termen, liberarea se anulează, aplicându-se, după caz, dispozițiile privitoare la concursul de infracțiuni, recidivă sau pluralitate intermediară.*
(2) În cazul în care, în raport de pedeapsa rezultată, sunt îndeplinite condițiile prevăzute în art. 99 sau art. 100, instanța poate acorda liberarea condiționată. Dacă s-a dispus liberarea, termenul de supraveghere se calculează de la data acordării primei liberări.
(3) Când, după anulare, instanța dispune executarea pedepsei rezultante, partea din durata pedepsei complementare a interzicerii exercitării unor drepturi neexecutată la data anulării liberării se va executa după executarea pedepsei închisorii.

- **premisă**: în TS se descoperă că persoana a săvârşit o infracţiune anterior acordării LC, pentru care s-a aplicat Î, chiar după expirarea TS;
- anularea este **obligatorie**;
- nu contează forma de vinovăţie;
- se urmează, după caz, regulile de la:
  - concurs (I_1 nu era definitiv judecată);
  - recidivă (I pentru care s-a acordat LC = $T_{2\text{recidivă}}$);
  - pluralitate intermediară (I pentru care s-a acordat LC = $T_{2\text{pluralitate intermediară}}$);
  - în cazul concursului/pluralităţii intermediare/recidivei, se poate acorda LC pentru rezultantă (I_1 şi I_2), iar TS începe să curgă de la momentul acordării primei LC, pentru că există TS în curs;
  - în cazul în care I_1 = A, nu se va anula LC (se poate dispune o soluţie de AAP).
- **paşi:**
  - se anulează LC;
  - se contopesc pedeapsa pentru care s-a acordat LC şi pedeapsa stabilită pentru noua infracţiune (ca la concurs, recidivă sau pluralitate intermediară, după caz);
  - când, după anulare, instanţa dispune executarea pedepsei rezultante, partea din durata pedepsei complementare a interzicerii exercitării unor drepturi neexecutată la data anulării LC se va executa după executarea pedepsei închisorii.

NB

În cazul minorilor:
– dacă pe durata TS al LC, se descoperă că majorul mai săvârşise o infracţiune în minorat, pentru care s-a luat, chiar după expirarea termenului, o măsură privativă, LC se anulează, aplicându-se art. 129 C. pen.
– nu se va dispune anularea dacă măsura educativă aplicată este neprivativă de libertate. În acest caz, măsura educativă neprivativă de libertate se va executa alături de măsurile de supraveghere/obligaţiile stabilite de instanţă.

NB

În situaţia în care sunt incidente atât anularea, cât şi revocarea LC, instanţa va pronunţa doar anularea.

FIŞA

NR. 22 MĂSURILE DE SIGURANŢĂ

Sediul materiei: *art. 107-112[1] C. pen.*

> ***Art. 107. Scopul măsurilor de siguranță.*** *(1) Măsurile de siguranță au ca scop înlăturarea unei stări de pericol şi preîntâmpinarea săvârşirii faptelor prevăzute de legea penală.*
> *(2) Măsurile de siguranță se iau față de persoana care a comis o faptă prevăzută de legea penală, nejustificată.*
> *(3) Măsurile de siguranță se pot lua şi în situația în care făptuitorului nu i se aplică o pedeapsă.*

Noţiune *– sancţiuni de drept penal cu un caracter preventiv, dispuse de instanţă pentru a înlătura o stare de pericol sau pentru a preîntâmpina săvârşirea unor fapte prevăzute de legea penală.*

- **premisă:** este necesară luarea unei măsuri de siguranţă, în considerarea existenţei unei stări de pericol;
- nu este necesar ca fapta pentru săvârşirea căreia se ia măsura de siguranţă să fie infracţiune (cu excepţia confiscării extinse) → se pot lua măsuri de siguranţă chiar dacă este incidentă o cauză de neimputabilitate;
- este, în schimb, întotdeauna necesar ca fapta să fie tipică (prevăzută de lege);
- este, în schimb, necesar întotdeauna ca fapta să fie nejustificată → dacă îşi găseşte aplicarea o cauză justificativă nu se pot lua măsuri de siguranţă;
- măsurile de siguranţă se pot lua:
  - dacă se aplică o pedeapsă;
  - dacă se ia o măsură educativă;
  - dacă există o cauză de nepedepsire (desistare, împiedicarea producerii rezultatului);
  - dacă există o cauză de neimputabilitate;
  - dacă se renunţă la aplicarea pedepsei;
  - dacă se amână aplicarea pedepsei.
- se pot dispune şi faţă de minorul fără discernământ.

> ***Art. 108. Categoriile măsurilor de siguranță.*** *Măsurile de siguranță sunt:*
> *a) obligarea la tratament medical;*
> *b) internarea medicală;*
> *c) interzicerea ocupării unei funcții sau a exercitării unei profesii;*
> *d) confiscarea specială;*
> *e) confiscarea extinsă.*

- sunt măsuri de siguranţă:
- cu caracter medical:
  - obligarea la tratament medical → imprescriptibilă şi revocabilă;
  - internarea medicală → imprescriptibilă şi revocabilă.

- restrictive de drepturi → interzicerea ocupării unei funcţii sau a exercitării unei profesii → imprescriptibilă şi revocabilă;
- restrictive de bunuri:
  - confiscarea specială → imprescriptibilă şi irevocabilă;
  - confiscarea extinsă → imprescriptibilă şi irevocabilă.

I. OBLIGAREA LA TRATAMENT MEDICAL

Art. 109. Obligarea la tratament medical. *(1) Dacă făptuitorul, din cauza unei boli, inclusiv cea provocată de consumul cronic de alcool sau de alte substanțe psihoactive, prezintă pericol pentru societate, poate fi obligat să urmeze un tratament medical până la însănătoşire sau până la obținerea unei ameliorări care să înlăture starea de pericol.*
(2) Când persoana față de care s-a luat această măsură nu urmează tratamentul, se poate dispune internarea medicală.
(3) Dacă persoana obligată la tratament este condamnată la o pedeapsă privativă de libertate, tratamentul se efectuează şi în timpul executării pedepsei.

Noţiune *– măsură de siguranţă cu caracter medical, constând în obligarea făptuitorului la urmarea unui tratament medical, dacă din cauza unei boli prezintă pericol pentru societate.*

- măsura este **facultativă**;

NB Ca excepţie, obligarea la tratament medical este obligatorie în cazul infracţiunii de contaminare cu boli venerice.

- măsura este **neprivativă de libertate**;
- este asimilat noţiunii de boală:
  - consumul cronic de alcool;
  - consumul cronic de alte substanţe psihoactive.
- **condiţii:**
  - săvârşirea unei fapte prevăzute de legea penală, nejustificată;
  - existenţa unui pericol pentru societate în persoana făptuitorului, din cauza bolii;
  - instanţa să aprecieze că prin luarea măsurii se va înlătura periculozitatea făptuitorului.
- dacă măsura însoţeşte Î/DET, se va executa şi în timpul deţinerii;
- durata → nedeterminată → până la dispariţia cauzei pentru care a fost luată, şi anume:
  - până la însănătoşire sau
  - până la obţinerea unei ameliorări care să înlăture starea de pericol.
- dacă făptuitorul nu urmează tratamentul, se poate dispune internarea medicală → astfel încetând măsura obligării la tratament medical.

II. INTERNAREA MEDICALĂ

Art. 110. Internarea medicală. *Când făptuitorul este bolnav psihic, consumator cronic de substanțe psihoactive sau suferă de o boală infectocontagioasă şi prezintă pericol pentru societate, se poate lua măsura internării într-o unitate sanitară de specialitate, până la însănătoşire sau până la obținerea unei ameliorări care să înlăture starea de pericol.*

Noţiune *– măsură de siguranţă cu caracter medical, constând în internarea făptuitorului într-o unitate sanitară de specialitate, dacă acesta este bolnav psihic, consumator cronic de substanţe psihoactive sau suferă de o boală infectocontagioasă.*

- măsura este **facultativă**;
- măsura este **privativă de libertate**;
- **condiţii**:
  - săvârşirea unei fapte prevăzute de legea penală, nejustificată;
  - existenţa unui pericol pentru societate în persoana făptuitorului, din cauza:
    - bolii psihice;
    - consumului cronic de substanţe psihoactive;
    - unei boli infectocontagioase.
  - instanţa să aprecieze că prin luarea măsurii se va înlătura periculozitatea făptuitorului.
- durata → nedeterminată → durează până la dispariţia cauzei pentru care a fost luată, şi anume:
  - până la însănătoşire sau
  - până la obţinerea unei ameliorări care să înlăture starea de pericol.
- în caz de ameliorare, poate fi înlocuită cu obligarea la tratament medical;
- internarea medicală şi obligarea la tratament medical nu se pot dispune concomitent;
- măsura internării nu este condiţionată de aplicarea anterioară a măsurii obligării la tratament medical, dar se poate aplica dacă aceasta din urmă nu a avut efect, sau starea făptuitorului s-a agravat;
- sustragerea de la executare = infracţiunea de neexecutare a sancţiunii penale.

NB

Potrivit **jurisprudenţei CEDO**:

▪ persoană nu poate fi considerată ca fiind un „alienat" şi privată de libertate decât după îndeplinirea a minim trei condiţii: boala mintală trebuie să fi fost stabilită prin probe, ea trebuie să aibă un caracter sau o amploare care să justifice internarea, iar internarea să nu se poată prelungi fără justificarea persistenţei bolii;

▪ privarea de libertate a unei persoane, considerată a fi „alienată", trebuie să fie dispusă cu avizul prealabil al unui medic expert, obţinut fie printr-o consultare prealabilă, fie imediat după reţinerea persoanei, în cazuri urgente sau când persoana a fost reţinută, deoarece avea un comportament violent. În toate celelalte cazuri, o consultare prealabilă este indispensabilă;

▪ evaluarea medicală trebuie să se bazeze pe starea sănătăţii mintale actuale a persoanei respective, şi nu doar pe evenimente trecute. O opinie medicală nu poate fi suficientă pentru a susţine o privare de libertate, dacă de la momentul emiterii opiniei a trecut o perioadă de timp semnificativă;

▪ faptul că o instituţie specializată în materie constată dispariţia tulburării mentale care a justificat spitalizarea forţată nu determină automat eliberarea imediată şi necondiţionată a pacientului.

III. INTERZICEREA OCUPĂRII UNEI FUNCŢII SAU A EXERCITĂRII UNEI PROFESII

Art. 111. Interzicerea ocupării unei funcții sau a exercitării unei profesii. *(1) Când făptuitorul a săvârşit fapta datorită incapacității, nepregătirii sau altor cauze care îl fac inapt pentru ocuparea unei anumite funcții, pentru exercitarea unei profesii sau meserii ori pentru desfăşurarea unei alte activități, se poate lua măsura interzicerii exercitării dreptului de a ocupa acea funcție ori de a exercita acea profesie, meserie sau activitate.*
(2) Măsura de siguranță poate fi revocată la cerere, după trecerea unui termen de cel puțin un an, dacă se constată că temeiurile care au impus luarea ei au încetat. O nouă cerere nu se poate face decât după trecerea unui termen de cel puțin un an de la data respingerii cererii anterioare.

Noţiune *– măsură de siguranţă cu caracter restrictiv de drepturi, aplicată făptuitorului care a săvârşit fapta din cauza inaptitudinii pentru ocuparea unei anumite funcţii/profesii/meserii/desfăşurarea unei activităţi, constând în interzicerea ocupării/exercitării acesteia.*

- măsura este **facultativă**;
- măsura este **restrictivă de drepturi**;
  - măsura se poate dispune alături de alte măsuri de siguranţă şi alături de pedeapsa complementară a interzicerii de a ocupa o funcţie/profesie;
- **condiţii:**
  - săvârşirea unei fapte prevăzute de legea penală, nejustificată;
  - fapta să fi fost săvârşită din cauza inaptitudinii pentru ocuparea unei anumite funcţii/profesii/meserii/desfăşurarea unei activităţi;
  - instanţa să aprecieze că prin luarea măsurii se va înlătura periculozitatea făptuitorului.
- durata → nedeterminată → durează până la dispariţia cauzei pentru care a fost luată;
  - poate fi revocată, la cererea făptuitorului sau a procurorului, după trecerea unui termen de cel puţin 1 an, dacă se constată că temeiurile care au impus luarea ei au încetat;
  - dacă cererea este respinsă, se poate introduce o cerere nouă după cel puţin un an de la data respingerii cererii anterioare.
- sustragerea de la executare = infracţiunea de neexecutare a sancţiunii penale.

Delimitări

Măsură de siguranţă	Pedeapsă complementară
– făptuitorul este inapt; – necondiţionată de existenţa unei infracţiuni; – bună-credinţă.	– infractorul este nedemn; – condiţionată de existenţa unei infracţiuni; – rea-credinţă.

IV. CONFISCAREA SPECIALĂ[1]

Art. 112. Confiscarea specială. *(1) Sunt supuse confiscării speciale:*
a) bunurile produse prin săvârşirea faptei prevăzute de legea penală;
b) bunurile care au fost folosite, în orice mod, sau destinate a fi folosite la săvârşirea unei fapte prevăzute de legea penală, dacă sunt ale făptuitorului sau dacă, aparţinând altei persoane, aceasta a cunoscut scopul folosirii lor;
c) bunurile folosite, imediat după săvârşirea faptei, pentru a asigura scăparea făptuitorului sau păstrarea folosului ori a produsului obţinut, dacă sunt ale făptuitorului sau dacă, aparţinând altei persoane, aceasta a cunoscut scopul folosirii lor;
d) bunurile care au fost date pentru a determina săvârşirea unei fapte prevăzute de legea penală sau pentru a răsplăti pe făptuitor;
e) bunurile dobândite prin săvârşirea faptei prevăzute de legea penală, dacă nu sunt restituite persoanei vătămate şi în măsura în care nu servesc la despăgubirea acesteia;
f) bunurile a căror deţinere este interzisă de legea penală.
(2) În cazul prevăzut în alin. (1) lit. b) şi lit. c), dacă valoarea bunurilor supuse confiscării este vădit disproporţionată faţă de natura şi gravitatea faptei, se dispune confiscarea în parte, prin echivalent bănesc, ţinând seama de urmarea produsă sau care s-ar fi putut produce şi de contribuţia bunului la aceasta. Dacă bunurile au fost produse, modificate sau adaptate în scopul săvârşirii faptei prevăzute de legea penală, se dispune confiscarea lor în întregime.
(3) În cazurile prevăzute în alin. (1) lit. b) şi lit. c), dacă bunurile nu pot fi confiscate, întrucât nu aparţin infractorului, iar persoana căreia îi aparţin nu a cunoscut scopul folosirii lor, se va confisca echivalentul în bani al acestora, cu aplicarea dispoziţiilor alin. (2).
(4) Dispoziţiile alin. (1) lit. b) nu se aplică în cazul faptelor săvârşite prin presă.
(5) Dacă bunurile supuse confiscării potrivit alin. (1) lit. b)-e) nu se găsesc, în locul lor se confiscă bani şi bunuri până la concurenţa valorii acestora.
(6) Se confiscă, de asemenea, bunurile şi banii obţinuţi din exploatarea bunurilor supuse confiscării, precum şi bunurile produse de acestea, cu excepţia bunurilor prevăzute în alin. (1) lit. b) şi lit. c).

Noţiune *– măsură de siguranţă cu caracter restrictiv de bunuri, aplicată făptuitorului care a săvârşit o faptă prevăzută de legea penală, constând în trecerea forţată în proprietatea statului a unor anumite categorii de bunuri, a căror deţinere creează o stare de pericol.*

- măsura este **obligatorie**;
- măsura este **privativă de bunuri**;
- măsura se poate dispune alături de alte măsuri de siguranţă;
- măsura are caracter personal şi irevocabil;
- **condiţii:**
  - săvârşirea unei fapte prevăzute de legea penală, nejustificată;
  - bunurile confiscate să aibă legătură cu săvârşirea faptei sau deţinerea lor să fie ilegală;
  - instanţa să aprecieze că prin luarea măsurii se va înlătura periculozitatea făptuitorului.
- **categorii de bunuri:**
  - **bunuri produse prin săvârşirea faptei;**
    - nu au existat anterior săvârşirii faptei, au fost create prin aceasta;

[1] Pentru o privire comparativă asupra bunurilor supuse confiscării, a se consulta tabelul din anexa nr. 13.

- dacă dobânditorul bunului produs prin săvârșirea faptei este de bună-credință, confiscarea nu va opera asupra bunului, dobânditorul rămânând în posesia acestuia; dacă dobânditorul bunului este de rea-credință, confiscarea va opera asupra bunului.

- **bunuri care au fost folosite sau destinate a fi folosite la săvârşirea faptei;**
  - pot aparţine făptuitorului (autor, coautor, instigator, complice);
  - pot aparţine altei persoane, care a cunoscut scopul folosirii lor;
  - în această situaţie, fapta este săvârşită cu intenţie/praeterintenţie;
  - nu se aplică în cazul faptelor săvârşite prin presă;
  - este necesar ca bunul să fi fost determinant pentru săvârşirea faptei;
  - dacă valoarea bunurilor supuse confiscării este vădit disproporţionată faţă de natura şi gravitatea faptei, se dispune confiscarea în parte, prin echivalent bănesc, ţinând seama de urmarea produsă sau care s-ar fi putut produce şi de contribuţia bunului la aceasta → dacă bunurile au fost produse, modificate sau adaptate în scopul săvârşirii faptei prevăzute de legea penală, se dispune confiscarea lor în întregime;
  - dacă bunurile nu pot fi confiscate, întrucât nu aparţin infractorului, iar persoana căreia îi aparţin nu a cunoscut scopul folosirii lor, se va confisca echivalentul în bani al acestora;
  - dacă bunurile nu se găsesc, în locul lor se confiscă bani şi bunuri până la concurenţa valorii acestora.
- **bunuri folosite, imediat după săvârşirea faptei, pentru a asigura scăparea făptuitorului sau păstrarea folosului ori a produsului obţinut;**
  - pot aparţine făptuitorului (autor, coautor, instigator, complice);
  - pot aparţine altei persoane, care a cunoscut scopul folosirii lor;
  - în această situaţie, fapta este săvârşită cu intenţie/praeterintenţie;
  - este necesar ca bunurile să fi fost efectiv folosite, nu doar destinate folosirii;
  - dacă valoarea bunurilor supuse confiscării este vădit disproporţionată faţă de natura şi gravitatea faptei, se dispune confiscarea în parte, prin echivalent bănesc, ţinând seama de urmarea produsă sau care s-ar fi putut produce şi de contribuţia bunului la aceasta → dacă bunurile au fost produse, modificate sau adaptate în scopul săvârşirii faptei prevăzute de legea penală, se dispune confiscarea lor în întregime;
  - dacă bunurile nu pot fi confiscate, întrucât nu aparţin infractorului, iar persoana căreia îi aparţin nu a cunoscut scopul folosirii lor, se va confisca echivalentul în bani al acestora;
  - dacă bunurile nu se găsesc, în locul lor se confiscă bani şi bunuri până la concurenţa valorii acestora.
- **bunuri care au fost date pentru a determina săvârşirea faptei sau pentru a răsplăti pe făptuitor;**
  - este necesar ca bunurile să fi fost efectiv date, nu promise;
  - dacă bunurile nu se găsesc, în locul lor se confiscă bani şi bunuri până la concurenţa valorii acestora.
- **bunuri dobândite prin săvârşirea faptei, dacă nu sunt restituite persoanei vătămate şi în măsura în care nu servesc la despăgubirea acesteia;**

- ➲ dacă bunurile nu se găsesc, în locul lor se confiscă bani şi bunuri până la concurenţa valorii acestora.

➲ **bunuri a căror deţinere este interzisă de legea penală;**

- ➲ *de exemplu, deţinerea de instrumente în vederea falsificării de valori*.

➲ **bunurile şi banii obţinuţi din exploatarea bunurilor supuse confiscării, precum şi bunurile produse de acestea.**

- ➲ cu excepţia bunurilor care au fost folosite sau destinate a fi folosite la săvârşirea faptei sau a bunurilor folosite, imediat după săvârşirea faptei, pentru a asigura scăparea făptuitorului sau păstrarea folosului ori a produsului obţinut, care se pot confisca pe temeiul anterior arătat.

➲ durata → nedeterminată, măsura este irevocabilă;

➲ sustragerea de la executare = infracţiunea de neexecutare a sancţiunii penale.

NB Se pot confisca şi bunurile care fac parte din mijloacele de existenţă sau sunt necesare pentru trebuinţa zilnică sau pentru exercitarea profesiei.

NB **Dezlegarea unor chestiuni de drept**: prin Decizia nr. 11/2015, I.C.C.J a decis că: „în cazul infracţiunii de contrabandă prevăzute de Legea nr. 86/2006 privind Codul vamal al României, se impune luarea măsurii de siguranţă a confiscării speciale a bunurilor sau mărfurilor introduse ilegal pe teritoriul vamal al României, concomitent cu obligarea inculpaţilor la plata sumelor reprezentând datoria vamală, numai în ipoteza în care acestea au trecut de primul birou vamal situat pe teritoriul vamal comunitar fără să fi fost prezentate în vamă şi transportate spre acest birou vamal".

V. CONFISCAREA EXTINSĂ

Art. 112[1]. Confiscarea extinsă. *(1) Sunt supuse confiscării şi alte bunuri decât cele menționate la art. 112, în cazul în care persoana este condamnată pentru comiterea uneia dintre următoarele infracțiuni, dacă fapta este susceptibilă să îi procure un folos material şi pedeapsa prevăzută de lege este închisoarea de 4 ani sau mai mare:*
a) infracțiuni privind traficul de droguri şi de precursori;
b) infracțiuni privind traficul şi exploatarea persoanelor vulnerabile;
c) infracțiuni privind frontiera de stat a României;
d) infracțiunea de spălare a banilor;
e) infracțiuni din legislația privind prevenirea şi combaterea pornografiei;
f) infracțiuni din legislația privind combaterea terorismului;
g) constituirea unui grup infracțional organizat;
h) infracțiuni contra patrimoniului;
i) nerespectarea regimului armelor, muniților, materialelor nucleare şi al materiilor explozive;
j) falsificarea de monede, timbre sau de alte valori;
k) divulgarea secretului economic, concurența neloială, nerespectarea dispozițiilor privind operații de import sau export, deturnarea de fonduri, infracțiuni privind regimul importului şi al exportului, precum şi al introducerii şi scoaterii din țară de deşeuri şi reziduuri;
l) infracțiuni privind jocurile de noroc;

m) infracțiuni de corupție, infracțiunile asimilate acestora, precum şi infracțiunile împotriva intereselor financiare ale Uniunii Europene;
n) infracțiuni de evaziune fiscală;
o) infracțiuni privind regimul vamal;
p) infracțiuni de fraudă comise prin sisteme informatice şi mijloace de plată electronice;
q) traficul de organe, țesuturi sau celule de origine umană.
(2) Confiscarea extinsă se dispune dacă sunt îndeplinite cumulativ următoarele condiții:
a) valoarea bunurilor dobândite de persoana condamnată, într-o perioadă de 5 ani înainte şi, dacă este cazul, după momentul săvârşirii infracțiunii, până la data emiterii actului de sesizare a instanței, depăşeşte în mod vădit veniturile obținute de aceasta în mod licit;
b) instanța are convingerea că bunurile respective provin din activități infracționale de natura celor prevăzute la alin. (1).
(3) Pentru aplicarea dispozițiilor alin. (2) se va ține seama şi de valoarea bunurilor transferate de către persoana condamnată ori de un terț unui membru al familiei sau unei persoane juridice asupra căreia persoana condamnată deține controlul.
(4) Prin bunuri, conform prezentului articol, se înțelege şi sumele de bani.
(5) La stabilirea diferenței dintre veniturile licite şi valoarea bunurilor dobândite se vor avea în vedere valoarea bunurilor la data dobândirii lor şi cheltuielile făcute de persoana condamnată, membrii familiei acesteia.
(6) Dacă bunurile supuse confiscării nu se găsesc, în locul lor se confiscă bani şi bunuri până la concurența valorii acestora.
(7) Se confiscă, de asemenea, bunurile şi banii obținuți din exploatarea sau folosirea bunurilor supuse confiscării, precum şi bunurile produse de acestea.
(8) Confiscarea nu poate depăşi valoarea bunurilor dobândite în perioada prevăzută la alin. (2), care excedează nivelului veniturilor licite ale persoanei condamnate.

***Noțiune** – măsură de siguranţă cu caracter privativ de bunuri, aplicată infractorului care a săvârşit o infracțiune (faptă tipică, nejustificată şi imputabilă), constând în trecerea forţată în proprietatea statului a unor anumite categorii de bunuri, altele decât cele supuse confiscării speciale, a căror deţinere creează o stare de pericol.*

- măsura este **obligatorie**;
- măsura este **privativă de bunuri**;
- măsura se poate dispune alături de alte măsuri de siguranţă;
- măsura are caracter personal (nu operează solidaritatea sub aspectul laturii civile) şi irevocabil;
- **condiţii:**
  - condamnarea pentru săvârşirea unei infracţiuni dintre cele prevăzute la alin. (1);
    - nu doar a unei fapte prevăzute de legea penală şi nu a oricărei infracţiuni → una dintre infracţiunile strict și limitativ prevăzute de lege;
    - trebuie să existe o soluţie de condamnare (posibil SSS), nu RAP/AAP;
    - nu se poate dispune în caz de achitare/încetare a procesului penal.
  - pedeapsa prevăzută de lege pentru respectiva infracţiune este Î ≥ 4 ani → nu contează pedeapsa aplicată, ci pedeapsa prevăzută de lege;
  - valoarea bunurilor dobândite de persoana condamnată, într-o perioadă de 5 ani înainte şi, dacă este cazul, după momentul săvârşirii infracţiunii, până la data emiterii actului de sesizare a instanţei, depăşeşte în mod vădit veniturile obţinute de aceasta în mod licit → se va ţine seama

şi de valoarea bunurilor transferate de către persoana condamnată ori de un terţ unui membru al familiei sau unei persoane juridice asupra căreia persoana condamnată deţine controlul;

- ➲ instanţa are convingerea că bunurile respective provin din activităţi infracţionale de natura celor prevăzute la alin. (1).

- ➲ se confiscă şi bunurile şi banii obţinuţi din exploatarea sau folosirea bunurilor supuse confiscării, precum şi bunurile produse de acestea;
- ➲ dacă bunurile supuse confiscării nu se găsesc, în locul lor se confiscă bani şi bunuri până la concurenţa valorii acestora;
- ➲ confiscarea nu poate depăşi valoarea bunurilor dobândite într-o perioadă de 5 ani dinainte de emiterea actului de sesizare a instanţei, care depășește nivelul veniturilor licite ale persoanei condamnate.

NB

Aplicarea confiscării extinse presupune neîndeplinirea condiţiilor pentru aplicarea confiscării speciale, în speţă, nedovedirea unei legături directe între infracţiune şi bun.
Bunurile supuse confiscării extinse nu vor cuprinde bunurile care au făcut obiectul confiscării speciale şi nici bunurile restituite părţii civile.

NB

Potrivit jurisprudenţei CEDO: confiscarea locuinţei unui cuplu, în condiţiile în care s-a probat faptul că stilul lor de viaţă nu corespunde veniturilor declarate, iar sursele de venit provin din activitatea infracţională a fiului acestora (condamnat pentru trafic de droguri), nu reprezintă o ingerinţă disproporţionată în dreptul reclamanţilor la respectarea bunurilor lor, ci este o consecinţă a marjei largi de apreciere de care dispun statele în controlul folosinţei bunurilor, precum şi a obiectivului de interes general urmărit în lupta împotriva traficului de droguri.

NB

Constituţionalitate: prin Decizia nr. 11/2015, Curtea Constituţională a admis excepţia de neconstituţionalitate şi a constatat că dispoziţiile art. 112^1 alin. (2) lit. a) din Codul penal sunt constituţionale în măsura în care confiscarea extinsă nu se aplică asupra bunurilor dobândite înainte de intrarea în vigoare a Legii nr. 63/2012.

NB

Condiţii (recapitulativ):
1. Să se comită o infracţiune dintre cele arătate limitativ de lege.
2. Pedeapsa prevăzută = Î ≥ 4 ani.
3. Soluţia să fie de condamnare → în regim de detenţie/SSS/A.
4. Infracţiunea să fie susceptibilă să-i procure un folos material (orice avantaj, nu numai sume de bani).
5. Valoarea bunurilor dobândite de persoana condamnată să depăşească în mod vădit veniturile obţinute de aceasta în mod licit, în perioada prevăzută de lege.
6. Instanţa să aibă convingerea că bunurile respective provin din activităţi infracţionale de natura celor enumerate.

FIŞA

NR. 23 MINORITATEA ŞI MĂSURILE EDUCATIVE

Sediul general al materiei: *art. 113-134 C. pen.*

I. REGIMUL RĂSPUNDERII PENALE A MINORULUI

Art. 113. Limitele răspunderii penale. *(1) Minorul care nu a împlinit vârsta de 14 ani nu răspunde penal.*
(2) Minorul care are vârsta între 14 şi 16 ani răspunde penal numai dacă se dovedeşte că a săvârşit fapta cu discernământ.
(3) Minorul care a împlinit vârsta de 16 ani răspunde penal potrivit legii.

- minorul < 14 ani → nu răspunde penal (prezumţie absolută);
- minorul lipsit de discernământ:
  - dacă ≥ 14 ani şi < 16 ani → se va reţine minoritatea;
  - dacă ≥ 16 ani → se va reţine iresponsabilitatea.
- minorul cu discernământ:
  - dacă ≥ 14 ani → răspunde penal.
- în cazul infracţiunilor continue/continuate/de obicei nu va fi avută în vedere:
  - activitatea anterioară vârstei de 14 ani;
  - activitatea anterioară vârstei de 16 ani, dacă nu există discernământ.
- dacă infracţiunea continuă/continuată/de obicei se epuizează după împlinirea vârstei de 18 ani, infracţiunii i se va aplica regimul majorilor;
- dacă infracţiunea progresivă se epuizează după împlinirea vârstei de 18 ani, infracţiunii i se va aplica regimul minorilor, dacă infracţiunea se consumă într-un moment în care minorul răspunde penal;
- singurele sancţiuni penale ce pot fi aplicate minorilor sunt **măsurile educative**, chiar dacă pe parcursul procesului/în momentul pronunţării hotărârii aceştia devin majori → nu pot fi aplicate pedepse principale/accesorii/complementare.

Art. 114. Consecinţele răspunderii penale. *(1) Față de minorul care, la data săvârşirii infracțiunii, avea vârsta cuprinsă între 14 şi 18 ani se ia o măsură educativă neprivativă de libertate.*
(2) Față de minorul prevăzut în alin. (1) se poate lua o măsură educativă privativă de libertate în următoarele cazuri:
a) dacă a mai săvârşit o infracțiune, pentru care i s-a aplicat o măsură educativă ce a fost executată ori a cărei executare a început înainte de comiterea infracțiunii pentru care este judecat;
b) atunci când pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea săvârşită este închisoarea de 7 ani sau mai mare ori detenţiunea pe viață.

- dacă minorul se află la primul conflict cu legea, iar pedeapsa prevăzută de lege este A sau A alternativ cu Î < 7 ani sau Î < 7 ani, instanţa este **obligată** să dispună o măsură educativă neprivativă de libertate;
- dar instanţa poate (facultativ) să dispună o măsură privativă, dacă:

  a) minorul a mai săvârşit o infracţiune pentru care s-a aplicat o măsură educativă executată/în curs de executare;

- pentru I_1 nu contează forma de vinovăţie sau pedeapsa prevăzută de lege;
- nu se poate aplica o măsură educativă privativă/neprivativă dacă există cauză justificativă/de neimputabilitate;
- pedeapsa prevăzută pentru I_2 poate fi A sau A alternativ cu Î < 7 ani sau Î < 7 ani. Dacă pedeapsa prevăzută este Î ≥ 7 ani, este incidentă lit. b);
- nu contează forma de vinovăţie pentru I_2;
- pentru I_1, instanţa trebuie să fi dispus prin hotărâre definitivă o măsură educativă privativă/neprivativă de libertate.

b) pedeapsa prevăzută de legea este Î ≥ 7 ani sau DET;

- nu contează forma de vinovăţie;
- nu contează dacă anterior minorului i-a mai fost aplicată vreo măsură educativă (ne)privativă.

- chiar dacă minorul se găseşte într-unul dintre cele 2 cazuri, instanţa nu este obligată să ia o măsură privativă de libertate, ea poate aprecia asupra oportunităţii unei asemenea măsuri.

II. MĂSURILE EDUCATIVE

Art. 115. Măsurile educative. *(1) Măsurile educative sunt neprivative de libertate sau privative de libertate.*
1. Măsurile educative neprivative de libertate sunt:
a) stagiul de formare civică;
b) supravegherea;
c) consemnarea la sfârşit de săptămână;
d) asistarea zilnică.
2. Măsurile educative privative de libertate sunt:
a) internarea într-un centru educativ;
b) internarea într-un centru de detenție.
(2) Alegerea măsurii educative care urmează să fie luată față de minor se face, în condițiile art. 114, potrivit criteriilor prevăzute în art. 74.

Noţiune *– sancţiuni de drept penal aplicabile exclusiv minorilor, cu un caracter preponderent educativ, menite să asigure educarea şi reeducarea acestora, în urma săvârşirii unei infracţiuni.*

- pentru a putea fi aplicate, minorul trebuie să fi săvârşit o **infracţiune** (nu doar o faptă prevăzută de legea penală);
- nu atrag interdicţii, decăderi sau incapacităţi;
- nu sunt antecedente penale;
- pot fi
  - neprivative de libertate (regula):
    - stagiul de formare civică;
    - supravegherea;
    - consemnarea la sfârşit de săptămână;
    - asistarea zilnică.

- privative de libertate (excepţia):
  - internarea într-un centru educativ;
  - internarea într-un centru de detenţie.
- alegerea măsurii educative se face potrivit criteriilor generale de individualizare, pe baza unui referat de evaluare.

Art. 116. Referatul de evaluare. *(1) În vederea efectuării evaluării minorului, potrivit criteriilor prevăzute în art. 74, instanța va solicita serviciului de probațiune întocmirea unui referat care va cuprinde şi propuneri motivate referitoare la natura şi durata programelor de reintegrare socială pe care minorul ar trebui să le urmeze, precum şi la alte obligații ce pot fi impuse acestuia de către instanță.*
(2) Referatul de evaluare privind respectarea condițiilor de executare a măsurii educative sau a obligațiilor impuse se întocmeşte de către serviciul de probațiune în toate cazurile în care instanța dispune asupra măsurii educative ori asupra modificării sau încetării executării obligațiilor impuse, cu excepția situației prevăzute la art. 126, când acesta va fi întocmit de către centrul educativ ori de detenție.

- referatul de evaluare se întocmeşte indiferent de vârsta minorului;
- referatul de evaluare este întocmit de serviciul de probaţiune, sau, după caz, de centrul educativ sau de detenţie, dacă minorului i-a fost deja aplicată o măsură educativă privativă de libertate şi se pune problema executării măsurii educative într-un penitenciar, în condițiile art. 126 C. pen.

1. Regimul măsurilor educative neprivative de libertate[1]

1.1. Măsurile educative neprivative de libertate

Art. 117. Stagiul de formare civică. *(1) Măsura educativă a stagiului de formare civică constă în obligația minorului de a participa la un program cu o durată de cel mult 4 luni, pentru a-l ajuta să înțeleagă consecințele legale şi sociale la care se expune în cazul săvârşirii de infracțiuni şi pentru a-l responsabiliza cu privire la comportamentul său viitor.*
(2) Organizarea, asigurarea participării şi supravegherea minorului, pe durata cursului de formare civică, se fac sub coordonarea serviciului de probațiune, fără a afecta programul şcolar sau profesional al minorului.
Art. 118. Supravegherea. *Măsura educativă a supravegherii constă în controlarea şi îndrumarea minorului în cadrul programului său zilnic, pe o durată cuprinsă între două şi 6 luni, sub coordonarea serviciului de probațiune, pentru a asigura participarea la cursuri şcolare sau de formare profesională şi prevenirea desfăşurării unor activități sau intrarea în legătură cu anumite persoane care ar putea afecta procesul de îndreptare a acestuia.*
Art. 119. Consemnarea la sfârşit de săptămână. *(1) Măsura educativă a consemnării la sfârşit de săptămână constă în obligația minorului de a nu părăsi locuința în zilele de sâmbătă şi duminică, pe o durată cuprinsă între 4 şi 12 săptămâni, afară de cazul în care, în această perioadă, are obligația de a participa la anumite programe ori de a desfăşura anumite activități impuse de instanță.*
(2) Supravegherea se face sub coordonarea serviciului de probațiune.
Art. 120. Asistarea zilnică. *(1) Măsura educativă a asistării zilnice constă în obligația minorului de a respecta un program stabilit de serviciul de probațiune, care conține orarul şi condițiile de desfăşurare a activităților, precum şi interdicțiile impuse minorului.*
(2) Măsura educativă a asistării zilnice se ia pe o durată cuprinsă între 3 şi 6 luni, iar supravegherea se face sub coordonarea serviciului de probațiune.

[1] Privitor la măsurile educative neprivative de libertate, a se consulta şi tabelul din anexa nr. 14.

- măsurile sunt prevăzute în ordinea severităţii;
- durate:
  - stagiul de formare civică → ≤ 4 luni;
  - supravegherea → 2-6 luni;
  - consemnarea la sfârşit de săptămână → 4-12 săptămâni;
  - asistarea zilnică → 3-6 luni.
- perioadele menţionate sunt consecutive;
- măsura educativă a supravegherii se realizează de:
  - părinţi/tutore/adoptatori;
  - o persoană de încredere, preferabil rudă apropiată a minorului, la cererea acesteia.
- executarea se face sub coordonarea serviciului de probaţiune.

1.2. Obligaţii ce pot fi impuse minorului

Art. 121. Obligații ce pot fi impuse minorului. *(1) Pe durata executării măsurilor educative neprivative de libertate, instanța poate impune minorului una sau mai multe dintre următoarele obligații:*
a) să urmeze un curs de pregătire şcolară sau formare profesională;
b) să nu depăşească, fără acordul serviciului de probațiune, limita teritorială stabilită de instanță;
c) să nu se afle în anumite locuri sau la anumite manifestări sportive, culturale ori la alte adunări publice, stabilite de instanță;
d) să nu se apropie şi să nu comunice cu victima sau cu membri de familie ai acesteia, cu participanții la săvârşirea infracțiunii ori cu alte persoane stabilite de instanță;
e) să se prezinte la serviciul de probațiune la datele fixate de acesta;
f) să se supună măsurilor de control, tratament sau îngrijire medicală.
(2) Când stabileşte obligația prevăzută în alin. (1) lit. d), instanța individualizează, în concret, conținutul acestei obligații, ținând seama de împrejurările cauzei.
(3) Supravegherea executării obligațiilor impuse de instanță se face sub coordonarea serviciului de probațiune.
(4) Pe durata executării măsurii educative neprivative de libertate, serviciul de probațiune are obligația să sesizeze instanța, dacă:
a) au intervenit motive care justifică fie modificarea obligațiilor impuse de instanță, fie încetarea executării unora dintre acestea;
b) persoana supravegheată nu respectă condițiile de executare a măsurii educative sau nu execută, în condițiile stabilite, obligațiile ce îi revin.

- una sau mai multe dintre obligaţiile prevăzute de art. 121 C. pen. pot fi impuse minorului (facultativ), pe durata executării oricărei măsuri educative;
- supravegherea executării obligaţiilor se face sub coordonarea serviciului de probaţiune;
- obligaţii:
  - urmarea unui curs de pregătire şcolară sau formare profesională;
  - interdicţia de a depăşi, fără acordul serviciului de probaţiune, limita teritorială stabilită de instanţă;
  - interdicţia de a se afla în anumite locuri sau la anumite manifestări sportive, culturale ori la alte adunări publice → trebuie individualizată concret de instanţă, care stabileşte conţinutul exact al obligaţiei;
  - interdicţia de a apropia şi de a comunica cu victima sau cu membri de familie ai acesteia, cu participanţii la săvârşirea infracţiunii ori cu alte persoane;
  - prezentarea la serviciul de probaţiune la datele fixate de acesta;

- ➲ supunerea unor măsuri de control, tratament sau îngrijire medicală.

➲ serviciul de probaţiune are obligaţia să sesizeze instanţa, dacă:
- ➲ au intervenit motive care justifică modificarea obligaţiilor;
- ➲ au intervenit motive care justifică încetarea executării unor/tuturor obligaţiilor;
- ➲ persoana supravegheată nu respectă condiţiile de executare a măsurii educative sau nu execută, în condiţiile stabilite, obligaţiile ce îi revin.

Art. 122. Modificarea sau încetarea obligațiilor. *(1) Dacă, pe parcursul supravegherii, au intervenit motive care justifică fie impunerea unor noi obligații, fie sporirea sau diminuarea condițiilor de executare a celor existente, instanța dispune modificarea obligațiilor în mod corespunzător, pentru a asigura persoanei supravegheate şanse mai mari de îndreptare.*
(2) Instanța dispune încetarea executării unora dintre obligațiile pe care le-a impus, când apreciază că menținerea acestora nu mai este necesară.

➲ serviciului de probaţiune are obligaţia de a semnala instanţei dacă, pe parcursul supravegherii, au intervenit motive ce justifică:
- ➲ impunerea unor noi obligaţii;
- ➲ sporirea condiţiilor de executare a obligaţiilor existente;
- ➲ diminuarea condiţiilor de executare a obligaţiilor existente;

➲ instanţa poate dispune încetarea unei obligaţii, dacă aceasta nu mai este necesară.

Art. 123. Prelungirea sau înlocuirea măsurilor educative neprivative de libertate. *(1) Dacă minorul nu respectă, cu rea-credință, condițiile de executare a măsurii educative sau a obligațiilor impuse, instanța dispune:*
a) prelungirea măsurii educative, fără a putea depăşi maximul prevăzut de lege pentru aceasta;
b) înlocuirea măsurii luate cu o altă măsură educativă neprivativă de libertate mai severă;
c) înlocuirea măsurii luate cu internarea într-un centru educativ, în cazul în care, inițial, s-a luat măsura educativă neprivativă de libertate cea mai severă, pe durata sa maximă.
(2) În cazurile prevăzute în alin. (1) lit. a) şi lit. b), dacă nici de această dată nu sunt respectate condițiile de executare a măsurii educative sau a obligațiilor impuse, instanța înlocuieşte măsura educativă neprivativă de libertate cu măsura internării într-un centru educativ.
(3) Dacă minorul aflat în executarea unei măsuri educative neprivative de libertate săvârşeşte o nouă infracțiune sau este judecat pentru o infracțiune concurentă săvârşită anterior, instanța dispune:
a) prelungirea măsurii educative luate inițial, fără a putea depăşi maximul prevăzut de lege pentru aceasta;
b) înlocuirea măsurii luate inițial cu o altă măsură educativă neprivativă de libertate mai severă;
c) înlocuirea măsurii luate inițial cu o măsură educativă privativă de libertate.
(4) În cazurile prevăzute în alin. (1) lit. a) şi lit. b), precum şi în alin. (3) lit. a) şi lit. b), instanța poate impune noi obligații în sarcina minorului ori sporeşte condițiile de executare a celor existente.

➲ **premisă (ipoteza 1)**: minorul nu respectă, cu rea-credinţă, condiţiile de executare a măsurii educative sau a obligaţiilor impuse;

➲ posibilităţile instanţei:
- ➲ prelungirea măsurii educative, fără a putea depăşi maximul prevăzut de lege pentru aceasta (nu e necesar să se impună maximul) → dacă nici acum nu respectă → înlocuirea cu internarea într-un centru educativ (deci, dacă prelungirea nu dă rezultate, se trece direct la o măsură privativă de libertate, iar nu la impunerea unei măsuri neprivative de libertate mai severe);

- înlocuirea măsurii luate cu o altă măsură educativă neprivativă de libertate mai severă (nu neapărat următoarea mai severă) → dacă nici acum nu respectă → înlocuirea cu internarea într-un centru educativ;
- înlocuirea măsurii luate cu internarea într-un centru educativ (nu centru de detenție), în cazul în care, iniţial, s-a luat măsura educativă neprivativă de libertate cea mai severă (asistarea zilnică), pe durata sa maximă.

- **premisă (ipoteza 2)**: minorul aflat în executarea unei măsuri educative neprivative de libertate săvârşeşte o nouă infracţiune sau este judecat pentru o infracţiune concurentă săvârşită anterior;
  - posibilităţile instanţei:
  - prelungirea măsurii educative luate iniţial, fără a putea depăşi maximul prevăzut de lege pentru aceasta (nu este necesară prelungirea la maximul posibil);
  - înlocuirea măsurii luate iniţial cu o altă măsură educativă neprivativă de libertate mai severă (nu neapărat următoarea mai severă);
  - înlocuirea măsurii luate iniţial cu o măsură educativă privativă de libertate (centru educativ sau centru de detenție).
- **în toate cazurile** în care s-a dispus prelungirea sau înlocuirea măsurii, instanţa poate impune noi obligaţii în sarcina minorului ori poate spori condiţiile de executare a celor existente.

2. Regimul măsurilor educative privative de libertate[2]

- ziua în care încep şi ziua în care încetează intră în durata măsurii dispuse;
- din durata măsurii se scade şi perioada în care infractorul se află bolnav în spital, dacă nu şi-a provocat în mod voit boala, iar această împrejurare se constată în cursul executării;
- măsurile preventive privative de liberare se scad şi ele din durata măsurii educative privative de libertate;
- dacă la data pronunţării infractorul a împlinit 18 ani, instanţa poate dispune executarea măsurii educative într-un penitenciar, în condițiile art. 126 C. pen.;
- sustragerea de la executarea măsurii educative privative de libertate constituie infracţiunea de neexecutare a sancţiunilor penale;

NB Din durata internării într-un centru de detenţie nu se deduce perioada în care minorul a fost internat într-un centru educativ.

- măsurile educative privative de libertate se pot executa:
  - înainte de 18 ani;
  - după 18 ani;
  - atât înainte, cât şi după 18 ani.

[2] Privitor la măsurile educative privative de libertate, a se consulta şi tabelul din anexa nr. 14.

2.1. Măsurile educative privative de libertate

Art. 124. Internarea într-un centru educativ. *(1) Măsura educativă a internării într-un centru educativ constă în internarea minorului într-o instituție specializată în recuperarea minorilor, unde va urma un program de pregătire şcolară şi formare profesională potrivit aptitudinilor sale, precum şi programe de reintegrare socială.*
(2) Internarea se dispune pe o perioadă cuprinsă între unu şi 3 ani.
(3) Dacă în perioada internării minorul săvârşeşte o nouă infracțiune sau este judecat pentru o infracțiune concurentă săvârşită anterior, instanța poate menține măsura internării într-un centru educativ, prelungind durata acesteia, fără a depăşi maximul prevăzut de lege, sau o poate înlocui cu măsura internării într-un centru de detenție.
(4) În cazul în care pe durata internării minorul a dovedit interes constant pentru însuşirea cunoştințelor şcolare şi profesionale şi a făcut progrese evidente în vederea reintegrării sociale, după executarea a cel puțin jumătate din durata internării, instanța poate dispune:
a) înlocuirea internării cu măsura educativă a asistării zilnice pe o perioadă egală cu durata internării neexecutate, dar nu mai mult de 6 luni, dacă persoana internată nu a împlinit vârsta de 18 ani;
b) liberarea din centrul educativ, dacă persoana internată a împlinit vârsta de 18 ani.
(5) Odată cu înlocuirea sau liberarea instanța impune respectarea uneia sau mai multora dintre obligațiile prevăzute în art. 121 până la împlinirea duratei măsurii internării.
(6) Dacă minorul nu respectă, cu rea-credință, condițiile de executare a măsurii asistării zilnice sau obligațiile impuse, instanța revine asupra înlocuirii sau liberării şi dispune executarea restului rămas neexecutat din durata măsurii internării într-un centru educativ.
(7) În cazul săvârşirii, până la împlinirea duratei internării, a unei noi infracțiuni de către o persoană care nu a împlinit vârsta de 18 ani şi față de care s-a dispus înlocuirea măsurii internării într-un centru educativ cu măsura asistării zilnice, instanța revine asupra înlocuirii şi dispune:
a) executarea restului rămas din durata măsurii internării inițiale, cu posibilitatea prelungirii duratei acesteia până la maximul prevăzut de lege;
b) internarea într-un centru de detenție.

- **premisă (ipoteza 1):** minorul a mai săvârşit o infracţiune, pentru care i s-a aplicat o măsură educativă ce a fost executată ori a cărei executare a început înainte de comiterea infracţiunii pentru care este judecat, iar instanţa s-a orientat către internarea într-un centru educativ;
- **premisă (ipoteza 2):** minorul a săvârşit o infracţiune pentru care legea prevede pedeapsa Î ≥ 7 ani sau DET, iar instanţa s-a orientat către internarea într-un centru educativ;
- **premisă (ipoteza 3)**: minorul aflat în executarea unei măsuri educative neprivative de libertate săvârşeşte o nouă infracţiune sau este judecat pentru o infracţiune concurentă săvârşită anterior, iar instanţa s-a orientat către internarea într-un centru educativ;
- **premisă (ipoteza 4)**: minorul nu respectă, cu rea-credinţă, condiţiile de executare a asistării zilnice, luate pe durată maximă (6 luni), iar instanţa dispune înlocuirea acesteia cu internarea într-un centru educativ;
- **premisă (ipoteza 5)**: minorul nu respectă, cu rea-credinţă, condiţiile de executare a unei măsuri neprivative de libertate, iar, ca urmare a acestei nerespectări → după prelungirea respectivei măsuri sau înlocuirea acesteia cu o altă măsură neprivativă de libertate, persistă în a nu respecta condiţiile de executare, iar instanţa dispune înlocuirea acesteia cu internarea într-un centru educativ.
- **durata** → 1-3 ani;

- **Dacă**
  - pe durata internării minorul a dovedit interes constant pentru însuşirea cunoştinţelor şcolare şi profesionale şi a făcut progrese evidente în vederea reintegrării sociale şi
  - minorul a executat cel puţin jumătate din durata internării
  - instanţa poate:
    - înlocui măsura internării cu măsura educativă a asistării zilnice pe o perioadă egală cu durata internării neexecutate, dar nu mai mult de 6 luni, dacă persoana nu a împlinit 18 ani sau
    - dispune liberarea din centrul educativ, dacă persoana internată a împlinit vârsta de 18 ani.
- **Dacă, după înlocuire/liberare**
  - persoana nu respectă, cu rea-credinţă, condiţiile de executare a măsurii asistării zilnice sau obligaţiile impuse, instanţa:
    - revine asupra înlocuirii/liberării şi
    - dispune executarea restului rămas neexecutat din durata măsurii internării într-un centru educativ.
  - dacă minorul săvârşeşte, după înlocuire şi înainte de a fi împlinit 18 ani, până la împlinirea duratei internării, o nouă infracţiune, instanţa revine asupra înlocuirii şi dispune:
    - executarea restului rămas din durata măsurii internării iniţiale, cu posibilitatea prelungirii duratei acesteia până la maximul prevăzut de lege – prelungire facultativă sau
    - internarea într-un centru de detenţie.
- **Dacă**
  - în perioada internării
    - minorul săvârşeşte o nouă infracţiune sau
    - este judecat pentru o infracţiune concurentă săvârşită anterior.
  - instanţa poate:
    - menţine măsura internării într-un centru educativ, prelungind durata acesteia, fără a depăşi maximul prevăzut de lege sau
    - o poate înlocui cu măsura internării într-un centru de detenţie.

Art. 125. Internarea într-un centru de detenție. *(1) Măsura educativă a internării într-un centru de detenție constă în internarea minorului într-o instituție specializată în recuperarea minorilor, cu regim de pază şi supraveghere, unde va urma programe intensive de reintegrare socială, precum şi programe de pregătire şcolară şi formare profesională potrivit aptitudinilor sale.*

(2) Internarea se dispune pe o perioadă cuprinsă între 2 şi 5 ani, afară de cazul în care pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea săvârşită este închisoarea de 20 de ani sau mai mare ori detențiunea pe viață, când internarea se ia pe o perioadă cuprinsă între 5 şi 15 ani.

(3) Dacă în perioada internării minorul săvârşeşte o nouă infracțiune sau este judecat pentru o infracțiune concurentă săvârşită anterior, instanța prelungeşte măsura internării, fără a depăşi maximul prevăzut în alin. (2), determinat în raport cu pedeapsa cea mai grea dintre cele prevăzute de lege pentru infracțiunile săvârşite. Din durata măsurii educative se scade perioada executată până la data hotărârii.

(4) În cazul în care pe durata internării minorul a dovedit interes constant pentru însuşirea cunoştinţelor şcolare şi profesionale şi a făcut progrese evidente în vederea reintegrării sociale, după executarea a cel puțin jumătate din durata internării, instanța poate dispune:
a) înlocuirea internării cu măsura educativă a asistării zilnice pe o perioadă egală cu durata internării neexecutate, dar nu mai mult de 6 luni, dacă persoana internată nu a împlinit vârsta de 18 ani;
b) liberarea din centrul de detenție, dacă persoana internată a împlinit vârsta de 18 ani.
(5) Odată cu înlocuirea sau liberarea, instanța impune respectarea uneia sau mai multora dintre obligațiile prevăzute în art. 121, până la împlinirea duratei măsurii internării.
(6) Dacă minorul nu respectă, cu rea-credință, condițiile de executare a măsurii asistării zilnice sau obligațiile impuse, instanța revine asupra înlocuirii sau liberării şi dispune executarea restului rămas neexecutat din durata măsurii internării într-un centru de detenție.
(7) În cazul săvârşirii, până la împlinirea duratei internării, a unei noi infracțiuni de către o persoană care nu a împlinit vârsta de 18 ani şi față de care s-a dispus înlocuirea măsurii internării într-un centru de detenție cu măsura asistării zilnice, instanța revine asupra înlocuirii şi dispune:
a) executarea restului rămas din durata măsurii internării într-un centru de detenție;
b) prelungirea duratei acestei internări în condițiile prevăzute în alin. (3).

- **premisă (ipoteza 1):** minorul a mai săvârşit o infracţiune, pentru care i s-a aplicat o măsură educativă ce a fost executată ori a cărei executare a început înainte de comiterea infracţiunii pentru care este judecat, iar instanţa s-a orientat către internarea într-un centru de detenţie;
- **premisă (ipoteza 2):** minorul a săvârşit o infracţiune pentru care legea prevede pedeapsa Î ≥ 7 ani sau DET, iar instanţa s-a orientat către internarea într-un centru de detenţie;
- **premisă (ipoteza 3)**: minorul aflat în executarea unei măsuri educative neprivative de libertate săvârşeşte o nouă infracţiune sau este judecat pentru o infracţiune concurentă săvârşită anterior, iar instanţa s-a orientat către internarea într-un centru de detenţie;
- **premisă (ipoteza 4)**: până la împlinirea duratei internării, minorul faţă de care s-a dispus înlocuirea măsurii internării într-un centru educativ cu măsura asistării zilnice săvârşeşte o nouă infracţiune, iar instanţa revine asupra înlocuirii şi dispune internarea într-un centru de detenţie;
- **premisă (ipoteza 5):** în perioada internării minorul săvârşeşte o nouă infracţiune sau este judecat pentru o infracţiune concurentă săvârşită anterior, iar instanţa înlocuieşte măsura internării într-un centru educativ cu măsura internării într-un centru de detenţie.
- **durata:**
  - 2-5 ani;
  - 5-15 → dacă pedeapsa prevăzută este Î ≥ 20 ani sau DET.
- **Dacă**
  - pe durata internării minorul a dovedit interes constant pentru însuşirea cunoştinţelor şcolare şi profesionale şi a făcut progrese evidente în vederea reintegrării sociale şi
  - minorul a executat cel puţin jumătate din durata internării;
  - instanţa poate
    - înlocui măsura internării cu măsura educativă a asistării zilnice pe o perioadă egală cu durata internării neexecutate, dar nu mai mult de 6 luni, dacă persoana nu a împlinit 18 ani sau

- dispune liberarea din centrul de detenţie, dacă persoana internată a împlinit vârsta de 18 ani.

- **Dacă, după înlocuire/liberare**
  - persoana nu respectă, cu rea-credinţă, condiţiile de executare a măsurii asistării zilnice sau obligaţiile impuse, instanţa:
    - revine asupra înlocuirii/liberării şi
    - dispune executarea restului rămas neexecutat din durata măsurii internării într-un centru de detenţie.
  - dacă minorul săvârşeşte, după înlocuire şi înainte de a fi împlinit 18 ani, până la împlinirea duratei internării, o nouă infracţiune, instanţa revine asupra înlocuirii şi dispune:
  - executarea restului rămas din durata măsurii internării iniţiale, cu posibilitatea prelungirii duratei acesteia până la maximul prevăzut de lege – prelungire facultativă – sau
  - executarea restului rămas neexecutat din durata măsurii internării într-un centru de detenţie.
- **Dacă**
  - în perioada internării minorul:
    - săvârşeşte o nouă infracţiune sau
    - este judecat pentru o infracţiune concurentă săvârşită anterior.
  - instanţa prelungeşte (obligatoriu) măsura internării, fără a depăşi maximul prevăzut în alin. (2), determinat în raport cu pedeapsa cea mai grea dintre cele prevăzute de lege pentru infracţiunile săvârşite;
  - din durata măsurii educative se scade perioada executată până la data hotărârii.

NB

Dezlegarea unor chestiuni de drept: prin Decizia nr. 18/2014, I.C.C.J. a stabilit că: „în aplicarea legii penale mai favorabile, după judecarea definitivă a cauzei, potrivit art. 6 din Codul penal cu referire la art. 21 alin. (1), (2) şi (3) din Legea nr. 187/2012:
– pedeapsa închisorii executabilă sau pedeapsa în cazul pluralităţii de infracţiuni executabilă aplicată pentru infracţiunile comise în timpul minorităţii al cărei cuantum este până în 15 ani se va înlocui cu măsura educativă a internării într-un centru de detenţie pe o perioadă egală cu durata pedepsei închisorii;
– pedeapsa executabilă sau pedeapsa în cazul pluralităţii de infracţiuni executabilă aplicată pentru infracţiunile comise în timpul minorităţii mai mare de 15 ani, însă care nu depăşeşte 20 de ani, se va înlocui cu măsura educativă a internării într-un centru de detenţie pe o perioadă de 15 ani”.

2.2. Schimbarea regimului de executare

Art. 126. Schimbarea regimului de executare. *Dacă în cursul executării unei măsuri educative privative de libertate persoana internată, care a împlinit vârsta de 18 ani, are un comportament prin care influenţează negativ sau împiedică procesul de recuperare şi reintegrare a celorlalte persoane internate, instanţa poate dispune continuarea executării măsurii educative într-un penitenciar.*

- nu se aplică niciodată minorului;
- schimbarea regimului este o **facultate** pentru instanţă, chiar dacă se dovedeşte că are un comportament prin care influenţează negativ sau împiedică procesul de recuperare şi reintegrare a celorlalte persoane internate.

NB Schimbarea regimului de executare nu echivalează cu transformarea măsurii educative într-o pedeapsă, urmând a se schimba numai locul în care aceasta este executată.

3. Dispoziţii comune măsurilor educative

Art. 128. Efectele cauzelor de atenuare şi agravare. *În cazul infracțiunilor săvârşite în timpul minorității, cauzele de atenuare şi agravare sunt avute în vedere la alegerea măsurii educative şi produc efecte între limitele prevăzute de lege pentru fiecare măsură educativă.*

NB Nu există reducere/majorare a limitelor, precum în cazul majorilor → instanţa va stabili, în funcţie de cauza de agravare sau atenuare reţinută, către ce măsură educativă se orientează (în esenţă, mai uşoară în prezenţa unei cauze de atenuare şi mai severă în prezenţa unei cauze de agravare), fără a-i putea modifica limitele.

Art. 129. Pluralitatea de infracțiuni. *(1) În caz de concurs de infracțiuni săvârşite în timpul minorității se stabileşte şi se ia o singură măsură educativă pentru toate faptele, în condițiile art. 114, ținând seama de criteriile prevăzute în art. 74.*
(2) În cazul săvârşirii a două infracțiuni, dintre care una în timpul minorității şi una după majorat, pentru infracțiunea comisă în timpul minorității se ia o măsură educativă, iar pentru infracțiunea săvârşită după majorat se stabileşte o pedeapsă, după care:
a) dacă măsura educativă este neprivativă de libertate, se execută numai pedeapsa;
b) dacă măsura educativă este privativă de libertate, iar pedeapsa este închisoarea, se aplică pedeapsa închisorii, care se majorează cu o durată egală cu cel puțin o pătrime din durata măsurii educative ori din restul rămas neexecutat din aceasta la data săvârşirii infracțiunii comise după majorat;
c) dacă pedeapsa aplicată pentru infracțiunea săvârşită după majorat este detențiunea pe viață, se execută numai această pedeapsă;
d) dacă măsura educativă este privativă de libertate, iar pedeapsa este amenda, se execută măsura educativă, a cărei durată se majorează cu cel mult 6 luni, fără a depăşi maximul prevăzut de lege pentru aceasta.
(3) În cazul prevăzut în alin. (2) lit. b), din durata pedepsei aplicate se scade ceea ce s-a executat din momentul săvârşirii infracțiunii comise după majorat până la data judecării.
(4) În cazul săvârşirii după majorat a două sau mai multor infracțiuni concurente se aplică mai întâi regulile referitoare la concursul de infracțiuni, după care se face aplicarea dispozițiilor alin. (2).
(5) Pedeapsa stabilită potrivit dispozițiilor alin. (2) lit. b) nu poate face obiectul amânării aplicării pedepsei sau al suspendării executării sub supraveghere.

- **reguli:**
  - în caz de concurs în minoritate → se stabileşte o singură măsură educativă;
  - în caz de concurs, I_1 în minoritate şi I_2 după majorat → se stabileşte pentru I_1 o măsură educativă, şi pentru I_2 o pedeapsă, apoi:

NB **Dezlegarea unor chestiuni de drept**: prin Decizia nr. 4/2014, I.C.C.J. a stabilit că: „prevederile art. 22 alin. (4) lit. b) din Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal cu referire la art. 129 alin. (2) lit. b) din Codul penal nu sunt aplicabile faptelor definitiv judecate la data de 1 februarie 2014".

- ➲ dacă măsura educativă este neprivativă de libertate → se execută numai pedeapsa;
- ➲ măsura educativă este privativă de libertate, iar pedeapsa este Î → se aplică pedeapsa Î, care se majorează cu o durată ≥ 1/4 din durata măsurii educative/restul rămas neexecutat la data săvârşirii infracţiunii comise după majorat → din durata pedepsei aplicate se scade ceea ce s-a executat din momentul săvârşirii I_2 până la data judecării; această pedeapsă nu poate face obiectul AAP/SSS;

NB

Dezlegarea unor chestiuni de drept: prin Decizia nr. 2/2016, I.C.C.J. a stabilit că: „în ipoteza infracţiunilor concurente săvârşite în timpul minorităţii, judecate separat, durata măsurii educative neprivative de libertate, dispusă pentru o infracţiune concurentă şi executată, nu se scade din durata măsurii educative neprivative sau privative de libertate, dar va fi avută în vedere la alegerea şi stabilirea sancţiunii conform art. 129 alin. (1) din Codul penal".

- ➲ dacă pedeapsa aplicată pentru I_2 este DET pe viaţă → se execută numai DET;
- ➲ dacă măsura educativă este privativă de libertate, iar pedeapsa este A, se execută măsura educativă, a cărei durată se majorează (obligatoriu) cu cel mult 6 luni, fără a depăşi maximul prevăzut de lege.

- ➲ în cazul săvârşirii după majorat a două sau mai multor infracţiuni concurente se aplică mai întâi regulile referitoare la concursul de infracţiuni, după care se face aplicarea regulii precedente.

Art. 130. Descoperirea unei infracțiuni săvârşite în timpul minorității. *Dacă pe durata termenului de supraveghere al amânării aplicării pedepsei, al suspendării sub supraveghere ori al liberării condiționate se descoperă că persoana supravegheată mai săvârşise o infracțiune în timpul minorității pentru care s-a luat, chiar după expirarea acestui termen, o măsură educativă privativă de libertate, amânarea, suspendarea sau liberarea se anulează, aplicându-se în mod corespunzător dispozițiile art. 129 alin. (2)-(4).*

- ➲ în TS al AAP/SSS/LC se descoperă că persoana supravegheată mai săvârşise o infracţiune în timpul minorităţii, pentru care s-a luat o măsură educativă privativă de libertate → AAP/SSS/LC se anulează.

NB

Nu există ipoteza anulării RAP!!!

NB

Nu se aplică regulile de la concurs/pluralitate intermediară/recidivă.

Art. 131. Prescripția răspunderii penale a minorilor. *Termenele de prescripție a răspunderii penale, prevăzute în art. 154, se reduc la jumătate pentru cei care la data săvârşirii infracțiunii erau minori şi se întrerup sau se suspendă în condițiile prevăzute de lege pentru majori.*

- ➲ durata termenelor → regulă particulară → redusă la jumătate;
- ➲ suspendarea şi întreruperea termenelor → regula generală → ca la majori.

Art. 132. Prescripția executării măsurilor educative. *(1) Măsurile educative neprivative de libertate se prescriu într-un termen de 2 ani de la data rămânerii definitive a hotărârii prin care au fost luate.*
(2) Măsurile educative privative de libertate se prescriu într-un termen egal cu durata măsurii educative luate, dar nu mai puțin de 2 ani.
(3) Termenele de prescripție a executării măsurilor educative se întrerup şi se suspendă în condițiile prevăzute de lege pentru majori.
(4) În cazul înlocuirii măsurilor educative, executarea se prescrie în raport cu măsura educativă mai grea şi curge de la data rămânerii definitive a hotărârii prin care s-a dispus înlocuirea.

- termenul de prescripţie curge de la rămânerea definitivă a hotărârii prin care s-a luat măsura;
- durata
  - 2 ani pentru măsurile neprivative de libertate;
  - egală cu durata măsurii privative de libertate, dar ≥ 2 ani.
- suspendarea şi întreruperea termenelor → regula generală → ca la majori.

Art. 133. Efectele măsurilor educative. *Măsurile educative nu atrag interdicții, decăderi sau incapacități.*
Art. 134. Minorul devenit major. *(1) Dispozițiile prezentului titlu se aplică şi majorilor care, la data săvârşirii infracțiunii, aveau vârsta cuprinsă între 14 şi 18 ani.*
(2) Când, la data pronunțării hotărârii prin care s-a luat o măsură educativă privativă de libertate, infractorul a împlinit vârsta de 18 ani, instanța, ținând seama de posibilitățile sale de îndreptare, de vârsta acestuia, precum şi de celelalte criterii prevăzute în art. 74, poate dispune executarea măsurii educative într-un penitenciar.

- o **facultate** pentru instanţă, iar nu o obligaţie;
- modalitate de executare a măsurii educative privative de libertate;
- alineatul al doilea al art. 134 C. pen. nu este incident dacă persoana nu a împlinit vârsta de 18 ani.

FIŞA

NR. 24 RĂSPUNDEREA PENALĂ A PERSOANEI JURIDICE

Sediul materiei: *art. 135-151 C. pen.*

Art. 135. Condițiile răspunderii penale a persoanei juridice. *(1) Persoana juridică, cu excepția statului şi a autorităților publice, răspunde penal pentru infracțiunile săvârşite în realizarea obiectului de activitate sau în interesul ori în numele persoanei juridice.*
(2) Instituțiile publice nu răspund penal pentru infracțiunile săvârşite în exercitarea unei activități ce nu poate face obiectul domeniului privat.
(3) Răspunderea penală a persoanei juridice nu exclude răspunderea penală a persoanei fizice care a contribuit la săvârşirea aceleiaşi fapte.

- potrivit art. 240 din Legea 187/2012, prin sintagma autorităţi publice se înţelege autorităţile prevăzute în mod expres de lege în Titlul III, precum şi la art. 140 şi 142 din Constituţia României, republicată;
- răspunderea penală a PJ poate, în principiu, interveni pentru orice infracţiune:
  - săvârşită în realizarea obiectului de activitate PJ;
  - săvârşită în interesul PJ;
  - săvârşită în numele PJ.
- răspunderea penală a PJ nu exclude pe aceea a persoanei fizice (PF) care a contribuit la comiterea infracţiunii.

NB

Dezlegarea unor chestiuni de drept: prin Decizia nr. 1/2016, I.C.C.J. a stabilit că: „întreprinderea individuală, formă de activitate economică organizată de întreprinzătorul persoană fizică în temeiul dispoziţiilor Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 44/2008, nu are calitatea de persoană juridică şi, prin urmare, nu poate răspunde penal în condiţiile prevăzute de art. 135 din Codul penal".

Pedepsele aplicabile persoanei juridice

Art. 136. Pedepsele aplicabile persoanei juridice. *(1) Pedepsele aplicabile persoanei juridice sunt principale şi complementare.*
(2) Pedeapsa principală este amenda.
(3) Pedepsele complementare sunt:
a) dizolvarea persoanei juridice;
b) suspendarea activității sau a uneia dintre activitățile persoanei juridice pe o durată de la 3 luni la 3 ani;
c) închiderea unor puncte de lucru ale persoanei juridice pe o durată de la 3 luni la 3 ani;
d) interzicerea de a participa la procedurile de achiziții publice pe o durată de la unu la 3 ani;
e) plasarea sub supraveghere judiciară;
f) afişarea sau publicarea hotărârii de condamnare.

- singura pedeapsă principală este A;
- nu se pot aplica pedepse accesorii.

Art. 137. Stabilirea amenzii pentru persoana juridică. *(1) Amenda constă în suma de bani pe care persoana juridică este condamnată să o plătească statului.*
(2) Cuantumul amenzii se stabileşte prin sistemul zilelor-amendă. Suma corespunzătoare unei zile-amendă, cuprinsă între 100 şi 5.000 lei, se înmulţeşte cu numărul zilelor-amendă, care este cuprins între 30 de zile şi 600 de zile.
(3) Instanța stabileşte numărul zilelor-amendă ținând cont de criteriile generale de individualizare a pedepsei. Cuantumul sumei corespunzătoare unei zile-amendă se determină ținând seama de cifra de afaceri, în cazul persoanei juridice cu scop lucrativ, respectiv de valoarea activului patrimonial în cazul altor persoane juridice, precum şi de celelalte obligații ale persoanei juridice.
(4) Limitele speciale ale zilelor-amendă sunt cuprinse între:
a) 60 şi 180 de zile-amendă, când legea prevede pentru infracțiunea săvârşită numai pedeapsa amenzii;
b) 120 şi 240 de zile-amendă, când legea prevede pedeapsa închisorii de cel mult 5 ani, unică sau alternativ cu pedeapsa amenzii;
c) 180 şi 300 de zile-amendă, când legea prevede pedeapsa închisorii de cel mult 10 ani;
d) 240 şi 420 de zile-amendă, când legea prevede pedeapsa închisorii de cel mult 20 de ani;
e) 360 şi 510 de zile-amendă, când legea prevede pedeapsa închisorii mai mare de 20 de ani sau detenţiunea pe viață.
(5) Când prin infracțiunea săvârşită persoana juridică a urmărit obținerea unui folos patrimonial, limitele speciale ale zilelor-amendă prevăzute de lege pentru infracțiunea comisă se pot majora cu o treime, fără a se depăşi maximul general al amenzii. La stabilirea amenzii se va ține seama de valoarea folosului patrimonial obținut sau urmărit.

Noţiune *– suma de bani pe care persoana juridică este condamnată să o plătească statului.*

- se foloseşte sistemul zilelor-amendă (limitele generale → 30 şi 600), al căror cuantum se stabileşte potrivit criteriilor de individualizare, între 100 şi 5.000 lei, în funcţie de:
  - cifra de afaceri;
  - activul;
  - celelalte obligaţii ale PJ.
- limite speciale (raportate la infracţiunea săvârşită):
  - 60-180 de zile-amendă → legea prevede doar A;
  - 120 şi 240 de zile-amendă → legea prevede Î ≤ 5 ani, unică sau alternativ cu A;
  - 180 şi 300 de zile-amendă → legea prevede Î ≤ 10 ani;
  - 240 şi 420 de zile-amendă → legea prevede Î ≤ 20 ani;
  - 360 şi 510 de zile-amendă → legea prevede Î > 20 ani sau DET.
- limitele generale → 3.000-3.000.000 lei;
- precum în cazul PF, când prin infracţiune s-a urmărit obţinerea unui folos patrimonial, limitele speciale ale zilelor-amendă se pot majora cu 1/3, ≤ cu maximul general al amenzii → la stabilirea amenzii se va ţine seama de valoarea folosului patrimonial obţinut sau urmărit;
- A se achită în 3 luni de la rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare → dacă nu poate plăti integral, poate cere eşalonarea pe maxim 2 ani.

Regimul pedepselor complementare aplicate persoanei juridice[1]

- sunt pedepse complementare aplicabile PJ:
  - dizolvarea;

[1] Pentru o privire de ansamblu asupra instituţiei, a se vedea tabelul din anexa nr. 8.

- suspendarea activităţii sau a uneia dintre activităţile PJ pe o durată de la 3 luni la 3 ani;
- închiderea unor puncte de lucru ale PJ pe o durată de la 3 luni la 3 ani;
- interzicerea de a participa la procedurile de achiziţii publice pe o durată de la unu la 3 ani;
- plasarea sub supraveghere judiciară;
- afişarea sau publicarea hotărârii de condamnare.

- în aplicarea pedepselor complementare
  - nu contează cuantumul A;
  - nu contează forma de vinovăţie, în principiu.

Art. 138. Aplicarea şi executarea pedepselor complementare în cazul persoanei juridice. *(1) Aplicarea uneia sau mai multor pedepse complementare se dispune atunci când instanța constată că, față de natura şi gravitatea infracțiunii, precum şi de împrejurările cauzei, aceste pedepse sunt necesare.*
(2) Aplicarea uneia sau mai multor pedepse complementare este obligatorie când legea prevede această pedeapsă.
(3) Pedepsele complementare prevăzute în art. 136 alin. (3) lit. b)-f) se pot aplica în mod cumulativ.
(4) Executarea pedepselor complementare începe după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare.

- aplicarea pedepselor complementare este, de principiu, facultativă;
- aplicarea pedepselor complementare este obligatorie, dacă legea o prevede expres;
- când legea prevede obligativitatea aplicării pedepselor complementare pentru PF, nu este obligatorie aplicarea pedepselor complementare pentru PJ, decât dacă legea o cere expres;
- cu excepţia dizolvării, celelalte pedepse complementare se pot cumula.

Art. 139. Dizolvarea persoanei juridice. *(1) Pedeapsa complementară a dizolvării persoanei juridice se aplică atunci când:*
a) persoana juridică a fost constituită în scopul săvârşirii de infracțiuni;
b) obiectul său de activitate a fost deturnat în scopul comiterii de infracțiuni, iar pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea săvârşită este închisoarea mai mare de 3 ani.
(2) În caz de neexecutare, cu rea-credință, a uneia dintre pedepsele complementare prevăzute în art. 136 alin. (3) lit. b)-e), instanța dispune dizolvarea persoanei juridice.
(3) Abrogat.

- cea mai severă pedeapsă complementară;
- se aplică dacă:
  - PJ a fost instituită în scopul săvârşirii de infracţiuni;
    - săvârşirea infracţiunii este motivul principal;
    - PJ poate desfăşura şi activităţi legale;
    - forma de vinovăţie este intenţia/intenţia depăşită, niciodată culpa;
    - nu contează gravitatea infracţiunii.
  - obiectul de activitate al PJ a fost deturnat în scopul comiterii de infracţiuni, iar pedeapsa prevăzută de lege este Î > 3 ani → presupune un scop iniţial licit;
    - nu este necesar ca toată activitatea să fie ilicită;
    - trebuie săvârşită cel puţin o infracţiune. Dacă pedeapsa prevăzută este Î ≤ 3 ani, nu se poate dispune dizolvarea;

- ➲ dacă PJ a fost condamnată definitiv la A şi s-a aplicat şi dizolvarea, aceasta se execută după confiscare/despăgubiri.

➲ PJ nu a executat, cu rea-credinţă, una din celelalte pedepse complementare.
- ➲ dacă neexecutarea nu îi este imputabilă PJ, nu se poate dispune dizolvarea.

Art. 140. Suspendarea activității persoanei juridice. *(1) Pedeapsa complementară a suspendării activității persoanei juridice constă în interzicerea desfăşurării activității sau a uneia dintre activitățile persoanei juridice în realizarea căreia a fost săvârşită infracțiunea.*
(2) În caz de neexecutare, cu rea-credință, a pedepsei complementare prevăzute în art. 136 alin. (3) lit. f), instanța dispune suspendarea activității sau a uneia dintre activitățile persoanei juridice până la punerea în executare a pedepsei complementare, dar nu mai mult de 3 luni.
(3) Dacă până la împlinirea termenului prevăzut în alin. (2) pedeapsa complementară nu a fost pusă în executare, instanța dispune dizolvarea persoanei juridice.

➲ presupune interzicerea desfăşurării întregii activităţii sau a uneia dintre activităţile PJ în realizarea căreia a fost săvârşită infracţiunea;

➲ se aplică şi dacă:
- ➲ PJ nu a executat, cu rea-credinţă, pedeapsa afişării/publicării hotărârii de condamnare → suspendarea se impune pe o durată de maxim 3 luni, până la executarea obligaţiei → dacă în 3 luni nu se execută → dizolvarea.

Art. 141. Neaplicarea dizolvării sau suspendării activității persoanei juridice. *(1) Pedepsele complementare prevăzute în art. 136 alin. (3) lit. a) şi lit. b) nu pot fi aplicate instituțiilor publice, partidelor politice, sindicatelor, patronatelor şi organizațiilor religioase ori aparținând minorităților naționale, constituite potrivit legii.*
(2) Dispozițiile alin. (1) se aplică şi persoanelor juridice care îşi desfăşoară activitatea în domeniul presei.

➲ dizolvarea şi suspendarea activităţii nu se aplică:
- ➲ instituţiilor publice → chiar dacă pot fi amendate, nu se aplică pedepse complementare;
- ➲ partidelor politice;
- ➲ sindicatelor;
- ➲ patronatelor;
- ➲ organizaţiilor religioase ori aparţinând minorităţilor naţionale, constituite potrivit legii;
- ➲ PJ care îşi desfăşoară activitatea în domeniul presei.

Art. 142. Închiderea unor puncte de lucru ale persoanei juridice. *(1) Pedeapsa complementară a închiderii unor puncte de lucru ale persoanei juridice constă în închiderea unuia sau mai multora dintre punctele de lucru aparținând persoanei juridice cu scop lucrativ, în care s-a desfăşurat activitatea în realizarea căreia a fost săvârşită infracțiunea.*
(2) Dispozițiile alin. (1) nu se aplică persoanelor juridice care îşi desfăşoară activitatea în domeniul presei.

➲ presupune închiderea unuia sau mai multora dintre punctele de lucru ale PJ cu scop lucrativ, în care s-a desfăşurat activitatea în realizarea căreia a fost săvârşită infracţiunea

➲ sunt vizate numai punctele de lucru în care s-a desfăşurat activitatea;

➲ se pot închide:
- ➲ singurul punct de lucru;
- ➲ mai multe puncte de lucru;

- toate punctele de lucru.
- PJ poate deschide un alt punct de lucru;
- se pot cumula închiderea parţială şi suspendarea parţială;
- nu se pot cumula închiderea totală şi suspendarea totală;
- nu se aplică PJ care îşi desfăşoară activitatea în domeniul presei.

Art. 143. Interzicerea de a participa la procedurile de achiziții publice. *Pedeapsa complementară a interzicerii de a participa la procedurile de achiziții publice constă în interzicerea de a participa, direct sau indirect, la procedurile pentru atribuirea contractelor de achiziții publice, prevăzute de lege.*

- se poate dispune numai pentru viitor;
- se referă şi la participarea directă, şi la cea indirectă;
- nu afectează contractele în derulare, dar nu pot fi încheiate acte adiţionale la acestea;
- se aplică PJ cu/fără scop lucrativ.

Art. 144. Plasarea sub supraveghere judiciară. *(1) Pedeapsa complementară a plasării sub supraveghere judiciară presupune desfăşurarea sub supravegherea unui mandatar judiciar a activității care a ocazionat comiterea infracțiunii, pe o perioadă de la un an la 3 ani.*
(2) Mandatarul judiciar are obligația de a sesiza instanța atunci când constată că persoana juridică nu a luat măsurile necesare în vederea prevenirii comiterii de noi infracțiuni. În cazul în care instanța constată că sesizarea este întemeiată, dispune înlocuirea acestei pedepse cu pedeapsa prevăzută la art. 140.
(3) Plasarea sub supraveghere judiciară nu se aplică în cazul persoanelor juridice menționate în art. 141.

- presupune desfăşurarea sub supravegherea unui mandatar judiciar a activităţii care a ocazionat comiterea infracţiunii → scopul este luarea măsurilor necesare prevenirii comiterii de noi infracţiuni;
- durata → 1-3 ani;
- dacă mandatarul judiciar constată că PJ nu a luat măsurile necesare → sesizează instanţa → instanţa, dacă sesizarea e întemeiată, dispune suspendarea activităţii PJ;
- nu se aplică:
  - instituţiilor publice;
  - partidelor politice;
  - sindicatelor;
  - patronatelor;
  - organizaţiilor religioase ori aparţinând minorităţilor naţionale, constituite potrivit legii;
  - PJ care îşi desfăşoară activitatea în domeniul presei.
- nu poate fi dispusă cumulativ cu dizolvarea şi nici cu suspendarea.

Art. 145. Afişarea sau publicarea hotărârii de condamnare. *(1) Afişarea hotărârii definitive de condamnare sau publicarea acesteia se realizează pe cheltuiala persoanei juridice condamnate.*
(2) Prin afişarea sau publicarea hotărârii de condamnare nu poate fi dezvăluită identitatea altor persoane.
(3) Afişarea hotărârii de condamnare se realizează în extras, în forma şi locul stabilite de instanță, pentru o perioadă cuprinsă între o lună şi 3 luni.
(4) Publicarea hotărârii de condamnare se face în extras şi în forma stabilită de instanță, prin intermediul presei scrise sau audiovizuale ori prin alte mijloace de comunicare audiovizuală, desemnate de instanță.

(5) Dacă publicarea se face prin presa scrisă sau audiovizuală, instanța stabileşte numărul aparițiilor, care nu poate fi mai mare de 10, iar în cazul publicării prin alte mijloace audiovizuale durata acesteia nu poate depăşi 3 luni.

- nu contează gravitatea/forma de vinovăţie;
- se poate dispune:
  - afişarea sau publicarea;
  - afişarea şi publicarea.
- prin intermediul:
  - presei scrise sau audiovizuale;
  - alte mijloace de comunicare audiovizuală.
- durata → 1-3 luni;
- publicarea se realizează în extras → prin afişare şi publicare nu se poate dezvălui identitatea altor persoane;
- mijloacele şi numărul apariţiilor (≤ 10) sunt determinate de instanţă;
- se face pe cheltuiala PJ.

FIŞA

NR. 25

CAUZELE CARE ÎNLĂTURĂ RĂSPUNDEREA PENALĂ

Sediul materiei: *art. 152-159 C. pen.*

Noţiune *– împrejurări ulterioare săvârşirii infracţiunii ce conduc la concluzia că nu mai poate avea loc tragerea la răspundere penală a infractorului.*

I. AMNISTIA

Art. 152. Efectele amnistiei. *(1) Amnistia înlătură răspunderea penală pentru infracțiunea săvârșită. Dacă intervine după condamnare, ea înlătură şi executarea pedepsei pronunțate, precum şi celelalte consecințe ale condamnării. Amenda încasată anterior amnistiei nu se restituie.*
(2) Amnistia nu are efecte asupra măsurilor de siguranță şi asupra drepturilor persoanei vătămate.

Noţiune *– cauză de înlăturare a răspunderii penale constând într-un act de clemenţă al Parlamentului care, prin lege organică, înlătură răspunderea penală pentru anumite infracţiuni, comise anterior intrării sale în vigoare.*

- nu este o cauză care înlătură caracterul penal al faptei, ci aplicarea şi executarea pedepsei;
- nu echivalează cu un act de dezincriminare;
- are caracter retroactiv, aplicându-se cu privire la infracţiunile prevăzute în actul de clemenţă săvârşite până la data intrării în vigoare a legii sau până la data prevăzută în această lege;
  - infracţiunea săvârşită în ziua intrării în vigoare a actului de amnistie nu beneficiază de efecte, şi nici infracţiunile săvârşite ulterior;
  - infracţiunea **continuă/continuată/de obicei** trebuie să se epuizeze anterior intrării în vigoare a legii;
  - infracţiunea **progresivă** trebuie comisă (consumată) anterior acestei date.
- în cazul concursului, incidenţa legii de amnistie se va aprecia în funcţie de fiecare infracţiune comisă, nu prin raportare la pedeapsa rezultantă. Dacă doar o infracţiune este amnistiată, se va executa pedeapsa pentru infracţiunea neamnistiată;
- are caracter real (*in rem*), profitând tuturor participanţilor, dar poate avea şi caracter personal;

Clasificare

Amnistie antecondamnatorie (proprie)	– intervine înainte de pronunţarea unei hotărâri judecătoreşti definitive;
Amnistie postcondamnatorie (improprie)	– intervine după pronunţarea unei hotărâri judecătoreşti definitive;
Amnistie generală	– se aplică oricărei infracţiuni;
Amnistie specială	– se aplică anumitor infracţiuni;
Amnistie necondiţionată (pură şi simplă)	– legea nu instituie nicio condiţie pentru incidenţa sa;
Amnistie condiţionată	– trebuie îndeplinite anumite condiţii.

- **efectele** amnistiei antecondamnatorii:
  - înlătură răspunderea penală;
    - acţiunea penală nu mai poate fi pusă în mişcare sau
    - dacă a fost pusă în mişcare, nu se mai poate exercita.
  - deşi amnistia produce efecte obligatorii, suspectul/inculpatul poate cere continuarea procesului;
  - produce efecte şi în cazul în care suspectul/inculpatul este minor şi răspunde penal;
  - nu înlătură răspunderea civilă → nu are niciun efect asupra drepturilor persoanelor vătămate.
- **efectele** amnistiei postcondamnatorii:
  - înlătură răspunderea penală;
  - înlătură executarea pedepsei:
    - dacă nu a fost pusă în executare, nici nu va fi;
    - dacă a fost pusă în executare, executarea va înceta;
    - nu se execută nici pedepsele complementare, cu excepţia degradării militare.
  - amenda încasată anterior nu se restituie;
  - înlătură executarea măsurilor educative (ne)privative de libertate;
  - pedeapsa Î > 1 an amnistiată pentru o infracţiune intenţionată nu constituie T_1 al recidivei;
  - condamnarea nu este impediment pentru RAP/AAP/SSS;
  - înlătură posibilitatea revocării graţierii condiţionate;
  - înlătură posibilitatea revocării liberării condiţionate;
  - nu are niciun efect asupra măsurilor de siguranţă;
  - înlătură interdicţiile, decăderile, incapacităţile;
  - se poate solicita constatarea intervenţiei reabilitării de drept/judecătorească, efectele amnistiei fiind mai restrânse decât cele ale reabilitării.

II. PRESCRIPŢIA RĂSPUNDERII PENALE

Art. 153. Prescripția răspunderii penale. *(1) Prescripția înlătură răspunderea penală.*
(2) Prescripția nu înlătură răspunderea penală în cazul:
a) infracțiunilor de genocid, contra umanității şi de război, indiferent de data la care au fost comise;
b) infracțiunilor prevăzute la art. 188 şi 189 şi al infracțiunilor intenționate urmate de moartea victimei.
(3) Prescripția nu înlătură răspunderea penală nici în cazul infracțiunilor prevăzute la alin. (2) lit. b) pentru care nu s-a împlinit termenul de prescripție, generală sau specială, la data intrării în vigoare a acestei dispoziții.

Noţiune *– cauză de înlăturare a răspunderii penale constând în stingerea dreptului statului de a trage la răspundere penală pe infractor, ca urmare a neexercitării sale în termenul prevăzut de lege.*

- are caracter real;
- operează din oficiu, nu din momentul constatării;
- sunt imprescriptibile:
  - infracţiunile de genocid, contra umanităţii şi de război;

- infracţiunile de omor şi omor calificat;
- infracţiunile intenţionate urmate de moartea victimei.

- imprescriptibilitatea vizează orice formă a infracţiunii (tentată/consumată), indiferent dacă a fost comisă în minorat sau majorat;
- sunt prescriptibile: uciderea la cererea victimei, uciderea din culpă.

NB

Dezlegarea unor chestiuni de drept: prin Decizia nr. 21/2014, I.C.C.J. a stabilit că: „dispoziţiile art. 5 alin. (1) din Codul penal trebuie interpretate, inclusiv în materia prescripţiei răspunderii penale, în sensul că legea penală mai favorabilă este aplicabilă în cazul infracţiunilor săvârşite anterior datei de 1 februarie 2014 care nu au fost încă judecate definitiv, în conformitate cu Decizia nr. 265/2014 a Curţii Constituţionale".

Art. 154. Termenele de prescripție a răspunderii penale. *(1) Termenele de prescripție a răspunderii penale sunt:*
a) 15 ani, când legea prevede pentru infracțiunea săvârşită pedeapsa detențiunii pe viață sau pedeapsa închisorii mai mare de 20 de ani;
b) 10 ani, când legea prevede pentru infracțiunea săvârşită pedeapsa închisorii mai mare de 10 ani, dar care nu depăşeşte 20 de ani;
c) 8 ani, când legea prevede pentru infracțiunea săvârşită pedeapsa închisorii mai mare de 5 ani, dar care nu depăşeşte 10 ani;
d) 5 ani, când legea prevede pentru infracțiunea săvârşită pedeapsa închisorii mai mare de un an, dar care nu depăşeşte 5 ani;
e) 3 ani, când legea prevede pentru infracțiunea săvârşită pedeapsa închisorii care nu depăşeşte un an sau amenda.
(2) Termenele prevăzute în prezentul articol încep să curgă de la data săvârşirii infracțiunii. În cazul infracțiunilor continue termenul curge de la data încetării acțiunii sau inacțiunii, în cazul infracțiunilor continuate, de la data săvârşirii ultimei acțiuni sau inacțiuni, iar în cazul infracțiunilor de obicei, de la data săvârşirii ultimului act.
(3) În cazul infracțiunilor progresive, termenul de prescripție a răspunderii penale începe să curgă de la data săvârşirii acțiunii sau inacțiunii şi se calculează în raport cu pedeapsa corespunzătoare rezultatului definitiv produs.
(4) În cazul infracțiunilor contra libertății şi integrității sexuale, săvârşite față de un minor, termenul de prescripție începe să curgă de la data la care acesta a devenit major. Dacă minorul a decedat înainte de împlinirea majoratului, termenul de prescripție începe să curgă de la data decesului.

- **Termene:**
  - 15 ani → legea prevede pedeapsa DET sau Î > 20 ani;
  - 10 ani → legea prevede pedeapsa Î > 10 ani, ≤ 20 ani;
  - 8 ani → legea prevede pedeapsa Î > 5 ani, ≤ 10 ani;
  - 5 ani → legea prevede pedeapsa Î > 1 an, ≤ 5 ani;
  - 3 ani → legea prevede pedeapsa Î ≤ 1 an sau A.
- pentru PJ, termenele sunt aceleaşi;
- încep să curgă de la data săvârşirii infracţiunii → de către autor, fără să conteze data efectuării actelor de instigare/complicitate;
- în cazul infracţiunilor:
  - **continue**, termenul curge de la data încetării acţiunii/inacţiunii;
  - **continuate**, termenul curge de la data săvârşirii ultimei acţiuni/inacţiuni;
  - **de obicei**, termenul curge de la data săvârşirii ultimului act;

- **progresive**, termenul curge de la data săvârşirii acţiunii/inacţiunii şi se calculează în raport cu pedeapsa corespunzătoare rezultatului definitiv produs;
- **contra libertăţii şi integrităţii sexuale, săvârşite faţă de un minor**, termenul curge de la data la care acesta a devenit major. Dacă minorul a decedat înainte de împlinirea majoratului, termenul de prescripţie începe să curgă de la data decesului;
- în cazul **concursului real**, termenul curge separat pentru fiecare infracţiune în parte (trebuie ca I_2 să fie săvârşită în termenul de prescripţie al I_1);
- în cazul **concursului ideal**, termenul curge de la data săvârşirii acţiunii/inacţiunii.

- termenele se raportează la maximul special al pedepselor prevăzute de lege pentru infracţiunile în formă consumată, chiar dacă fapta săvârşită a rămas la stadiul de tentativă;
- dacă legea prevede **pedepse alternative**, raportarea se face la pedeapsa cea mai grea;
- termenele se reduc la jumătate pentru cei care, la data săvârşirii infracţiunii, erau minori;
- sunt termene substanţiale de drept penal → se împlinesc cu o zi înainte de ziua corespunzătoare zilei de plecare;
- **Efecte:**
  - nu se mai pot aplica pedepse sau lua măsuri educative;
  - deşi efectele sunt obligatorii, suspectul/inculpatul poate cere continuarea procesului;
  - produce *in rem*, profitând tuturor participanţilor.
- **nu produce efecte** asupra:
  - măsurilor de siguranţă, cu excepţia confiscării extinse, în cazul acesteia fiind necesară o hotărâre judecătorească de condamnare;
  - drepturilor persoanei vătămate;
  - acţiunii civile din cadrul procesului penal.

Art. 155. Întreruperea cursului prescripției răspunderii penale. *(1) Cursul termenului prescripției răspunderii penale se întrerupe prin îndeplinirea oricărui act de procedură în cauză.*
(2) După fiecare întrerupere începe să curgă un nou termen de prescripție.
(3) Întreruperea cursului prescripției produce efecte față de toți participanții la infracțiune, chiar dacă actul de întrerupere privește numai pe unii dintre ei.
(4) Termenele prevăzute la art. 154, dacă au fost depășite cu încă o dată, vor fi socotite îndeplinite oricâte întreruperi ar interveni.
(5) Admiterea în principiu a cererii de redeschidere a procesului penal face să curgă un nou termen de prescripție a răspunderii penale.

- este legală şi obligatorie;
- produce efecte *in rem*;
- nu se referă doar la actele ce trebuie comunicate, ci la orice act de procedură valabil îndeplinit;
- actele de întrerupere atrag neluarea în calcul a intervalului de timp scurs de la data săvârşirii infracţiunii şi până la data îndeplinirii actului care face să curgă un nou termen de prescripţie;
- poate avea loc întreruperea de mai multe ori (nelimitat);
- prescripţie specială: termenele depăşite cu încă o dată vor fi socotite îndeplinite oricâte întreruperi ar interveni.

Art. 156. Suspendarea cursului prescripției răspunderii penale. *(1) Cursul termenului prescripției răspunderii penale este suspendat pe timpul cât o dispoziție legală sau o împrejurare de neprevăzut ori de neînlăturat împiedică punerea în mişcare a acțiunii penale sau continuarea procesului penal.*
(2) Prescripția își reia cursul din ziua în care a încetat cauza de suspendare.

- produce efecte *in personam*;
- punerea în mişcare a acţiunii penale/continuarea procesului penal sunt împiedicate de:
  - o dispoziţie legală;
  - o împrejurare de neprevăzut/de neînlăturat (caz fortuit, forţă majoră).
- intervalul de timpul în care cursul prescripţiei este suspendat nu va fi luat în considerare la calcularea termenului de prescripţie.

III. LIPSA PLÂNGERII PREALABILE

Art. 157. Lipsa plângerii prealabile. *(1) În cazul infracțiunilor pentru care punerea în mişcare a acțiunii penale este condiționată de introducerea unei plângeri prealabile de către persoana vătămată, lipsa acestei plângeri înlătură răspunderea penală.*
(2) Fapta care a adus o vătămare mai multor persoane atrage răspunderea penală, chiar dacă plângerea prealabilă s-a făcut numai de către una dintre ele.
(3) Fapta atrage răspunderea penală a tuturor persoanelor fizice sau juridice care au participat la săvârşirea acesteia, chiar dacă plângerea prealabilă s-a făcut numai cu privire la una dintre acestea.
(4) În cazul în care cel vătămat este o persoană lipsită de capacitate de exercițiu ori cu capacitatea de exercițiu restrânsă sau o persoană juridică ce este reprezentată de făptuitor, acțiunea penală se poate pune în mişcare şi din oficiu.
(5) Dacă persoana vătămată a decedat sau în cazul persoanei juridice aceasta a fost lichidată, înainte de expirarea termenului prevăzut de lege pentru introducerea plângerii, acțiunea penală poate fi pusă în mişcare din oficiu.

Noţiune *– cauză care înlătură răspunderea penală constând în neutilizarea de către persoana vătămată a dreptului de a introduce valid o astfel de plângere.*

- poate privi PF sau PJ;
- trebuie să condiţioneze punerea în mişcare a acţiunii penale cu privire la fapta în cauză;
- se introduce personal, cu excepţia persoanelor incapabile sau minorilor, care o vor introduce prin reprezentantul legal;
  - prin excepţie, se poate introduce de mandatarul cu procură specială sau de avocatul special împuternicit în acest sens.
- indivizibilitate activă → fapta cu o pluralitate de subiecţi pasivi atrage răspunderea penală, chiar dacă plângerea a fost introdusă de un singur subiect pasiv;
- indivizibilitate pasivă → fapta cu o pluralitate de subiecţi activi atrage răspunderea penală a tuturor participanților, chiar dacă plângerea a fost introdusă numai cu privire la unul dintre aceştia;
- în toate cazurile, dacă persoana vătămată este o persoană lipsită de capacitate de exerciţiu ori cu capacitatea de exerciţiu restrânsă sau o persoană juridică ce este reprezentată de făptuitor, acţiunea penală se poate pune în mişcare şi din oficiu (caz în care nu mai contează termenul prevăzut de lege pentru introducerea plângerii prealabile);

- dacă persoana vătămată decedează/este lichidată după expirarea termenului de introducere a plângerii şi nu s-a aflat în imposibilitate de a formula plângerea, acţiunea penală nu va putea fi pusă în mişcare din oficiu;
- dacă PJ nu este participant la infracţiunea comisă de PF, plângerea prealabilă trebuie formulată în mod explicit şi împotriva PJ, pentru că PJ are o răspundere directă pentru fapta proprie;
- termenul de formulare este de:
  - 3 luni din ziua în care persoana vătămată a aflat despre săvârşirea faptei;
  - 3 luni din ziua în care reprezentantul a aflat despre săvârşirea faptei, dacă persoana vătămată este minor/incapabil;
  - 3 luni de la data numirii unui noi reprezentant, când făptuitorul este reprezentantul legal al minorului.
- plângerea greşit introdusă, însă în termen, se consideră valabilă şi se redirecţionează către organul competent;
- se va constata lipsa plângerii prealabile atunci când aceasta:
  - nu este formulată deloc;
  - este introdusă de o persoană fără calitate;
  - nu respectă condiţiile prevăzute de lege (de fond/formă).
- efecte:
  - dacă se constată în timpul urmăririi penale → clasarea;
  - dacă se constată în timpul judecăţii → încetarea procesului penal.

IV. RETRAGEREA PLÂNGERII PREALABILE

Art. 158. Retragerea plângerii prealabile. *(1) Retragerea plângerii prealabile poate interveni până la pronunțarea unei hotărâri definitive, în cazul infracțiunilor pentru care punerea în mișcare a acțiunii penale este condiționată de introducerea unei plângeri prealabile.*
(2) Retragerea plângerii prealabile înlătură răspunderea penală a persoanei cu privire la care plângerea a fost retrasă.
(3) Pentru persoanele lipsite de capacitate de exercițiu, retragerea plângerii prealabile se face numai de reprezentanții lor legali. În cazul persoanelor cu capacitate de exercițiu restrânsă, retragerea se face cu încuviințarea persoanelor prevăzute de lege.
(4) În cazul infracțiunilor pentru care punerea în mișcare a acțiunii penale este condiționată de introducerea unei plângeri prealabile, dar acțiunea penală a fost pusă în mișcare din oficiu în condițiile legii, retragerea plângerii produce efecte numai dacă este însușită de procuror.

Noţiune *– cauză care înlătură răspunderea penală constând în retragerea de către persoana vătămată a plângerii prealabile valid introduse, până la pronunţarea unei hotărâri definitive.*

- poate privi PF sau PJ;
- introducerea plângerii prealabile trebuie să condiţioneze punerea în mişcare a acţiunii penale cu privire la fapta în cauză → în aceste condiţii, dacă acţiunea penală a fost pusă în mişcare din oficiu, retragerea plângerii prealabile produce efecte numai dacă este însuşită de procuror;
- se introduce personal de persoanele cu capacitate deplină de exerciţiu; prin excepţie, se poate introduce de mandatarul cu procură specială sau de avocatul special împuternicit în acest sens;

- persoanele lipsite de capacitate de exerciţiu, incapabile sau minori, vor retrage plângerea prealabilă prin reprezentantul legal;
- persoanele cu capacitate de exerciţiu restrânsă vor putea retrage plângerea prealabilă doar cu încuviinţarea persoanelor prevăzute de lege;
- trebuie să fie totală, să privească atât latura civilă, cât şi cea penală a cauzei;
- retragerea plângerii prealabile trebuie să intervină până la rămânerea definitivă a hotărârii;
- produce efecte *in personam*;
- efecte:
  - înlătură răspunderea penală a persoanei cu privire la care plângerea a fost retrasă;
  - are efecte irevocabile – nu se mai poate introduce o nouă plângere prealabilă;
  - în cazul pluralităţii de subiecţi pasivi, menţinerea plângerii prealabile de către o singură persoană vătămată este suficientă pentru punerea în mişcare a acţiunii penale şi tragerea la răspundere penală a infractorului;
  - în cazul în care acţiunea penală a fost pusă în mişcare din oficiu, produce efecte numai dacă este însuşită de procuror.

NB Dacă hotărârea judecătorească este desfiinţată ca urmare a exercitării unei căi extraordinare de atac, este posibilă retragerea plângerii prealabile.

V. ÎMPĂCAREA

Art. 159. Împăcarea. *(1) Împăcarea poate interveni în cazul în care punerea în mişcare a acțiunii penale s-a făcut din oficiu, dacă legea o prevede în mod expres.*
(2) Împăcarea înlătură răspunderea penală şi stinge acțiunea civilă.
(3) Împăcarea produce efecte numai cu privire la persoanele între care a intervenit şi dacă are loc până la citirea actului de sesizare a instanței.
(4) Pentru persoanele lipsite de capacitate de exercițiu, împăcarea se face numai de reprezentanții lor legali, iar persoanele cu capacitate de exercițiu restrânsă se pot împăca cu încuviințarea persoanelor prevăzute de lege.
(5) În cazul persoanei juridice, împăcarea se realizează de reprezentantul său legal sau convențional ori de către persoana desemnată în locul acestuia. Împăcarea intervenită între persoana juridică ce a săvârşit infracțiunea şi persoana vătămată nu produce efecte față de persoanele fizice care au participat la comiterea aceleiaşi fapte.
(6) În cazul în care infracțiunea este săvârşită de reprezentantul persoanei juridice vătămate, dispozițiile art. 158 alin. (4) se aplică în mod corespunzător.

Noţiune *– cauză care înlătură răspunderea penală constând în operaţiunea realizată între infractor şi persoana vătămată, care înlătură răspunderea penală prin soluţionarea situaţiei conflictuale create prin săvârşirea infracţiunii.*

- priveşte atât PF, cât şi PJ;
- produce efecte *in personam*, doar între cei care s-au împăcat;

NB **Constituţionalitate:** prin Decizia nr. 508/2014 Curtea Constituţională admite excepţia de neconstituţionalitate a dispoziţiilor art. 159 alin. (3) şi constată că acestea sunt constituţionale în măsura în care se aplică tuturor inculpaţilor trimişi în judecată înaintea datei intrării în vigoare

> a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal şi pentru care la acea dată momentul citirii actului de sesizare fusese depăşit**.**

- poate interveni doar dacă legea o prevede expres, în cazul în care punerea în mişcare a acţiunii penale s-a făcut din oficiu;
- nu este incidentă când acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu; ca excepție, dacă legea prevede, în cazul infracțiunilor care se urmăresc la plângere prealabilă, că procurorul poate exercita acțiunea penală din oficiu și, în concret, procurorul a acționat în acest sens, împăcarea este posibilă dacă legea o prevede expres;
- se realizează personal de persoanele cu capacitate deplină de exerciţiu;
- persoanele lipsite de capacitate de exerciţiu, incapabile sau minori, se vor împăca prin reprezentantul legal;
- persoanele cu capacitate de exerciţiu restrânsă se vor împăca doar cu încuviinţarea persoanelor prevăzute de lege;
- PJ se va împăca prin reprezentantul său legal sau convenţional ori prin persoana desemnată în locul acestuia;
- dacă infracţiunea este săvârşită de reprezentantul PJ vătămate, împăcarea trebuie însuşită de către procuror;
- împăcarea PJ ce a săvârşit infracţiunea cu persoana vătămată nu produce efecte faţă de PF care au participat la comiterea aceleiaşi fapte;
- trebuie să fie totală – să privească atât latura civilă, cât şi cea penală a cauzei – şi necondiţionată;
- trebuie să aibă loc până la citirea actului de sesizare a instanţei;
- **efecte**:
  - înlătură răspunderea penală;
  - stinge acţiunea civilă.

Retragerea plângerii prealabile	**Împăcarea**
▪ până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătoreşti	▪ până la citirea actului de sesizare
▪ oral/scris	▪ oral/scris
▪ explicită (personal/mandatar);	▪ explicită şi personală
▪ necondiţionată	▪ necondiţionată
	▪ definitivă
	▪ totală (cu privire la latura penală şi civilă)
Infracţiuni	**Infracţiuni**
▪ lovire sau alte violenţe ▪ vătămare corporală din culpă ▪ ameninţare ▪ viol, în formă tip/asimilată ▪ violarea de domiciliu/sediului profesional ▪ abuz de încredere ▪ gestiune frauduloasă ▪ distrugere, în formă tip/agravată	▪ lovire sau alte violenţe (subiect pasiv = membru de familie) ▪ vătămare corporală din culpă (subiect pasiv = membru de familie) ▪ furt (simplu) ▪ furt calificat, mai puţin în formele de la alin. (2) lit. a) şi alin. (3) ▪ furt în scop de folosinţă ▪ însuşirea bunului găsit

▪ tulburare de posesie ▪ abandon de familie ▪ nerespectarea măsurilor privind încredinţarea minorului	▪ înşelăciune

NB

Dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală: prin Decizia nr. 9/2015, I.C.C.J a stabilit că: „1. în aplicarea dispoziţiilor art. 67 din Legea nr. 192/2006 privind medierea şi organizarea profesiei de mediator, încheierea unui acord de mediere constituie o cauză *sui-generis* care înlătură răspunderea penală, distinctă de împăcare; 2. încheierea unui acord de mediere în condiţiile Legii nr. 192/2006 privind medierea şi organizarea profesiei de mediator poate interveni în tot cursul procesului penal, până la rămânerea definitivă a hotărârii penale".

FIŞA

NR. 26 CAUZELE CARE ÎNLĂTURĂ SAU MODIFICĂ EXECUTAREA PEDEPSEI

I. GRAŢIEREA

Art. 160. Efectele grațierii. *(1) Grațierea are ca efect înlăturarea, în totul sau în parte, a executării pedepsei ori comutarea acesteia în alta mai uşoară.*
(2) Grațierea nu are efecte asupra pedepselor complementare şi măsurilor educative neprivative de libertate, în afară de cazul când se dispune altfel prin actul de grațiere.
(3) Grațierea nu are efect asupra măsurilor de siguranță şi asupra drepturilor persoanei vătămate.
(4) Grațierea nu are efecte asupra pedepselor a căror executare este suspendată sub supraveghere, în afară de cazul în care se dispune altfel prin actul de grațiere.

Noţiune *– cauză de înlăturare a executării pedepsei, în tot sau în parte, sau de comutare a acesteia în alta mai uşoară, prin act al preşedintelui României (graţierea individuală) sau al Parlamentului României (graţierea colectivă).*

- **modalităţi:**
  - înlăturarea executării pedepsei, integral sau parţial → vizează pedepse aflate în curs de executare, **excluzând** AAP/SSS/măsurile educative neprivative de libertate/prestarea muncii neremunerate în folosul societăţii;
  - comutarea pedepsei într-una mai uşoară.
- de regulă, produce efecte *in personam* (poate produce efecte şi *in rem*, *de exemplu, pentru anumite condamnări determinate prin cuantumul pedepselor*).
- **Graţierea individuală**
  - se acordă de către preşedintele României;
  - poate fi numai postcondamnatorie şi numai necondiţionată;
  - la concurs, vizează rezultanta;
  - vizează pedepse privative de libertate sau măsuri educative privative de libertate.

NB

Nu priveşte:
- pedepse deja executate;
- pedepse a căror executare nu a început din cauza sustragerii;
- pedepse pentru care s-a dispus SSS/AAP;
- amenda aplicată PF;
- pedepsele complementare/accesorii aplicate PF.

- **Graţierea colectivă**
  - se acordă unui număr nedeterminat de persoane, de către Parlament, având întotdeauna caracter retroactiv;
  - vizează pedepse privative de libertate sau măsuri educative privative de libertate.

- **Graţierea pură şi simplă**
  - graţierea individuală este mereu pură şi simplă;
  - graţierea colectivă poate fi pură şi simplă/condiţionată.
- **Graţierea condiţionată**
  - trebuie îndeplinite anumite condiţii.
- **Graţierea totală**
  - priveşte pedeapsa principală în integritatea sa (remitere de pedeapsă).
- **Graţierea parţială**
  - priveşte o parte determinată din pedeapsă (reducere de pedeapsă);
  - poate avea ca efect şi înlocuirea unei pedepse cu altă pedeapsă (comutare de pedeapsă).
- **Graţierea postcondamnatorie**
  - vizează pedepse/măsuri educative privative de libertate stabilite prin hotărâre judecătorească definitivă;
  - produce efecte *ope legis* → nu trebuie constatată de către organul judiciar.
- **Graţierea antecondamnatorie**
  - vizează pedepse/măsuri educative privative de libertate nejudecate definitiv.
- **Efectele graţierii**
  - înlătură în totalitate/parte executarea pedepsei principale/măsurii educative privative sau comută pedeapsa într-una mai uşoară;
  - nu produce efecte asupra:
    - pedepsei executate integral;
    - pedepsei pentru care a intervenit prescripţia executării pedepsei;
    - pedepsei pentru care s-a dispus AAP/SSS;
    - pedepsei amenzii, în cazul PF.
  - nu are ca efect reabilitarea de drept;
  - dacă Î > 1 an este graţiată, va constitui T_1 pentru recidiva postexecutorie;
  - termenul de reabilitare începe să curgă din momentul graţierii totale/restului de pedeapsă;
  - graţierea totală necondiţionată face ca pedeapsa aplicată să fie considerată executată:
    - la data aplicării actului de graţiere (graţiere postcondamnatorie);
    - la data rămânerii definitive a hotărârii judecătoreşti (graţiere antecondamnatorie).
  - graţierea parţială necondiţionată poate atrage:
    - înlăturarea executării pedepsei (restul de executat ≤ fracţia graţiată);
    - înlăturarea doar a unei părţi din pedeapsă (restul de executat > fracţia graţiată).
  - la graţierea totală/restului de pedeapsă, pedeapsa accesorie nu se mai execută. Dar se execută pedepsele complementare, dacă prin actul de graţiere nu se dispune altfel;
    - dacă există mai multe acte de graţiere → se vor aplica reduceri succesive.
  - nu are efect asupra pedepselor complementare → se execută;
  - nu are efect asupra măsurilor educative neprivative de libertate → se execută;

- nu are efect asupra măsurilor de siguranţă → se execută;
- nu are efect asupra drepturilor persoanei vătămate → nu se înlătură răspunderea civilă.

II. PRESCRIPŢIA EXECUTĂRII PEDEPSEI

Art. 161. Prescripția executării pedepsei. *(1) Prescripția înlătură executarea pedepsei principale.*
(2) Prescripția nu înlătură executarea pedepselor principale în cazul:
a) infracțiunilor de genocid, contra umanității şi de război, indiferent de data la care au fost comise;
b) infracțiunilor prevăzute la art. 188 şi 189 şi al infracțiunilor intenționate urmate de moartea victimei.
(3) Prescripția nu înlătură executarea pedepselor principale nici în cazul infracțiunilor prevăzute la alin. (2) lit. b) pentru care, la data intrării în vigoare a acestei dispoziții, nu s-a împlinit termenul de prescripție a executării.

Noţiune *– cauză de înlăturare a executării pedepsei constând în înlăturarea dreptului statului de a pune în executare o hotărâre definitivă de condamnare, din cauza trecerii unui interval de timp prevăzut de lege.*

- condamnarea constituie antecedent penal → poate fi primul termen al recidivei postexecutorii;
- are caracter real;
- „pedeapsa ce se execută" vizează:
  - pedeapsa stabilită pentru infracţiune;
  - rezultanta, în cazul concursului/recidivei/pluralităţii intermediare.
- sunt imprescriptibile:
  - infracţiunile de genocid, contra umanităţii şi de război → indiferent de data săvârşirii;
  - infracţiunile de omor/omor calificat → dacă s-a împlinit termenul de prescripţie a executării;
  - infracţiunile intenţionate urmate de moartea victimei → dacă s-a împlinit termenul de prescripţie a executării.
- imprescriptibilitatea vizează orice formă a infracţiunii (tentată/consumată), indiferent dacă a fost comisă în minorat sau majorat;
- **efecte:**
  - înlătură executarea pedepsei principale şi, odată cu aceasta a pedepsei accesorii;
  - nu are efect asupra pedepselor complementare aplicate PF → după expirarea termenului de prescripţie a executării pedepsei se execută pedepsele complementare aplicate PF;
  - are efect asupra pedepselor complementare aplicate PJ;
  - nu are efect asupra măsurilor de siguranţă.

Art. 162. Termenele de prescripție a executării pedepsei. *(1) Termenele de prescripție a executării pedepsei pentru persoana fizică sunt:*
a) 20 de ani, când pedeapsa care urmează a fi executată este detențiunea pe viață sau închisoarea mai mare de 15 ani;
b) 5 ani, plus durata pedepsei ce urmează a fi executată, dar nu mai mult de 15 ani, în cazul celorlalte pedepse cu închisoarea;
c) 3 ani, în cazul când pedeapsa este amenda.
(2) Termenele prevăzute în alin. (1) se socotesc de la data când hotărârea de condamnare a rămas definitivă.
(3) În cazul revocării sau anulării amânării aplicării pedepsei, suspendării executării pedepsei sub supraveghere ori liberării condiționate, termenul de prescripție începe să curgă de la data când hotărârea de revocare sau anulare a rămas definitivă.

(4) În cazul revocării liberării condiționate, în condițiile art. 104 alin. (1), termenul de prescripție începe să curgă de la data când hotărârea de revocare a rămas definitivă şi se calculează în raport cu restul de pedeapsă neexecutat.
(5) În cazul înlocuirii pedepsei amenzii cu pedeapsa închisorii, termenul de prescripție curge de la data când hotărârea de înlocuire a rămas definitivă şi se calculează în raport cu durata pedepsei închisorii.
(6) Pedepsele complementare aplicate persoanei fizice şi măsurile de siguranță nu se prescriu.
*(7) Prin **pedeapsa ce se execută** se înțelege pedeapsa stabilită de instanță, ținându-se cont de cauzele ulterioare de modificare a acesteia.*

- **termene pentru PF:**
  - 20 ani → pedeapsa care urmează a se executa este DET sau Î > 15 ani;
  - 5 ani + durata pedepsei, ≤ 15 ani → celelalte pedepse cu Î;
  - 3 ani → pedeapsa care urmează a se executa este A.
- **termene pentru PJ:**
  - 5 ani → pedeapsa amenzii;
  - 3 ani → pedepsele complementare.
- **regula:** se socotesc de la rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare;
- **excepţii:**
  - în cazul revocării/anulării AAP/SSS/LC, încep să curgă de la data când hotărârea de revocare sau anulare a rămas definitivă;
  - în cazul revocării LC pentru nerespectarea măsurilor de supraveghere sau a obligaţiilor impuse, termenul de prescripţie începe să curgă de la data când hotărârea de revocare a rămas definitivă şi se calculează în raport cu restul de pedeapsă neexecutat;
  - în cazul revocării LC pentru săvârşirea unei infracţiuni, termenul de prescripţie începe să curgă tot de la data revocării definitive, dar se calculează în raport cu rezultanta;
  - în cazul înlocuirii pedepsei A cu pedeapsa Î, termenul de prescripţie curge de la data când hotărârea de înlocuire a rămas definitivă şi se calculează în raport cu durata pedepsei Î.

***Art. 163. Întreruperea cursului prescripției executării pedepsei.** (1) Cursul termenului de prescripție a executării pedepsei se întrerupe prin începerea executării pedepsei. Sustragerea de la executare, după începerea executării pedepsei, face să curgă un nou termen de prescripție de la data sustragerii.*
(2) Cursul termenului de prescripție a executării se întrerupe şi prin săvârşirea din nou a unei infracțiuni.
(3) Cursul termenului de prescripție a executării pedepsei amenzii se întrerupe şi prin înlocuirea obligației de plată a amenzii cu obligația de a presta o muncă neremunerată în folosul comunității.

- este legală şi obligatorie;
- produce efecte *in rem*.

Cauze de întrerupere:

- începerea executării pedepsei → încarcerarea efectivă la PF şi plata unei părţi a A la PJ;
- sustragerea de la executare după începerea executării pedepsei → începe să curgă un nou termen de prescripţie, de la data sustragerii;
- săvârşirea din nou (nu trebuie neapărat să se pronunţe şi condamnarea pentru a se produce întreruperea) a unei infracţiuni (nu contează data descoperirii/forma de vinovăţie);

- înlocuirea obligaţiei de plată a A cu obligaţia de a presta o muncă neremunerată în folosul comunităţii;
- reţinerea unei cauze de întrerupere atrage neluarea în calcul a intervalului de timp scurs de la data săvârşirii infracţiunii şi până la data realizării întreruperii;
- poate avea loc întreruperea de mai multe ori (nelimitat);
- după fiecare întrerupere începe să curgă un **nou termen** de prescripţie.

NB Spre deosebire de prescripţia răspunderii penale, în cazul prescripţiei executării pedepsei, nu există prescripţie specială.

Art. 164. Suspendarea cursului prescripției executării pedepsei. *(1) Cursul termenului prescripției executării pedepsei este suspendat în cazurile şi condițiile prevăzute în Codul de procedură penală.*
(2) Prescripția îşi reia cursul din ziua în care a încetat cauza de suspendare.

- produce efecte *in personam*;
- intervalul de timpul în care cursul prescripţiei este suspendat nu va fi luat în considerare la calcularea termenului de prescripţie;
- cursul prescripţiei este suspendat:
  - în cazurile de amânare sau de întrerupere a executării pedepsei Î sau DET;
  - în cazul exercitării căilor extraordinare de atac, dacă instanţa dispune suspendarea executării pedepsei.

FIŞA

NR. 27 CAUZELE CARE ÎNLĂTURĂ CONSECINŢELE CONDAMNĂRII

Sediul materiei: *art. 165-171 C. pen.*

Noţiune *– cauze care înlătură pentru viitor toate incapacităţile şi interdicţiile ce decurg din hotărârea de condamnare.*

- reabilitarea:
  - poate fi de drept sau judecătorească;
  - produce efecte *in personam* şi numai pentru viitor;
  - operează cu privire la toate condamnările suferite de o persoană (reabilitarea este indivizibilă).
- termenele de reabilitare sunt termene substanţiale de drept penal.

I. REABILITAREA DE DREPT

Art. 165. Reabilitarea de drept. *Reabilitarea are loc de drept în cazul condamnării la pedeapsa amenzii, la pedeapsa închisorii care nu depăşeşte 2 ani sau la pedeapsa închisorii a cărei executare a fost suspendată sub supraveghere, dacă în decurs de 3 ani condamnatul nu a săvârşit o altă infracţiune.*

Noţiune *– formă de reabilitare care intervine de drept, la îndeplinirea anumitor condiţii, pentru condamnări de o gravitate redusă.*

- pentru PF, intervine în cazul condamnării la:
  - la pedeapsa A;
  - la pedeapsa Î ≤ 2 ani;
  - la pedeapsa Î a cărei executare a fost suspendată sub supraveghere (indiferent de pedeapsa Î stabilită în concret);
  - inclusiv printr-o hotărâre pronunţată de o instanţă străină, recunoscută în România.
- **condiţie:**
  - în decurs de 3 ani condamnatul nu a săvârşit o altă infracţiune → nu este necesară condamnarea, ceea ce contează este săvârşirea unei infracțiuni.
- **termenul de reabilitare de drept = 3 ani;**
- în cazul dispunerii SSS, termenul de reabilitare curge de la data împlinirii TS;
- dacă s-a dispus RAP (nu există interdicţie, incapacitate, decădere), **nu operează reabilitarea de drept** (deşi efectele sunt similare), pentru că nu putem vorbi de o hotărâre de **condamnare** la o pedeapsă;
- dacă s-a dispus AAP şi nu s-a dispus revocarea/anularea, nu operează reabilitarea de drept, pentru că nu putem vorbi de o hotărâre de **condamnare** la o pedeapsă;

- în cazul unor condamnări succesive, este necesar ca pentru toate infracţiunile să fie incidentă reabilitarea de drept şi ca nicio infracţiune să nu fi fost săvârşită în cadrul termenului de reabilitare de drept pentru condamnarea anterioară;
- dacă pentru unele condamnări este incidentă reabilitarea de drept, iar pentru altele reabilitarea judecătorească, va putea opera numai reabilitarea judecătorească.

II. REABILITAREA JUDECĂTOREASCĂ

Art. 166. Reabilitarea judecătorească. *(1) Condamnatul poate fi reabilitat, la cerere, de instanță, după împlinirea următoarelor termene:*
a) 4 ani, în cazul condamnării la pedeapsa închisorii mai mare de 2 ani, dar care nu depăşeşte 5 ani;
b) 5 ani, în cazul condamnării la pedeapsa închisorii mai mare de 5 ani, dar care nu depăşeşte 10 ani;
c) 7 ani, în cazul condamnării la pedeapsa închisorii mai mare de 10 ani sau în cazul pedepsei detențiunii pe viață, comutată sau înlocuită cu pedeapsa închisorii;
d) 10 ani, în cazul condamnării la pedeapsa detențiunii pe viață, considerată executată ca urmare a grațierii, a împlinirii termenului de prescripție a executării pedepsei sau a liberării condiționate.
(2) Condamnatul decedat până la împlinirea termenului de reabilitare poate fi reabilitat dacă instanța, evaluând comportarea condamnatului până la deces, apreciază că merită acest beneficiu.

Noţiune *– formă de reabilitare care se acordă, la cererea condamnatului, la îndeplinirea anumitor condiţii şi după împlinirea anumitor termene.*

- termene:
  - 4 ani → în cazul condamnării la pedeapsa Î > 2 ani şi ≤ 5 ani;
  - 5 ani → în cazul condamnării la pedeapsa Î > 5 ani şi ≤ 10 ani;
  - 7 ani → în cazul condamnării la pedeapsa:
    - Î > 10 ani;
    - DET, comutată sau înlocuită cu pedeapsa Î.
  - 10 ani → în cazul condamnării la pedeapsa DET, considerată executată ca urmare:
    - a graţierii;
    - a împlinirii termenului de prescripţie a executării pedepsei;
    - a LC.

Art. 167. Calculul termenului de reabilitare. *(1) Termenele prevăzute în art. 165 şi art. 166 se socotesc de la data când a luat sfârşit executarea pedepsei principale sau de la data când aceasta s-a prescris.*
(2) Pentru cei condamnați la pedeapsa amenzii, termenul curge din momentul în care amenda a fost achitată integral sau executarea ei s-a stins în orice alt mod.
(3) În caz de grațiere totală sau de grațiere a restului de pedeapsă, termenul curge de la data actului de grațiere, dacă la acea dată hotărârea de condamnare era definitivă, sau de la data rămânerii definitive a hotărârii de condamnare, dacă actul de grațiere se referă la infracțiuni în curs de judecată.
(4) În caz de suspendare sub supraveghere a executării pedepsei, termenul curge de la data împlinirii termenului de supraveghere.

(5) În cazul condamnărilor succesive, termenul de reabilitare se calculează în raport cu pedeapsa cea mai grea şi curge de la data executării ultimei pedepse.

- atât în cazul reabilitării de drept, cât şi în cazul reabilitării judecătoreşti, termenul curge de la:
  - data punerii efective în libertate (pentru Î executată integral în detenţie);
  - data actului de graţiere postcondamnatorie, pentru graţiere totală/a restului de pedeapsă → dacă există graţiere parţială, termenul curge de la data executării integrale;
  - data rămânerii definitive a hotărârii de condamnare, în cazul graţierii antecondamnatorii, dacă nu mai rămâne nimic de executat;
  - data împlinirii termenului de prescripţie a executării pedepsei;
  - data împlinirii TS al SSS → poate interveni numai reabilitarea de drept;
  - data împlinirii TS al LC, nu data rămânerii definitive a hotărârii prin care s-a dispus LC;
  - data la care A a fost executată integral ori executarea s-a stins în orice alt mod → poate interveni numai reabilitarea de drept.
- pe durata termenului de 3 ani nu se execută pedepsele accesorii, pedeapsa principală fiind executată, dar se execută pedepsele complementare (acestea pot fi dispuse alături de pedeapsa cu A sau Î ≤ 2 ani, inclusiv în caz de SSS, când durata complementarei > durata TS al SSS);
- pe durata termenului de 3 ani se execută măsurile de siguranţă.

Art. 168. Condiţiile reabilitării judecătoreşti. *Cererea de reabilitare judecătorească se admite dacă cel condamnat întruneşte următoarele condiţii:*
a) nu a săvârşit o altă infracţiune în intervalul de timp prevăzut în art. 166;
b) a achitat integral cheltuielile de judecată şi şi-a îndeplinit obligaţiile civile stabilite prin hotărârea de condamnare, afară de cazul când acesta dovedeşte că nu a avut posibilitatea să le îndeplinească sau când partea civilă a renunţat la despăgubiri.

- admiterea este **obligatorie** pentru instanţă, dacă sunt îndeplinite condiţiile;

Condiţii pentru reabilitarea judecătorească:
- s-a împlinit termenul de reabilitare judecătorească;
- condamnatul nu a săvârşit o altă infracţiune în termenul de reabilitare judecătorească;
  - trebuie ca fapta să fie infracţiune (tipică, antijuridică, imputabilă);
  - nu contează natura, gravitatea, forma de vinovăţie, modalitatea de individualizare;
  - există infracţiune şi când este incidentă o cauză care înlătură răspunderea penală (împăcarea, retragerea plângerii prealabile), pentru că fapta rămâne infracţiune, iar Codul nu cere ca pentru infracţiunea nouă să existe neapărat o soluţie de condamnare.
- au fost achitate integral:
  - cheltuielile de judecată;
  - despăgubirile civile;
    - excepţii:
      - condamnatul nu a avut posibilitatea să le achite;
      - partea civilă a renunţat explicit şi voluntar la despăgubiri.
  - instanţa poate da un termen de 6 luni pentru plata totală/parţială.

NB

Îndeplinirea condiţiilor dă dreptul la reabilitare → instanţa nu poate aprecia că aceasta nu este oportună, ca în cazul liberării condiţionate sau al reabilitării decedatului → instanța este obligată să constate că a intervenit reabilitarea.

Art. 169. Efectele reabilitării de drept sau judecătoreşti. *(1) Reabilitarea face să înceteze decăderile şi interdicțiile, precum şi incapacitățile care rezultă din condamnare.*
(2) Reabilitarea nu are ca urmare obligația de reintegrare în funcția din care condamnatul a fost scos în urma condamnării ori de redare a gradului militar pierdut.
(3) Reabilitarea nu are efecte asupra măsurilor de siguranță.

- încetează pentru viitor consecinţele juridice ale unei condamnări;
- nu se va reţine recidiva în situaţia săvârşirii unei noi infracţiuni;
- nu există obligaţia de:
  - reintegrare în funcţia din care condamnatul a fost scos în urma condamnării;
  - redare a gradului militar pierdut.
- nu produce efecte asupra măsurilor de siguranţă.

Art. 170. Reînnoirea cererii de reabilitare judecătorească. *(1) În caz de respingere a cererii de reabilitare, nu se poate introduce o nouă cerere decât după un termen de un an, care se socoteşte de la data respingerii cererii prin hotărâre definitivă.*
(2) Condițiile prevăzute în art. 168 trebuie să fie îndeplinite şi pentru intervalul de timp care a precedat noua cerere.
(3) Cererea respinsă ca urmare a neîndeplinirii unor condiții de formă poate fi reînnoită potrivit Codului de procedură penală.

- priveşte doar reabilitarea judecătorească, cea de drept neimplicând o cerere;
- se impune trecerea unui an de la respingerea pe motive de fond (netemeinicie) până la reînnoire.

Art. 171. Anularea reabilitării. *Reabilitarea judecătorească va fi anulată când, după acordarea ei, s-a descoperit că cel reabilitat mai săvârşise o infracțiune care, dacă ar fi fost cunoscută, ar fi condus la respingerea cererii de reabilitare.*

- se aplică exclusiv reabilitării judecătoreşti;
- anularea are loc dacă se descoperă că cel reabilitat mai săvârşise o infracţiune care, dacă ar fi fost cunoscută, ar fi condus la respingerea cererii de reabilitare;
- nu există revocarea reabilitării.

FIŞA
NR. 28

ÎNŢELESUL UNOR TERMENI SAU EXPRESII ÎN LEGEA PENALĂ

Sediul materiei: *art. 172-187 C. pen.*

Art. 172. Dispoziții generale. *Ori de câte ori legea penală foloseşte un termen sau o expresie dintre cele arătate în prezentul titlu, înțelesul acesteia este cel prevăzut în articolele următoare, afară de cazul când legea penală dispune altfel.*

- potrivit legii de punere în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul Penal (art. 236 din Legea nr. 187/2012), dispoziţiile generale ale acestuia (inclusiv normele inserate în titlul final) îşi produc efecte şi asupra dispoziţiilor penale cuprinse în legi speciale, sub rezerva derogărilor exprese.

Art. 173. Legea penală. *Prin* ***lege penală*** *se înțelege orice dispoziție cu caracter penal cuprinsă în legi organice, ordonanțe de urgență sau alte acte normative care la data adoptării lor aveau putere de lege.*

- înţelesul noţiunii de lege penală a fost pus în acord cu reglementările constituţionale în vigoare:
  - include legea organică şi ordonanţa de urgenţă, precum şi
  - actele adoptate anterior actualei Constituţii (legi, decrete ale fostului Consiliu de Stat, Decrete-legi etc.).

Art. 174. Săvârşirea unei infracțiuni. *Prin* ***săvârşirea unei infracțiuni*** *sau* ***comiterea unei infracțiuni*** *se înțelege săvârşirea oricăreia dintre faptele pe care legea le pedepseşte ca infracțiune consumată sau ca tentativă, precum şi participarea la comiterea acestora în calitate de coautor, instigator sau complice.*

Art. 175. Funcționar public. *(1)* ***Funcționar public****, în sensul legii penale, este persoana care, cu titlu permanent sau temporar, cu sau fără o remunerație:*

a) exercită atribuții şi responsabilități, stabilite în temeiul legii, în scopul realizării prerogativelor puterii legislative, executive sau judecătoreşti;

b) exercită o funcție de demnitate publică sau o funcție publică de orice natură;

c) exercită, singură sau împreună cu alte persoane, în cadrul unei regii autonome, al altui operator economic sau al unei persoane juridice cu capital integral sau majoritar de stat, atribuții legate de realizarea obiectului de activitate al acesteia.

(2) De asemenea, este considerată funcționar public, în sensul legii penale, persoana care exercită un serviciu de interes public pentru care a fost învestită de autoritățile publice sau care este supusă controlului ori supravegherii acestora cu privire la îndeplinirea respectivului serviciu public.

- executorul judecătoresc are calitatea de funcţionar public în înţelesul legii penale, putând fi astfel subiect activ al infracţiunii de neglijenţă în serviciu (art. 298 C. pen.);
- expertul din cadrul unui birou local de expertize tehnice, desemnat să efectueze expertize în cauze juridice şi retribuit sub forma onorariului prin biroul de expertize are calitatea de funcţionar, putând fi subiect activ al infracţiunii de luare de mită;
- lichidatorul judiciar al unei societăţii comerciale, numit prin hotărâre judecătorească, are calitatea de funcţionar şi poate fi subiect activ al infracţiunii de luare de mită.

NB

Dezlegarea unor chestiuni de drept:
– prin Decizia nr. 20/2014, I.C.C.J. a stabilit că „expertul tehnic judiciar este funcţionar public în conformitate cu dispoziţiile art. 175 alin. (2) teza întâi din Codul penal".
– prin Decizia nr. 26/2014, I.C.C.J. a stabilit că: „medicul angajat cu contract de muncă într-o unitate spitalicească din sistemul public de sănătate are calitatea de funcţionar public în accepţiunea dispoziţiilor art. 175 alin. (1) lit. b) teza a II-a din Codul penal".

Art. 176. Public. *Prin termenul* ***public*** *se înțelege tot ce privește autoritățile publice, instituțiile publice sau alte persoane juridice care administrează sau exploatează bunurile proprietate publică.*

- textul face referire expresă la trei tipuri de entităţi
  - autorităţile publice;
  - instituţiile publice;
  - alte persoane juridice care administrează sau exploatează bunurile proprietate publică;
    - nu intră în această categorie societăţile comerciale, acestea fiind persoane juridice de drept privat (*de exemplu: falsificarea de borderouri de achiziţie şi de facturi fiscale, de către administratorul unei societăţi comerciale, întruneşte elementele constitutive ale infracţiunii de fals în înscrisuri sub semnătură privată, iar nu ale infracţiunilor de fals material în înscrisuri oficiale şi uz de fals*);
    - în această categorie s-ar putea integra persoane juridice de drept privat, în măsura în care în sarcina acestora s-ar conferi, în concret, administrarea sau exploatarea unor bunuri aparţinând proprietăţii publice.

Art. 177. Membru de familie. *(1) Prin* ***membru de familie*** *se înțelege:*
a) ascendenții şi descendenții, frații şi surorile, copiii acestora, precum şi persoanele devenite prin adopție, potrivit legii, astfel de rude;
b) soțul;
c) persoanele care au stabilit relații asemănătoare acelora dintre soți sau dintre părinți şi copii, în cazul în care conviețuiesc.
(2) Dispozițiile din legea penală privitoare la membru de familie, în limitele prevăzute în alin. (1) lit. a), se aplică, în caz de adopție, şi persoanei adoptate ori descendenților acesteia în raport cu rudele fireşti.

- noţiunea de membru de familie absoarbe integral în conţinutul său:
  - noțiunea de rude apropiate
    - în cazul ascendenţilor şi descendenţilor, fraţilor şi surorilor, copiilor acestora, precum şi persoanelor devenite prin adopţie rude, legiuitorul a renunţat la condiţia verificării caracterului efectiv al comuniunii de trai;
  - şi persoane care au stabilit legături asemănătoare acelora dintre soţi sau dintre părinţi şi copii, cu condiția conviețuirii.

Art. 178. Informații secrete de stat şi înscrisuri oficiale. *(1)* ***Informații secrete de stat*** *sunt informațiile clasificate astfel, potrivit legii.*
(2) ***Înscris oficial*** *este orice înscris care emană de la o persoană juridică dintre cele la care se referă art. 176 ori de la persoana prevăzută în art. 175 alin. (2) sau care aparține unor asemenea persoane.*

- constituie „informaţii secrete de stat”, în sensul legii penale, numai informaţiile clasificate ca „secret de stat”, în conformitate cu Legea nr. 182/2002.

Art. 179. Arme. *(1)* ***Arme*** *sunt instrumentele, dispozitivele sau piesele declarate astfel prin dispoziții legale.*
(2) Sunt asimilate armelor orice alte obiecte de natură a putea fi folosite ca arme şi care au fost întrebuințate pentru atac.

- potrivit alin. (1) armele sunt instrumente, dispozitive sau piese declarate astfel, prin dispoziţii legale, respectiv prin Legea nr. 295/2004, privind regimul armelor şi muniţiilor;
- potrivit alin. (2) celelalte instrumente, lucruri, obiecte care sunt asimilate armelor trebuie să îndeplinească cumulativ două condiţii:
  - să fie de natură a putea fi folosite ca arme;
  - sa fi fost efectiv întrebuinţate, pe caz concret, pentru atac.

Art. 180. Instrument de plată electronică. *Prin* ***instrument de plată electronică*** *se înțelege un instrument care permite titularului să efectueze retrageri de numerar, încărcarea şi descărcarea unui instrument de monedă electronică, precum şi transferuri de fonduri, altele decât cele ordonate şi executate de către instituții financiare.*

- acest text normativ preia şi la nivelul domeniului penal semnificaţia expresiei de instrument de plată electronică, utilizată de legislaţia de specialitate în domeniu.

Art. 181 Sistem informatic şi date informatice. *(1) Prin* ***sistem informatic*** *se înțelege orice dispozitiv sau ansamblu de dispozitive interconectate sau aflate în relație funcțională, dintre care unul sau mai multe asigură prelucrarea automată a datelor, cu ajutorul unui program informatic.*
(2) Prin ***date informatice*** *se înțelege orice reprezentare a unor fapte, informații sau concepte într-o formă care poate fi prelucrată printr-un sistem informatic.*

- acest text normativ preia dispoziţii legale inserate anterior în cuprinsul unei legi speciale (Legea nr. 161/2003).

Art. 182. Exploatarea unei persoane. *Prin* ***exploatarea unei persoane*** *se înțelege:*
a) supunerea la executarea unei munci sau îndeplinirea de servicii, în mod forțat;
b) ținerea în stare de sclavie sau alte procedee asemănătoare de lipsire de libertate ori de aservire;
c) obligarea la practicarea prostituției, la manifestări pornografice în vederea producerii şi difuzării de materiale pornografice sau la alte forme de exploatare sexuală;
d) obligarea la practicarea cerşetoriei;
e) prelevarea de organe, țesuturi sau celule de origine umană, în mod ilegal.
Art. 183. Consecințe deosebit de grave. *Prin* ***consecințe deosebit de grave*** *se înțelege o pagubă materială mai mare de 2.000.000 lei.*

NB

Recurs în interesul legii:
– prin Decizia nr. 14/2006, I.C.C.J. a stabilit că: „în cazul infracţiunii continuate, caracterul de consecinţe deosebit de grave se determină prin totalizarea pagubelor materiale cauzate tuturor persoanelor fizice sau juridice, prin toate acţiunile sau inacţiunile ce realizează elementul material al laturii obiective a infracţiunii”.
– prin Decizia nr. 8/2007, I.C.C.J. a stabilit că: „în cadrul contestației la executare în care se invoca modificarea înţelesului noțiunii de consecințe deosebit de grave, potrivit art. 146 din

Codul penal, nu poate schimba încadrarea juridică dată faptei prin hotărârea judecătorească rămasă definitivă şi, apoi, reduce pedeapsa aplicată în cauză, întrucât modificarea înţelesului noțiunii de consecințe deosebit de grave, prevăzută de textul sus-menționat, nu este identică cu cerința de a fi intervenit o lege care prevede o pedeapsă mai ușoară, la care se refera textele art. 14 si 15 din Codul penal, pentru a fi incidente dispozițiile art. 458 şi, respectiv, art. 461 alin. 1 lit. d) teza penultimă din Codul de procedură penală".

NB

Dezlegarea unor chestiuni de drept: potrivit Deciziei nr. 12/2015, I.C.C.J. a stabilit că: „în interpretarea dispoziţiilor art. 6 alin. (1) din Codul penal, în cazul pedepselor definitive pentru infracţiuni care au produs consecinţe deosebit de grave potrivit Codului penal anterior, determinarea maximului special prevăzut de legea nouă se realizează, chiar dacă valoarea prejudiciului este inferioară pragului valoric prevăzut de art. 183 din Codul penal, prin raportare la varianta agravată a infracţiunilor limitativ enumerate în art. 309 din Codul penal".

Art. 184 Faptă săvârşită în public. *Fapta se consideră* ***săvârşită în public*** *atunci când a fost comisă:*
a) într-un loc care prin natura sau destinația lui este totdeauna accesibil publicului, chiar dacă nu este prezentă nicio persoană;
b) în orice alt loc accesibil publicului, dacă sunt de față două sau mai multe persoane;
c) într-un loc neaccesibil publicului, însă cu intenția ca fapta să fie auzită sau văzută şi dacă acest rezultat s-a produs față de două sau mai multe persoane;
d) într-o adunare sau reuniune de mai multe persoane, cu excepția reuniunilor care pot fi considerate că au caracter de familie, datorită naturii relațiilor dintre persoanele participante.

- strada dintr-o localitate, fiind în permanenţă accesibilă publicului, este loc public (asemănător şi parcul).

Art. 185 Timp de război. *Prin* ***timp de război*** *se înțelege durata stării de mobilizare a forțelor armate sau durata stării de război.*

- noţiunea de „timp de război" este utilizat în cuprinsul unor norme de incriminare:
  - fie ca element constitutiv al conţinutului tip al infracţiunii;
  - fie ca element circumstanţial agravant.

Art. 186 Calculul timpului. *(1) La calcularea timpului ziua se socoteşte de 24 de ore, săptămâna de 7 zile, iar anul de 12 luni. Luna şi anul se socotesc împlinite cu o zi înainte de ziua corespunzătoare datei de la care au început să curgă.*
(2) Dacă limita de pedeapsă este exprimată într-un termen pe luni care nu este divizibil cu fracția de majorare sau reducere ce ar urma să se aplice, fracția se va aplica asupra termenului transformat în zile, după care durata obținută se transformă în luni. În acest caz, luna se socoteşte de 30 de zile şi se iau în calcul doar zilele întregi rezultate din aplicarea fracției.
(3) În cazul limitelor de pedeapsă exprimate în ani se aplică în mod corespunzător dispozițiile alin. (2), transformarea făcându-se între ani şi luni.

- la calcularea timpului, ziua se socoteşte de 24 de ore şi săptămâna de 7 zile, iar anul de 12 luni;
- luna şi anul se socotesc împlinite cu o zi înainte de ziua corespunzătoare datei de la care au început să curgă;

- prin alin. (2) şi (3) se stabilesc reguli privind calculul timpului, în unele cazuri în care sunt incidente prevederile ce reglementează majorarea sau reducerea pedepselor cu o fracţie.

Art. 187 Pedeapsă prevăzută de lege. *Prin* ***pedeapsă prevăzută de lege*** *se înțelege pedeapsa prevăzută în textul de lege care incriminează fapta săvârşită în forma consumată, fără luarea în considerare a cauzelor de reducere sau de majorare a pedepsei.*

- expresia „pedeapsă prevăzută de lege" este folosită atât în Partea generală a Codului penal cât şi în Partea specială a acestuia;
- pedeapsa prevăzută de lege are ca limite, minimul şi maximul special indicat de legiuitor în norma de incriminare.

DREPT PENAL
PARTEA SPECIALĂ

FIŞA

NR. 1 OMORUL

Sediul materiei: *art. 188 C. pen.*

> ***Art. 188. Omorul.*** *(1) Uciderea unei persoane se pedepseşte cu închisoarea de la 10 la 20 de ani şi interzicerea exercitării unor drepturi.*
> *(2) Tentativa se pedepseşte.*

Noţiune *– suprimarea vieţii unei persoane, săvârşită cu intenţie.*

I. STRUCTURA INFRACŢIUNII

1. Obiectul

- **obiectul juridic special:** relaţiile sociale referitoare la dreptul la viaţă;
- **obiectul material:** corpul oricărei persoane în viaţă.

2. Subiectul

- **subiectul activ:** poate fi orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală;
  - participaţia penală este posibilă sub toate formele;
  - încercarea de a determina (instigare negativă) o persoană, prin constrângere/corupere, să comită o infracţiune de omor constituie infracţiunea de încercare de a determina săvârşirea unei infracţiuni (art. 370 C. pen.); dacă infracţiunea s-a şi săvârşit, persoana care a exercitat actele de determinare este instigator la infracţiunea de omor.
- **subiectul pasiv:** orice persoană fizică în viaţă; persoana juridică nu poate avea calitatea de subiect pasiv.
  - subiectul pasiv trebuie să fie diferit de subiectul activ, pentru că sinuciderea nu este incriminată;
  - consimţământul victimei la săvârşirea omorului nu constituie cauză justificativă;
  - dacă subiectul pasiv este:
    - membru de familie → violenţă în familie (art. 199 C. pen);
    - judecător/procuror/membru de familie al acestora sau avocat, iar infracţiunea se săvârşeşte în timpul sau în legătură cu exercitarea atribuţiilor de serviciu → ultraj judiciar (art. 279 C. pen);
    - funcţionar public/membru de familie al acestuia, iar infracţiunea se săvârşeşte în timpul sau în legătură cu exercitarea atribuţiilor de serviciu → ultraj (art. 257 C. pen).
  - pluralitatea de subiecţi pasivi atrage reţinerea infracţiunii de omor calificat (unitate legală).

3. Latura obiectivă

- **elementul material** al infracţiunii de omor poate consta într-o:
  - acţiune (ne)violentă;
  - inacţiune ilicită (trebuie să existe o obligaţie legală sau convenţională de a acţiona).
- **urmarea imediată:** moartea victimei, survenită imediat sau la un anumit interval de timp;
- **legătura de cauzalitate:** trebuie ca (in)acţiunea să reprezinte cauza morţii.

4. Latura subiectivă

- intenţie directă sau indirectă;
- nu interesează mobilul sau scopul pentru existenţa infracţiunii, dar acestea vor fi avute în vedere la individualizarea pedepsei;
- trebuie să existe intenţia de a ucide, nu intenţia generală de a vătăma.

NB

Se reţine tentativă la omor dacă există intenţia de a ucide. Altfel, fapta va constitui infracţiunea de lovire sau alte violenţe ori vătămare corporală.
Dacă victima a decedat, între omor şi loviri sau vătămări cauzatoare de moarte se distinge după: zona unde au fost aplicate loviturile, aptitudinea obiectului de a produce moartea, numărul şi intensitatea loviturilor, vârsta şi starea de sănătate.

NB

În caz de *error in personam* sau de *aberratio ictus* nu se va reţine eroarea drept cauză de neimputabilitate, ci se va reţine infracţiunea de omor.

II. FORMELE INFRACŢIUNII

- actele preparatorii, deşi posibile, nu sunt incriminate;
- tentativa idonee perfectă şi tentativa idonee imperfectă sunt posibile şi se pedepsesc;
- tentativa nu se va pedepsi în caz de desistare sau împiedicare a producerii rezultatului;
- infracţiunea se consumă în momentul decesului victimei.

III. PEDEAPSA

- infracţiunea se pedepseşte cu închisoarea de la 10 la 20 de ani, la care se adaugă în mod obligatoriu interzicerea exercitării unor drepturi prevăzute în art. 66 C. pen.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- acţiunea penală se pune în mişcare din oficiu.

FIŞA

NR. 2 OMORUL CALIFICAT

Sediul materiei: *art. 189 C. pen.*

Art. 189. Omorul calificat. *(1) Omorul săvârşit în vreuna dintre următoarele împrejurări:*
a) cu premeditare;
b) din interes material;
c) pentru a se sustrage ori pentru a sustrage pe altul de la tragerea la răspundere penală sau de la executarea unei pedepse;
d) pentru a înlesni sau a ascunde săvârşirea altei infracţiuni;
e) de către o persoană care a mai comis anterior o infracţiune de omor sau o tentativă la infracţiunea de omor;
f) asupra a două sau mai multor persoane;
g) asupra unei femei gravide;
h) prin cruzimi,
se pedepseşte cu detenţiune pe viaţă sau închisoare de la 15 la 25 de ani şi interzicerea exercitării unor drepturi.
(2) Tentativa se pedepseşte.

Noţiune

➲ *omorul săvârşit în vreuna dintre circumstanţele determinate în art. 189 alin. (1) lit. a)-h) C. pen. (elemente circumstanţiale agravante);*

➲ *omorul calificat constituie o variantă agravată a omorului simplu.*

NB Dacă există pluralitate de elemente circumstanţiale se va reţine o singură infracţiune de omor calificat, urmând a se indica toate literele incidente.

I. STRUCTURA INFRACŢIUNII

1. Obiectul

➲ **obiectul juridic special:** relaţiile sociale referitoare la dreptul la viaţă;

➲ **obiectul material:** corpul persoanei în viaţă.

2. Subiectul

➲ **subiectul activ:** poate fi orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală;

➲ **subiectul pasiv:** orice persoană fizică în viaţă; persoana juridică nu poate avea calitatea de subiect pasiv.

3. Latura obiectivă

➲ **elementul material** al laturii obiective constă în uciderea unei persoane aflate în viaţă, printr-o acţiune sau printr-o inacţiune, într-una din următoarele împrejurări:

➲ **cu premeditare,** caz în care făptuitorul trebuie să realizeze acte preparatorii materiale/morale în intervalul de timp dintre luarea rezoluţiei infracţionale şi desfăşurarea activităţii infracţionale; pre-

meditarea se poate reţine şi în caz de *error in personam/aberratio ictus*; premeditarea este compatibilă cu starea de provocare şi reprezintă o circumstanţă personală;

- **din interes material,** ceea ce presupune săvârşirea omorului în scopul obţinerii de către făptuitor, ulterior (esenţial) săvârşirii faptei, în mod direct şi pe cale aparent legală, a unei sume de bani sau a altui folos de natură patrimonială; nu se va reţine infracţiunea de omor calificat săvârşit în această împrejurare dacă se urmăreşte un alt scop, chiar dacă ulterior făptuitorul are un folos ca urmare a decesului victimei; dacă folosul material se obţine în aceeaşi împrejurare cu săvârşirea omorului în vederea însuşirii unor bunuri, se reţine omorul în forma agravată prevăzută la lit. d) în concurs cu tâlhăria → variantele agravate de la lit. b) şi d) sunt incompatibile; nu contează dacă folosul material este efectiv obţinut; se poate reţine premeditarea şi în cazul acestei agravante; interesul material poate fi reţinut şi în cazul *error in personam/aberratio ictus;* este o circumstanţă personală care poate deveni reală;
- **pentru a se sustrage ori pentru a sustrage pe altul de la tragerea la răspundere penală sau de la executarea unei pedepse, situație în care este suficient ca scopul să fie urmărit, fără să intereseze dacă acesta este realizat efectiv**; în cazul sustragerii de la executarea unei pedepse, trebuie să nu fi intervenit o cauză care înlătură executarea pedepsei ori consecinţele condamnării; este o circumstanţă personală, dar poate deveni una reală;
- **pentru a înlesni sau a ascunde săvârşirea unei alte infracţiuni;** în cazul înlesnirii, omorul reprezintă infracţiunea mijloc; este necesar să existe o hotărâre de a săvârşi o altă infracţiune (infracţiunea scop) luată de făptuitor sau de terţ, fără participarea făptuitorului; nu contează dacă infracţiunea scop a fost efectiv săvârşită, putând rămâne şi în faza actelor pregătitoare/tentativei; dacă infracţiunea scop a fost săvârşită, va fi reţinută în concurs real cu omorul calificat; în cazul ascunderii săvârşirii unei alte infracţiuni, trebuie ascunsă o infracţiune (nu o contravenţie) deja comisă, indiferent de forma participaţiei; în această situaţie va exista concurs real între omor calificat şi infracţiunea comisă anterior; înlesnirea sau ascunderea săvârşirii unei alte infracţiuni reprezintă o circumstanţă personală, dar poate deveni o circumstanţă reală;
- **de către o persoană care a mai comis anterior o infracţiune de omor sau o tentativă la infracţiunea de omor;** în această situaţie făptuitorul trebuie să fi săvârşit anterior o infracţiune de omor/omor calificat sau de ultraj/ultraj judiciar, în forma care absoarbe omorul, indiferent de forma participaţiei; nu se reţine acest element circumstanţial agravant pentru uciderea ori vătămarea nou-născutului săvârşită de mamă, uciderea din culpă, uciderea la cererea victimei ori pentru moartea praeterintenţionată a victimei unei alte infracţiuni; spre deosebire de cazul omorului asupra a două sau mai multor persoane, faptele sunt săvârşite în împrejurări diferite; dacă, cu aceeaşi ocazie, după o încercare nereuşită de a ucide o persoană, făptuitorul repetă lovitura şi ucide, tentativa se absoarbe în omorul consumat; trebuie ca pentru prima infracţiune de omor să nu existe cauză justificativă/de neimputabilitate sau să nu se fi dispus reabilitarea judecătorească; dacă pentru prima infracţiune de omor există o hotărâre judecătorească definitivă, a doua infracţiune de omor va fi săvârşită în stare de recidivă postcondamnatorie/postexecutorie (dacă nu s-a împlinit termenul de reabilitare); dacă pentru infracţiunea de omor anterioară nu a fost pronunţată o hotărâre judecătorească definitivă, aceasta va fi reţinută în concurs cu omorul calificat; reprezintă o circumstanţă personală, dar poate deveni reală cu privire la participanţii care au mai săvârşit anterior o infracţiune de omor în formă tentată/consumată;
- **asupra a două sau mai multor persoane;** trebuie ca acţiunea să fie îndreptată împotriva a două sau mai multor persoane şi să aibă ca rezultat decesul a cel puţin 2 persoane, în aceeaşi împrejurare şi

cu aceeaşi ocazie, indiferent dacă se realizează printr-o unică (in)acţiune sau prin (in)acţiuni distincte; unitatea legală este dată de unitatea de împrejurare; dacă nicio victimă nu decedează, se va reţine tentativa la omor calificat; dacă moare doar o victimă, se va reţine o singură infracţiune de omor consumat simplu sau calificat, dar nu în forma agravată de la lit. f), în concurs cu tentativa la omor simplu/calificat, cu excepţia lit. f); dacă mor două victime din trei sau mai multe vizate, se va reţine o singură infracţiune de omor calificat în forma agravată de la lit. f), în care sunt absorbite şi celelalte tentative; reprezintă o circumstanţă reală;

- **asupra unei femei gravide;** dacă infractorul nu cunoaşte starea de graviditate, nu există omor în forma calificată prevăzută de lit. g), dar se va reţine această agravantă dacă făptuitorul trebuia şi putea să o cunoască; în caz de *error in personam/aberratio ictus* nu se reţine agravanta; nu se va reţine această agravantă nici dacă făptuitorul credea, în mod neîntemeiat, că victima era însărcinată; reprezintă o circumstanţă reală;
- **prin cruzimi,** adică prin provocarea de suferinţe fizice sau psihice prelungite în timp; actele de cruzime trebuie să existe înainte de deces sau înainte de cunoaşterea decesului; nu se va reţine circumstanţa agravantă generală de la art. 77 lit. b) teza I C. pen., dar se poate reţine art. 77 lit. b) teza a II-a C. pen. (supunerea victimei la tratamente degradante) în cazul săvârşirii unui omor atât prin cruzimi, cât şi prin supunerea victimei la tratamente degradante; reprezintă o circumstanţă reală.

NB

Circumstanţele personale de la lit. a)-d) pot deveni reale în măsura în care ceilalţi participanţi la săvârşirea infracţiunii le-au cunoscut şi au acţionat în acelaşi scop cu autorul.
Circumstanţele reale de la lit. f)-h) se răsfrâng asupra celorlalţi participanţi dacă aceştia le-au cunoscut/prevăzut.

- **urmarea imediată:** moartea victimei, survenită imediat sau la un anumit interval de timp;
- **legătura de cauzalitate:** trebuie ca (in)acţiunea să reprezinte cauza morţii.

4. Latura subiectivă

- intenţie directă sau indirectă.

II. FORMELE INFRACŢIUNII

- actele preparatorii, deşi posibile, nu sunt incriminate;
- tentativa idonee perfectă şi tentativa idonee imperfectă sunt posibile şi se pedepsesc;
- tentativa nu se va pedepsi în caz de desistare sau împiedicare a producerii rezultatului;
- infracţiunea se consumă în momentul decesului victimei.

III. PEDEAPSA

- infracţiunea se pedepseşte cu detenţiune pe viaţă sau închisoare de la 15 la 25 de ani şi interzicerea exercitării unor drepturi prevăzute la art. 66 C. pen.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- acţiunea penală se pune în mişcare din oficiu.

FIŞA

NR. 3

UCIDEREA LA CEREREA VICTIMEI

Sediul materiei: *art. 190 C. pen.*

Art. 190. Uciderea la cererea victimei. *Uciderea săvârşită la cererea explicită, serioasă, conştientă şi repetată a victimei care suferea de o boală incurabilă sau de o infirmitate gravă atestată medical, cauzatoare de suferinţe permanente şi greu de suportat, se pedepseşte cu închisoarea de la unu la 5 ani.*

Noţiune *– uciderea săvârşită la cererea explicită (neechivocă), serioasă (nu în glumă), conştientă (făcută de o persoană aflată în deplinătatea facultăţilor mintale), repetată (cel puţin de două ori) a victimei care suferea de o boală incurabilă sau de o infirmitate gravă atestată medical, cauzatoare de suferinţe permanente şi greu de suportat.*

I. STRUCTURA INFRACŢIUNII

1. Obiectul

- **obiectul juridic special:** relaţiile sociale privitoare la viaţa persoanei şi la dreptul la viaţă;
- **obiectul material:** corpul persoanei în viaţă.

2. Subiectul

- **subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală;
  - participaţia este posibilă sub toate formele.
- **subiectul pasiv:** orice persoană fizică în viaţă, responsabilă, care suferă de o boală incurabilă/infirmitate gravă atestată medical, în mod obligatoriu cauzatoare de suferinţe fizice/psihice permanente şi greu de suportat;

NB

Boala incurabilă presupune un caracter incurabil, care poate fi dovedit prin orice mijloc ştiinţific de probă; infirmitatea gravă atestată medical trebuie să fie atestată medical înainte de comiterea faptei, nu ulterior, iar făptuitorul trebuie să cunoască atestarea; trebuie îndeplinită încă o condiţie: boala sau infirmitatea să provoace suferinţe fizice/psihice permanente şi greu de suportat, neexistând nicio şansă de ameliorare.

  - nu contează dacă victima este sau nu membru de familie (neputându-se reţine art. 199 C. pen.), nici dacă era capabilă sau nu să-şi suprime singură viaţa.

3. Latura obiectivă

- **elementul material:** poate consta într-o acţiune violentă/neviolentă sau într-o inacţiune ilicită, atunci când există obligaţia legală sau convenţională de a acţiona, în scopul uciderii unei persoane;
- **urmarea imediată:** moartea victimei;
- **legătura de cauzalitate**: trebuie să fie dovedită.

NB

Eutanasia activă/pasivă nu se confundă cu sinuciderea asistată medical, ce presupune ajutorul dat de către un medic unui bolnav ce încearcă să se sinucidă, oferindu-i sau indicându-i mijloace letale → în acest caz ne aflăm în prezenţa infracţiunii de determinare sau înlesnire a sinuciderii (art. 191 C. pen.).

4. Latura subiectivă

- numai intenţie directă.

II. FORMELE INFRACŢIUNII

- actele preparatorii şi tentativa sunt posibile, dar neincriminate;
- infracţiunea se consumă în momentul morţii victimei.

III. PEDEAPSA

- infracţiunea se pedepseşte cu închisoarea de la unu la 5 ani.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- acţiunea penală se pune în mişcare din oficiu.

NB

Consimţământul nu este cauză justificativă (consimţământul victimei schimbă doar încadrarea juridică)

NB

Nu suntem în prezenţa infracţiunii de ucidere la cererea victimei, ci a infracţiunii de omor, dacă:
- nu există cererea victimei;
- există cererea victimei, dar nu a fost adresată făptuitorului, care ucide victima din alte considerente;
- există cererea victimei, dar nu are caracter repetat;
- există cererea victimei, dar victima nu era lucidă când a formulat cererea.

NB

Uciderea la cererea victimei este o formă atenuantă a omorului; în cazul în care victima nu moare, nu se va reţine infracţiunea contra sănătăţii/integrităţii, deoarece caracterul nejustificat este înlăturat, pentru că există consimţământul persoanei vătămate.

FIŞA

NR. 4

DETERMINAREA SAU ÎNLESNIREA SINUCIDERII

Sediul materiei: *art. 191 C. pen.*

> ***Art. 191. Determinarea sau înlesnirea sinuciderii.*** *(1) Fapta de a determina sau înlesni sinuciderea unei persoane, dacă sinuciderea a avut loc, se pedepseşte cu închisoarea de la 3 la 7 ani.*
> *(2) Când fapta prevăzută în alin. (1) s-a săvârşit faţă de un minor cu vârsta cuprinsă între 13 şi 18 ani sau faţă de o persoană cu discernământ diminuat, pedeapsa este închisoarea de la 5 la 10 ani.*
> *(3) Determinarea sau înlesnirea sinuciderii, săvârşită faţă de un minor care nu a împlinit vârsta de 13 ani sau faţă de o persoană care nu a putut să-şi dea seama de consecinţele acţiunilor sau inacţiunilor sale ori nu putea să le controleze, dacă sinuciderea a avut loc, se pedepseşte cu închisoarea de la 10 la 20 de ani şi interzicerea exercitării unor drepturi.*
> *(4) Dacă actele de determinare sau înlesnire prevăzute în alin. (1)-(3) au fost urmate de o încercare de sinucidere, limitele speciale ale pedepsei se reduc la jumătate.*

Noţiune

A. Varianta tip

➲ *fapta de a determina sau de a înlesni sinuciderea unei persoane, dacă sinuciderea a avut loc.*

B. Variante agravate

➲ *fapta de a determina sau de a înlesni sinuciderea unei persoane s-a săvârşit faţă de un minor cu vârsta cuprinsă între 13 şi 18 ani sau faţă de o persoană cu discernământ diminuat, dacă sinuciderea a avut loc;*

➲ *fapta de a determina sau de a înlesni sinuciderea unei persoane s-a săvârşit faţă de un minor care nu a împlinit vârsta de 13 ani ori faţă de o persoană care nu a putut să-şi dea seama de consecinţele acţiunilor sau inacţiunilor sale ori nu putea să le controleze, dacă sinuciderea a avut loc.*

C. Varianta atenuată

➲ *actele de determinare sau înlesnire prevăzute în alin. (1)-(3) ale art. 191 C. pen. au fost urmate de o încercare de sinucidere.*

I. STRUCTURA INFRACŢIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

➲ **obiectul juridic special:** viaţa persoanei şi relaţiile sociale privitoare la dreptul la viaţă;

➲ **obiectul material**: nu există.

1.2. Subiectul

➲ **subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală;

➲ participaţia este posibilă în toate formele.

- **subiectul pasiv:** orice persoană fizică, majoră, cu discernământ;
- persoana care se sinucide sau care încearcă să se sinucidă nu comite această infracţiune.

1.3. Latura obiectivă

- **elementul material** constă numai într-o acţiune (nu şi inacţiune) prin care se realizează:
  - **determinarea sinuciderii** → convingerea unei persoane să se sinucidă; hotărârea de a se sinucide este luată de victimă ca urmare a acţiunii de determinare a sinuciderii;
  - **înlesnirea sinuciderii** → ajutorul acordat de către făptuitor victimei pentru ca aceasta să pună în aplicare hotărârea de a se sinucide.
  - dacă se realizează atât acte de determinare, cât şi de înlesnire a sinuciderii → o singură infracţiune.

NB

Atât în cazul determinării, cât şi în cel al înlesnirii, suprimarea trebuie realizată numai de sinucigaş; dacă există participare nemijlocită la suprimarea vieţii victimei, atunci putem vorbi despre omor simplu/calificat; determinarea nu trebuie realizată prin acte de constrângere, altfel suntem în prezenţa infracţiunii de omor, pentru că victima nu a avut libertatea de a decide.

- **urmarea imediată**: sinuciderea victimei;
- **legătura de cauzalitate**: trebuie să existe şi să fie dovedită.

1.4. Latura subiectivă

- intenţie directă sau indirectă;
- nu interesează mobilul sau scopul săvârşirii faptei.

NB

Dacă sinuciderea se produce ca urmare a unei lipsiri de libertate sau a unui viol, se reţine concursul între aceste infracţiuni şi infracţiunea de determinare sau înlesnire a sinuciderii numai dacă făptuitorul acţionează cu intenţie directă sau indirectă atât în scopul lipsirii de libertate şi al violului, cât şi în cel al determinării sau înlesnirii sinuciderii; dacă lipsirea de libertate sau violul a avut ca urmare praeterintenţionată sinuciderea, se va reţine numai lipsirea de libertate sau violul (în forme tip/agravate), deoarece determinarea sau înlesnirea sinuciderii se comite numai cu intenţie.

2. Variante agravate

- fapta de a determina sau de a înlesni sinuciderea unei persoane s-a săvârşit faţă de un minor cu vârsta cuprinsă între 13 şi 18 ani sau faţă de o persoană cu discernământ diminuat, dacă sinuciderea a avut loc;
- fapta de a determina sau de a înlesni sinuciderea unei persoane s-a săvârşit faţă de un minor care nu a împlinit vârsta de 13 ani ori faţă de o persoană care nu a putut să-şi dea seama de consecinţele acţiunilor sau inacţiunilor sale ori nu putea să le controleze, dacă sinuciderea a avut loc;
- subiectul pasiv este circumstanţiat → minor cu vârsta cuprinsă între 13 şi 18 ani sau persoană cu discernământ diminuat (prima variantă agravată), respectiv minor care nu a împlinit vârsta de 13 ani sau persoană lipsită de discernământ (a doua variantă agravantă);

- vârsta ori starea victimei trebuie cunoscute de către făptuitor; în caz de eroare (necunoaştere) se va reţine numai varianta tip.

3. Varianta atenuată

- **actele de determinare sau înlesnire prevăzute în alin. (1)-(3) ale art. 191 C. pen. au fost urmate de o încercare de sinucidere.**
  - se va reţine varianta atenuată a infracţiunii în forma sa tipică, precum şi în forma agravată dacă urmarea imediată a determinării sau înlesnirii sinuciderii a fost doar încercarea nereuşită a victimei de a se sinucide.

NB

Dacă, după determinarea sinuciderii şi efectuarea de către sinucigaş a unor acte prin care urmăreşte să-şi suprime viaţa, făptuitorul intervine şi-l salvează pe sinucigaş, nu se reţine tentativa la infracţiunea de determinarea sau înlesnirea sinuciderii, nici cauza de nepedepsire a tentativei constând în împiedicarea producerii rezultatului, căci infracţiunea s-a consumat deja în momentul încercării de sinucidere.

II. FORMELE INFRACŢIUNII

- actele preparatorii sunt posibile, dar nu sunt incriminate;
- tentativa este posibilă, dar neincriminată;
- consumarea infracţiunii are loc în momentul sinuciderii sau al încercării de sinucidere, în varianta sa atenuată.

III. PEDEAPSA

- varianta tip a infracţiunii se pedepseşte cu închisoarea de la 3 la 7 ani;
- în cazul primei variante agravate pedeapsa este închisoarea de la 5 la 10 ani;
- cea de-a doua variantă agravată se pedepseşte cu închisoarea de la 10 la 20 de ani şi interzicerea exercitării unor drepturi;
- în ipoteza variantei atenuate limitele speciale (nu şi limitele pentru care poate fi aplicată pedeapsa complementară) ale pedepsei se reduc la jumătate.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- acţiunea penală se pune în mişcare din oficiu.

FIŞA

NR. 5 UCIDEREA DIN CULPĂ

Sediul materiei: *art. 192 C. pen.*

> ***Art. 192. Uciderea din culpă.*** *(1) Uciderea din culpă a unei persoane se pedepseşte cu închisoarea de la unu la 5 ani.*
> *(2) Uciderea din culpă ca urmare a nerespectării dispoziţiilor legale ori a măsurilor de prevedere pentru exerciţiul unei profesii sau meserii ori pentru efectuarea unei anumite activităţi se pedepseşte cu închisoarea de la 2 la 7 ani. Când încălcarea dispoziţiilor legale ori a măsurilor de prevedere constituie prin ea însăşi o infracţiune se aplică regulile privind concursul de infracţiuni.*
> *(3) Dacă prin fapta săvârşită s-a cauzat moartea a două sau mai multor persoane, limitele speciale ale pedepsei prevăzute în alin. (1) şi alin. (2) se majorează cu jumătate.*

Noţiune

A. Varianta tip

➲ *suprimarea vieţii unei persoane, săvârşită din culpă, prin acţiuni sau inacţiuni ale făptuitorului.*

B. Variante agravate

➲ *uciderea din culpă săvârşită ca urmare a nerespectării dispoziţiilor legale sau a măsurilor de prevedere pentru exerciţiul unei profesii sau meserii ori pentru efectuarea unei anumite activităţi;*

➲ *uciderea din culpă a două sau mai multor persoane.*

I. STRUCTURA INFRACŢIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

➲ **obiectul juridic special:** viaţa persoanei şi relaţiile sociale privitoare la dreptul la viaţă;

➲ **obiectul material:** corpul persoanei aflate în viaţă.

1.2. Subiectul

➲ **subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală;

- ➲ este posibilă *participaţia proprie* sub forma coautoratului în cazul reţinerii culpei comune a mai multor persoane la săvârşirea faptei tipice;
- ➲ este posibilă *participaţia improprie*: persoanele care au determinat, înlesnit sau ajutat cu intenţie la săvârşirea uciderii din culpă vor fi sancţionate pentru instigare, respectiv pentru complicitate la infracţiunea de omor.

➲ **subiectul pasiv:** orice persoană fizică în viaţă; persoana juridică nu poate fi subiect pasiv.

- ➲ pluralitatea de subiecţi pasivi nu determină reţinerea unui concurs de infracţiuni, ci a variantei agravate a uciderii din culpă, prevăzută la art. 192 alin. (3) C. pen. (unitate legală).

1.3. Latura obiectivă

- **elementul material**: constă într-o acţiune sau inacţiune ilicită de suprimare a vieţii unei persoane;
- **urmarea imediată:** moartea victimei;
- **legătura de cauzalitate:** trebuie să existe şi să fie dovedită.

1.4. Latura subiectivă

- culpă simplă sau cu prevedere.

NB Fapta nu este tipică dacă există culpa exclusivă a persoanei vătămate; fapta însă este tipică dacă există culpa concurentă a persoanei vătămate.

2. Variante agravate

- **uciderea din culpă săvârşită ca urmare a nerespectării dispoziţiilor legale sau a măsurilor de prevedere pentru exerciţiul unei profesii sau meserii ori pentru efectuarea unei anumite activităţi [art. 192 alin. (2) C. pen.];**
  - este necesar ca prin acte normative să fie stabilite reguli privind exercitarea profesiei, meseriei sau efectuarea activităţii;
  - nu contează dacă subiectul activ este calificat sau nu pentru exercitarea profesiei, meseriei sau activităţii;
  - fapta trebuie să fie săvârşită în timpul exercitării profesiei, meseriei sau a activităţii, cu nerespectarea regulilor;
  - fapta să fie urmarea nerespectării dispoziţiilor legale;
  - când încălcarea dispoziţiilor legale ori a măsurilor de prevedere constituie prin ea însăşi o infracţiune se aplică regulile privind concursul de infracţiuni.
- **uciderea din culpă a două sau mai multor persoane [art. 192 alin. (3) C. pen.];**
  - pluralitatea subiecţilor pasivi nu determină o pluralitate de infracţiuni, ci reţinerea variantei agravate la infracţiunea de ucidere din culpă;
  - poate privi atât infracţiunea tip, cât şi prima variantă agravată.

II. FORMELE INFRACŢIUNII

- actele preparatorii nu sunt posibile;
- tentativa nu este posibilă;
- singura formă a infracţiunii de ucidere din culpă este cea consumată; momentul consumării infracţiunii este cel al morţii victimei;
- nu poate îmbrăca formă continuă sau continuată;
- poate constitui o infracţiune progresivă, *de exemplu: un prim rezultat constă în săvârşirea infracţiunii de vătămare corporală din culpă, iar rezultatul mai grav constă în decesul survenit la un anumit interval de timp, urmare a vătămării corporale (este o infracţiune progresivă, fără a fi praeterintenţionată)*.

III. PEDEAPSA

- forma tip a infracţiunii se pedepseşte cu închisoarea de la unu la 5 ani;
- prima variantă agravată se pedepseşte cu închisoarea de la 2 la 7 ani;
- varianta agravată determinată de pluralitatea subiecţilor pasivi presupune că limitele speciale ale pedepsei prevăzute în alin. (1) şi alin. (2) pentru forma tipică şi pentru prima formă agravată se majorează cu jumătate.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- acţiunea penală se pune în mişcare din oficiu.

FIŞA

NR. 6

LOVIREA SAU ALTE VIOLENŢE

Sediul materiei: *art. 193 C. pen.*

> ***Art. 193. Lovirea sau alte violenţe.*** *(1) Lovirea sau orice acte de violenţă cauzatoare de suferinţe fizice se pedepsesc cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă.*
> *(2) Fapta prin care se produc leziuni traumatice sau este afectată sănătatea unei persoane, a cărei gravitate este evaluată prin zile de îngrijiri medicale de cel mult 90 de zile, se pedepseşte cu închisoare de la 6 luni la 5 ani sau cu amendă.*
> *(3) Acţiunea penală se pune în mişcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.*

Noţiune

A. Varianta tip

➲ *lovirea sau orice acte de violenţă cauzatoare de suferinţe fizice.*

B. Varianta agravată

➲ *lovirile sau violenţele prin care se produc leziuni traumatice sau este afectată sănătatea unei persoane, a căror gravitate este evaluată prin zile de îngrijiri medicale de cel mult 90 de zile.*

I. STRUCTURA INFRACŢIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

- ➲ **obiectul juridic special:** relaţiile sociale privitoare la integritatea fizică sau sănătatea persoanei;
- ➲ **obiectul material:** corpul persoanei în viaţă.

1.2. Subiectul

- ➲ **subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală;
  - ➲ pot fi subiecţi activi părinţii care exercită violenţe asupra copiilor, putându-se reţine concursul cu rele tratamente aplicate minorului (art. 197 C. pen.);
  - ➲ dacă subiectul activ are calitatea de funcţionar public, putem avea altă încadrare juridică a faptei, *spre exemplu, purtare abuzivă* (art. 296 C. pen.);
  - ➲ participaţia penală este posibilă în toate formele (coautorat, instigare, complicitate).
- ➲ **subiectul pasiv:** persoana fizică în viaţă;
  - ➲ dacă faptele sunt săvârşite asupra unei persoane decedate putem vorbi despre infracţiunea de profanare de cadavre sau morminte (art. 383 C. pen.);
  - ➲ consimţământul subiectului pasiv constituie cauză justificativă, pentru că infracţiunea de loviri sau alte violenţe nu este o infracţiune contra vieţii;

- dacă subiectul pasiv este membru de familie, suntem în prezenţa unei alte infracţiuni, anume violenţa în familie [art. 199 alin. (1) C. pen.];
- dacă subiectul pasiv are calitatea de judecător, procuror sau rudă a acestora, iar fapta este comisă în legătură cu exercitarea atribuţiilor de serviciu ale magistratului, în scop de intimidare, se va reţine altă infracţiune, aceea de ultraj judiciar (art. 279 C. pen.); aceeaşi soluţie se aplică şi pentru avocat, dacă acesta este subiect pasiv al infracţiunii;
- dacă subiectul pasiv este un funcţionar public, aflat în exerciţiul atribuţiilor de serviciu, sau o rudă a acestuia, iar fapta este săvârşită în legătură cu atribuţiile de serviciu, în scop de intimidare sau de răzbunare, suntem în prezenţa unei alte infracţiuni, aceea de ultraj (art. 257 C. pen.);
- pluralitatea de subiecţi pasivi determină reţinerea unei pluralităţi de infracţiuni;
- în caz de *aberratio ictus* sau *error in personam*, eroarea nu înlătură caracterul penal al faptei, aceasta fiind în continuare infracțiune.

1.3. Latura obiectivă

- **elementul material:** constă în lovirea sau exercitarea oricăror alte violenţe fizice sau psihice cauzatoare de suferinţe fizice;
  - se poate realiza fie printr-o acţiune directă ori indirectă, fie printr-o inacţiune;
  - nu este obligatoriu să existe contact fizic (*spre exemplu, poate consta într-o sperietură, pulverizarea unui spray lacrimogen etc*.).
- **urmarea imediată:** constă numai în suferinţele fizice cauzate prin loviri sau alte violenţe, nu şi în suferinţe psihice; fapta nu este tipică dacă urmarea imediată presupune numai suferinţa psihică a victimei; pentru a nu fi în prezenţa variantei agravate a infracţiunii, este necesar ca urmarea imediată să nu se concretizeze în zile de îngrijiri medicale.
- **legătura de cauzalitate:**
  - în cazul lovirii, legătura de cauzalitate rezultă din materialitatea faptei, suferinţa fizică fiind prezumată;
  - în cazul altor violenţe, legătura de cauzalitate trebuie dovedită.

1.4. Latura subiectivă

- intenţie directă sau indirectă;
- nu contează scopul sau mobilul săvârşirii infracţiunii.

2. Varianta agravată

- **lovirile sau violenţele prin care se produc leziuni traumatice sau este afectată sănătatea unei persoane, a căror gravitate este evaluată prin zile de îngrijiri medicale de cel mult 90 de zile [art. 193 alin. (2) C. pen.].**
  - se caracterizează prin aceea că urmarea imediată presupune că suferinţele fizice se concretizează în zile de îngrijiri medicale, care nu trebuie să depăşească 90 de zile; dacă suferinţele fizice nu necesită nicio zi de îngrijiri medicale, suntem în prezenţa formei tip a infracţiunii; dacă sunt

necesare mai mult de 90 de zile de îngrijiri medicale se reţine infracţiunea de vătămare corporală;

- ➲ numărul de zile de îngrijiri medicale nu se identifică cu numărul de zile de spitalizare şi nici cu numărul de zile de concediu medical;
- ➲ sub aspectul laturii subiective, varianta agravată presupune săvârşirea faptei cu intenţie directă sau indirectă ori cu praeterintenţie (numărul zilelor de îngrijiri medicale sporeşte odată cu trecerea timpului).

II. FORMELE INFRACŢIUNII

- ➲ actele preparatorii sunt posibile, dar nu sunt incriminate;
- ➲ tentativa este posibilă, dar nu este incriminată;
- ➲ fapta se consumă în momentul exercitării lovirilor sau violenţelor cauzatoare de suferinţe fizice sau în momentul producerii vătămărilor care necesită 90 de zile de îngrijiri medicale, în cazul variantei agravate;
- ➲ poate avea formă continuată, caz în care se epuizează după ultimul act de violenţă efectuat;
- ➲ dacă au fost aplicate mai multe loviri în aceeaşi împrejurare, se reţine o infracţiune unică.

NB

Infracţiunea de loviri sau alte violenţe este absorbită în mod natural în infracţiunea de vătămare corporală şi în cea de omor, dar nu mereu, ci numai dacă acestea au fost comise prin loviri sau prin alte violenţe; de asemenea, este absorbită de tâlhărie, ultraj, ultraj judiciar; lovirea sau alte violenţe absoarbe infracţiunea de ameninţare numai dacă, imediat după ameninţare, are loc lovirea; în caz contrar, se reţine concursul între infracţiunile de ameninţare şi lovire sau alte violenţe.

III. PEDEAPSA

- ➲ forma tipică a infracţiunii se pedepseşte cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă;
- ➲ varianta agravată se pedepseşte cu închisoare de la 6 luni la 5 ani sau cu amendă.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- ➲ acţiunea penală se pune în mişcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate, deci numai retragerea plângerii prealabile înlătură răspunderea penală.

NB

Dacă subiectul pasiv este membru de familie acţiunea penală poate fi pusă în mişcare şi din oficiu → numai împăcarea poate înlătura răspunderea penală; dacă subiectul pasiv este o persoană lipsită de capacitate de exerciţiu sau cu capacitate de exerciţiu restrânsă, care nu este membru de familie, acţiunea penală poate fi pusă în mişcare şi din oficiu, însă împăcarea nu este posibilă, pentru că împăcarea este prevăzută de lege numai pentru membrii de familie.

FIŞA

NR. 7

VĂTĂMAREA CORPORALĂ

Sediul materiei: *art. 194. C. pen.*

> ***Art. 194. Vătămarea corporală.****(1) Fapta prevăzută în art. 193, care a cauzat vreuna dintre următoarele consecinţe:*
> *a) o infirmitate;*
> *b) leziuni traumatice sau afectarea sănătăţii unei persoane, care au necesitat, pentru vindecare, mai mult de 90 de zile de îngrijiri medicale;*
> *c) un prejudiciu estetic grav şi permanent;*
> *d) avortul;*
> *e) punerea în primejdie a vieţii persoanei,*
> *se pedepseşte cu închisoarea de la 2 la 7 ani.*
> *(2) Când fapta a fost săvârşită în scopul producerii uneia dintre consecinţele prevăzute în alin. (1) lit. a), lit. b) şi lit. c), pedeapsa este închisoarea de la 3 la 10 ani.*
> *(3) Tentativa la infracţiunea prevăzută în alin. (2) se pedepseşte.*

Noţiune

A. Varianta tip

➲ *lovirea sau alte acte de violenţă săvârşite prin acţiuni sau inacţiuni care au provocat victimei vreuna dintre consecinţele prevăzute la art. 194 alin. (1) lit. a)-e) C. pen.*

B. Varianta agravată

➲ *fapta a fost săvârşită în scopul de a produce o infirmitate, leziuni traumatice sau afectarea sănătăţii unei persoane, care au necesitat, pentru vindecare, mai mult de 90 de zile de îngrijiri medicale sau un prejudiciu estetic grav şi permanent.*

I. STRUCTURA INFRACŢIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

- ➲ **obiectul juridic special:** relaţiile sociale privitoare la integritatea fizică sau sănătatea persoanei;
- ➲ **obiectul material:** corpul persoanei în viaţă.

1.2. Subiectul

- ➲ **subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală;
  - ➲ participaţia penală este posibilă în toate formele.
- ➲ **subiectul pasiv:** persoana fizică în viaţă;
  - ➲ pluralitatea de subiecţi pasivi determină reţinerea unei pluralităţi de infracţiuni;
  - ➲ dacă subiectul pasiv este membru de familie suntem în prezenţa infracţiunii de violenţă în familie [art. 199 alin. (1) C. pen.];

- dacă subiectul pasiv este un judecător, procuror sau o rudă a acestora, iar fapta este comisă în legătură cu exercitarea atribuţiilor de serviciu ale magistratului, în scop de intimidare, se va reţine infracţiunea de ultraj judiciar (art. 279 C. pen.); aceeaşi soluţie se aplică şi în cazul în care subiectul pasiv are calitatea de avocat;
- dacă subiectul pasiv este un funcţionar public sau o rudă a acestuia, iar fapta este comisă în legătură cu exercitarea atribuţiilor de serviciu, în scop de intimidare sau de răzbunare, se va reţine infracţiunea de ultraj (art. 257 C. pen.).

1.3. Latura obiectivă

- **elementul material:** constă într-o acţiune directă sau indirectă ori într-o inacţiune prin care se produce o vătămare integrităţii fizice ori sănătăţii unei persoane;
- **urmarea imediată:** consecinţele acţiunii sau inacţiunii pot fi:
  - o infirmitate → handicap fizic (pierderea unui simţ, organ) sau psihic (*epilepsie, de exemplu*), care poate să apară imediat sau după un anumit timp;
  - leziuni traumatice sau afectarea sănătăţii unei persoane, care necesită, pentru vindecare, mai mult de 90 de zile de îngrijiri medicale → se reţine vătămarea corporală şi dacă durata îngrijirilor s-a prelungit peste 90 zile din cauza aplicării cu întârziere a tratamentului, subiectul pasiv fiind de bună-credinţă; lovirea, cu consecinţa îngrijirilor mai mult de 90 zile, constituie vătămare corporală, chiar dacă leziunea s-a produs în locul în care subiectul pasiv mai suferise o fractură, în lipsa căreia durata de vindecare ar fi fost mai mică de 90 zile;
  - un prejudiciu estetic grav şi permanent → cerinţa esenţială este ca prejudiciul estetic să fie grav şi permanent;
  - avortul → întreruperea cursului normal al sarcinii şi expulzarea produsului de concepţie; făptuitorul trebuie să fi ştiut sau să fi prevăzut că victima era însărcinată; nu există concurs ideal între vătămarea corporală având ca urmare avortul şi întreruperea cursului sarcinii având ca urmare vătămarea corporală;
  - punerea în primejdie a vieţii persoanei → întrucât făptuitorul urmăreşte vătămarea integrităţii corporale a victimei, punerea în primejdie a vieţii acesteia se realizează din culpă; dacă leziunile se agravează şi subiectul pasiv decedează, se va reţine infracţiunea de loviri sau vătămări cauzatoare de moarte.
- **legătura de cauzalitate:** trebuie să existe şi să fie dovedită.

1.4. Latura subiectivă

- intenţie indirectă sau praeterintenţie;
- nu interesează mobilul sau scopul săvârşirii faptei.

NB

Dacă există scopul (intenţie directă) punerii în primejdie a vieţii, se va reţine tentativa la infracţiunea de omor/omor calificat, săvârşită cu intenţie indirectă, iar nu vătămarea corporală; dacă există scopul (intenţie directă) producerii avortului, se va reţine concursul între infracţiunea de vătămare corporală în formă tip şi cea de întrerupere a cursului sarcinii.

2. Varianta agravată

- **fapta a fost săvârşită în scopul de a produce o infirmitate, leziuni traumatice sau afectarea sănătăţii unei persoane, care au necesitat, pentru vindecare, mai mult de 90 de zile de îngrijiri medicale sau un prejudiciu estetic grav şi permanent [art. 194 alin. (2) C. pen.].**
  - varianta agravată se caracterizează prin scopul urmărit de făptuitor: sub aspectul laturii subiective, aceasta poate fi săvârşită numai cu intenţie directă.

II. FORMELE INFRACŢIUNII

- actele preparatorii sunt posibile, dar neincriminate;
- tentativa este posibilă, dar neincriminată la infracţiunea tip, săvârşită cu intenţie indirectă;
- tentativa nu este posibilă atunci când infracţiunea este săvârşită cu praeterintenţie;
- tentativa este posibilă şi incriminată atunci când fapta este săvârşită cu intenţie directă, adică în cazul variantei agravate;
- infracţiunea se consumă în momentul producerii uneia dintre consecinţele acţiunii sau inacţiunii, ce reprezintă urmarea periculoasă;
- vătămarea corporală poate avea formă continuată, momentul epuizării fiind acela al exercitării ultimelor acte de violenţă;
- poate fi infracţiune progresivă, când urmările se agravează în timp;
- dacă făptuitorul aplică mai multe lovituri în aceeaşi împrejurare, se reţine o infracţiune unică;
- vătămarea corporală este absorbită de infracţiunile de loviri sau vătămări cauzatoare de moarte, tâlhărie în varianta agravată, ultraj şi ultraj judiciar.

NB

Fapta va fi reţinută ca infracţiune şi în caz de *error in personam* sau *aberratio ictus* – eroarea **nu înlătură** caracterul penal al faptei.

III. PEDEAPSA

- vătămarea corporală în forma sa tip se pedepseşte cu închisoarea de la 2 la 7 ani;
- pentru varianta agravată pedeapsa este închisoarea de la 3 la 10 ani;
- tentativa la infracţiunea în formă agravată se pedepseşte.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- acţiunea penală se pune în mişcare din oficiu; nu este posibilă împăcarea, pentru că nu este prevăzută de lege.

FIŞA
NR. 8

LOVIRILE SAU VĂTĂMĂRILE CAUZATOARE DE MOARTE

Sediul materiei: *art. 195 C. pen.*

> ***Art. 195. Lovirile sau vătămările cauzatoare de moarte.*** *Dacă vreuna dintre faptele prevăzute în art. 193 şi art. 194 a avut ca urmare moartea victimei, pedeapsa este închisoarea de la 6 la 12 ani.*

Noţiune *– faptele ce constituie infracţiunile de lovire sau alte violenţe şi vătămare corporală, ce au avut ca urmare praeterintenţionată moartea victimei.*

I. STRUCTURA INFRACŢIUNII

1. Obiectul

- **obiectul juridic special:** relaţiile sociale privitoare la viaţa, integritatea fizică sau sănătatea persoanei;
- **obiectul material:** corpul persoanei în viaţă.

2. Subiectul

- **subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală;
  - participaţia penală este posibilă în toate formele; este coautorat atunci când acţiunile violente ale făptuitorilor privite indivizibil au condus la moartea praeterintenţionată a victimei.
- **subiectul pasiv:** persoana fizică în viaţă.
  - pluralitatea de subiecţi pasivi determină reţinerea unei pluralităţi de infracţiuni;
  - dacă subiectul pasiv este membru de familie se va reţine infracţiunea de violenţă în familie [art. 199 alin. (1) C. pen];
  - dacă subiectul pasiv este un judecător, procuror sau o rudă a acestora, iar fapta este comisă în legătură cu exercitarea atribuţiilor de serviciu ale magistratului, în scop de intimidare, se va reţine infracţiunea de ultraj judiciar (art. 279 C. pen.); aceeaşi soluţie se aplică şi în cazul în care subiectul pasiv are calitatea de avocat;
  - dacă subiectul pasiv este un funcţionar public sau o rudă a acestuia, iar fapta este comisă în legătură cu exercitarea atribuţiilor de serviciu, în scop de intimidare sau de răzbunare, se va reţine infracţiunea de ultraj (art. 257 C. pen.).

3. Latura obiectivă

- **elementul material:** constă în lovirea sau vătămarea integrităţii corporale sau a sănătăţii unei persoane; se poate realiza fie printr-o acţiune (directă sau indirectă), fie printr-o inacţiune;
- **urmarea imediată:** moartea victimei, survenită imediat sau ulterior;
- **legătura de cauzalitate:** trebuie să existe şi să fie dovedită.

4. Latura subiectivă

- praeterintenţia.
  - activitatea vătămătoare se realizează cu intenţie directă sau indirectă, iar rezultatul mai grav se produce din culpă.

NB

Dacă nu se poate reţine culpa făptuitorului faţă de rezultatul mai grav, în sensul că acesta nu putea şi nici nu trebuia să prevadă rezultatul mai grav, atunci se va reţine infracţiunea de lovire sau alte violenţe ori cea de vătămare corporală.

II. FORMELE INFRACŢIUNII

- actele preparatorii sunt posibile, dar neincriminate;
- tentativa nu este posibilă;
- consumarea infracţiunii are loc în momentul morţii victimei.

III. PEDEAPSA

- infracţiunea se pedepseşte cu închisoarea de la 6 la 12 ani.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- acţiunea penală se pune în mişcare din oficiu.

FIŞA

NR. 9

VĂTĂMAREA CORPORALĂ DIN CULPĂ

Sediul materiei: *art. 196 C. pen.*

Art. 196. Vătămarea corporală din culpă. *(1) Fapta prevăzută în art. 193 alin. (2) săvârşită din culpă de către o persoană aflată sub influenţa băuturilor alcoolice ori a unei substanţe psihoactive sau în desfăşurarea unei activităţi ce constituie prin ea însăşi infracţiune se pedepseşte cu închisoare de la 3 luni la un an sau cu amendă.*
(2) Fapta prevăzută în art. 194 alin. (1) săvârşită din culpă se pedepseşte cu închisoare de la 6 luni la 2 ani sau cu amendă.
(3) Când fapta prevăzută în alin. (2) a fost săvârşită ca urmare a nerespectării dispoziţiilor legale sau a măsurilor de prevedere pentru exerciţiul unei profesii sau meserii ori pentru efectuarea unei anumite activităţi, pedeapsa este închisoarea de la 6 luni la 3 ani sau amenda.
(4) Dacă urmările prevăzute în alin. (1)-(3) s-au produs faţă de două sau mai multe persoane, limitele speciale ale pedepsei se majorează cu o treime.
(5) Dacă nerespectarea dispoziţiilor legale ori a măsurilor de prevedere sau desfăşurarea activităţii care a condus la comiterea faptelor prevăzute în alin. (1) şi alin. (3) constituie prin ea însăşi o infracţiune se aplică regulile privind concursul de infracţiuni.
(6) Acţiunea penală se pune în mişcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.

Noţiune

A. Variantele tip

➲ *fapta de loviri sau alte violenţe prin care se produc leziuni traumatice sau este afectată sănătatea unei persoane, a cărei gravitate este evaluată prin zile de îngrijiri medicale de cel mult 90 de zile, săvârşită din culpă de către o persoană aflată sub influenţa băuturilor alcoolice ori a unei substanţe psihoactive sau aflată în desfăşurarea unei activităţi ce constituie prin ea însăşi infracţiune;*

➲ *fapta prin care s-a pricinuit o infirmitate, leziuni traumatice sau afectarea sănătăţii unei persoane, care au necesitat, pentru vindecare, mai mult de 90 de zile de îngrijiri medicale, un prejudiciu estetic grav şi permanent, avortul sau punerea în primejdie a vieţii persoanei, săvârşită din culpă.*

B. Variantele agravate

➲ *vătămarea corporală din culpă prin care s-a pricinuit o infirmitate, leziuni traumatice sau afectarea sănătăţii unei persoane care au necesitat pentru vindecare mai mult de 90 de zile de îngrijiri medicale, un prejudiciu estetic grav şi permanent, avortul ori punerea în primejdie a vieţii persoanei a fost săvârşită ca urmare a nerespectării dispoziţiilor legale sau a măsurilor de prevedere pentru exerciţiul unei profesii sau meserii, sau pentru desfăşurarea unei activităţi;*

➲ *vătămarea corporală din culpă, săvârşită fie în condiţiile vreuneia dintre variantele tip, fie în condiţiile variantei agravate, a fost comisă faţă de două sau mai multe victime.*

I. STRUCTURA INFRACŢIUNII

1. Variantele tip

1.1. Obiectul

- **obiectul juridic special:** relaţiile sociale privitoare la integritatea fizică sau sănătatea persoanei;
- **obiectul material:** corpul persoanei în viaţă.

1.2. Subiectul

- **subiectul activ**:
  - la prima formă tip a infracţiunii subiectul activ trebuie să fie o persoană fizică aflată sub influenţa băuturilor alcoolice sau a substanţelor psihoactive, sau care desfăşoară o activitate care constituie o infracţiune; aceste cerinţe nu sunt aplicabile complicelui sau instigatorului;
  - la cea de-a doua formă tip subiectul activ este necircumstanţiat: poate fi orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală;
  - participaţia proprie este posibilă sub forma coautoratului, atunci când se reţine culpa comună a făptuitorilor; în cazul primei forme tip a infracţiunii este necesar ca toţi coautorii să fie sub influenţa băuturilor alcoolice/substanţelor psihoactive sau să exercite activitatea care constituie prin ea însăşi infracţiune;
  - participaţia improprie este posibilă: complicele şi instigatorul răspund pentru complicitate, respectiv pentru instigare la infracţiunea de lovire sau alte violenţe sau la cea de vătămare corporală.
- **subiectul pasiv:** persoana fizică în viaţă.
  - pluralitatea de subiecţi pasivi determină reţinerea variantei agravate a acestei infracţiuni, prevăzută la alin. (4) al art. 196 C. pen.

1.3. Latura obiectivă

- **elementul material** poate consta în:
  - lovire sau orice acte de violenţă cauzatoare de suferinţe fizice asupra corpului unei persoane, dacă fapta este săvârşită de către o persoană aflată sub influenţa băuturilor alcoolice sau a substanţelor psihoactive sau în desfăşurarea unei activităţi ce constituie prin ea însăşi o infracţiune; nu se cere în mod obligatoriu ca făptuitorul să se afle în stare de ebrietate, ci doar sub influenţa băuturilor alcoolice;
  - lovire sau orice acte violenţă prin care s-a pricinuit o infirmitate, leziuni traumatice sau afectarea sănătăţii unei persoane, care au necesitat, pentru vindecare, mai mult de 90 de zile de îngrijiri medicale, un prejudiciu estetic grav şi permanent, avortul sau punerea în primejdie a vieţii persoanei; fapta este tipică chiar dacă făptuitorul nu se află sub influenţa alcoolului sau nu desfăşoară o activitate ilicită, cu condiţia ca numărul de zile de îngrijiri medicale să depăşească 90 zile sau să se producă vreo consecinţă dintre cele menţionate de art. 194 alin. (1) lit. a), c), d), e) (indiferent de numărul de îngrijiri medicale);

- o acţiune (directă sau indirectă) sau o inacţiune.

- **urmarea imediată:**
  - în cazul primei variante tip, urmarea imediată constă în producerea unei vătămări a integrităţii corporale sau a sănătăţii pentru a cărei vindecare au fost necesare îngrijiri medicale între una şi 90 de zile;
  - în cazul celei de-a doua variante tip, urmarea imediată constă în producerea unei vătămări a integrităţii corporale sau a sănătăţii pentru a cărei vindecare au fost necesare îngrijiri medicale mai mult de 90 de zile sau care a produs una dintre următoarele consecinţe: o infirmitate, un prejudiciu estetic grav şi permanent, avortul, punerea în primejdie a vieţii persoanei.
- **legătura de cauzalitate:** trebuie să existe şi să fie dovedită.

1.4. Latura subiectivă

- culpa cu sau fără prevedere.

NB

Dezlegarea unor chestiuni de drept penal: prin Decizia nr. 4/2015, I.C.C.J a stabilit că: „infracţiunea de vătămare corporală din culpă prevăzută de art. 184 alin. 2 teza I (fapta a avut vreuna din urmările prevăzute de art. 182 alin. 1) şi alin. 4 din Codul penal din 1969 în ipoteza în care fapta a produs o vătămare ce a necesitat între 11 şi 90 de zile îngrijiri medicale şi nu îndeplineşte una dintre condiţiile impuse de alin. (1) al art. 196 din Codul penal este dezincriminată începând cu data de 1 februarie 2014".

2. Variantele agravate

- **vătămarea corporală din culpă prin care s-a pricinuit o infirmitate, leziuni traumatice sau afectarea sănătăţii unei persoane care au necesitat pentru vindecare mai mult de 90 de zile de îngrijiri medicale, un prejudiciu estetic grav şi permanent, avortul ori punerea în primejdie a vieţii persoanei a fost săvârşită ca urmare a nerespectării dispoziţiilor legale sau a măsurilor de prevedere pentru exerciţiul unei profesii sau meserii, sau pentru desfăşurarea unei activităţi [art. 196 alin. (3) C. pen.];**
  - această variantă agravată se caracterizează prin aceea că vătămarea corporală din culpă este urmarea nerespectării dispoziţiilor legale sau a regulilor stipulate pentru exercitarea unei profesii, meserii sau activităţi.
- **vătămarea corporală din culpă, săvârşită fie în condiţiile vreuneia dintre variantele tip, fie în condiţiile variantei agravate, a fost comisă faţă de două sau mai multe victime [art. 196 alin. (4) C. pen.].**
  - pluralitatea de subiecţi pasivi nu determină existenţa unui concurs de infracţiuni, ci reţinerea variantei agravate a unei singure infracţiuni de vătămare corporală din culpă.

II. FORMELE INFRACŢIUNII

- actele premergătoare nu sunt posibile;
- tentativa nu este posibilă;
- infracţiunea se consumă în momentul producerii vătămării corporale.

III. PEDEAPSA

- prima formă tip a infracţiunii se pedepseşte cu închisoare de la 3 luni la un an sau cu amendă;
- cea de-a doua formă tip se pedepseşte cu închisoare de la 6 luni la 2 ani sau cu amendă;
- pentru prima variantă agravată pedeapsa este închisoarea de la 6 luni la 3 ani sau amenda;
- în cazul celei de-a doua variante agravate limitele speciale ale pedepsei se majorează cu o treime.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- acţiunea penală se pune în mişcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate, atât pentru formele tip, cât şi pentru cele agravate;
- răspunderea penală pentru vătămare corporală din culpă poate fi înlăturată ca efect al retragerii plângerii prealabile de către persoana vătămată;
- dacă subiectul pasiv este o persoană lipsită de capacitate de exerciţiu sau cu capacitate de exerciţiu restrânsă, fără a avea calitatea de membru de familie, acţiunea penală poate fi pusă în mişcare şi din oficiu, dar, în acest caz, nu există posibilitatea împăcării.

FIŞA

NR. 10

RELELE TRATAMENTE APLICATE MINORULUI

Sediul materiei: *art. 197 C. pen.*

Art. 197. Relele tratamente aplicate minorului. *Punerea în primejdie gravă, prin măsuri sau tratamente de orice fel, a dezvoltării fizice, intelectuale sau morale a minorului, de către părinți sau de orice persoană în grija căreia se află minorul, se pedepseşte cu închisoarea de la 3 la 7 ani şi interzicerea exercitării unor drepturi.*

Noţiune *– punerea în primejdie gravă, prin măsuri sau tratamente de orice fel, a dezvoltării fizice, intelectuale, morale a minorului, de către părinţi sau de către orice persoană în grija căreia se află minorul.*

I. STRUCTURA INFRACŢIUNII

1. Obiectul

- **obiectul juridic principal:** relaţiile sociale privitoare la integritatea fizică sau sănătatea minorului;
- **obiectul juridic secundar:** relaţiile sociale privitoare la creşterea şi educarea minorului, relaţiile de familie, convieţuirea socială;
- **obiectul material:** corpul minorului.

2. Subiectul

- **subiectul activ:** părintele minorului (indiferent de forma filiaţiei) sau persoana în grija căreia se află minorul (tutore, curator, rudă, bonă ori terţ căruia i-a fost încredinţat spre a avea grijă de el);
- **subiectul pasiv:** minorul a cărui dezvoltare fizică, intelectuală sau morală este pusă în primejdie gravă; nu poate avea calitatea de subiect pasiv al acestei infracţiuni minorul care a împlinit vârsta de 16 ani şi a dobândit capacitate deplină de exerciţiu fie ca efect al căsătoriei, fie în condiţiile art. 40 C. civ.

3. Latura obiectivă

- **elementul material:** punerea în primejdie gravă a dezvoltării fizice, intelectuale sau morale a minorului prin măsuri sau tratamente de orice fel; poate consta atât într-o acţiune, cât şi într-o inacţiune;
- **urmarea imediată:** starea de pericol pentru dezvoltarea fizică, intelectuală sau morală a minorului; este o infracţiune de pericol;
- **legătura de cauzalitate:** trebuie să existe şi să fie dovedită.

4. Latura subiectivă

- intenţia directă sau indirectă;

- nu prezintă importanţă mobilul sau scopul săvârşirii faptei pentru existenţa infracţiunii, acestea putând fi avute în vedere la individualizarea pedepsei.

II. FORMELE INFRACŢIUNII

- actele preparatorii sunt posibile, dar nu sunt incriminate;
- tentativa este posibilă, dar nu este incriminată;
- infracţiunea se consumă în momentul realizării faptei tipice şi producerii stării de pericol;
- poate fi săvârşită în formă continuă sau în formă continuată (caz în care se epuizează la data săvârşirii ultimului act de executare).

III. PEDEAPSA

- infracţiunea se pedepseşte cu închisoarea de la 3 la 7 ani şi interzicerea exercitării unor drepturi.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- acţiunea penală se pune în mişcare şi se exercită din oficiu.

FIŞA

NR. 11 ÎNCĂIERAREA

Sediul materiei: *art. 198 C. pen.*

> ***Art. 198. Încăierarea.*** *(1) Participarea la o încăierare între mai multe persoane se pedepseşte cu închisoare de la 3 luni la un an sau cu amendă.*
> *(2) Dacă în cursul încăierării s-a cauzat o vătămare corporală uneia sau mai multor persoane şi nu se cunoaşte care dintre participanți a produs urmările, se aplică tuturor pedeapsa închisorii de la unu la 5 ani, cu excepția victimei, care răspunde potrivit alin. (1).*
> *(3) Când prin fapta săvârşită în condițiile alin. (2) s-a cauzat moartea unei persoane, pedeapsa este închisoarea de la 6 la 12 ani, iar dacă s-a cauzat moartea a două sau mai multor persoane, limitele speciale ale pedepsei se majorează cu o treime.*
> *(4) Nu se pedepseşte cel care a fost prins în încăierare împotriva voinței sale sau care a încercat să-i despartă pe alții.*

Noţiune

A. Varianta tip

➲ *participarea la o încăierare între mai multe persoane.*

B. Variante agravate

➲ *încăierarea în cursul căreia s-a produs vătămarea corporală a uneia sau a mai multor persoane, fără a se cunoaşte care dintre participanţi a produs urmările;*

➲ *încăierarea în cursul căreia s-a produs moartea uneia sau a mai multor persoane, fără a se cunoaşte făptuitorul.*

I. STRUCTURA INFRACŢIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

➲ **obiectul juridic principal:** relaţiile sociale privitoare la viaţa, integritatea fizică sau sănătatea persoanei;

➲ **obiectul juridic secundar:** relaţiile sociale privitoare la convieţuirea socială;

➲ **obiectul material: numai** corpul persoanei.

1.2. Subiectul

➲ **subiectul activ:** constă într-o pluralitate de făptuitori (pluralitate naturală), care sunt autori; autorii trebuie împărţiţi în două tabere, cu cel puţin 2 persoane în fiecare tabără; nu există încăierare dacă într-o tabără se află un singur rival; nu este necesară participarea pe toată durata încăierării;

  ➲ nu este subiect activ nemijlocit al încăierării participantul care a fost identificat că a cauzat vătămarea corporală sau moartea altui participant ori terţ → cel identificat va răspunde numai pentru vătămare corporală, lovituri cauzatoare de moarte sau omor, nu şi pentru încăierare;

- participaţia penală poate îmbrăca numai forma instigării sau a complicităţii, nefiind posibil coautoratul;
- **subiectul pasiv:** victima/victimele actelor de violenţă.

1.3. Latura obiectivă

- **elementul material:** participarea efectivă *ab initio* sau pe parcurs la o încăierare între mai multe persoane grupate în două tabere;
- **urmarea imediată:** atingerea integrităţii corporale sau a sănătăţii participanţilor la încăierare şi crearea unei stări de pericol pentru convieţuirea socială;
- **legătura de cauzalitate:** trebuie dovedită în cazul în care urmarea imediată constă în atingerea adusă vieţii, integrităţii corporale sau sănătăţii participanţilor la încăierare; legătura de cauzalitate între elementul material şi urmarea imediată constând într-o stare de pericol pentru convieţuirea socială se prezumă.

1.4. Latura subiectivă

- intenţia directă sau indirectă.

2. Variantele agravate

- **încăierarea în cursul căreia s-a produs vătămarea corporală a uneia sau a mai multor persoane, fără a se cunoaşte care dintre participanţi a produs urmările [art. 198 alin. (2) C. pen.];**
  - trebuie ca făptuitorul, care a provocat vătămarea corporală a altui participant sau a unui terţ, să nu fie identificat;
  - toţi participanţii vor răspunde conform variantei agravate, cu excepţia participantului a cărui integritate corporală sau sănătate a fost vătămată, care va răspunde în condiţiile variantei tip;
  - dacă urmarea imediată constă în suferinţa fizică a victimei produsă prin loviri şi alte violenţe exercitate asupra acesteia, atunci se va reţine varianta tip a infracţiunii, iar nu varianta agravată;
  - sub aspectul laturii subiective, fapta se săvârşeşte cu intenţie sau praeterintenţie.
- **încăierarea în cursul căreia s-a produs moartea uneia sau a mai multor persoane, fără a se cunoaşte făptuitorul [art. 198 alin. (3) C. pen.];**
  - trebuie ca făptuitorul, care a provocat moartea unui participant sau a unui terţ, să nu fie identificat ca autor al omorului;
  - toţi participanţii vor răspunde în condiţiile acestei variante agravate;
  - dacă se cunoaşte participantul care a provocat moartea uneia/mai multor persoane, acesta va răspunde numai pentru lovituri cauzatoare de moarte sau pentru omor simplu/calificat, iar în sarcina celorlalţi participanţi se va reţine încăierarea în formă tip;
  - sub aspectul laturii subiective, fapta se săvârşeşte cu intenţie sau praeterintenţie.

II. FORMELE INFRACŢIUNII

- actele pregătitoare sunt posibile, dar neincriminate;

- tentativa este posibilă, dar nu este incriminată;
- fapta se consumă în momentul în care grupările se angajează în conflict;
- poate avea formă continuată, caz în care se epuizează în momentul săvârşirii ultimei încăierări.

III. PEDEAPSA

- infracţiunea în formă tip se pedepseşte cu închisoare de la 3 luni la un an sau cu amendă;
- în cazul primei variante agravate se aplică tuturor participanţilor pedeapsa închisorii de la unu la 5 ani, cu excepţia victimei, care răspunde în condiţiile formei tip a infracţiunii;
- în cazul celei de-a doua variante agravate, dacă prin comiterea faptei s-a cauzat moartea unei persoane, pedeapsa este închisoarea de la 6 la 12 ani, iar dacă s-a cauzat moartea a două sau mai multor persoane, limitele speciale ale pedepsei se majorează cu o treime;
- cauză specială de nepedepsire: legiuitorul a consacrat o cauză specială de nepedepsire a subiectului activ în situaţiile în care a fost prins în încăierare împotriva voinţei sale sau a încercat să-i despartă pe alţii; nepedepsirea vizează numai aceste două cazuri, ea neaplicându-se dacă subiectul activ se angrenează în dinamica încăierării.

NB

Dacă participantul încearcă să respingă atacul sau încearcă să apere pe altul, fiind astfel angrenat în încăierare → se va reţine legitima apărare drept cauză justificativă, iar nu cauză de nepedepsire.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- acţiunea penală se pune în mişcare şi se exercită din oficiu.

FIŞA

NR. 12 VIOLENŢA ÎN FAMILIE

Sediul materiei: *art. 199 C. pen.*

> ***Art. 199. Violența în familie.*** *(1) Dacă faptele prevăzute în art. 188, art. 189 şi art. 193-195 sunt săvârşite asupra unui membru de familie, maximul special al pedepsei prevăzute de lege se majorează cu o pătrime.*
> *(2) În cazul infracțiunilor prevăzute în art. 193 şi art. 196 săvârşite asupra unui membru de familie, acțiunea penală poate fi pusă în mişcare şi din oficiu. Împăcarea înlătură răspunderea penală.*

Noţiune *– faptele de omor (art. 188 C. pen.), omor calificat (art. 189 C. pen.), lovire sau alte violenţe (art. 193 C. pen.), vătămare corporală (art. 194 C. pen.), loviri sau vătămări cauzatoare de moarte (art. 195 C. pen.) săvârşite împotriva unui membru de familie.*

NB

Noul Cod penal nu mai prevede drept circumstanţă agravantă comiterea infracţiunii prin acte de violenţă împotriva membrilor de familie, reglementând o infracţiune distinctă (violenţa în familie – infracțiune complexă) care absoarbe infracţiunile de omor, omor calificat, lovire sau alte violenţe, vătămare corporală, loviri sau vătămări cauzatoare de moarte săvârşite împotriva unui membru de familie.

I. STRUCTURA INFRACŢIUNII

1. Obiectul

- **obiectul juridic principal:** relaţiile sociale privitoare la dreptul la viaţă, integritatea fizică sau sănătatea membrului de familie;
- **obiectul juridic secundar:** relaţiile sociale privind buna convieţuire în cadrul familiei;
- **obiectul material:** corpul persoanei vătămate care are calitatea de membru de familie.

2. Subiectul

- **subiectul activ nemijlocit:** o persoană care are calitatea de membru de familie;
  - participaţia penală este posibilă în toate formele;
  - calitatea de membru de familie (personală) nu se răsfrânge niciodată asupra celorlalţi participanţi;
  - dacă există doi coautori, dintre care unul este membru de familie, iar celălalt nu este membru de familie → în cazul primului se vor aplica dispoziţiile art. 199 C. pen. (se va reţine infracţiunea absorbantă), iar în cazul celui de-al doilea se va reţine infracţiunea absorbită;
  - în cazul participaţiei eterogene, când doar autorul are calitatea de membru de familie, nu şi complicele sau instigatorul → se va reţine infracţiunea de violenţă în familie (absorbantă) doar în sarcina autorului, complicele sau instigatorul răspunzând numai pentru complicitate sau instigare la una dintre infracţiunile absorbite; dacă autorul nu are calitatea cerută de lege, dar

complicele sau instigatorul are calitatea de membru de familie, primul va răspunde pentru săvârşirea uneia dintre infracţiunile absorbite, în vreme ce complicele sau instigatorul va răspunde pentru complicitate sau instigare la infracţiunea de violenţă în familie.

- **subiectul pasiv:** o persoană care este membru de familie;
  - trebuie ca făptuitorul să cunoască calitatea de membru de familie a victimei; dacă nu o cunoaşte, se va reţine în sarcina acestuia infracţiunea absorbită;
  - când victima este soţul făptuitorului, pentru a se reţine infracţiunea de violenţă în familie trebuie ca acea căsătorie să fie valabil încheiată şi în fiinţă, în caz contrar, se va reţine infracţiunea absorbită;
  - pluralitatea de subiecţi pasivi determină reţinerea unei pluralităţi de infracţiuni.

NB

Potrivit art. 177 C. pen., prin *membru de familie* se înţelege:
a) ascendenţii şi descendenţii, fraţii şi surorile, copiii acestora, precum şi persoanele devenite prin adopţie, potrivit legii, astfel de rude;
b) soţul;
c) persoanele care au stabilit relaţii asemănătoare acelora dintre soţi sau dintre părinţi şi copii, în cazul în care convieţuiesc;
d) persoana adoptată ori descendenţii acesteia în raport cu rudele fireşti.

NB

Noul Cod penal renunţă la noţiunea de rude apropiate, precum şi la cerinţa ca acestea să locuiască şi să gospodărească împreună cu făptuitorul.

3. Latura obiectivă

- **elementul material:** este similar celui de la infracţiunile absorbite: omor, omor calificat, lovire sau alte violenţe, vătămare corporală, loviri sau vătămări cauzatoare de moarte;
- **urmarea imediată:** similară celei de la infracţiunile de omor, omor calificat, lovire sau alte violenţe, vătămare corporală, loviri sau vătămări cauzatoare de moarte;
- **legătura de cauzalitate:** similară celei de la infracţiunile de omor, omor calificat, lovire sau alte violenţe, vătămare corporală, loviri sau vătămări cauzatoare de moarte.

4. Latura subiectivă

- similară celei de la infracţiunile absorbite.

II. FORMELE INFRACŢIUNII

- identice cu cele de la infracţiunile absorbite.

III. PEDEAPSA

- dacă infracţiunile de omor, omor calificat, lovire sau alte violenţe, vătămare corporală, loviri sau vătămări cauzatoare de moarte sunt săvârşite asupra unui membru de familie, maximul special (nu limitele speciale) al pedepsei prevăzute de lege se majorează cu o pătrime.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- în cazul infracţiunii de lovire sau alte violenţe, prevăzută în art. 193, 196 C. pen., săvârşită asupra unui membru de familie, acţiunea penală poate fi pusă în mişcare şi din oficiu;
- împăcarea înlătură răspunderea penală.

NB

Se va reţine infracţiunea de violenţă în familie, iar nu uciderea ori vătămarea nou-născutului săvârşită de către mamă, dacă nu există o tulburare psihică a mamei în momentul uciderii sau al vătămării sănătăţii sau integrităţii fizice a nou-născutului.

NB

În caz de *error in personam* sau *aberratio ictus* ce a avut ca urmare moartea sau vătămarea corporală a unui membru de familie nevizat iniţial, nu se va reţine infracţiunea absorbantă (violenţa în familie), ci infracţiunea absorbită (omorul, omorul calificat, lovirea sau alte violenţe, vătămarea corporală, loviri sau vătămări cauzatoare de moarte); dacă *error in personam* sau *aberratio ictus* a avut ca urmare moartea sau vătămarea corporală a unui non-membru de familie, deşi iniţial a fost vizat un membru de familie, nu suntem în prezenţa infracţiunii absorbante, ci a infracţiunii absorbite.

FIŞA

NR. 13 UCIDEREA ORI VĂTĂMAREA NOU-NĂSCUTULUI SĂVÂRŞITĂ DE CĂTRE MAMĂ

Sediul materiei: *art. 200 C. pen.*

> ***Art. 200. Uciderea ori vătămarea nou-născutului săvârşită de către mamă.*** *(1) Uciderea copilului nou-născut imediat după naştere, dar nu mai târziu de 24 de ore, săvârşită de către mama aflată în stare de tulburare psihică se pedepseşte cu închisoarea de la unu la 5 ani.*
> *(2) Dacă faptele prevăzute în art. 193-195 sunt săvârşite asupra copilului nou-născut imediat după naştere, dar nu mai târziu de 24 de ore, de către mama aflată în stare de tulburare psihică, limitele speciale ale pedepsei sunt de o lună şi, respectiv, 3 ani.*

Noţiune

➲ *uciderea copilului nou-născut imediat după naştere, dar nu mai târziu de 24 de ore, săvârşită de către mama aflată în stare de tulburare psihică;*

➲ *lovirea sau alte violenţe, vătămarea corporală, lovirile sau vătămările cauzatoare de moarte săvârşite asupra copilului nou-născut imediat după naştere, dar nu mai târziu de 24 de ore, de către mama aflată în stare de tulburare psihică.*

I. STRUCTURA INFRACŢIUNII

1. Obiectul

➲ **obiectul juridic special:** relaţiile sociale privitoare la viaţa copilului nou-născut, integritatea fizică sau sănătatea acestuia;

➲ **obiectul material:** corpul copilului nou-născut.

2. Subiectul

➲ **subiectul activ nemijlocit unic:** mama naturală sau purtătoare, aflată într-o stare de tulburare psihică; autorul este exclusiv şi calificat;

- ➲ nu este posibil coautoratul;
- ➲ complicele sau instigatorul răspunde pentru instigare sau complicitate la omor, lovire sau alte violenţe, vătămare corporală, loviri sau vătămări cauzatoare de moarte; dacă aceştia au calitatea de membru de familie în raport cu nou-născutul, nu neapărat cu mama acestuia, ei vor răspunde pentru infracţiunea de violenţă în familie.

➲ **subiectul pasiv:** nou-născutul, imediat după tăierea cordonului ombilical sau în primele 24h după naştere;

- ➲ este necesar ca nou-născutul să fie în viaţă, dar nu în mod obligatoriu viabil;
- ➲ pluralitatea de nou-născuţi (sarcină multiplă) determină reţinerea unei pluralităţi de infracţiuni aflate în concurs.

NB Starea de tulburare nu trebuie să fie pricinuită în mod obligatoriu de naştere, putând fi incidente şi alte stări asociate naşterii.

3. Latura obiectivă

- **elementul material:** în cazul primei forme tip a infracţiunii (pruncucidere), elementul material constă în acţiunea sau inacţiunea prin care se suprimă viaţa nou-născutului; în cazul celei de-a doua forme tip a infracţiunii, elementul material este similar celui de la infracţiunile de lovire sau alte violenţe, vătămare corporală, loviri sau vătămări cauzatoare de moarte;
  - cerinţa esenţială este ca fapta să fie săvârşită imediat după naştere sau în primele 24h, indiferent de data la care a avut loc decesul;
  - dacă fapta a fost săvârşită în timpul naşterii mama va răspunde pentru comiterea infracţiunii de vătămare a fătului (art. 202 C. pen.); dacă au trecut mai mult de 24h de la naştere → se va reţine în sarcina mamei săvârşirea infracţiunii de violenţă în familie (art. 199 C. pen.);
  - este necesară expertiza medico-legală psihiatrică, indiferent de modalitatea de comitere a infracţiunii.
- **urmarea imediată:** moartea nou-născutului; dacă nou-născutul nu decedează se va reţine cea de-a doua formă tip a infracţiunii;
- **legătura de cauzalitate:** trebuie să existe.

4. Latura subiectivă

- intenţie directă sau indirectă în cazul primei modalităţi de săvârşire a infracţiunii; în cazul celei de-a doua forme tip, fapta poate fi săvârşită cu intenţie directă sau indirectă ori praeterintenţie (loviri sau vătămări cauzatoare de moarte);
- intenţia (directă/indirectă) trebuie să fie spontană, dublată de tulburarea psihică pricinuită de naştere sau de alte cauze;
- tulburarea nu trebuie să abolească discernământul, altfel → se va reţine iresponsabilitatea drept cauză de neimputabilitate;
- dacă fapta este comisă din culpă → se va reţine fie infracţiunea de ucidere din culpă (în cazul primei variante tip), fie aceea de vătămare corporală din culpă (în cazul celei de-a doua variante tip), instanţa putând constata incidenţa circumstanţei atenuante judiciare de la art. 75 alin. (2) lit. b) C. pen.

II. FORMELE INFRACŢIUNII

- actele preparatorii şi tentativa sunt posibile, dar neincriminate;
- fapta se consumă în momentul morţii sau al vătămării corporale a nou-născutului.

III. PEDEAPSA

- prima variantă tip se pedepseşte cu închisoarea de la unu la 5 ani;
- în cazul celei de-a doua variante tip limitele speciale ale pedepsei sunt de o lună şi, respectiv, 3 ani.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- acţiunea penală se pune în mişcare şi se exercită din oficiu.

FIŞA

NR. 14 LIPSIREA DE LIBERTATE ÎN MOD ILEGAL

Sediul materiei: *art. 205 C. pen.*

Art. 205. Lipsirea de libertate în mod ilegal. *(1) Lipsirea de libertate a unei persoane în mod ilegal se pedepseşte cu închisoarea de la unu la 7 ani.*
(2) Se consideră lipsire de libertate şi răpirea unei persoane aflate în imposibilitatea de a-şi exprima voinţa ori de a se apăra.
(3) Dacă fapta este săvârşită:
a) de către o persoană înarmată;
b) asupra unui minor;
c) punând în pericol sănătatea sau viaţa victimei,
pedeapsa este închisoarea cuprinsă între 3 şi 10 ani.
(4) Dacă fapta a avut ca urmare moartea victimei, pedeapsa este închisoarea de la 7 la 15 ani şi interzicerea exercitării unor drepturi.
(5) Tentativa la infracţiunile prevăzute în alin. (1)-(3) se pedepseşte.

Noţiune

A. Varianta tip

➲ *lipsirea sau restricţionarea, în mod ilegal, a libertăţii unei persoane;*

B. Varianta asimilată

➲ *răpirea unei persoane aflate în imposibilitatea de a-şi exprima voinţa ori de a se apăra;*

C. Variante agravate

➲ *fapta este săvârşită de către o persoană înarmată, asupra unui minor sau punând în primejdie sănătatea sau viaţa victimei;*

➲ *fapta a avut ca urmare moartea victimei.*

NB

Noul Cod penal nu a menţinut variantele agravate prevăzute de vechiul Cod penal, constând în săvârşirea faptei prin simulare de calităţi oficiale (variantă tip în lipsa reţinerii vreunei circumstanţe agravante), prin răpire (variantă asimilată dacă victima se află în imposibilitatea de a-şi exprima voinţa ori de a se apăra), de către două sau mai multe persoane împreună (formă tip), dacă în schimbul eliberării se solicită un folos sau avantaj (concurs de infracţiuni între lipsirea de libertate în mod ilegal şi şantaj), urmată de supunerea persoanei vătămate unor suferinţe (concurs de infracţiuni între lipsirea de libertate în mod ilegal şi lovirea sau alte violenţe/vătămare corporală), în scopul de a obliga victima la practicarea prostituţiei (infracţiunea de trafic de persoane/trafic de minori), urmată de solicitarea ca, în schimbul eliberării persoanei, statul, o persoană juridică, o organizaţie internaţională interguvernamentală sau un grup de persoane să îndeplinească sau să nu îndeplinească un anumit act (act de terorism naţional sau internaţional), de către o persoană care face parte dintr-un grup organizat (concurs de infracţiuni între lipsirea de libertate în mod ilegal şi constituirea unui grup infracţional organizat).

I. STRUCTURA INFRACŢIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

- **obiectul juridic special:** relaţiile sociale privitoare la protejarea libertăţii fizice a persoanei;
- **obiectul material:** în principiu, nu are, cu excepţia variantelor agravate la care obiectul material constă în corpul victimei.

1.2. Subiectul

- **subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală;
  - participaţia penală este posibilă în toate formele;
  - coautoratul şi complicitatea concomitentă determină reţinerea şi a circumstanţei agravante prevăzute la art. 77 lit. a) C. pen. (trei sau mai multe persoane împreună) și/sau a circumstanței agravante prevăzute la art. 77 lit. d) C. pen. (infractor major împreună cu un minor), dacă sunt îndeplinite condițiile prevăzute de lege.
- **subiectul pasiv:** persoana fizică în viaţă;
  - pluralitatea de subiecţi pasivi determină reţinerea unei pluralităţi de infracţiuni.

1.3. Latura obiectivă

- **elementul material:** constă în lipsirea de libertate a unei persoane; lipsirea de libertate poate fi totală sau parţială; este asimilată lipsirii de libertate şi răpirea unei persoane aflate în imposibilitatea de a-şi exprima voinţa sau de a se apăra (*spre exemplu, luarea unui copil nou-născut din maternitate*);
  - se poate realiza atât printr-o acţiune, cât şi printr-o inacţiune;
  - cerinţa esenţială constă în aceea ca lipsirea de libertate să fie ilegală; în cazul reţinerii sau arestării preventive/la domiciliu a unei persoane, ştiind că aceasta este nevinovată → se va reţine infracţiunea de represiune nedreaptă [art. 283 alin. (2) C. pen.].
- **urmarea imediată:** lipsirea de libertate, chiar şi pentru o perioadă scurtă de timp;
- **legătura de cauzalitate:** trebuie să existe şi să fie dovedită.

1.4. Latura subiectivă

- intenţie directă sau indirectă;
- la variantele agravate care au avut drept urmare punerea în pericol a sănătăţii sau vieţii persoanei ori moartea victimei, latura subiectivă constă în praeterintenţie;
- nu contează mobilul sau scopul săvârşirii infracţiunii.

2. Variante agravate

- **fapta este săvârşită de către o persoană înarmată, asupra unui minor sau punând în primejdie sănătatea sau viaţa victimei [art. 205 alin. (3) C. pen.];**

- în prima situaţie, făptuitorul trebuie să aibă asupra lui o armă propriu-zisă vizibilă sau să folosească pentru lipsirea de libertate a victimei o armă asimilată [art. 179 alin. (1) şi (2) C. pen.];
- în cea de-a doua situaţie, subiectul pasiv trebuie să fie minor la momentul începerii lipsirii de libertate, iar făptuitorul să cunoască starea de minoritate;
- în cea de-a treia situaţie, urmarea praeterintenţionată constă în punerea în pericol a sănătăţii sau a vieţii victimei; dacă sănătatea sau integritatea corporală a victimei a fost afectată → se va reţine concurs cu lovirea sau alte violenţe ori cu vătămarea corporală.

- **fapta a avut ca urmare moartea victimei [art. 205 alin. (4) C. pen.];**
  - lipsirea ilegală de libertate a avut ca urmare praeterintenţionată decesul victimei;
  - dacă moartea se produce cu intenţie directă sau indirectă → se va reţine infracţiunea de lipsire de libertate în mod ilegal în concurs cu omorul sau omorul calificat;
  - dacă fapta a avut ca urmare praeterintenţionată sinuciderea victimei → se va reţine numai infracţiunea de lipsire de libertate în variantă tip sau agravată, deoarece sinuciderea nu mai este prevăzută ca urmare praeterintenţionată a lipsirii de libertate în mod ilegal, iar infracţiunea de determinare sau înlesnire a sinuciderii se săvârşeşte numai cu intenţie; concursul între infracţiunile de lipsire de libertate în mod ilegal şi determinarea sau înlesnirea sinuciderii se poate reţine numai dacă există intenţie directă sau indirectă pentru săvârşirea ambelor infracţiuni;
  - obiectul material în cazul variantelor agravate constă în corpul victimei.

II. FORMELE INFRACŢIUNII

- actele pregătitoare sunt posibile, dar nu sunt incriminate;
- tentativa este posibilă şi incriminată, exceptând varianta agravată care a avut ca urmare praeterintenţionată moartea victimei, la care tentativa este imposibilă;
- fapta se consumă în momentul lipsirii efective de libertate a victimei;
- lipsirea de libertate în mod ilegal este o infracţiune continuă care se epuizează în momentul când ia sfârşit privarea ilicită de libertate;
- poate fi săvârşită în formă continuată, caz în care se epuizează în momentul efectuării ultimului act de executare.

NB

Infracţiunea de lipsire de libertate în mod ilegal este absorbită în conţinutul constitutiv al infracţiunii de viol comis prin constrângere, pe durata violului; dacă lipsirea de libertate durează mai mult decât actul sexual, atunci cele două infracţiuni se vor afla în concurs real; de asemenea, poate fi reţinută în concurs cu tentativa la viol (infracţiunea de lipsire de libertate în mod ilegal redevine autonomă), dacă există lipsire de libertate în scopul comiterii violului, iar actul sexual nu se consumă; dacă violul nu este comis prin constrângere, ci profitând de imposibilitatea victimei de a-şi exprima consimţământul, atunci nu există absorbţie sau concurs de infracţiuni.

NB

Infracţiunea de lipsire de libertate în mod ilegal poate fi absorbită în conţinutul constitutiv al infracţiunii de tâlhărie, dacă prin lipsirea de libertate se urmăreşte păstrarea bunului sau asigurarea scăpării; poate fi absorbită în conţinutul constitutiv al infracţiunii de tâlhărie comise

prin punerea victimei în neputinţă de a se apăra, strict pe durata comiterii tâlhăriei; se va reţine în concurs cu infracţiunea de tâlhărie, dacă lipsirea de libertate continuă şi după consumarea tâlhăriei.

NB

Infracţiunea de lipsire de libertate în mod ilegal poate fi absorbită în omor simplu/calificat, dacă lipsirea de libertate se realizează în scopul aplicării loviturilor; se va reţine în concurs cu omorul dacă are o durată mai mare decât acesta.

III. PEDEAPSA

- lipsirea de libertate în variantele tip şi asimilată se pedepseşte cu închisoarea de la unu la 7 ani;
- pentru varianta agravată constând în săvârşirea faptei de către o persoană înarmată, asupra unui minor sau punând în pericol sănătatea sau viaţa victimei pedeapsa este închisoarea cuprinsă între 3 şi 10 ani;
- pentru varianta agravată la care fapta a avut ca urmare moartea victimei, pedeapsa este închisoarea de la 7 la 15 ani şi interzicerea exercitării unor drepturi.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- acţiunea penală se pune în mişcare şi se exercită din oficiu.

FIŞA

NR. 15 AMENINŢAREA

Sediul materiei: *art. 206 C. pen.*

> ***Art. 206. Amenințarea.*** *(1) Fapta de a amenința o persoană cu săvârşirea unei infracțiuni sau a unei fapte păgubitoare îndreptate împotriva sa ori a altei persoane, dacă este de natură să îi producă o stare de temere, se pedepseşte cu închisoare de la 3 luni la un an sau cu amendă, fără ca pedeapsa aplicată să poată depăşi sancțiunea prevăzută de lege pentru infracțiunea care a format obiectul amenințării.*
> *(2) Acțiunea penală se pune în mişcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.*

Noţiune *– acţiunea de intimidare a unei persoane, în mod direct sau indirect, explicit sau implicit, prin amenințarea cu săvârşirea unei infracţiuni sau fapte păgubitoare determinate sau determinabile, îndreptată împotriva sa ori a altei persoane, care este de natură să îi producă o stare de temere.*

I. STRUCTURA INFRACŢIUNII

1. Obiectul

- **obiectul juridic special:** relaţiile sociale privitoare la libertatea psihică a persoanei;
- **obiectul material:** nu are.

2. Subiectul

- **subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală;
  - participaţia penală este posibilă sub toate formele;
  - coautoratul nu este însă posibil atunci când fapta este săvârşită prin viu grai.
- **subiectul pasiv:** persoana fizică în viaţă;
  - pluralitatea de subiecţi pasivi determină reţinerea unei pluralităţi de infracţiuni.

3. Latura obiectivă

- **elementul material:** constă în acţiunea de intimidare a unei persoane prin ameninţarea realizată prin orice mijloace (*viu grai, scrisori, telefon, sms*) cu săvârşirea unei infracţiuni sau a unei fapte (acţiune sau inacţiune) care-i poate cauza un prejudiciu material (nu moral) determinat sau determinabil, împotriva sa, a soţului, a unei rude apropiate ori a altei persoane;
  - nu contează dacă acţiunea a fost determinată de un interes legitim;
  - acţiunea trebuie să fie susceptibilă să producă o stare de temere (nu este necesar ca starea să se producă efectiv);
  - răul cu care se ameninţă trebuie să fie injust şi iminent sau să se producă în viitorul apropiat.
- **urmarea imediată:** constă în starea de pericol pentru libertatea psihică a persoanei ameninţate;

- **legătura de cauzalitate:** trebuie să existe între ameninţare şi starea de pericol produsă.

4. Latura subiectivă

- intenţie directă sau indirectă;
- nu contează mobilul sau scopul pentru existenţa infracţiunii; ele vor fi avute în vedere la individualizarea pedepsei de către instanţă.

II. FORMELE INFRACŢIUNII

- actele pregătitoare sunt posibile, dar neincriminate, cu excepţia situaţiei în care fapta este comisă prin viu grai, când nu sunt posibile;
- tentativa este posibilă, dar nu este incriminată, cu excepţia infracţiunii de ameninţare comise prin viu grai la care tentativa este imposibilă, infracţiunea fiind instantanee;
- fapta se consumă în momentul în care persoana ameninţată ia cunoştinţă despre ameninţarea care este de natură să îi producă o stare de temere;
- poate avea formă continuată, caz în care se epuizează după efectuarea ultimului act de executare.

III. PEDEAPSA

- infracţiunea de ameninţare se pedepseşte cu închisoare sau amendă, fără ca pedeapsa aplicată să poată depăşi sancţiunea prevăzută de lege pentru infracţiunea care a format obiectul ameninţării.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- acţiunea penală se pune în mişcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate;
- răspunderea penală este înlăturată prin retragerea plângerii prealabile, nu şi prin împăcare.

NB

Se va reţine concursul între infracţiunea de ameninţare şi infracţiunea cu care se ameninţă, dacă aceasta din urmă este săvârşită ulterior, după trecerea unei perioade de timp; ameninţarea este absorbită de infracţiunea cu care se ameninţă dacă, în aceeaşi împrejurare, este săvârşită şi infracţiunea cu care se ameninţă.

NB

Ameninţarea este absorbită în conţinutul constitutiv al mai multor infracţiuni complexe: şantaj; viol; tâlhărie; ultraj judiciar; cercetare abuzivă; forma agravată a infracţiunii de purtare abuzivă.

FIŞA

NR. 16 ŞANTAJUL

Sediul materiei: *art. 207 C. pen.*

> ***Art. 207. Şantajul.*** *(1) Constrângerea unei persoane să dea, să facă, să nu facă sau să sufere ceva, în scopul de a dobândi în mod injust un folos nepatrimonial, pentru sine ori pentru altul, se pedepseşte cu închisoarea de la unu la 5 ani.*
> *(2) Cu aceeaşi pedeapsă se sancţionează ameninţarea cu darea în vileag a unei fapte reale sau imaginare, compromiţătoare pentru persoana ameninţată ori pentru un membru de familie al acesteia, în scopul prevăzut în alin. (1).*
> *(3) Dacă faptele prevăzute în alin. (1) şi alin. (2) au fost comise în scopul de a dobândi în mod injust un folos patrimonial, pentru sine sau pentru altul, pedeapsa este închisoarea de la 2 la 7 ani.*

Noţiune

A. Varianta tip

➲ *constrângerea unei persoane să dea, să facă, să nu facă sau să sufere ceva, în scopul de a dobândi în mod injust un folos nepatrimonial, pentru sine ori pentru altul.*

B. Varianta asimilată

➲ *ameninţarea cu darea în vileag a unei fapte reale sau imaginare, compromiţătoare pentru persoana ameninţată sau pentru un membru de familie al acesteia, în scopul de a dobândi în mod injust un folos nepatrimonial, pentru sine ori pentru altul.*

C. Varianta agravată

➲ *fapta în formă tip sau asimilată a fost săvârşită în scopul de a dobândi în mod injust un folos patrimonial, pentru sine ori pentru altul.*

I. STRUCTURA INFRACŢIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

➲ **obiectul juridic principal:** relaţiile sociale privitoare la libertatea psihică a persoanei;

➲ **obiectul juridic secundar:** relaţiile sociale privitoare la integritatea fizică sau sănătatea persoanei, la patrimoniul, la onoarea şi demnitatea acesteia;

➲ **obiectul material:** nu are, în principiu; prin excepţie, obiectul material poate fi reprezentat de corpul persoanei;

➲ la varianta agravată folosul patrimonial nu constituie obiectul material, ci consecinţa infracţiunii.

1.2. Subiectul

➲ **subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală;

➲ participaţia penală este posibilă în toate formele; coautoratul nu este posibil dacă fapta a fost comisă prin ameninţare prin viu grai.

NB Dacă persoana vătămată este constrânsă să comită o infracţiune (constrângere morală), făptuitorul nu va răspunde pentru şantaj, ci pentru instigare la acea infracţiune (în participaţie improprie, dacă autorul beneficiază de o cauză de neimputabilitate).

- **subiectul pasiv:** persoana fizică în viaţă; nu poate fi subiect pasiv o persoană juridică;
  - pluralitatea de subiecţi pasivi determină reţinerea unei pluralităţi de infracţiuni.

1.3. Latura obiectivă

- **elementul material:** constrângerea unei persoane prin orice mijloace (violenţă, ameninţare etc.) să dea, să facă, să nu facă sau să sufere ceva;
  - dacă şantajul se comite prin violenţă sau prin ameninţare, atunci acesta va absorbi forma tip a infracţiunii de lovire sau alte violenţe [art. 193 alin. (1) C. pen.] sau infracţiunea de ameninţare (art. 206 C. pen.); va fi însă reţinut în concurs cu infracţiunea de lovire sau alte violenţe în varianta agravată [art. 193 alin. (2) C. pen.] sau cu vătămarea corporală (art. 194 C. pen.) dacă sunt necesare zile de îngrijiri medicale pentru vindecare sau dacă violenţele au cauzat vreuna dintre consecinţele prevăzute de art. 194 alin. (1) C. pen.;
  - este suficient ca actele de constrângere să creeze o stare de temere persoanei vătămate, nefiind necesar ca aceasta să dea, să facă, să nu facă sau să sufere ceva.

NB Dacă prin ameninţare sau violenţă se solicită întreținerea unui act sexual → dacă actul sexual are loc în aceeaşi împrejurare → se va reţine numai infracţiunea de viol; dacă solicitarea vizează întreţinerea actului sexual în viitor → se va reţine numai infracţiunea de şantaj.

- **urmarea imediată:** starea de pericol pentru libertatea psihică a victimei → încălcarea libertăţii psihice generează o temere cu privire la existenţa unui pericol viitor, iar nu actual;
  - infracţiunea de şantaj este o infracţiune de pericol.
- **legătura de cauzalitate:** trebuie să existe între constrângere şi starea de pericol.

1.4. Latura subiectivă

- intenţia directă calificată prin scop: obţinerea pentru sine sau pentru altul, în mod injust, a unui folos nepatrimonial;
- prezintă importanţă scopul, însă nu contează mobilul folosit pentru realizarea acestuia.

NB Se va reţine concursul între infracţiunile de şantaj şi lipsire de libertate în mod ilegal dacă se solicită, pentru eliberarea persoanei private de libertate în mod ilicit, un folos patrimonial sau nepatrimonial.

2. Varianta asimilată

- **ameninţarea cu darea în vileag a unei fapte reale sau imaginare, compromiţătoare pentru persoana ameninţată sau pentru un membru de familie al acesteia, în scopul de a dobândi în mod injust un folos nepatrimonial, pentru sine ori pentru altul [art. 207 alin. (2) C. pen.].**
  - în cazul acestei forme asimilate sunt afectate nu doar relaţiile sociale privitoare la libertatea psihică a victimei, ci şi cele privitoare la onoarea sau demnitatea persoanei;

- la varianta asimilată, elementul material al laturii obiective se realizează prin ameninţarea cu „darea în vileag” a unor fapte compromiţătoare nu doar pentru persoana ameninţată, ci şi pentru un membru al familiei acesteia, în sensul stabilit de art. 177 C. pen.;
- sub aspectul laturii subiective, fapta este săvârşită cu intenţie directă calificată prin scop: obţinerea pentru sine sau pentru altul, în mod injust, a unui folos nepatrimonial;
- infracţiunea de şantaj o absoarbe pe cea de ameninţare.

3. Varianta agravată

- **fapta în formă tip sau asimilată a fost săvârşită în scopul de a dobândi în mod injust un folos patrimonial, pentru sine ori pentru altul [art. 207 alin. (3) C. pen.];**
  - în cazul variantei agravate, folosul patrimonial obţinut nu reprezintă obiectul material al infracţiunii, ci consecinţa acesteia şi prejudiciul cauzat persoanei vătămate;
  - sub aspectul laturii subiective, fapta tipică sau asimilată este săvârşită cu intenţie directă calificată prin scopul de a obţine, pentru sine sau pentru altul, un folos patrimonial, indiferent dacă folosul patrimonial este just sau injust.

NB

Dacă persoana vătămată cedează constrângerii, trebuie să existe un interval de timp între exercitarea constrângerii şi activitatea victimei de a da, a face, a nu face sau a suferi ceva; spre deosebire de tâlhărie (art. 233 C. pen.), în cazul variantei agravate a şantajului, la care se urmăreşte obţinerea unui folos patrimonial, pericolul este viitor, fiind necesar să treacă un interval de timp între constrângere şi obţinerea folosului patrimonial; în cazul tâlhăriei, exercitarea violenţei sau ameninţării este simultană cu luarea bunului, de regulă.

II. FORMELE INFRACŢIUNII

- actele de pregătire şi tentativa sunt posibile, dar neincriminate;
- fapta se consumă atunci când se produce starea de pericol pentru libertatea psihică a victimei;
- infracţiunea poate îmbrăca forma continuată, situaţie în care se epuizează după ultimul act de executare.

III. PEDEAPSA

- infracţiunea de şantaj în formă tip şi asimilată se pedepseşte cu închisoarea de la unu la 5 ani;
- dacă varianta tip şi cea asimilată a infracţiunii de şantaj au fost comise în scopul de a dobândi în mod injust un folos patrimonial, pentru sine sau pentru altul, pedeapsa este închisoarea de la 2 la 7 ani.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- acţiunea penală se pune în mişcare şi se exercită din oficiu.

FIŞA

NR. 17 VIOLUL

Sediul materiei: *art. 218 C. pen.*

Art. 218. Violul. *(1) Raportul sexual, actul sexual oral sau anal cu o persoană, săvârşit prin constrângere, punere în imposibilitate de a se apăra ori de a-şi exprima voința sau profitând de această stare, se pedepseşte cu închisoarea de la 3 la 10 ani şi interzicerea exercitării unor drepturi.*
(2) Cu aceeaşi pedeapsă se sancționează orice alte acte de penetrare vaginală sau anală comise în condițiile alin. (1).
(3) Pedeapsa este închisoarea de la 5 la 12 ani şi interzicerea exercitării unor drepturi atunci când:
a) victima se află în îngrijirea, ocrotirea, educarea, paza sau tratamentul făptuitorului;
b) victima este rudă în linie directă, frate sau soră;
c) victima nu a împlinit vârsta de 16 ani;
d) fapta a fost comisă în scopul producerii de materiale pornografice;
e) fapta a avut ca urmare vătămarea corporală;
f) fapta a fost săvârşită de două sau mai multe persoane împreună.
(4) Dacă fapta a avut ca urmare moartea victimei, pedeapsa este închisoarea de la 7 la 18 ani şi interzicerea exercitării unor drepturi.
(5) Acțiunea penală pentru fapta prevăzută în alin. (1) şi alin. (2) se pune în mişcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.
(6) Tentativa la infracțiunile prevăzute în alin. (1)-(3) se pedepseşte.

Noțiune

A. Varianta tip

➲ *raportul sexual, actul sexual oral sau anal cu o persoană de sex diferit sau de acelaşi sex, săvârşit prin constrângere, punere în imposibilitate de a se apăra ori de a-şi exprima voinţa sau profitând de această stare.*

B. Varianta asimilată

➲ *orice alte acte de penetrare vaginală sau anală cu o persoană de sex diferit sau de acelaşi sex, săvârşite prin constrângere, punere în imposibilitate de a se apăra ori de a-şi exprima voinţa sau profitând de această stare.*

C. Variante agravate

➲ *fapta s-a săvârşit asupra unei persoane care se află în îngrijirea, ocrotirea, educarea, paza sau tratamentul făptuitorului;*

➲ *fapta a fost comisă asupra unei persoane care este rudă în linie directă, frate sau soră;*

➲ *fapta a fost săvârşită asupra victimei care nu a împlinit vârsta de 16 ani;*

➲ *fapta a fost comisă în scopul producerii de materiale pornografice;*

➲ *fapta a avut ca urmare vătămarea corporală;*

➲ *fapta a fost săvârşită de două sau mai multe persoane împreună;*

➲ *fapta a avut ca urmare moartea victimei.*

I. STRUCTURA INFRACŢIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

- **obiectul juridic principal:** relaţiile sociale privitoare la libertatea sexuală a persoanei;
- **obiectul juridic secundar:** relaţiile sociale privitoare la viaţa, sănătatea, integritatea fizică sau psihică a persoanei;
- **obiectul material:** corpul persoanei în viaţă.

1.2. Subiectul

- **subiectul activ:** numai persoana fizică cu capacitate penală poate fi subiect activ nemijlocit (autor); persoana juridică poate fi complice/instigator;
  - participaţia penală este posibilă sub forma instigării şi a complicităţii anterioare la varianta tip şi la cea asimilată;
  - săvârşirea faptei de două sau mai multe persoane împreună reprezintă o variantă agravată a infracţiunii → la variantele agravate, participaţia penală este posibilă în toate formele, inclusiv coautorat şi complicitate concomitentă.
- **subiectul pasiv:** persoana fizică în viaţă, indiferent de sex;
  - pluralitatea de subiecţi pasivi determină reţinerea unei pluralităţi de infracţiuni.

NB Dacă o persoană întreţine cu bună ştiinţă acte sexuale cu o persoană decedată → suntem în prezenţa infracţiunii de profanare de cadavre sau morminte (art. 383 C. pen).

NB Nu există concurs ideal între infracţiunile de viol şi act sexual cu un minor dacă subiectul pasiv este unic!

1.3. Latura obiectivă

- **elementul material:** întreţinerea unui raport sexual, act sexual oral sau anal ori efectuarea oricăror alte acte de penetrare vaginală sau anală cu o persoană de acelaşi sex sau de sex diferit, prin constrângere, punere în imposibilitate de a se apăra ori de a-şi exprima voinţa sau profitând de această stare;
  - poate consta doar într-o acţiune (infracţiune comisivă);
  - la varianta asimilată elementul material poate consta în introducere de obiecte sau degete, obligarea victimei de a întreţine un act sexual cu un animal etc.; nu contează dacă actele de penetrare vaginală sau anală au fost comise de făptuitor, de făptuitor prin intermediul unui animal sau de victimă obligată de făptuitor;
  - cerinţa esenţială constă în aceea că fapta trebuie să fie comisă fără consimţământul victimei, prin constrângere fizică sau psihică, punere în imposibilitate de a se apăra sau de a-şi exprima voinţa ori profitând de această stare; constrângerea trebuie să conducă la înlăturarea sau

diminuarea opoziţiei victimei, nefiind însă necesar ca ea să fie şi irezistibilă; pentru reţinerea infracţiunii de viol, nu este necesar să existe întotdeauna dovada unei rezistenţe fizice a victimei în faţa actelor de constrângere anterioare sau concomitente săvârşirii infracţiunii; imposibilitatea victimei de a se apăra sau de a-şi exprima voinţa poate fi preexistentă (profitând) sau urmare a acţiunii făptuitorului ori a altui participant (punere în imposibilitate de a se apăra sau de a-şi exprima voinţa).

NB

Variantele tip şi asimilată, comise prin constrângere, absorb infracţiunile de ameninţare, lovire sau alte violenţe şi lipsire de libertate în mod ilegal pe durata necesară săvârşirii infracţiunii de viol, fiind reţinute însă în concurs cu aceasta din urmă dacă privarea de libertate precedă sau depăşeşte ca durată violul; de asemenea, dacă violul este săvârşit prin profitare de starea victimei aflate în imposibilitate de a se apăra sau de a-şi exprima voinţa, acesta nu absoarbe lipsirea de libertate.

- **urmarea imediată:** în principiu, rezultă din materialitatea faptei (*ex re*);
  - la variantele agravate care produc urmări praeterintenţionate trebuie dovedită.
- **legătura de cauzalitate:** încălcarea libertăţii victimei.

1.4. Latura subiectivă

- intenţie directă;
- pentru variantele tip şi asimilată nu interesează mobilul sau scopul săvârşirii faptei;
- săvârşirea faptei în scopul producerii de materiale pornografice determină reţinerea variantei agravate a infracţiunii de viol, prevăzută la art. 218 alin. (3) lit. d) C. pen.

2. Variante agravate

- **fapta s-a săvârşit asupra unei persoane care se află în îngrijirea, ocrotirea, educarea, paza sau tratamentul făptuitorului [art. 218 alin. (3) lit. a) C. pen.];**
  - vizează atât forma tip, cât şi pe cea asimilată.
- **fapta a fost comisă asupra unei persoane care este rudă în linie directă, frate sau soră [art. 218 alin. (3) lit. b) C. pen.];**
  - subiecţii pasivi trebuie să fie rude în linie directă, frate sau soră;
  - infracţiunea de viol în variantă agravată absoarbe incestul;
  - violul comis între soţi ori între veri primari îmbracă forma tip sau asimilată, dacă nu există altă circumstanţă agravantă.
- **fapta a fost săvârşită asupra victimei care nu a împlinit vârsta de 16 ani [art. 218 alin. (3) lit. c) C. pen.];**
  - vârsta subiectului pasiv trebuie să fie mai mică de 16 ani (circumstanţă reală), iar făptuitorul trebuie să cunoască sau să prevadă această împrejurare la momentul săvârşirii infracţiunii;
  - necunoaşterea vârstei victimei înlătură circumstanţa agravantă;
  - circumstanţele agravante de la lit. b) şi c) pot fi reţinute împreună;

- se va reţine violul în formă agravată dacă subiectul pasiv are o vârstă fragedă, chiar dacă nu s-a folosit violenţa împotriva lui.

- **fapta a fost comisă în scopul producerii de materiale pornografice [art. 218 alin. (3) lit. d) C. pen.];**
  - scopul săvârşirii infracţiunii constă în producerea de materiale pornografice;
  - nu este necesar ca scopul să fi fost atins.
- **fapta a avut ca urmare vătămarea corporală [art. 218 alin. (3) lit. e) C. pen.];**
  - agravanta constă în urmarea imediată praeterintenţionată a faptei: o infirmitate, leziuni traumatice sau afectarea sănătăţii unei persoane care au necesitat pentru vindecare mai mult de 90 de zile de îngrijiri medicale, un prejudiciu estetic permanent şi grav, avortul, punerea în primejdie a vieţii persoanei;
  - sub aspectul laturii subiective, fapta este comisă cu praeterintenţie;
  - dacă există intenţia făptuitorului de a provoca o infirmitate, leziuni traumatice sau afectarea sănătăţii unei persoane care necesită, pentru vindecare, mai mult de 90 de zile de îngrijiri medicale sau un prejudiciu estetic grav şi permanent, se va reţine concursul între infracţiunea de viol [în formă tip, asimilată sau altă variantă agravată decât cea de la lit. e)] şi cea de vătămare corporală.
- **fapta a fost săvârşită de două sau mai multe persoane împreună [art. 218 alin. (3) lit. f) C. pen.];**
  - făptuitorii trebuie să fie coautori, autori succesivi sau complici concomitenţi;
  - pentru reţinerea acestei variante agravate nu este necesar ca toţi participanţii să fi întreţinut un raport sexual, un act sexual oral sau anal ori alte acte de penetrare vaginală sau anală cu victima violului;
  - nu există coautorat în următoarele situaţii: dacă unul dintre făptuitori imobilizează victima, iar celălalt o violează (primul va avea calitatea de complice la infracţiunea de viol în formă agravată, iar cel de-al doilea de autor); dacă ambii făptuitori violează victima, imobilizând-o pe rând, fiecare va avea calitatea de autor al violului în formă agravată; dacă făptuitorii violează succesiv victima, ambii vor avea calitatea de autori ai violului în formă agravată, iar nu pe cea de coautori;
  - nu se va reţine circumstanţa agravantă legală prevăzută de art. 77 lit. a) C. pen. privind săvârşirea faptei de trei sau mai multe persoane împreună, dar se poate reţine circumstanţa agravantă legală prevăzută de art. 77 lit. d) C. pen., în cazul în care fapta este săvârşită de un major împreună cu un minor;
  - pluralitatea de subiecţi activi constituie o circumstanţă reală.
- **fapta a avut ca urmare moartea victimei [art. 218 alin. (4) C. pen.].**
  - violul a avut ca urmare praeterintenţionată moartea victimei; latura subiectivă a infracţiunii de viol în variantă agravată constă în praeterintenţie;
  - dacă decesul victimei survine ca urmare a exercitării cu intenţie (directă sau indirectă) a activităţilor violente asupra victimei, violul [dar nu în varianta agravată prevăzută de art. 218 alin. (4) C. pen.] poate fi reţinut în concurs cu omorul calificat;
  - dacă se produce praeterintenţionat sinuciderea victimei violului → se va reţine numai infracţiunea de viol (în formă tip, asimilată sau agravată);

- dacă făptuitorul a acţionat cu intenţie atât în scopul violării victimei, cât şi în cel al determinării sinuciderii acesteia → se va reţine concursul între infracţiunea de viol şi cea de determinare sau înlesnire a sinuciderii.

II. FORMELE INFRACŢIUNII

- actele preparatorii sunt posibile, dar nu sunt incriminate;
- tentativa este posibilă numai în forma imperfectă şi este incriminată; nu este posibilă tentativa perfectă;
- fapta se consumă în momentul întreţinerii raportului sexual, actului sexual oral sau anal ori actelor de penetrare vaginală sau anală;
- fapta poate fi comisă în formă continuată, când se epuizează după ultimul act de executare;
- are caracter progresiv atunci când urmările se amplifică în timp după momentul săvârşirii faptei;
- este posibilă desistarea drept cauză de nepedepsire, nu şi împiedicarea producerii rezultatului.

NB Dacă violul nu se consumă, poate exista concurs între tentativă de viol şi infracţiunea de lipsire de libertate în mod ilegal.

III. PEDEAPSA

- violul în formă tip şi asimilată se pedepseşte cu închisoarea de la 3 la 10 ani şi interzicerea exercitării unor drepturi;
- dacă fapta s-a săvârşit asupra unei persoane care se află în îngrijirea, ocrotirea, educarea, paza sau tratamentul făptuitorului, asupra unei persoane care este rudă în linie directă, frate sau soră, asupra victimei care nu a împlinit vârsta de 16 ani, în scopul producerii de materiale pornografice, a avut ca urmare vătămarea corporală sau a fost săvârşită de două sau mai multe persoane împreună, pedeapsa este închisoarea de la 5 la 12 ani şi interzicerea exercitării unor drepturi;
- dacă fapta a avut ca urmare moartea victimei, pedeapsa este închisoarea de la 7 la 18 ani şi interzicerea exercitării unor drepturi.

NB În cazul în care tentativa de viol a fost urmată de moartea victimei, se va aplica pedeapsa pentru infracţiunea consumată.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- acţiunea penală pentru violul în formă tip şi asimilată se pune în mişcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate; dacă persoana vătămată decedează înainte de expirarea termenului prevăzut de lege pentru introducerea plângerii prealabile → acţiunea penală poate fi pusă în mişcare din oficiu;
- răspunderea penală este înlăturată prin retragerea plângerii prealabile, nu şi prin împăcare.

FIŞA

NR. 18

ACTUL SEXUAL CU UN MINOR

Sediul materiei: *art. 220 C. pen.*

Art. 220. Actul sexual cu un minor. *(1) Raportul sexual, actul sexual oral sau anal, precum şi orice alte acte de penetrare vaginală sau anală comise cu un minor cu vârsta între 13 şi 15 ani se pedepsesc cu închisoarea de la unu la 5 ani.*
(2) Fapta prevăzută în alin. (1), săvârşită asupra unui minor care nu a împlinit vârsta de 13 ani, se pedepseşte cu închisoarea de la 2 la 7 ani şi interzicerea exercitării unor drepturi.
(3) Fapta prevăzută în alin. (1), comisă de un major cu un minor cu vârsta între 13 şi 18 ani, când majorul a abuzat de autoritatea ori influența sa asupra victimei, se pedepseşte cu închisoarea de la 2 la 7 ani şi interzicerea exercitării unor drepturi.
(4) Fapta prevăzută în alin. (1)-(3) se sancționează cu închisoarea de la 3 la 10 ani şi interzicerea exercitării unor drepturi, atunci când:
a) minorul este rudă în linie directă, frate sau soră;
b) minorul se află în îngrijirea, ocrotirea, educarea, paza sau tratamentul făptuitorului;
c) a fost comisă în scopul producerii de materiale pornografice.
(5) Faptele prevăzute în alin. (1) şi alin. (2) nu se sancționează dacă diferența de vârstă nu depăşeşte 3 ani.

Noţiune

A. Varianta tip

➲ *raportul sexual, actul sexual oral sau anal, precum şi orice alte acte de penetrare vaginală sau anală comise cu un minor cu vârsta cuprinsă între 13 şi 15 ani.*

B. Variante agravate

➲ *fapta este săvârşită asupra unui minor care nu a împlinit vârsta de 13 ani;*

➲ *fapta este săvârşită de un major cu un minor cu vârsta între 13 şi 18 ani, când majorul a abuzat de autoritatea ori influenţa sa asupra victimei;*

➲ *fapta este comisă asupra unui minor care este rudă în linie directă, frate sau soră cu făptuitorul;*

➲ *fapta este comisă asupra unui minor care se află în îngrijirea, ocrotirea, educarea, paza sau tratamentul făptuitorului;*

➲ *fapta este comisă în scopul producerii de materiale pornografice.*

I. STRUCTURA INFRACŢIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

➲ **obiectul juridic special:** relaţiile sociale privitoare la libertatea sexuală a minorului;

➲ **obiectul material:** corpul minorului.

1.2. Subiectul

- **subiectul activ:** orice persoană cu capacitate penală, indiferent de vârstă (minor sau major); subiectul activ nu este circumstanţiat în cazul variantei tip; persoana juridică nu poate fi subiect activ nemijlocit;
  - participaţia penală este posibilă în toate formele.
- **subiectul pasiv:** în principiu, orice minor cu vârsta cuprinsă între 13 şi 15 ani, în cazul formei tipice;
  - pluralitatea de subiecţi pasivi determină reţinerea unei pluralităţi de infracţiuni.

NB În toate situaţiile, este necesar consimţământul valabil exprimat al minorului la întreţinerea actului sexual, altfel → suntem în prezenţa infracţiunii de viol.

1.3. Latura obiectivă

- **elementul material:** întreţinerea unui raport sexual, act sexual oral sau anal, precum şi orice alte acte de penetrare vaginală sau anală cu un minor cu vârsta cuprinsă între 13 şi 15 ani, de sex diferit sau de acelaşi sex; întrucât actul sexual cu un minor este o infracţiune comisivă, elementul material nu poate consta decât într-o acţiune;
  - presupune un act sexual liber consimţit de ambele persoane;
  - nu contează dacă actul sexual a fost sau nu determinat de oferirea de bani sau alte foloase şi nici dacă minorul practică sau nu prostituţia;
  - infracţiunea de act sexual cu un minor poate fi reţinută în concurs ideal cu infracţiunea de corupere sexuală.
- **urmarea imediată:** starea de pericol pentru libertatea sexuală a minorului;
- **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei *(ex re*).

1.4. Latura subiectivă

- intenţie directă;
- este necesar ca subiectul activ să cunoască vârsta victimei, întrucât eroarea asupra vârstei minorului înlătură caracterul penal al faptei (eroarea asupra vârstei = cauză de neimputabilitate);
- nu contează mobilul sau scopul comiterii infracţiunii, cu excepţia scopului producerii materialelor pornografice, când se va reţine varianta agravată prevăzută în art. 220 alin. (4) lit. c) C. pen.

2. Variante agravate

- **fapta este săvârşită asupra unui minor care nu a împlinit vârsta de 13 ani [art. 220 alin. (2) C. pen.];**
  - subiectul pasiv este un minor cu vârsta mai mică de 13 ani;
  - este necesar ca subiectul activ să cunoască vârsta minorului pentru a se putea reţine această variantă agravată; eroarea asupra vârstei poate înlătura agravanta;
  - şi în privinţa acestei agravate, ca şi în cazul variantei tip a infracţiunii, legiuitorul a stabilit o cauză specială de nepedepsire: dacă diferenţa de vârstă dintre făptuitor şi victimă este de cel mult 3 ani.

- **fapta este săvârşită de un major cu un minor cu vârsta între 13 şi 18 ani, când majorul a abuzat de autoritatea ori influenţa sa asupra victimei [art. 220 alin. (3) C. pen.];**
  - subiectul activ în cazul acestei variante agravate este circumstanţiat → nu poate fi decât o persoană majoră (indiferent de sex), care are autoritate sau influenţă asupra minorului;
  - subiectul pasiv este un minor cu vârsta cuprinsă între 13-18 ani;
  - nu prezintă importanţă diferenţa de vârstă dintre victimă şi făptuitor, întrucât cauza de nepedepsire nu operează în cazul acestei variante agravate.
- **fapta este comisă asupra unui minor care este rudă în linie directă, frate sau soră cu făptuitorul [art. 220 alin. (4) lit. a) C. pen.];**
  - această variantă agravată are autor calificat: rudă în linie directă, frate sau soră;
  - dacă fapta este săvârşită în coautorat, pentru reţinerea acestei variante agravate, este necesar ca toţi coautorii să aibă calitatea de rudă în linie directă, frate sau soră.
- **fapta este comisă asupra unui minor care se află în îngrijirea, ocrotirea, educarea, paza sau tratamentul făptuitorului [art. 220 alin. (4) lit. b) C. pen.];**
  - şi această variantă agravată are autor calificat: persoana în a cărei îngrijire se află minorul, indiferent de forma în care sunt angajaţi; părinţii (naturali sau adoptivi), tutorele, curatorul, profesorii, cei care asigură paza minorilor privaţi de libertate, medici, asistenţi medicali, terapeuţi etc.
- **fapta este comisă în scopul producerii de materiale pornografice [art. 220 alin. (4) lit. c) C. pen.];**
  - scopul comiterii infracţiunii este cel care caracterizează această variantă agravată;
  - nu este necesar ca scopul să fie atins, adică materialele pornografice să fie produse.

II. FORMELE INFRACŢIUNII

- actele pregătitoare sunt posibile, dar neincriminate;
- tentativa perfectă nu este posibilă;
- tentativa imperfectă este posibilă, dar neincriminată;
- fapta se consumă odată cu întreţinerea raportului sexual, actului sexual ori a oricăror acte de penetrare vaginală sau anală;
- fapta poate îmbrăca formă continuată, caz în care se epuizează după ultimul act de executare.

NB

Dacă în urma actului sexual se produce praeterintenţionat vătămarea corporală sau moartea minorului, se va reţine concursul între infracţiunea de act sexual cu un minor şi lovirea sau alte violenţe, vătămarea corporală, loviri sau vătămări cauzatoare de moarte.

III. PEDEAPSA

- varianta tip a infracţiunii se pedepseşte cu închisoarea de la unu la 5 ani;
- fapta săvârşită asupra unui minor care nu a împlinit vârsta de 13 ani se pedepseşte cu închisoarea de la 2 la 7 ani şi interzicerea exercitării unor drepturi;

- fapta comisă de un major cu un minor cu vârsta între 13 şi 18 ani, când majorul a abuzat de autoritatea ori influenţa sa asupra victimei, se pedepseşte cu închisoarea de la 2 la 7 ani şi interzicerea exercitării unor drepturi;
- variantele agravate comise asupra unui minor care este rudă în linie directă cu făptuitorul, frate sau soră; asupra unui minor aflat în îngrijirea, ocrotirea, educarea, paza sau tratamentul făptuitorului sau în scopul producerii de materiale pornografice se sancţionează cu închisoarea de la 3 la 10 ani şi interzicerea exercitării unor drepturi;
- legiuitorul a reglementat o cauză specială de nepedepsire în art. 220 alin. (5) C. pen., pentru varianta tip şi pentru varianta agravată când fapta a fost comisă asupra unui minor care nu a împlinit vârsta de 13 ani; potrivit acestui text de lege, raportul sexual, actul sexual oral sau anal, precum şi orice alte acte de penetrare vaginală sau anală comise cu un minor cu vârsta cuprinsă între 13 şi 15 ani şi cele exercitate asupra unui minor care nu a împlinit vârsta de 13 ani nu se sancţionează dacă diferenţa de vârstă dintre făptuitor şi victimă nu depăşeşte 3 ani.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- acţiunea penală se pune în mişcare şi se exercită din oficiu în toate cazurile, pentru că subiectul pasiv este minor în toate variantele infracţiunii.

FIŞA

NR. 19 VIOLAREA DE DOMICILIU

Sediul materiei: *art. 224 C. pen.*

> ***Art. 224. Violarea de domiciliu.*** *(1) Pătrunderea fără drept, în orice mod, într-o locuință, încăpere, dependință sau loc împrejmuit ținând de acestea, fără consimțământul persoanei care le folosește, ori refuzul de a le părăsi la cererea acesteia se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă.*
> *(2) În cazul în care fapta este săvârșită de o persoană înarmată, în timpul nopții ori prin folosire de calități mincinoase, pedeapsa este închisoarea de la 6 luni la 3 ani sau amenda.*
> *(3) Acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.*

Noţiune

A. Varianta tip:

- ➲ *pătrunderea fără drept, în orice mod, într-o locuinţă, încăpere, dependinţă sau loc împrejmuit ţinând de acestea, fără consimţământul persoanei care le foloseşte;*
- ➲ *refuzul de a le părăsi la cererea acesteia.*

B. Variante agravate:

- ➲ *fapta este săvârşită de o persoană înarmată;*
- ➲ *fapta este săvârşită în timpul nopţii;*
- ➲ *fapta este săvârşită prin folosire de calităţi mincinoase.*

I. STRUCTURA INFRACŢIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

- ➲ **obiectul juridic special:** relaţiile sociale privitoare la apărarea inviolabilităţii domiciliului şi a vieţii private a persoanei fizice.

NB

„Domiciliul", în sensul art. 224 C. pen., reprezintă locuinţa, încăperea, dependinţa sau locul împrejmuit ţinând de acestea în care locuieşte şi îşi desfăşoară viaţa privată persoana vătămată.
Nu constituie domiciliu celula ori sediul profesional, chiar dacă, din punct de vedere procedural, există posibilitatea efectuării unei percheziţii domiciliare într-o celulă din penitenciar sau la sediul profesional; de asemenea, domiciliul nu este locul împrejmuit care permite accesul într-un magazin.

- ➲ **obiectul material:** nu are.

1.2. Subiectul

- ➲ **subiectul activ:** poate fi orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală;

- poate fi chiar proprietarul imobilului: există violare de domiciliu când proprietarul pătrunde în locuinţa chiriaşului, fără voia acestuia, înainte ca hotărârea de evacuare să fie pusă în executare;
- există violare de domiciliu şi atunci când tutorele pătrunde fără drept în locuinţa minorului;
- participaţia penală este posibilă în orice formă (coautorat, instigare, complicitate); în cazul coautoratului/complicităţii concomitente se poate reţine circumstanţa agravantă legală prevăzută de art. 77 lit. a) C. pen.

- **subiectul pasiv:** poate fi orice persoană fizică în folosinţa căreia se află locuinţa, încăperea, dependinţa sau locul împrejmuit ţinând de acestea.

NB

Nu contează dacă folosinţa (reţinerea) imobilului se face sau nu în baza unui titlu; prin „folosinţă" se tinde la ocrotirea unei situaţii de fapt, iar nu a unei situaţii de drept; există violare de domiciliu şi atunci când locuinţa nu este efectiv ocupată.

- nu poate fi o persoană juridică;
- pluralitatea de subiecţi pasivi determină reţinerea tot atâtor infracţiuni câţi subiecţi pasivi există, aflate în concurs.

1.3. Latura obiectivă

- **elementul material** constă în:
  - **pătrunderea fără drept,** în orice mod, într-o locuinţă, încăpere, dependinţă sau loc împrejmuit ţinând de acestea; cerinţa esenţială a elementului material constă în faptul că pătrunderea s-a realizat *fără drept, fără consimţământul persoanei care foloseşte imobilul*; lipsa consimţământului se prezumă până la proba contrară;
  - **refuzul de părăsire** a unei locuinţe, încăperi, dependinţe sau a unui loc împrejmuit ţinând de acestea, la cererea persoanei care le foloseşte; refuzul de părăsire trebuie să fie fără drept, explicit şi precedat de o cerere expresă în sensul părăsirii (eroarea de fapt profită făptuitorului); cererea de părăsire poate fi făcută nu doar de către proprietar, ci şi de către persoana care foloseşte locuinţa, de membrii familiei sau de o persoană care locuieşte împreună cu aceasta sau o reprezintă;
  - cerinţa esenţială ca pătrunderea sau refuzul de a părăsi o locuinţă, încăpere, dependinţă sau loc împrejmuit ţinând de acestea să se realizeze „fără drept" este îndeplinită şi atunci când dreptul (de a locui) este exercitat în mod abuziv;
  - există infracţiunea de violare de domiciliu chiar dacă pătrunderea a fost licită, dar făptuitorul a continuat să rămână acolo, refuzând fără drept părăsirea;

NB

Fapta nu este tipică dacă acţiunea făptuitorului se fundamentează pe o bază legală, nefiind întrunite elementele constitutive ale acestei infracţiuni; de asemenea, fapta nu este tipică dacă imobilul este locuit de mai multe persoane şi există consimţământul uneia dintre aceste persoane.

NB

Dacă se realizează elementul material al laturii obiective în ambele modalităţi, se va reţine o singură infracţiune, nu un concurs de infracţiuni ori o infracţiune continuată.

- **urmarea imediată:** crearea unei stări de pericol ca efect al încălcării inviolabilităţii domiciliului; violarea de domiciliu este o infracţiune de pericol abstract;
- **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei, nefiind necesară dovedirea acesteia.

1.4. Latura subiectivă

- intenţie directă sau indirectă;
- nu prezintă importanţă mobilul sau scopul activităţii infracţionale.

2. Variante agravate

- **fapta este săvârşită de o persoană înarmată [art. 224 alin. (2) C. pen.];**
  - făptuitorul trebuie să aibă asupra sa o armă propriu-zisă vizibilă sau să comită fapta utilizând o armă asimilată, în sensul definit de art. 179 alin. (1) şi (2) C. pen.;
- **fapta este săvârşită în timpul nopţii [art. 224 alin. (2) C. pen.];**
  - nu contează dacă făptuitorul profită sau nu de faptul că este noapte.
- **fapta este săvârşită prin folosire de calităţi mincinoase [art. 224 alin. (2) C. pen.].**
  - nu prezintă importanţă dacă este sau nu o calitate oficială cea de care se foloseşte făptuitorul pentru comiterea infracţiunii; este însă necesar ca această calitate mincinoasă să fie aptă să permită intrarea făptuitorului în domiciliul victimei sau să justifice refuzul părăsirii acestuia;
  - se poate reţine concursul cu infracţiunea de uzurpare de calităţi oficiale (art. 258 C. pen.) în cazul în care făptuitorul invocă o calitate oficială.

II. FORMELE INFRACŢIUNII

- actele pregătitoare sunt posibile dacă infracţiunea este săvârşită în modalitatea pătrunderii fără drept, însă nu sunt incriminate;
- tentativă este posibilă în cazul pătrunderii fără drept, însă nu este incriminată; în cazul în care elementul material al laturii obiective constă în refuzul fără drept de a părăsi domiciliul victimei la cererea acesteia, tentativa nu este posibilă (omisivă proprie);
- infracţiunea de violare de domiciliu se consumă în momentul realizării elementului material al laturii obiective, respectiv momentul pătrunderii fără drept şi fără consimţământul victimei în domiciliul acesteia sau acela al refuzului de a părăsi domiciliul, la cererea acesteia;
- are formă continuă, epuizându-se la momentul încetării activităţii infracţionale;
- poate avea formă continuată, caz în care se epuizează la îndeplinirea ultimului act de executare.

NB Infracţiunea de violare de domiciliu este absorbită de furtul calificat comis prin violarea de domiciliu [art. 229 alin. (2) lit. b) C. pen.]; de asemenea, este absorbită de varianta calificată a infracţiunii de tâlhărie comisă prin violarea de domiciliu [art. 234 alin. (1) lit. f) C. pen.].

NB Poate fi reţinut concursul ideal între violarea de domiciliu şi nerespectarea hotărârilor judecătoreşti.

III. PEDEAPSA

- fapta tip se pedepseşte cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă;
- în cazul variantelor agravate, pedeapsa este închisoarea de la 6 luni la 3 ani sau amenda.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- acţiunea penală se pune în mişcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate atât în cazul formei tip, cât şi în cazul variantelor agravate.

NB

Trebuie distins între infracţiunea de violare de domiciliu, care presupune **pătrunderea** fără drept, şi infracţiunea de tulburare de posesie, care presupune **ocuparea** fără drept a unui imobil.

FIŞA

NR. 20 VIOLAREA SEDIULUI PROFESIONAL

Sediul materiei: *art. 225 C. pen.*

> ***Art. 225. Violarea sediului profesional.*** *(1) Pătrunderea fără drept, în orice mod, în oricare dintre sediile unde o persoană juridică sau fizică îşi desfăşoară activitatea profesională ori refuzul de a le părăsi la cererea persoanei îndreptățite se pedepseşte cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă.*
> *(2) În cazul în care fapta este săvârşită de o persoană înarmată, în timpul nopții ori prin folosire de calități mincinoase, pedeapsa este închisoarea de la 6 luni la 3 ani sau amenda.*
> *(3) Acțiunea penală se pune în mişcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.*

Noțiune

A. Varianta tip:

- ➲ *pătrunderea fără drept, în orice mod, în oricare dintre sediile unde o persoană juridică sau fizică îşi desfăşoară activitatea profesională;*
- ➲ *refuzul de a le părăsi la cererea persoanei îndreptăţite.*

B. Variante agravate:

- ➲ *fapta este săvârşită de o persoană înarmată;*
- ➲ *fapta este săvârşită în timpul nopţii;*
- ➲ *fapta este săvârşită prin folosire de calităţi mincinoase.*

I. STRUCTURA INFRACŢIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

- ➲ **obiectul juridic special:** relaţiile sociale privitoare protecţia inviolabilităţii sediului profesional;
- ➲ **obiectul material**: nu are.

1.2. Subiectul

- ➲ **subiectul activ:** poate fi orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală;
  - ➲ subiectul activ al infracţiunii de violare a sediului profesional poate fi chiar proprietarul imobilului;
  - ➲ participaţia penală este posibilă în orice formă (coautorat, instigare, complicitate); în cazul coautoratului/complicităţii concomitente se poate reţine circumstanţa agravantă legală prevăzută de art. 77 lit. a) C. pen.
- ➲ **subiectul pasiv:** poate fi orice persoană fizică (avocat, practician în insolvenţă, consultant etc.) sau juridică (o societate, un sindicat, o asociaţie sau o fundaţie) care are în folosinţă un anumit spaţiu cu titlu de sediu profesional şi care are dreptul de a permite sau de a refuza intrarea sau rămânerea în acest spaţiu.

- pluralitatea de subiecţi pasivi determină reţinerea tot atâtor infracţiuni câţi subiecţi pasivi sunt, aflate în concurs.

NB Nu prezintă importanţă dacă sediul este principal, sucursală, agenţie, punct de lucru; de asemenea, nu contează dacă sediul este deţinut în baza unui titlu legal sau nu.

1.3. Latura obiectivă

- **elementul material** constă în:
  - **pătrunderea fără drept**, în orice mod, în oricare dintre sediile unde o persoană fizică sau juridică îşi desfăşoară activitatea profesională; cerinţa esenţială a elementului material constă în faptul că pătrunderea s-a realizat *fără drept, fără consimţământul persoanei care foloseşte sediul profesional*; lipsa consimţământului se prezumă până la proba contrară;
  - **refuzul de părăsire** presupune ca făptuitorul să se fi aflat în sediul profesional al victimei şi, indiferent din ce motiv, să refuze să-l părăsească; refuzul de părăsire trebuie să fie fără drept, explicit şi precedat de o cerere expresă în sensul părăsirii (eroarea de fapt profită făptuitorului); cererea de părăsire poate fi făcută nu doar de către titularul sediului profesional, ci şi de către persoana care foloseşte sediul profesional sau care reprezintă persoana fizică sau juridică titulară a sediului profesional;
  - cerinţa esenţială ca pătrunderea sau refuzul de a părăsi sediul profesional al persoanei vătămate să se realizeze „fără drept" este îndeplinită şi atunci când dreptul (de a locui) este exercitat abuziv.

NB Fapta nu este tipică dacă acţiunea făptuitorului se fundamentează pe o bază legală, nefiind întrunite elementele constitutive ale acestei infracţiuni; de asemenea, fapta nu este tipică dacă există consimţământul a cel puţin o persoană care foloseşte sediul, în ipoteza în care acesta este folosit de mai multe persoane. Fapta nu este tipică nici în situaţia în care se pătrunde numai pe un teren sau alt loc împrejmuit ţinând de sediu (*spre exemplu, curtea sediului*).

NB Dacă se realizează elementul material al laturii obiective în ambele modalităţi, se va reţine o singură infracţiune, nu un concurs de infracţiuni ori o infracţiune continuată.

- **urmarea imediată:** crearea unei stări de pericol ca efect al încălcării inviolabilităţii sediului profesional; violarea sediului profesional este o infracţiune de pericol abstract;
- **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei, nefiind necesară dovedirea acesteia.

1.4. Latura subiectivă

- intenţie directă sau indirectă;
- nu prezintă importanţă mobilul sau scopul activităţii infracţionale.

2. Variante agravate

- **fapta este săvârşită de o persoană înarmată [art. 225 alin. (2) C. pen.];**
  - făptuitorul trebuie să aibă asupra sa, în momentul săvârşirii faptei, o armă propriu-zisă vizibilă sau să comită fapta utilizând o armă asimilată, în sensul stabilit de art. 179 alin. (1) şi (2) C. pen.
- **fapta este săvârşită în timpul nopţii [art. 225 alin. (2) C. pen.];**
  - nu contează dacă făptuitorul profită sau nu de faptul că este noapte.
- **fapta este săvârşită prin folosire de calităţi mincinoase [art. 225 alin. (2) C. pen.];**
  - nu prezintă importanţă dacă este sau nu o calitate oficială cea de care se foloseşte făptuitorul pentru comiterea infracţiunii; este însă necesar ca această calitate mincinoasă să fie aptă să permită intrarea făptuitorului în sediul profesional al victimei sau să justifice refuzul părăsirii acestuia;
  - se poate reţine concursul cu infracţiunea de uzurpare de calităţi oficiale (art. 258 C. pen.) în cazul în care făptuitorul invocă o calitate oficială.

II. FORMELE INFRACŢIUNII

- actele pregătitoare sunt posibile dacă infracţiunea este săvârşită în modalitatea pătrunderii fără drept, însă nu sunt incriminate;
- tentativa este posibilă în cazul pătrunderii fără drept, însă nu este incriminată; în cazul în care elementul material al laturii obiective constă în refuzul fără drept de a părăsi sediul profesional al victimei la cererea acesteia, tentativa nu este posibilă (omisivă proprie);
- infracţiunea de violare a sediului profesional se consumă în momentul realizării elementului material al laturii obiective, respectiv momentul pătrunderii fără drept şi fără consimţământul victimei în sediul său profesional sau acela al refuzului de a-l părăsi, la cererea acesteia;
- are formă continuă, epuizându-se la momentul încetării activității infracționale;
- poate avea formă continuată, caz în care se epuizează la îndeplinirea ultimului act de executare.

NB

Infracţiunea de violare a sediului profesional este absorbită de furtul calificat comis prin violarea sediului profesional [art. 229 alin. (2) lit. b) C. pen.]; de asemenea, este absorbită de varianta calificată a infracţiunii de tâlhărie comisă prin violarea sediului profesional [art. 234 alin. (1) lit. f) C. pen.].

III. PEDEAPSA

- fapta tip se pedepseşte cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă;
- în cazul variantelor agravate, pedeapsa este închisoarea de la 6 luni la 3 ani sau amenda.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- acţiunea penală se pune în mişcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate atât în cazul formei tip, cât şi în cazul variantelor agravate.

FIŞA

NR. 21

FURTUL

Sediul materiei: *art. 228 C. pen.*

> ***Art. 228. Furtul.*** *(1) Luarea unui bun mobil din posesia sau detenția altuia, fără consimțământul acestuia, în scopul de a şi-l însuşi pe nedrept, se pedepseşte cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă.*
> *(2) Fapta constituie furt şi dacă bunul aparține în întregime sau în parte făptuitorului, dar în momentul săvârşirii acel bun se găsea în posesia sau detenția legitimă a altei persoane.*
> *(3) Se consideră bunuri mobile şi înscrisurile, energia electrică, precum şi orice alt fel de energie care are valoare economică.*

Noţiune *– luarea unui bun mobil din posesia sau detenţia altuia, fără consimţământul acestuia, în scopul de a şi-l însuşi pe nedrept.*

I. STRUCTURA INFRACŢIUNII

1. Obiectul

- **obiectul juridic special:** relaţiile sociale privitoare la protecţia proprietăţii, a posesiei sau a detenţiei;
- **obiectul material:** un bun mobil prin natură sau prin anticipaţie, corporal, animat sau neanimat, fungibil sau nefungibil; sunt asimilate bunurilor mobile şi înscrisurile, energia electrică şi orice alt fel de energie care are valoare economică;
  - poate forma obiect al furtului un bun imobil prin destinaţie;
  - nu poate forma obiect al furtului un bun abandonat;
  - este necesar ca bunul să se afle în proprietatea ori în posesia sau detenţia legitimă a unei persoane, deoarece alin. (2) al art. 228 C. pen. stabileşte că fapta constituie furt şi în situaţia în care bunul aparţine total sau parţial făptuitorului, dar, în momentul săvârşirii faptei, se găsea în posesia sau detenţia legitimă a altei persoane; cu toate acestea, poate constitui obiect material şi un bun aflat în posesia ori detenţia nelegitimă a altuia, dacă este sustras de o altă persoană decât proprietarul, detentorul sau posesorul său legitim;
  - simplul contact material cu un bun mobil nu transmite posesia sau detenţia bunului, astfel că însuşirea acestuia va constitui furt;
  - poate fi obiect material al infracţiunii de furt şi un bun mobil a cărui deţinere este interzisă de lege;
  - nu contează valoarea bunului sustras, dar acesta trebuie să aibă o minimă valoare economică;
  - în principiu, corpul uman sau părţi din acesta nu pot constitui obiect al furtului; cu toate acestea, ţesuturile, celulele sau organele prelevate de la o persoană în scopul efectuării unui transplant pot forma obiectul infracţiunii de furt;
  - dacă făptuitorul sustrage un cadavru sau cenuşa rezultată din incinerarea unui cadavru → se va reţine infracţiunea de profanare de cadavre sau morminte.

NB Luarea din drum a unui animal domestic nu reprezintă infracţiunea de însuşire a bunului găsit, ci aceea de furt, deoarece bunul nu a fost pierdut de către proprietarul său, deci nu a ieşit din posesia acestuia.

NB Fapta unei persoane de a cere telefonul să dea un „beep", după care dispare cu telefonul, constituie furt, nu înşelăciune, pentru că bunul a fost remis ocazional, fără niciun titlu, simplul contact material neconferind posesia ori detenţia acestuia.

2. Subiectul

- **subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală;
  - proprietarul poate avea calitatea de subiect activ, dacă sustrage bunul de la posesorul sau detentorul legitim al acestuia; dacă-l sustrage de la cel care-i furase anterior bunul sau de la un posesor ori detentor nelegitim al acestuia, fapta nu este tipică;
  - participaţia penală este posibilă în toate formele.
- **subiectul pasiv:** orice persoană (fizică sau juridică) din a cărei proprietate, posesie sau detenţie este sustras bunul;
  - hoţul care a sustras bunul de la proprietar, posesor sau detentor legitim al acestuia poate fi subiect pasiv al infracţiunii de furt dacă bunul este sustras din nou, de către un alt hoţ;
  - pluralitatea de subiecţi pasivi determină reţinerea unui concurs de infracţiuni, dacă furturile au fost săvârşite, în baza aceleiaşi rezoluţii infracţionale, la diferite intervale de timp, de la subiecţi pasivi diferiţi → concurs real omogen; dacă sustragerea unor bunuri aparţinând unor subiecţi pasivi diferiţi are loc în aceeaşi împrejurare, de la un singur posesor şi în baza aceleiaşi rezoluţii infracţionale, se va reţine o singură infracţiune de furt (unitate naturală de infracţiune); eroarea asupra faptului că bunurile sustrase aparţin mai multor persoane determină reţinerea unei singure infracţiuni de furt, ca şi deţinerea bunurilor în coproprietate de mai multe persoane.

NB Sustragerea din aglomeraţie a portofelului victimei şi transmiterea acestuia, de îndată, către cel de-al doilea făptuitor, pentru a-şi asigura însuşirea portofelului fără a fi descoperit, constituie coautorat, nu complicitate la infracţiunea de furt; fapta celui care determină pe altul să săvârşească o faptă penală şi cumpără de la autor bunul provenit din această infracţiune, determină reţinerea numai a instigării la infracţiunea de furt, nu şi concursul cu infracţiunea de tăinuire; dacă există un prim act de tăinuire, urmat de o altă acţiune a aceluiaşi tăinuitor, care promite că va asigura valorificarea în continuare a altor bunuri sustrase → se va reţine complicitatea la infracţiunea de furt în formă simplă sau continuată în concurs real cu infracţiunea de tăinuire, chiar dacă promisiunea anticipată de tăinuire a bunurilor nu a fost îndeplinită.

3. Latura obiectivă

- **elementul material:** constă în luarea unui bun mobil din posesia sau detenţia altuia fără consimţământul acestuia; se poate realiza printr-o acţiune sau printr-o inacţiune;
  - presupune deposedarea unei persoane (fizice sau juridice), fără consimţământul acesteia, de un bun mobil şi împosedarea pe nedrept a infractorului, prin luarea în stăpânire a bunului (prin

acţiune sau inacţiune), dar nu în mod violent; pentru ca fapta să fie tipică, nu trebuie să existe consimţământul anterior sau concomitent al proprietarului, posesorului sau detentorului acelui bun.

NB În timp ce infracţiunea de furt reprezintă o sustragere în scopul însuşirii pe nedrept a unui bun care se află în posesia sau detenţia altuia, abuzul de încredere reprezintă însuşirea bunului pe care persoana vătămată i l-a încredinţat voluntar făptuitorului; furtul presupune o deposedare şi o împosedare pe nedrept, fără consimţământul proprietarului, posesorului sau detentorului unui bun, în vreme ce înşelăciunea presupune transmiterea bunului către infractor, în urma manoperelor dolosive desfăşurate de acesta.

NB Fapta paznicului de a participa la sustragerea unor bunuri aflate în paza sa, în urma acceptării promisiunii că va primi o parte din banii ce se vor realiza în urma valorificării bunurilor sustrase, constituie infracţiunea de furt, nu cea de luare de mită, pentru că banii au fost promişi pentru fapta de furt, nu pentru neîndeplinirea îndatoririlor de serviciu.

NB Înstrăinarea unui bun încredinţat în procesul muncii constituie infracţiunea de furt, nu cea de abuz de încredere, deoarece bunul nu este deţinut cu niciun titlu, patronul păstrând, din punct de vedere juridic, posesia şi detenţia acestuia.

- **urmarea imediată:** constă într-o deposedare (a proprietarului, posesorului, detentorului) şi o împosedare (a făptuitorului), producându-se astfel un prejudiciu;
  - restituirea bunului după consumarea infracţiunii nu înlătură caracterul penal al faptei şi nici răspunderea penală;
  - urmarea imediată se produce chiar dacă bunul nu a fost scos din locul unde se află, ulterior bunul este abandonat sau hoţul este deposedat de un alt hoţ.
- **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

NB Înţelegerea dintre două persoane de a sustrage un bun aflat asupra uneia dintre ele, dar aparţinând altei persoane, prin simularea unei agresiuni şi luarea bunului constituie infracţiunea de furt, nu cea de tâlhărie, agresiunea nefiind reală; de asemenea, lovirea unei persoane în scopul de a o jefui, negăsirea bunurilor şi fuga victimei pentru a se salva, urmată de îndată de sustragerea unor bunuri din autoturismul victimei, aflat în apropiere, constituie infracţiunea de tâlhărie, nu tentativă la tâlhărie în concurs cu infracţiunea de furt, deoarece infracţiunea este unică în raport de persoană, timp, loc, scop; deposedarea victimei de căciulă prin smulgere, fără acţiuni agresive de natură să-i înfrângă opunerea, constituie infracţiunea de furt, iar nu cea de tâlhărie, pentru că nu s-au întrebuinţat violenţe.

4. Latura subiectivă

- intenţie directă sau indirectă;
- scopul constă în însuşirea bunului mobil luat fără drept;
- nu prezintă importanţă mobilul cu care a fost comisă fapta.

NB Însuşirea pe nedrept există şi atunci când bunul este reţinut pe nedrept, în scopul de a determina, în afara cadrului legal, îndeplinirea pretenţiilor derivând dintr-un litigiu patrimonial.

II. FORMELE INFRACŢIUNII

- actele preparatorii sunt posibile, dar neincriminate;
- tentativa perfectă nu este posibilă;
- tentativa imperfectă este posibilă şi este incriminată;
- este posibilă desistarea drept cauză de nepedepsire, nu însă şi împiedicarea producerii rezultatului.
- consumarea faptei are loc odată cu împosedarea făptuitorului;
- poate fi săvârşită în formă continuată, când se epuizează după ultimul act de executare;
- poate îmbrăca formă continuă, situaţie în care se epuizează odată cu încetarea sustragerii.

NB Fapta se consumă prin simpla schimbare a situaţiei de fapt a bunului, adică prin ascunderea bunului în alt loc → infracţiunea se consumă prin mişcarea (ridicarea) bunului din locul unde era pus; este furt consumat, nu tentativă, situaţia în care inculpatul a fost surprins la locul faptei după ce a luat o parte din bunuri şi le-a pus în recipiente aduse de el.

III. PEDEAPSA

- infracţiunea de furt se pedepseşte cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- împăcarea înlătură răspunderea penală.

NB Dacă făptuitorul loveşte victima, ca urmare a unor neînţelegeri anterioare, după care îşi însuşeşte un obiect căzut pe jos în cursul agresiunii → se va reţine infracţiunea de vătămare corporală în concurs cu infracţiunea de furt, nu tâlhărie, pentru că violenţa nu s-a exercitat în scopul sustragerii, ci din alte motive.

FIŞA

NR. 22

FURTUL CALIFICAT

Sediul materiei: *art. 229 C. pen.*

Art. 229. Furtul calificat.*(1) Furtul săvârşit în următoarele împrejurări:*
a) într-un mijloc de transport în comun;
b) în timpul nopții;
c) de o persoană mascată, deghizată sau travestită;
d) prin efracție, escaladare sau prin folosirea fără drept a unei chei adevărate ori a unei chei mincinoase;
e) prin scoaterea din funcțiune a sistemului de alarmă ori de supraveghere,
se pedepseşte cu închisoarea de la unu la 5 ani.
(2) Dacă furtul a fost săvârşit în următoarele împrejurări:
a) asupra unui bun care face parte din patrimoniul cultural;
b) prin violare de domiciliu sau sediu profesional;
c) de o persoană având asupra sa o armă,
pedeapsa este închisoarea de la 2 la 7 ani.
(3) Furtul privind următoarele categorii de bunuri:
a) țiței, gazolină, condensat, etan lichid, benzină, motorină, alte produse petroliere sau gaze naturale din conducte, depozite, cisterne ori vagoane-cisternă;
b) componente ale sistemelor de irigații;
c) componente ale rețelelor electrice;
d) un dispozitiv ori un sistem de semnalizare, alarmare ori alertare în caz de incendiu sau alte situații de urgență publică;
e) un mijloc de transport sau orice alt mijloc de intervenție la incendiu, la accidente de cale ferată, rutiere, navale sau aeriene ori în caz de dezastru;
f) instalații de siguranță şi dirijare a traficului feroviar, rutier, naval, aerian şi componente ale acestora, precum şi componente ale mijloacelor de transport aferente;
g) bunuri prin însuşirea cărora se pune în pericol siguranța traficului şi a persoanelor pe drumurile publice;
h) cabluri, linii, echipamente şi instalații de telecomunicații, radiocomunicații, precum şi componente de comunicații,
se pedepseşte cu închisoarea de la 3 la 10 ani.

Noţiune

➲ *furtul simplu săvârşit într-una dintre următoarele împrejurări agravante:*
- ➲ *într-un mijloc de transport în comun;*
- ➲ *în timpul nopţii;*
- ➲ *de o persoană mascată, deghizată sau travestită;*
- ➲ *prin efracţie, escaladare, folosirea fără drept a unei chei adevărate ori a unei chei mincinoase;*
- ➲ *prin scoaterea din funcţiune a sistemului de alarmă ori de supraveghere;*
- ➲ *asupra unui bun care face parte din patrimoniul cultural;*
- ➲ *prin violare de domiciliu sau sediu profesional;*
- ➲ *de o persoană având asupra sa o armă.*
- ➲ *furtul simplu având ca obiect un bun care face parte din patrimoniul cultural sau bunurile prevăzute la art. 229 alin. (3) C. pen.*

I. STRUCTURA INFRACŢIUNII

1. Obiectul

- **obiectul juridic principal:** relaţiile sociale privitoare la protecţia proprietăţii, a posesiei sau a detenţiei;
- **obiectul material:** un bun mobil prin natură sau prin anticipaţie, corporal, animat sau neanimat, fungibil sau nefungibil, care are o minimă valoare economică; sunt asimilate bunurilor mobile şi înscrisurile, energia electrică şi orice alt fel de energie care are valoare economică;
  - poate forma obiect al furtului un bun imobil prin destinaţie;
  - poate fi obiect material al infracţiunii de furt şi un bun mobil a cărui deţinere este interzisă de lege;
  - în principiu, corpul uman sau părţi din acesta nu pot constitui obiect al furtului; cu toate acestea, ţesuturile, celulele sau organele prelevate de la o persoană în scopul efectuării unui transplant pot forma obiectul infracţiunii de furt;
  - în situaţia prevăzută de art. 229 alin. (2) lit. a) C. pen., elementul circumstanţial agravant îl constituie obiectul material al infracţiunii de furt, anume un bun mobil care face parte din patrimoniul cultural;
  - circumstanţa agravantă prevăzută în alin. (3) al art. 229 C. pen. vizează obiectul material al infracţiunii de furt calificat, care trebuie să constea în bunurile stipulate de textul de lege.

2. Subiectul

- **subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală;
  - proprietarul poate avea calitatea de subiect activ;
  - participaţia penală este posibilă în toate formele.
- **subiectul pasiv:** orice persoană (fizică sau juridică) din a cărei proprietate, posesie sau detenţie este sustras bunul;
  - pluralitatea de subiecţi pasivi determină reţinerea unui concurs de infracţiuni, dacă furturile au fost săvârşite, în baza aceleiaşi rezoluţii infracţionale, la diferite intervale de timp, de la subiecţi pasivi diferiţi (concurs real omogen).

3. Latura obiectivă

- **elementul material:** constă în luarea pe nedrept a unui bun mobil din posesia sau detenţia altuia fără consimţământul acestuia, comisă în una dintre următoarele împrejurări agravante:
  - a) într-un mijloc de transport în comun → metrou, autobuz, troleibuz, maxi-taxi, tramvai, tren, avion, în timpul folosirii mijlocului de transport, nu atunci când acesta se află în depou sau garaj; taxiul nu constituie mijloc de transport în comun; este o circumstanţă reală care se răsfrânge asupra tuturor participanţilor care au cunoscut-o sau au prevăzut-o;
  - b) în timpul nopţii → furtul trebuie comis după ce întunericul a luat locul luminii, indiferent dacă făptuitorul a profitat sau nu de noapte; amurgul nu face parte din noapte, dar zorile da; nu se

reţine aceasta circumstanţă agravantă dacă furtul este săvârşit ziua, într-un tren care trece prin tunel; de asemenea, nu se reţine nici în cazul eclipsei de soare; este o circumstanţă reală care se răsfrânge asupra tuturor participanţilor în măsura în care au cunoscut-o sau au prevăzut-o;

- c) de o persoană mascată, deghizată sau travestită → şi aceasta este o circumstanţă reală;
- d) prin efracţie, escaladare, folosirea fără drept a unei chei adevărate ori a unei chei mincinoase → efracţia presupune forţarea, degradarea, distrugerea unui dispozitiv de închidere; săvârşirea furtului prin efracţie absoarbe infracţiunea de distrugere; escaladarea reprezintă depăşirea unui obstacol şi se reţine drept circumstanţă agravantă numai dacă a fost folosită în vederea pătrunderii, nu şi pentru părăsire; nu se reţine această agravantă dacă depăşirea obstacolului era firească; cheia mincinoasă este o cheie multiplicată neautorizat sau orice dispozitiv apt să „deschidă" fără să distrugă; folosirea frauduloasă a unei chei adevărate înseamnă folosirea acesteia fără drept; este o circumstanţă reală;
- e) prin scoaterea din funcţiune a sistemului de alarmă ori de supraveghere → este o circumstanţă reală care nu se reţine dacă s-a profitat de faptul că victima nu a activat sistemul.

- **Alineatul (2) al art. 229 C. pen.** prevede următoarele circumstanţe agravante pentru săvârşirea furtului:
  - a) asupra unui bun care face parte din patrimoniul cultural → obiectul material al infracţiunii este un bun mobil care face parte din patrimoniul cultural; este o circumstanţă reală care se răsfrânge asupra tuturor participanţilor care au cunoscut-o sau au prevăzut-o;
  - b) prin violare de domiciliu sau sediu profesional → furtul calificat absoarbe infracţiunea de violare de domiciliu, precum şi pe cea de violarea sediului profesional; dacă furtul se comite atât prin efracţie sau escaladare, cât şi prin violare de domiciliu sau de sediu profesional → se reţin ambele elemente circumstanţiale agravante; este o circumstanţă reală care se răsfrânge asupra tuturor participanţilor care au cunoscut-o sau au prevăzut-o;
  - c) de o persoană având asupra sa o armă → arma trebuie să fie numai propriu-zisă, nu vizibilă sau folosită; dacă arma este propriu-zisă şi vizibilă sau asimilată (care este mereu folosită) → se va reţine infracţiunea de tâlhărie.
- **Alineatul (3) al art. 229 C. pen.** stabileşte că elementul material constă în luarea pe nedrept, din posesia sau detenţia altei persoane (fizice sau juridice), fără consimţământul acesteia, a unuia dintre următoarele bunuri:
  - a) ţiţei, gazolină, condensat, etan lichid, benzină, motorină, alte produse petroliere sau gaze naturale din conducte, depozite, cisterne ori vagoane-cisternă → este o circumstanţă reală care se răsfrânge asupra tuturor participanţilor care au cunoscut-o sau au prevăzut-o;
  - b) componente ale sistemelor de irigaţii → este o circumstanţă reală care se răsfrânge asupra tuturor participanţilor care au cunoscut-o sau au prevăzut-o;
  - c) componente ale reţelelor electrice → este o circumstanţă reală care se răsfrânge asupra tuturor participanţilor care au cunoscut-o sau au prevăzut-o;
  - d) un dispozitiv ori un sistem de semnalizare, alarmare ori alertare în caz de incendiu sau alte situaţii de urgenţă publică → este o circumstanţă reală care se răsfrânge asupra tuturor participanţilor care au cunoscut-o sau au prevăzut-o;

- e) un mijloc de transport sau orice alt mijloc de intervenţie la incendiu, la accidente de cale ferată, rutiere, navale sau aeriene ori în caz de dezastru → este o circumstanţă reală care se răsfrânge asupra tuturor participanţilor care au cunoscut-o sau au prevăzut-o;
- f) instalaţii de siguranţă şi dirijare a traficului feroviar, rutier, naval, aerian şi componente ale acestora, precum şi componente ale mijloacelor de transport aferente → este o circumstanţă reală care se răsfrânge asupra tuturor participanţilor care au cunoscut-o sau au prevăzut-o;
- g) bunuri prin însuşirea cărora se pune în pericol siguranţa traficului şi a persoanelor pe drumurile publice → este o circumstanţă reală care se răsfrânge asupra tuturor participanţilor care au cunoscut-o sau au prevăzut-o;
- h) cabluri, linii, echipamente şi instalaţii de telecomunicaţii, radiocomunicaţii, precum şi componente de comunicaţii → este o circumstanţă reală care se răsfrânge asupra tuturor participanţilor care au cunoscut-o sau au prevăzut-o.

- **urmarea imediată:** constă într-o deposedare (a proprietarului, posesorului, detentorului) şi o împosedare (a făptuitorului), producându-se astfel un prejudiciu;
- **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

4. Latura subiectivă

- intenţie directă sau indirectă;
- scopul constă în însuşirea bunului mobil luat fără drept;
- nu prezintă importanţă mobilul cu care a fost comisă fapta.

II. FORMELE INFRACŢIUNII

- actele preparatorii sunt posibile, dar neincriminate;
- tentativa perfectă nu este posibilă;
- tentativa imperfectă este posibilă şi este incriminată;
- este posibilă desistarea drept cauză de nepedepsire, nu însă şi împiedicarea producerii rezultatului;
- consumarea faptei are loc odată cu împosedarea făptuitorului;
- poate fi săvârşită în formă continuată, când se epuizează după ultimul act de executare;
- poate îmbrăca formă continuă în varianta prevăzută de art. 229 alin. (3) lit. a) C. pen., situaţie în care se epuizează odată cu încetarea sustragerii.

III. PEDEAPSA

- furtul săvârşit într-un mijloc de transport în comun; în timpul nopţii; de o persoană mascată, deghizată sau travestită; prin efracţie, escaladare, folosirea fără drept a unei chei adevărate ori a unei chei mincinoase; prin scoaterea din funcţiune a sistemului de alarmă ori de supraveghere, se pedepseşte cu închisoarea de la unu la 5 ani;

- furtul săvârşit asupra unui bun care face parte din patrimoniul cultural; prin violare de domiciliu sau sediu profesional; de o persoană având asupra sa o armă se pedepseşte cu închisoarea de la 2 la 7 ani;
- furtul având ca obiect bunurile prevăzute de art. 229 alin. (3) C. pen. se pedepseşte cu închisoarea de la 3 la 10 ani.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- acţiunea penală se pune în mişcare şi se exercită din oficiu;
- în cazul variantelor agravate prevăzute de art. 229 alin. (1) şi (2) lit. b) şi c), împăcarea înlătură răspunderea penală.

FIŞA

NR. 23

FURTUL ÎN SCOP DE FOLOSINŢĂ

Sediul materiei: *art. 230 C. pen.*

> ***Art. 230. Furtul în scop de folosință.****(1) Furtul care are ca obiect un vehicul, săvârşit în scopul de a-l folosi pe nedrept, se sancționează cu pedeapsa prevăzută în art. 228 sau art. 229, după caz, ale cărei limite speciale se reduc cu o treime.*
> *(2) Cu pedeapsa prevăzută în alin. (1) se sancționează folosirea fără drept a unui terminal de comunicații al altuia sau folosirea unui terminal de comunicații racordat fără drept la o rețea, dacă s-a produs o pagubă.*

Noţiune

A. Varianta tip

➲ *furtul simplu sau calificat care are ca obiect un vehicul, săvârşit în scopul de a-l folosi pe nedrept.*

B. Variante asimilate

➲ *folosirea fără drept a unui terminal de comunicaţii al altuia;*

➲ *folosirea unui terminal de comunicaţii racordat fără drept la o reţea.*

NB Furtul de folosinţă a fost reglementat de legiuitor ca variantă atenuată a furtului simplu sau a celui calificat.

I. STRUCTURA INFRACŢIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

➲ **obiectul juridic special:** relaţiile sociale privitoare la apărarea dreptului de proprietate, a posesiei sau a detenţiei;

➲ **obiectul material:** vehiculele;

➲ vehiculele (nu doar autovehiculele) pot fi obiect material atât al furtului (sustragere), cât şi al furtului de folosinţă.

NB Dacă după folosirea vehiculului, făptuitorul sustrage şi anumite bunuri din vehicul → se va reţine concursul real între infracţiunile de furt şi furt de folosinţă.

1.2. Subiectul

➲ **subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală; chiar proprietarul bunului poate avea calitatea de subiect activ al infracţiunii de furt de folosinţă;

➲ dacă două persoane sustrag un autoturism în scopul de a-l folosi pe nedrept nu se va reţine coautoratul, ci autoratul pentru cel care conduce, respectiv complicitatea materială sau morală concomitentă pentru pasager.

- **subiectul pasiv:** orice persoană (fizică sau juridică) din a cărei proprietate, posesie sau detenţie este sustras vehiculul în scopul folosirii pe nedrept.

1.3. Latura obiectivă

- **elementul material:** luarea pe nedrept a unui vehicul (autovehicul, căruţă, bicicletă) din posesia sau detenţia unei persoane (fizice sau juridice), fără consimţământul acesteia, în scopul folosirii temporare;
  - pentru reţinerea infracţiunii, este necesar să nu existe consimţământul anterior sau concomitent al proprietarului, posesorului sau detentorului în sensul luării vehiculului.
- **urmarea imediată:** constă într-o deposedare (a proprietarului, posesorului, detentorului) şi o împosedare (a făptuitorului), producându-se astfel un prejudiciu;
- **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

1.4. Latura subiectivă

- intenţie directă;
- scopul constă în folosirea pe nedrept a vehiculului sustras/terminalului de comunicaţii.

2. Variante asimilate

- **folosirea fără drept a unui terminal de comunicaţii al altuia [art. 230 alin. (2) C. pen.];**
  - obiectul material a acestei variante asimilate constă într-un terminal de comunicaţii (telefon, tabletă, fax etc.);
  - făptuitorul trebuie să cunoască faptul că terminalul de comunicaţii aparţine altcuiva şi că nu are dreptul de a-l folosi;
  - subiectul pasiv al acestei variante asimilate este beneficiarul (persoană fizică sau juridică) serviciului folosit cu ajutorul terminalului de comunicaţii;
  - urmarea imediată constă într-o pagubă produsă subiectului pasiv.
- **folosirea unui terminal de comunicaţii racordat fără drept la o reţea [art. 230 alin. (2) C. pen.];**
  - făptuitorul trebuie să deţină un terminal de comunicaţii şi să se racordeze fără drept la o reţea de comunicaţii aparţinând unui terţ;
  - urmarea imediată constă într-o pagubă produsă subiectului pasiv;
  - sub aspectul laturii subiective, în ambele variante asimilate, fapta este săvârşită cu intenţie directă.

II. FORMELE INFRACŢIUNII

- actele preparatorii sunt posibile, dar neincriminate;
- tentativa perfectă nu este posibilă;
- tentativa imperfectă este posibilă şi este incriminată;
- este posibilă desistarea drept cauză de nepedepsire, nu şi împiedicarea producerii rezultatului;
- consumarea faptei are loc în momentul activităţii infracţionale;

- poate fi săvârşită în formă continuată, când se epuizează după ultimul act de executare;
- poate îmbrăca formă continuă, situaţie în care se epuizează odată cu încetarea activităţii infracţionale.

III. PEDEAPSA

- furtul în scop de folosinţă, ca variantă atenuată a furtului simplu sau calificat, se sancţionează cu pedeapsa prevăzută în art. 228 sau art. 229, după caz, pentru furtul simplu, respectiv furtul calificat, ale cărei limite speciale se reduc cu o treime.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- acţiunea penală se pune în mişcare din oficiu, iar împăcarea înlătură răspunderea penală.

FIŞA

NR. 24

PLÂNGEREA PREALABILĂ ŞI ÎMPĂCAREA

Sediul materiei: *art. 231 C. pen.*

> ***Art. 231. Plângerea prealabilă şi împăcarea.*** *(1) Faptele prevăzute în prezentul capitol, săvârşite între membrii de familie, de către un minor în paguba tutorelui ori de către cel care locuieşte împreună cu persoana vătămată sau este găzduit de aceasta, se pedepsesc numai la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.*
> *(2) În cazul faptelor prevăzute la art. 228, art. 229 alin. (1), alin. (2) lit. b) şi c) şi art. 230, împăcarea înlătură răspunderea penală.*

Noţiune *– atât în cazul furtului simplu, cât şi în cazul furtului calificat, incluzând furtul în scop de folosinţă, acţiunea penală poate fi pusă în mişcare sau exercitată numai la plângerea prealabilă a persoanei vătămate, dacă faptele au fost săvârşite între membrii de familie, de către un minor în paguba tutorelui sau de către cel care locuieşte împreună cu persoana vătămată sau este găzduit de acesta.*

I. STRUCTURA INFRACŢIUNII

1. Obiectul

- **obiectul juridic special:** relaţiile sociale privitoare la protecţia proprietăţii, a posesiei sau a detenţiei;
- **obiectul material:** similar celor de la infracţiunile de furt şi furt calificat, inclusiv celor de la furtul în scop de folosinţă.

2. Subiectul

- **subiectul activ:** este un membru de familie al persoanei vătămate → se are în vedere sensul stabilit de art. 177 C. pen.; potrivit acestui text de lege, sunt membrii de familie ascendenţii şi descendenţii, fraţii şi surorile, copiii acestora, precum şi persoanele devenite prin adopţie, potrivit legii, astfel de rude, soţul, persoanele care au stabilit relaţii asemănătoare acelora dintre soţi sau dintre părinţi şi copii, în cazul în care convieţuiesc, şi persoanele adoptate ori descendenţii acestora în raport cu rudele fireşti;
  - soţul victimei poate sustrage şi bunurile comune, nu numai bunurile proprii ale acesteia, precum şi bunurile proprietate comună pe cote-părţi aflate în posesia sau detenţia victimei;
  - dacă subiectul activ al infracţiunii este un afin → acţiunea penală se pune în mişcare din oficiu;
  - calitatea de membru de familie este o circumstanţă personală şi niciodată nu se răsfrânge asupra celorlalţi participanţi → dacă numai una dintre persoanele vătămate este membru de familie cu subiectul activ, acţiunea penală va fi pusă în mişcare din oficiu cu privire la celelalte persoane vătămate;
  - minorul care sustrage de la tutore → în situaţia inversă, în care tutorele sustrage bunurile minorului, acţiunea penală se pune în mişcare din oficiu; nu este necesar ca tutorele şi minorul

să locuiască împreună; se va reţine un concurs de infracţiuni dacă au fost numiţi mai mulţi tutori, iar minorul fură bunuri de la fiecare dintre aceştia;

- persoana găzduită care sustrage bunurile gazdei → în situaţia inversă, acţiunea penală se pune în mişcare din oficiu; între cel găzduit şi gazda sa nu trebuie să existe contract de prestări servicii hoteliere → în caz contrar, acţiunea se va pune în mişcare din oficiu; găzduirea nu trebuie să aibă caracter de stabilitate;
- cel care locuieşte, indiferent de natura titlului, împreună cu persoana vătămată, o anumită perioadă de timp din care rezultă caracterul de stabilitate.

NB

Dacă furtul este săvârşit de două sau mai multe persoane, acţiunea penală se va pune în mişcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate numai pentru subiecţii activi calificaţi, iar pentru ceilalţi subiecți activi acţiunea penală se va pune în mişcare din oficiu.

- **subiectul pasiv:** orice persoană fizică din a cărei proprietate, posesie sau detenţie este sustras bunul.

3. Latura subiectivă

- **elementul material:** constă în luarea unui bun mobil din posesia sau detenţia altuia fără consimţământul acestuia; se poate realiza printr-o acţiune sau printr-o inacţiune;
- **urmarea imediată:** constă într-o deposedare (a proprietarului, posesorului, detentorului) şi o împosedare (a făptuitorului), producându-se astfel un prejudiciu;
- **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

4. Latura subiectivă:

- similară celor de la infracţiunile de furt, furt calificat, inclusiv furt în scop de folosinţă.

II. FORMELE INFRACŢIUNII

- actele preparatorii sunt posibile, dar neincriminate;
- tentativa perfectă nu este posibilă;
- tentativa imperfectă este posibilă şi este sancţionată conform art. 232 C. pen.;
- este posibilă desistarea drept cauză de nepedepsire, nu însă şi împiedicarea producerii rezultatului;
- consumarea faptei are loc în momentul însuşirii sau folosirii bunului sustras;
- poate fi săvârşită în formă continuată, când se epuizează după ultimul act de executare;
- poate îmbrăca formă continuă, situaţie în care se epuizează odată cu încetarea sustragerii.

III. PEDEAPSA

- specifică infracţiunilor de furt şi furt calificat, incluzând furtul în scop de folosinţă.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- acţiunea penală pentru faptele prevăzute la art. 231 alin. (1) C. pen. se pune în mișcare numai la plângerea prealabilă a persoanei vătămate;
- numai retragerea plângerii prealabile înlătură răspunderea penală;
- nu este posibilă împăcarea drept cauză care înlătură răspunderea penală pentru fapta participanţilor faţă de care acţiunea penală se pune în mişcare din oficiu, cu excepţia faptelor prevăzute la alin. (2) al art. 231 C. pen.;
- împăcarea înlătură răspunderea penală în cazul furtului, furtului calificat săvârşit în condiţiile art. 229 alin. (1) şi (2) lit. b) şi c), inclusiv în cazul furtului săvârşit în scop de folosinţă.

FIŞA

NR. 25 TÂLHĂRIA

Sediul materiei: *art. 233 C. pen.*

Art. 233. Tâlhăria. *Furtul săvârşit prin întrebuinţarea de violenţe sau ameninţări ori prin punerea victimei în stare de inconştienţă sau neputinţă de a se apăra, precum şi furtul urmat de întrebuinţarea unor astfel de mijloace pentru păstrarea bunului furat sau pentru înlăturarea urmelor infracţiunii ori pentru ca făptuitorul să-şi asigure scăparea se pedepsesc cu închisoarea de la 2 la 7 ani şi interzicerea exercitării unor drepturi.*

Noţiune *– infracţiune complexă constând în furtul (simplu sau calificat, inclusiv furtul în scop de folosinţă) săvârşit prin întrebuinţarea de violenţe sau ameninţări ori prin punerea victimei în stare de inconştienţă sau neputinţă de a se apăra, precum şi furtul urmat de întrebuinţarea unor astfel de mijloace pentru păstrarea bunului furat sau pentru înlăturarea urmelor infracţiunii ori pentru ca făptuitorul să-şi asigure scăparea.*

I. STRUCTURA INFRACŢIUNII

1. Obiectul

- **obiectul juridic principal:** relaţiile sociale privitoare la apărarea dreptului de proprietate, a posesiei sau a detenţiei;
- **obiectul juridic secundar:** relaţiile sociale privitoare la protecţia libertăţii psihice a persoanei sau cele privitoare la viaţa, integritatea corporală sau sănătatea persoanei;
- **obiectul material principal:** similar celui de la infracţiunea de furt → un bun mobil prin natură sau prin anticipaţie, corporal, animat sau neanimat, fungibil sau nefungibil, care are o minimă valoare economică; înscrisurile, energia electrică şi orice alt fel de energie care are valoare economică; un bun imobil prin destinaţie; ţesuturile, celulele, organele prelevate în scopul transplantării;
- **obiectul material secundar**: poate fi corpul persoanei în ipoteza în care furtul se realizează prin violenţe ori prin punerea victimei în stare de inconştienţă ori neputinţă de a se apăra.

2. Subiectul

- **subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală;
  - participaţia penală este posibilă în toate formele.
- **subiectul pasiv:** orice persoană (fizică sau juridică);
  - dacă violenţele sunt exercitate faţă de o pluralitate de persoane, dar se comite o singură faptă tipică de furt → se va reţine o singură infracţiune de tâlhărie;
  - dacă violenţele sau ameninţările sunt exercitate faţă de o pluralitate de persoane, săvârşindu-se mai multe fapte tipice de furt → se vor reţine tot atâtea infracţiuni de tâlhărie câte persoane vătămate prin acte de violenţă sau ameninţare există (câte furturi, atâtea tâlhării);

- dacă bunurile sunt sustrase de la o persoană, iar ameninţările sau actele de violenţă sunt exercitate faţă de o altă persoană → se va reţine o singură infracţiune cu doi subiecţi pasivi.

NB Dacă subiectul pasiv este un funcţionar public → se va reţine infracţiunea de tâlhărie în concurs cu infracţiunea de ultraj.

3. Latura obiectivă

- **elementul material** este format din două activităţi infracţionale:
  - furtul simplu sau calificat [exceptându-l pe cel prevăzut de art. 229 alin. (3) C. pen.] → luarea în stăpânire pe nedrept a unui bun mobil din posesia sau detenţia persoanei vătămate, fără consimţământul acesteia, prin sustragerea lui, prin remitere sau prin însuşire, atunci când bunul a fost predat făptuitorului sau abandonat ca urmare a violenţelor exercitate ori când victima a pierdut contactul material cu bunul în urma violenţelor exercitate asupra sa;
  - constrângerea prin violenţă sau ameninţare, lipsire de libertate în mod ilegal, punerea victimei în stare de inconştienţă ori neputinţă de a se apăra pentru a săvârşi furtul, pentru a păstra bunul sau pentru a-şi asigura scăparea → actele de violenţă fizică sau psihică trebuie să fie efective şi îndreptate împotriva unei persoane (victima sau altă persoană) ori împotriva unor bunuri; actele de violenţă sau de ameninţare pot fi anterioare, concomitente sau ulterioare furtului, pentru păstrarea bunului, asigurarea scăpării, ştergerea urmelor; punerea victimei în stare de inconştienţă presupune că victima pierde temporar reprezentarea realităţii; punerea victimei în neputinţa de a se apăra presupune faptul că victima nu-şi poate folosi posibilitatea de apărare.
- **urmarea imediată:**
  - principală constă într-o deposedare (a proprietarului, posesorului, detentorului) şi o împosedare (a făptuitorului), producându-se astfel un prejudiciu;
  - adiacentă constă într-o stare de pericol (ameninţare) pentru libertatea psihică a victimei sau în vătămarea integrităţii corporale sau a sănătăţii ori a vieţii persoanei;
  - pentru ca infracţiunea complexă de tâlhărie să se consume, trebuie ca principala sa componentă (furtul) să se consume.
- **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

4. Latura subiectivă

- intenţie directă;
- trebuie să existe atât scopul însuşirii bunului sustras, cât şi exercitarea de violenţe sau ameninţări în scopul luării sau al păstrării bunului, al asigurării scăpării ori al înlăturării urmelor infracţiunii.

II. FORMELE INFRACŢIUNII

- actele de pregătire sunt posibile, dar nu sunt incriminate;
- tentativa întreruptă este posibilă şi incriminată;
- consumarea faptei are loc în momentul sustragerii bunului;
- poate fi săvârşită în formă continuată, când se epuizează după ultimul act de executare.

III. PEDEAPSA

➲ tâlhăria se pedepseşte cu închisoarea de la 2 la 7 ani şi interzicerea exercitării unor drepturi.

NB Infracţiunea de tâlhărie în forma de bază absoarbe infracţiunea de lovire sau alte violenţe.

NB Infracţiunea de tâlhărie în forma de bază absoarbe infracţiunea de lovire sau alte violenţe. Tâlhăria poate absorbi infracţiunea de lipsire de libertate în mod ilegal. Astfel, dacă singurul scop al lipsirii de libertate în mod ilegal este deposedarea, se va reţine doar infracţiunea de tâlhărie. Tâlhăria poate intra în concurs cu infracţiunea de lipsire de libertate, dacă victima rămâne lipsită de libertate şi după săvârşirea tâlhăriei.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

➲ acţiunea penală se pune în mişcare şi se exercită din oficiu.

FIŞA

NR. 26 TÂLHĂRIA CALIFICATĂ

Sediul materiei: *art. 234 C. pen.*

Art. 234. Tâlhăria calificată. *(1) Tâlhăria săvârşită în următoarele împrejurări:*
a) prin folosirea unei arme ori substanţe explozive, narcotice sau paralizante;
b) prin simularea de calităţi oficiale;
c) de o persoană mascată, deghizată sau travestită;
d) în timpul nopţii;
e) într-un mijloc de transport sau asupra unui mijloc de transport;
f) prin violare de domiciliu sau sediu profesional,
se pedepseşte cu închisoarea de la 3 la 10 ani şi interzicerea exercitării unor drepturi.
(2) Tâlhăria săvârşită în condiţiile art. 229 alin. (3) se pedepseşte cu închisoare de la 5 la 12 ani şi interzicerea unor drepturi.
(3) Cu aceeaşi pedeapsă se sancţionează tâlhăria care a avut ca urmare vătămarea corporală.

Noţiune

➲ *tâlhăria săvârşită în următoarele împrejurări agravante:*
- ➲ *prin folosirea unei arme ori substanţe explozive, narcotice sau paralizante;*
- ➲ *prin simularea de calităţi oficiale;*
- ➲ *de o persoană mascată, deghizată sau travestită;*
- ➲ *în timpul nopţii;*
- ➲ *într-un mijloc de transport sau asupra unui mijloc de transport;*
- ➲ *prin violare de domiciliu sau sediu profesional.*

➲ *tâlhăria care are ca obiect material bunurile prevăzute de art. 229 alin. (3) C. pen. ca obiect material al infracţiunii de furt calificat;*

➲ *tâlhăria care are ca urmare praeterintenţionată vătămarea corporală a victimei.*

I. STRUCTURA INFRACŢIUNII

1. Obiectul

➲ **obiectul juridic principal:** relaţiile sociale privitoare la apărarea dreptului de proprietate, a posesiei sau a detenţiei;

➲ **obiectul juridic secundar:** relaţiile sociale privitoare la protecţia libertăţii psihice a persoanei sau cele privitoare la viaţa, integritatea corporală sau sănătatea persoanei;

➲ **obiectul material principal:** identic cu cel de la infracţiunea de furt → un bun mobil prin natură sau prin anticipaţie, corporal, animat sau neanimat, fungibil sau nefungibil, care are o minimă valoare economică; înscrisurile, energia electrică şi orice alt fel de energie care are valoare economică; un bun imobil prin destinaţie; ţesuturile, celulele, organele prelevate în scopul transplantării;

- ➲ în cazul variantei agravate reglementate de alin. (2) al art. 234 C. pen., obiectul material principal constă în bunurile prevăzute la art. 229 alin. (3) C. pen. ca obiect material al infracţiunii de furt calificat.

- **obiectul material secundar:** corpul victimei.

2. Subiectul

- **subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală;
  - participaţia penală este posibilă în toate formele.
- **subiectul pasiv:** orice persoană (fizică sau juridică);
  - pluralitatea de subiecţi pasivi determină reţinerea unui concurs de infracţiuni.

3. Latura obiectivă

- **elementul material** este format din două activităţi infracţionale: furtul (simplu sau calificat) şi constrângerea prin violenţă sau ameninţare, lipsire de libertate în mod ilegal, punerea victimei în stare de inconştienţă ori neputinţă de a se apăra pentru a săvârşi furtul, pentru a păstra bunul sau pentru a-şi asigura scăparea, desfăşurate în următoarele împrejurări agravante:
  - prin folosirea unei arme ori substanţe explozive, narcotice sau paralizante → este necesar, pentru reţinerea infracţiunii de tâlhărie calificată, ca arma (propriu-zisă ori asimilată) sau substanţele explozive, narcotice sau paralizante să fie folosite efectiv; în caz contrar se poate reţine infracţiunea de tâlhărie simplă; este o circumstanţă reală care se răsfrânge asupra tuturor participanţilor în măsura în care au cunoscut-o sau au prevăzut-o;
  - prin simularea de calităţi oficiale → şi aceasta este o circumstanţă reală care se răsfrânge asupra tuturor participanţilor în măsura în care au cunoscut-o sau au prevăzut-o; dobândirea ulterioară de către făptuitor a calităţii oficiale simulate nu înlătură circumstanţa agravantă; este necesar ca acea calitate oficială simulată să permită dispunerea sau luarea de măsuri privative sau restrictive de proprietate;
  - de o persoană mascată, deghizată sau travestită → este o circumstanţă reală, care se răsfrânge asupra tuturor participanţilor în măsura în care au cunoscut-o sau au prevăzut-o;
  - în timpul nopţii → este o circumstanţă reală, care se răsfrânge asupra tuturor participanţilor în măsura în care au cunoscut-o sau au prevăzut-o; nu contează dacă se profită sau nu de noapte pentru săvârşirea infracţiunii;
  - într-un mijloc de transport sau asupra unui mijloc de transport → nu este necesar să fie vorba despre un mijloc de transport în comun, putând fi şi un taxi; în cazul în care tâlhăria este comisă asupra unui mijloc de transport, scopul urmărit de făptuitor este acela de a sustrage bunurile transportate;
  - prin violare de domiciliu sau sediu profesional → în această situaţie, tâlhăria calificată absoarbe infracţiunea de violare de domiciliu sau pe cea de violare a sediului profesional.
- dubla activitate infracţională (furtul simplu sau calificat şi constrângerea prin violenţă sau ameninţate, lipsire de libertate în mod ilegal, punerea victimei în stare de inconştienţă sau neputinţă de a se apăra), care constituie elementul material al infracţiunii de tâlhărie simplă, are ca obiect material bunurile prevăzute de art. 229 alin. (3) C. pen. ca obiect al furtului calificat [art. 234 alin. (2) C. pen.];

- dubla activitate infracţională are ca urmare praeterintenţionată vătămarea corporală a victimei [art. 234 alin. (3) C. pen.] → tâlhăria a produs praeterintenţionat una dintre consecinţele prevăzute de art. 194 alin. (1) C. pen.; această formă a tâlhăriei calificate absoarbe vătămarea corporală.

NB

Dacă făptuitorul acţionează cu intenţia de a provoca urmările prevăzute de lege pentru vătămarea corporală → se va reţine concursul între infracţiunile de tâlhărie în formă de bază (dacă nu se reţine altă circumstanţă agravantă) şi vătămare corporală în varianta agravată prevăzută de alin. (2) al art. 194 C. pen., la care elementul circumstanţial agravant este scopul.

- **urmarea imediată:**
  - **principală** constă într-o deposedare (a proprietarului, posesorului, detentorului) şi o împosedare (a făptuitorului), producându-se astfel un prejudiciu;
  - **adiacentă** constă într-o stare de pericol (ameninţare) pentru libertatea psihică a victimei sau în vătămarea integrităţii corporale sau a sănătăţii ori a vieţii persoanei.
- **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei în privinţa acţiunii principale; este necesar să se dovedească legătura de cauzalitate între acţiunea principală şi cea adiacentă.

4. Latura subiectivă

- intenţie directă; în cazul variantei agravate prevăzute de alin. (3) al art. 234 C. pen., fapta este săvârşită cu intenţie directă, iar urmarea mai gravă se produce din culpă → latura subiectivă constă în praeterintenţie;
- trebuie să existe atât scopul însuşirii bunului sustras, cât şi exercitarea de violenţe sau ameninţări în scopul luării sau al păstrării bunului, al asigurării scăpării ori al înlăturării urmelor infracţiunii.

II. FORMELE INFRACŢIUNII

- actele de pregătire sunt posibile, dar nu sunt incriminate;
- tentativa întreruptă este posibilă şi incriminată, cu excepţia variantei agravate prevăzute de alin. (3) al art. 234 C. pen., când fapta este comisă cu praeterintenţie;
- consumarea faptei are loc odată cu sustragerea bunului, când se produce urmarea imediată;
- poate fi săvârşită în formă continuată, când se epuizează odată cu ultimul act de executare;
- tâlhăria calificată poate avea forma infracţiunii progresive, când se epuizează în momentul producerii rezultatului mai grav.

NB

Dacă are loc o tentativă la infracţiunea de tâlhărie calificată, urmată de vătămarea corporală a victimei produsă cu praeterintenţie, se va aplica pedeapsa pentru infracţiunea consumată.

III. PEDEAPSA

- tâlhăria săvârşită în circumstanţele agravante prevăzute de art. 234 alin. (1) C. pen. se pedepseşte cu închisoarea de la 3 la 10 ani şi interzicerea exercitării unor drepturi;
- tâlhăria având ca obiect material bunurile prevăzute de art. 229 alin. (3) C. pen. se pedepseşte cu închisoare de la 5 la 12 ani şi interzicerea unor drepturi;

➲ de asemenea, tâlhăria care produce drept urmare praeterintenţionată vătămarea corporală a victimei se pedepseşte cu închisoare de la 5 la 12 ani şi interzicerea unor drepturi.

NB Determinarea unei persoane să deposedeze o alta, înmânându-i o armă în acest scop, constituie instigare la tâlhărie calificată, iar nu la furt.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

➲ acţiunea penală se pune în mişcare şi se exercită din oficiu.

FIŞA

NR. 27

TÂLHĂRIA URMATĂ DE MOARTEA VICTIMEI

Sediul materiei: *art. 236 C. pen.*

Art. 236. Tâlhăria sau pirateria urmată de moartea victimei. *Dacă faptele prevăzute în art. 233-235 au avut ca urmare moartea victimei, pedeapsa este închisoarea de la 7 la 18 ani şi interzicerea exercitării unor drepturi.*

Noţiune *– tâlhăria simplă sau calificată care a produs ca urmare praeterintenţionată moartea victimei.*

NB

Nu este o formă de tâlhărie calificată, ci o infracţiune distinctă.

I. STRUCTURA INFRACŢIUNII

1. Obiectul

- **obiectul juridic principal:** relaţiile sociale privitoare la apărarea dreptului de proprietate, a posesiei sau a detenţiei;
- **obiectul juridic secundar:** relaţiile sociale privitoare la protecţia libertăţii psihice a persoanei sau cele privitoare la viaţa persoanei;
- **obiectul material principal:** similar celui de la infracţiunea de furt;
- **obiectul material secundar:** corpul victimei.

2. Subiectul

- **subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală;
  - participaţia penală este posibilă în toate formele.
- **subiectul pasiv:** persoana fizică în viață.

3. Latura obiectivă

- **elementul material** este format din două activităţi infracţionale: furtul (simplu sau calificat) şi constrângerea prin violenţă sau ameninţare, lipsire de libertate în mod ilegal, punerea victimei în stare de inconştienţă ori neputinţă de a se apăra pentru a săvârşi furtul, pentru a păstra bunul sau pentru a-şi asigura scăparea;
- **urmarea imediată**: moartea victimei;
- **legătura de cauzalitate:** trebuie dovedită legătura de cauzalitate între actele de violență și moartea victimei.

4. Latura subiectivă:

- fapta este săvârşită cu intenţie directă, iar urmarea mai gravă se produce din culpă → latura subiectiva constă în praeterintenţie.

II. FORMELE INFRACŢIUNII

- actele de pregătire sunt posibile, dar nu sunt incriminate;
- dacă tâlhăria îmbracă forma infracţiunii progresive, fapta se va epuiza în momentul producerii urmării mai grave: decesul victimei.

NB Dacă are loc o tentativă la infracţiunea de tâlhărie în formă tip sau calificată, urmată de moartea praeterintenţionată a victimei, se va aplica pedeapsa pentru infracţiunea consumată.

III. PEDEAPSA

- pentru tâlhăria care a avut ca urmare moartea victimei, pedeapsa este închisoarea de la 7 la 18 ani şi interzicerea exercitării unor drepturi.

NB Dacă infracţiunea de tâlhărie a avut ca urmare moartea victimei, făptuitorul acţionând cu intenţia de a-i suprima viaţa acesteia → se va reţine concursul între infracţiunile de tâlhărie (în formă tip sau calificată) şi omorul calificat prevăzut de art. 189 alin. (1) lit. d) C. pen. → cu scopul de a înlesni sau de a ascunde săvârşirea altei infracţiuni; dacă urmarea praeterintenţionată constă în sinuciderea victimei → se va reţine doar infracţiunea de tâlhărie în formă tip sau calificată; poate fi reţinut şi concursul între infracţiunea de tâlhărie şi cea de determinare sau înlesnire a sinuciderii, dar numai dacă făptuitorul acţionează cu intenţie atât pentru săvârşirea tâlhăriei, cât şi pentru determinarea sau înlesnirea sinuciderii.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- acţiunea penală se pune în mişcare şi se exercită din oficiu.

FIŞA

NR. 28

ABUZUL DE ÎNCREDERE

Sediul materiei: *art. 238 C. pen.*

Art. 238. Abuzul de încredere. *(1) Însuşirea, dispunerea sau folosirea, pe nedrept, a unui bun mobil al altuia, de către cel căruia i-a fost încredinţat în baza unui titlu şi cu un anumit scop, ori refuzul de a-l restitui se pedepseşte cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă.*
(2) Acţiunea penală se pune în mişcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.

Noţiune *– fapta persoanei care, deţinând în baza unui titlu şi cu un anumit scop, un bun mobil al altuia, şi-l însuşeşte, dispune de el sau îl foloseşte pe nedrept ori refuză să-l restituie.*

I. STRUCTURA INFRACŢIUNII

1. Obiectul

- **obiectul juridic special:** relaţiile sociale privitoare la protecţia patrimoniului, a posesiei ori a detenţiei, care implică încrederea în cadrul raporturilor juridice;
- **obiectul material:** un bun mobil (prin natură sau prin anticipaţie) corporal, animat sau neanimat, care are o minimă valoare economică; sunt asimilate bunurilor mobile şi înscrisurile, energia electrică şi orice alt fel de energie care are valoare economică;
  - bunul poate fi neconsumptibil sau consumptibil, în acest din urmă caz fiind necesar ca deţinătorul să nu aibă dreptul să dispună de bun; bunurile fungibile sau consumptibile asupra cărora deţinătorul are drept de dispoziţie nu pot forma obiect al infracţiunii; de asemenea, nu pot constitui obiect al infracţiunii bunurile abandonate sau cele care nu aparţin nimănui;
  - ţesuturile, celulele sau organele prelevate de la o persoană în scopul efectuării unui transplant pot forma obiectul infracţiunii de abuz de încredere;
  - cerinţa esenţială pentru obiectul material al infracţiunii de abuz de încredere o reprezintă faptul că este necesar ca acesta să fie deţinut cu orice titlu → ceea ce presupune existenţa unui raport juridic netranslativ de proprietate, prin care se transmite doar detenţia bunului, existând obligaţia restituirii acestuia; detenţia bunului trebuie să fi fost încredinţată cu un anumit scop.

NB Refuzul de a restitui la scadenţă o sumă de bani → atrage numai răspunderea civilă, nu şi pe cea penală, neconstituind infracţiunea de abuz de încredere.

2. Subiectul

- **subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală, care are calitatea de detentor precar al bunului mobil al altuia, cu orice titlu şi cu un anumit scop;

- proprietarul bunului nu poate fi subiect activ nemijlocit; în schimb, comodatarul poate avea calitatea de subiect activ nemijlocit;
- persoana căreia i s-a transmis bunul în baza unui împrumut de consumaţie nu poate fi subiect activ;
- participaţia penală este posibilă în toate formele.

- **subiectul pasiv:** orice persoană (fizică sau juridică) de la care autorul a primit bunul mobil în detenţie, cu orice titlu şi cu un anumit scop.

3. Latura obiectivă

- **elementul material:** constă în una dintre următoarele acţiuni sau inacţiuni:
  - **însuşirea pe nedrept** → detentorul precar se comportă ca un adevărat proprietar al bunului; deposedarea se realizează cu acordul proprietarului, iar împosedarea este realizată ulterior în mod abuziv; dacă bunul se află în stăpânirea de fapt a unei persoane, chiar dacă nu are momentan un contact material cu bunul, iar făptuitorul şi-l însuşeşte, acesta va săvârşi infracţiunea de furt;
  - **dispunerea pe nedrept** → încheierea de acte juridice de dispoziţie fără drept (vânzarea) sau efectuarea de acte de dispoziţie materială (distrugere); simpla folosire fără drept a bunului nu echivalează cu efectuarea unui act de dispoziţie pe nedrept;
  - **folosirea pe nedrept** → bunul este folosit de către detentor, deşi acesta nu are un drept de folosinţă, sau este folosit de către detentor în alt scop decât acela pentru care i-a fost încredinţat;
  - **refuz abuziv de restituire** → cererea de restituire trebuie să fie fermă, expresă; restituirea parţială echivalează cu nerestituirea; nerestituirea unui bun predat ca urmare a inducerii în eroare → reprezintă infracţiunea de înşelăciune, nu cea de abuz de încredere, pentru că abuzul de încredere presupune că încrederea a fost acordată licit.

NB În cazul în care elementul material al laturii obiective îmbracă forma refuzului de restituire, nu se poate reţine infracţiunea de abuz de încredere săvârşită în această modalitate dacă făptuitorul invocă un drept de retenţie ca motiv al refuzului de restituire a bunului.

NB Dacă elementul material se săvârşeşte în mai multe modalităţi → se va reţine o singură infracţiune de abuz de încredere, care se consumă la momentul primei activităţi infracţionale.

- **urmarea imediată:** împosedarea făptuitorului şi producerea unui prejudiciu în patrimoniul proprietarului (valoarea bunului, lipsa folosinţei acestuia etc.);
- **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

4. Latura subiectivă

- intenţie directă sau indirectă.

II. FORMELE INFRACŢIUNII

- actele preparatorii şi tentativa sunt posibile, dar nu sunt incriminate;

- tentativa nu este posibilă în cazul săvârşirii faptei prin refuzul abuziv de restituire (omisivă proprie);
- infracţiunea de abuz de încredere se consumă în momentul însuşirii pe nedrept a bunului, al dispunerii pe nedrept de bun, al folosirii lucrului pe nedrept sau al refuzului abuziv de restituire (infracţiune instantanee);
- infracţiunea poate fi săvârşită în formă continuată, cu excepţia cazului în care elementul material îmbracă forma refuzului nejustificat de restituire.

NB

Pentru consumarea infracţiunii de abuz de încredere, în modalitatea refuzului de restituire, nu se cere ca restituirea bunului să fie solicitată numai de acela care a încredinţat bunul.

III. PEDEAPSA

- abuzul de încredere se pedepseşte cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- acţiunea penală se pune în mişcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate;
- retragerea plângerii prealabile înlătură răspunderea penală;
- termenul de formulare a plângerii prealabile curge de la primul refuz, în cazul în care elementul material se realizează în modalitatea refuzului nejustificat de restituire.

FIŞA

NR. 29 GESTIUNEA FRAUDULOASĂ

Sediul materiei: *art. 242 C. pen.*

> ***Art. 242. Gestiunea frauduloasă.*** *(1) Pricinuirea de pagube unei persoane, cu ocazia administrării sau conservării bunurilor acesteia, de către cel care are ori trebuie să aibă grija administrării sau conservării acelor bunuri se pedepseşte cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă.*
> *(2) Când fapta prevăzută în alin. (1) a fost săvârşită de administratorul judiciar, de lichidatorul averii debitorului sau de un reprezentant sau prepus al acestora, pedeapsa este închisoarea de la unu la 5 ani.*
> *(3) Faptele prevăzute în alin. (1) şi alin. (2) săvârşite în scopul de a dobândi un folos patrimonial se pedepsesc cu închisoarea de la 2 la 7 ani.*
> *(4) Acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.*

Noţiune

A. Varianta tip

➲ *pricinuirea de pagube unei persoane cu ocazia administrării sau conservării bunurilor acesteia, de către persoana (fizică sau juridică) care are ori trebuie să aibă grija administrării sau conservării acelor bunuri.*

B. Variante agravate

➲ *fapta este săvârşită de administratorul judiciar, de lichidatorul averii debitorului sau de un reprezentant ori prepus al acestora;*

➲ *fapta este săvârşită în forma tip sau în prima variantă agravată în scopul obţinerii unui folos patrimonial.*

I. STRUCTURA INFRACŢIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

➲ **obiectul juridic special:** relaţiile sociale privitoare la protecţia patrimoniului, a posesiei sau a detenţiei;

➲ **obiectul material:** ca regulă, constă într-o universalitate de bunuri aparţinând altei persoane; în mod excepţional, poate fi reprezentat de un singur bun.

1.2. Subiectul

➲ **subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu atribuţii de administrare sau de conservare a unei universalităţi de bunuri aparţinând altuia, care nu are calitatea de funcţionar;

- ➲ nu poate fi subiect activ nemijlocit proprietarul bunului sau al universalităţii de bunuri;
- ➲ nu poate fi subiect activ al gestiunii frauduloase administratorul unei asociaţii de locatari (pentru că administratorul este funcționar);

- coautoratul este posibil numai dacă toţi coautorii au calitatea cerută de lege;
- instigarea şi complicitatea nu sunt condiţionate de calitatea cerută de lege.

- **subiectul pasiv:** orice persoană (fizică sau juridică) a cărei universalitate de bunuri sau al cărei bun este administrat sau conservat de făptuitor.

1.3. Latura obiectivă

- **elementul material:** constă într-o acţiune sau o inacţiune a persoanei (fizice sau juridice) cu atribuţii de administrare sau de conservare a unei universalităţi sau a unui bun, prin care se produce un prejudiciu persoanei vătămate; administrarea sau conservarea universalităţii sau a bunului trebuie să fie frauduloasă;
- **urmarea imediată:** producerea unui prejudiciu;
- **legătura de cauzalitate:** trebuie să existe şi să fie dovedită.

1.4. Latura subiectivă

- intenţie directă sau indirectă.

2. Variante agravate

- **fapta este săvârşită de administratorul judiciar, de lichidatorul averii debitorului sau de un reprezentant ori prepus al acestora [art. 242 alin. (2) C. pen.];**
  - subiectul activ nemijlocit este calificat, acesta trebuind să aibă calitatea de: administrator judiciar, lichidator al averii debitorului sau reprezentant ori prepus al acestora;
  - subiectul pasiv este, de asemenea, calificat: debitorul aflat în insolvenţă.
- **fapta este săvârşită în forma tip sau în prima variantă agravată în scopul obţinerii unui folos patrimonial [art. 242 alin. (3) C. pen.].**
  - elementul circumstanţial agravant (scopul) vizează atât forma tip, cât şi prima variantă agravată;
  - sub aspectul laturii subiective, fapta este săvârşită cu intenţie directă calificată prin scop: obţinerea unui folos patrimonial;
  - această variantă agravată are caracter subsidiar → se reţine numai dacă fapta nu constituie o infracţiune mai gravă.

II. FORMELE INFRACŢIUNII

- actele de pregătire şi tentativa sunt posibile, dar neincriminate;
- infracţiunea se consumă în momentul producerii prejudiciului;
- infracţiunea poate fi săvârşită în formă continuată, situaţie în care se epuizează la data efectuării ultimului act de executare.

III. PEDEAPSA

- gestiunea frauduloasă comisă în formă tip se pedepseşte cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă;

- când fapta este săvârşită de administratorul judiciar sau lichidatorul averii debitorului, de un reprezentant sau prepus al acestora pedeapsa este închisoarea de la unu la 5 ani;
- fapta săvârşită în scopul de a dobândi un folos patrimonial se pedepseşte cu închisoarea de la 2 la 7 ani.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- acţiunea penală se pune în mişcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate, atât pentru varianta tip, cât şi pentru cele două variante agravate;
- retragerea plângerii prealabile înlătură răspunderea penală.

NB

În timp ce gestiunea frauduloasă presupune existenţa în sarcina subiectului activ a îndatoririi de administrare sau de gestionare a unei universalităţi de bunuri ce aparţine altuia, în cazul infracţiunii de abuz de încredere făptuitorul deţine, în baza unui titlu, unul sau mai multe bunuri individual determinate, având obligaţia de a le păstra şi de a le restitui celui de la care le-a primit; elementul material al laturii subiective, în cazul gestiunii frauduloase, constă în orice acţiune sau inacţiune de natură să producă o pagubă victimei, acestea fiind săvârşite cu depăşirea atribuţiilor ori contrar acestora; la infracţiunea de abuz de încredere legiuitorul a prevăzut expres şi limitativ acţiunile şi inacţiunile care constituie elementul material: însuşirea, dispunerea ori folosirea pe nedrept a bunului mobil sau refuzul nejustificat de restituire celui care i l-a încredinţat cu un anumit scop.

FIŞA

NR. 30

ÎNSUŞIREA BUNULUI GĂSIT SAU AJUNS DIN EROARE LA FĂPTUITOR

Sediul materiei: *art. 243 C. pen.*

> ***Art. 243. Însuşirea bunului găsit sau ajuns din eroare la făptuitor.*** *(1) Fapta de a nu preda în termen de 10 zile un bun găsit autorităților sau celui care l-a pierdut sau de a dispune de acel bun ca de al său se pedepseşte cu închisoare de la o lună la 3 luni sau cu amendă.*
> *(2) Cu aceeaşi pedeapsă se sancționează şi însuşirea pe nedrept a unui bun mobil ce aparține altuia, ajuns din eroare sau în mod fortuit în posesia făptuitorului, sau nepredarea acestuia în termen de 10 zile din momentul în care a cunoscut că bunul nu îi aparține.*
> *(3) Împăcarea înlătură răspunderea penală.*

Noţiune

A. Varianta tip

➲ *fapta de a nu preda, în termen de 10 zile, un bun găsit autorităţilor sau celui care l-a pierdut sau de a dispune de acel bun ca de al său, înainte de expirarea termenului legal de predare;*

B. Varianta asimilată

➲ *însuşirea pe nedrept a unui bun mobil ce aparţine altuia, ajuns din eroare sau în mod fortuit în posesia făptuitorului, sau nepredarea acestuia în termen de 10 zile din momentul în care a cunoscut că bunul nu îi aparţine.*

I. STRUCTURA INFRACŢIUNII

1. Obiectul

➲ **obiectul juridic special:** relaţiile sociale privitoare la protecţia patrimoniului, a posesiei sau a detenţiei;

➲ **obiectul material:**

- ➲ la varianta tip constă în bunul mobil găsit → bunul ieşit involuntar din posesia sau detenţia unei persoane, care este găsit ulterior de o altă persoană, într-un loc unde, în mod obişnuit, bunurile nu sunt lăsate nesupravegheate; trebuie ca găsitorul să nu-l cunoască pe proprietar, detentor sau posesor; nu este obligatoriu ca posesorul sau detentorul să-şi fi dat seama că a pierdut bunul; nu este un bun găsit bunul abandonat sau bunul lăsat temporar fără supraveghere, bunul uitat în prezenţa făptuitorului care a observat acest lucru, bunul uitat într-un loc unde detentorul ştie că l-a lăsat şi unde se poate întoarce oricând să-l recupereze, în ultimele două cazuri fapta constituind infracţiunea de furt;
- ➲ la varianta asimilată, obiectul material este fie bunul intrat din eroare în posesia făptuitorului, acesta crezând că bunul îi aparţine (eroarea nu trebuie să fie provocată de primitor, altfel se va reţine infracţiunea de înşelăciune), fie bunul intrat în mod fortuit în posesia făptuitorului.

2. Subiectul

- **subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală;
  - participaţia penală este posibilă în toate formele.
- **subiectul pasiv:** orice persoană (fizică sau juridică) al cărei bun a fost pierdut sau a ajuns din eroare sau din întâmplare la un terţ.

NB

Dacă hoţul sau tâlharul abandonează bunul sustras, urmărit fiind de poliţie, găsitorul bunului va săvârşi infracţiunea de însuşire a bunului găsit, subiectul pasiv fiind victima furtului.

3. Latura obiectivă

- **elementul material** constă în:
  - nepredarea bunului găsit în termen de 10 zile de la data găsirii către autorităţi sau celui care l-a pierdut → termenul de 10 zile este un termen de drept substanţial, care se calculează conform art. 186 alin. (1) C. pen., iar dacă se împlineşte într-o zi nelucrătoare, se prorogă;
  - dispunerea de bunul găsit în termen de 10 zile de la data găsirii → presupune îndeplinirea de acte de dispoziţie juridică sau materială cu privire la bun; după expirarea celor 10 zile, bunul va fi considerat însuşit, reţinându-se numai nepredarea acestuia, nu şi dispunerea de bun;
  - însuşirea pe nedrept a bunului ajuns în posesia făptuitorului din eroare sau în mod fortuit în termen de 10 zile din momentul la care făptuitorul a cunoscut că bunul nu îi aparţine → eroarea constituie cauză de neimputabilitate dacă făptuitorul rămâne în eroare cu privire la apartenenţa bunului;
  - nepredarea bunului ajuns din eroare sau în mod fortuit în posesia făptuitorului în termen de 10 zile din momentul în care nu mai există eroare cu privire la apartenenţa bunului → eroarea constituie cauză de neimputabilitate dacă făptuitorul rămâne în eroare cu privire la apartenenţa bunului.

NB

În cazul infracţiunii de abuz de încredere, elementul material constă în însuşirea, folosirea sau dispunerea de bunul încredinţat făptuitorului cu orice titlu şi cu un anumit scop, sau în refuzul de restituire a acestuia; la însuşirea bunului găsit sau ajuns din eroare la făptuitor, elementul material constă în însuşirea bunului găsit sau ajuns din eroare sau fortuit în posesia făptuitorului, dispunerea de acesta ca şi cum ar fi al său sau nepredarea, în termenul stabilit de lege, autorităţilor sau celui care l-a pierdut.

- **urmarea imediată:** producerea unei pagube;
- **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

4. Latura subiectivă

- intenţie directă sau indirectă.

II. FORMELE INFRACŢIUNII

- actele de pregătire sunt posibile la modalităţile comisive ale infracţiunii, dar nu sunt incriminate;

- tentativa este posibilă la modalităţile comisive ale infracţiunii, dar neincriminată; tentativa nu este posibilă la modalitatea omisivă a infracţiunii;
- fapta se consumă la expirarea termenului de 10 zile, când constă în nepredarea bunului găsit, sau la momentul dispunerii de bun ori al însuşirii bunului ajuns din eroare sau fortuit în posesia făptuitorului.

III. PEDEAPSA

- însuşirea bunului găsit sau ajuns din eroare la făptuitor se pedepseşte cu închisoare de la o lună la 3 luni sau cu amendă.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- împăcarea înlătură răspunderea penală, pentru că acţiunea penală se pune în mişcare din oficiu.

NB

Fapta unui şofer de taxi de a-şi însuşi un obiect uitat de un călător în maşină → determină reţinerea infracţiunii de furt, nu a celei se însuşire a bunului găsit sau ajuns din eroare la făptuitor.

FIŞA

NR. 31 ÎNŞELĂCIUNEA

Sediul materiei: *art. 244 C. pen.*

> ***Art. 244. Înşelăciunea.*** *(1) Inducerea în eroare a unei persoane prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase sau ca mincinoasă a unei fapte adevărate, în scopul de a obține pentru sine sau pentru altul un folos patrimonial injust şi dacă s-a pricinuit o pagubă, se pedepseşte cu închisoarea de la 6 luni la 3 ani.*
> *(2) Înşelăciunea săvârşită prin folosirea de nume sau calități mincinoase ori de alte mijloace frauduloase se pedepseşte cu închisoarea de la unu la 5 ani. Dacă mijlocul fraudulos constituie prin el însuşi o infracțiune, se aplică regulile privind concursul de infracțiuni.*
> *(3) Împăcarea înlătură răspunderea penală.*

Noțiune

A. Varianta tip

➲ *inducerea în eroare a unei persoane prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase sau ca mincinoasă a unei fapte adevărate, în scopul de a obține pentru sine sau pentru altul un folos patrimonial injust, dacă s-a pricinuit astfel o pagubă materială.*

B. Varianta agravată

➲ *fapta este săvârşită prin folosirea de nume sau de calități mincinoase ori de alte mijloace frauduloase.*

I. STRUCTURA INFRACŢIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

- ➲ **obiectul juridic special:** relaţiile sociale privitoare la protecţia patrimoniului;
- ➲ **obiectul material:** bunurile mobile corporale cu valoare economică, înscrisurile cu valoare patrimonială, precum şi bunurile imobile.

1.2. Subiectul

- ➲ **subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală;
  - ➲ participaţia penală este posibilă în toate formele.
- ➲ **subiectul pasiv:** orice persoană (fizică sau juridică) prejudiciată;
  - ➲ dacă nu există identitate între persoana prejudiciată şi cea indusă în eroare, atunci persoana indusă în eroare are calitatea de subiect pasiv secundar.

1.3. Latura obiectivă

- **elementul material:** constă în inducerea în eroare a unei persoane prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase sau ca mincinoasă a unei fapte adevărate; se poate realiza atât printr-o acţiune, cât şi printr-o inacţiune (omisiune);
  - poate fi comisă cu prilejul încheierii sau executării unui contract, nefiind necesar ca inducerea în eroare să fi fost determinantă pentru încheierea sau executarea acestuia; realitatea falsă trebuie să vizeze împrejurările ce puteau fi verificate la momentul încheierii sau executării contractului.

NB

Nerestituirea unui bun predat ca urmare a inducerii în eroare constituie infracţiunea de înşelăciune, nu cea de abuz de încredere, pentru că la abuzul de încredere predarea bunului presupune încrederea acordată licit, nu obţinută în mod fraudulos; spre deosebire de infracţiunea de furt, unde infractorul sustrage un bun din posesia sau detenţia altuia, fără consimţământul acestuia, pentru a şi-l însuşi pe nedrept, la infracţiunea de înşelăciune, persoana vătămată transmite bunul în urma manoperelor dolosive efectuate de către infractor.

- **urmarea imediată:** producerea unui prejudiciu material;
- **legătura de cauzalitate:** trebuie dovedită legătura de cauzalitate între activitatea de inducere în eroare a unei persoane şi producerea unei pagube materiale.

NB

Fapta de a pretinde şi primi bani, inducând în eroare persoana vătămată cu privire la împrejurarea că actul pentru a cărui neîndeplinire făptuitorul a primit banii priveşte îndatoririle de serviciu constituie infracţiunea de înşelăciune, nu cea de luare de mită.

1.4. Latura subiectivă

- intenţie directă calificată prin scop → obţinerea unui folos patrimonial injust, pentru sine sau pentru altul;
- nu interesează mobilul cu care a fost comisă fapta.

NB

Simpla afirmare a unui neadevăr sau publicitatea mincinoasă nu constituie infracţiunea de înşelăciune.

2. Varianta agravată

- **fapta este săvârşită prin folosirea de nume sau de calităţi mincinoase ori de alte mijloace frauduloase [art. 244 alin. (2) C. pen.].**
  - dacă mijlocul fraudulos constituie prin el însuşi o infracţiune, se aplică regulile privind concursul de infracţiuni → infracţiunea de înşelăciune va fi reţinută în concurs cu infracţiunea de uzurpare de calităţi oficiale, cu cea de fals în declaraţii, cu uzul de fals etc.

NB

Întrucât traficul de influenţă există atunci când făptuitorul are în mod real influenţă ori lasă să se creadă că are influenţă, deşi aceasta nu există, fapta de a pretinde şi a primi o sumă de bani, săvârşită de o persoană care lasă să se creadă că are influenţă asupra unui funcţionar, chiar dacă nu are → constituie infracţiunea de trafic de influenţă, nu cea de înşelăciune; prevalarea de o influenţă inexistentă, deşi este o falsă prezentare a realităţii, acţiune care

realizează elementul material al infracţiunii de înşelăciune, prin voinţa legiuitorului, reprezintă infracţiunea de trafic de influenţă; spre deosebire de înşelăciune, traficul de influenţă se reţine chiar dacă nu există nicio pagubă materială.

II. FORMELE INFRACŢIUNII

- actele de pregătire sunt posibile, dar neincriminate; actele preparatorii efectuate de un terţ, de care se foloseşte autorul, constituie acte de complicitate;
- tentativa este posibilă şi incriminată;
- fapta se consumă în momentul producerii prejudiciului;
- fapta poate fi săvârşită în formă continuată, când se epuizează odată cu efectuarea ultimului act de executare.

III. PEDEAPSA

- fapta tipică se pedepseşte cu închisoarea de la 6 luni la 3 ani;
- varianta agravată se pedepseşte cu închisoarea de la unu la 5 ani.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- acţiunea penală se pune în mişcare din oficiu;
- împăcarea înlătură răspunderea penală.

FIŞA

NR. 32 DISTRUGEREA

Sediul materiei: *art. 253 C. pen.*

Art. 253. Distrugerea. *(1) Distrugerea, degradarea sau aducerea în stare de neîntrebuințare a unui bun aparținând altuia ori împiedicarea luării măsurilor de conservare sau de salvare a unui astfel de bun, precum şi înlăturarea măsurilor luate se pedepsesc cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă.*

(2) Distrugerea unui înscris sub semnătură privată, care aparține în tot sau în parte altei persoane şi serveşte la dovedirea unui drept de natură patrimonială, dacă prin aceasta s-a produs o pagubă, se pedepseşte cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă.

(3) Dacă fapta prevăzută în alin. (1) priveşte bunuri care fac parte din patrimoniul cultural, pedeapsa este închisoarea de la unu la 5 ani.

(4) Distrugerea, degradarea sau aducerea în stare de neîntrebuințare a unui bun, săvârşită prin incendiere, explozie ori prin orice alt asemenea mijloc şi dacă este de natură să pună în pericol alte persoane sau bunuri, se pedepseşte cu închisoarea de la 2 la 7 ani.

(5) Dispozițiile prevăzute în alin. (3) şi alin. (4) se aplică chiar dacă bunul aparține făptuitorului.

(6) Pentru faptele prevăzute în alin. (1) şi alin. (2) acțiunea penală se pune în mişcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.

(7) Tentativa faptelor prevăzute în alin. (3) şi alin. (4) se pedepseşte.

Noțiune

A. Varianta tip

➲ *distrugerea, degradarea sau aducerea în stare de neîntrebuinţare a unui bun aparţinând altuia ori împiedicarea luării măsurilor de conservare sau de salvare a unui astfel de bun, sau înlăturarea măsurilor luate.*

B. Variante agravate

➲ *distrugerea unui înscris sub semnătură privată aparţinând total sau parţial altei persoane, care serveşte la dovedirea unui drept de natură patrimonială, dacă prin aceasta s-a produs o pagubă;*

➲ *distrugerea, degradarea sau aducerea în stare de neîntrebuinţare, împiedicarea luării măsurilor de conservare ori de salvare sau înlăturarea măsurilor luate cu privire la bunuri care fac parte din patrimoniul cultural;*

➲ *distrugerea, degradarea sau aducerea în stare de neîntrebuinţare a unui bun, săvârşită prin incendiere, explozie sau prin orice alt asemenea mijloc, dacă este de natură să pună în pericol alte persoane sau bunuri.*

I. STRUCTURA INFRACŢIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

- **obiectul juridic special:** relaţiile sociale privitoare la protecţia patrimoniului;
- **obiectul material:** orice bun mobil corporal, animat sau neanimat, care are o minimă valoare economică, precum şi orice bun imobil; nu poate constitui obiectul material al infracţiunii de distrugere bunul abandonat sau cel care nu aparţine nimănui, bunul aflat în stare extrem de avansată de degradare sau bunul lipsit de semnificaţie ori utilitate;
  - condiţia esenţială pentru varianta tip este ca bunul să aparţină unei alte persoane (fizice sau juridice) decât făptuitorul.

1.2. Subiectul

- **subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală; proprietarul bunului nu poate avea calitatea de subiect activ al infracţiunii de distrugere în variantă tip;
  - participaţia penală este posibilă în toate formele.
- **subiectul pasiv:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală.

1.3. Latura obiectivă

- elementul material poate consta în:
  - distrugerea → presupune încetarea existenţei fizice a bunului;
  - degradarea → presupune deteriorarea bunului;
  - aducerea în stare de neîntrebuinţare → presupune imposibilitatea folosirii bunului conform destinaţiei sale, chiar fără să fi fost distrus ori degradat;
  - împiedicarea luării măsurilor de conservare sau de salvare a unui bun → deşi nu presupune distrugerea sau degradarea bunului, împiedicarea luării măsurilor de conservare sau de salvare creează o stare de pericol pentru bunul respectiv;
  - înlăturarea măsurilor luate în scopul conservării sau salvării unui bun → presupune punerea în pericol a bunului.

NB Dacă elementul material al laturii obiective se realizează concomitent în mai multe modalităţi alternative → se va reţine o singură infracţiune de distrugere.

NB Dacă infracţiunea de distrugere constă în distrugerea ori degradarea unui bun, aceasta poate fi absorbită de infracţiunea de furt calificat săvârşit prin efracţie sau de infracţiunea de tâlhărie.

- **urmarea imediată:** coincide cu una dintre cele trei modalităţi de realizare a elementului material, respectiv distrugerea, degradarea sau aducerea în stare de neîntrebuinţare a unui bun ori crearea unei stări de pericol prin împiedicarea luării măsurilor de conservare sau salvare a unui bun sau prin înlăturarea unor astfel de măsuri;

- **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

1.4. Latura subiectivă

- intenţie directă sau indirectă.

2. Variante agravate

- **distrugerea unui înscris sub semnătură privată aparţinând total sau parţial altei persoane, care serveşte la dovedirea unui drept de natură patrimonială, dacă prin aceasta s-a produs o pagubă [art. 253 alin. (2) C. pen.];**
  - obiectul material al acestei variante agravate constă într-un înscris sub semnătură privată cu valoare economică, servind la dovedirea unui drept de natură patrimonială;
  - subiectul activ nu poate fi titularul înscrisului sub semnătură privată;
  - elementul material al laturii obiective poate consta doar în acţiunea de distrugere;
  - este necesar ca urmarea imediată să constea în producerea unei pagube;

NB Dacă distrugerea vizează un înscris oficial, nu se va reţine săvârşirea infracţiunii în această variantă agravată, dat fiind faptul că se poate obţine o copie a înscrisului.

- **distrugerea, degradarea sau aducerea în stare de neîntrebuinţare, împiedicarea luării măsurilor de conservare ori de salvare sau înlăturarea măsurilor luate cu privire la bunuri care fac parte din patrimoniul cultural [art. 253 alin. (3) C. pen.];**
  - obiectul material al acestei variante agravate constă într-un bun care face parte din patrimoniul cultural;
  - în cazul acestei variante agravate, subiectul activ poate fi și proprietarul bunului;
  - elementul material al laturii obiective se poate realiza în oricare dintre modalităţile prevăzute de lege pentru varianta tip;
- **distrugerea, degradarea sau aducerea în stare de neîntrebuinţare a unui bun, săvârşită prin incendiere, explozie sau prin orice alt asemenea mijloc, dacă este de natură să pună în pericol alte persoane sau bunuri [art. 253 alin. (4) C. pen.].**
  - subiectul activ al acestei variante agravate poate fi și proprietarul bunului;
  - elementul material poate consta doar în distrugerea, degradarea sau aducerea în stare de neîntrebuinţare a unui bun, săvârşită prin incendiere, explozie sau alte astfel de mijloace;
  - urmarea imediată constă în crearea unei stări de pericol pentru alte persoane sau bunuri; nu este necesar ca starea de pericol să se fi produs efectiv, însă fapta trebuie să fie de natură să pună în pericol alte persoane sau bunuri; dacă fapta a fost săvârşită prin incendiere, explozie sau alte asemenea mijloace, dar nu rezultă că era de natură să pună în pericol alte persoane sau bunuri, se va reţine varianta tip a infracţiunii de distrugere.

NB Dacă, după comiterea infracţiunii de furt, hoţul distruge bunul sustras, se va reţine numai infracţiunea de furt, deoarece hoţul se comportă faţă de bun ca un proprietar; se va reţine însă concursul între infracţiunile de furt şi distrugere dacă distrugerea se săvârşeşte în variantele agravate prevăzute la alin. (3) şi (4) ale art. 253 C. pen.

II. FORMELE INFRACŢIUNII

- actele de pregătire sunt posibile, dar neincriminate;
- tentativa este posibilă, dar nu este incriminată la varianta tip şi la prima variantă agravată;
- tentativa este incriminată numai la variantele agravate prevăzute la alin. (3) şi (4) ale art. 253 C. pen., când acţiunea penală se pune în mişcare din oficiu;
- fapta se consumă în momentul desfăşurării activităţii infracţionale;
- fapta poate îmbrăca forma continuată, caz în care se epuizează odată cu efectuarea ultimului act de executare.

III. PEDEAPSA

- varianta tip a infracţiunii de distrugere se pedepseşte cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă;
- prima variantă agravată se pedepseşte cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă;
- pentru cea de-a doua variantă agravată pedeapsa este închisoarea de la unu la 5 ani;
- cea de-a treia variantă agravată se pedepseşte cu închisoarea de la 2 la 7 ani.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- pentru varianta tip a infracţiunii de distrugere şi pentru prima variantă agravată acţiunea penală se pune în mişcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate;
- în cazul variantei tip şi în cel al primei variante agravate, retragerea plângerii prealabile înlătură răspunderea penală.

FIŞA

NR. 33

DISTRUGEREA CALIFICATĂ

Sediul materiei: *art. 254 C. pen.*

> ***Art. 254. Distrugerea calificată.*** *(1) Dacă faptele prevăzute în art. 253 au avut ca urmare un dezastru, pedeapsa este închisoarea de la 7 la 15 ani şi interzicerea exercitării unor drepturi.*
> *(2) Dezastrul constă în distrugerea sau degradarea unor bunuri imobile ori a unor lucrări, echipamente, instalaţii sau componente ale acestora şi care a avut ca urmare moartea sau vătămarea corporală a două sau mai multor persoane.*

Noţiune *– distrugerea care a avut ca urmare un dezastru.*

I. STRUCTURA INFRACŢIUNII

1. Obiectul

- **obiectul juridic special:** relaţiile sociale privitoare la protecţia patrimoniului împotriva distrugerii sau a degradării;
- **obiectul material:** bunuri imobile ori lucrări, echipamente, instalaţii sau componente ale acestora.

2. Subiectul

- **subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală; proprietarul bunului poate avea calitatea de subiect activ nemijlocit;
  - participaţia penală este posibilă în toate formele.
- **subiectul pasiv:** orice persoană (fizică sau juridică).

3. Latura obiectivă

- **elementul material:** este reprezentat de distrugerea sau ~~în~~ deteriorarea bunului;
- **urmarea imediată:** dezastrul produs constând în distrugerea sau degradarea unor bunuri imobile ori a unor lucrări, echipamente, instalaţii sau componente ale acestora şi care a avut ca urmare moartea sau vătămarea corporală a două sau mai multor persoane.
- **legătura de cauzalitate:** trebuie să existe şi să fie dovedită.

4. Latura subiectivă

- praeterintenţie;
- nu interesează scopul comiterii faptei ori mobilul cu care a fost săvârşită.

NB

Dacă făptuitorul acţionează cu intenţie (directă sau indirectă) în ceea ce priveşte lezarea vieţii/integrităţii corporale → se va reţine concursul între infracţiunea de distrugere şi cea de omor calificat ori de vătămare corporală.

II. FORMELE INFRACŢIUNII

- actele preparatorii sunt posibile, dar neincriminate;
- tentativa este posibilă şi incriminată (faptele de distrugere pot rămâne în fază tentată, însă rezultatul mai grav fiind din culpa se produce);
- fapta se consumă în momentul producerii dezastrului.

NB

Dacă are loc o tentativă la infracţiunea de distrugere, urmată de moartea sau de vătămarea corporală a două sau mai multe persoane, pedeapsa este cea prevăzută de lege pentru infracţiunea consumată.

III. PEDEAPSA

- pentru infracţiunea de distrugere calificată, pedeapsa este închisoarea de la 7 la 15 ani şi interzicerea exercitării unor drepturi.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- acţiunea penală se pune în mişcare şi se exercită din oficiu.

FIŞA

NR. 34 DISTRUGEREA DIN CULPĂ

Sediul materiei: *art. 255 C. pen.*

> ***Art. 255. Distrugerea din culpă.*** *(1) Distrugerea, degradarea ori aducerea în stare de neîntrebuinţare, din culpă, a unui bun, chiar dacă acesta aparţine făptuitorului, în cazul în care fapta este săvârşită prin incendiere, explozie sau prin orice alt asemenea mijloc şi dacă este de natură să pună în pericol alte persoane sau bunuri, se pedepseşte cu închisoare de la 3 luni la un an sau cu amendă.*
> *(2) Dacă faptele au avut ca urmare un dezastru, pedeapsa este închisoarea de la 5 la 12 ani.*

Noţiune

A. Varianta tip

➲ *distrugerea, degradarea ori aducerea în stare de neîntrebuinţare, din culpă, a unui bun, chiar dacă acesta aparţine făptuitorului, în cazul în care fapta este săvârşită prin incendiere, explozie sau prin orice alt asemenea mijloc şi dacă este de natură să pună în pericol alte persoane sau bunuri.*

B. Varianta agravată

➲ *fapta a avut ca urmare un dezastru.*

I. STRUCTURA INFRACŢIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

➲ **obiectul juridic special:** relaţiile sociale privitoare la protecţia patrimoniului;

➲ **obiectul material:** orice bun mobil corporal, animat sau neanimat, care are o minimă valoare economică, precum şi orice bun imobil.

1.2. Subiectul

➲ **subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală, inclusiv proprietarul bunului;

- ➲ coautoratul este posibil atunci când există culpă comună;
- ➲ este posibilă participaţia improprie: complicele şi instigatorul, care au acţionat cu intenţie, vor fi sancţionaţi pentru complicitate şi instigare la săvârşirea infracţiunii de distrugere, în timp ce autorul va fi sancţionat pentru infracţiunea de distrugere din culpă.

➲ **subiectul pasiv:** orice persoană (fizică sau juridică).

1.3. Latura obiectivă

➲ **elementul material** poate consta în:

- distrugerea → presupune încetarea existenţei fizice a bunului;
- degradarea → presupune deteriorarea bunului;
- aducerea în stare de neîntrebuinţare → presupune imposibilitatea folosirii bunului conform destinaţiei sale, chiar fără să fi fost distrus ori degradat;
- este necesar ca elementul material să se realizeze prin incendiere, explozie sau alte astfel de mijloace.

- **urmarea imediată:** constă în crearea unei stări de pericol pentru alte persoane sau bunuri; nu este necesar ca starea de pericol să se fi produs efectiv, ci fapta trebuie să fie de natură să pună în pericol alte persoane sau bunuri;
- **legătura de cauzalitate:** trebuie să existe şi să fie dovedită.

1.4. Latura subiectivă

- culpa cu sau fără prevedere.

2. Varianta agravată

- fapta a avut ca urmare un dezastru [art. 255 alin. (2) C. pen.];
  - urmarea imediată în cazul variantei agravate constă în producerea unui dezastru.

II. FORMELE INFRACŢIUNII

- actele preparatorii nu sunt posibile;
- tentativa nu este posibilă;
- fapta se consumă în momentul creării stării de pericol ca urmare a realizării elementului material.

III. PEDEAPSA

- infracţiunea de distrugere din culpă în variantă tip se pedepseşte cu închisoare de la 3 luni la un an sau cu amendă;
- varianta agravată a infracţiunii se pedepseşte cu închisoare de la 5 la 12 ani.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- acţiunea penală se pune în mişcare şi se exercită din oficiu.

FIŞA

NR. 35

TULBURAREA DE POSESIE

Sediul materiei: *art. 256 C. pen.*

> ***Art. 256. Tulburarea de posesie.*** *(1) Ocuparea, în întregime sau în parte, fără drept, prin violență sau amenințare ori prin desființarea sau strămutarea semnelor de hotar, a unui imobil aflat în posesia altuia se pedepseşte cu închisoare de la unu la 5 ani sau cu amendă.*
> *(2) Acțiunea penală se pune în mişcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.*

Noţiune *– ocuparea, în întregime sau în parte, fără drept, prin violenţă sau ameninţare ori prin desfiinţarea sau strămutarea semnelor de hotar, a unui imobil aflat în posesia altuia.*

I. STRUCTURA INFRACŢIUNII

1. Obiectul

- **obiectul juridic principal:** relaţiile sociale privitoare la protecţia patrimoniului şi a posesiei de fapt a bunurilor imobile;
- **obiectul juridic secundar:** relaţiile sociale privitoare la libertatea psihică a persoanei, integritatea corporală sau sănătatea acesteia;
- **obiectul material principal:** un bun imobil sau o parte a acestuia, care se află în posesia sau detenţia altei persoane;
- **obiectul material secundar**: corpul persoanei.

NB Nu constituie obiect material al infracţiunii de tulburare de posesie semnele de hotar desfiinţate sau strămutate de făptuitor.

2. Subiectul

- **subiectul activ**: orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală; proprietarul poate fi subiect activ nemijlocit dacă bunul se află în posesia legitimă a altei persoane, însă, dacă posesia exercitată de terţ este abuzivă, fapta săvârşită de către proprietar nu este tipică;
  - participaţia penală este posibilă în toate formele.
- **subiectul pasiv:** orice persoană (fizică sau juridică) care are calitatea de proprietar sau de posesor legitim.

3. Latura obiectivă

- **elementul material:** constă în ocuparea efectivă, fără drept, a unui imobil aflat în posesia altuia, fără consimţământul posesorului sau fără o aprobare prealabilă primită în condiţiile legii;

- ocuparea presupune o activitate de durată, nu o simplă pătrundere ca la infracţiunea de violare de domiciliu;
- cerinţa esenţială constă în faptul că ocuparea trebuie să fie făcută fără drept, adică în absenţa vreunui titlu ori prin mijloace nelegale; dacă ocuparea s-a realizat în baza unui titlu, care ulterior este anulat, fapta nu este tipică; de asemenea, fapta nu este tipică dacă situaţia juridică a imobilului este incertă;
- elementul material trebuie să se realizeze prin violenţă, ameninţare ori prin desfiinţarea sau strămutarea semnelor de hotar.

NB

Infracţiunea de tulburare de posesie absoarbe lovirea sau alte violenţe în formă tip [art. 193 alin. (1) C. pen.], atunci când ocuparea se realizează prin violenţă, dar intră în concurs cu infracţiunea de lovire sau alte violenţe în variantă agravată [art. 193 alin. (2) C. pen.]; de asemenea, absoarbe infracţiunea de ameninţare (art. 206 C. pen.) atunci când elementul material se realizează prin ameninţare; tulburarea de posesie absoarbe infracţiunea de distrugere în formă tip [art. 253 alin. (1) C. pen.], însă poate fi reţinută în concurs cu variantele agravate ale aceleiaşi infracţiuni; infracţiunea de tulburare de posesie poate fi reţinută în concurs cu infracţiunea de vătămare corporală sau cu cea de şantaj.

- **urmarea imediată:** trecerea fără drept a imobilului sau a unei părţi a acestuia în stăpânirea de fapt a subiectului activ;
- **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

4. Latura subiectivă

- intenţie directă sau indirectă;
- nu interesează mobilul sau scopul comiterii faptei.

II. FORMELE INFRACŢIUNII

- actele de pregătire sunt posibile, dar neincriminate;
- tentativa este posibilă, dar nu este incriminată;
- fapta se consumă în momentul ocupării efective a imobilului sau a unei părţi a acestuia, iar nu în momentul pătrunderii în imobil;
- fapta se epuizează atunci când încetează ocuparea fără drept sau la condamnarea definitivă a infractorului pentru tulburare de posesie, fiind o infracţiune continuă.

NB

Dacă activitatea făptuitorului este întreruptă, rămânând în faza tentativei, acesta poate răspunde pentru infracţiunea de lovire sau alte violenţe, pentru cea de ameninţare sau pentru infracţiunea de distrugere.

III. PEDEAPSA

- tulburarea de posesie se pedepseşte cu închisoare de la unu la 5 ani sau cu amendă.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- acţiunea penală se pune în mişcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate;
- retragerea plângerii prealabile înlătură răspunderea penală.

FIŞA

NR. 36

ULTRAJUL

Sediul materiei: *art. 257 C. pen.*

Art. 257. Ultrajul. *(1) Ameninţarea săvârşită nemijlocit sau prin mijloace de comunicare directă, lovirea sau alte violenţe, vătămarea corporală, lovirile sau vătămările cauzatoare de moarte ori omorul săvârşite împotriva unui funcţionar public care îndeplineşte o funcţie ce implică exerciţiul autorităţii de stat, aflat în exercitarea atribuţiilor de serviciu sau în legătură cu exercitarea acestor atribuţii, se sancţionează cu pedeapsa prevăzută de lege pentru acea infracţiune, ale cărei limite speciale se majorează cu o treime.*

(2) Săvârşirea unei infracţiuni împotriva unui funcţionar public care îndeplineşte o funcţie ce implică exerciţiul autorităţii de stat ori asupra bunurilor acestuia, în scop de intimidare sau de răzbunare, în legătură cu exercitarea atribuţiilor de serviciu, se sancţionează cu pedeapsa prevăzută de lege pentru acea infracţiune, ale cărei limite speciale se majorează cu o treime.

(3) Cu aceeaşi pedeapsă se sancţionează faptele comise în condiţiile alin. (2), dacă privesc un membru de familie al funcţionarului public.

(4) Faptele prevăzute în alin. (1)-(3), comise asupra unui poliţist sau jandarm, aflat în exercitarea atribuţiilor de serviciu sau în legătură cu exercitarea acestor atribuţii, se sancţionează cu pedeapsa prevăzută de lege pentru acea infracţiune, ale cărei limite se majorează cu jumătate.

Noţiune

A. Varianta tip

➲ *ameninţarea săvârşită nemijlocit sau prin mijloace de comunicare directă, lovirea sau alte violenţe, vătămarea corporală, lovirile sau vătămările cauzatoare de moarte ori omorul săvârşite împotriva unui funcţionar public care îndeplineşte o funcţie ce implică exerciţiul autorităţii de stat, aflat în exercitarea atribuţiilor de serviciu sau în legătură cu exercitarea acestor atribuţii.*

B. Variante asimilate

➲ *săvârşirea unei infracţiuni împotriva unui funcţionar public care îndeplineşte o funcţie ce implică exerciţiul autorităţii de stat ori asupra bunurilor acestuia, în scop de intimidare sau de răzbunare, în legătură cu exercitarea atribuţiilor de serviciu;*

➲ *săvârşirea unei infracţiuni împotriva unui membru de familie al funcţionarului public care îndeplineşte o funcţie ce implică exerciţiul autorităţii de stat ori asupra bunurilor acestuia, în scop de intimidare sau de răzbunare, în legătură cu exercitarea atribuţiilor de serviciu.*

C. Varianta agravată

➲ *fapta în forma tip sau în variantele asimilate este săvârşită împotriva unui poliţist sau jandarm, aflat în exercitarea atribuţiilor de serviciu sau în legătură cu exercitarea acestor atribuţii.*

I. STRUCTURA INFRACŢIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

- **obiectul juridic principal:** relaţiile sociale privitoare la respectul datorat autorităţilor publice şi funcţionarilor care îndeplinesc o activitate în cadrul acestora;
- **obiectul juridic secundar:** relaţiile sociale privitoare la viaţa, libertatea psihică, integritatea corporală sau sănătatea funcţionarului public;
- **obiectul material:** corpul persoanei, exceptând situaţia în care ultrajul se comite prin ameninţare.

1.2. Subiectul

- **subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală;
  - participaţia penală este posibilă în toate formele.
- **subiectul pasiv principal:** instituţia sau unitatea care realizează autoritatea de stat;
- **subiectul pasiv secundar:** funcţionarul public care îndeplineşte o funcţie ce implică exerciţiul autorităţii de stat;
  - pluralitatea de subiecţi pasivi secundari determină reţinerea unei pluralităţi de infracţiuni.

1.3. Latura obiectivă

- **elementul material** poate consta în:
  - ameninţarea unui funcţionar public care îndeplineşte o funcţie ce implică exerciţiul autorităţii de stat, aflat în exercitarea atribuţiilor de serviciu (chiar pentru fapte care exced atribuţiilor de serviciu) sau în legătură cu exercitarea acestor atribuţii → absoarbe infracţiunea de ameninţare; este necesar ca victima să se afle în exerciţiul atribuţiilor de serviciu şi să nu-şi exercite funcţia în mod abuziv; fapta poate fi comisă şi după orele de program, dar în legătură cu îndeplinirea îndatoririlor de serviciu; se poate reţine concursul ideal între infracţiunea de ultraj şi cea de purtare abuzivă (*spre exemplu, în situaţia în care un poliţist aflat în exerciţiul atribuţiilor loveşte un alt poliţist, în legătură cu efectuarea unui act ce intră în atribuţiile sale*);
  - lovirea sau orice acte de violenţă săvârşite împotriva unui funcţionar public care îndeplineşte o funcţie ce implică exerciţiul autorităţii de stat, aflat în exercitarea atribuţiilor de serviciu (chiar pentru fapte care exced atribuţiilor de serviciu) sau în legătură cu exercitarea acestor atribuţii → absoarbe infracţiunea de lovire sau alte violenţe; de asemenea, este necesar ca victima să se afle în exerciţiul atribuţiilor de serviciu şi să nu-şi exercite funcţia în mod abuziv; fapta poate fi comisă şi după orele de program, dar în legătură cu îndeplinirea îndatoririlor de serviciu;
  - vătămarea corporală a unui funcţionar public care îndeplineşte o funcţie ce implică exerciţiul autorităţii de stat, aflat în exercitarea atribuţiilor de serviciu (chiar pentru fapte care exced atribuţiilor de serviciu) sau în legătură cu exercitarea acestor atribuţii → absoarbe infracţiunea de vătămare corporală;

- lovirile sau vătămările cauzatoare de moarte săvârşite împotriva unui funcţionar public care îndeplineşte o funcţie ce implică exerciţiul autorităţii de stat, aflat în exercitarea atribuţiilor de serviciu (chiar pentru fapte care exced atribuţiilor de serviciu) sau în legătură cu exercitarea acestor atribuţii → absoarbe infracţiunea de loviri sau vătămări cauzatoare de moarte;
- omorul (simplu sau calificat) săvârşit împotriva unui funcţionar public care îndeplineşte o funcţie ce implică exerciţiul autorităţii de stat, aflat în exercitarea atribuţiilor de serviciu (chiar pentru fapte care exced atribuţiilor de serviciu) sau în legătură cu exercitarea acestor atribuţii → absoarbe infracţiunea de omor (rămasă în stadiul de tentativă sau consumată); şi în acest caz este necesar ca victima să se afle în exerciţiul atribuţiilor de serviciu şi să nu-şi exercite funcţia în mod abuziv; fapta poate fi comisă şi după orele de program, dar în legătură cu îndeplinirea îndatoririlor de serviciu; ultrajul săvârşit în această modalitate poate fi reţinut în concurs ideal cu infracţiunea de purtare abuzivă.

- **urmarea imediată:** constă într-o stare de pericol;
- **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

1.4. Latura subiectivă

- intenţie (directă sau indirectă) sau praeterintenţie;
- nu interesează mobilul sau scopul comiterii faptei.

2. Variante asimilate

- **săvârşirea unei infracţiuni împotriva unui funcţionar public care îndeplineşte o funcţie ce implică exerciţiul autorităţii de stat ori asupra bunurilor acestuia, în scop de intimidare sau de răzbunare, în legătură cu exercitarea atribuţiilor de serviciu [art. 257 alin. (2) C. pen.];**
  - în cazul acestei variante asimilate, obiectul material este reprezentat nu numai de corpul persoanei care are calitatea de funcţionar public, ci şi de bunurile sale;
  - elementul material constă în săvârşirea unei infracţiuni împotriva unui funcţionar public care îndeplineşte o funcţie ce implică exerciţiul autorităţii de stat ori asupra bunurilor acestuia, în scop de intimidare sau de răzbunare, în legătură cu exercitarea atribuţiilor de serviciu → nu prezintă importanţă natura infracţiunii, exceptându-le pe cele de la forma tip;
  - sub aspectul laturii subiective, fapta este săvârşită cu intenţie directă calificată prin scop: scopul urmărit este acela de intimidare sau de răzbunare.
- **săvârşirea unei infracţiuni împotriva unui membru de familie al funcţionarului public care îndeplineşte o funcţie ce implică exerciţiul autorităţii de stat ori asupra bunurilor acestuia, în scop de intimidare sau de răzbunare, în legătură cu exercitarea atribuţiilor de serviciu [art. 257 alin. (3) C. pen.];**
  - obiectul material al acestei variante asimilate este reprezentat nu numai de corpul unui membru de familie al funcţionarului public, ci şi de bunurile acestuia;
  - subiectul pasiv este calificat, el trebuie să fie un membru al familiei funcţionarului public;
  - elementul material constă în săvârşirea unei infracţiuni împotriva unui membru de familie al funcţionarului public care îndeplineşte o funcţie ce implică exerciţiul autorităţii de stat ori

asupra bunurilor acestuia, în scop de intimidare sau de răzbunare, în legătură cu exercitarea atribuţiilor de serviciu → nu prezintă importanţă natura infracţiunii, exceptându-le pe cele de la forma tip;

- sub aspectul laturii subiective, fapta este săvârşită cu intenţie directă calificată prin scop: scopul urmărit este acela de intimidare sau de răzbunare.

3. Varianta agravată

- **fapta în forma tip sau în variantele asimilate este săvârşită împotriva unui poliţist sau jandarm, aflat în exercitarea atribuţiilor de serviciu sau în legătură cu exercitarea acestor atribuţii [art. 257 alin. (4) C. pen.];**
  - subiectul pasiv, în cazul variantei agravate, îl reprezintă un poliţist sau un jandarm, aflat în exercitarea atribuţiilor de serviciu sau în legătură cu exercitarea acestor atribuţii.

NB

Fapta inculpatului de a sustrage bunuri, urmată de folosirea unui spray paralizant împotriva unui poliţist aflat în exerciţiul funcţiunii pentru a-şi asigura scăparea → determină reţinerea concursului dintre infracţiunile de tâlhărie şi ultraj în forma agravată.

II. FORMELE INFRACŢIUNII

- actele de pregătire sunt posibile, dar neincriminate;
- tentativa urmează cursul infracţiunii absorbite: dacă este posibilă şi incriminată la infracţiunile absorbite, atunci este posibilă şi incriminată şi la ultraj;
- fapta se consumă odată cu săvârşirea faptei tipice;
- poate îmbrăca forma unei infracţiuni continuate, caz în care se epuizează odată cu efectuarea ultimului act de executare.

III. PEDEAPSA

- fapta în forma tip şi în variantele asimilate se sancţionează cu pedeapsa prevăzută de lege pentru infracţiunea absorbită, ale cărei limite speciale se majorează cu o treime;
- varianta agravată a infracţiunii de ultraj se sancţionează cu pedeapsa prevăzută de lege pentru acea infracţiune, ale cărei limite se majorează cu jumătate.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- acţiunea penală se pune în mişcare şi se exercită din oficiu.

FIŞA

NR. 37 UZURPAREA DE CALITĂŢI OFICIALE

Sediul materiei: *art. 258 C. pen.*

> ***Art. 258. Uzurparea de calităţi oficiale.*** *(1) Folosirea fără drept a unei calităţi oficiale care implică exerciţiul autorităţii de stat, însoţită sau urmată de îndeplinirea vreunui act legat de acea calitate, se pedepseşte cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă.*
> *(2) Cu aceeaşi pedeapsă se sancţionează fapta funcţionarului public care continuă să exercite o funcţie ce implică exerciţiul autorităţii de stat, după ce a pierdut acest drept conform legii.*
> *(3) Dacă faptele prevăzute în alin. (1) sau alin. (2) au fost săvârşite de o persoană care poartă, fără drept, uniforme sau semne distinctive ale unei autorităţi publice, pedeapsa este închisoarea de la unu la 5 ani.*

Noţiune

A. Varianta tip

➲ *folosirea fără drept a unei calităţi oficiale care implică exerciţiul autorităţii de stat, însoţită sau urmată de îndeplinirea vreunui act legat de acea calitate.*

B. Varianta asimilată

➲ *fapta funcţionarului public de continua să exercite o funcţie ce implică exerciţiul autorităţii de stat, după ce a pierdut acest drept conform legii.*

C. Varianta agravată

➲ *fapta în forma tip sau asimilată este săvârşită de o persoană care poartă, fără drept, uniforme sau semne distinctive ale unei autorităţi publice.*

I. STRUCTURA INFRACŢIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

- ➲ **obiectul juridic special:** relaţiile sociale privitoare la respectul datorat autorităţilor statului;
- ➲ **obiectul material:** nu are la forma tip şi la cea asimilată;
- ➲ la varianta agravată, obiectul material este reprezentat de uniformele sau semnele distinctive ale unei autorităţi publice.

1.2. Subiectul

- ➲ **subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală, chiar şi o persoană care are calitate oficială, dar îşi atribuie o altă calitate;
  - ➲ participaţia penală este posibilă în toate formele.
- ➲ **subiectul pasiv:** instituţia sau unitatea care realizează autoritatea de stat.

1.3. Latura obiectivă

- **elementul material:** folosirea fără drept a unei calităţi oficiale care implică exerciţiul autorităţii de stat, însoţită sau urmată de îndeplinirea vreunui act legat de acea calitate → presupune atribuirea sau asumarea unei calităţi oficiale, care trebuie să implice exerciţiul autorităţii de stat;
  - fapta nu este tipică în cazul atribuirii calităţii de detectiv particular (nu este calitate oficială);
  - actul trebuie îndeplinit în aceeaşi împrejurare sau ulterior folosirii calităţii oficiale şi nu trebuie să îndeplinească toate condiţiile cerute de lege pentru încheierea sa în mod valabil;
  - dacă făptuitorul îşi atribuie o calitate oficială, dar nu efectuează acte în această calitate → suntem în prezenţa tentativei neincriminate la această infracţiune;
  - dacă există atribuire de calitate oficială, dar actul efectuat nu intră în sfera atribuţiilor pe care calitatea le presupune, fapta nu este tipică.

NB

Dacă un funcţionar public, comportându-se în mod abuziv, îşi depăşeşte sfera competenţelor cu ocazia efectuării unui act → nu se va reţine infracţiunea de uzurpare de calităţi oficiale, ci cea de abuz în serviciu.

- **urmarea imediată:** vătămarea autorităţii de stat;
- **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

1.4. Latura subiectivă

- intenţie directă sau indirectă.

2. Varianta asimilată

- **fapta funcţionarului public de a continua să exercite o funcţie ce implică exerciţiul autorităţii de stat, după ce a pierdut acest drept conform legii [art. 258 alin. (2) C. pen.];**
  - în cazul variantei asimilate, subiectul activ este calificat: acesta trebuie să fi avut calitatea de funcţionar public, dar să o fi pierdut în mod legal temporar sau definitiv;
  - elementul material al acestei variante constă în continuarea îndeplinirii unei funcţii ce implică exerciţiul autorităţii de stat de către un funcţionar public care a pierdut acest drept în mod legal.

3. Varianta agravată

- **fapta în forma tip sau asimilată este săvârşită de o persoană care poartă, fără drept, uniforme sau semne distinctive ale unei autorităţi publice [art. 258 alin. (3) C. pen.];**
  - în cazul variantei agravate, obiectul material există şi constă în uniforme sau semne distinctive ale unei autorităţi publice;
  - vizează atât fapta în variantă tip, cât şi fapta asimilată.

NB

Deghizarea inculpatului în poliţist, urmată de îndeplinirea unui act în această calitate, împrejurare în care a sustras prin violenţă bunuri de la persoana vătămată → constituie concurs între infracţiunile de tâlhărie şi uzurpare de calităţi oficiale.

II. FORMELE INFRACŢIUNII

- actele de pregătire sunt posibile, dar neincriminate;
- tentativa este posibilă, dar nu este incriminată;
- fapta se consumă în momentul efectuării actului;
- fapta poate fi săvârşită în formă continuată, epuizându-se la data efectuării ultimului act de executare.

NB Infracţiunea de uzurpare de calităţi oficiale poate fi reţinută în concurs cu infracţiunile de înşelăciune (calitate mincinoasă), tâlhărie (calitate oficială), furt.

III. PEDEAPSA

- fapta în variantă tip sau asimilată se pedepseşte cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă;
- pentru varianta agravată pedeapsa este închisoarea de la unu la 5 ani.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- acţiunea penală se pune în mişcare şi se exercită din oficiu.

FIŞA

NR. 38 NEDENUNŢAREA

Sediul materiei: *art. 266 C. pen.*

> ***Art. 266. Nedenunțarea.*** *(1) Fapta persoanei care, luând cunoştință de comiterea unei fapte prevăzute de legea penală contra vieții sau care a avut ca urmare moartea unei persoane, nu înştiințează de îndată autoritățile se pedepseşte cu închisoare de la 6 luni la 2 ani sau cu amendă.*
> *(2) Nedenunțarea săvârşită de un membru de familie nu se pedepseşte.*
> *(3) Nu se pedepseşte persoana care, înainte de punerea în mişcare a acțiunii penale împotriva unei persoane pentru săvârşirea faptei nedenunțate, încunoştințează autoritățile competente despre aceasta sau care, chiar după punerea în mişcare a acțiunii penale, a înlesnit tragerea la răspundere penală a autorului sau a participanților.*

Noţiune *– fapta persoanei care, luând cunoştinţă de comiterea unei fapte prevăzute de legea penală contra vieţii sau care a avut ca urmare moartea unei persoane, nu înştiinţează de îndată autorităţile.*

I. STRUCTURA INFRACŢIUNII

1. Obiectul

- **obiectul juridic special:** relaţiile sociale privitoare la înfăptuirea actului de justiţie;
- **obiectul material:** nu are obiect material.

2. Subiectul

- **subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală;
  - nu pot avea calitatea de autor, întrucât nu au obligaţia de a se autodenunţa, participanţii la infracţiune, tăinuitorul şi favorizatorul;
  - participaţia penală este posibilă sub forma instigării şi a complicităţii morale;
  - coautoratul nu este posibil.
- **subiectul pasiv:** statul.

3. Latura obiectivă

- **elementul material:** omisiunea încunoştinţării de îndată a organelor de urmărire penală cu privire la săvârşirea de către un terţ a unei fapte prevăzute de legea penală contra vieţii sau care a avut ca urmare moartea unei persoane, de care făptuitorul are cunoştinţă;
  - noul Cod penal stabileşte obligaţia denunţării tuturor faptelor prevăzute de legea penală (indiferent dacă sunt justificate sau nejustificate, imputabile sau neimputabile) contra vieţii (atât a celor săvârşite cu intenţie, cât şi a celor comise din culpă) sau care au avut ca urmare praeterintenţionată moartea victimei;
  - denunţul poate fi făcut *in personam* sau *in rem*;

- dacă făptuitorul, pe lângă nedenunţare, realizează şi acte de favorizare a făptuitorului sau de tăinuire a bunurilor provenite din infracţiune, se va reţine numai infracţiunea de favorizare a făptuitorului sau cea de tăinuire;
- dacă nedenunţarea priveşte mai multe fapte penale săvârşite în aceeaşi împrejurare → se va reţine o singură infracţiune de nedenunţare; dacă vizează mai multe fapte prevăzute de legea penală săvârşite în împrejurări diferite → se va reţine o pluralitate de infracţiuni de nedenunţare.

- **urmarea imediată:** starea de pericol pentru realizarea actului de justiţie;
- **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

4. Latura subiectivă

- intenţie directă sau indirectă.

II. FORMELE INFRACŢIUNII

- actele de pregătire sunt imposibile;
- tentativa este imposibilă (omisivă proprie);
- fapta se consumă în momentul în care făptuitorul are cunoştinţă de săvârşirea faptelor prevăzute de legea penală contra vieţii sau care au avut ca urmare moartea unei persoane şi nu le denunţă de îndată autorităţilor.

III. PEDEAPSA

- infracţiunea de nedenunţare se pedepseşte cu închisoare de la 6 luni la 2 ani sau cu amendă;
- cauze speciale de nepedepsire: nedenunţarea comisă de un membru de familie şi situaţia în care persoana care, înainte de punerea în mişcare a acţiunii penale împotriva unei persoane pentru săvârşirea faptei nedenunţate, încunoştinţează autorităţile competente despre aceasta sau care, chiar după punerea în mişcare a acţiunii penale, a înlesnit tragerea la răspundere penală a autorului sau a participanţilor.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- acţiunea penală se pune în mişcare din oficiu.

FIŞA

NR. 39 OMISIUNEA SESIZĂRII

Sediul materiei: *art. 267 C. pen.*

> ***Art. 267. Omisiunea sesizării.*** *(1) Funcționarul public care, luând cunoștință de săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală în legătură cu serviciul în cadrul căruia își îndeplinește sarcinile, omite sesizarea de îndată a organelor de urmărire penală se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 3 ani sau cu amendă.*
> *(2) Când fapta este săvârșită din culpă, pedeapsa este închisoarea de la 3 luni la un an sau amenda.*

Noțiune

A. Varianta tip

➲ *fapta funcționarului public care, luând cunoştinţă de săvârşirea unei fapte prevăzute de legea penală în legătură cu serviciul în cadrul căruia îşi îndeplineşte sarcinile, omite sesizarea de îndată a organelor de urmărire penală.*

B. Varianta atenuată

➲ *fapta este săvârşită din culpă.*

I. STRUCTURA INFRACŢIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

- ➲ **obiectul juridic special:** relaţiile sociale privitoare la înfăptuirea actului de justiţie;
- ➲ **obiectul material:** nu are.

1.2. Subiectul

- ➲ **subiectul activ:** autorul calificat unic este funcţionarul public; nu este subiect activ nemijlocit funcţionarul public care are calitatea de autor, complice, instigator, tăinuitor sau favorizator la fapta prevăzută de legea penală cu privire la care nu a sesizat organele de urmărire penală;
  - ➲ participaţia penală este posibilă sub forma instigării şi a complicităţii;
  - ➲ coautoratul nu este posibil.
- ➲ **subiectul pasiv**: statul.

1.3. Latura obiectivă

- ➲ **elementul material:** omisiunea sesizării de îndată a organelor de urmărire penală de către funcţionarul public care a luat cunoştinţă de săvârşirea unei fapte prevăzute de legea penală în legătură cu serviciul în timpul exercitării funcţiei sale;
  - ➲ omisiunea sesizării vizează fapte de: luare sau dare de mită, trafic de influenţă; furt în dauna regiei autonome etc.;

- sesizarea organelor de urmărire penală poate fi *in personam* sau *in rem*;
- dacă făptuitorul, pe lângă omisiunea sesizării, realizează şi acte de favorizare a făptuitorului sau de tăinuire a bunurilor provenite din infracţiune, se va reţine numai infracţiunea de favorizare a făptuitorului sau cea de tăinuire;
- dacă omisiunea sesizării priveşte mai multe fapte prevăzute de legea penală săvârşite în aceeaşi împrejurare → se va reţine o singură infracţiune de omisiune a sesizării; dacă vizează mai multe fapte prevăzute de legea penală săvârşite în împrejurări diferite → se va reţine o pluralitate de infracţiuni de omisiune a sesizării.

- **urmarea imediată:** starea de pericol pentru realizarea actului de justiţie;
- **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

1.4. Latura subiectivă

- intenţie directă sau indirectă;
- dacă fapta este săvârşită din culpă, se va reţine varianta atenuată a infracţiunii.

2. Varianta atenuată

- **fapta este săvârşită din culpă [art. 267 alin. (2) C. pen.].**
  - sub aspectul laturii subiective, varianta atenuată presupune că fapta tip este săvârşită din culpă.

II. FORMELE INFRACŢIUNII

- actele de pregătire şi tentativa sunt imposibile (omisivă proprie/culpă);
- fapta se consumă în momentul în care făptuitorul, care are cunoştinţă de săvârşirea unei infracţiuni în legătură cu serviciul, nu sesizează organele de urmărire penală de îndată.

III. PEDEAPSA

- forma tip a infracţiunii de omisiune a sesizării se pedepseşte cu închisoare de la 3 luni la 3 ani sau cu amendă;
- pentru varianta atenuată pedeapsa este închisoarea de la 3 luni la un an sau amenda;
- spre deosebire de infracţiunea de nedenunţare, nu există cauze speciale de nepedepsire.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- acţiunea penală se pune în mişcare din oficiu.

FIŞA
NR. 40

INDUCEREA ÎN EROARE A ORGANELOR JUDICIARE

Sediul materiei: *art. 268 C. pen.*

> ***Art. 268. Inducerea în eroare a organelor judiciare.*** *(1) Sesizarea penală, făcută prin denunț sau plângere, cu privire la existența unei fapte prevăzute de legea penală ori în legătură cu săvârşirea unei asemenea fapte de către o anumită persoană, cunoscând că aceasta este nereală, se pedepseşte cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă.*
> *(2) Producerea sau ticluirea de probe nereale, în scopul de a dovedi existența unei fapte prevăzute de legea penală ori săvârşirea acesteia de către o anumită persoană, se pedepseşte cu închisoarea de la unu la 5 ani.*
> *(3) Nu se pedepseşte persoana care a săvârşit inducerea în eroare a organelor judiciare, dacă declară, înainte de reținerea, arestarea sau de punerea în mişcare a acțiunii penale împotriva celui față de care s-a făcut denunțul sau plângerea ori s-au produs probele, că denunțul, plângerea sau probele sunt nereale.*

Noţiune

A. Varianta tip

➲ *sesizarea penală, făcută prin denunţ sau plângere, cu privire la existenţa unei fapte prevăzute de legea penală ori în legătură cu săvârşirea unei asemenea fapte de către o anumită persoană, cunoscând că aceasta este nereală.*

B. Varianta asimilată

➲ *producerea sau ticluirea de probe nereale, în scopul de a dovedi existenţa unei fapte prevăzute de legea penală ori săvârşirea acesteia de către o anumită persoană.*

I. STRUCTURA INFRACŢIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

- ➲ **obiectul juridic special:** relaţiile sociale referitoare la înfăptuirea justiţiei;
- ➲ **obiectul material:** nu are; probele produse sau ticluite nu reprezintă obiectul material, ci modalitatea de săvârşire a infracţiunii.

1.2. Subiectul

- ➲ **subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală;
  - ➲ participaţia penală este posibilă în toate formele.
- ➲ **subiectul pasiv principal:** statul;
- ➲ **subiectul pasiv secundar:** persoana (fizică sau juridică) acuzată pe nedrept de săvârşirea unei infracţiuni;
  - ➲ pluralitatea de subiecţi pasivi secundari determină reţinerea concursului de infracţiuni.

1.3. Latura obiectivă

- **elementul material**: sesizarea organelor judiciare prin plângere sau denunţ cu privire la existenţa unei fapte prevăzute de legea penală sau în legătură cu săvârşirea unei astfel de fapte de către o anumită persoană, cunoscând că aceasta este nereală;
  - sesizarea trebuie să fie mincinoasă;
  - nu este necesar să fie arătat şi făptuitorul (plângerea sau denunţul pot fi făcute *in rem*); dacă este identificat şi făptuitorul, se reţin ambele elemente materiale alternative ale infracţiunii;
  - în cazul în care elementul material al infracţiunii constă în sesizarea organelor judiciare în legătură cu săvârşirea unei fapte prevăzute de legea penală de către o anumită persoană, învinuirea trebuie să fie mincinoasă; de asemenea, învinuirea trebuie să fie *in personam*; dacă sunt învinuite mai multe persoane → se va reţine concursul de infracţiuni;
  - denunţul poate fi şi anonim dacă ulterior este identificată persoana care a făcut denunţul;
  - dacă sunt realizate concomitent, în baza aceleiaşi rezoluţii, ambele modalităţi alternative ale elementului material cu privire la aceeaşi învinuire → se va reţine o singură infracţiune de inducere în eroare a organelor judiciare (unitate naturală), iar nu un concurs de infracţiuni.
- **urmarea imediată:** starea de pericol pentru înfăptuirea actului de justiţie (infracţiune de pericol abstract);
- **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

1.4. Latura subiectivă

- intenţie directă sau indirectă;
- făptuitorul este de rea-credinţă întrucât cunoaşte că învinuirea este nereală.

2. Varianta asimilată

- **producerea sau ticluirea de probe nereale, în scopul de a dovedi existenţa unei fapte prevăzute de legea penală ori săvârşirea acesteia de către o anumită persoană [art. 268 alin. (2) C. pen.];**
  - elementul material constă în producerea (prezentarea) de probe nereale sau în ticluirea (construirea) de astfel de probe;
  - sub aspectul laturii subiective, fapta este săvârşită cu intenţie directă calificată prin scop: scopul este acela de a dovedi existenţa unei fapte prevăzute de legea penală ori săvârşirea acesteia de către o anumită persoană;
  - dacă producerea sau ticluirea de probe nereale constituie ele însele infracţiuni (falsificări) → se va reţine concursul cu infracţiunea de inducere în eroare a organelor judiciare.

NB

Dacă producerea sau ticluirea de probe nereale este realizată de către un organ de cercetare penală, un procuror sau un judecător → se va reţine forma asimilată a infracţiunii de cercetare abuzivă (art. 280 C. pen.).

II. FORMELE INFRACŢIUNII

- actele de pregătire şi tentativa sunt posibile, dar neincriminate;

- fapta se consumă în momentul depunerii plângerii sau a denunţului la organul judiciar ori, în cazul variantei asimilate, în momentul folosirii probelor nereale produse sau ticluite în faţa organelor judiciare;
- poate avea formă continuată, caz în care se epuizează după efectuarea ultimului act de executare.

III. PEDEAPSA

- varianta tip a infracţiunii se pedepseşte cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă;
- varianta asimilată a infracţiunii se pedepseşte cu închisoarea de la unu la 5 ani;
- cauze speciale de nepedepsire: situaţia persoanei care a săvârşit inducerea în eroare a organelor judiciare, dacă declară, înainte de reţinerea, arestarea sau de punerea în mişcare a acţiunii penale împotriva celui faţă de care s-a făcut denunţul sau plângerea ori s-au produs probele, că denunţul, plângerea sau probele sunt nereale;
- legea nu prevede, în cazul acestei infracţiuni, nicio cauză specială de nepedepsire pentru membrii de familie.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- acţiunea penală se pune în mişcare din oficiu.

NB Infracţiunea de inducere în eroare a organelor judiciare absoarbe infracţiunea de fals în declaraţii (art. 326 C. pen.).

FIŞA

NR. 41

FAVORIZAREA FĂPTUITORULUI

Sediul materiei: *art. 269 C. pen.*

> ***Art. 269. Favorizarea făptuitorului.*** *(1) Ajutorul dat făptuitorului în scopul împiedicării sau îngreunării cercetărilor într-o cauză penală, tragerii la răspundere penală, executării unei pedepse sau măsuri privative de libertate se pedepseşte cu închisoare de la unu la 5 ani sau cu amendă.*
> *(2) Pedeapsa aplicată favorizatorului nu poate fi mai mare decât pedeapsa prevăzută de lege pentru fapta săvârşită de autor.*
> *(3) Favorizarea săvârşită de un membru de familie nu se pedepseşte.*

Noţiune *– ajutorul material sau moral, direct sau indirect, dat unui făptuitor, fără o înţelegere stabilită înainte sau în timpul săvârşirii faptei prevăzute de legea penală, cu scopul împiedicării sau îngreunării cercetărilor într-o cauză penală, tragerii la răspundere penală, executării unei pedepse sau măsuri privative de libertate.*

I. STRUCTURA INFRACŢIUNII

1. Obiectul

- **obiectul juridic special:** relaţiile sociale referitoare la înfăptuirea justiţiei;
- **obiectul material:** nu are.

2. Subiectul

- **subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală;
  - persoana vătămată poate fi subiect activ (chiar autor), dacă acţiunea penală pentru fapta comisă de autor se pune în mişcare din oficiu;
  - avocatul făptuitorului poate fi subiect activ nemijlocit;
  - participanţii la infracţiunea principală nu pot fi subiecţi activi ai infracţiunii de favorizare;
  - participaţia penală este posibilă în toate formele.
- **subiectul pasiv:** statul.

NB Infracţiunea de favorizare a făptuitorului are caracter subsidiar → nu se va reţine favorizarea dacă se reţine infracţiunea de mărturie mincinoasă ori înlesnirea evadării.

3. Latura obiectivă

- **elementul material:** ajutorul material sau moral, direct sau indirect, dat unui făptuitor în scopul împiedicării sau îngreunării cercetărilor într-o cauză penală, tragerii la răspundere penală, executării unei pedepse sau măsuri privative de libertate;

- nu prezintă importanţă dacă făptuitorul favorizat a săvârşit o faptă prevăzută de legea penală în formă consumată sau tentată şi nici dacă a avut calitatea de autor, complice sau instigator la comiterea acesteia;
- ajutorul acordat poate consta într-o acţiune sau o inacţiune şi poate interveni pe parcursul verificărilor prealabile, în cursul urmăririi penale, indiferent dacă făptuitorul favorizat avea sau nu calitatea de suspect sau pe cea de inculpat, în cursul procedurii de cameră preliminară şi al judecăţii, precum şi după rămânerea definitivă a hotărârii;
- înţelegerea de a-l ajuta pe făptuitor trebuie să intervină după comiterea faptei.

NB

Fapta unui martor de a da declaraţii necorespunzătoare în faţa organului judiciar, pentru a zădărnici tragerea la răspunderea penală a făptuitorului, constituie numai infracţiunea de mărturie mincinoasă, nu concurs ideal între această infracţiune şi cea de favorizare; fapta unui participant în cadrul procesului penal (altul decât martorul, expertul, interpretul) de a da declaraţii necorespunzătoare pentru a zădărnici tragerea la răspunderea penală a făptuitorului constituie infracţiunea de favorizare, nu cea de fals în declaraţii.

- **urmarea imediată:** starea de pericol pentru înfăptuirea actului de justiţie;
- **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

4. Latura subiectivă

- intenţie directă sau indirectă.

II. FORMELE INFRACŢIUNII

- actele de pregătire şi tentativa sunt posibile, dar neincriminate;
- fapta se consumă în momentul în care se acordă ajutor făptuitorului, chiar dacă nu s-a produs o îngreunare sau o împiedicare a cercetărilor efectuate într-o cauză penală, a tragerii la răspundere penală sau a executării unei pedepse ori măsuri privative de libertate;
- poate avea formă continuată, caz în care se epuizează odată cu efectuarea ultimului act de executare.

III. PEDEAPSA

- favorizarea făptuitorului se pedepseşte cu închisoare de la unu la 5 ani sau cu amendă;
- pedeapsa aplicată favorizatorului nu poate fi mai mare decât pedeapsa prevăzută de lege pentru fapta săvârşită de autor, iar nu faţă de cea aplicată efectiv;
- cauze speciale de nepedepsire: favorizarea săvârşită de un membru de familie nu se pedepseşte.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- acţiunea penală se pune în mişcare din oficiu.

NB

Dacă fapta prevăzută de legea penală este săvârşită de mai multe persoane, cauza de nepedepsire se va reţine numai dacă favorizatorul are calitatea de membru de familie faţă de toţi cei pe care i-a favorizat.

FIŞA

NR. 42

TĂINUIREA

Sediul materiei: *art. 270 C. pen.*

> ***Art. 270. Tăinuirea.*** *(1) Primirea, dobândirea, transformarea ori înlesnirea valorificării unui bun, de către o persoană care fie a cunoscut, fie a prevăzut din împrejurările concrete că acesta provine din săvârşirea unei fapte prevăzute de legea penală, chiar fără a cunoaşte natura acesteia, se pedepseşte cu închisoare de la unu la 5 ani sau cu amendă.*
> *(2) Pedeapsa aplicată tăinuitorului nu poate fi mai mare decât pedeapsa prevăzută de lege pentru fapta săvârşită de autor.*
> *(3) Tăinuirea săvârşită de un membru de familie nu se pedepseşte.*

Noţiune *– primirea, dobândirea, transformarea ori înlesnirea valorificării unui bun, de către o persoană care fie a cunoscut, fie a prevăzut din împrejurările concrete că acesta provine din săvârşirea unei fapte prevăzute de legea penală, chiar fără a cunoaşte natura acesteia.*

I. STRUCTURA INFRACŢIUNII

1. Obiectul

- **obiectul juridic special:** relaţiile sociale privitoare la înfăptuirea justiţiei şi cele privind protecţia patrimoniului;
- **obiectul material:** bunul sau bunurile provenite din săvârşirea unei fapte prevăzute de legea penală;
  - nu toate bunurile tăinuite provin din fapte contra patrimoniului;
  - acelaşi bun poate fi succesiv obiectul material al mai multor infracţiuni de tăinuire comise de făptuitori diferiţi.

2. Subiectul

- **subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală;
  - proprietarul bunului poate fi subiect activ nemijlocit atunci când tăinuieşte bunurile provenite din săvârşirea unei fapte prevăzute de legea penală, comisă împotriva posesorului sau a detentorului legitim;
  - participaţia penală este posibilă în toate formele;
  - tăinuitorul nu poate fi participant la săvârşirea faptei prevăzute de legea penală din care provine bunul şi nici nu trebuie să aibă o înţelegere anterioară sau concomitentă săvârşirii faptei cu participanţii la comiterea acesteia.
- **subiectul pasiv principal:** statul;
- **subiectul pasiv secundar:** persoana (fizică sau juridică) faţă de care s-a comis fapta prevăzută de legea penală.

3. Latura obiectivă

- **elementul material** poate consta în:
  - primirea unui bun provenit din săvârşirea unei fapte prevăzute de legea penală → tăinuitorul este detentor precar;
  - dobândirea unui bun rezultat din săvârşirea unei fapte prevăzute de legea penală → tăinuitorul dobândeşte bunul în proprietate;
  - transformarea unui bun provenit din săvârşirea unei fapte prevăzute de legea penală → tăinuitorul modifică bunul pentru a îngreuna recunoaşterea acestuia;
  - înlesnirea valorificării unui bun rezultat din săvârşirea unei fapte prevăzute de legea penală → tăinuitorul îndeplineşte acte pentru facilitarea înstrăinării bunului.

NB Dacă elementul material este realizat în mai multe variante alternative → se va reţine o singură infracţiune de tăinuire.

- **urmarea imediată:** starea de pericol pentru înfăptuirea justiţiei;
- **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

4. Latura subiectivă

- intenţie directă;
- nu prezintă importanţă scopul sau mobilul cu care a fost comisă fapta;
- este necesar ca tăinuitorul să fi cunoscut că bunul provine din săvârşirea unei fapte prevăzute de legea penală, chiar fără a cunoaşte natura acesteia.

II. FORMELE INFRACŢIUNII

- actele de pregătire şi tentativa sunt posibile, dar neincriminate;
- fapta se consumă în momentul primirii, dobândirii, transformării sau înlesnirii valorificării unui bun provenit din săvârşirea unei fapte prevăzute de legea penală;
- nu este o infracţiune continuă;
- poate avea formă continuată, caz în care se epuizează odată cu efectuarea ultimului act de executare.

NB Infracţiunea de tăinuire include şi ajutorul dat făptuitorului pentru a-i asigura folosul sau produsul faptei.

III. PEDEAPSA

- infracţiunea de tăinuire se pedepseşte cu închisoare de la unu la 5 ani sau cu amendă;
- pedeapsa aplicată tăinuitorului nu poate fi mai mare decât pedeapsa prevăzută de lege pentru fapta săvârşită de autor (nu prezintă relevanță pedeapsa efectiv aplicată autorului faptei principale);
- cauza specială de nepedepsire: tăinuirea săvârşită de un membru de familie nu se pedepseşte.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

➲ acţiunea penală se pune în mişcare din oficiu.

NB

Dacă la primirea bunului provenit dintr-o faptă prevăzută de legea penală, acesta este distrus → se va reţine infracţiunea de tăinuire, chiar dacă primirea nu a fost realizată în scopul dobândirii unui folos.

FIŞA

NR. 43 MĂRTURIA MINCINOASĂ

Sediul materiei: *art. 273 C. pen.*

Art. 273. Mărturia mincinoasă. *(1) Fapta martorului care, într-o cauză penală, civilă sau în orice altă procedură în care se ascultă martori, face afirmații mincinoase ori nu spune tot ce știe în legătură cu faptele sau împrejurările esențiale cu privire la care este întrebat se pedepseşte cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă.*
(2) Mărturia mincinoasă săvârşită:
a) de un martor cu identitate protejată ori aflat în Programul de protecție a martorilor;
b) de un investigator sub acoperire;
c) de o persoană care întocmeşte un raport de expertiză ori de un interpret;
d) în legătură cu o faptă pentru care legea prevede pedeapsa detențiunii pe viață ori închisoarea de 10 ani sau mai mare
se pedepseşte cu închisoarea de la unu la 5 ani.
(3) Autorul nu se pedepseşte dacă îşi retrage mărturia, în cauzele penale înainte de reținere, arestare sau de punerea în mişcare a acțiunii penale ori în alte cauze înainte de a se fi pronunțat o hotărâre sau de a se fi dat o altă soluție, ca urmare a mărturiei mincinoase.

Noţiune

A. Varianta tip

➲ *fapta martorului care, într-o cauză penală, civilă sau în orice altă procedură în care se ascultă martori, face afirmaţii mincinoase ori nu spune tot ce ştie în legătură cu faptele sau împrejurările esenţiale cu privire la care este întrebat.*

B. Variante agravate

➲ *fapta este săvârşită de un martor cu identitate protejată ori aflat în Programul de protecţie a martorilor;*

➲ *fapta este săvârşită de un investigator sub acoperire;*

➲ *fapta este săvârşită de o persoană care întocmeşte un raport de expertiză ori de un interpret;*

➲ *fapta este săvârşită în legătură cu o faptă pentru care legea prevede pedeapsa detenţiunii pe viaţă ori închisoarea de 10 ani sau mai mare.*

I. STRUCTURA INFRACŢIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

➲ **obiectul juridic special:** relaţiile sociale privitoare la înfăptuirea justiţiei;

➲ **obiectul material:** nu are;

➲ depoziţiile de martor, precum şi rapoartele de expertiză nu constituie obiectul material al infracţiunii de mărturie mincinoasă, ci mijloace de săvârşire a infracţiunii.

1.2. Subiectul

- **subiectul activ:** martorul dintr-o cauză civilă, disciplinară, penală etc.;
  - la variantele agravate, subiectul activ este: martorul cu identitate protejată, investigatorul sub acoperire, expertul, interpretul;
  - nu sunt subiecţi activi persoanele care au dreptul de a refuza să dea declaraţii de martor (ascendenţi, descendenţi, fraţi, surori ale suspectului sau inculpatului), soţul sau fostul soţ al suspectului sau inculpatului, persoana obligată să păstreze secretul profesional;
  - nu pot fi subiecţi activi nemijlociţi partea civilă şi partea responsabilă civilmente; poate fi autor persoana vătămată care nu s-a constituit parte civilă;
  - minorul cu vârsta de peste 14 ani poate avea calitatea de autor al acestei infracţiuni;
  - participaţia penală este posibilă sub forma instigării şi a complicităţii;
  - întrucât este o infracţiune cu autor exclusiv, nu este posibil coautoratul;
  - persoana juridică nu poate fi autor, dar poate fi complice sau instigator.
- **subiectul pasiv principal:** statul;
- **subiectul pasiv secundar:** persoana privată de libertate sau condamnată în temeiul mărturiei mincinoase.

1.3. Latura obiectivă

- **elementul material:** constă în acţiunea subiectului activ nemijlocit de a face afirmaţii mincinoase sau omisiunea de a spune tot ceea ce ştie în legătură cu faptele sau împrejurările esenţiale cu privire la care este întrebat în calitate de martor într-o cauză civilă, penală, disciplinară, contravenţională etc.;
  - este necesar ca afirmaţiile mincinoase sau omisiunea martorului de a spune tot ce ştie să se refere la fapte sau împrejurări esenţiale pentru soluţionarea speţei.
- **urmarea imediată:** starea de pericol pentru înfăptuirea justiţiei;
- **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

1.4. Latura subiectivă

- intenţie directă sau indirectă.

2. Variante agravate

- **fapta este săvârşită de un martor cu identitate protejată ori aflat în Programul de protecţie a martorilor [art. 273 alin. (2) lit. a) C. pen.];**
  - subiectul activ este un martor cu identitatea protejată sau aflat în Programul de protecţie a martorilor.
- **fapta este săvârşită de un investigator sub acoperire [art. 273 alin. (2) lit. b) C. pen.];**
  - subiectul activ este un investigator sub acoperire.
- **fapta este săvârşită de o persoană care întocmeşte un raport de expertiză ori de un interpret [art. 273 alin. (2) lit. c) C. pen.];**

- subiectul activ este un expert sau un interpret;
- în cazul acestei variante agravate, elementul material constă în declaraţiile mincinoase sau omisiunea de a spune tot ce ştie în legătură cu fapte sau împrejurări esenţiale cauzei ce rezultă din raportul de expertiză, respectiv în interpretarea mincinoasă ori omisiunea de a interpreta sau de a traduce declaraţiile persoanei pentru ascultarea căreia sunt necesare serviciile interpretului.

- **fapta este săvârşită în legătură cu o faptă pentru care legea prevede pedeapsa detenţiunii pe viaţă ori închisoarea de 10 ani sau mai mare [art. 273 alin. (2) lit. d) C. pen.].**

II. FORMELE INFRACŢIUNII

- actele de pregătire sau tentativa sunt posibile, dar neincriminate;
- fapta se consumă în momentul în care făptuitorul face afirmaţii mincinoase ori omite să spună tot ce ştie în legătură cu faptele sau împrejurările esenţiale cu privire la care este întrebat;
- în cazul variantei agravate, când fapta este comisă de un expert sau un interpret, fapta se consumă în momentul depunerii raportului de expertiză ori traducerii efectuate în scris de către interpret la organul în faţa căruia se află cauza;
- poate avea formă continuată, caz în care se epuizează odată cu efectuarea ultimului act de executare.

III. PEDEAPSA

- varianta tip a infracţiunii de mărturie mincinoasă se pedepseşte cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă;
- varianta agravată se pedepseşte cu închisoarea de la unu la 5 ani;
- cauza specială de nepedepsire: în cauzele penale, autorul nu se pedepseşte dacă îşi retrage mărturia înainte de reţinere, arestare sau punerea în mişcare a acţiunii penale, iar în alte cauze, înainte de a se fi pronunţat o hotărâre în primă instanţă sau de a se fi dat o altă soluţie în speţă, ca urmare a mărturiei mincinoase; cauza de nepedepsire are caracter personal, astfel încât complicele şi instigatorul vor răspunde pentru complicitate, respectiv instigare la infracţiunea de mărturie mincinoasă.

Pentru a fi incidentă cauza de nepedepsire, retragerea mărturiei mincinoase trebuie făcută chiar în speţa în care a fost dată, nu în cauza în care se efectuează urmărirea penală sau se judecă infracţiunea de mărturie mincinoasă.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- acţiunea penală se pune în mişcare din oficiu.

FIŞA

NR. 44 ULTRAJUL JUDICIAR

Sediul materiei: *art. 279 C. pen.*

> ***Art. 279. Ultrajul judiciar.*** *(1) Ameninţarea, lovirea sau alte violenţe, vătămarea corporală, lovirile sau vătămările cauzatoare de moarte ori omorul, săvârşite împotriva unui judecător sau procuror aflat în exercitarea atribuţiilor de serviciu, se sancţionează cu pedeapsa prevăzută de lege pentru acea infracţiune, ale cărei limite speciale se majorează cu jumătate.*
> *(2) Săvârşirea unei infracţiuni împotriva unui judecător sau procuror ori împotriva bunurilor acestuia, în scop de intimidare sau de răzbunare, în legătură cu exercitarea atribuţiilor de serviciu, se sancţionează cu pedeapsa prevăzută de lege pentru acea infracţiune, ale cărei limite speciale se majorează cu jumătate.*
> *(3) Cu aceeaşi pedeapsă se sancţionează faptele comise în condiţiile alin. (2), dacă privesc un membru de familie al judecătorului sau al procurorului.*
> *(4) Dispoziţiile alin. (1)-(3) se aplică în mod corespunzător şi faptelor comise împotriva unui avocat în legătură cu exercitarea profesiei.*

Noţiune

A. Varianta tip

➲ *ameninţarea, lovirea sau alte violenţe, vătămarea corporală, lovirile sau vătămările cauzatoare de moarte ori omorul, săvârşite împotriva unui judecător sau procuror aflat în exercitarea atribuţiilor de serviciu, respectiv împotriva unui avocat în legătură cu exercitarea profesiei.*

B. Variante asimilate

➲ *săvârşirea unei infracţiuni împotriva unui judecător sau procuror ori împotriva bunurilor acestuia, în scop de intimidare sau de răzbunare, în legătură cu exercitarea atribuţiilor de serviciu, respectiv împotriva unui avocat, în acelaşi scop, în legătură cu exercitarea profesiei;*

➲ *săvârşirea unei infracţiuni împotriva unui membru de familie al judecătorului, procurorului sau avocatului ori împotriva bunurilor acestuia, în scop de intimidare sau de răzbunare, în legătură cu exercitarea atribuţiilor de serviciu de către judecător sau procuror, respectiv în legătură cu exercitarea profesiei de către avocat.*

I. STRUCTURA INFRACŢIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

➲ **obiectul juridic principal:** relaţiile sociale privitoare la înfăptuirea justiţiei;

➲ **obiectul juridic secundar:** relaţiile sociale privitoare la viaţa, libertatea psihică, integritatea corporală sau sănătatea judecătorului, procurorului sau avocatului;

➲ **obiectul material:** corpul persoanei, exceptând situaţia în care ultrajul judiciar se comite prin ameninţare.

1.2. Subiectul

- **subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală;
  - participaţia penală este posibilă în toate formele.
- **subiectul pasiv principal:** statul;
- **subiectul pasiv secundar**: judecătorul, procurorul sau avocatul;
  - pluralitatea de subiecţi pasivi secundari determină reţinerea unei pluralităţi de infracţiuni aflate în concurs.

1.3. Latura obiectivă

- **elementul material** poate consta în una sau mai multe dintre următoarele modalităţi alternative:
  - ameninţarea unui judecător sau procuror aflat în exercitarea atribuţiilor de serviciu (chiar pentru fapte care exced atribuţiilor de serviciu) sau a unui avocat în legătură cu exercitarea profesiei → absoarbe infracţiunea de ameninţare; este necesar ca victima să se afle în exerciţiul atribuţiilor de serviciu, respectiv în exercitarea profesiei de avocat şi să nu-şi exercite funcţia, respectiv profesia în mod abuziv; spre deosebire de infracţiunea de ultraj, la ultrajul judiciar nu este obligatoriu ca ameninţarea să se realizeze nemijlocit sau prin mijloace de comunicare directă, aceasta putând fi săvârşită prin orice alte mijloace;
  - lovirea sau orice acte de violenţă săvârşite împotriva unui judecător sau procuror aflat în exercitarea atribuţiilor de serviciu (chiar pentru fapte care exced atribuţiilor de serviciu) sau a unui avocat în legătură cu exercitarea profesiei → absoarbe infracţiunea de lovire sau alte violenţe; de asemenea, este necesar ca victima să se afle în exerciţiul atribuţiilor de serviciu şi să nu-şi exercite funcţia în mod abuziv; dacă fapta este comisă în legătura cu exercitarea atribuţiilor de serviciu ale magistratului sau în legătură cu exercitarea profesiei de avocat, atunci se va reţine prima variantă asimilată a infracţiunii;
  - vătămarea corporală a unui judecător sau procuror aflat în exercitarea atribuţiilor de serviciu (chiar pentru fapte care exced atribuţiilor de serviciu) sau a unui avocat în legătură cu exercitarea profesiei → absoarbe infracţiunea de vătămare corporală;
  - lovirile sau vătămările cauzatoare de moarte săvârşite împotriva unui judecător sau procuror aflat în exercitarea atribuţiilor de serviciu (chiar pentru fapte care exced atribuţiilor de serviciu) sau a unui avocat în legătură cu exercitarea profesiei → absoarbe infracţiunea de loviri sau vătămări cauzatoare de moarte;
  - omorul săvârşit asupra unui judecător sau procuror aflat în exercitarea atribuţiilor de serviciu (chiar pentru fapte care exced atribuţiilor de serviciu) sau a unui avocat în legătură cu exercitarea profesiei → absoarbe infracţiunea de omor sau pe cea de omor calificat (rămasă în stadiul de tentativă sau consumată); şi în acest caz este necesar ca victima să se afle în exerciţiul atribuţiilor de serviciu şi să nu-şi exercite funcţia în mod abuziv.
- **urmarea imediată:** starea de pericol pentru înfăptuirea justiţiei;
- **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

1.4. Latura subiectivă

- intenţie (directă sau indirectă) şi praeterintenţie;
- nu contează mobilul sau scopul comiterii faptei.

2. Variante asimilate

- **săvârşirea unei infracţiuni împotriva unui judecător sau procuror ori împotriva bunurilor acestuia, în scop de intimidare sau de răzbunare, în legătură cu exercitarea atribuţiilor de serviciu, respectiv împotriva unui avocat, în acelaşi scop, în legătură cu exercitarea profesiei [art. 279 alin. (2) C. pen.];**
  - în cazul acestei variante asimilate, nu contează natura infracţiunii comise, fiind exceptate cele prevăzute la infracţiunea tip;
  - obiectul material al acestei variante asimilate îl constituie nu doar corpul persoanei, ci şi bunurile acesteia;
  - sub aspectul laturii subiective, fapta este săvârşită cu intenţie directă calificată prin scop, scopul fiind de intimidare sau de răzbunare;
  - este necesar ca infracţiunea împotriva unui judecător, procuror sau avocat ori împotriva bunurilor acestuia să fie săvârşită în legătură cu exercitarea atribuţiilor de serviciu ale magistraţilor sau în legătură cu exercitarea profesiei de avocat.
- **săvârşirea unei infracţiuni împotriva unui membru de familie al judecătorului, procurorului sau avocatului ori împotriva bunurilor acestuia, în scop de intimidare sau de răzbunare, în legătură cu exercitarea atribuţiilor de serviciu de către judecător sau procuror, respectiv în legătură cu exercitarea profesiei de către avocat [art. 279 alin. (3) C. pen.];**
  - nici în acest caz nu prezintă importanţă natura infracţiunii comise;
  - obiectul material îl constituie nu doar corpul persoanei, ci şi bunurile acesteia;
  - subiectul pasiv secundar este un membru de familie al judecătorului, procurorului sau avocatului;
  - sub aspectul laturii subiective, fapta este săvârşită cu intenţie directă calificată prin scop, scopul fiind de intimidare sau de răzbunare;
  - spre deosebire de varianta tip, când fapta este comisă împotriva unui judecător sau procuror aflat în exercitarea atribuţiilor de serviciu, la varianta asimilată, infracţiunea este comisă împotriva unui membru de familie al unui judecător sau procuror în legătură cu exercitarea atribuţiilor de serviciu ale magistraţilor.

II. FORMELE INFRACŢIUNII

- actele de pregătire sunt posibile, dar neincriminate;
- tentativa urmează cursul infracţiunilor absorbite;
- fapta se consumă în momentul săvârşirii faptei tipice;
- poate avea formă continuată, caz în care se epuizează odată cu efectuarea ultimului act de executare.

III. PEDEAPSA

- varianta tip se sancţionează cu pedeapsa prevăzută de lege pentru acea infracţiune pe care o absoarbe, ale cărei limite speciale se majorează cu jumătate;
- prima variantă asimilată se sancţionează cu pedeapsa prevăzută de lege pentru infracţiunea absorbită, ale cărei limite speciale se majorează cu jumătate;
- cu aceeaşi pedeapsă se sancţionează şi cea de-a doua variantă asimilată.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- acţiunea penală se pune în mişcare şi se exercită din oficiu.

FIŞA

NR. 45 CERCETAREA ABUZIVĂ

Sediul materiei: *art. 280 C. pen.*

> ***Art. 280. Cercetarea abuzivă.*** *(1) Întrebuințarea de promisiuni, amenințări sau violențe împotriva unei persoane urmărite sau judecate într-o cauză penală, de către un organ de cercetare penală, un procuror sau un judecător, pentru a o determina să dea ori să nu dea declarații, să dea declarații mincinoase ori să își retragă declarațiile, se pedepseşte cu închisoarea de la 2 la 7 ani şi interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție publică.*
> *(2) Cu aceeaşi pedeapsă se sancționează producerea, falsificarea ori ticluirea de probe nereale de către un organ de cercetare penală, un procuror sau un judecător.*

Noţiune

A. Varianta tip

➲ *întrebuinţarea de promisiuni, ameninţări sau violenţe împotriva unei persoane urmărite sau judecate într-o cauză penală, de către un organ de cercetare penală, un procuror sau un judecător, pentru a o determina să dea ori să nu dea declaraţii, să dea declaraţii mincinoase ori să îşi retragă declaraţiile.*

B. Varianta asimilată

➲ *producerea, falsificarea ori ticluirea de probe nereale de către un organ de cercetare penală, un procuror sau un judecător.*

I. STRUCTURA INFRACŢIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

- ➲ **obiectul juridic principal:** relaţiile sociale privitoare la înfăptuirea justiţiei;
- ➲ **obiectul juridic secundar:** relaţiile sociale privitoare la libertatea psihică, integritatea corporală sau sănătatea persoanei;
- ➲ **obiectul material:** corpul persoanei, exceptând situaţia în care cercetarea abuzivă se comite prin promisiuni sau ameninţări;
  - ➲ varianta asimilată nu are obiect material.

1.2. Subiectul

- ➲ **subiectul activ:** organul de cercetare penală, procurorul sau judecătorul;
  - ➲ coautoratul este posibil dacă toţi participanţii au calitatea cerută de lege;
  - ➲ complicitatea şi instigarea nu sunt condiţionate de existenţa vreunei calităţi a participanţilor;
  - ➲ persoana juridică nu poate avea calitatea de subiect activ nemijlocit (autor).
- ➲ **subiectul pasiv principal:** statul;

- **subiectul pasiv secundar:** suspectul sau inculpatul.

NB Dacă faptele sunt săvârşite faţă de un martor, un expert sau un interpret → se va reţine infracţiunea de abuz în serviciu (art. 297 C. pen.) în concurs cu infracţiunea de influenţarea declaraţiilor (art. 272 C. pen.).

1.3. Latura obiectivă

- **elementul material:** întrebuinţarea de promisiuni, ameninţări sau violenţe împotriva unui suspect sau a unui inculpat, pentru a-l determina să dea ori să nu dea declaraţii, să dea declaraţii mincinoase ori să îşi retragă declaraţiile;
  - scopul de a-l determina pe suspect sau pe inculpat să dea ori să nu dea declaraţii, să dea declaraţii mincinoase ori să îşi retragă declaraţiile este o cerinţă esenţială pentru tipicitatea faptei, fiind însă suficient ca scopul să fie urmărit, nu şi atins.

NB Dacă fapta nu este comisă prin promisiuni de obţinere a unor foloase patrimoniale sau nepatrimoniale, ameninţări sau violenţe → se va reţine infracţiunea de abuz în serviciu.

- **urmarea imediată:** starea de pericol pentru înfăptuirea justiţiei;
- **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

NB Infracţiunea de cercetare abuzivă absoarbe lovirea sau alte violenţe, precum şi ameninţarea, dar poate fi absorbită de infracţiunea de tortură; cercetarea abuzivă intră în concurs cu infracţiunea de vătămare corporală, cea de loviri sau vătămări cauzatoare de moarte, cu omorul sau supunerea la rele tratamente.

1.4. Latura subiectivă

- intenţie directă;
- nu prezintă interes mobilul cu care s-a comis fapta, dar scopul săvârşirii acesteia este important.

2. Varianta asimilată

- **producerea, falsificarea ori ticluirea de probe nereale de către un organ de cercetare penală, un procuror sau un judecător [art. 280 alin. (2) C. pen.].**
  - în cazul acestei variante asimilate, elementul material constă în producerea (prezentarea), falsificarea ori ticluirea (construirea) unor probe nereale (mincinoase) de către un organ de cercetare penală, un procuror sau un judecător;
  - prezentarea unor probe mincinoase de către organele judiciare, construirea de probe nereale sau falsificarea (fals material sau intelectual) probelor servesc la dovedirea existenţei faptei prevăzute de legea penală şi la acuzarea suspectului sau a inculpatului;
  - dacă probele produse, ticluite sau falsificate sunt folosite pentru favorizarea suspectului sau a inculpatului, cercetarea abuzivă va fi reţinută în concurs cu infracţiunea de favorizare a făptuitorului.

NB Cercetarea abuzivă este o formă specială a abuzului în serviciu → ori de câte ori nu sunt îndeplinite condiţiile infracţiunii de cercetare abuzivă → se va reţine infracţiunea de abuz în serviciu.

II. FORMELE INFRACŢIUNII

- actele de pregătire şi tentativa sunt posibile, dar neincriminate;
- fapta se consumă în momentul realizării faptei tipice;
- poate fi săvârşită în formă continuată, caz în care se epuizează odată cu efectuarea ultimului act de executare.

III. PEDEAPSA

- infracţiunea de cercetare abuzivă se pedepseşte cu închisoarea de la 2 la 7 ani şi interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcţie publică.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- acţiunea penală se pune în mişcare din oficiu.

FIŞA

NR. 46

SUPUNEREA LA RELE TRATAMENTE

Sediul materiei: *art. 281 C. pen.*

> ***Art. 281. Supunerea la rele tratamente.*** *(1) Supunerea unei persoane la executarea unei pedepse, măsuri de siguranță sau educative în alt mod decât cel prevăzut de dispozițiile legale se pedepseşte cu închisoarea de la 6 luni la 3 ani şi interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție publică.*
> *(2) Supunerea la tratamente degradante ori inumane a unei persoane aflate în stare de reținere, deținere ori în executarea unei măsuri de siguranță sau educative, privative de libertate, se pedepseşte cu închisoarea de la unu la 5 ani şi interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție publică.*

Noţiune

A. Varianta tip

➲ *supunerea unei persoane la executarea unei pedepse, măsuri de siguranţă sau educative în alt mod decât cel prevăzut de dispoziţiile legale.*

B. Varianta agravată

➲ *supunerea la tratamente degradante ori inumane a unei persoane aflate în stare de reţinere, deţinere ori în executarea unei măsuri de siguranţă sau educative, privative de libertate.*

I. STRUCTURA INFRACŢIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

- ➲ **obiectul juridic special:** relaţiile sociale privitoare la înfăptuirea justiţiei, precum şi cele referitoare la respectarea demnităţii umane;
- ➲ **obiectul material:** corpul persoanei supuse la rele tratamente.

1.2. Subiectul

- ➲ **subiectul activ:** angajatul Administraţiei Naţionale a Penitenciarelor, poliţistul, alt angajat care îşi desfăşoară activitatea în unităţile în care se execută pedeapsa, măsura educativă sau măsura de siguranţă;
  - ➲ coautoratul este posibil numai dacă toţi subiecţii activi nemijlociţi au calitatea cerută de lege;
  - ➲ instigarea şi complicitatea nu sunt condiţionate de vreo calitate a participanţilor;
  - ➲ persoana juridică nu poate avea calitatea de subiect activ nemijlocit (autor).
- ➲ **subiectul pasiv principal:** statul;
- ➲ **subiectul pasiv secundar:** persoana reţinută, deţinută (fie că se află în arest preventiv, fie în executarea unei pedepse privative de libertate) sau aflată în executarea unei măsuri de siguranţă ori educative privative de libertate;

- pluralitatea de subiecţi pasivi secundari determină reţinerea unui concurs de infracţiuni.

1.3. Latura obiectivă

- **elementul material:** supunerea unei persoane la executarea unei pedepse, măsuri de siguranţă sau educative în alt mod decât cel prevăzut de dispoziţiile legale;
  - subiectul pasiv trebuie să fie privat în mod legal de libertate, nu liber; situaţia premisă constă într-o măsură privativă de libertate deja dispusă;
  - dacă măsura privativă de libertate nu a fost dispusă în mod legal → nu se va reţine infracţiunea de supunere la rele tratamente, ci infracţiunea de lipsire de libertate în mod ilegal (art. 205 C. pen.) sau cea de represiune nedreaptă (art. 283 C. pen.), în cazul în care judecătorul sau procurorul ştia că persoana este nevinovată.
- **urmarea imediată:** starea de pericol pentru înfăptuirea justiţiei (infracţiune de pericol abstract);
- **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

1.4. Latura subiectivă

- intenţie directă sau indirectă;
- dacă fapta este săvârşită din culpă → se va reţine infracţiunea de neglijenţă în serviciu (art. 298 C. pen.).

2. Varianta agravată

- **supunerea la tratamente degradante ori inumane a unei persoane aflate în stare de reţinere, deţinere ori în executarea unei măsuri de siguranţă sau educative privative de libertate [art. 281 alin. (2) C. pen.];**
  - subiectul activ nemijlocit în cazul variantei agravate este angajatul care asigură paza persoanei reţinute, deţinute sau aflate în executarea unei măsuri de siguranţă ori educative privative de libertate;
  - elementul material poate consta atât într-o acţiune, cât şi într-o inacţiune;
  - supunerea la tratamente degradante ori inumane absoarbe infracţiunea de lovire sau alte violenţe;
  - nu trebuie să îmbrace forma torturii, altfel → se va reţine numai infracţiunea de tortură, care absoarbe supunerea la rele tratamente în variantă agravată;
  - nu constituie rele tratamente restricţiile inerente măsurilor privative de libertate.

NB Relele tratamente trebuie să fie aplicate prin acte repetate; dacă există un singur act prin care o persoană privată de libertate a fost supusă la rele tratamente → se va reţine infracţiunea de abuz în serviciu (art. 297 C. pen.) ori cea de purtare abuzivă (art. 296 C. pen.).

NB Dacă relele tratamente sunt comise cu ocazia punerii în executare a unui mandat de arestare preventivă sau de executare a pedepsei → se va reţine infracţiunea de purtare abuzivă.

II. FORMELE INFRACŢIUNII

- actele de pregătire şi tentativa sunt posibile, dar neincriminate;
- fapta se consumă în momentul supunerii la rele tratamente cu caracter continuu sau repetat;
- poate fi săvârşită în formă continuată, caz în care se epuizează odată cu efectuarea ultimului act de executare.

NB

Infracţiunea de supunere la rele tratamente poate fi reţinută în concurs cu infracţiunile de vătămare corporală şi loviri şi vătămări cauzatoare de moarte.

III. PEDEAPSA

- varianta tip a infracţiunii se pedepseşte cu închisoarea de la 6 luni la 3 ani şi interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcţie publică;
- varianta agravată se pedepseşte cu închisoarea de la unu la 5 ani şi interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcţie publică.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- acţiunea penală se pune în mişcare din oficiu.

FIŞA

NR. 47

TORTURA

Sediul materiei: *art. 282 C. pen.*

Art. 282. Tortura. *(1) Fapta funcționarului public care îndeplineşte o funcție ce implică exercițiul autorității de stat sau a altei persoane care acționează la instigarea sau cu consimțământul expres ori tacit al acestuia de a provoca unei persoane puternice suferințe fizice ori psihice:*
a) în scopul obținerii de la această persoană sau de la o terță persoană informații sau declarații;
b) în scopul pedepsirii ei pentru un act pe care aceasta sau o terță persoană l-a comis ori este bănuită că l-a comis;
c) în scopul de a o intimida sau de a face presiuni asupra ei ori de a intimida sau a face presiuni asupra unei terțe persoane;
d) pe un motiv bazat pe orice formă de discriminare,
se pedepseşte cu închisoarea de la 2 la 7 ani şi interzicerea exercitării unor drepturi.
(2) Dacă fapta prevăzută în alin. (1) a avut ca urmare o vătămare corporală, pedeapsa este închisoarea de la 3 la 10 ani şi interzicerea exercitării unor drepturi.
(3) Tortura ce a avut ca urmare moartea victimei se pedepseşte cu închisoarea de la 15 la 25 de ani şi interzicerea exercitării unor drepturi.
(4) Tentativa la infracțiunea prevăzută în alin. (1) se pedepseşte.
(5) Nicio împrejurare excepțională, oricare ar fi ea, fie că este vorba de stare de război sau de amenințări cu războiul, de instabilitate politică internă sau de orice altă stare de excepție, nu poate fi invocată pentru a justifica tortura. De asemenea, nu poate fi invocat ordinul superiorului ori al unei autorități publice.
(6) Nu constituie tortură durerea sau suferințele ce rezultă exclusiv din sancțiuni legale şi care sunt inerente acestor sancțiuni sau sunt ocazionate de ele.

Noţiune

A. Varianta tip

➲ *fapta funcţionarului public care îndeplineşte o funcţie ce implică exerciţiul autorităţii de stat sau a altei persoane care acţionează la instigarea sau cu consimţământul expres ori tacit al acestuia de a provoca unei persoane puternice suferinţe fizice ori psihice:*

a) în scopul obţinerii de la această persoană sau de la o terţă persoană informaţii sau declaraţii;

b) în scopul pedepsirii ei pentru un act pe care aceasta sau o terţă persoană l-a comis ori este bănuită că l-a comis;

c) în scopul de a o intimida sau de a face presiuni asupra ei ori de a intimida sau a face presiuni asupra unei terţe persoane;

d) pe un motiv bazat pe orice formă de discriminare.

B. Variante agravate

➲ *fapta a avut ca urmare o vătămare corporală;*

➲ *fapta a avut ca urmare moartea victimei.*

I. STRUCTURA INFRACŢIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

- **obiectul juridic special:** relaţiile sociale privitoare la înfăptuirea justiţiei, precum şi cele referitoare la respectarea demnităţii umane;
- **obiectul material:** corpul persoanei supuse la tortură.

1.2. Subiectul

- **subiectul activ nemijlocit:** funcţionarul public care îndeplineşte o funcţie ce implică exerciţiul autorităţii de stat; orice persoană fizică, dar numai dacă acţionează la instigarea sau cu consimţământul expres sau tacit al funcţionarului public; persoana juridică nu poate avea calitatea de subiect activ nemijlocit (autor);
  - coautoratul este posibil doar dacă toţi participanţii au calitatea cerută de lege;
  - instigarea şi complicitatea sunt posibile, fără a fi condiţionate de vreo calitate a participanţilor; în cazul în care autorul faptei este o persoană fizică necircumstanţiată, este necesar ca instigatorul sau complicele să aibă calitatea de funcţionar public care îndeplineşte o funcţie ce implică exerciţiul autorităţii de stat.
- **subiectul pasiv principal:** statul;
- **subiectul pasiv secundar:** persoana supusă torturii;
  - pluralitatea de subiecţi pasivi secundari determină reţinerea unei pluralităţi de infracţiuni aflate în concurs.

1.3. Latura obiectivă

- **elementul material:** fapta de a provoca unei persoane puternice suferinţe fizice ori psihice:
  - în scopul obţinerii de la această persoană sau de la o terţă persoană informaţii sau declaraţii;
  - în scopul pedepsirii ei pentru un act pe care aceasta sau o terţă persoană l-a comis ori este bănuită că l-a comis;
  - în scopul de a o intimida sau de a face presiuni asupra ei ori de a intimida sau a face presiuni asupra unei terţe persoane;
  - pe un motiv bazat pe orice formă de discriminare;
  - nu contează dacă scopul urmărit este şi atins.
- **urmarea imediată:** starea de pericol pentru înfăptuirea actului de justiţie;
- **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

1.4. Latura subiectivă

- intenţie directă, calificată prin scop.

2. Variante agravate

- **fapta a avut ca urmare o vătămare corporală [art. 282 alin. (2) C. pen.];**
  - urmarea imediată a acestei variante agravate constă în producerea unei vătămări corporale;
  - sub aspectul laturii subiective, fapta este săvârşită cu praeterintenţie;
  - această variantă agravată absoarbe infracţiunea de vătămare corporală.
- **fapta a avut ca urmare moartea victimei [art. 282 alin. (3) C. pen.];**
  - tortura are ca urmare praeterintenţionată moartea victimei;
  - această variantă agravată absoarbe infracţiunea de lovire sau alte violenţe.

II. FORMELE INFRACŢIUNII

- actele de pregătire sunt posibile, dar neincriminate;
- tentativa este posibilă şi incriminată doar în cazul formei tip a infracţiunii;
- fapta se consumă în momentul realizării faptei tipice;
- poate fi săvârşită în formă continuată, caz în care se epuizează odată cu efectuarea ultimului act de executare.

III. PEDEAPSA

- varianta tip a infracţiunii de tortură se pedepseşte cu închisoarea de la 2 la 7 ani şi interzicerea exercitării unor drepturi;
- dacă fapta a avut ca urmare o vătămare corporală, pedeapsa este închisoarea de la 3 la 10 ani şi interzicerea exercitării unor drepturi;
- tortura ce a avut ca urmare moartea victimei se pedepseşte cu închisoarea de la 15 la 25 de ani şi interzicerea exercitării unor drepturi.

NB

Nicio împrejurare excepţională, oricare ar fi ea, fie că este vorba despre stare de război sau despre ameninţări cu războiul, despre instabilitate politică internă sau despre orice altă stare de excepţie, nu constituie cauză justificativă pentru tortură; de asemenea, nu poate fi invocat ordinul superiorului ori al unei autorităţi publice drept cauză justificativă pentru această infracţiune.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- acţiunea penală se pune în mişcare din oficiu.

FIŞA

NR. 48 REPRESIUNEA NEDREAPTĂ

Sediul materiei: *art. 283 C. pen.*

> ***Art. 283. Represiunea nedreaptă.*** *(1) Fapta de a pune în mişcare acţiunea penală, de a lua o măsură preventivă neprivativă de libertate ori de a trimite în judecată o persoană, ştiind că este nevinovată, se pedepseşte cu închisoarea de la 3 luni la 3 ani şi interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcţie publică.*
> *(2) Reţinerea sau arestarea ori condamnarea unei persoane, ştiind că este nevinovată, se pedepseşte cu închisoarea de la 3 la 10 ani şi interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcţie publică.*

Noţiune

A. Varianta tip

➲ *fapta de a pune în mişcare acţiunea penală, de a lua o măsură preventivă neprivativă de libertate ori de a trimite în judecată o persoană, ştiind că este nevinovată.*

B. Varianta agravată

➲ *reţinerea sau arestarea ori condamnarea unei persoane, ştiind că este nevinovată.*

I. STRUCTURA INFRACŢIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

➲ **obiectul juridic special:** relaţiile sociale privitoare la înfăptuirea justiţiei;
➲ **obiectul material:** corpul persoanei supuse represiunii nedrepte.

1.2. Subiectul

➲ **subiectul activ:** autorul poate fi numai un judecător sau un procuror;
  ➲ coautoratul este posibil numai dacă toţi participanţii au calitatea cerută de lege (complet colegial);
  ➲ instigarea şi complicitatea sunt posibile necondiţionat de vreo calitate a participanţilor;
  ➲ persoana juridică nu poate avea calitatea de subiect activ nemijlocit (autor).
➲ **subiectul pasiv principal:** statul;
➲ **subiectul pasiv secundar:** persoana supusă represiunii nedrepte.

1.3. Latura obiectivă

➲ **elementul material** poate consta în:
  ➲ punerea în mişcare a acţiunii penale faţă de o persoană nevinovată;
  ➲ luarea/menţinerea/prelungirea unei măsuri preventive neprivative de libertate – controlul judiciar sau controlul judiciar pe cauţiune – care vizează o persoană nevinovată;

- trimiterea în judecată a unei persoane nevinovate.

NB

Prin persoană nevinovată se înţelege persoana cu privire la care, din probele administrate, rezultă că există unul dintre cazurile care împiedică punerea în mişcare şi exercitarea acţiunii penale, prevăzute la art. 16 alin. (1) lit. a), b), c) şi d) C. proc. pen.

- **urmarea imediată:** stare de pericol pentru înfăptuirea actului de justiţie;
- **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

1.4. Latura subiectivă

- intenţie directă sau indirectă.

2. Varianta agravată

- **reţinerea sau arestarea ori condamnarea unei persoane, ştiind că este nevinovată [art. 283 alin. (2) C. pen.];**
  - subiectul activ nemijlocit, în cazul variantei agravate, poate fi nu numai procurorul sau judecătorul, ci şi organul de cercetare penală, care dispune măsura reţinerii suspectului sau a inculpatului;
  - elementul material constă în reţinerea, luarea/prelungirea/menţinerea măsurii arestării preventive sau a arestului la domiciliu, ori condamnarea unei persoane la o pedeapsă cu executare în regim de detenţie sau cu suspendarea sub supraveghere a executării, ştiind că este nevinovată;
  - în cazul în care se dispune renunţarea la aplicarea pedepsei sau amânarea aplicării pedepsei, nu se va reţine infracţiunea de represiune nedreaptă în variantă agravată întrucât acestea nu presupun soluţii de condamnare.

II. FORMELE INFRACŢIUNII

- actele de pregătire şi tentativa sunt posibile, dar neincriminate;
- fapta se consumă în momentul realizării faptei tipice;
- poate fi săvârşită în formă continuată, caz în care se epuizează după efectuarea ultimului act de executare.

III. PEDEAPSA

- forma tip a infracţiunii se pedepseşte cu închisoarea de la 3 luni la 3 ani şi interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcţie publică;
- infracţiunea de represiune nedreaptă în variantă agravată se pedepseşte cu închisoarea de la 3 la 10 ani şi interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcţie publică.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- acţiunea penală se pune în mişcare din oficiu.

FIŞA

NR. 49

ASISTENŢA ŞI REPREZENTAREA NELOIALĂ

Sediul materiei: *art. 284 C. pen.*

> ***Art. 284. Asistența şi reprezentarea neloială.*** *(1) Fapta avocatului sau a reprezentantului unei persoane care, în înțelegere frauduloasă cu o persoană cu interese contrare în aceeaşi cauză, în cadrul unei proceduri judiciare sau notariale, vatămă interesele clientului sau ale persoanei reprezentate se pedepseşte cu închisoare de la 3 luni la un an sau cu amendă.*
> *(2) Cu aceeaşi pedeapsă se sancționează înțelegerea frauduloasă dintre avocat sau reprezentantul unei persoane şi un terț interesat de soluția ce se va pronunța în cauză, în scopul vătămării intereselor clientului sau ale persoanei reprezentate.*
> *(3) Acțiunea penală se pune în mişcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.*

Noţiune

A. Varianta tip

➲ *fapta avocatului sau a reprezentantului unei persoane care, în înţelegere frauduloasă cu o persoană cu interese contrare în aceeaşi cauză, în cadrul unei proceduri judiciare sau notariale, vatămă interesele clientului sau ale persoanei reprezentate.*

B. Varianta asimilată

➲ *înţelegerea frauduloasă dintre avocat sau reprezentantul unei persoane şi un terţ interesat de soluţia ce se va pronunţa în cauză, în scopul vătămării intereselor clientului sau ale persoanei reprezentate.*

I. STRUCTURA INFRACŢIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

➲ **obiectul juridic special:** relaţiile sociale privitoare la înfăptuirea justiţiei;
➲ **obiectul material:** nu are.

1.2. Subiectul

➲ **subiectul activ:** este calificat prin calitatea de avocat, reprezentant (legal sau convenţional) al unei părţi implicate într-o procedură judiciară sau notarială, precum şi de consilier juridic;
  ➲ participaţia penală este posibilă în toate formele.
➲ **subiectul pasiv principal:** statul;
➲ **subiect pasiv secundar:** clientul sau persoana (fizică sau juridică) reprezentată.

1.3. Latura obiectivă

➲ **elementul material:** constă în acţiunea sau inacţiunea prin care avocatul sau reprezentantul (legal sau convenţional) al unei persoane implicate într-o procedură judiciară sau notarială vatămă intere-

sele clientului sau ale persoanei reprezentate, ca urmare a unei înţelegeri frauduloase cu o persoană cu interese contrare în aceeaşi cauză;

- ➲ este necesar ca interesele clientului sau ale persoanei reprezentate să fie efectiv vătămate;
- ➲ dacă persoana cu care se realizează înţelegerea frauduloasă este un terţ faţă de proces, se va reţine varianta asimilată a infracţiunii.

➲ **urmarea imediată:** starea de pericol pentru înfăptuirea justiţiei, pe de o parte, şi vătămarea intereselor clientului sau ale persoanei reprezentate, pe de cealaltă parte;

➲ **legătura de cauzalitate:** trebuie să fie dovedită.

1.4. Latura subiectivă

➲ intenţie directă sau indirectă.

2. Varianta asimilată

➲ **înţelegerea frauduloasă dintre avocat sau reprezentantul unei persoane şi un terţ interesat de soluţia ce se va pronunţa în cauză, în scopul vătămării intereselor clientului sau ale persoanei reprezentate [art. 284 alin. (2) C. pen.];**

- ➲ elementul material al acestei variante constă în înţelegerea frauduloasă dintre avocatul sau reprezentantul unei părţi litigante şi un terţ interesat de soluţia ce se va pronunţa în cauză, în scopul vătămării intereselor clientului sau ale persoanei reprezentate;
- ➲ urmarea imediată constă în starea de pericol pentru înfăptuirea justiţiei, precum şi pentru drepturile şi interesele persoanei reprezentate;
- ➲ nu este necesar ca drepturile şi interesele persoanei reprezentate să fie efectiv lezate;
- ➲ sub aspectul laturii subiective, fapta în variantă asimilată este săvârşită numai cu intenţie directă calificată prin scopul vătămării intereselor persoanei reprezentate;
- ➲ în această formă, fapta se consumă în momentul realizării înţelegerii frauduloase.

II. FORMELE INFRACŢIUNII

➲ actele pregătitoare sunt posibile, dar neincriminate;

➲ tentativa este posibilă, dar nu este incriminată;

➲ fapta se consumă în momentul realizării elementului material.

III. PEDEAPSA

➲ asistenţa şi reprezentarea neloială se pedepseşte cu închisoare de la 3 luni la un an sau cu amendă.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

➲ acţiunea penală se pune în mişcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.

FIŞA

NR. 50 EVADAREA

Sediul materiei: *art. 285 C. pen.*

Art. 285. Evadarea. *(1) Evadarea din starea legală de reținere sau de deținere se pedepseşte cu închisoarea de la 6 luni la 3 ani.*
(2) Când evadarea este săvârşită prin folosire de violențe sau arme, pedeapsa este închisoarea de la unu la 5 ani şi interzicerea exercitării unor drepturi.
(3) Se consideră evadare:
a) neprezentarea nejustificată a persoanei condamnate la locul de deținere, la expirarea perioadei în care s-a aflat legal în stare de libertate;
b) părăsirea, fără autorizare, de către persoana condamnată, a locului de muncă, aflat în exteriorul locului de deținere.
(4) Pedeapsa aplicată pentru infracțiunea de evadare se adaugă la restul rămas neexecutat din pedeapsă la data evadării.
(5) Tentativa la infracțiunile prevăzute în alin. (1) şi alin. (2) se pedepseşte.

Noţiune

A. Varianta tip

➲ *fapta persoanei aflate în stare legală de reţinere, arest preventiv sau deţinere în scopul executării unei pedepse privative de libertate de a părăsi locul unde este privată de libertate sau de a se sustrage de sub paza sau supravegherea la care este supusă.*

B. Varianta agravată

➲ *fapta este săvârşită prin folosirea de violenţe sau de arme.*

I. STRUCTURA INFRACŢIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

➲ **obiectul juridic special:** relaţiile sociale privitoare la înfăptuirea justiţiei;
➲ **obiectul material:** nu există la forma tip.

1.2. Subiectul

➲ **subiectul activ nemijlocit:** suspectul sau inculpatul reţinut sau arestat preventiv, ori condamnatul aflat în executarea pedepsei închisorii/detenţiunii pe viaţă;
  ➲ nu sunt subiecţi activi nemijlociţi (autori): făptuitorul privat de libertate ca urmare a prinderii după săvârşirea unei infracţiuni flagrante; persoana internată medical; persoana adusă prin constrângere în baza unui mandat de aducere; persoana condusă administrativ la sediul poliţiei; persoana privată de libertate după încetarea de drept a măsurii reţinerii/arestării preventive; inculpatul arestat la domiciliu; minorul supus măsurii educative a internării într-un centru educativ sau de detenţie; persoana aflată după executarea/considerarea ca executată a pedepsei;
  ➲ coautoratul nu este posibil;

- instigarea este posibilă;
- complicitatea morală este posibilă (numai sub forma suportului moral);
- complicitatea materială la evadare constituie o infracţiune distinctă, anume aceea de înlesnirea evadării.

- **subiectul pasiv:** statul.

1.3. Latura obiectivă

- **elementul material:** evadarea suspectului, inculpatului sau a condamnatului din starea legală de privare de libertate;
  - neprezentarea nejustificată a persoanei condamnate la locul de deţinere, la expirarea perioadei în care s-a aflat legal în stare de libertate este considerată evadare;
  - părăsirea, fără autorizare, de către persoana condamnată, a locului de muncă, aflat în exteriorul locului de deţinere este asimilată evadării.
- **urmarea imediată:** starea de pericol pentru înfăptuirea actului de justiţie;
- **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

1.4. Latura subiectivă

- intenţie directă sau indirectă.

2. Varianta agravată

- **fapta este săvârşită prin folosirea de violenţe sau de arme [art. 285 alin. (2) C. pen.];**
  - obiectul juridic al infracţiunii de evadare în varianta agravată constă nu numai în relaţiile privitoare la înfăptuirea actului de justiţie (principal), ci şi în relaţiile sociale privind protecţia sănătăţii şi a integrităţii corporale a persoanei (secundar);
  - în mod excepţional, la varianta agravată, infracţiunea de evadare are obiect material: corpul persoanei asupra căreia se exercită violenţele;
  - în cazul variantei agravate există şi un subiect pasiv secundar: persoana a cărei sănătate sau integritate corporală a fost vătămată de cel care evadează;
  - absoarbe infracţiunea de lovire sau alte violenţe;
  - poate fi reţinută în concurs cu infracţiunile de vătămare corporală şi loviri sau vătămări cauzatoare de moarte;
  - infracţiunea de evadare în varianta agravată poate fi comisă atât prin utilizarea de arme propriu-zise, cât şi prin folosirea de arme asimilate.

II. FORMELE INFRACŢIUNII

- actele de pregătire sunt posibile, dar neincriminate; ele pot constitui acte de complicitate anterioară, după începerea executării activităţii infracţionale;
- tentativa este posibilă şi incriminată;
- fapta se consumă odată cu ieşirea din starea legală de privare de libertate;

- infracţiunea de evadare nu poate fi comisă în formă continuată.

III. PEDEAPSA

- infracţiunea de evadare în formă tip se pedepseşte cu închisoarea de la 6 luni la 3 ani;
- pentru varianta agravată, pedeapsa este închisoarea de la unu la 5 ani şi interzicerea exercitării unor drepturi.

NB

Evadarea din starea de reţinere sau arest preventiv → determină aplicarea regulilor concursului de infracţiuni între infracţiunea de evadare şi cea pentru care persoana respectivă fusese privată de libertate; evadarea din executarea pedepsei închisorii → determină aplicarea regulilor recidivei postcondamnatorii sau cele ale pluralităţii intermediare de infracţiuni.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- acţiunea penală se pune în mişcare din oficiu.

FIŞA

NR. 51 ÎNLESNIREA EVADĂRII

Sediul materiei: *art. 286 C. pen.*

Art. 286. Înlesnirea evadării. *(1) Înlesnirea prin orice mijloace a evadării se pedepseşte cu închisoarea de la unu la 5 ani.*
(2) Înlesnirea evadării:
a) săvârşită prin folosire de violenţe, arme, substanţe narcotice sau paralizante;
b) a două sau mai multor persoane în aceeaşi împrejurare;
c) unei persoane reţinute sau arestate pentru o infracţiune sancţionată de lege cu pedeapsa detenţiunii pe viaţă ori cu pedeapsa închisorii de 10 ani sau mai mare ori condamnate la o astfel de pedeapsă
se sancţionează cu închisoarea de la 2 la 7 ani şi interzicerea exercitării unor drepturi.
(3) Dacă faptele prevăzute în alin. (1) şi alin. (2) sunt săvârşite de o persoană care avea îndatorirea de a-l păzi pe cel reţinut sau deţinut, limitele speciale ale pedepsei se majorează cu o treime.
(4) Înlesnirea evadării, săvârşită din culpă, de către o persoană care avea îndatorirea de a-l păzi pe cel care a evadat, se pedepseşte cu închisoarea de la 3 luni la 2 ani.
(5) Tentativa la infracţiunile prevăzute în alin. (1)-(3) se pedepseşte.

Noţiune

A. Varianta tip

➲ *înlesnirea prin orice mijloace a evadării unei persoane din starea legală de reţinere sau deţinere.*

B. Variante agravate

➲ *înlesnirea evadării săvârşită prin folosire de violenţe, arme, substanţe narcotice sau paralizante;*

➲ *înlesnirea evadării a două sau mai multor persoane în aceeaşi împrejurare;*

➲ *înlesnirea evadării unei persoane reţinute sau arestate pentru o infracţiune sancţionată de lege cu pedeapsa detenţiunii pe viaţă ori cu pedeapsa închisorii de 10 ani sau mai mare ori condamnate la o astfel de pedeapsă;*

➲ *înlesnirea evadării săvârşită de o persoană care avea îndatorirea de a-l păzi pe cel reţinut sau deţinut.*

C. Varianta atenuată

➲ *înlesnirea evadării săvârşită din culpă de cel care avea îndatorirea de a-l păzi pe evadat.*

NB

Infracţiunea de înlesnire a evadării constituie o incriminare autonomă a complicităţii la evadare.

I. STRUCTURA INFRACŢIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

- **obiectul juridic special:** relaţiile sociale privitoare la înfăptuirea justiţiei;
- **obiectul material:** nu există la varianta tip.

1.2. Subiectul

- **subiectul activ nemijlocit:** orice persoană cu capacitate penală, exceptându-l pe cel care evadează;
  - participaţia penală este posibilă în toate formele.
- **subiectul pasiv:** statul.

1.3. Latura obiectivă

- **elementul material:** ajutorul material sau moral dat suspectului, inculpatului sau condamnatului pentru a evada din starea de privare legală de libertate;
  - actele de ajutorare (acţiuni sau inacţiuni) trebuie să fie anterioare sau concomitente evadării; trebuie să fie, de asemenea, efective şi utile;
  - dacă actele de ajutorare sunt ulterioare evadării → se va reţine numai infracţiunea de favorizare a făptuitorului;
  - dacă actele de ajutorare sunt atât anterioare, cât şi ulterioare evadării, se va reţine concursul între infracţiunile de înlesnirea evadării şi favorizarea făptuitorului;
  - fapta nu este tipică dacă se înlesneşte evadarea din starea de privare nelegală de libertate.
- **urmarea imediată:** starea de pericol pentru înfăptuirea justiţiei;
- **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

NB

Dacă o persoană înlesneşte evadarea unei alte persoane, apoi evadează şi ea → se va reţine infracţiunea de înlesnire a evadării în concurs cu infracţiunea de evadare; dacă o persoană o determină pe alta să evadeze, apoi o ajută să evadeze → se va reţine instigarea la evadare în concurs cu infracţiunea de înlesnire a evadării.

1.4. Latura subiectivă

- intenţie directă sau indirectă.

2. Variante agravate

- **înlesnirea evadării săvârşită prin folosire de violenţe, arme, substanţe narcotice sau paralizante [art. 286 alin. (2) lit. a) C. pen.];**
  - obiectul juridic secundar al acestei variante agravate în constituie relaţiile sociale privitoare la protecţia integrităţii fizice sau sănătăţii persoanei;

- această variantă agravată are şi obiect material, care este reprezentat de corpul persoanei împotriva căreia sunt folosite mijloacele violente sau de bunul asupra căruia se exercită violenţele; armele, substanţele narcotice sau paralizante nu constituie obiectul material al infracţiunii, ci modalităţi de săvârşire a acesteia;
- subiectul pasiv secundar este persoana vătămată prin acte de violenţă;
- absoarbe infracţiunea de lovire sau alte violenţe.

- **înlesnirea evadării a două sau mai multor persoane în aceeaşi împrejurare [art. 286 alin. (2) lit. b) C. pen.];**
  - această variantă agravată se referă la înlesnirea evadării a două sau mai multor persoane, nu de către două sau mai multe persoane;
  - înlesnirea evadării a două sau mai multor persoane în aceeaşi împrejurare → determină reţinerea unei singure infracţiuni agravate; dacă înlesnirea evadării a două sau mai multor persoane are loc în împrejurări diferite → se va reţine concursul de infracţiuni;
  - nu este esenţial ca toate persoanele ajutate să fi reuşit să evadeze.
- **înlesnirea evadării unei persoane reţinute sau arestate pentru o infracţiune sancţionată de lege cu pedeapsa detenţiunii pe viaţă ori cu pedeapsa închisorii de 10 ani sau mai mare ori condamnate la o astfel de pedeapsă [art. 286 alin. (2) lit. c) C. pen.];**
- **înlesnirea evadării săvârşită de o persoană care avea îndatorirea de a-l păzi pe cel reţinut sau deţinut [art. 286 alin. (3) C. pen.];**
  - reprezintă o variantă agravată atât a formei tip, cât şi a celorlalte variante agravate;
  - subiectul activ nemijlocit al acestei variante agravate este persoana care avea îndatorirea de a-l păzi pe cel reţinut sau deţinut.

3. Varianta atenuată

- **înlesnirea evadării săvârşită din culpă de cel care avea îndatorirea de a-l păzi pe evadat [art. 286 alin. (4) C. pen.];**
  - subiectul activ nemijlocit este calificat: fapta trebuie să fie săvârşită de cel care avea îndatorirea de a-l păzi pe evadat;
  - această variantă atenuată a infracţiunii presupune, sub aspectul laturii subiective, săvârşirea faptei din culpă (uşurinţă sau neglijenţă).

II. FORMELE INFRACŢIUNII

- actele preparatorii sunt posibile, dar neincriminate (cu excepția variantei atenuate, când actele preparatorii sunt imposibile); pot reprezenta acte de complicitate anterioară;
- tentativa la varianta tip şi la variantele agravate este posibilă şi incriminată;
- tentativa este imposibilă pentru varianta atenuată;
- fapta se consumă în momentul în care, ca urmare a înlesnirii evadării, făptuitorul iese din starea legală de privare de libertate, evadând, sau săvârşeşte o tentativă de evadare;
- nu este o infracţiune continuă şi poate fi săvârşită în formă continuată.

III. PEDEAPSA

- forma tip a infracţiunii de înlesnire a evadării se pedepseşte cu închisoarea de la unu la 5 ani;
- înlesnirea evadării săvârşită prin folosire de violenţe, arme, substanţe narcotice sau paralizante; înlesnirea evadării a două sau mai multor persoane în aceeaşi împrejurare; înlesnirea evadării unei persoane reţinute sau arestate pentru o infracţiune sancţionată de lege cu pedeapsa detenţiunii pe viaţă ori cu pedeapsa închisorii de 10 ani sau mai mare ori condamnate la o astfel de pedeapsă se sancţionează cu închisoarea de la 2 la 7 ani şi interzicerea exercitării unor drepturi;
- în cazul înlesnirii evadării săvârşite de o persoană care avea îndatorirea de a-l păzi pe cel reţinut sau deţinut, limitele speciale ale pedepsei se majorează cu o treime;
- varianta atenuată a infracţiunii se pedepseşte cu închisoarea de la 3 luni la 2 ani.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- acţiunea penală se pune în mişcare din oficiu.

FIŞA

NR. 52 NERESPECTAREA HOTĂRÂRILOR JUDECĂTOREŞTI

Sediul materiei: *art. 287 C. pen.*

Art. 287. Nerespectarea hotărârilor judecătoreşti. *(1) Nerespectarea unei hotărâri judecătoreşti săvârşită prin:*
a) împotrivirea la executare, prin opunerea de rezistență față de organul de executare;
b) refuzul organului de executare de a pune în aplicare o hotărâre judecătorească, prin care este obligat să îndeplinească un anumit act;
c) refuzul de a sprijini organul de executare în punerea în aplicare a hotărârii, de către persoanele care au această obligație conform legii;
d) neexecutarea hotărârii judecătoreşti prin care s-a dispus reintegrarea în muncă a unui salariat;
e) neexecutarea hotărârii judecătoreşti privind plata salariilor în termen de 15 zile de la data cererii de executare adresate angajatorului de către partea interesată;
f) nerespectarea hotărârilor judecătoreşti privind stabilirea, plata, actualizarea şi recalcularea pensiilor;
g) împiedicarea unei persoane de a folosi, în tot sau în parte, un imobil deținut în baza unei hotărâri judecătoreşti, de către cel căruia îi este opozabilă hotărârea,
se pedepseşte cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă.
(2) În cazul faptelor prevăzute în lit. d)-g), acțiunea penală se pune în mişcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.

Noţiune *– nerespectarea unei hotărâri judecătoreşti, săvârşită într-unul din modurile prevăzute de art. 287 alin. (1) lit. a)-g) C. pen.*

I. STRUCTURA INFRACŢIUNII

1. Obiectul

- **obiectul juridic special:** relaţiile sociale privitoare la înfăptuirea actului de justiţie prin asigurarea respectării hotărârilor judecătoreşti;
- **obiectul material:** nu are obiect material; în mod excepţional, dacă fapta se realizează prin violenţe, obiectul material îl constituie corpul persoanei sau bunul asupra căruia sunt exercitate violenţele.

2. Subiectul

- **subiectul activ:** dacă fapta se realizează în modalitatea prevăzută de art. 287 alin. (1) lit. a), subiectul activ poate fi orice persoană cu capacitate penală; în modalitatea prevăzută la lit. b) a aceluiaşi articol subiectul activ este calificat, acesta neputând fi decât organul de executare; art. 287 alin. (1) lit. c) C. pen. prevede drept subiecţi activi persoanele care au obligaţia de a sprijini organul de executare în punerea în aplicare a unei hotărâri judecătoreşti (lucrătorii de poliţie, cei din jandarmerie, alţi agenţi ai forţei publice); subiectul activ la care se referă lit. d) şi e) a art. 287 alin. (1) C. pen. are calitatea de angajator; dacă fapta se realizează în modalitatea prevăzută de art. 287 alin. (1) lit. f) subiectul activ este angajatul casei publice de pensii sau administratorul fondului privat de pensii, iar

în modalitatea prevăzută de art. 287 alin. (1) lit. g) subiectul activ este persoana căreia îi este opozabilă hotărârea judecătorească în baza căreia o altă persoană deţine şi foloseşte un imobil;

- participaţia penală este posibilă în toate formele.

- **subiectul pasiv:** persoana al cărei drept se valorifică prin executarea hotărârii judecătoreşti şi persoana faţă de care se opune rezistenţă.

3. Latura obiectivă

- **elementul material:** constă în nerespectarea unei hotărâri judecătoreşti şi se realizează în următoarele modalităţi alternative:
  - împotrivirea la executare, prin opunerea de rezistenţă faţă de organul de executare → presupune împotrivirea la punerea în executare a unei hotărâri judecătoreşti executorii, nu a altui titlu executoriu, care are loc anterior sau în cursul executării silite, prin opunerea de rezistenţă faţă de organul de executare ce acţionează în limite legale;
  - refuzul organului de executare de a pune în aplicare o hotărâre judecătorească, prin care este obligat să îndeplinească un anumit act → refuzul de a pune în aplicare hotărârea judecătorească trebuie să fie precedat de o cerere expresă, fermă de executare, care să emane de la o autoritate sau de la persoana competentă; refuzul poate consta în acte comisive sau omisive, poate fi expres sau implicit;
  - refuzul de a sprijini organul de executare în punerea în aplicare a hotărârii, de către persoanele care au această obligaţie conform legii → legiuitorul a folosit termenul de „hotărâre", şi nu pe acela de „hotărâre judecătorească", ceea ce înseamnă că poate fi vorba şi de hotărâri emise de alte autorităţi decât instanţele judecătoreşti; fapta se referă nu numai la executorii judecătoreşti, ci la orice organ de executare (*spre exemplu, organele de executare fiscală*);
  - neexecutarea hotărârii judecătoreşti prin care s-a dispus reintegrarea în muncă a unui salariat → situaţia premisă în cazul acestei modalităţi presupune existenţa unei hotărâri judecătoreşti prin care, în sarcina angajatorului, subiect activ al infracţiunii, să fi fost impusă obligaţia de a reintegra în muncă un salariat;
  - neexecutarea hotărârii judecătoreşti privind plata salariilor în termen de 15 zile de la data cererii de executare adresate angajatorului de către partea interesată → este necesar ca salariatul să fi adresat angajatorului o cerere de executare, infracţiunea urmând a se consuma la împlinirea termenului legal de 15 zile, calculat de la momentul depunerii şi înregistrării cererii;
  - nerespectarea hotărârilor judecătoreşti privind stabilirea, plata, actualizarea şi recalcularea pensiilor → situaţia premisă în acest caz este reprezentată de existenţa unei hotărâri judecătoreşti al cărei obiect constă în stabilirea, plata, actualizarea sau recalcularea pensiilor; în lipsa unei precizări a legii, infracţiunea poate fi reţinută indiferent dacă este vorba de pensii din sistemul public ori din sistemul privat; este incriminată nu numai neexecutarea, dar şi orice formă de nerespectare a hotărârilor judecătoreşti pronunţate în această materie, inclusiv prin emiterea unor acte administrative contrare sau neconforme cu hotărârea judecătorească pronunţată de către instanţă;
  - împiedicarea unei persoane de a folosi, în tot sau în parte, un imobil deţinut în baza unei hotărâri judecătoreşti, de către cel căruia îi este opozabilă hotărârea → hotărârea judecătorească este opozabilă oricărei terţe persoane, atât timp cât aceasta nu face, în condiţiile legii, dovada contrară;

prin urmare, poate fi subiect activ al infracţiunii de nerespectare a hotărârilor judecătoreşti prevăzută în art. 287 alin. (1) lit. g) C. pen. partea, succesorul părţii, precum şi orice terţ care nu face dovada, în condiţiile legii, că hotărârea judecătorească nu îi este opozabilă.

NB

Dacă împotrivirea la executare are loc prin ameninţare, lovire sau alte violenţe, vătămare corporală, loviri sau vătămări cauzatoare de moarte sau omor, comise împotriva organului de executare, atunci infracţiunea de nerespectare a hotărârilor judecătoreşti va fi reţinută în concurs cu cea de ultraj (art. 257 C. pen.).

NB

În cazul în care neexecutarea priveşte o hotărâre judecătorească prin care s-a stabilit o pensie de întreţinere → se va reţine infracţiunea de abandon de familie prevăzută de art. 378 alin. (1) lit. c) C. pen.; dacă neexecutarea vizează o hotărâre judecătorească prin care făptuitorul este obligat, în temeiul art. 1390 C. civ., la executarea unor prestaţii periodice în favoarea persoanelor îndreptăţite la întreţinere din partea victimei care a decedat în urma săvârşirii unei infracţiuni, fapta poate întruni elementele constitutive ale infracţiunii de abandon de familie prevăzute de art. 378 alin. (2) C. pen.

- **urmarea imediată:** starea de pericol pentru înfăptuirea justiţiei;
- **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

4. Latura subiectivă

- intenţie directă sau indirectă.

II. FORMELE INFRACŢIUNII

- actele preparatorii sunt posibile, dar nu sunt incriminate;
- tentativa este posibilă, dar neincriminată;
- fapta se consumă în momentul realizării elementului material;
- poate îmbrăca forma continuă, caz în care se epuizează în momentul încetării activităţii infracţionale;
- poate avea formă continuată, epuizându-se în momentul efectuării ultimului act de executare.

III. PEDEAPSA

- infracţiunea de nerespectare a hotărârilor judecătoreşti se pedepseşte cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- conform art. 287 alin. (2) C. pen., în cazul faptelor prevăzute în alin. (1) lit. d)-g), acţiunea penală se pune în mişcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate, iar în cazul faptelor prevăzute în alin. (1) lit. a)-c), din oficiu.

FIŞA

NR. 53

LUAREA DE MITĂ[1]

Sediul materiei: *art. 289 C. pen.*

> ***Art. 289. Luarea de mită.*** *(1) Fapta funcționarului public care, direct ori indirect, pentru sine sau pentru altul, pretinde ori primește bani sau alte foloase care nu i se cuvin ori acceptă promisiunea unor astfel de foloase, în legătură cu îndeplinirea, neîndeplinirea, urgentarea ori întârzierea îndeplinirii unui act ce intră în îndatoririle sale de serviciu sau în legătură cu îndeplinirea unui act contrar acestor îndatoriri, se pedepseşte cu închisoare de la 3 la 10 ani şi interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție publică ori de a exercita profesia sau activitatea în executarea căreia a săvârşit fapta.*
> *(2) Fapta prevăzută în alin. (1), săvârşită de una dintre persoanele prevăzute în art. 175 alin. (2), constituie infracțiune numai când este comisă în legătură cu neîndeplinirea, întârzierea îndeplinirii unui act privitor la îndatoririle sale legale sau în legătură cu efectuarea unui act contrar acestor îndatoriri.*
> *(3) Banii, valorile sau orice alte bunuri primite sunt supuse confiscării, iar când acestea nu se mai găsesc, se dispune confiscarea prin echivalent.*

Noţiune

A. Varianta tip

➲ *fapta funcţionarului public care, direct ori indirect, pentru sine sau pentru altul, pretinde ori primeşte bani sau alte foloase care nu i se cuvin ori acceptă promisiunea unor astfel de foloase, în legătură cu îndeplinirea, neîndeplinirea, urgentarea ori întârzierea îndeplinirii unui act ce intră în îndatoririle sale de serviciu sau în legătură cu îndeplinirea unui act contrar acestor îndatoriri.*

B. Varianta atenuată

➲ *săvârşirea faptei de către persoana care exercită, permanent sau temporar, cu sau fără remuneraţie, o însărcinare de orice natură în serviciul unei persoane fizice dintre cele prevăzute la art. 175 alin. (2) C. pen. ori în cadrul oricărei persoane juridice (art. 308 C. pen. raportat la art. 289 C. pen.).*

I. STRUCTURA INFRACŢIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

➲ **obiectul juridic special:** relaţiile sociale privitoare la buna desfăşurare a relaţiilor de serviciu;

➲ **obiectul material:** nu există, în principiu;

➲ banii, bunurile sau alte valori necuvenite primite reprezintă bunuri obţinute prin comiterea infracţiunii care sunt supuse confiscării, nu obiectul material al infracţiunii.

[1] Pentru o privire comparativă asupra infracţiunilor de corupţie, a se consulta tabelul din anexa nr. 16.

1.2. Subiectul

- **subiectul activ nemijlocit** este calificat şi poate fi:
  - funcţionarul public, astfel cum este definit de art. 175 alin. (1) C. pen.;
  - persoana asimilată funcţionarului public (medic, farmacist, notar, executor), în sensul stabilit de art. 175 alin. (2) C. pen., însă, în acest caz, doar dacă fapta este comisă în legătură cu neîndeplinirea ori întârzierea îndeplinirii unui act privitor la îndatoririle sale legale sau în legătură cu efectuarea unui act contrar acestor îndatoriri;
  - persoanele care, pe baza unui acord de arbitraj, sunt chemate să pronunţe o hotărâre cu privire la un litigiu ce le este dat spre soluţionare de către părţile la acest acord, indiferent dacă procedura arbitrală se desfăşoară în baza legii române sau în baza altei legi (art. 293 C. pen.);
  - autorul poate fi atât o persoană fizică, cât şi o persoană juridică;
  - participaţia penală este posibilă în toate formele: coautoratul este posibil dacă toţi participanţii au calitatea cerută de lege; complicitatea şi instigarea sunt posibile indiferent dacă participanţii au sau nu o anumită calitate; persoana care dă mită nu este complice sau instigator la infracţiunea de luare de mită, ci autor al infracţiunii de dare de mită; autorul infracţiunii de luare de mită nu poate fi complice sau instigator la infracţiunea de dare de mită.

NB La data la care funcţionarul pretinde/primeşte/acceptă promisiuni de bani sau foloase necuvenite, acesta trebuie să aibă competenţa de a îndeplini/nu îndeplini/întârzia/accelera efectuarea actului; fapta de a pretinde bani pentru îndeplinirea unui act, inducând în eroare persoana, spunându-i că are competenţă să îndeplinească actul, deşi nu are, constituie infracţiunea de înşelăciune; pretinderea unor foloase anterior îndeplinirii actului şi primirea ulterioară a acestora constituie infracţiunea de luare de mită; condiţia prevăzută de lege ca fapta funcţionarului să fie săvârşită în legătură cu îndeplinirea unui act privitor la îndatoririle sale este realizată şi în situaţia în care îndeplinirea actului cade în atribuţiile altui funcţionar, dar făptuitorul, prin modul în care îşi realizează propriile sarcini, poate influenţa îndeplinirea actului de către funcţionarul competent.

NB Expertul poate fi autor al infracţiunii de luare de mită; medicul care primeşte bani pentru a acorda o îngrijire deosebită copiilor născuţi prematur este subiect activ nemijlocit al infracţiunii de luare de mită.

- **subiectul pasiv:** autoritatea publică, instituţia publică, persoana juridică de interes public, persoana juridică privată.

NB Nu are calitatea de autor al infracţiunii de luare de mită electricianul care nu-şi îndeplineşte obligaţia generală de a asigura paza împotriva sustragerilor de la locul de muncă, obligaţie prevăzută în contractul de muncă.

1.3. Latura obiectivă

- **elementul material** poate consta în:

- pretinderea de bani sau alte foloase necuvenite → presupune solicitarea, în mod direct sau indirect, pentru sine sau pentru altul, de bani sau alte foloase necuvenite; nu este necesar ca solicitarea să fie satisfăcută;
- primirea de bani sau alte foloase necuvenite → presupune remiterea de bani sau alte foloase necuvenite de către mituitor, din proprie iniţiativă; dacă, anterior primirii, făptuitorul acceptase promisiunea de primire, fapta se consumă în momentul acceptării;
- acceptarea promisiunii de bani sau alte foloase necuvenite → presupune existenţa unui acord expres sau tacit, dar neîndoielnic, cu privire la oferta de mită;
- fapta trebuie să aibă ca obiect bani sau foloase patrimoniale ori nepatrimoniale care nu sunt cuvenite în mod legal făptuitorului;
- pretinderea/primirea/acceptarea trebuie să fie comise în legătură cu îndeplinirea/neîndeplinirea/urgentarea/întârzierea efectuării actului ce intră în îndatoririle de serviciu sau în legătură cu îndeplinirea unui act contrar; pretinderea/primirea/acceptarea pot fi săvârşite înainte/concomitent/ulterior îndeplinirii/neîndeplinirii/accelerării actului respectiv; există infracţiunea de luare de mită şi atunci când fapta este săvârşită ulterior, indiferent dacă înţelegerea referitoare la primire a avut loc înainte/concomitent/după îndeplinirea actului;
- conform alin. (2) al art. 289 C. pen., fapta este tipică numai în caz de neîndeplinire sau întârziere a îndeplinirii unui act privitor la îndatoririle legale sau în cazul efectuării unui act contrar acestor îndatoriri;
- actul licit sau ilicit trebuie să intre în cadrul atribuţiilor de serviciu ale funcţionarului; neîndeplinirea acestei condiţii poate duce la reţinerea infracţiunii de înşelăciune.

NB

Dacă mita ajunge la autorul infracţiunii de luare de mită printr-un intermediar, acesta din urmă va fi complice la infracţiunea de dare de mită, dacă scopul său a fost acela de a-l ajuta pe mituitor, sau complice la infracţiunea de luare de mită, dacă scopul său a fost de a-l ajuta pe cel mituit; intermediarul poate fi şi instigator la infracţiunea de dare de mită (absoarbe complicitatea) sau la infracţiunea de luare de mită (absoarbe complicitatea).

- **urmarea imediată:** stare de pericol pentru buna desfăşurare a relaţiilor de serviciu;
- **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

NB

Aprobarea de către funcţionar a unei cereri, dar refuzul de a o comunica petiţionarului înainte de a-i da o sumă de bani constituie infracţiunea de luare de mită.

1.4. Latura subiectivă

- intenţie directă și indirectă.

NB

Se va reţine infracţiunea de luare de mită şi atunci când autorul acceptă promisiuni de bani ori foloase necuvenite sau pretinde bani după îndeplinirea unui act licit ce intră în îndatoririle sale de serviciu, deoarece fapta se comite „în legătură”, nu „în scopul” îndeplinirii îndatoririlor de serviciu.

2. Varianta atenuată

- **săvârşirea faptei de către persoana care exercită, permanent sau temporar, cu sau fără o remuneraţie, o însărcinare de orice natură în serviciul unei persoane fizice dintre cele prevăzute la art. 175 alin. (2) C. pen. ori în cadrul oricărei persoane juridice (art. 308 C. pen. raportat la art. 289 C. pen.);**
  - subiectul activ, în cazul variantei atenuate, este persoana care exercită, permanent sau temporar, cu sau fără o remuneraţie, o însărcinare de orice natură în serviciul unei persoane fizice dintre cele prevăzute la art. 175 alin. (2) C. pen. ori în cadrul oricărei persoane juridice.

II. FORMELE INFRACŢIUNII

- actele pregătitoare şi tentativa sunt imposibile, infracţiunea fiind de executare promptă; actele pregătitoare sunt incriminate ca acte de executare de sine stătătoare;
- fapta se consumă în momentul pretinderii/primirii/acceptării promisiunii de bani sau alte foloase;
- dacă sunt realizate mai multe variante alternative ale elementului material → se va reţine o singură infracţiune de luare de mită, nu un concurs de infracţiuni şi nici forma continuată a acestei infracţiuni; în această situaţie, fapta se consumă în momentul realizării primei activităţi infracţionale;
- poate avea formă continuată.

NB

Dacă actul pentru săvârşirea căruia autorul este mituit presupune săvârşirea unei infracţiuni (falsuri), va exista concurs între cele două infracţiuni; dacă făptuitorul pretinde şi primeşte sume de bani de la mai multe persoane, fără a exista o legătură între acestea, pentru realizarea aceluiaşi act, se va reţine concursul de infracţiuni, nu forma continuată a infracţiunii de luare de mită.

NB

Infracţiunea de luare de mită presupune primirea de bani sau alte foloase „în legătură" cu îndeplinirea/neîndeplinirea/urgentarea/întârzierea efectuării unui act ce intră în îndatoririle de serviciu ale celui mituit sau în legătură cu îndeplinirea unui act contrar acestor îndatoriri, în vreme ce, la infracţiunea de şantaj, primirea folosului injust are loc prin simpla constrângere, fără legătură cu îndatoririle de serviciu.

III. PEDEAPSA

- forma tip a infracţiunii de şantaj se pedepseşte cu închisoare de la 3 la 10 ani şi interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcţie publică ori de a exercita profesia sau activitatea în executarea căreia a săvârşit fapta;
- în cazul variantei atenuate limitele speciale ale pedepsei se reduc cu o treime.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- acţiunea penală se pune în mişcare din oficiu.

NB Banii şi bunurile primite (remise efectiv) se confiscă, iar dacă nu se găsesc, se confiscă prin echivalent; se poate dispune confiscarea de la oricine, nu numai de la condamnat (confiscare extinsă); în cazul participaţiei penale, se confiscă prin echivalent valoarea bunurilor de care a profitat efectiv fiecare participant la săvârşirea infracţiunii; nu sunt supuse confiscării bunurile pretinse sau cele care au făcut obiectul unei promisiuni acceptate, dacă nu au fost remise efectiv.

NB Nu se va dispune confiscarea dacă: mituitorul a fost constrâns (cauză de neimputabilitate); mituitorul beneficiază de cauza de nepedepsire specială prevăzută de art. 290 alin. (3) C. pen. (denunţare); dacă bunurile au fost date după efectuarea denunţului sau dacă au fost puse la dispoziţia mituitorului de organele de urmărire penală.

FIŞA

NR. 54

DAREA DE MITĂ

Sediul materiei: *art. 290 C. pen.*

> ***Art. 290. Darea de mită.*** *(1) Promisiunea, oferirea sau darea de bani ori alte foloase, în condițiile arătate în art. 289, se pedepseşte cu închisoarea de la 2 la 7 ani.*
> *(2) Fapta prevăzută în alin. (1) nu constituie infracțiune atunci când mituitorul a fost constrâns prin orice mijloace de către cel care a luat mita.*
> *(3) Mituitorul nu se pedepseşte dacă denunță fapta mai înainte ca organul de urmărire penală să fi fost sesizat cu privire la aceasta.*
> *(4) Banii, valorile sau orice alte bunuri date se restituie persoanei care le-a dat, dacă acestea au fost date în cazul prevăzut în alin. (2) sau date după denunțul prevăzut în alin. (3).*
> *(5) Banii, valorile sau orice alte bunuri oferite sau date sunt supuse confiscării, iar când acestea nu se mai găsesc, se dispune confiscarea prin echivalent.*

Noţiune

A. Varianta tip

➲ *promisiunea, oferirea sau darea de bani ori alte foloase, în mod direct sau indirect, unui funcţionar public în legătură cu îndeplinirea, neîndeplinirea, urgentarea ori întârzierea îndeplinirii unui act ce intră în îndatoririle sale de serviciu sau în legătură cu îndeplinirea unui act contrar acestor îndatoriri.*

B. Varianta atenuată

➲ *săvârşirea faptei de către persoana care exercită, permanent sau temporar, cu sau fără o remuneraţie, o însărcinare de orice natură în serviciul unei persoane fizice dintre cele prevăzute la art. 175 alin. (2) C. pen. ori în cadrul oricărei persoane juridice (art. 308 C. pen. raportat la art. 290 C. pen.).*

I. STRUCTURA INFRACŢIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

➲ **obiectul juridic special:** relaţiile sociale privitoare la buna desfăşurare a relaţiilor de serviciu;

➲ **obiectul material:** nu are, în principiu.

1.2. Subiectul

➲ **subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală; chiar şi un funcţionar public poate fi subiect activ;

  ➲ autorul infracţiunii de dare de mită nu poate fi complice sau instigator la infracţiunea de luare de mită;

- dacă promisiunea, oferirea sau darea de bani sau alte foloase necuvenite se realizează prin intermediar, se va reţine infracţiunea de dare de mită în sarcina celui care a comis fapta prin intermediar, acesta din urmă având calitatea de complice sau intermediar la săvârşirea infracţiunii, în funcţie de natura actelor efectuate;
- participaţia penală este posibilă în toate formele.

- **subiectul pasiv:** autoritatea publică, instituţia publică, persoana juridică de interes public, persoana juridică privată în cadrul căreia persoana mituită îşi îndeplineşte atribuţiile de serviciu.

1.3. Latura obiectivă

- **elementul material** poate consta în:
  - promisiunea de bani sau alte foloase necuvenite → se poate realiza verbal sau în scris, explicit sau implicit, fiind necesar ca bunurile promise să nu fie prezentate celui mituit; nu prezintă importanţă dacă promisiunea a fost acceptată sau nu; bunurile promise pot fi date şi după îndeplinirea ori neîndeplinirea actului, fapta consumându-se la momentul promisiunii;
  - oferirea de bani sau alte foloase necuvenite → presupune faptul că bunurile trebuie să fie înfăţişate celui mituit; nu contează dacă oferta este acceptată sau nu;
  - darea de bani sau alte foloase necuvenite → presupune remiterea efectivă a bunurilor;
  - fapta trebuie să aibă ca obiect bani sau foloase patrimoniale ori nepatrimoniale care nu sunt cuvenite în mod legal funcţionarului public mituit;
  - promisiunea/oferirea/darea de bani ori alte foloase trebuie să fie comise în legătură cu îndeplinirea/neîndeplinirea/urgentarea/întârzierea efectuării unui act ce intră în îndatoririle de serviciu ale funcţionarului public respectiv sau în legătură cu îndeplinirea unui act contrar îndatoririlor sale de serviciu; promisiunea/oferirea/darea de bani ori alte foloase pot avea loc înainte/concomitent/ulterior îndeplinirii/neîndeplinirii/accelerării actului respectiv;
  - toate modalităţile elementului material pot fi realizate direct/indirect.
- **urmarea imediată:** starea de pericol pentru buna desfăşurare a raporturilor de serviciu;
- **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

1.4. Latura subiectivă

- intenţie directă și indirectă.
- cauza specială de neimputabilitate: fapta nu constituie infracţiune atunci când mituitorul a fost constrâns prin orice mijloace de către cel care a luat mita → spre deosebire de cauzele generale de neimputabilitate, această cauză specială de neimputabilitate se poate realiza prin orice mijloace, nu numai prin ameninţarea cu un pericol grav, iar constrângerea nu trebuie neapărat să fie irezistibilă.

2. Varianta atenuată

- **săvârşirea faptei de către persoana care exercită, permanent sau temporar, cu sau fără o remuneraţie, o însărcinare de orice natură în serviciul unei persoane fizice dintre cele prevăzute la art. 175 alin. (2) C. pen. ori în cadrul oricărei persoane juridice (art. 308 C. pen. raportat la art. 290 C. pen.).**

- subiectul activ, în cazul variantei atenuate, este persoana care exercită, permanent sau temporar, cu sau fără o remuneraţie, o însărcinare de orice natură în serviciul unei persoane fizice dintre cele prevăzute la art. 175 alin. (2) C. pen. ori în cadrul oricărei persoane juridice.

II. FORMELE INFRACŢIUNII

- actele pregătitoare sunt posibile, dar neincriminate;
- tentativa nu este posibilă;
- fapta se consumă în momentul promiterii, oferirii sau dării banilor sau a altor foloase necuvenite;
- poate fi săvârşită în formă continuată, epuizându-se odată cu efectuarea ultimului acte de executare.

III. PEDEAPSA

- fapta în formă tip se pedepseşte cu închisoarea de la 2 la 7 ani;
- pentru varianta atenuată limitele speciale ale pedepsei se reduc cu o treime;
- cauza specială de nepedepsire: mituitorul nu se pedepseşte dacă denunţă fapta mai înainte ca organul de urmărire penală să fi fost sesizat cu privire la aceasta.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- acţiunea penală se pune în mişcare din oficiu.

NB

Banii şi bunurile date (remise efectiv) sau oferite (chiar neacceptate) se confiscă, iar dacă nu se găsesc, se confiscă prin echivalent; nu sunt supuse confiscării bunurile promise; nu se va dispune confiscarea bunurilor date în cazul în care mituitorul a fost constrâns (cauză de neimputabilitate); dacă mituitorul beneficiază de cauza de nepedepsire specială prevăzută de art. 290 alin. (3) C. pen. (denunţare), banii sau foloasele necuvenite date după denunţare şi mai înainte ca organul de urmărire penală să fi fost sesizat, nu se confiscă, ci se restituie mituitorului; dacă însă bunurile au fost date înainte de efectuarea denunţului, chiar dacă mituitorul beneficiază de cauza specială de nepedepsire, bunurile vor fi confiscate; dacă sumele de bani au fost puse la dispoziţia mituitorului de organele de urmărire penală pentru realizarea flagrantului la infracţiunea de luare de mită, acestea nu se restituie.

FIŞA

NR. 55

TRAFICUL DE INFLUENŢĂ

Sediul materiei: *art. 291 C. pen.*

> ***Art. 291. Traficul de influență.*** *(1) Pretinderea, primirea ori acceptarea promisiunii de bani sau alte foloase, direct sau indirect, pentru sine sau pentru altul, săvârşită de către o persoană care are influență sau lasă să se creadă că are influență asupra unui funcționar public şi care promite că îl va determina pe acesta să îndeplinească, să nu îndeplinească, să urgenteze ori să întârzie îndeplinirea unui act ce intră în îndatoririle sale de serviciu sau să îndeplinească un act contrar acestor îndatoriri, se pedepseşte cu închisoarea de la 2 la 7 ani.*
> *(2) Banii, valorile sau orice alte bunuri primite sunt supuse confiscării, iar când acestea nu se mai găsesc, se dispune confiscarea prin echivalent.*

Noţiune

A. Varianta tip

➲ *pretinderea, primirea ori acceptarea promisiunii de bani sau alte foloase, direct sau indirect, pentru sine sau pentru altul, săvârşită de către o persoană care are influenţă sau lasă să se creadă că are influenţă asupra unui funcţionar public şi care promite că îl va determina pe acesta să îndeplinească, să nu îndeplinească, să urgenteze ori să întârzie îndeplinirea unui act ce intră în îndatoririle sale de serviciu sau să îndeplinească un act contrar acestor îndatoriri.*

B. Varianta atenuată

➲ *săvârşirea faptei de către persoanele care exercită, permanent sau temporar, cu sau fără o remuneraţie, o însărcinare de orice natură în serviciul unei persoane fizice dintre cele prevăzute la art. 175 alin. (2) C. pen. ori în cadrul oricărei persoane juridice (art. 308 C. pen. raportat la art. 291 C. pen.).*

I. STRUCTURA INFRACŢIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

➲ **obiectul juridic special:** relaţiile sociale privitoare la buna desfăşurare a relaţiilor de serviciu;

➲ **obiectul material:** nu are, în principiu.

1.2. Subiectul

➲ **subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală, inclusiv un funcţionar public; dacă traficantul de influenţă este un funcţionar public care are competenţă în legătură cu actul pentru a cărui îndeplinire/neîndeplinire/urgentare/întârziere a efectuării se realizează traficul de influenţă → se va reţine concursul între infracţiunile de luare de mită şi trafic de influenţă;

- participaţia penală este posibilă în toate formele: coautoratul este posibil numai dacă toţi participanţii au influenţă ori lasă să se creadă că au influenţă asupra unui funcţionar public; complicitatea şi instigarea nu sunt condiţionate de existenţa calităţii cerute de lege pentru subiectul activ nemijlocit (autor); activitatea complicelui sau a instigatorului poate consta uneori în cumpărarea de influenţă, aceştia devenind subiecţi activi nemijlociţi ai infracţiunii de cumpărare de influenţă (art. 292 C. pen.).

NB Dacă autorul infracţiunii de trafic de influenţă, după ce pretinde un anumit folos pentru a determina un funcţionar public să îndeplinească un act, a şi primit folosul respectiv prin intermediul altei persoane → aceasta din urmă va fi trasă la răspundere penală în calitate de complice la infracţiunea de trafic de influenţă.

- **subiectul pasiv principal:** statul;
- **subiectul pasiv secundar:** funcţionarul public pe lângă care se pretinde existenţa influenţei.

NB Dacă un poliţist pretinde că are influenţă pe lângă procuror → se va reţine în sarcina acestuia concursul între infracţiunea de luare de mită şi cea de trafic de influenţă.

1.3. Latura obiectivă

- **elementul material** poate consta în:
  - pretinderea de bani sau alte foloase necuvenite → presupune solicitarea, în mod direct sau indirect, pentru sine sau pentru altul, de bani sau alte foloase necuvenite; nu este necesar ca solicitarea să fie satisfăcută;
  - primirea de bani sau alte foloase necuvenite → presupune remiterea de bani sau alte foloase necuvenite de către cumpărătorul de influenţă, din proprie iniţiativă; dacă, anterior primirii, făptuitorul acceptase promisiunea de primire, fapta se consumă în momentul acceptării;
  - acceptarea promisiunii de bani sau alte foloase necuvenite → presupune existenţa unui acord expres sau tacit, dar neîndoielnic, al făptuitorului de acceptare a ofertei; nu interesează dacă bunurile sunt remise efectiv, după acceptarea promisiunii;
  - este necesar ca făptuitorul să aibă o influenţă reală ori să lase să se creadă că are influenţă asupra funcţionarului public; influenţa trebuie să fie motivul determinat al acţiunii cumpărătorului de influenţă;
  - făptuitorul trebuie să promită că-l va determina pe funcţionarul public să îndeplinească, să nu îndeplinească, să urgenteze ori să întârzie efectuarea unui act care intră în atribuţiile sale de serviciu, chiar dacă această promisiune nu este îndeplinită ulterior sau actul nu este efectuat;
  - actul pentru care se trafichează influenţa poate fi legal sau ilegal;
  - funcţionarul nu trebuie să fie explicit nominalizat, dar este necesar să se facă referire la instituţia sau la autoritatea unde acesta îşi desfăşoară activitatea;
  - fapta trebuie să fie săvârşită înainte sau concomitent cu îndeplinirea/neîndeplinirea/urgentarea/întârzierea efectuării actului pentru care se trafichează influenţa ori înainte sau concomitent cu îndeplinirea actului contrar; dacă are loc după acest moment → se va reţine infracţiunea de înşelăciune.

NB Dacă se pretinde existenţa unei influenţe pe lângă un funcţionar public necompetent, adică un funcţionar public din ale cărui atribuţii de serviciu nu face parte şi îndeplinirea actului pentru care se trafichează influenţa → se va reţine infracţiunea de înşelăciune.

NB Prevalarea de o influenţă inexistentă, deşi constituie o prezentare ca adevărată a unei fapte mincinoase, acţiune ce realizează elementul material al infracţiunii de înşelăciune, constituie infracţiunea de trafic de influenţă, dacă sunt îndeplinire şi celelalte condiţii; spre deosebire de infracţiunea de înşelăciune, la traficul de influenţă paguba poate lipsi.

NB Dacă traficantul de influenţă oferă bani sau alte foloase necuvenite funcţionarului public pentru îndeplinirea/neîndeplinirea/urgentarea/întârzierea efectuării actului care intră în atribuţiile de serviciu ale acestuia → se va reţine concursul între infracţiunile de dare de mită şi trafic de influenţă.

- **urmarea imediată:** starea de pericol pentru buna desfăşurare a raporturilor de serviciu;
- **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

1.4. Latura subiectivă

- intenţie directă calificată prin scopul de a determina funcţionarul public să îndeplinească, să nu îndeplinească, să urgenteze ori să întârzie îndeplinirea unui act ce intră în sfera competenţei sale profesionale, potrivit atribuţiilor de serviciu.

2. Varianta atenuată

- **săvârşirea faptei în legătură cu persoanele care exercită, permanent sau temporar, cu sau fără o remuneraţie, o însărcinare de orice natură în serviciul unei persoane fizice dintre cele prevăzute la art. 175 alin. (2) C. pen. ori în cadrul oricărei persoane juridice (art. 308 C. pen. raportat la art. 291 C. pen.).**

II. FORMELE INFRACŢIUNII

- actele pregătitoare sunt posibile, dar neincriminate;
- tentativa nu este posibilă;
- fapta se consumă în momentul pretinderii/primirii/acceptării promisiunii de bani sau alte foloase;
- poate fi săvârşită în formă continuată, epuizându-se după efectuarea ultimului act de executare.

NB Purtarea unor discuţii repetate cu mai multe persoane aflate împreună, urmate de primirea unor foloase de la acestea în acelaşi timp şi loc, nu atribuie faptei formă continuată, ci constituie o unitate naturală; această unitate nu este incompatibilă cu existenţa unei pluralităţi de acte materiale, cu condiţia ca acestea să alcătuiască o singură acţiune executată în vederea aceluiaşi rezultat.

NB Dacă, după ce infracţiunea de trafic de influenţă s-a consumat prin primirea unor foloase necuvenite pentru intervenţia promisă, inculpatul, care şi-a îndeplinit promisiunea, solicită şi

primeşte, de mai multe ori, de la cumpărătorul de influenţă, diferite sume de bani, există o singură infracţiune de trafic de influenţă, dar nu în formă continuată, pentru că aceste primiri, subsecvente consumării, nu reprezintă, fiecare în parte, conţinutul traficului, ci al unei unităţi naturale.

III. PEDEAPSA

- forma tip a infracţiunii de trafic de influenţă se pedepseşte cu închisoarea de la 2 la 7 ani;
- pentru varianta atenuată limitele speciale ale pedepsei se reduc cu o treime.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- acţiunea penală se pune în mişcare din oficiu.

NB

Banii şi bunurile primite (remise efectiv) se confiscă, iar dacă nu se găsesc, se confiscă prin echivalent; nu sunt supuse confiscării bunurile pretinse sau cele care au făcut obiectul unei promisiuni acceptate, dacă nu au fost remise efectiv; nu se va dispune confiscarea dacă bunurile au fost date după efectuarea denunţului, aceste bunuri fiind restituite cumpărătorului de influenţă care denunţă fapta sa organelor de urmărire penală înainte ca acestea să fi fost sesizate; dacă bunurile au fost date înainte de denunţ, ele vor fi confiscate, deşi cumpărătorul nu va fi pedepsit; nu vor fi supuse confiscării nici sumele de bani puse la dispoziţie de organele de urmărire penală în scopul realizării flagrantului.

FIŞA

NR. 56 CUMPĂRAREA DE INFLUENŢĂ

Sediul materiei: *art. 292 C. pen.*

> ***Art. 292. Cumpărarea de influență.*** *(1) Promisiunea, oferirea sau darea de bani ori alte foloase, pentru sine sau pentru altul, direct ori indirect, unei persoane care are influență sau lasă să se creadă că are influență asupra unui funcționar public, pentru a-l determina pe acesta să îndeplinească, să nu îndeplinească, să urgenteze ori să întârzie îndeplinirea unui act ce intră în îndatoririle sale de serviciu sau să îndeplinească un act contrar acestor îndatoriri, se pedepseşte cu închisoare de la 2 la 7 ani şi interzicerea exercitării unor drepturi.*
> *(2) Făptuitorul nu se pedepseşte dacă denunță fapta mai înainte ca organul de urmărire penală să fi fost sesizat cu privire la aceasta.*
> *(3) Banii, valorile sau orice alte bunuri se restituie persoanei care le-a dat, dacă au fost date după denunțul prevăzut în alin. (2).*
> *(4) Banii, valorile sau orice alte bunuri date sau oferite sunt supuse confiscării, iar dacă acestea nu se mai găsesc, se dispune confiscarea prin echivalent.*

Noţiune

A. Varianta tip

➲ *promisiunea, oferirea sau darea de bani ori alte foloase, pentru sine sau pentru altul, direct ori indirect, unei persoane care are influenţă sau lasă să se creadă că are influenţă asupra unui funcţionar public, pentru a-l determina pe acesta să îndeplinească, să nu îndeplinească, să urgenteze ori să întârzie îndeplinirea unui act ce intră în îndatoririle sale de serviciu sau să îndeplinească un act contrar acestor îndatoriri.*

B. Varianta atenuată

➲ *săvârşirea faptei în legătură cu persoanele care exercită, permanent sau temporar, cu sau fără o remuneraţie, o însărcinare de orice natură în serviciul unei persoane fizice dintre cele prevăzute la art. 175 alin. (2) C. pen. ori în cadrul oricărei persoane juridice (art. 308 C. pen. raportat la art. 292 C. pen.).*

I. STRUCTURA INFRACŢIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

➲ **obiectul juridic special:** relaţiile sociale privitoare la buna desfăşurare a relaţiilor de serviciu;

➲ **obiectul material:** nu are, în principiu.

1.2. Subiectul

➲ **subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală, inclusiv un funcţionar public;

➲ autorul infracţiunii de cumpărare de influenţă nu poate fi complice sau instigator la infracţiunea de trafic de influenţă;

- participaţia penală este posibilă în toate formele; dacă elementul material este realizat prin intermediul unui terţ, se va reţine infracţiunea de cumpărare de influenţă în sarcina celui care a comis fapta prin intermediul terţului, iar terţul va răspunde în calitate de complice sau instigator, în funcţie de natura actelor realizate.

- **subiectul pasiv principal:** statul;
- **subiectul pasiv secundar:** funcţionarul public cu privire la care se pretinde existenţa influenţei.

1.3. Latura obiectivă

- **elementul material** poate consta în:
  - promisiunea de bani sau alte foloase necuvenite → se poate realiza verbal sau în scris, explicit sau implicit, fiind necesar ca bunurile promise să nu fie prezentate; nu prezintă importanţă dacă promisiunea a fost acceptată sau nu; bunurile promise pot fi date şi după efectuarea traficului, fapta consumându-se la momentul promiterii;
  - oferirea de bani sau alte foloase necuvenite → presupune faptul că bunurile trebuie să fie înfăţişate celui mituit; nu contează dacă oferta este acceptată sau nu;
  - darea de bani sau alte foloase necuvenite → presupune remiterea efectivă a bunurilor;
  - promisiunea/oferirea/darea trebuie să aibă ca obiect bani sau foloase patrimoniale ori nepatrimoniale care nu sunt cuvenite în mod legal persoanei care are influenţă sau lasă să se creadă că are influenţă asupra funcţionarului public;
  - promisiunea/oferirea/darea de bani ori alte foloase trebuie să fie realizate pentru ca traficantul de influenţă să promită că-l va determina pe funcţionarul public să îndeplinească, să nu îndeplinească, să urgenteze sau să întârzie efectuarea actului ce intră în atribuţiile sale de serviciu ori să îndeplinească un act contrar acestor atribuţii, chiar dacă această promisiune nu este îndeplinită ulterior sau actul nu este efectuat;
  - promisiunea/oferirea/darea de bani ori alte foloase trebuie să aibă loc anterior sau concomitent îndeplinirii/neîndeplinirii/accelerării/întârzierii actului respectiv;
  - funcţionarul nu trebuie să fie explicit nominalizat, dar este necesar să se facă referire la instituţia sau la autoritatea unde acesta îşi desfăşoară activitatea;
  - toate modalităţile elementului material pot fi realizate prin intermediul unui terţ, care va fi complice sau instigator la săvârşirea infracţiunii.

NB

Dacă traficantul de influenţă pretinde că are influenţă pe lângă un funcţionar public necompetent, adică un funcţionar public în ale cărui atribuţii de serviciu nu intră îndeplinirea actului solicitat → se va reţine săvârşirea infracţiunii de înşelăciune, neputându-se reţine cumpărarea de influenţă, „cumpărătorul” fiind subiectul pasiv al infracţiunii de înşelăciune.

- **urmarea imediată:** starea de pericol pentru buna desfăşurare a raporturilor de serviciu;
- **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

1.4. Latura subiectivă

- intenţie directă calificată prin scopul de a determina funcţionarul public să îndeplinească, să nu îndeplinească, să urgenteze ori să întârzie îndeplinirea unui act ce intră în atribuţiile sale de serviciu.

2. Varianta atenuată

- **săvârşirea faptei în legătură cu persoanele care exercită, permanent sau temporar, cu sau fără o remuneraţie, o însărcinare de orice natură în serviciul unei persoane fizice dintre cele prevăzute la art. 175 alin. (2) C. pen. ori în cadrul oricărei persoane juridice (art. 308 C. pen. raportat la art. 292 C. pen.).**

II. FORMELE INFRACŢIUNII

- actele pregătitoare sunt posibile, dar neincriminate;
- tentativa nu este posibilă;
- fapta se consumă în momentul promiterii/oferirii/dării banilor sau a altor foloase;
- poate fi săvârşită în formă continuată, epuizându-se după efectuarea ultimului acte de executare.

III. PEDEAPSA

- forma tip a infracţiunii de trafic de influenţă se pedepseşte cu închisoarea de la 2 la 7 ani şi interzicerea exercitării unor drepturi;
- pentru varianta atenuată limitele speciale ale pedepsei se reduc cu o treime;
- cauza specială de nepedepsire: făptuitorul nu se pedepseşte dacă denunţă fapta de cumpărare de influenţă mai înainte ca organul de urmărire penală să fi fost sesizat cu privire la aceasta.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- acţiunea penală se pune în mişcare din oficiu.

NB

Banii şi bunurile date (remise efectiv) sau oferite (chiar neacceptate) se confiscă, iar dacă nu se găsesc, se confiscă prin echivalent; nu sunt supuse confiscării bunurile promise; dacă făptuitorul beneficiază de cauza de nepedepsire specială prevăzută de art. 292 alin. (2) C. pen. (denunţare), banii sau foloasele necuvenite date după denunţare şi mai înainte ca organul de urmărire penală să fi fost sesizat, nu se confiscă, ci se restituie cumpărătorului de influenţă; dacă însă bunurile au fost date înainte de efectuarea denunţului, chiar dacă cumpărătorul de influenţă beneficiază de cauza specială de nepedepsire, bunurile vor fi confiscate.

FIŞA

NR. 57 DELAPIDAREA

Sediul materiei: *art. 295 C. pen.*

> ***Art. 295. Delapidarea.*** *(1) Însuşirea, folosirea sau traficarea de către un funcţionar public, în interesul său ori pentru altul, de bani, valori sau alte bunuri pe care le gestionează sau le administrează se pedepseşte cu închisoarea de la 2 la 7 ani şi interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcţie publică.*
> *(2) Tentativa se pedepseşte.*

Noţiune

A. Varianta tip

➲ *însuşirea, folosirea sau traficarea de către un funcţionar public, în interesul său ori pentru altul, de bani, valori sau alte bunuri pe care le gestionează sau le administrează.*

B. Varianta atenuată

➲ *săvârşirea faptei de către persoana care exercită, permanent sau temporar, cu sau fără o remuneraţie, o însărcinare de orice natură în serviciul unei persoane fizice dintre cele prevăzute la art. 175 alin. (2) C. pen. ori în cadrul oricărei persoane juridice (art. 308 C. pen. raportat la art. 295 C. pen.).*

C. Varianta agravată

➲ *fapta a produs consecinţe deosebit de grave (art. 309 C. pen. raportat la art. 295 C. pen.).*

I. STRUCTURA INFRACŢIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

➲ **obiectul juridic principal:** relaţiile sociale privitoare la buna desfăşurare a raporturilor de serviciu;

➲ **obiectul juridic secundar:** relaţiile sociale privitoare la protecţia patrimoniului;

➲ **obiectul material:** bani, valori, alte bunuri mobile pe care făptuitorul le gestionează sau le administrează, chiar dacă nu au fost înregistrate efectiv în contabilitate; bani, valori, alte bunuri care, deşi nu fac parte din patrimoniul persoanei vătămate, sunt în concret gestionate sau administrate de către făptuitor;

➲ dacă bunul sustras nu face parte din bunurile gestionate sau administrate de către făptuitor, se va reţine săvârşirea infracţiunii de furt.

1.2. Subiectul

- **subiectul activ nemijlocit:** funcţionarul public care gestionează sau administrează bani, valori sau alte bunuri mobile aparţinând unei persoane juridice; poate fi autor şi un gestionar de fapt, adică funcţionarul public care îndeplineşte în fapt atribuţiile principale ale unui gestionar de drept;
  - proprietarul bunului sustras poate fi autor al infracţiunii de delapidare dacă este atât funcţionar public, cât şi gestionar sau administrator al bunului; de asemenea, pot avea calitatea de autor al acestei infracţiuni poştaşul, inspectorul de taxe şi impozite şi administratorul asociaţiei de proprietari;
  - participaţia penală este posibilă în toate formele: în cazul coautoratului, toţi participanţii trebuie să aibă calitatea cerută de lege, altfel se va reţine complicitatea concomitentă la delapidare.

NB

Însuşirea de către cel angajat prin contract de prestări de servicii a banilor primiţi de la angajator pentru achiziţionarea unor mărfuri constituie infracţiunea de abuz de încredere, iar nu cea de delapidare, făptuitorul nefiind funcţionar.

- **subiectul pasiv:** poate fi numai o persoană juridică (de drept public sau privat) în cazul formei tip.

1.3. Latura obiectivă

- **elementul material:** constă în sustragerea banilor/valorilor/altor bunuri mobile, urmată de următoarele acţiuni:
  - însuşirea banilor/valorilor/altor bunuri mobile → presupune scoaterea definitivă a lor din patrimoniul persoanei juridice şi împosedarea făptuitorului;
  - folosirea banilor/valorilor/altor bunuri mobile → presupune scoaterea temporară a bunurilor din patrimoniul persoanei juridice, urmată de întrebuinţarea de către făptuitor sau de către un terţ;
  - traficarea banilor/valorilor/altor bunuri mobile → presupune scoaterea temporară a bunurilor din patrimoniul persoanei juridice, urmată de încredinţarea acestora, spre folosinţă, unui terţ, în scopul obţinerii unui profit.
- **urmarea imediată:** scoaterea temporară sau definitivă a bunului din patrimoniul persoanei juridice şi, eventual, producerea unei pagube;
- **legătura de cauzalitate:** în principiu, rezultă din materialitatea faptei.

1.4. Latura subiectivă

- intenţie directă sau indirectă.

2. Varianta atenuată

- **săvârşirea faptei de către persoana care exercită, permanent sau temporar, cu sau fără o remuneraţie, o însărcinare de orice natură în serviciul unei persoane fizice dintre cele prevăzute la art. 175 alin. (2) C. pen. ori în cadrul oricărei persoane juridice (art. 308 C. pen. raportat la art. 295 C. pen.).**

- subiectul activ, în cazul variantei atenuate, este persoana (fizică sau juridică) care exercită, permanent sau temporar, cu sau fără o remunerație, o însărcinare de orice natură în serviciul unei persoane fizice dintre cele prevăzute la art. 175 alin. (2) C. pen. ori în cadrul oricărei persoane juridice;
- subiectul pasiv al variantei atenuate poate fi nu numai orice persoană juridică, ci și o persoană fizică dintre cele prevăzute la art. 175 alin. (2) C. pen. (persoana care exercită un serviciu de interes public pentru care a fost învestită de autoritățile publice sau care este supusă controlului ori supravegherii acestora cu privire la îndeplinirea respectivului serviciu public).

NB

Dezlegarea unor chestiuni de drept: potrivit Deciziei nr. 1/2015, I.C.C.J. a stabilit că: „dispozițiile art. 308 din Codul penal reprezintă o variantă atenuată a infracțiunii de delapidare prevăzute de art. 295 din Codul penal. La calcularea termenului de prescripție a răspunderii penale se ține seama de pedeapsa prevăzută de art. 295 din Codul penal raportat la art. 308 alin. (2) din Codul penal".

3. Varianta agravată

- **fapta a produs consecințe deosebit de grave (art. 309 C. pen. raportat la art. 295 C. pen.).**
  - vizează atât forma tip a infracțiunii, cât și forma atenuată;
  - urmarea imediată a faptei constă în producerea unor consecințe deosebit de grave;
  - sub aspectul laturii subiective, fapta poate fi săvârșită cu praeterintenție.

II. FORMELE INFRACȚIUNII

- actele de pregătire sunt posibile, dar neincriminate;
- tentativa este posibilă și este incriminată, exceptând varianta agravată când fapta este săvârșită cu praeterintenție;
- fapta se consumă atunci când bunul iese temporar sau definitiv din patrimoniul persoanei păgubite;
- fapta poate fi săvârșită în formă continuată.

III. PEDEAPSA

- fapta în formă tip se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 7 ani și interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție publică;
- pentru varianta atenuată limitele speciale ale pedepsei se reduc cu o treime;
- în cazul variantei agravate, limitele speciale ale pedepsei se majorează cu jumătate.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu.

FIŞA

NR. 58 PURTAREA ABUZIVĂ

Sediul materiei: *art. 296 C. pen.*

> ***Art. 296. Purtarea abuzivă.*** *(1) Întrebuințarea de expresii jignitoare față de o persoană de către cel aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu se pedepseşte cu închisoare de la o lună la 6 luni sau cu amendă.*
> *(2) Amenințarea ori lovirea sau alte violențe săvârşite în condițiile alin. (1) se sancționează cu pedeapsa prevăzută de lege pentru acea infracțiune, ale cărei limite speciale se majorează cu o treime.*

Noţiune

A. Varianta tip

➲ *întrebuinţarea de expresii jignitoare faţă de o persoană de către cel aflat în exercitarea atribuţiilor de serviciu.*

B. Varianta agravată

➲ *fapta este săvârşită prin ameninţare ori lovire sau alte violenţe faţă de o persoană de către cel aflat în exercitarea atribuţiilor de serviciu.*

I. STRUCTURA INFRACŢIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

- ➲ **obiectul juridic principal:** relaţiile sociale privitoare la buna desfăşurare a raporturilor de serviciu;
- ➲ **obiectul juridic secundar:** relaţiile sociale privitoare la onoarea, viaţa, integritatea corporală ori sănătatea persoanei;
- ➲ **obiectul material:** în principiu, nu are; la varianta agravată obiectul material este corpul persoanei.

1.2. Subiectul

- ➲ **subiectul activ nemijlocit:** orice persoană fizică aflată în exerciţiul atribuţiilor de serviciu, inclusiv funcţionarul public sau persoanele asimilate funcţionarului public; autorul îşi poate desfăşura activitatea de serviciu la orice persoană juridică de drept public sau privat;
  - ➲ nu poate avea calitatea de autor o persoană juridică, dar poate avea calitatea de complice sau instigator la infracţiunea de purtare abuzivă;
  - ➲ participaţia penală este posibilă în toate formele: la varianta tip, coautoratul este imposibil, însă la varianta agravată acesta este posibil dacă toţi participanţii au calitatea cerută de lege; complicitatea şi instigarea nu sunt condiţionate de existenţa calităţii cerute de lege.
- ➲ **subiectul pasiv general:** statul;
- ➲ **subiectul pasiv secundar:** orice persoană fizică.

1.3. Latura obiectivă

- **elementul material:** constă în întrebuinţarea de expresii jignitoare faţă de o persoană;
- **urmarea imediată:** constă într-o stare de pericol pentru buna desfăşurare a raporturilor de serviciu, dar şi pentru onoarea persoanei faţă de care sunt întrebuinţate expresiile jignitoare;
- **legătura de cauzalitate:** trebuie dovedită.

1.4. Latura subiectivă

- intenţie directă sau indirectă.

2. Varianta agravată

- **fapta este săvârşită prin ameninţare ori lovire sau alte violenţe faţă de o persoană de către cel aflat în exercitarea atribuţiilor de serviciu [art. 296 alin. (2) C. pen.];**
  - varianta agravată a infracţiunii are obiect material → corpul persoanei;
  - elementul material al variantei agravate se realizează prin ameninţare ori prin lovire sau alte violenţe, exercitate împotriva unei persoane;
  - varianta agravată a infracţiunii de purtare abuzivă absoarbe infracţiunea de ameninţare, precum şi pe cea de lovire sau alte violenţe; dacă făptuitorul nu se află în exercitarea atribuţiilor de serviciu → se va reţine doar infracţiunea de ameninţare, respectiv cea de lovire sau alte violenţe, iar nu purtarea abuzivă.

NB Săvârşirea unor acte de violenţă împotriva unei persoane de către şeful postului de poliţie, pentru motivul că nu s-a prezentat la chemările anterioare spre a fi cercetat într-o cauză aflată în urmărire penală → constituie infracţiunea de purtare abuzivă, chiar dacă este săvârşită într-o zi nelucrătoare

NB Dacă, imediat după folosirea expresiilor jignitoare sau a ameninţării, făptuitorul exercită acte de violenţă → se va reţine numai varianta agravată a infracţiunii de purtare abuzivă.

NB Dacă actele de violenţă sunt exercitate asupra unei persoane aflate în curs de cercetare, cu scopul arătat la infracţiunea de cercetare abuzivă → se va reţine numai infracţiunea de cercetare abuzivă, care absoarbe purtarea abuzivă.

II. FORMELE INFRACŢIUNII

- actele de pregătire sunt posibile, dar neincriminate;
- tentativa este imposibilă la varianta tip;
- tentativa este posibilă, dar neincriminată la varianta agravată;
- fapta se consumă în momentul realizării elementului material;
- poate fi săvârşită în formă continuată.

NB

Infracţiunea de purtare abuzivă poate fi reţinută în concurs ideal cu cea de ultraj; de asemenea, purtarea abuzivă intră în concurs cu infracţiunile de vătămare corporală, loviri sau vătămări cauzatoare de moarte, omor.

III. PEDEAPSA

- forma tip a infracţiunii se pedepseşte cu închisoare de la o luna la 6 luni sau cu amendă;
- varianta agravată se sancţionează cu pedeapsa prevăzută de lege pentru acea infracţiune, ale cărei limite speciale se majorează cu o treime.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- acţiunea penală se pune în mişcare din oficiu.

FIŞA

NR. 59 ABUZUL ÎN SERVICIU

Sediul materiei: *art. 297 C. pen.*

Art. 297. Abuzul în serviciu. *(1) Fapta funcționarului public care, în exercitarea atribuțiilor de serviciu, nu îndeplineşte un act sau îl îndeplineşte în mod defectuos şi prin aceasta cauzează o pagubă ori o vătămare a drepturilor sau intereselor legitime ale unei persoane fizice sau ale unei persoane juridice se pedepseşte cu închisoarea de la 2 la 7 ani şi interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție publică.*

(2) Cu aceeaşi pedeapsă se sancționează şi fapta funcționarului public care, în exercitarea atribuțiilor de serviciu, îngrădeşte exercitarea unui drept al unei persoane ori creează pentru aceasta o situație de inferioritate pe temei de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, orientare sexuală, apartenență politică, avere, vârstă, dizabilitate, boală cronică necontagioasă sau infecție HIV/SIDA.

Noţiune

A. Varianta tip

➲ *fapta funcţionarului public care, în exercitarea atribuţiilor de serviciu, nu îndeplineşte un act sau îl îndeplineşte în mod defectuos şi prin aceasta cauzează o pagubă ori o vătămare a drepturilor sau intereselor legitime ale unei persoane fizice sau ale unei persoane juridice.*

B. Varianta asimilată

➲ *fapta funcţionarului public care, în exercitarea atribuţiilor de serviciu, îngrădeşte exercitarea unui drept al unei persoane ori creează pentru aceasta o situaţie de inferioritate pe temei de rasă, naţionalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, orientare sexuală, apartenenţă politică, avere, vârstă, dizabilitate, boală cronică necontagioasă sau infecţie HIV/SIDA.*

C. Varianta atenuată

➲ *săvârşirea faptei de către persoana care exercită, permanent sau temporar, cu sau fără o remuneraţie, o însărcinare de orice natură în serviciul unei persoane fizice dintre cele prevăzute la art. 175 alin. (2) C. pen. ori în cadrul oricărei persoane juridice (art. 308 C. pen. raportat la art. 297 C. pen.).*

D. Varianta agravată

➲ *fapta a produs consecinţe deosebit de grave (art. 309 C. pen. raportat la art. 297 C. pen.).*

NB

Infracţiunea de abuz în serviciu are caracter subsidiar → nu se va reţine dacă sunt îndeplinite condiţiile prevăzute de lege pentru infracţiunile de delapidare, cercetare abuzivă, represiune nedreaptă ori înlesnirea evadării.

I. STRUCTURA INFRACŢIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

- **obiectul juridic special:** relaţiile sociale privitoare la buna desfăşurare a raporturilor de serviciu;
- **obiectul material:** în principiu, nu are.

1.2. Subiectul

- **subiectul activ:** poate fi doar un funcţionar public, în sensul stabilit de art. 175 alin. (1) C. pen., sau o persoană asimilată funcţionarului public, astfel cum este definită de art. 175 alin. (2) C. pen.
  - nu poate avea calitatea de autor o persoană juridică, dar poate avea calitatea de complice sau instigator la infracţiunea de abuz în serviciu;
  - participaţia penală este posibilă în toate formele: coautoratul este posibil dacă toţi participanţii au calitatea cerută de lege; complicitatea şi instigarea nu sunt condiţionate de existenţa calităţii cerute de lege.
- **subiectul pasiv principal:** statul;
- **subiectul pasiv secundar:** orice persoană fizică sau juridică ce a suferit o pagubă sau o vătămare a drepturilor sau a intereselor sale legitime prin abuzul în serviciu.

1.3. Latura obiectivă

- **elementul material** poate consta în:
  - neîndeplinirea de către funcţionarul public a unui act ce intră în atribuţiile sale de serviciu → se realizează printr-o inacţiune;
  - îndeplinirea defectuoasă a unui act care intră în atribuţiile sale de serviciu de către un funcţionar public → presupune o acţiune.
- **urmarea imediată:** producerea unei pagube ori a unei vătămări a drepturilor sau a intereselor legitime ale unei persoane; dacă se produc ambele urmări → se va reţine o singură infracţiune de abuz în serviciu;
- **legătura de cauzalitate:** trebuie să existe şi să fie dovedită.

1.4. Latura subiectivă

- intenţie directă sau indirectă la varianta tip.

2. Varianta asimilată

- **fapta funcţionarului public care, în exercitarea atribuţiilor de serviciu, îngrădeşte exercitarea unui drept al unei persoane ori creează pentru aceasta o situaţie de inferioritate pe temei de rasă,**

naţionalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, orientare sexuală, apartenenţă politică, avere, vârstă, dizabilitate, boală cronică necontagioasă sau infecţie HIV/SIDA [art. 297 alin. (2) C. pen.];

- în cazul variantei asimilate, elementul material al laturii obiective constă fie în îngrădirea exercitării unui drept al unei persoane de către un funcţionar public aflat în exercitarea atribuţiilor de serviciu, fie în crearea pentru acea persoană a unei situaţii de inferioritate pe motive discriminatorii; elementul material se poate realiza atât printr-o acţiune, cât şi printr-o inacţiune;
- urmarea imediată constă în producerea unei vătămări morale sau materiale persoanei căreia i s-a îngrădit exercitarea unui drept sau i s-a creat o situaţie de inferioritate pe motive discriminatorii, care nu trebuie dovedită întrucât rezultă *ex re*;
- sub aspectul laturii subiective, fapta asimilată este săvârşită doar cu intenţie directă, cerinţă a legii impusă de mobilul cu care acţionează făptuitorul.

3. Varianta atenuată

- **săvârşirea faptei de către persoana care exercită, permanent sau temporar, cu sau fără o remuneraţie, o însărcinare de orice natură în serviciul unei persoane fizice dintre cele prevăzute la art. 175 alin. (2) C. pen. ori în cadrul oricărei persoane juridice (art. 308 C. pen. raportat la art. 297 C. pen.).**
  - subiectul activ, în cazul variantei atenuate, este persoana (fizică sau juridică) care exercită, permanent sau temporar, cu sau fără o remuneraţie, o însărcinare de orice natură în serviciul unei persoane fizice dintre cele prevăzute la art. 175 alin. (2) C. pen. ori în cadrul oricărei persoane juridice.

4. Varianta agravată

- **fapta a produs consecinţe deosebit de grave (art. 309 C. pen. raportat la art. 297 C. pen.);**
  - vizează atât forma tip a infracţiunii, cât şi forma asimilată şi pe cea atenuată;
  - urmarea imediată a faptei constă în producerea unor consecinţe deosebit de grave;
  - sub aspectul laturii subiective, fapta poate fi săvârşită cu praeterintenţie.

II. FORMELE INFRACŢIUNII

- actele de pregătire sunt posibile şi neincriminate în cazul abuzului în serviciu comisiv, dar sunt imposibile în cazul celui omisiv;
- tentativa este posibilă, dar neincriminată în cazul abuzului în serviciu comisiv, dar este imposibilă în cazul celui omisiv;
- fapta se consumă odată cu realizarea acţiunii sau inacţiunii ce constituie elementul material;
- fapta poate fi săvârşită în formă continuată.

III. PEDEAPSA

- fapta în forma tip şi în cea asimilată se pedepseşte cu închisoarea de la 2 la 7 ani şi interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcţie publică;
- pentru varianta atenuată limitele speciale ale pedepsei se reduc cu o treime;
- în cazul variantei agravate, limitele speciale ale pedepsei se majorează cu jumătate.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- acţiunea penală se pune în mişcare din oficiu.

FIŞA

NR. 60

NEGLIJENŢA ÎN SERVICIU

Sediul materiei: *art. 298 C. pen.*

> ***Art. 298. Neglijența în serviciu.*** *Încălcarea din culpă de către un funcționar public a unei îndatoriri de serviciu, prin neîndeplinirea acesteia sau prin îndeplinirea ei defectuoasă, dacă prin aceasta se cauzează o pagubă ori o vătămare a drepturilor sau intereselor legitime ale unei persoane fizice sau ale unei persoane juridice, se pedepseşte cu închisoare de la 3 luni la 3 ani sau cu amendă.*

Noţiune

A. Varianta tip

➲ *încălcarea din culpă de către un funcţionar public a unei îndatoriri de serviciu, prin neîndeplinirea acesteia sau prin îndeplinirea ei defectuoasă, dacă prin aceasta se cauzează o pagubă ori o vătămare a drepturilor sau intereselor legitime ale unei persoane fizice sau ale unei persoane juridice.*

B. Varianta atenuată

➲ *săvârşirea faptei de către persoana care exercită, permanent sau temporar, cu sau fără o remuneraţie, o însărcinare de orice natură în serviciul unei persoane fizice dintre cele prevăzute la art. 175 alin. (2) C. pen. ori în cadrul oricărei persoane juridice (art. 308 C. pen. raportat la art. 298 C. pen.).*

C. Varianta agravată

➲ *fapta a produs consecinţe deosebit de grave (art. 309 C. pen. raportat la art. 298 C. pen.).*

I. STRUCTURA INFRACŢIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

➲ **obiectul juridic special:** relaţiile sociale privitoare la buna desfăşurare a raporturilor de serviciu;

➲ **obiectul material:** în principiu, nu are.

1.2. Subiectul

➲ **subiectul activ:** în cazul formei tip, poate fi doar un funcţionar public, în sensul stabilit de art. 175 alin. (1) C. pen., sau o persoană asimilată funcţionarului public, astfel cum este definită de art. 175 alin. (2) C. pen.

➲ participaţia penală proprie nu este posibilă; este însă posibilă participaţia penală improprie: autorul va răspunde pentru neglijenţă în serviciu, iar complicele sau instigatorul va răspunde pentru infracţiuni de serviciu săvârşite cu intenţie.

- **subiectul pasiv principal:** statul;
- **subiectul pasiv secundar:** orice persoană fizică sau juridică ce a suferit o pagubă sau o vătămare a drepturilor sau a intereselor sale legitime prin neglijenţa în serviciu.

1.3. Latura obiectivă

- **elementul material:** constă în încălcarea, de către un funcţionar public, a unei îndatoriri de serviciu şi se poate realiza fie printr-o inacţiune (neîndeplinire), fie printr-o acţiune (îndeplinire defectuoasă a îndatoririi de serviciu);
- **urmarea imediată:** producerea unei pagube ori a unei vătămări a drepturilor sau a intereselor legitime ale unei persoane fizice sau ale unei persoane juridice;
- **legătura de cauzalitate:** trebuie să existe şi să fie dovedită.

1.4. Latura subiectivă

- culpă cu sau fără prevedere.

2. Varianta atenuată

- **săvârşirea faptei de către persoana care exercită, permanent sau temporar, cu sau fără o remuneraţie, o însărcinare de orice natură în serviciul unei persoane fizice dintre cele prevăzute la art. 175 alin. (2) C. pen. ori în cadrul oricărei persoane juridice (art. 308 C. pen. raportat la art. 298 C. pen.).**
  - subiectul activ, în cazul variantei atenuate, este persoana (fizică sau juridică) care exercită, permanent sau temporar, cu sau fără o remuneraţie, o însărcinare de orice natură în serviciul unei persoane fizice dintre cele prevăzute la art. 175 alin. (2) C. pen. ori în cadrul oricărei persoane juridice.

3. Varianta agravată

- **fapta a produs consecinţe deosebit de grave (art. 309 C. pen. raportat la art. 298 C. pen.).**
  - vizează atât forma tip a infracţiunii, cât şi pe cea atenuată;
  - urmarea imediată a faptei constă în producerea unor consecinţe deosebit de grave.

II. FORMELE INFRACŢIUNII

- actele de pregătire sunt imposibile;
- tentativa este imposibilă;
- fapta se consumă în momentul vătămării intereselor legitime ale unei persoane prin îndeplinirea defectuoasă a unui act sau prin neîndeplinirea lui;
- nu poate avea formă continuată.

III. PEDEAPSA

- varianta tip a infracţiunii de neglijenţă în serviciu se pedepseşte cu închisoare de la 3 luni la 3 ani sau cu amendă;
- pentru varianta atenuată limitele speciale ale pedepsei se reduc cu o treime;
- în cazul variantei agravate, limitele speciale ale pedepsei se majorează cu jumătate.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- acţiunea penală se pune în mişcare din oficiu.

FIŞA

NR. 61

FALSUL MATERIAL ÎN ÎNSCRISURI OFICIALE[1]

Sediul materiei: *art. 320 C. pen.*

> ***Art. 320. Falsul material în înscrisuri oficiale.*** *(1) Falsificarea unui înscris oficial, prin contrafacerea scrierii ori a subscrierii sau prin alterarea lui în orice mod, de natură să producă consecinţe juridice, se pedepseşte cu închisoarea de la 6 luni la 3 ani.*
> *(2) Falsul prevăzut în alin. (1), săvârşit de un funcţionar public în exerciţiul atribuţiilor de serviciu, se pedepseşte cu închisoarea de la unu la 5 ani şi interzicerea exercitării unor drepturi.*
> *(3) Sunt asimilate înscrisurilor oficiale biletele, tichetele sau orice alte imprimate producătoare de consecinţe juridice.*
> *(4) Tentativa se pedepseşte.*

Noţiune

A. Varianta tip

➲ *falsificarea unui înscris oficial, prin contrafacerea scrierii ori a subscrierii sau prin alterarea lui în orice mod, de natură să producă consecinţe juridice.*

B. Varianta agravată

➲ *fapta este săvârşită de un funcţionar public aflat în exerciţiul atribuţiilor de serviciu.*

I. STRUCTURA INFRACŢIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

➲ **obiectul juridic special:** relaţiile sociale privitoare la încrederea de care se bucură înscrisurile oficiale;

➲ **obiectul material:** înscrisul oficial preexistent alterării, atunci când falsul se realizează în acest mod;

➲ dacă falsul se realizează prin contrafacere, înscrisul falsificat va fi produsul infracţiunii, nu obiectul material.

NB

Înscrisul este oficial atunci când emană de la autorităţi, instituţii publice, alte persoane juridice care administrează sau exploatează bunurile proprietate publică, precum şi atunci când emană de la persoana care exercită un serviciu de interes public, pentru care a fost învestită de autorităţi sau care este supusă controlului ori supravegherii acestora ori atunci când aparţine (înregistrat/depus) unor asemenea persoane (diplome de studii, acte de stare civilă, hotărâri judecătoreşti); înscrisul oficial include şi copia legalizată, care are aceeaşi valoare ca originalul; sunt asimilate înscrisurilor oficiale: biletele, tichetele sau orice alte imprimate producătoare de consecinţe juridice.

[1] Pentru o privire comparativă asupra infracţiunilor de fals, a se consulta tabelul de la anexa nr. 15.

NB

Înscrisul trebuie să aibă formă materială (tipărit pe hârtie) şi să respecte condiţiile *„ad validitatem*" prevăzute de lege, să aibă valoare probatorie şi să fie apt să nască/modifice/stingă un raport juridic; este necesar ca înscrisul să nu fie lovit de o cauză de nulitate absolută evidentă; dacă înscrisul este lovit de nulitate relativă, contrafacerea sau alterarea lui va constitui infracţiune.

1.2. Subiectul

- **subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală; dacă înscrisul oficial este falsificat prin alterare sau contrafacere de către un funcţionar public, atunci se va reţine varianta agravată a infracţiunii de fals material în înscrisuri oficiale;
  - participaţia penală este posibilă în toate formele.
- **subiectul pasiv:** unitatea emitentă sau cea căreia îi aparţine înscrisul oficial.

1.3. Latura obiectivă

- **elementul material:** → se acţionează asupra formei materiale a înscrisului oficial (*instrumentum probationis*) prin:
  - contrafacere → presupune reproducerea, imitarea obiectului falsificat; poate privi scrierea sau subscrierea înscrisului;
  - alterare → presupune efectuarea unor adăugiri, ştersături, modificări;
  - cerinţa esenţială → actul falsificat prin contrafacere sau alterare trebuie să fie apt să producă consecinţe juridice.

NB

Nu este necesară folosirea efectivă a înscrisului oficial falsificat, dar dacă acesta este şi folosit → se va reţine concursul între infracţiunea de fals material în înscrisuri oficiale şi cea de uz de fals.

- **urmarea imediată:** starea de pericol pentru relaţiile sociale privitoare la încrederea de care se bucură înscrisurile oficiale;
- **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

1.4. Latura subiectivă

- intenţie directă sau indirectă.

2. Varianta agravată

- **fapta este săvârşită de un funcţionar public aflat în exerciţiul atribuţiilor de serviciu [art. 320 alin. (2) C. pen.];**
  - în cazul variantei agravate, subiectul activ este calificat, acesta având calitatea de funcţionar public;
  - funcţionarul public trebuie să se afle în exerciţiul atribuţiilor de serviciu, indiferent dacă sarcina de serviciu făcea parte din atribuţiile funcţiei făptuitorului sau dacă acestea i-au fost încredinţate prin dispoziţia conducerii;

- la varianta agravată, coautoratul este posibil doar dacă toţi participanţii au calitatea cerută de lege;
- se va reţine complicitatea sau instigarea la forma agravată a infracţiunii dacă participantul a cunoscut sau a prevăzut calitatea autorului faptei.

II. FORMELE INFRACŢIUNII

- actele de pregătire sunt posibile, dar neincriminate;
- tentativa este incriminată;
- consumarea are loc atunci când s-a realizat fapta tipică, chiar dacă înscrisul nu a fost folosit;
- poate avea formă continuată, caz în care se epuizează după efectuarea ultimului act de executare.

III. PEDEAPSA

- fapta în formă tip se pedepseşte cu închisoarea de la 6 luni la 3 ani;
- varianta agravată se pedepseşte cu închisoarea de la unu la 5 ani şi interzicerea exercitării unor drepturi.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- acţiunea penală se pune în mişcare din oficiu.

FIŞA

NR. 62 FALSUL INTELECTUAL

Sediul materiei: *art. 321 C. pen.*

> ***Art. 321. Falsul intelectual.*** *(1) Falsificarea unui înscris oficial cu prilejul întocmirii acestuia, de către un funcționar public aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu, prin atestarea unor fapte sau împrejurări necorespunzătoare adevărului ori prin omisiunea cu ştiință de a insera unele date sau împrejurări, se pedepseşte cu închisoarea de la unu la 5 ani.*
> *(2) Tentativa se pedepseşte.*

Noţiune *– falsificarea unui înscris oficial cu prilejul întocmirii acestuia, de către un funcţionar public aflat în exercitarea atribuţiilor de serviciu, prin atestarea unor fapte sau împrejurări necorespunzătoare adevărului ori prin omisiunea cu ştiinţă de a insera unele date sau împrejurări.*

I. STRUCTURA INFRACŢIUNII

1. Obiectul

- **obiectul juridic special:** relaţiile sociale privitoare la încrederea de care se bucură înscrisurile oficiale;
- **obiectul material:** înscrisul oficial falsificat emis de organul competent cu respectarea condiţiilor „*ad validitatem*".

2. Subiectul

- **subiectul activ nemijlocit:** funcţionarul public aflat în exercitarea atribuţiilor de serviciu [art. 175 alin. (1) şi (2) C. pen.];
  - participaţia penală este posibilă în toate formele: coautoratul este posibil doar dacă toţi participanţii au calitatea de funcţionar public aflat în exerciţiul atribuţiilor de serviciu; complicitatea şi instigarea nu sunt condiţionate de existenţa acestei calităţi.

NB Actul de vânzare-cumpărare întocmit şi autentificat de notarul public este un înscris oficial, iar notarul are calitatea de funcţionar public; autentificarea unui act de vânzare-cumpărare în care semnăturile nu aparţin vânzătorilor constituie infracţiunea de fals intelectual.

- **subiectul pasiv:** autoritatea publică, instituţia, altă persoană juridică publică ce a emis înscrisul oficial.

NB Fapta inculpatului de a determina, cu intenţie, pe o salariată, subalterna lui, care nu cunoaşte realitatea, de a atesta, într-o chitanţă fiscală, date necorespunzătoare adevărului, cu scopul de fi plătite taxe vamale mai reduse → constituie infracţiunea de fals intelectual, în condiţiile participaţiei improprii.

3. Latura obiectivă

- **elementul material:** falsificarea unui înscris oficial cu prilejul întocmirii acestuia, fie prin atestarea unor fapte sau împrejurări necorespunzătoare adevărului (comisiune), fie prin omisiunea cu ştiinţă de a insera unele date sau împrejurări;
  - se acţionează asupra conţinutului înscrisului oficial (*negotium*);
  - se va reţine o singură infracţiune de fals intelectual, chiar dacă atestarea mincinoasă priveşte una sau mai multe fapte ori împrejurări sau omisiunea vizează una sau mai multe date sau împrejurări;
  - cerinţa esenţială → falsul trebuie realizat cu ocazia exercitării atribuţiilor de serviciu ale făptuitorului şi trebuie să fie apt să producă consecinţe juridice; dacă falsul este realizat după întocmirea înscrisului ori în afara exercitării atribuţiilor de serviciu ale făptuitorului → se va reţine săvârşirea infracţiunii de fals material în înscrisuri oficiale, nu cea de fals intelectual.

NB Dacă se falsifică un înscris sub semnătură privată cu prilejul întocmirii acestuia, prin atestarea unor date sau împrejurări neadevărate, iar apoi înscrisul este depus la o unitate dintre cele prevăzute de art. 176 C. pen. → se va reţine infracţiunea de fals în înscrisuri sub semnătură privată.

- **urmarea imediată:** starea de pericol pentru relaţiile sociale privitoare la încrederea de care se bucură înscrisurile oficiale;
  - nu este necesar ca înscrisul falsificat să fi produs consecinţe juridice, ci doar să fie apt să le producă.
- **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

NB Dacă funcţionarul public atestă neadevăruri cu ocazia întocmirii înscrisului şi ulterior contrafface semnătura persoanei care avea competenţa să semneze actul → se va reţine concursul real între infracţiunile de fals intelectual şi fals material în înscrisuri oficiale.

4. Latura subiectivă

- intenţie directă sau indirectă.

NB Dacă fapta este săvârşită din culpă (nefiind prevăzută de legea penală în această formă), se va reţine, în sarcina complicelui sau a instigatorului, participaţia improprie la infracţiunea de fals intelectual, iar autorul nu va răspunde penal (autorul acționează fără vinovăție).

II. FORMELE INFRACŢIUNII

- actele de pregătire sunt posibile, dar neincriminate;
- tentativa este incriminată;
- consumarea are loc atunci când s-a realizat fapta tipică, chiar dacă înscrisul nu a fost folosit;
- poate avea formă continuată, caz în care se epuizează după efectuarea ultimului act de executare.

NB Infracţiunea de fals intelectual poate intra în concurs cu uzul de fals; reţinându-se falsul intelectual, nu se va mai reţine infracţiunea de abuz în serviciu.

III. PEDEAPSA

- infracţiunea de fals intelectual se pedepseşte cu închisoarea de la unu la 5 ani.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- acţiunea penală se pune în mişcare din oficiu.

FIŞA
NR. 63

FALSUL ÎN ÎNSCRISURI SUB SEMNĂTURĂ PRIVATĂ

Sediul materiei: *art. 322 C. pen.*

> ***Art. 322. Falsul în înscrisuri sub semnătură privată.*** *(1) Falsificarea unui înscris sub semnătură privată prin vreunul dintre modurile prevăzute în art. 320 sau art. 321, dacă făptuitorul foloseşte înscrisul falsificat ori îl încredinţează altei persoane spre folosire, în vederea producerii unei consecinţe juridice, se pedepseşte cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă.*
> *(2) Tentativa se pedepseşte.*

Noţiune *– falsificarea unui înscris sub semnătură privată prin contrafacerea scrierii ori a subscrierii sau prin alterarea lui în orice mod, ori prin atestarea la momentul întocmirii lui a unor fapte sau împrejurări necorespunzătoare adevărului sau prin omisiunea cu ştiinţă de a insera unele date sau împrejurări, dacă făptuitorul foloseşte înscrisul falsificat ori îl încredinţează altei persoane spre folosire, în vederea producerii unei consecinţe juridice.*

I. STRUCTURA INFRACŢIUNII

1. Obiectul

- **obiectul juridic special:** relaţiile sociale privitoare la încrederea publică de care se bucură înscrisurile sub semnătură privată;
- **obiectul material:** înscrisul sub semnătură privată preexistent alterării, precum şi înscrisul falsificat prin atestarea la momentul întocmirii a unor fapte sau împrejurări neadevărate ori prin omisiunea cu ştiinţă de a insera unele date sau împrejurări;
  - dacă falsul se realizează prin contrafacere, înscrisul falsificat va fi produsul infracţiunii, nu obiectul material.

NB

Înscrisul sub semnătură privată este acel înscris care emană de la persoana fizică sau persoana juridică de drept public sau privat, ori care aparţine acestor persoane, este semnat şi apt să producă consecinţe juridice între particulari, altul decât cel prevăzut la art. 178 alin. (2) C. pen.; înscrisul trebuie să aibă formă materială; dacă înscrisul sub semnătură privată este autentificat, acesta devine oficial; înscrisurile emise de o unitate bancară sunt înscrisuri sub semnătură privată; de asemenea, ordinul de plată este un înscris sub semnătură privată.

2. Subiectul

- **subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală;
  - participaţia penală este posibilă în toate formele.
- **subiectul pasiv:** orice persoană (fizică sau juridică) faţă de care se foloseşte înscrisul sub semnătură privată falsificat.

3. Latura obiectivă

- **elementul material:** constă în falsificarea unui înscris sub semnătură privată prin contrafacerea scrierii sau a subscrierii ori prin alterare, sau prin atestarea la momentul întocmirii sale a unor fapte sau împrejurări necorespunzătoare adevărului ori prin omisiunea de a insera unele date sau împrejurări, urmată de folosirea înscrisului respectiv sau încredinţarea lui spre folosire;
  - este esenţială folosirea înscrisului falsificat de către făptuitor sau încredinţarea acestuia unei alte persoane pentru a-l folosi, în vederea producerii de consecinţe juridice; nu este necesar ca aceste consecinţe juridice să se producă efectiv, ci înscrisul falsificat trebuie să fie apt să le producă;
  - folosirea înscrisului falsificat de către făptuitor nu constituie şi infracţiunea de uz de fals;
  - simpla deţinere a unui înscris sub semnătură privată falsificat nu reprezintă infracţiune.

NB Simpla falsificare a unui înscris sub semnătură privată şi deţinerea acestuia fără să fie urmate de folosire sau de încredinţare spre folosire unei alte persoane nu constituie tentativă la infracţiunea de fals în înscrisuri sub semnătură privată.

- **urmarea imediată:** starea de pericol pentru relaţiile sociale privitoare la încrederea publică de care se bucură înscrisurile sub semnătură privată;
- **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

4. Latura subiectivă:

- intenţie directă.

NB Persoana care semnează un înscris sub semnătură privată în numele altei persoane, aceasta din urmă fiind de acord să se semneze în locul ei, nu constituie infracţiune.

II. FORMELE INFRACŢIUNII

- actele de pregătire sunt posibile, dar neincriminate;
- tentativa este posibilă şi incriminată;
- consumarea are loc atunci când s-a realizat fapta tipică;
- poate avea formă continuată, caz în care se epuizează după efectuarea ultimului act de executare.

NB Pentru a fi reţinută şi pedepsită tentativa la infracţiunea de fals în înscrisuri sub semnătură privată → trebuie să fi fost începută şi acţiunea subsecventă de folosire sau de încredinţare unei alte persoane în vederea folosirii înscrisului falsificat.

III. PEDEAPSA

- infracţiunea de fals în înscrisuri sub semnătură privată se pedepseşte cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

➲ acţiunea penală se pune în mişcare din oficiu.

NB

Fapta de a întocmi file CEC, semnate sub o identitate falsă, şi de a le folosi pentru ridicarea unor mărfuri → determină reţinerea infracţiunii de fals în înscrisuri sub semnătură privată.

FIŞA

NR. 64

UZUL DE FALS

Sediul materiei: *art. 323 C. pen.*

> ***Art. 323. Uzul de fals.*** *Folosirea unui înscris oficial ori sub semnătură privată, cunoscând că este fals, în vederea producerii unei consecințe juridice, se pedepseşte cu închisoare de la 3 luni la 3 ani sau cu amendă, când înscrisul este oficial, şi cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă, când înscrisul este sub semnătură privată.*

Noţiune *– folosirea unui înscris oficial ori sub semnătură privată, cunoscând că este fals, în vederea producerii unei consecinţe juridice.*

I. STRUCTURA INFRACŢIUNII

1. Obiectul

- **obiectul juridic special:** relaţiile sociale privitoare la încrederea de care se bucură înscrisurile oficiale sau cele sub semnătură privată;
- **obiectul material:** înscrisul oficial sau cel sub semnătură privată fals.

2. Subiectul

- **subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală;
  - în cazul înscrisului sub semnătură privată falsificat, infracţiunea de uz de fals poate fi săvârşită numai de către o altă persoană decât participanţii la falsificarea înscrisului;
  - persoana care falsifică un înscris oficial şi apoi îl foloseşte în vederea producerii de consecinţe juridice săvârşeşte un concurs real între infracţiunea de fals material în înscrisuri oficiale/fals intelectual şi cea de uz de fals;
  - participaţia penală este posibilă în toate formele.
- **subiectul pasiv:** orice persoană (fizică sau juridică) vătămată material sau moral prin folosirea înscrisului falsificat.

3. Latura obiectivă

- **elementul material:** folosirea efectivă (prezentare, invocare, depunere) a înscrisului oficial sau sub semnătură privată falsificat, în scopul producerii unei consecinţe juridice;
  - trebuie ca făptuitorul să cunoască faptul că înscrisul este fals şi să urmărească producerea unei consecinţe juridice;
  - înscrisul falsificat trebuie să fie apt să producă consecinţe juridice.

NB

Dacă o persoană săvârşeşte infracţiunea de fals în declaraţii şi apoi foloseşte înscrisul care cuprinde declaraţia falsă → se va reţine numai infracţiunea de fals în declaraţii; infracţiunea de fals în declaraţii săvârşită prin prezentarea unui înscris fals absoarbe uzul de fals.

- **urmarea imediată:** starea de pericol pentru relaţiile sociale privitoare la încrederea de care se bucură înscrisurile oficiale sau cele sub semnătură privată;
- **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

4. Latura subiectivă

- intenţie directă.

II. FORMELE INFRACŢIUNII

- actele de pregătire sunt posibile, dar neincriminate;
- tentativa este posibilă, dar nu este incriminată;
- consumarea are loc în momentul realizării faptei tipice;
- poate fi săvârşită în formă continuată, caz în care se epuizează după îndeplinirea ultimului act de executare.

III. PEDEAPSA

- infracţiunea de uz de fals se pedepseşte cu închisoare de la 3 luni la 3 ani sau cu amendă, când este vorba despre un înscris oficial, şi cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă, când înscrisul este sub semnătură privată.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- acţiunea penală se pune în mişcare din oficiu.

FIŞA

NR. 65 FALSUL ÎN DECLARAŢII

Sediul materiei: *art. 326 C. pen.*

> ***Art. 326. Falsul în declarații.*** *Declararea necorespunzătoare a adevărului, făcută unei persoane dintre cele prevăzute în art. 175 sau unei unități în care aceasta își desfășoară activitatea în vederea producerii unei consecințe juridice, pentru sine sau pentru altul, atunci când, potrivit legii ori împrejurărilor, declarația făcută servește la producerea acelei consecințe, se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă.*

Noţiune *– fapta unei persoane de a face o declaraţie necorespunzătoare adevărului, în faţa unui funcţionar public sau a unei unităţi în care acesta îşi desfăşoară activitatea, în vederea producerii unei consecinţe juridice pentru sine sau pentru altul dacă, potrivit legii ori împrejurărilor, declaraţia făcută serveşte la producerea acelei consecinţe.*

I. STRUCTURA INFRACŢIUNII

1. Obiectul

- **obiectul juridic special:** relaţiile sociale privitoare la încrederea publică în declaraţiile date în faţa unui funcţionar public sau a unei unităţi unde acesta îşi desfăşoară activitatea;
- **obiectul material:** înscrisul în care este consemnată declaraţia falsă;
  - nu este obiect material al infracţiunii înscrisul care a fost obţinut în urma declaraţiei false.

NB Dacă o persoană, după ce săvârşeşte falsul în declaraţii, foloseşte înscrisul în care a fost consemnată declaraţia falsă → se va reţine numai infracţiunea de fals în declaraţii, nu şi cea de uz de fals; falsul în declaraţii săvârşit prin prezentarea unui înscris fals absoarbe uzul de fals.

2. Subiectul

- **subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală;
  - nu este posibil coautoratul;
  - participaţia penală este posibilă sub forma complicităţii şi a instigării.

NB Dacă funcţionarul public în faţa căruia se face declaraţia nu cunoaşte caracterul fals al acesteia → nu există participaţie la săvârşirea infracţiunii de fals în declaraţii; dacă acesta cunoaşte caracterul fals al declaraţiei făcute → se va reţine complicitatea la infracţiunea de fals în declaraţii; dacă află ulterior despre caracterul fals al declaraţiei şi nu sesizează organele de urmărire penală → se va reţine în sarcina sa săvârşirea infracţiunii de omisiune a sesizării (art. 267 C. pen.).

- **subiectul pasiv:** orice persoană (fizică sau juridică) vătămată prin declaraţia falsă.

3. Latura obiectivă

- **elementul material:** declararea orală sau scrisă necorespunzătoare adevărului, făcută în faţa unui funcţionar public sau a unei unităţi în care acesta îşi desfăşoară activitatea;
  - trebuie ca declaraţia să fie făcută în vederea producerii de consecinţe juridice, dar nu este necesar ca acestea să se producă efectiv;
  - declaraţia falsă trebuie să fie aptă să producă consecinţe juridice pentru făptuitor sau pentru altul atunci când, potrivit legii sau împrejurărilor, aceasta serveşte la producerea acelor consecinţe.
- **urmarea imediată:** starea de pericol pentru relaţiile sociale privitoare la încrederea publică în declaraţiile date în faţa unui funcţionar public sau a unei unităţi unde acesta îşi desfăşoară activitatea;
- **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

NB

Declaraţia părţii civile dintr-un proces penal prin care aceasta indică un prejudiciu mai mare decât cel suferit în realitate nu constituie infracţiunea de fals în declaraţii; de asemenea, declaraţiile false ale suspectului sau ale inculpatului nu constituie fals în declaraţii.

4. Latura subiectivă

- intenţie directă.

II. FORMELE INFRACŢIUNII

- actele de pregătire sunt posibile, dar neincriminate;
- tentativa este posibilă, dar nu este incriminată;
- consumarea are loc în momentul realizării faptei tipice;
- poate fi săvârşită în formă continuată, caz în care se epuizează după îndeplinirea ultimului act de executare.

NB

Infracţiunea de fals în declaraţii este absorbită de inducerea în eroare a organelor judiciare (art. 268 C. pen.), favorizarea făptuitorului (art. 269 C. pen.) şi alte infracţiuni contra înfăptuirii justiţiei, însă se reţine în concurs cu infracţiunea de bigamie (art. 376 C. pen.).

III. PEDEAPSA

- falsul în declaraţii se pedepseşte cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- acţiunea penală se pune în mişcare din oficiu.

NB

În cazul declarării false a identităţii → se va reţine numai infracţiunea de fals privind identitatea, nu concursul cu infracţiunea de fals în declaraţii; dar dacă, pe lângă declaraţia falsă privind identitatea, făptuitorul mai face, cu aceeaşi ocazie, şi alte declaraţii false → se va reţine concursul între infracţiunile de fals privind identitatea şi fals în declaraţii.

FIŞA

NR. 66

FALSUL PRIVIND IDENTITATEA

Sediul materiei: *art. 327 C. pen.*

> ***Art. 327. Falsul privind identitatea.*** *(1) Prezentarea sub o identitate falsă ori atribuirea unei asemenea identități altei persoane, făcută unei persoane dintre cele prevăzute în art. 175 sau transmisă unei unități în care aceasta îşi desfăşoară activitatea prin folosirea frauduloasă a unui act ce serveşte la identificare, legitimare ori la dovedirea stării civile sau a unui astfel de act falsificat, pentru a induce sau a menține în eroare un funcționar public, în vederea producerii unei consecințe juridice, pentru sine ori pentru altul, se pedepseşte cu închisoarea de la 6 luni la 3 ani.*
> *(2) Când prezentarea s-a făcut prin întrebuințarea identității reale a unei persoane, pedeapsa este închisoarea de la unu la 5 ani.*
> *(3) Încredințarea unui act ce serveşte la identificare, legitimare ori la dovedirea stării civile spre a fi folosit fără drept se pedepseşte cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă.*

Noțiune

A. Varianta tip

➲ *prezentarea sub o identitate falsă ori atribuirea unei asemenea identităţi altei persoane, făcută unui funcţionar public sau transmisă unei unităţi în care acesta îşi desfăşoară activitatea prin folosirea frauduloasă a unui act ce serveşte la identificare, legitimare ori la dovedirea stării civile sau a unui astfel de act falsificat, pentru a induce sau a menţine în eroare un funcţionar public, în vederea producerii unei consecinţe juridice, pentru sine ori pentru altul.*

B. Varianta agravată

➲ *fapta a fost săvârşită prin întrebuinţarea identităţii reale a unei persoane.*

C. Varianta atenuată

➲ *încredinţarea unui act ce serveşte la identificare, legitimare ori la dovedirea stării civile spre a fi folosit fără drept.*

I. STRUCTURA INFRACŢIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

➲ **obiectul juridic special:** relaţiile sociale referitoare la încrederea publică în constatările organelor competente cu privire la identitatea unei persoane;

➲ **obiectul material:** în principiu, nu are;

➲ în mod excepţional, dacă falsul privind identitatea se realizează prin prezentarea unui înscris fals ori prin încredinţarea unui înscris pentru a fi folosit, obiectul material îl constituie înscrisul.

1.2. Subiectul

➲ **subiectul activ nemijlocit:** numai persoana fizică ce are capacitate penală;

- coautoratul este imposibil, în principiu (dacă infracţiunea se săvârşeşte prin atribuire de identitate falsă unei persoane prezente în aceeaşi împrejurare, care-şi însuşeşte identitatea falsă → se va reţine coautoratul);
- instigarea şi complicitatea sunt posibile;
- dacă persoana căreia i s-a atribuit calitatea falsă nu este prezentă, dar a fost de acord să fie prezentată sub o identitate falsă → se va reţine complicitatea;
- dacă infracţiunea este săvârşită prin încredinţarea unui înscris pentru a fi folosit pe nedrept, iar cel care l-a primit îl foloseşte, atribuindu-şi o identitate falsă, cel care încredinţează înscrisul → este autor al variantei atenuate, iar cel care-l foloseşte → este autor al formei de bază.

- **subiectul pasiv:** unitatea în cadrul căreia îşi desfăşoară activitatea funcţionarul public.

1.3. Latura obiectivă

- **elementul material** poate consta în:
  - prezentarea (orală sau folosind un înscris) sub o identitate falsă (fictivă, nu reală) făcută unui funcţionar public sau transmisă unei unităţi în care acesta îşi desfăşoară activitatea prin folosirea frauduloasă a unui act ce serveşte la identificare, legitimare ori la dovedirea stării civile sau a unui astfel de act falsificat, pentru a induce sau a menţine în eroare un funcţionar public, în vederea producerii unei consecinţe juridice, pentru sine ori pentru altul → dacă făptuitorul nu foloseşte fraudulos un act → fapta nu este tipică; identitatea sub care se prezintă făptuitorul trebuie să fie fictivă întrucât, dacă este folosită identitatea reală a altei persoane, se va reţine varianta agravată;
  - atribuirea unei identităţi false altei persoane, făcută unui funcţionar public sau transmisă unei unităţi în care acesta îşi desfăşoară activitatea prin folosirea frauduloasă a unui act ce serveşte la identificare, legitimare ori la dovedirea stării civile sau a unui astfel de act falsificat, pentru a induce sau a menţine în eroare un funcţionar public, în vederea producerii unei consecinţe juridice, pentru sine ori pentru altul;
  - uzul de fals este absorbit în toate cazurile de infracţiunea de fals privind identitatea;
- **urmarea imediată:** starea de pericol pentru relaţiile sociale referitoare la încrederea publică în constatările organelor competente cu privire la identitatea unei persoane;
- **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

1.4. Latura subiectivă

- intenţie directă.

2. Varianta agravată

- **fapta a fost săvârşită prin întrebuinţarea identităţii reale a unei persoane [art. 327 alin. (2) C. pen];**
  - trebuie să fie îndeplinită cerinţa esenţială: scopul, şi anume fapta să fie săvârşită în vederea producerii de consecinţe juridice.

NB

Dezlegarea unor chestiuni de drept: prin Decizia nr. 20/2015, I.C.C.J. a stabilit că: „în interpretarea art. 327 alin. (2) din Codul penal, stabileşte că cerinţa esenţială a elementului material al infracţiunii de fals privind identitatea reglementată în varianta-tip, vizând folosirea frauduloasă a unui act ce serveşte la identificare, legitimare ori la dovedirea stării civile sau a unui astfel de act falsificat, este obligatorie şi în ipoteza în care acţiunea de prezentare s-a făcut prin întrebuinţarea identităţii reale a unei persoane".

3. Varianta atenuată

- **încredinţarea unui act ce serveşte la identificare, legitimare ori la dovedirea stării civile spre a fi folosit fără drept [art. 327 alin. (3) C. pen.].**

II. FORMELE INFRACŢIUNII

- actele de pregătire sunt posibile, dar neincriminate;
- tentativa este posibilă, dar nu este incriminată;
- consumarea are loc în momentul realizării faptei tipice;
- poate fi săvârşită în formă continuată, caz în care se epuizează după îndeplinirea ultimului act de executare.

III. PEDEAPSA

- forma tip a infracţiunii de fals privind identitatea se pedepseşte cu închisoarea de la 6 luni la 3 ani;
- pentru varianta agravată pedeapsa este închisoarea de la unu la 5 ani;
- varianta atenuată se pedepseşte cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- acţiunea penală se pune în mişcare din oficiu.

NB

Fapta de a se prezenta în faţa notarului public ca fiind o altă persoană – proprietar al terenurilor cuprinse într-un certificat de moştenitor → constituie infracţiunea de fals privind identitatea, de a declara necorespunzător că este singurul moştenitor → constituie infracţiunea de fals în declaraţii, şi de a-l determina pe notarul public să întocmească un act notarial → constituie participaţie improprie la infracţiunea de fals intelectual.

FIŞA

NR. 67

TULBURAREA ORDINII ŞI LINIŞTII PUBLICE

Sediul materiei: *art. 371 C. pen.*

> ***Art. 371. Tulburarea ordinii şi liniştii publice.*** *Fapta persoanei care, în public, prin violențe comise împotriva persoanelor sau bunurilor ori prin amenințări sau atingeri grave aduse demnității persoanelor, tulbură ordinea şi liniştea publică se pedepseşte cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă.*

Noţiune *– fapta persoanei care, în public, prin violenţe comise împotriva persoanelor sau bunurilor ori prin ameninţări sau atingeri grave aduse demnităţii persoanelor, tulbură ordinea şi liniştea publică.*

I. STRUCTURA INFRACŢIUNII

1. Obiectul

- **obiectul juridic special:** relaţiile sociale privitoare la convieţuirea socială;
- **obiectul material:** nu are, în principiu;
  - în mod excepţional, obiectul material constă în bunurile sau persoanele asupra cărora au fost exercitate violenţe.

2. Subiectul

- **subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală;
- **subiectul pasiv principal:** statul;
- **subiectul pasiv secundar:** persoanele vătămate.

3. Latura obiectivă

- **elementul material:** constă în săvârşirea de acte de violenţă împotriva persoanelor sau bunurilor, de acte de ameninţare sau de acte prin care se aduc atingeri grave demnităţii persoanelor;
  - cerinţa esenţială este ca fapta să fie comisă în public, în sensul art. 184 C. pen., şi să tulbure ordinea şi liniştea publică.
- **urmarea imediată:** tulburarea ordinii şi liniştii publice;
- **legătura de cauzalitate:** trebuie să fie dovedită.

4. Latura subiectivă

- intenţie directă sau indirectă.

II. FORMELE INFRACŢIUNII

- actele premergătoare sunt posibile, dar neincriminate;
- tentativa este posibilă, dar nu este incriminată;
- fapta se consumă în momentul tulburării ordinii şi liniştii publice;
- poate fi săvârşită în formă continuată, caz în care se epuizează după îndeplinirea ultimului act de executare.

III. PEDEAPSA

- tulburarea ordinii şi liniştii publice se pedepseşte cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- acţiunea penală se pune în mişcare din oficiu.

NB Poate fi reţinută în concurs cu infracţiunile contra patrimoniului.

FIŞA

NR. 68 ULTRAJUL CONTRA BUNELOR MORAVURI

Sediul materiei: *art. 375 C. pen.*

> ***Art. 375. Ultrajul contra bunelor moravuri.*** *Fapta persoanei care, în public, expune sau distribuie fără drept imagini ce prezintă explicit o activitate sexuală, alta decât cea la care se referă art. 374, ori săvârşeşte acte de exhibiţionism sau alte acte sexuale explicite se pedepseşte cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă.*

Noţiune *– fapta persoanei care, în public, expune sau distribuie fără drept imagini ce prezintă explicit o activitate sexuală, alta decât cea la care se referă art. 374, ori săvârşeşte acte de exhibiţionism sau alte acte sexuale explicite.*

I. STRUCTURA INFRACŢIUNII

1. Obiectul

- **obiectul juridic special:** relaţiile sociale privitoare la convieţuirea socială;
- **obiectul material:** suportul pe care sunt stocate sau fixate imaginile ce prezintă explicit o activitate sexuală.

2. Subiectul

- **subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală;
  - participaţia penală este posibilă în toate formele.
- **subiectul pasiv principal:** statul;
- **subiectul pasiv secundar:** persoanele ultragiate.

3. Latura obiectivă

- **elementul material:** constă în expunerea sau distribuirea unor imagini ce prezintă explicit o activitate sexuală (raport sexual, acte sexuale orale sau anale etc.) ori în săvârşirea de acte de exhibiţionism (expunerea organelor sexuale în public, masturbarea în public) sau alte acte sexuale explicite;
  - fapta trebuie să fie săvârşită în public, în sensul art. 184 C. pen., şi fără drept;
  - imaginile distribuite fără drept nu trebuie să reprezinte materiale pornografice cu minori (pornografie infantilă).
- **urmarea imediată:** starea de pericol pentru bunele moravuri;
- **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

NB

Nu se prevede condiţia ca fapta să aducă atingere bunelor moravuri, prezumându-se absolut că actele de exhibiţionism sau alte acte sexuale explicite aduc întotdeauna atingere moralităţii publice; de aceea ultrajul este prezumat *ex re*.

4. Latura subiectivă

- intenţie directă sau indirectă.

II. FORMELE INFRACŢIUNII

- actele de pregătire sunt posibile, dar neincriminate;
- tentativa este posibilă, dar nu este incriminată;
- consumarea are loc în momentul realizării faptei tipice;
- poate fi săvârşită în formă continuată, caz în care se epuizează după îndeplinirea ultimului act de executare.

III. PEDEAPSA

- ultrajul contra bunelor moravuri se pedepseşte cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- acţiunea penală se pune în mişcare din oficiu.

FIŞA

NR. 69 INCESTUL

Sediul materiei: *art. 377 C. pen.*

Art. 377. Incestul. *Raportul sexual consimțit, săvârşit între rude în linie directă sau între fraţi şi surori, se pedepseşte cu închisoarea de la un an la 5 ani.*

Noţiune *– raportul sexual consimţit, săvârşit între rude în linie directă sau între fraţi şi surori.*

I. STRUCTURA INFRACŢIUNII

1. Obiectul

- **obiectul juridic special:** relaţiile sociale privitoare la normalitatea şi moralitatea vieţii sociale;
- **obiectul material:** nu are.

2. Subiectul

- **subiectul activ:** rude în linie directă (ascendenţi sau descendenţi), fraţi şi surori (consangvini sau uterini) cu capacitate penală; un minor poate avea calitatea de subiect activ nemijlocit al infracţiunii;
  - autorii trebuie să fie de sex diferit, legea neincriminând actele homosexuale (orale sau anale);
  - participaţia penală este posibilă sub forma complicităţii şi a instigării, nu şi a coautoratului (infracţiune bilaterală).

NB

Raportul sexual cu o persoană de sex diferit care este rudă în linie directă, frate sau soră cu făptuitorul, prin constrângere sau profitând de imposibilitatea acesteia de a se apăra sa de a-şi exprima voinţa → constituie infracţiunea de viol în variantă agravată, care absoarbe incestul; dacă ruda în linie directă, fratele sau sora are vârsta mai mică de 15 ani → se va reţine varianta agravată a infracţiunii de act sexual cu un minor, care, de asemenea, absoarbe incestul.

- **subiectul pasiv general:** statul;
- **subiectul pasiv special:** nu are.

3. Latura obiectivă

- **elementul material:** întreţinerea unui raport sexual consimţit între persoane de sex diferit, care au calitatea de rude în linie directă ori fraţi şi surori;
- **urmarea imediată:** starea de pericol pentru relaţiile sociale privitoare la normalitatea şi moralitatea vieţii sexuale;
- **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

4. Latura subiectivă

- intenţie directă sau indirectă.

II. FORMELE INFRACŢIUNII

- actele de pregătire sunt posibile, dar neincriminate;
- tentativa imperfectă este posibilă, dar neincriminată;
- tentativa perfectă nu este posibilă;
- este posibilă desistarea drept cauză de nepedepsire, nu şi împiedicarea producerii rezultatului;
- fapta se consumă în momentul întreţinerii raportului sexual consimţit între rudele în linie directă ori între fraţi şi surori;
- poate fi săvârşită în formă continuată, caz în care se epuizează după îndeplinirea ultimului act de executare.

III. PEDEAPSA

- incestul se pedepseşte cu închisoarea de la un an la 5 ani.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- acţiunea penală se pune în mişcare din oficiu.

FIŞA

NR. 70

ABANDONUL DE FAMILIE

Sediul materiei: *art. 378 C. pen.*

Art. 378. Abandonul de familie. *(1) Săvârşirea de către persoana care are obligația legală de întreținere, față de cel îndreptățit la întreținere, a uneia dintre următoarele fapte:*
a) părăsirea, alungarea sau lăsarea fără ajutor, expunându-l la suferințe fizice sau morale;
b) neîndeplinirea, cu rea-credință, a obligației de întreținere prevăzute de lege;
c) neplata, cu rea-credință, timp de 3 luni, a pensiei de întreținere stabilite pe cale judecătorească,
se pedepseşte cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă.
(2) Cu aceeaşi pedeapsă se sancționează neexecutarea, cu rea-credință, de către cel condamnat a prestațiilor periodice stabilite prin hotărâre judecătorească, în favoarea persoanelor îndreptățite la întreținere din partea victimei infracțiunii.
(3) Acțiunea penală se pune în mişcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.
(4) Fapta nu se pedepseşte dacă, înainte de terminarea urmăririi penale, inculpatul îşi îndeplineşte obligațiile.
(5) Dacă, până la rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare, inculpatul îşi îndeplineşte obligațiile, instanța dispune, după caz, amânarea aplicării pedepsei sau suspendarea executării pedepsei sub supraveghere, chiar dacă nu sunt îndeplinite condițiile prevăzute de lege pentru aceasta.

Noţiune

A. Varianta tip

➲ *săvârşirea de către persoana care are obligaţia legală de întreţinere, faţă de cel îndreptăţit la întreţinere, a uneia dintre următoarele fapte: a) părăsirea, alungarea sau lăsarea fără ajutor, expunându-l la suferinţe fizice sau morale; b) neîndeplinirea, cu rea-credinţă, a obligaţiei de întreţinere prevăzute de lege; c) neplata, cu rea-credinţă, timp de 3 luni, a pensiei de întreţinere stabilite pe cale judecătorească.*

B. Varianta asimilată

➲ *neexecutarea, cu rea-credinţă, de către cel condamnat, a prestaţiilor periodice stabilite prin hotărâre judecătorească, în favoarea persoanelor îndreptăţite la întreţinere din partea victimei infracţiunii.*

I. STRUCTURA INFRACŢIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

➲ **obiectul juridic special:** relaţiile sociale privitoare la raporturile ce presupun obligaţia de întreţinere între membrii familiei;

➲ **obiectul material:** nu are.

1.2. Subiectul

- **subiectul activ nemijlocit:** orice persoană cu capacitate penală care are obligaţii legale de întreţinere;
  - la forma asimilată, autorul este persoana cu capacitate penală obligată prin hotărâre judecătorească la prestaţii periodice în favoarea persoanelor îndreptăţite la întreţinere din partea victimei infracţiunii;
  - participaţia penală este posibilă în toate formele; coautoratul este posibil dacă toţi subiecţii activi sunt debitori solidari ai obligaţiei de întreţinere, iar fapta nu îmbracă forma infracţiunii omisive proprii.
- **subiectul pasiv:** persoana fizică, creditor al obligaţiei de întreţinere.

1.3. Latura obiectivă

- **elementul material** poate consta în:
  - părăsirea, alungarea sau lăsarea fără ajutor a persoanei faţă de care există obligaţia legală de întreţinere, având ca efect expunerea acesteia la suferinţe fizice sau morale → nu este necesar ca suferinţele să se fi produs efectiv;
  - neîndeplinirea, cu rea-credinţă, a obligaţiei de întreţinere prevăzute de lege → obligaţia de întreţinere trebuie să fie prevăzută de lege, nefiind necesar să fie stabilită doar prin hotărâre judecătorească; îndeplinirea parţială a obligaţiei semnifică neîndeplinirea ei, neîndeplinire care trebuie să aibă caracter de continuitate;
  - neplata, cu rea-credinţă, timp de 3 luni, a pensiei de întreţinere stabilite pe cale judecătorească → în acest caz, este vorba despre pensia de întreţinere în sensul Codului civil, stabilită pe cale judecătorească, nu despre o obligaţie de plată periodică stabilită cu titlu de daune materiale sau morale; nu contează dacă s-a pus sau nu în executare silită hotărârea judecătorească; neplata parţială determină reţinerea tipicităţii faptei; termenul de 3 luni curge de la data la care hotărârea judecătorească a devenit executorie sau, în cazul efectuării de plăţi, de la data la care s-a efectuat ultima plată a pensiei de întreţinere; nu este necesar ca cele 3 luni să fie consecutive; dacă debitorul are obligaţia de a plăti pensia de întreţinere către mai multe persoane → se va reţine o pluralitate de infracţiuni.
- **urmarea imediată:** starea de pericol pentru relaţiile sociale privitoare la raporturile ce presupun obligaţia de întreţinere între membrii familiei;
- **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

1.4. Latura subiectivă

- intenţie directă sau indirectă.

2. Varianta asimilată

- **neexecutarea, cu rea-credinţă, de către cel condamnat, a prestaţiilor periodice stabilite prin hotărâre judecătorească, în favoarea persoanelor îndreptăţite la întreţinere din partea victimei infracţiunii [art. 378 alin. (2) C. pen.];**
  - premisa acestei situaţii constă în săvârşirea unei infracţiuni în urma căreia victima a decedat, iar instanţa judecătorească a pronunţat o hotărâre prin care l-a obligat pe făptuitor la executarea unor prestaţii periodice în favoarea persoanelor îndreptăţite la întreţinere din partea victimei infracţiunii;
  - subiectul activ al acestei variante asimilate este persoana condamnată pentru săvârşirea unei infracţiuni a cărei victimă a decedat, persoană faţă de care instanţa a dispus obligarea la efectuarea unor prestaţii periodice; nu va fi reţinută săvârşirea infracţiunii de abandon de familie în variantă asimilată în caz de clasare, achitare ori renunţare la aplicarea pedepsei;
  - elementul material al variantei asimilate constă în neexecutarea, cu rea-credinţă, de către cel condamnat a prestaţiilor periodice stabilite prin hotărâre judecătorească; se va reţine săvârşirea infracţiunii de abandon de familie în variantă asimilată şi în cazul neexecutării unei singure prestaţii periodice.

II. FORMELE INFRACŢIUNII

- actele de pregătire şi tentativa sunt posibile, dar neincriminate la faptele comisive;
- fapta se consumă în momentul părăsirii, alungării, lăsării fără ajutor; odată cu prima omisiune referitoare la îndeplinirea obligaţiilor de întreţinere, epuizându-se fie prin îndeplinirea obligaţiei, fie prin condamnarea definitivă; la expirarea celor trei luni de neplată, epuizându-se la momentul reluării plăţii sau al condamnării definitive.

III. PEDEAPSA

- abandonul de familie se pedepseşte cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă;
- cauza specială de nepedepsire: fapta nu se pedepseşte dacă, înainte de terminarea urmăririi penale, inculpatul îşi îndeplineşte obligaţiile → procurorul va dispune clasarea.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- acţiunea penală se pune în mişcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate;
- răspunderea penală poate fi înlăturată numai prin retragerea plângerii prealabile, nu şi prin împăcarea părţilor;
- dacă subiectul pasiv este un minor al cărui reprezentant legal este făptuitorul, acţiunea penală poate fi pusă în mişcare şi din oficiu.

NB

Dacă persoana vătămată nu îşi retrage plângerea prealabilă, iar inculpatul îşi îndeplineşte obligaţiile până la rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare, instanţa va dispune amânarea aplicării pedepsei sau suspendarea executării pedepsei sub supraveghere, chiar dacă nu sunt îndeplinite condiţiile prevăzute de lege pentru aceasta; dacă inculpatul nu îşi îndeplineşte obligaţia de întreţinere în cursul judecăţii, trebuie îndeplinite toate condiţiile prevăzute de lege pentru amânarea aplicării pedepsei, respectiv pentru suspendarea executării pedepsei sub supraveghere pentru ca instanţa să poată dispune o astfel de măsură; dacă inculpatul săvârşeşte în termenul de supraveghere al abandonului de familie o nouă infracţiune, indiferent de natura acesteia, instanţa poate revoca suspendarea executării pedepsei sub supraveghere, conform art. 96 C. pen.

FIŞA

NR. 71

NERESPECTAREA MĂSURILOR PRIVIND ÎNCREDINŢAREA MINORULUI

Sediul materiei: *art. 379 C. pen.*

> ***Art. 379. Nerespectarea măsurilor privind încredințarea minorului.*** *(1) Reținerea de către un părinte a copilului său minor, fără consimțământul celuilalt părinte sau al persoanei căreia i-a fost încredințat minorul potrivit legii, se pedepsește cu închisoare de la o lună la 3 luni sau cu amendă.*
> *(2) Cu aceeași pedeapsă se sancționează fapta persoanei căreia i s-a încredințat minorul prin hotărâre judecătorească spre creștere și educare de a împiedica, în mod repetat, pe oricare dintre părinți să aibă legături personale cu minorul, în condițiile stabilite de părți sau de către organul competent.*
> *(3) Acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.*

Noţiune

A. Varianta tip

➲ *reţinerea de către un părinte a copilului său minor, fără consimţământul celuilalt părinte sau al persoanei căreia i-a fost încredinţat minorul potrivit legii.*

B. Varianta asimilată

➲ *fapta persoanei căreia i s-a încredinţat minorul prin hotărâre judecătorească spre creştere şi educare de a împiedica, în mod repetat, pe oricare dintre părinţi să aibă legături personale cu minorul, în condiţiile stabilite de părţi sau de către organul competent.*

I. STRUCTURA INFRACŢIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

➲ **obiectul juridic special:** relaţiile sociale privitoare la creşterea şi educarea copiilor;

➲ **obiectul material:** nu are, în principiu.

1.2. Subiectul

➲ **subiectul activ:** părintele copilului minor sau persoana căreia i s-a încredinţat minorul prin hotărâre judecătorească spre creştere şi educare;

  ➲ participaţia penală este posibilă în toate formele: coautoratul este posibil doar dacă toţi participanţii au calitatea cerută de lege; complicitatea şi instigarea nu sunt condiţionate de existenţa calităţii cerute de lege.

➲ **subiectul pasiv:** minorul şi părintele împiedicat să-şi exercite drepturile şi să-şi îndeplinească obligaţiile părinteşti.

1.3. Latura obiectivă

- **elementul material:** reţinerea copilului minor de către părintele care îl avea în grijă după expirarea duratei de timp stabilite prin hotărâre judecătorească;

NB Dacă fapta se comite prin răpire → se va reţine concursul între infracţiunea de nerespectarea măsurilor privind încredinţarea minorului şi cea de lipsire de libertate în mod ilegal.

- **urmarea imediată:** starea de pericol pentru creşterea şi educarea minorului;
- **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

1.4. Latura subiectivă

- intenţie directă sau indirectă.

2. Varianta asimilată

- **fapta persoanei căreia i s-a încredinţat minorul prin hotărâre judecătorească spre creştere şi educare de a împiedica, în mod repetat, pe oricare dintre părinţi să aibă legături personale cu minorul, în condiţiile stabilite de părţi sau de către organul competent [art. 379 alin. (2) C. pen.];**
  - subiectul activ nemijlocit este, în cazul variantei asimilate, persoana căreia i s-a încredinţat minorul prin hotărâre judecătorească spre creştere şi educare;
  - elementul material al variantei asimilate constă în împiedicarea, în mod repetat, a oricăruia dintre părinţi, de a avea legături personale cu minorul, caracterul repetat neînsemnând neapărat succesiv.

II. FORMELE INFRACŢIUNII

- actele de pregătire şi tentativa sunt posibile, dar neincriminate;
- în forma tip, infracţiunea se consumă în momentul realizării faptei tipice;
- în forma de bază, nerespectarea măsurilor privind încredinţarea minorului este o infracţiune continuă care se epuizează în momentul încetării reţinerii copilului minor;
- în varianta asimilată, pentru consumarea infracţiunii este necesar ca actele de împiedicare să aibă caracter repetat; fapta se epuizează la data încetării activităţii infracţionale.

III. PEDEAPSA

- nerespectarea măsurilor privind încredinţarea minorului se pedepseşte cu închisoare de la o lună la 3 luni sau cu amendă.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- acţiunea penală se pune în mişcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate;
- răspunderea penală este înlăturată prin retragerea plângerii prealabile a persoanei vătămate.

Bibliografie generală

1. *George Antoniu, Tudorel Toader (coordonatori), Bogdan Nicolae Bulai, Costică Bulai, Constantin Duvac, Ioan Griga, Ion Ifrim, Gheorghe Ivan, Constantin Mitrache, Ioan Molnar, Ilie Pascu, Viorel Paşca, Ovidiu Predescu*, Explicaţiile noului Cod penal. Vol. I (Articolele 1-52), Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2015;

2. *George Antoniu, Tudorel Toader (coordonatori), Tudor Avrigeanu, Alexandru Boroi, Versavia Brutaru, Bogdan-Nicolae Bulai, Costică Bulai, Ştefan Daneş, Constantin Duvac, Mioara-Ketty Guiu, Ion Ifrim, Constantin Mitrache, Cristian Mitrache, Ioan Molnar, Ion Ristea, Constantin Sima, Vasile Teodorescu, Ioana Vasiu, Adina Vlăşceanu*, Explicaţiile noului Cod penal. Vol. II (Articolele 53-187), Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2015;

3. *George Antoniu (coordonator), Constantin Duvac, Daniela Iuliana Lămăşanu, Ilie Pascu, Constantin Sima, Tudorel Toader, Ioana Vasiu*, Explicaţii preliminare ale noului Cod penal. Vol. III (Articolele 188-256), Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2013;

4. *George Antoniu, Costică Bulai*, Dicţionar de drept penal şi procedură penală, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2011;

5. *Matei Basarab, Viorel Paşca (coordonatori), Gheorghiţă Mateuţ, Constantin Butiuc*, Codul penal comentat. Vol. I. Partea generală, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2007;

6. *Matei Basarab, Viorel Paşca (coordonatori), Gheorghiţă Mateuţ, Tiberiu Medeanu, Constantin Butiuc, Mircea Bădilă, Radu Bodea, Petre Dungan, Valentin Mirişan, Ramiro Mancaş, Cristian Miheş*, Codul penal comentat. Vol. II. Partea specială, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2008;

7. *Corneliu Bîrsan*, Convenţia europeană a drepturilor omului. Comentariu pe articole. Vol. I. Drepturi şi libertăţi, Ed. All Beck, Bucureşti, 2005;

8. *Sergiu Bogdan, Doris Şerban, George Zlati*, Noul Cod penal. Partea specială. Analize, explicaţii, comentarii. Perspectiva clujeană, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2014;

9. *Alexandru Boroi*, Drept penal. Partea generală (conform noului Cod penal), ed. a 2-a, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2014;

10. *Alexandru Boroi*, Drept penal. Partea specială (conform noului Cod penal), ed. a 2-a, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2014;

11. *Alexandru Boroi, Ion Rusu, Angelica Chirilă, Gina Livioara Goga, Alina Dumitrache, Minodora-Ioana Bălan-Rusu*, Practică judiciară în materie penală. Drept penal. Partea specială, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2014;

12. *Costică Bulai, Bogdan N. Bulai*, Manual de drept penal. Partea generală, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2007;

13. *Radu Chiriţă*, Convenţia europeană a drepturilor omului. Comentarii şi explicaţii, vol. II, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2007;

14. *Traian Dima*, Drept penal. Partea generală, ed. a 3-a, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2014;

15. *Vasile Dobrinoiu, Norel Neagu*, Drept penal. Partea specială (conform noului Cod penal), Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2014;

16. *Vasile Dobrinoiu, Ilie Pascu, Mihai Adrian Hotca, Ioan Chiş, Mirela Gorunescu, Costică Păun, Maxim Dobrinoiu, Norel Neagu, Mircea Constantin Sinescu*, Noul Cod penal comentat. Vol. II. Partea specială, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2012;

17. *Vintilă Dongoroz*, Drept penal. Partea generală, Bucureşti, 1939;

18. *Vintilă Dongoroz, Siegfried Kahane, Ion Oancea, Iosif Fodor, Nicoleta Iliescu, Constantin Bulai, Rodica Stănoiu, Victor Roşca*, Explicaţii teoretice ale Codului penal român. Partea specială, vol. III, Ed. Academiei, Bucureşti, 1971;

19. *Petre Dungan, Tiberiu Medeanu, Viorel Paşca*, Drept penal. Partea specială, vol. I şi II, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2013;

20. *Adrian Mihai Hotca, Radu Slăvoiu,* Noul Cod penal şi Codul penal anterior. Adnotări, situaţii tranzitorii, noutăţi, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2014

21. *Octavian Loghin, Tudorel Toader*, Drept penal român. Partea specială, Casa de Editură şi presă „Şansa" SRL, Bucureşti, 1998;

22. *Constantin Mitrache, Cristian Mitrache*, Drept penal român. Partea generală, conform noului Cod penal, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2014;

23. *Vasile Papadopol, Mihai Popovici*, Repertoriu alfabetic de practică judiciară în materie penală pe anii 1969-1975, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1977;

24. *Vasile Papadopol, Mihai Popovici*, Repertoriu alfabetic de practică judiciară în materie penală pe anii 1976-1980, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1981;

25. *Vasile Papadopol, Ştefan Daneş*, Repertoriu de practică judiciară în materie penală pe anii 1981-1985, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1988;

26. *Vasile Papadopol, Doru Pavel*, Formele unităţii infracţionale în dreptul penal român, Casa de Editură şi Presă „Şansa", Bucureşti, 1992;

27. *Ilie Pascu, Petre Buneci*, Noul Cod penal. Partea generală şi Codul penal. Partea generală în vigoare. Prezentare comparativă, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2010;

28. *Ilie Pascu, Vasile Dobrinoiu, Traian Dima, Mihai Adrian Hotca, Costică Păun, Ioan Chiş, Mirela Gorunescu, Maxim Dobrinoiu*, Noul Cod penal comentat. Partea generală, ed. a 2-a, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2014;

29. *Voicu Puşcaşu,* Noul Cod penal comentat, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2014;

30. *Constantin Sima*, Drept penal. Partea generală, vol. I şi II, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2015;

31. *Florin Streteanu*, Concursul de infracţiuni, Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 1999;

32. *Florin Streteanu*, Tratat de drept penal. Partea generală, vol. I, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2008;

33. *Grigore Gr. Theodoru*, Tratat de Drept procesual penal, ed. a 3-a, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2013;

34. *Tudorel Toader*, Drept penal român. Partea specială, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2007;

35. *Tudorel Toader (ed.)*, Noul Cod penal. Noul Cod de procedură penală – legile de punere în aplicare, corelaţii cu vechile reglementări, legislaţie conexă, hotărâri C.E.D.O., Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2015;

36. *Tudorel Toader, Maria-Ioana Michinici, Anda Crişu-Ciocântă, Mihai Dunea, Ruxandra Răducanu, Sebastian Răduleţu*, Noul Cod penal. Comentarii pe articole, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2014;

37. *Mihail Udroiu,* Drept penal. Partea generală, ed. a 2-a, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2015;

38. *Mihail Udroiu,* Drept penal. Partea specială, ed. a 2-a, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2015;

39. *Maria Zolyneak*, Drept penal. Partea generală, vol. II, Ed. Fundaţiei „Chemarea", Iaşi, 1992.